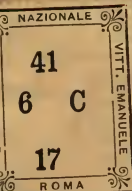

118

62

1650

Bibliotheca
i Coll. Rom.
ociet. Jesu

I. 4. e

4.3.3.4

I
5
C

37-5. E. 15.

9. 11. 1

23. 3. 20

Colleg. Rom. Soc. Jesu Catal. Impug. B. 5.

LITTERÆ

ANNVÆ

SOCIETATIS IESV

ANNI MDC.

ANTVERPIÆ

Apud Heredes MARTINI NVTII,
&

IOANNEM MEVRSIVM.

ANNO M.DC.XVIII.

*Patribus Fratribusq; Societatis IESV pax
& gratia Christi Domini, &c.*

ALIENIS proloquor, non
meis : quinimò nec alienis,
quia vestris & communis no-
stræ Societatis annalibus. So-
lent Annuæ prouinciarum
Litteræ alterius genio ingenioque digestæ,
ac propemodum alienum in succum san-
guinemq; conuersæ prouinciis redhiberi.
nunc aliter Superioribus est visum : vt ni-
mirum eodem ordine ac stylo in lucem
prodeant, quo fuerint in prouinciis exara-
tæ. Fuerat hoc multorum votum, qui non-
nunquã in Annuis nostris aliquid deside-
rabant : affirmabantque, dum elegantiam
consectamur, ita subinde res gestas adsciti-
tiis coloribus aliam induere faciem ; vt
qui maximè gerendis interfuisset, peregrina
sibi legere videretur. Et verò tametsi
qui Litteras hactenus concinnarūt, fuerint
veritatis studiosissimi ; necessum est tamen
dum conformitas mutando stylo queritur,
semper aliquid de veritate deteri. Nam &
lima dum polit, carpit : & fontes tametsi
defæcatissimis decurrant riuiulis, tamen eo
plus limi contrahunt, quo longiùs à prima
scaturigine deriuantur. Quare satius visum

cū autographa , quàm apographa prælo
 committere, ceteraque negligere, vt auto-
 graphi integritati consulatur, rebusque ge-
 stis omni ex parte sua constet auctoritas.
 Quid si & hoc emolumenti accessurum
 est, vt qui remissiùs, & quasi perfunctoria
 opera res suas litteris consignabant (vt po-
 te quas nouerant alieno calamo subiicien-
 das) eas in posterum paulo frequentius ad
 incudem reuocent , & secundis curis red-
 dant exactiores, ac omnino tales, quæ do-
 ctorum oculos lucemque non reformi-
 dent? Has interim, quamuis nonnullis lo-
 cis impolitas, æqui bonique consulite. cer-
 tè qui harum sunt auctores, si quæ fuerint
 errata, facile sibi ipsi condonabunt: ceteri
 si minus ornatus , plus fortassis historica
 simplicitatis inuenient.

PRO-

PROVINCIA ROMANA.

IN Romana prouincia Socij numerati sunt hoc anno plerumque ad sexaginta supra sexcētos; nempe in Professā domo centum, in Collegio Romano fermē viginti supra ducentos. Ex his sacerdotes quidem ad sexaginta, in quibus quindecim variarum disciplinarum professores, viginti auditores; magistri tamen ipsi omnino sunt quatuor ac viginti, auditores nostri quatuordecim supra centum, Adiutores in domesticis muneribus quatuor & quadraginta. Ad idem Collegium præterea pertinent nouem, qui in Tusculana residentia commorantur, quorum sacerdotes tres, duplo plures Adiutores; septem itidem in Maceratenſi, quæ sancti Marci dicitur, duo scilicet sacerdotes, Adiutores reliqui: quatuor in Neapolitana, quorū vnus est sacerdos, Adiutores tres. Porro in domo Probationis versantur ferē centum; in quibus sacerdotes fuere duodeviginti, & ex iis tredecim tertio anno ex nouitiorum disciplina instituuntur; Adiutores veterani quidem quindecim, tirones autem vnde viginti, scholastici denique futuri sex & quadraginta. In Collegio Anglicano degunt ex nostris decem: ex quibus quatuor sunt sacerdotes, duo repetitionum præfecti, quatuor Adiutores. In Germanico quatuordecim, nempe sacerdotes septem, repetitores, quos dicimus, tres, Adiutores quatuor. Octo in Græcorum Collegio: ex his quinque sacerdotes, repetitionū præfecti duo, Adiutor vnus. In Collegio Maronitarum quatuor, duo sacerdotes, totidem Adiutores. In Seminario Romano sex ac viginti; sex eorum sacerdotes, septem repetitores, præfecti cubiculorum nouem, quatuor Adiutores.

tores. In Collegio Pœnitentiariorum ad sancti Petri Basilicam vigintitres: ex quibus quidē septemdecim sacerdotes, sex reliqui fratres. In Senensi Collegio vnus ac viginti ferimè commorantur, decem sacerdotes, magistri tres, Adiutores octo. In Florentino, sex ac viginti, nempe sacerdotes duodecim, duo præceptores, scholastici tres, Adiutores nouem. In Perusino cuncti septemdecim: ex his octo quidem sacerdotes, magistri verò tres, duplo plures Adiutores. Totidem in Maceratenſi, hoc est sacerdotes quidem septem, magistri autem duo, Adiutores octo. In Recinetensi quindecim: in his sacerdotes septem, duo magistri, sex Adiutores. In Anconitano decem, quorum sacerdotes quinque, magistri duo, Adiutores tres. In Lauretano quatuor ac triginta: ex quibus vnus ac viginti sacerdotes, ceteri Adiutores. In Tiburtino quatuordecim: sex in his sacerdotes, duo præceptores, Adiutores sex. In Setino denique nouem, hoc est, sacerdotes duo, magistri totidem, Adiutores quinque. Vita quidem functi omnino sexdecim: ex quibus octo sacerdotes, scholasticus vnus, sex Adiutores, nouitius vnus: in Societatem verò sex & quinquaginta, ex quibus quindecim ad munera exercenda domestica, sunt adscripti.

Collegium Romanum.

○ Cito è nostris hoc anno partim ex Romano Collegio, partim aliunde, qui ad illud tamen pertinebant, in cœleste, vt speramus, collegium demigrarunt: ex iis tres erant sacerdotes, scholasticus vnus, Adiutores domestici quatuor. Singuli o ipso ordine, quo sunt vita functi, videntur esse recensendi. Ac primus quidem Ioan. Baptista Maglioccus, xvii. Augusti mensis die, cum adhuc
emptoris

emptoris munus diligenter exequeretur, paucis diebus, febris acuta consumptus, cælum petiit, ut speramus, quod sibi caritatis officiis emerat. Annos erat natum fermè quadraginta, quorū septemdecim Deo in Societate seruierat. Eum biduo post consecutus est Ioannes Vezettus, Pedemontanus, annos natus fermè sex & quadraginta, cum in Societate propè triginta vixisset, ipse quoque Marthæ contentus officio. Tertius eiusdem Augusti mensis die vigesimo septimo ad beatam est euocatus vitam P. Lepidus Senensis, clara in primis & peruetusta ortus Piccolominea familia, ex qua duo Pontifices Maximi prodire. Annum agebat septimum & quadragesimum: duodecim fermè in Societate traduxerat. Nam etsi puer olim in studiis Humanitatis ac Philosophiæ, nostris operâ dederat: deinde tamē Iuris vtriusq; disciplinā coluerat, eamq; in patria nouem annos publicè fuerat, tanta cum laude professus, ut Romā ab Urbano VII. tum Cardinali accersitus, & apud eū Auditoris, ut dicimus, aliquātisper munere functus, deinde biennio ferè antequam ille Romanæ Catholicæque Pastor Ecclesiæ renūciaretur, se in Societate nostra Christo Pastorū Principi cōsecraret. Apud nos quoad vixit magnam sibi vim inferre, ut se ipse vinceret, visus est. quippe prouecta iam vir ætate tum in domo Probationis, ut cæteri tirones, demissionem animi religiosam amplexus, nouitiorum magistro, tum in Collegio, rursus ex magistro discipulus, Theologis Doctoribus operam dedit. Deinde rationes officiorum fructuosè ad quinque annos explicauit. Postremò acuta febre correptus, etsi perpetuò fermè delirauit; admonitus tamen de instante morte, ita ad se diuino beneficio, rediit; ut, illato facto viatico, repentè in suo lectulo sana mente confederit, atque in ea verba pio animi sensu pro

ruperit, Venimus in hanc horam. Itaque vim lacrymarum profundens, oratione pietatis plenissima (ut ceteri quoque, qui aderant, commoueri viderentur) Deo benignissimo gratias egit, qui se ad hoc sanctum vitæ genus (ita enim illud appellabat) perducere voluisset: deinde generalis confessionis verbis, ut erat lacrymabundus, pronuntiatis, & piè admodum in singula, quæ rogabatur à sacerdote respondit, & sumpto viatico, solus aliquamdiu multa cum Deo suauissimè collocutus; non ita multo post ad pristinam delirationem reuersus, nullum tamen verbum protulit aliquando, quod minùs religiosum virum decere videretur. Proximè decessit, hoc est, Kalendis Octobris, Sebastianus Diacetus, Florentinus, annos natus ferme triginta, vix quinque in Societate consumptis. Dum enim Grammaticam doceret, non vulgari diligentia, modestia, religionis exemplo, dumque discipulos ad omnè genus Christianæ virtutis instrueret, in lethalem incidit morbum. Ergo cum graui febrium æstu iactaretur, neque ita mentem, ut cupiebat, in Deo deprecando posset tenere defixam, moderatores exorauit, ut assiduè sibi recitandos à fratribus vicissim pios libellos curarent; aut certè scripta quædā sua de iis, quæ inter precandum diuinitus acceperat. Idq; se eò velle dicebat, quo faciliùs beneficiorū acceptorum posset, renouata memoria, Deo gratias agere, atque illum vehementiùs redamare. Quare dum ea recitarentur, tum variè afficiebatur, tum anagnosten interpelabat identidem; quò animum silentio cum Deo arctiùs copularet. Igitur quum duodetriginta dies (tamdiu enim ægrotauit) in hac pia commentatione perstitisset; ad extremum ita se in lectulo supinum, iunctis ante pectus manibus, signum Christi tenens cruci suffixi, cum sacrarum reliquiarum theca,

theca, beatæque Virginis Dei Matris corona composuit, ut ita se diceret mori velle. Itaque paucis post horis Sacramentorum præsidio communitus emigravit. Quintus est superiores consecutus pridie Nonas Nouembris, P. Petrus Paulus Rossius Romanus, spiritualis adiutor, eruditione, solertia, concionandi facultate non contemnenda. quadragesimum tum quidem agebat annum; in Societate verò quatuor ac viginti, functus etiam aliquandiu qua magistri, qua œconomi, qua concionatoris officio, non sine laude posuerat. Sextus deinceps triduo post hunc, Laurentius Paretanus Perusinus, domesticus administer, ex hac vita migravit, octo annos fermè supra quinquaginta natus, unde quadragesimo postquam in Sociorum numerum esset adscriptus. Octauus agmè clausit P. Horatius Martellus Traiectensis, spiritualis adiutor, annum agens quinquagesimum sextum. Is Iuris scientiæ insignibus ornatus ad nos venerat. In Societate nostra tribus ac viginti annis magna religionis & obedientiæ laude traductis, dum Collegij Romani prædiis excolendis, quæ sunt in agro Neapolitano, præcipua fide, sedulitate, industria præesset, venit, ut sperare fas est, in agri illius cælestis & amœnissimi possessionem. Insignis profecto in hoc viro fuit animi submissio, morumque modestia. Nam multos annos in Societate procuratori nostro generali adiutor fuit in rebus minoris ponderis: quo in munere tantam alacritatem, patendi que studium præ se ferebat, ut a nonnullis etiam ex nostris, domesticus adiutor haberetur. Ipse verò non modò sui doctoratus insignia dissimulabat; verùm etiam nihil se scire, nihili hominem se esse dictitabat: atque adeò obiurgationes quasunque non æquo tantùm, sed etiam læto animo ferre videbatur. Cæterùm quæ de Collegij

statu dici possent, præsertim verò de auditorum nobilitate, numero, assiduitate, pietate: de Sodalitatibus B. Virginis, atq; aliis generis eiusdem, partim cum proximo anno communia sunt, partim etiam peruulgata. Pauca quædam videntur esse propria, nec indigna litteris annuis. Sereniss. Dux Parmensis Ranuccius Farnesius, eiusq; germanus frater Odoardus Cardinalis amplissimus, perhumaniter Collegium inuiscere, atque in cœnatione nobiscum prandere voluerunt. Versibus quamplurimis, emblematisque pictura condecoratis excepti sunt, & vario inter epulas genere linguarum, tum ipsi tum tota Farnesiana familia coilaudata: cui profectò nostra Societas tantum debet, quantum persolvere se non satis vnquam posse profiteatur Multi ex auditoribus, tum Collegiorum alumni, tum nobilium virorum liberi theses publicè, siue Philosophicas, siue Theologicas in magna Cardinalium ac Principum virorum corona dissecundo defenderunt. Quæ res ceteros quoque, viros præsertim primarios, videntur allicere, vt suos nobis liberos instituendos certatim auideq; committant. Et verò plurimi prouecta iam ætate sunt, & ad altiores honorum gradus euecti, qui suam omnem doctrinam & institutionem secundum Deum Societati acceptam referre non dubitent. Et quoniam instituti nostri ratio postulat, vt præcipuè ac maxime auditorum nostrorū salutem sempiternam consulatur; data est diligenter opera, vt non modò multi magnos in litteris, sed etiam in virtute non pauci processus efficerent: ergo ab improba viuendi ratione alij reuocati, ad meliorem alij perfectioremq; tractati; vt iam variæ Religiosæ familiæ dictitent, scholas nostras Religiosorum Ordinum videri posse seminaria. Ergo multi tum nostrum, tum aliorum Ordinum institutum ceperunt

runt, quorum numerus iniri vix potest. Insignis certe fuit adolescentis prudentia, pari constantia iuncta. Nam cum id illi iam certum esset ac deliberatum, ut se nostræ Societati applicaret, non tamen ei coram nobiscum agere licebat. quippe qui in eorum esset potestate, qui alias non obscure significassent, non placere sibi res huiusmodi tractari. Ergo rem omnem clam per literas transigendam sibi esse decernit. Verum quum iam ad exitum esset propè perducta, detegitur. Neque tamen ullis ipse vel miis, vel illecebris potuit de sententia dimoueri. Quocirca strenuè superatis rebus omnibus, quæ salubri consilio aduersabantur, ad nouitiatum lætus atque alacer aduolat. Magnum in primis auditores nostri specimen pietatis atque modestiæ, hoc anno sæculari, confluentibus vndique populis, præbuere. Atque ut omittantur ea, quæ singillatim de cæteris alumnorum Collegiis, quæ Romæ à nostris administrantur, scribenda viderentur; illud vnum in hoc genere persequemur. Concesserat Clemens VIII. Pont. Max. iubilæum, quod appellamus, Collegij Romani tum nostris, tum externis auditoribus, magistris quoque ac cæteris è Societate, qui scholis aliqua ratione præessent: modò aliquoties quatuor constitutas vrbis basilicas cuncti simul adirent. Adeundi ratio inibatur huiusmodi: Prima luce, dato de more signo, scholæ complebantur suis quæque discipulis. Inde singulæ deinceps cum suis quæque magistris procedebant. Infima Grammaticorum classis prima præibat, penultima, ac deinceps reliquæ tum Grammaticæ, tum Humanitatis, & Rhetoricæ consequabantur; continenter verò Philosophi in suas ipsi quoque classes distributi; tum qui præcepta de officis audiunt; agmen claudabant postremi Theologi. ita cuncti facillè plus duo millia numerabantur.

tur. Erat autem is ordo, ea modestia & pietas omnium, ut vniuersæ in se ciuitatis oculos faciliè conuerterent. Ergo & Cardinales amplissimi non pauci, & alij Principes, virique clarissimi, ut eo spectaculo fruerentur, consultò alij pro ædium fenestris, in rhedis siue effedis alij præstolabàtur. Ad S. Pauli in via Ostiensi primùm veniebatur; ibique ordine (quòd sit ædes amplissima) nulla ex parte interrupto, res diuina fiebat, sacræ reliquiæ proferebantur. Supplicationem in templis, atque in ipso itinere celebriorem reddebat grauis æquè ac iucunda, qua Germanici Collegij, qua Seminarij Romani symphonia. Inde ad S. Petri procedebatur. Vbi piè sanctis Apostolis consalutatis, conspectaque sacra Christi vultus effigie, nec opinantes ad benedictionem summi Pontificis inuitantur. Quapropter è sacra S. Petri Basilica, in pontificiam descendunt, quibus ex fenestra Pontifex Max. benedictionem eo gratiorem, quo minùs exspectata fuerat, impertit. Inde omnes, ut se reficerent, in suas quisque domos dimissi. A prandio eadem prorsus ratione, modò litanis, modò aliis precationibus piè decantandis, itum est ad S. Ioannis Lateranensis Basilicam: priùs tamen in templo domus nostræ Professæ, toto agmine transeunte, vbi nostri B. Patris Ignatij sepulcrum non ita pridem exornari cœptum variis tabellis ac monumentis beneficiorum, quæ alij alia eo deprecante à Domino se indies testantur accipere. in eo, inquam, templo actæ Deo optimo gratiæ: quòd ita benignè hoc opus erudiendæ iuuentutis eiusdem Ignatij famuli sui operâ institutum tueatur & prouehat. In Lateranensi Basilica primùm sacrosancta Principum Apostolorum capita, deinde cæteras reliquias, ut singulæ deinceps à linteatis Canonicis producebantur, piè venerati, ad ædem sanctæ Mariæ Maioris perrexerunt.

rexerunt. Vbi post vſitatam precationem, conſpectasque reliquias, ad Auguſtæ cæli Regina ſimulacrum à B. Euangelifta Luca depictum, ſunt laudes, iucundo vocum concentu, celebratæ. Atque ita ſub noctem diſceſſum eſt; vt Roma nunquam ſe antea cuiusmodi ſpectaculum vidiffè reſtaretur. Neque minùs in Humanitatis, quàm in pietatis, aut Philoſophiæ ac Theologiæ ſtudiis ſuam omnibus induſtriam ac diligentiam magiſtri ſimul ac diſcipuli probauere. Nam præter alia vſitata, & propè quotidiana, quæ tum ſoluta oratione tum carmine priuatim ac publicè pronuntiantur, & parietibus affiguntur identidem; tragœdia noua data eſt Flauia quater, magno ſemper procerum nobiliuſque concuſſu, nec minore cum plauſu; quem & argumenti grauitas, & carminis dignitas, & decora actorum pronuntiatio, & modorum ſuauiſſitas, & apparatus ipſe propè flagitabat.

Miſſio.

Ivsſv Pontificis Max. Clementis VIII. duo ſacerdotes è noſtris in ſuburbanum agrum ac finitima oppida dimiſſi, vſitatis muneribus excolenda, non exiles animarum fruges, Deo benigniſſimo incrementum dante, retulere: eademque ferè ratio ſeruata, quæ biennio antè erat ab aliis inſita. Per moti præterea plurimi ad Urbem iubilei cauſa petendam, expiatis antea ritè confeſſione animis: in quibus non pauci totius vitæ maculas eluerunt. Quin etiam publicæ offenſiones multæ ſublata, à praua conſuetudine alij reuocati. Curatum vt controuerſiæ quædam litesque terminentur, crimina falſò obiecta diluantur, vinctis quibuſdam iniuriæ ab aduerſariis condonentur, ipſique vinculis exſoluantur. Simultates depoſitæ inter quosdam Eccleſiaſti-

clesiasticos inueterata, qui etiam cum publica offensione à mutuis colloquiis ac salutationibus abstinebant, atque oppidum tenebant vniuersum in partes factionesque dissectum. Pax quoque tum inter propinquos, tum inter alios complures & viros & feminas conciliata. Duo à cædibus deterriti, quas omnino perpetrassent, nisi se alter è nostris interposuisset. In custodia detentis consolandis, docendis, confessione expurgandis opera nauata. Vbi etiam inscriptiones famosæ, lasciuaque oblitteratæ picturæ. Curatum vt Catechismus à Parochis quidem diebus festis in templis, sabbatis vero à magistris tradatur in scholis: atque ad eam rem apposti libelli relictî. In singula oppida pagosque salutaris est inducta consuetudo sacra Pœnitentiæ & Eucharistiæ mysteria singulis mensibus obeundi; serioque Parochis denunciatum id summum velle Pontificem. Inter imbuendos Christiana doctrina pueros ratio cunctis est proposita matutinæ, pomeridianæ, vespertinæ precationis, coronæ itidem rosarii que B. Virginis recitandi, iubilæi hoc anno sæculari consequendi: scita præterea facilisque formula proposita ita loquendi, vt ab impiis in Deum cælitescque maledictis abstinetur. Denique tum pecunia & fama quibusdam, eorumdem operâ restituta, tum cohortationibus populi ad fidem suis præstandam dominis concitati.

Domus Probationis.

QVADRAGINTA circiter hoc anno ex diuersis fere nationibus Itali, Angli, Transsylviani, Galli, Illyrici, Belgæ, Germani relicto sæculo ad hanc cælestis tirocinij domum conuenerunt: in quibus etiam tres, qui à Societate recesserant, Deo iam renocante, rediere. Longum esset, ac fortasse
difficilius,

difficilior, varias persequi seu vias, quibus huc à
 Domino singuli deducuntur, siue rationes quibus
 hic ab eodem benignissimè prouehuntur. Nonnul-
 la tamen attinguntur, ex quibus liceat de reliquis
 facere coniecturam. Quidam etsi demortui patris
 loco & matrem sua præsèntia atque operâ solaba-
 tur, & vnus ipse administrationis pondus dome-
 sticæ sustinebat; idem tamen non modò faculta-
 tum & pecuniarum, sed matris etiam amore supe-
 rato, ita cum illa egit, vt ab ipsamet sponte, supre-
 mo omnium parenti dicaretur. Alter patrem, cui,
 quippe liberum postremus, carissimus esset, eò tan-
 dem perduxit, vt & filium prosequeretur ad nos
 venientem, & hostiam Deo tanquam Abrahamus
 alter offerret. Alij duo vehementius à parentibus
 oppugnati, vt religiosæ vitæ consilium abiicerent,
 nullis vnquam comminationibus ab eo dimoueri
 potuerunt. Atque adeò eorum alter est ad Pontifi-
 cis Maximi legatum, ita Deo statuente, perductus,
 vt eius vocatio perpenderetur. Verum, mensiuo
 illi tempore præsistito, quo tempore si à consue-
 tudine nostrorum abstineret, pollicebatur pater se
 illi religiosæ vitæ complectendæ potestatem esse
 facturum. Obtemperauit filius. Extremo men-
 sis die ad vespèram parentem adit, & Elapsus, in-
 quit, est mensis, pater, iamq; liberaui fidem meam:
 ergo tandem liceat mihi per te ad Christi vexil-
 lum euolare. Admiratus pater filij siue memoriâ,
 siue constantiam, quod aliàs obfirmato animo de-
 negarat, id ei non sine dolore permisit. Non minor
 in duobus germanis fratribus virtus eluxit. hi
 communicato inter se de nostra ineunda Societa-
 te consilio, cum illam natu maior minori iam sci-
 ret esse promissam, quòd existimaret, vel ne in hoc
 quidem oportere minori concedere, vel ita facilio-
 rem alteri quoque aditum paratum iri, neq; valde
 speraret

speraret ab alterutro, nedum ab utroque parente, veniam impetrari facile posse, statuit, fratre inscio, ad nostram Probationis domum proficisci: sed fuga cognita parens, mutatis equis, filium in eodem assequitur diuersorio, quò is fortè diuerterat. quem adolescens tum quidem frustra mitigare conatus; iterum deinde ad nos ita cautè profugit, ut eò parens quoque postea profectus, & sæpius filij constantia variis colloctionibus explorata, non modò discedens ipsi ultro sit benè precatus; sed ne minori quidem natu filio, eodem contendenti, negotium exhibere sit ausus. Quare is quoque paulò post maiorem consecutus, dedit operam, ut cum hoc religiosæ vitæ spatium anno seriùs quàm frater esset ingressus, veniendi tarditatem celeritate currendi compensaret. Nec minùs fuit vnico filio cum utroque parente & quidem sene pugnandum. Is primò quidem piis precibus diuinisq; mysteriis crebrò usurpandis, à Deo religiosæ vitæ sectandæ consilium impetrauit. Deinde verò cum diu de genere religiosæ familiæ deligendo deliberaret, secumq; ita configeret, ut sæpe omnem eius rei cogitationem abiicere propè decerneret; tandem benignissimus Dominus, qui suos non deserit, hanc adolescenti mentem dedit, ut nostræ se Societati non dubitaret adiungere. Hic verò pater adolescentis, re cognita, furere, nostrum filio gymnasium & consuetudinem ita seuerè interdiceret; ut mortem, si fortè vnquam inibi ampliùs illum offenderet, minitaretur. Negauit adolescens posse iam se vel sine causa, inchoatis literarum studiis, prohiberi, suamq; salutem se non aliis, nisi quibus censeret, velle committere. Verumtamen obfirmato pater animo filium, etiam stricto aliquando in eum gladio, à scholis nostris ad alias ita pertraxit, ut ad nostras redire, aut ad Sodalitatem

B. Virginis venire omnino vetuerit. At is clàm ad
 nostram ædem, & ad Sodalitatem ventitare per-
 gens, nostrum concionatorem rogat, vt pro con-
 cione inuehatur in eos, qui à religioso viuendi in-
 stituto liberos conantur auertere. Matrem ipsam
 quoque suis consiliis aduersantem delinire cona-
 tus, ad extremum, patrem audacter aggreditur,
 obsecrat, ne velit se iam triennium in saluberrimo
 de religiosa ineunda vita consilio persistentem re-
 tardare diutiùs. tandem illud impetrat, vt secum
 semel in templo nostro ineat cæleste cõuiuium. In
 eo conuiuium præpotēs Deus ita hominis animum
 flexit; vt non modò Deo filium vltro dicarit, ve-
 rum etiam eundem ad constantiam, & coràm tum
 sit, & postea receptũ inter nostros per litteras co-
 hortatus. Neque verò diuinę Maiestatis vis minor
 ac benignitas cernitur insuperandis diuitiarum ac
 voluptatum illecebris, quàm in patria beneuolen-
 tia tantisper propter Dei caritatem negligenda.
 Præcipua fuit in eo genere virtus adolescentis di-
 uitiis circumfluentis; quibus tanquam laqueis ir-
 retitus, eo arctiùs tenebatur, quòd vtroque orba-
 tus parente beatiùs ac liberiùs sibi videbatur posse
 in omnium rerum copia viuere. Ergo vt pecunia-
 rum fragilitas & vanitas diuinitus indicata ipsius
 animum ab eis auellere videbatur; ita contrà ea-
 rundem nescio quæ fucata dulcedo retinebat. Ve-
 rum tantam in eo vim habuit diuina sapientia, vt
 iis tandem diuitiarũ vinculis exsolutus ad inopiæ
 voluntariæ libertatem euolarit. Quamquam com-
 munis hostis omnium, quem semel hisce opum
 præstigiis ceperit, non continuò solet è manibus
 elapsam spem abiicere recipiendi. Quapropter sæ-
 pius quidem adolescentem in hoc tirocinij reli-
 giosi stadio decurrentem depellere conatus est, &
 ad relictas opes deliciasque retrahere: semper ta-

men inferior, Deo propulsante discessit. Cùm aliquando ita vehementer oppugnaretur, vt propè decedere de statione cogitaret, Magistro rem aperit: à quo iubetur ad piam precationem confugere, (cuius tum fortè signum de more dabatur) ac simul de ratione abigendæ cogitationis admonetur. Post precationem redit ad Magistrũ, funiculo de collo suspenso, eumque positis genibus obsecrat, vt si quando postea suam cõstantiam vacillare sentiat, se ea ipsa recte constrictum ne cubiculo exire patiatur. Iam verò quæ artes ad virtutes inserendas, vitiorumque fibras euellendas adhibentur, etsi alioquin vsitatae sunt, hic tamen propter nouitiorum multitudinẽ non videntur vsquequaque vulgares. Hic enim tirones non modò passim sine culpa plectuntur; sed etiam eorum nonnulli, data opera, quædam agunt: quæ etsi culpa omnino vacant, nonnullam tamen culpæ speciem præ se ferant, vt pœnæ locus aliquis, atq; occasio præbeatur. Illud vnũ, exempli causa, satis erit adscribere. Nonnulli impetrata clam à moderatoribus potestate, esculentum quippiam, vt pomum aut aliquid eiusmodi, apud se de industria recondunt, vt eo deinde deprehenso, pœnam subeant, & helluones à commilitonibus habeantur. Tres in primis grandes natu viri, quique in sæculo auctoritate pollebant, humillimis quibusque muneribus obeundis magno ardore animi ceteris præire contenderunt, omnemque, vt dicitur, lapidem mouerunt, vt se omnium esse minimos atque infimos profiterentur. Multi precibus vrgent vt sibi in publicis valedudinariis etiam vesci & pernoctare liceat, non modò inibi ægrotantibus deseruire diutius. Ita nonnulli vt easdem vestes induerent, quibus nosocomiorum famuli vtuntur, impetrarunt. Ex huiusmodi ægrotis resipuit quidam religiosi instituti

tuti defertor, & nostrorum ope, receptus a suis huc
 venit, ut iis gratias ageret, quibus tantum benefi-
 cium referebat acceptum. Catechismo, qui in pla-
 teis a novitiis traditur diebus festis, adiuti per-
 multi: qui & ad vicina deinde templa perduceban-
 tur, ubi aliquot ex nostris Patribus eos peccata
 ritè confitentes exciperent. E tironibus alii pan-
 nosis induti vestibus ad S. Mariæ Maioris, & ad
 S. Ioannis in Laterano pro ianuæ foribus, quæ ideo
 Sancta vulgò dicitur, quòd anno tantum sæculari
 & sacrosancto pandatur, stipem unà cum cæteris
 ab ingredientibus precabantur. Nec defuerunt ex
 veteranis, qui non secus ac tirones denuò ad om-
 nem religiosi officij partem instruuntur, qui in
 agrum Campanum excurrerint, & vberes inde fru-
 ctus retulerint, simultatibus aliisque scelerum ve-
 pribus extirpandis, crebro mysteriorum usu in-
 ferendo, aliisque nostræ Societatis propriis ratio-
 nibus animos excolendo. Hoc anno vno quinquaginta viri sunt Nostri Patris Ignatii piis commen-
 tationibus instituti. In quibus Episcopi censentur
 ac Præfules, Marchiones præterea, Comites, & ex
 Pontificia familia nonnulli, Melitenses equites,
 alique viri primarij. Sanctissimus D.N. Clemens
 VIII. per æstatem & autumnum, quo tempore sepe
 valetudinis causa ad hortos, quos habet in monte
 Quirinali, diuertit; sæpe etiam pro sua humanita-
 te nostram hanc domum suæ vicinam interuisit.
 Verum hoc anno cunctos ultro tirones accersitos
 ad sacrum pedum osculum comiter admisit, eisque
 bene precatus est illis verbis: Dominus vos bene-
 dicat, & faxit, ut sitis Ecclesiæ suæ sanctæ fructuosi.
 Unus hoc anno P. Iosephus Lombardus desidera-
 tus. Is Iuris utriusque peritus, qui amplissimo cui-
 dam Cardinali fuerat à secretis, ad nostrum Ordinem
 vocatus à Christo, non modò alacri animo

paruit; sed etiam quamdiu apud nos vixit, ita se gessit, ut vix expleto quadriennio, ex hac domo in cælestem sit, ut par est sperare, translatus, annum agens fermè tertium & quadragesimum, sexto Calend. Octobris.

Collegium Pœnitentiariorum
ad S. Petri.

QVONIAM hîc aliud nullum Societatis munus exequimur, præter id, quod ad confessiones pertinet audiendas, illud vnum breuissimè dici potest, cum ex variis nationibus nostri Patres in sacrosancta B. Petri Basilica aures vndique confluentibus ad Apostolorum limina præbeant; hoc anno sæculari longè maximos, ut par erat, factos esse concursus; ut propterea necesse fuerit, (ita etiam Pontifice Max. iubente) nostrorum sacerdotum numerum ad tempus dumtaxat augeri. Quare non modò multa millia cuiusvis generis hominū apud nostros ritè animos expiarunt; sed etiam quamplurimi totius antea actæ vitæ noxas eluerunt. Atque ut ex vno liceat de reliquis facere coniecturam; is qui extra ordinem pro Illyrica lingua sacerdos erat constitutus, septem dumtaxat mensium spatio, sexcentorum eius nationis, confessiones totius ætatis vnus excepit. In iis centum erant indigenæ simul atque incolæ, magna ex parte nobiles earum regionum, quæ Turcarum sunt potestati subiectæ: ut Præsules nonnulli, multiq̃ue ex variis religiosis familiis prætereantur.

Collegium Germanicum.

Hoc anno ineunte vsque ad Paschatis ferias, alumni ipsi in plura contubernia seu cubicula distributi, centum hîc sunt ac vigintiquinque
comino-

commorati. Vt si iis quindecim adscribas ex nostris, qui res Collegij administrāt, & familiam, quæ circiter triginta censebat, octoginta cuncti ferè supra centum numerarentur. Multis enim, quibus fuisset alioquin Autumno proximo discedendum, potestas data est primis anni sacrosancti mensibus remanendi. Res externæ Collegij in eodem ferè loco, in quo proximis annis, perstitere. Nam etsi æs alienum haud est cōtractum nouum; vetus tamen nulla est ex parte dissolutum: quodd fuerit & maior solito numerus alumnorum sustentandus, & satis ampli templi ruina sarcienda, quod est in Abbatia S. Petri Laudi, quæ ad Collegium spectat: quod quidem templum vix est decem aureorum millibus restitutum; cū fuerit à fundamētis ipsis reficiendum. Huc accessit, quodd ex maxima propemodum post hominum memoriam Tyberis inundatione detrimenta, quæ cū cætera Collegij ædificia, rum verò S. Apollinaris ædes acceperat, non nisi magno sumptu compensari potuere. Sacerdotio alumni sexdecim initiati. Quatuor & viginti, studiorum spatio confecto, in Germaniam reuersi. Vnus hoc anno Philosophiæ pronunciata, publica disputatione, defendit. qua in re tribus Cardinalibus, cæterisque qui aderant, suam operam probauit egregiè. Non pauci variis tentati morbis, Dei beneficio incolumes euasere. Sacras ædes quatuor iobelei causa constitutas, turmatim quidem crebrò alumni lustrarunt: maiore tamen pompa semel atque iterum cuncti simul. Ac prima quidem cum cæteris Romani Collegij auditoribus, vt suprà suo loco narratum est: deinde verò quum impetrato, pro Collegio Germanico, ad vnum diem iobeleo, linteati processerunt. Interfuere in primis Cardinalis amplissimus Parauicinus, & Clarissimus Cæsareæ Maiestatis Orator, isque in S. Pauli Basilica

cum alumnis sacrosanctum Christi corpus, Cardinali rem diuinā faciente suscepit. & quamquam cantus pia elegansque symphonia, qua tum viæ ipsæ, tum verò templa personabant, erat omnibus periucunda: insignis tamen alumnorum incedentium ordo, pietas, modestia, oculos omnium ad spectandum confluentium permouebat. Eadem est eorundem spectata religio & moderatio, non modò quum amplissimi Cardinalis Austriaci, & paulò antè Madrutij huius Collegij patroni funus longa per urbem via prosecuti sunt, inutatis identidem per vices, qui feretrum ad constitutum sepulturæ locum deportabant: verum etiam quum eidem patrono postea per triduum iusta funebria in Collegij templo perfoluerunt: pro cuius valetudine antea fuerant (dum grauitè laboraret) publice Deum priuatimque deprecati. Sancti Martyris & Episcopi Rauennatis Apollinaris, qui est ædis Collegio adiunctæ Patronus, natalem diem ac solennem, deinde verò SS. Martyrum Eustratii & sociorum, quorum sacra corpora inibi religiosè asseruantur, alumni præcipua religione ac caremonia celebrarunt. Neque solum fuit sacræ suppellectilis ornatus maior; vix vt Romæ superari ab aliis, Pontificis Max. aris exceptis, existimeretur; verum illud etiam ornamentum accessit eximium, aliud nimirum è S. Apollinaris ossibus, ex vetusto Cœnobio Seburgensi à P. Ioanne Viuario Aquensi Societatis nostræ allatum, Collegioque donatum: quod est in sacram ædem magna tum alumnorum lætitia & pompa, tum populi frequentia deportatum. Templi quidem ipsius pauimentum ita iam erat humi depresso, quod plerisque aliis ob urbis ruinas euenit; vt multis ad illud gradibus descenderetur. Quare quum ad ea pericula & incommoda vitanda, quæ ob infestam Tybetis restagnationem,

nem, crebro superioribus annis acciderant, altius esset elatum, ac propterea aram quoque maximam oporteret denuo consecrare; Elteustriæ Archiepiscopi suffraganeus, huius olim Collegij alumnus eo munere functus est, qui paucis antè diebus in eadem S. Apollinaris æde fuerat solenni ritu Episcopus consecratus. Vnus dumtaxat hoc anno ex iis, qui in Germaniam reuerterunt, nostræ se Societati dicauit. Pleriq; in Canonicorum ordinem adscripti. Præpositi alij, alij Decani delecti, atque ad alios aliarum Ecclesiarum gradus dignitatis euecti.

Collegium Anglicanum.

ALUMNI hoc anno fuere duodequadraginta: ex his Logicæ studia coluere nouem, Rhetoricæ quatuor, vndecim Physicæ, Metaphysicæ septem, Theologiæ septemdecim. In sena domi contubernia, siue conclauia, à cibo in tres veluti turmas distributi inter se colloquuntur. Sacerdotio sunt initiati hoc anno septem. Studiorum curriculum è mensi quatuor. Totidem in patriam redierunt ad messem. Philosophicas theses vnus publicè discipulando defendit. Vnus in cælestem patriam, vt speramus, euocatus prius tamen in Societate nostram receptus, quam paulo antè expetierat. Duo in tiro-num nostrorum numerum adscripti. Quidam annos natus iam sex & quadraginta, & quidem loco in primis nobili, patrimonio diuendito, sacerdos est factus. Is dum adhuc in Anglia degeret, multa est orthodoxe religionis causa perpeßus. Illud sanè commemorandum: quòd idem aliquando à Ministro Caluinista, die Dominico, ac frequenti populo est à Christianorum cœtu publicè pulsus, hoc est, vt nos loquimur, excommunicatus. Aliquã enim adhuc retinent in Anglia hæretici censura Eccle-

fiastica imitationem. Quòd cùm ei esset à suo germano fratre renunciatum, esse nimirum diris publicis notatum, esse ab Ecclesia turpiter eiectum, Ego verò, inquit, in Ecclesia Catholica sum; quòd vestra prohibear, non laboro. At ecce tibi die item proximo Dominico, Minister ille ex eodem loco dum Euangelium recitat, qua hora excommunicatum octo antè diebus hominem pronunciarat, eadem repentè, graui morbo corripitur, ancillam iubet properare domum, sibiq̃ue lectulum interea sternere: vixq̃ue dum execrando sacro peracto domum reuersus, biduo extinctus est. Neque tamen vir Catholicus ac pius pro inimico, quamdiu vitæ spes fuit simul ac veniæ, Deum destitit deprecari. Anglia verò etiam nunc habet in melle sacerdotem hunc, operarium sanè perutilem. Alius impij cuiusdam hominis oratione inductus, non esse ad sempiternam salutem consequendam, Catholicæ Ecclesiæ, religionisve cultum necessarium existimarat: idq̃ue amicis quibusdam persuadere conatus erat. At repugnante deinde conscientia, & à sacerdote admonitus, errorem agnouit, statimq̃ue iis ipsis, quos deceperat, errorem eripuit: iamq̃ue est præclara Martyrij corona donatus. nempe hunc Odoardum Thuringum esse suspicamur. Nam is huius Collegij alumnus post carceris ærumnas religionis Catholicæ causa necatus est. Alius itidem per iniquam suspicionem detentus in Gallia, vbi se de suspicionem purgauit, in Collegio vixit, non modò magno diligentia exemplo Christianæq̃ue modestiæ, sed etiam in litteris progressu, quarum huc propè rudis accesserat. Robertus Widletonus sacerdos hinc profectus, captus in Anglia, & in carcerem detrusus, anno cōsequente pro fidei Catholicæ causa tuenda Martyrij gradibus ascendit in cælum. Adolescens annorum ferimè septemdecim;

decim, cui nomen Ódoardus Cottingonus, cum
 sæpe hæreticos multa pro cõcione aduersus ignem
 purgantem, atque alia fidei capita disputantes au-
 diret, neque sciret quid contrà posset afferri; hære-
 sim tamen eo ipso auersari cõperat, quòd maledi-
 cendi studio illos cerneret ista dissidere. Fortè eue-
 nit, vt Oxonij aliquando, vbi litteris operam da-
 bat, in bibliothecam veniens incideret in Cardi-
 nalis Bellarmini cõtrouersiam de Purgatorio con-
 scriptam. Quo euentu exhilaratus, dum ad sitim
 explendam multa lectitaret, Catholicam fidem
 sitire cõpit. Ergo ad sacerdotem adductus, & Ec-
 clesiæ reconciliatus, clam suis, vno tantum cogna-
 to, Catholico homine conscio, Romã ad hoc semi-
 narium venit. Inde exacto triennio, siue studiorum
 labore, siue cælo Romano debilitatus, medicorum
 consilio discessit in Belgium. Is tamen erat ante
 discessum in Societatem nostram receptus, quam
 exoptarat. Quare cum ingrauescente morbo, mor-
 tem sibi cerneret imminere, facillè impetrauit, vt
 vota ederet, nostroque indutus more sepeliretur.
 Alius denique summo loco natus adolescens in ea-
 dem custodia cum patre degebat, in quam cum
 hæreticorum iniquitas coniecerat, quòd scilicet
 illorum cætus frequentare nollet. Is parente in eo
 carcere demortuo, vel ad vitam potius veram bea-
 tamque profecto, & auctor sororis fuit perpetua se
 virginitate Christo consecrandi, & ipse eidem Iesu
 Christo Domino se ac Societati nostræ simul ad-
 dixit. Tantam porro aiebat eo tempore Catholi-
 corum hominum penuriam in ea vrbe fuisse, vbi
 parens detinebatur in carcere, vt ciues illuc fre-
 quentes Papiſtam (vt ipsi appellant) spectaturi con-
 fluerent. Vanis enim Ministrorum fabulis delusi,
 Catholicos vix cæterorũ hominum similes aut hu-
 mano more viuere suspicabantur. Verum perspecta

deinde illius viri & statura prægrandi, & pacatis moribus, & orationis suauitate atque prudentia; non modò rem aliter ac putarant, se habere mirabantur; sed etiam veram religionem adamabant: quam tamen amplecti miseri non audebant.

Collegium Tiburtinum.

S Getulij Sodalitas, vt aliàs perscriptum est, ex .viris huius vrbis primariis constat, qui sunt item omnes in Collegij huius Sodalitium B. Virgini dicatum adscripti. Ea verò se ostendit hoc anno sacrosancto; sui patroni in hospitij iure colendo vestigia persequi. Nam & sæpe diuersoria multis egentibus peregrinis, externis præsertim, aliasque res necessarias Christiana prorsus charitate suppeditauit, & (quod caput est) vniuersis feminarum cœtibus Romam petentibus magno studio curaque subuenit. Neque verò nostra Societas destitit pium hoc ciuium officium fouere pro viribus. Nam & aliqui ex Patribus stipem ad eam rem per urbem emendicarunt, & ex ipsa Collegij suppellectili, culcitra, stragula, lintheamina, hospitibus vrēda transmissa. Porro ritè confitentium concursus hoc anno ad nos incredibiles facti sunt; labori verò nostrorū in iis audiendis inusitato, inusitati quoque vberēque fructus respondisse, Dei beneficio, existimantur. Etenim plerumque fuerunt confessiones ad multam noctem audiendæ, & quidem penè maxima ex parte totius vitæ superioris, non ipsorum modò ciuium, sed etiam peregrinorum: quum Sodalitia cuncta confitendi causa atque opida vicina confluerent. Magna vis pecuniæ, aliarumque rerum, nostrorum operâ, dominis restituta. Inueterata odia, & quidē periculosa restincta: ex quibus etiam cedes parentibus, liberis, coniugibus imminabat.

uebat. Multi, qui magna facinora conceperāt, duo præsertim, qui duobus item necem veneno parabant, à consilio deterriti. Mulier quædam remediis cælestibus à cæde facienda reuocata. Alia non modò è flagitiosa vita erepta: verùm etiam emendicata dote, honesto est addicta coniugio. Multorum pellices nostrorum item operâ sunt eiectæ, curatumque vt alij cum iis legitima connubia iungerent, alij dote attributa easdem honestè in matrimonium collocarent. Neq; verò hanc urbem quibuscunque nostræ Societatis muneribus adiuuare destitimus, tum assiduis habēdis in templo nostro concionibus, tum Catechismi explicatione, tum præsertim multarum virginum pietate tuenda, quæ in patriis ædibus pudorem suum Christo magna ciuitatis approbatione consecrarunt. Quæ profectò virgines, vitæ integritate, Christianarumque virtutum exemplo, alias quoque videntur ad se imitandas allicere. Nostri persepe & noctu & interdum ad ægrotorum confessiones audiendas accersuntur, eosdemque ad feliciter è vita migrandum pro viribus adiuuandos. Qua in re sæpius accidit, vt multis omni ope destitutis animabus in supremo illo tempore subueniretur: quæ alioquin sine Sacramentorum præsidio decessissent. Ad victos quoq; subsidia eleëmofynarum delata: quibus nimirum subsidiis & multi eorum, egentes alioquin, subleuati, & quidā ære alieno dissoluto, cuius causa constricti in custodia tenebantur, ipsi quoque sunt vinculis exsoluti. Similis est opera ægrotis in valetudinariis nauata permultis. Excursum præterea in opida finitima, vbi & religionis nostræ summa enucleanda, & confessionibus, ad quas plurimi confluiebant, excipiendis, & multorum inter se dissidentium animis conciliandis, copiosi percepti sunt fructus: tanta opidanorum læticia, vt

nostros

nostros ægrè dimitterent, à quibus tantā sibi opem ad beatam vitam afferri sentirent. Triduo ante quadraginta solemnīs ieiunii dies, Sodales, quos suprā scripsimus, B. Virginis, solemnem quoque horarum quadraginta supplicationē, ornatu præclaro, maiore ad cæleste conuiuium accedentium numero, nec sine symphonia celebrarunt. Hoc demum anno discipulorum nostrorum Sodalitas, quæ frequens magnam Dei Matrem colit, ad Romanam Sodalitatem primariam aggregata est; ac propterea solennī ritu, & orationes, & carminatum latinè, tum græcè sunt habita.

Collegium Florentinum.

TVR CÆ duo, alter ab Etruriæ, à Bugiani Duce alter ad nos missi, ut summa Christianæ fidei capita docerentur, sacro deinceps fonte abluendi, acceperunt commodè disciplinam. Nobilis quidam, sed à Catholica religione infelix transfuga, à nostro præcone de sua salute commonitus diligenter, ad signa desertæ militiæ se recepit. Sacerdos è nostris Magno Etruriæ Duce postulante, conciones Pisīs habuit per Quadragesimā, quam dicimus, tempus, tanto studiosorum auditorum sensu; ut ne Dux quidem ipse vnquam, præter paucos dies, quibus ab ea vrbe absuit, abesse voluerit. In templo itidem nostro, diuersi temporis conciones auditorum frequentia commendauit. Per dies aduentui Christi dicatos Collegij Rector iterum est in æde primaria concionatus, idq; cum insigni vel laude, vel fructu. Ergo multos iam annos per id tempus nostrorum Concionatorum vocibus templū illud, Cardinalis amplissimi Medices eiusdemque Florentini Archiepiscopi rogatu, perfonuit. Eodem tempore pomeridianis horis institu-

tæ sunt sacræ in templo nostro conciones. Dum
 anniuersarius dies B. Ignatij nostri institutoris ob-
 itus instaret, accuratè inuestigatum quid Romæ
 appareretur. Sed re propè nulla comperta, hîc ta-
 men in templo nostro eiusdem est B. Patris effigies
 collocata, & à prima Vespera ad alteram sympho-
 nia cantusq; adornatus. Nostri autem Fratres pri-
 uata flagellatione domi priùs adhibita, cuncti pu-
 blicè ad sacras Christi corporis epulas accessere. id
 quod externi quoque complures imitati sunt.
 Deinde verò B. quidem Patri nostro argentea si-
 gilla septemdecim, B. verò Francisco (cuius itidem
 effigies in tabula depicta, in eodem fuerat templo
 proposita) quatuor, à reis votorum constituta sunt:
 quibus illi se siue recuperatæ valetudinis, siue do-
 mus à laruarum vexatione liberatæ, siue alia hu-
 iusmodi accepta referre beneficia testarentur. No-
 stri porrò Aloysij Gonzagæ sanctitatem testatus
 est Deus prodigio sanè mirabili. Sacra quædam
 Virgo ex iis, quæ in Angelorum Cœnobio degunt,
 diu multumque occulto quodam morbo labora-
 uerat; quem deinde periti viri cancrum existima-
 runt, nec sine acerbo sensu doloris. Vtrumque ta-
 men illa siue pro verecundia virginali, siue pro to-
 lerantiæ exercitatione supprimebat, donec inter
 pias Patris Ignatij commentationes religioni sibi
 duxit id silentium. Ergo rem totam magistræ ape-
 rit: illa discipulæ suadet, vt morbi curationem à
 B. Aloysio deprecetur: cuius non modò breuẽ to-
 tius vitæ narrationem manu descriptam antea le-
 gerant, verùm etiam digitum piè asseruabant. Pa-
 ret magistræ Virgo: & primò quidem, dolore leua-
 tur; iterum autem ac tertio quum preces nihil pro-
 ficcerent, medicum tandem iubetur adhibere. Quod
 illa vt faceret quum adduceretur inuita, pridie eius
 diei, quo erat imperata factura, vehementiùs pre-
 cando

cando cœpit vrgerè, vt ab eodem omnino exsolueretur, à quo iam cœperat relaxari: res mira. Inter precandum visa sibi est Aloysium non videre solum præsente, quem obsecrabat, sed etiam sentire extorquentem sibi è pectore quidquid inesset mali: qua ex re cùm ita indoluisset, vt viribus destituta langueret, prætereuntē fortè magistram conspicata; Curata sum, inquit. Illa verò accurrit: labentem discipulam sustentat: sodalibus conuocatis, reficit semiuiuam, futuram tamen ex eo tempore semper incolumem. Ea verò res ne vlla caret fide, publicis est deinde litteris consignata. Plures tum laici homines, tum Clerici, atq; in iis optimates nonnulli totius antea vitæ delicta ritè confitentes auditi. Id quod non in vrbe modò, sed etiam inter peregrinandum, in quodam opido, gestum. Sacris virginibus & peccata confitentibus, aliorum rogatu, audiendis, & cohortationibus habendis, nostri præstò fuere. Accessit Collegij vectigalibus fundus; cuius æstimatio non longè abest ab aureis nummis octingentis. quamquam in aliis quoque rebus liberalitatem ciuium sumus experti: nam & calix argenteus, quem facilè centum & quinquaginta nummis aureis æstimes: & lampas item argentea aureorum centum & quadraginta vel eo amplius, & numerata pecunia, modò ducenorum, modò quinquagenorum, modò alia ad sacras ædes dona delata. Denique nobilis adolescens seipsum in Societate nostra Iesu Christo donauit. eum nempe videtur oportunè benignissimus Dòminus, in locum P. Hugonis Rosselli Bituricensis, submisisse: quem hoc eodem anno Septembri mense ex itinere quod Florentia in Galliam instituerat, cùm propè iam abesset Lucerna, ad nostram omnium patriam, bonisq; omnibus cumulatam ciuitatem, idem qui eius lucer-

na est Agnus, euocauit, vt piè sperare fas est, annos natum septem ac triginta, quorum vndecim in Societate nostra traduxerat.

Collegium Perusinum.

ANNO Iobelei Perusiæ septem sunt eodem die extremo affecti supplicio: ex quibus tres summo loco nati, & mulier itidem ex prima nobilitate. In his adiuuandis, & confirmandis, ita est à nostris opera posita, vt & ciuitatis Præfectus, & alij palàm affirmarent facillè futurum fuisse, vt ea ope destituti, non modò laud ita piè sancteque morerentur, vt mortuos esse perspexerant, verùm etiam vt in interitum animorum ruerent sempiternum: quum præsertim ex iis nonnulli sacra peccatorum confessione, & Eucharistia multòs annos abstinuissent. Iam verò multi, inter quos graues intercedebant inimiciæ, nostrorum industria ad concordiam pacemq; traducti. Ex his duo patruus & nepos claro genere orti P. Rectoris operâ, Cardinali amplissimo Beuilacqua iubente, inter se reconciliati. quæ res non ipsi modò Cardinali, sed etiam viris clarissimis Marchioni Corneo, Reuerendissimo Episcopo Neapolioni Comitolo, toti denique ciuitati incredibilem attulit voluptatē: quum ea re intelligerent, multis alioquin impendentibus malis occursum. Piarum B. P. N. Ignatij commentationū vsus longo est interuallo reuocatus. Nam & honestissimi viri nonnulli, & in iis quidam ex religiosis Ordinibus, & ingenuarum artium studiosi iuuenes hisce meditationibus in Collegio nostro sunt diligenter exculti. Collegium verò tanto arc alieno premitur, vt fuerit ad R. P. N. Præpositi Generalis charitatem confugiendum. Qui ea re per-motus, primò quidem trecentis nummis aureis, Colle-

Collegium subleuauit. Deinde verò cùm eò redactum esset, vt vel claudendum videretur, vel nostrorum numerus imminuendus, rem totam idem nolter omnium Pater in se recepit, atque vniuersum in se transferri voluit æs alienum, ne ciuitas hæc nostrorum auxilio destitueretur. Quam benignitatem tanto parente dignissimam & Cardinalis Legatus, & Episcopus ciuitatis, & Marchio Corneus, & quicunque postea cognouerunt, vehementer, vt par erat, admirati sunt. Notabilis itidem videtur, & commemorandus Legati amplissimi clarissimique amor in Societatem nostram propè singularis; de qua is ita sentit magnificè, atque ita honorificè cùm priuatim tum publicè loquitur, vt dici vix queat. Ergo quum de illa, vt fit, sermo incidit, liberè profiteri solet Collegia nostra vbicunque sint, decus esse ciuitatum. Neque verò verbis dumtaxat, sed re ipsa quoque, quantum nos amet, non semel ostendit. Nonnullis etiam Collegij negotiis ex sententia conficiendis mirificè fauit. Adolescentem ex fratre nepotem, quem apud se habet, scholis nostris addixit instituendū: etiamsi alia ab aliis proponerentur non contemnenda Gymnasia. Neque verò illud videtur silentio prætereundum, eundem vbi primum pedem domo extulit, recta ad templū nostrum, vt rem diuinam faceret, contendisse. Multa Episcopi quoque hoc anno argumenta non obscura exstiterè præcipuè in nos beneuolentiæ. Sæpe enim breuioribus quibusdam concionibus, quæ in templo nostro sexta quaque feria vesperti per Quadragesimam habentur, sæpe longioribus matutinis interfuit. In sacello Congregationis Maiorum aliquando, peracto antea sacrificio, Sodales omnes cælestibus epulis refecit: iisdemque nostros Fratres sua manu imperiri voluit, antequam Romam Iobelei causa discederet:

deret: quum diceret hanc à se nobis ad suum vsque reditum benedictionem relinqui. Quin etiam vbi-
cunque sese obtulit occasio, nostris rebus prospe-
xit egregiè. Cuidam præsertim Magistratui nos ita
diligenter commendauit; vt illo auctore potissi-
mum verè dici queat, molestissimum quoddam
Collegij negotium felici exitu esse conclusum. Et
quamquam non sunt fructus huius Episcopatus
vberissimi; numquam tamen destitit sua benignita-
te nostram inopiam subleuare. Denique quum es-
set quadraginta horarum supplicatio ab ipso in
cunctis ferè sacris huius vrbs ædibus toto anno
sæculari in orbem instituta; vsque adeò templi no-
stri est ornatu & conciunculis delectatus, quæ fer-
mè habebātur quinæ quotidie, vt palàm dictitaret,
qua ratione huiusmodi res peragenda sint, à no-
stris cæteros posse perdiscere. Consuetudo diu in-
termissa lustrandi sacrarum virginum cænobia,
tum habēdis cohortationibus, tum extra ordinem
earum confessionibus audiendis, hoc primum an-
no, Episcopo ipso flagitante, reuocata est. Vtrum-
que autem tanto cum ipsarum fructu lætitiæque
perfectum, vt Episcopo deinde de more illarum
inuisenti cænobia gratias agerent immortales;
quodd nostrorum opera ad eas res vti cœpisset, at-
que vt pergeret, obsecrarent. Ergo is & Romam
proficiscens Collegij Rectorem orauit, vt ea virgi-
num cænobia se absente frequentius etiam obi-
rentur: & quamdiu Romæ substitit, eidem sæpius
per litteras gratias egit, remque diligenter, quippe
sibi gratissimam, commendauit.

Senense Collegium.

DA T A est in distributione præmiorum tragœ-
dia, tanto ciuitatis plausu; vt numerus discipu-
lorum amplificatus propterea videatur. Duabus
E pridem

pridem institutis virorum Sodalitatibus, quarum altera ex viris honestis constat, ex nobilioribus altera, opificum iam est addita tertia satis frequens. Hi & carceres piè obeunt & valetudinaria, & ægrotis ministrant, & se in dissidentium pacificationes interponunt; interdum quoque pedes abluunt, magna ciuitatis gratulatione, peregrinis. Id quod & cæteri ex aliis duobus cœtibus præstant. Extra urbem itidē excursionses factæ magno animarum lucro; vt proinde aliquot è nostris denuo ad eā rem Cardinalis amplissimus Tarusius, idemq; Archiepiscopus, nostriq; studiosissimus expetierit. Equitis Agazarij morte, qui erat nostri Patris Alfonsi germanus frater, centum viginti aurei nummi, annuis Collegij vectigalibus accessere, qui ad concinnandum aliqua ratione templum conferentur, addita præsertim pecuniola, quæ aliundè speratur. Nostris auctoribus preces horarum quadraginta sunt habitæ in ampla valetudinarij maximi æde, magnæ Dei Matri, atque urbis huius patronæ dicata, ad eamque sanè rem in primis apposita: quo & religiosorum virorum Ordines, & laicorum sodalitia composito agmine conuenere: tota vulgò reliqua cōfluente ciuitate. Nobilis matrona quum ex graui morbo ita decumberet, vt certum interitum exspectaret, iamque sepulturæ rationem viro præscripsisset; voto à sacerdote nostro (ipsamet probante) nuncupato, de B. P. Ignatij argentea imagine ad eius sepulchrum transmittenda, & eodem die vesperi longè melius valere cœpit, & paucis deinde diebus omnino conualuit: id quod & medicus miraculo tribuit, & quum opus erit, publicè testificabitur. Alteri feminæ primariæ, mares omnes recens nati singuli deinceps morbo quodam, quem vulgò ibi Battiginem dicunt, emoriebātur. quumque is quem postremò ediderat, ob eundem planè morbum

morbum non procul abesset ab interitu; à sacerdotibus nostro impetrat, qui eius confessiones solitus erat excipere, ut B. P. Ignatio vota faciat ad illud periculum propulsandum. Ille roganti moram gerit. Extemplò filius ita incolumis à Deo redditur matri, ut si numquam ægrotasset: cuius rei mater infantis testis est locupletissima.

Collegium Maceratense.

GVALDVM (id opidum est agri Piceni) profectus vnus è nostris sacerdotibus, Octauio Bandino Cardinali ampliss. eodemque Archiepiscopo rogante, ut maximi tempore ieiunij ad populum verba faceret. Is etsi vnus erat, multorum tamen locum egregiè ac munus expleuit. Nam primùm quidem, quotidie manè, in conferto auditoribus templo, tanto animi ardore concionabatur, ut quum aliquando in impios atque maledicos vehementius inueheretur, exauditus sit ab vniuersa concione quidam, qui sibi mortem palàm imprecaretur, si Deum amplius maledictis nefariis laceffisset. Deinde verò pomeridianis horis Christianæ religionis capita frequentibus auditoribus exponebat: tum peccata ritè confitentibus aures dabat: discordiæ faces restinguebat: nullam denique occasionem pietatis Christianæq; virtutis in eorum animos inferendæ prætermittebat. Adolescens è Sodalitæ B. Virginis ad nostram se contulit Societatem. Is etsi tanto religiosæ vitæ amore erat incensus, ut paratus esset ad omnia quæ sibi à parentibus perpetienda viderentur; tamen quòd sciret fratrem natu minorem de Cappucinatorum instituto complectendo cogitare, verebatur ne difficilior propterea sibi ad nostrum Ordinem redderetur accessus. Quare consiliū capit Florentiam ad Prouincialem

cialem Præpositum veniendi. Inde Romam ab eo dimittitur ad probationis domum. reclamant parentes, Deus vincit. Iam verò vt illa vſitata prætereamus, confessiones videlicet totius ætatis plurimas auditas, odia ſedata, malè parta dominis bene reſtituta, allatam ægris, vinctis, egētibus opem; illud videtur inprimis, quia ſingulare ac miraculi inſtar, breuiter attingendum. Mulier nupta viro primario, vſque ad eò graui morbo laborabat, vt eius iam ſalute à medicis deſperata, vnū illi perſugium Deus relictus eſſe videretur. Ergo mittitur ad ſacerarum virginum B. Caterinæ cœnobium, vt ab iis diuini numinis auxilium impleretur. Illæ non modò ſe vigiliis ac precationibus continuò dedūt: verum etiam vota cunctæ pro ægrotante ſumma animi demiffione concipiunt. Denique diuturnis precibus lacrymiſque profuſis, virgo quæ cæteriſ præerat, vigilando feſſa, leui ſomno corripitur: quo tempore videre ſibi viſa eſt Caterinam atque Vrſulam, quæ pudorem virginalem martyrij laude cumularunt, bono ſe animo eſſe iubētes: eam enim feminam, cui valetudinem precarentur à Deo, B. Ignatij Societatis Ieſu parentis precibus mox valetudini reſtituendam. Ergo expectata religioſa virgo ad ægrotam miſit, qui ea quæ ſecūdum quietem viderat, renunciaret. Illa verò magna propterea ſpe valetudinis recuperandæ concepta, B. Ignatio ſupplex vota facit. Neque ita multo poſt idem omnino viſum ipſi quoque obiicitur dormienti. Porro verum fuiſſe vtriuſque viſum breui recuperata matronæ valetudo declarauit. Itaque pia mulier votis perſolutis Deo gratias egit, qui eſt mirabilis in Sanctis ſuis. Hoc primùm anno noui templi ædificatio cœpta. Iam enim biennio antè delecti ciuitatis decreto, viri primarij, qui huic operi præeſſent, vt in eius anni commentario ſcriptum eſt,

est, septingentos ferme aureos nummos de piorum
 liberalitate corrogant, ad proximas ædes ac reli-
 qua structuræ templi necessaria cõmendanda. Iam
 terra erat altius effossa ad noua fundamēta iacien-
 da, quum Cardinalis amplissimus agri Piceni Le-
 gatus, rogatus à Rectore Collegij, vt primum lapi-
 dem ritè in ædificio poneret, tametsi æger adhuc
 ob crus recens ex prolapsione contractum, rem
 suscepit, quæ est eius humanitas, & insignis erga
 nos beneuolentia. Eo igitur die apud nos tum ipse,
 tum Quæstor Pontificis prandit. A prandio maxi-
 mi ad aream concursus tum virorum, tum femina-
 rum fiunt; fenestræ, compita, tecta complentur.
 Legatus clero, senatu, populo comitatus ad locum
 vnde lapis erat deiiciendus, progreditur: cuius in
 eminentiore parte crux erecta cernebatur, ex ad-
 uerso altaris, ad cuius latus tribunal Legato præ-
 paratum prominebat. Quo ille conscenso lintea-
 tus ac stola è collo appensa cum solenni precatio-
 ne, cum cantu atque symphonia, primum lapidem
 ritè demisit. Tum perillustri comitatu venit ad ve-
 terem ædem, auditurus nostrum sacerdotem ver-
 ba de sacra hac cæremonia facientem. Ad extre-
 mum orat senatum Legatus, vt hanc nouã templi
 ædificationem studiosè complectatur, nihil Deo
 gratius, nihil ciuitati salubrius, nihil sibi denique
 acceptius fore confirmat: multa præterea de nostri
 Ordinis laudibus addit, quæ vt non sine rubore
 potuere à nobis audiri, ita nec litteris mandari ne-
 cesse fuit. Postero die nummos aureos ad nos mit-
 tit quinquaginta: quo alacrius institutū opus per-
 sequamur, maioremque pecuniæ summam se in-
 dies daturum pollicetur. Ad quadraginta horarum
 supplicationem triduo ante maximum ieiunium
 in templo nostro institutam ciuitas tota conuo-
 lauit: vbi quoque amplissimi Legati pietas inpri-

mis eluxit: quippe qui & sæpius ad illud precandi causa venerit, & plures inibi semper horas in Deo precando posuerit. Apparatus erat sanè pulcherri-
 mus: tanta erat vis luminum, vt nòx quoque cum luce diurna certare videretur. Locus ipse in theatri speciem conformatus: cuius theatri gradus ternis ordinibus dispositi, accensis cereis, floribus, argentea & aurea supellectili distinguebantur: ergo & pergratus erat aspectus intuentibus, & incitamentum ad pietatem singulare. Quòd si nullus esset alius fructus ex hac precandi ratione perceptus; eo certè vno possemus esse contenti. Sacrarum enim oblectatione concionum, suaui præsertim adiuncta symphonia, scimus epulum ad saltationes per eos dies indictum penitus fuisse sublatū. Eiusdem quoque Legati rogatu, toto Quadragesimæ tempore, diebus Dominicis vespertinæ horæ, quibus ipse cum suis semper interfuit, Deo persolutæ, frequenti populo, non sine graui iucundoq; concentu. Ad extremum eas preces excipiebat de sacra Christi perpeffione conciuncula. Idem apud nos maiorem hebdomadam ita transegit, vt magnæ suæ non comitatis modò, sed pietatis etiam, cæterarumque virtutum documēta præbuerit: ad mensam ei terni ex nostris quaternive semper assidebant, ad animum diuinis colloctionibus reficiendum. Denique solenni Paschatis die, postquam cum sua familia in templo nostro, inspectante ciuitate propè vniuersa, ad sacras Christi corporis epulas accessit, domum reuertit, diuinis pastus recreatusque deliciis. Quatuor spectatæ indolis adolescentes ad Societatem nostram Deus benignissimus conuocauit. E quibus vnus, Prouincialis Præpositi iussu, quum id parentibus denunciasset, pater primò, summa ope contendit, vt filium de suscepto consilio sententiaque depellat; adhibet propinquos,

pinquos, amicos : Cardinalis Legati auctoritatem interponit, vetat filium ad nostros accedere. Tandem quum nihil proficeret, Romam venit: & Principum virorum potentia fretus multas ab iis ad P. N. Generalem tum valetudinis causa Tusculi commorantem, hac de re supplices extorquet epistolas. Postremò ipsemet ad eum adit, orat, obsecrat, obtestatur. Addit precibus lacrymas, magnam sibi esse liberum adhuc puerum familiam, nobiles filias: ex propinquis fore neminem, qui filij quem vnicè diligebat, loco, rem domesticam administraret. Ad hæc, aliaque huiuscemodi permulta, ita est à Patre nostro responsum; vt vir sedato animo Maceratam reuerterit : mense sibi permissio ad filij constantiam explorandam. Ergo vt domum venit, principio blandè filium appellat, spem illum suæ dictitans atque adminiculum senectutis, obsecrationes profusis lacrymis iterat & lamenta, nullum artificij genus omittit, quo animū adolescentis vel argumentis flectat, vel blanditiis molliat. Verum breuiter ad omnia filius grauiusque respondet, cælesti potius Patri obtemperandum. Quocirca omni spe parens abiecta, fore, vt adolescens mutet aliquando consilium, dat ei liberam ad Christi vexillum euolandi potestatem. Is verò lætus atque alacer, vnumque è nostris comitem nactus itineris, ad nouitiatum extemplo contendit. Quatuor itidem alij è nostris discipulis, ex opificum verò Sodalitate sex, ad Cappucinorum Ordinem accessere. Iam verò vt multis omiſſis cætera paucis perstringantur; multæ quidem grauesq; discordiæ sublatae multorum : duæ verò præcipuæ; quarum altera inter duos fratres exorta, ita ipsorum animos incenderat, vt mutuam sibi necem molirentur. Natu enim maior minori parabat insidias, quòd ferre non posset eum hæreditate potiri,

qua se spoliatum dolebat. Minor verò maioris morte vitam suam redimere, seque metu liberare conabatur. Dei tamen beneficio perfectum, ut ambo pessimam hanc abiicerent voluntatem. Duo item alij cuidam machinabatur interitum: verum socij nostri operâ, Deo bene iuvante, pax est inter eos conciliata. Feminae duæ à turpi quæstu ad pudicam viuendi rationem traductæ. Adolescens itidem sceleribus omnibus coopertus, tandem ita vitam instituit; ut iam de religioso instituto completendo cœperit cogitare. Cum primaria mulier æream B. Ignatij nostræ Societatis parentis imaginem, filij pectori grauitè laborantis admouisset, is repente conualuit. Id quod eo sanè mirabilius videri debet, quòd medici quidnam puerò remedii adhiberent, penitus ignorabant. Iam verò in publicis quidem valetudinariis ægrotantibus, in custodiis verò detentis opera de more nauata: multæque confessiones inibi superioris vitæ totius auditæ. Nobilium virorum Sodalitati, tum Prolegatus, tum Abbas Legati frater adscribi voluere: sublati penitus est è priuatis quorundam ædibus publicus alcarum ac talorum ludus. Scholasticorum denique Vniuersitatis repressa licentia, multis apud eos rebus institutis, quæ ad pietatis doctrinæque progressionem pertinerent.

Recinetense Collegium & Anconitanum.

RECINETI admonitus concionator noster ab Archipresbytero quodam, ut pro re nata, in infantium cædem inueheretur, quòd in ea vrbe tres reperti essent per summam impietatem occisi recens nati, atque in foueam proiecti; quum de homicidio ageret aliquando, cœpit impium illud facinus

eius infantes enecandi acriter insectari. Mulier
 quæ & illam eadem impiè patrarat, & nunquam
 antea conciones audierat, tum fortè illi concioni,
 Deo clementissimo eius salutis prospiciente, dum
 interesset, usque adedò permota est; ut concionato-
 rem deinde conuenerit, moresque suos corrigere
 omnino decreuerit. Venefica quædã ad concionem
 veniens non modò respuit, verum etiam ab ho-
 nestâ femina veniam per concionatorem petere
 voluit, cuius infantem è sinu coacta erat eripere.
 Nam quum se illi, umbræ specie, sub noctem obtu-
 lisset, dato salutationis Angelicæ signo, pia mulier
 umbram Iesu Mariæque nomine implorato fuga-
 rat. Postridie manè ad eam veniens venefica quæsi-
 nit, utrùm pridie vesperi trepidasset: quo indicio
 bona mulier eius nomen ad Episcopi Vicarium de-
 tulit. Verumtamen & is deinde concionatoris ope-
 râ veneficæ pepercit, & ipsa à veneficiis, fascinis,
 atque ab impio mali dæmonis commercio profu-
 git. Inoleuerat alicubi quasi ad curanda veneficia
 consuetudo scobis ex imagine dæmonis abrasæ
 propinandæ. Verum plerisque huiusmodi epota
 scobe ita diabolus inuadebat; ut liberari deinde
 non possent. At concionatore nostro grauius hu-
 iusmodi superstitionem obiurgante, id agi desitum
 est. Quidam propter propinquorum eadem, ne-
 que iniuriâ condonare, neque sacerdoti ritè de-
 lecta multos per annos confiteri voluerunt: tandem
 concionatoris nostri oratione permoti, & inter se
 sunt, & cum Deo reconciliati. Pater Marius Sardus
 Leontinus, Messanensis Diocesis, trium votorum
 professus, multos annos imbecilla ægraque valetu-
 dine conflictatus, tandem Recineti Decembris
 mensis die sexto ac vigesimo, ab huius vitæ mole-
 stiis liber beatam illam, ut spes est, viuere cœpit.
 Adolescens annorum sexdecim in Societatem re-

ceptus, quatuor in ea supra triginta piè ac fructuosè traduxit. Et quanquam ex Lauretano Collegio symbolum in huius annalis veluti cœnam, nescio quo casu non est allatum, non propterea videtur silentio prætereundus P. Clemens Fantozzius spiritalis adiutor, qui ibi quarto nonas Februarij mortuus est. Is erat Senis ex honesta familia, quæ iam est eius morte terminata, natus, proximi sæculi anno quarto & quadragesimo, primo verò & sexagesimo in Societate receptus. Ergo vndequadraginta ipsos annos in ea vixit, & cum alibi, tum in Lauretana B. Virginis æde Iesu Christo eius filio, diu confessionibus audiendis operam nauauit egregiam: vt meritò ab eodem laborum accepisse iam præmia sperari possit amplissima. Ibidem Paulus Vitalis, Brixienfis, adiutor tēporalis v. nonas Maij, duodeseptuaginta natus annos eò (vt fas est sperare) commigravit, vbi eius iuuentus, vt aquilæ renouetur à Christo, cui sex annos & triginta Societate nostra seruierat.

Ancona concionator è nostris missus hoc anno Fanum (id opidi in agro Piceno nomen est) ibique in summo templo, magna populi frequentia, Quadragesimæ tempore verba fecit: vnde speratur illa ciuitas fructus vberes percepisse. Quum Anconæ in vrbis concilio de scholis publicis ageretur, summo omnium consensu decretum est, vt eas nostri retinerent, quoniam satis earum fructus apertè constaret. Deprauata ibidem adolescentium consuetudo repressa est, cum puellis palàm, amoris ergò, colloquendi. Ad Societatem nostram aggregatus vnus ex nostris discipulis è Dei Matris Virginiſque perpetuæ Sodalitate. Altera quoque nobilium virorum Sodalitas instituta, cui nomina vel primo ipso die plus quadràginta dedere, ac breui sexagenarium numerum superatura non sine læta animo-

animorum segete sperabatur. Atque hæc tum de Anconitano hoc propè nouo Collegio, tum de tota Romana prouincia scripta sint: quæ ad Iesu Ducis ac Dei nostri gloriam referantur.

PROVINCIA SICILIENSIS.

COLLEGIORVM numerus in Siciliensi prouincia hoc anno auctus est. Sexdecim numerantur præter vnã residentiam. Socij versantur in iis quadringenti quadraginta tres. In domo Professa

Panormitana quadraginta nouem. In Collegio Panormitano septuaginta quinque. In Messanensi Collegio quatuor & sexaginta. In Catanensi vnus & viginti. Vno plures in Syracusano. In Collegio Montis Regalis septemdecim. Octodecim in Bionensi. Rhegij vndecim. Calataierone duo & viginti. Drepani viginti. In Collegio Minacessi quindecim. Tredecim in Meliteni. In Marsalensi sexdecim. Calatanissetta viginti. In domo Probationis Messanensi duodeciginta. In domo Probationis Panormitana septem & viginti. In residentia Agragentina quinque. Societati nomina dederunt tres & viginti, obierunt sex.

Domus Professa Panormitana.

DOMVS Professa nouem & quadraginta complexa est, sacerdotes viginti tres, reliquos adiutores. Laborante hoc anno ciuitate grauibz morbis, tum in animis corporibusque iuuandis nostrorum sedulitas & caritas, tum de Societatis nostræ muneribus ciuium existimatio, vt cum maximè, perspecta

perspecta est. Honestus homo plus æquo morbum molestè ferens desperauerat, crebroque dæmonem appellans se illi dicauerat; is tandem longo sacerdotis nostri hortatu obstinatum aurem applicuit, ac lacrymabundus magni se criminis reum pronunciauit. Mulier nobilis & grauida nostrorum operâ geminum vitæ discrimen euasit: hinc enim venenatum poculum apparatus erat, inde clanculum domi latebat, qui illam perimeret. Duarum itidem virginum vitæ consultum est, ambæque in cœnobium virginum cooptatæ. Meretrices quoque melioris propositi exemplum cæteris vt forèt, in monasterium secesserunt. Concubina concionatoris in templo nostro monita cum accepisset, & confessione animum expiauit, & in matrimonium collocata est, confecta dote ex collatitia pecunia. Domus hospitales huius vrbis præcipuè cum virorum tum mulierum, nostrorum labore sublati aliquot scandalis, iustisq; sancitis legibus, ad meliorem formam compositæ sunt. In ea præsertim, quæ Hispanos recipit (sancti Iacobi Xenodochium appellatur) Christiana institutio quàm maximè illuxit. Iacebat inibi nobilis Hispani cuiusdam mancipium Maurum à Christiana religione obfirmatè abhorrens (diu enim vt Mahometicam eiuraret fidem hortationes respuerat) illi cum mors immineret, summa contentione baptismum efflagitauit: datus est ei sacerdos è nostris, qui catechumeno necessaria præberet: salutari lustratus est fonte, moxque vltimum vitæ spiritum, arctè crucifixum amplectens, Christianus efflauit. Ibi-
dem quoque generales confessiones exceptæ non paucæ magni momenti. Carceres quoque & hoc anno nostram opem sensere. Sodalitas quippe illa aliquot abhinc annis à nostris instituta animorum ardore crescit in dies. Sexta quaque feria octoginta
cuciter

circiter acriter se cædunt, sabbato B. V. officium,
 die lunæ mortuorum concinunt; quotidie verò ad
 Litanias recitandas simul omnes conueniunt. pro-
 curatum præterea est, vt illis iussu Proregis singu-
 lis diebus quinque aurei nummi pro coëmendis
 panibus decernerentur. Prorex edicto sanxerat, vt
 ne cui Turcæ Mauroque libero in Sicilia esse am-
 pliùs liceret. Erant huiusmodi hominum Panor-
 mi pleræque familiæ; eam ob rem discedentibus
 aliis, in Christianorum numerum adscripti sunt
 aliquot: inter quos vnus, cuius vxor obstinatè
 Mahometi adhærens infantem secum asportare in
 Mauritaniã volebat; sed nostrorum diligentia
 factum est, vt discedente matre infans baptismo
 lustrata cum parente fideli remaneret. Eam Prore-
 gis coniux nutriendam dedit; Deus verò aliquot
 post menses in cælestem vitam euocauit. Solenni
 baptismo in Christianos transiere circiter vigin-
 tiquinque, pars maior pubescentes: prodire ad
 fontem celebri pompa albis induti vestibus, coro-
 nati, torquatique: nostrorum partes fuere cate-
 chesi illos instruere. cætera communia sunt.

Collegium Panormitanum.

COLLEGIUM Panormitanum quatuor constat
 ordinibus: primus continet sacerdotes nouem-
 decim, quorum duo Theologiæ Professores, vnus
 casuum conscientiæ, tres Philosophiæ, quatuor
 student Theologiæ. Secundus minorum classium
 Professores, Humanitatis vnum, Grammaticæ,
 quatuor. Tertius discipulos, Theologiæ decem,
 præter sacerdotes illos quatuor; Metaphysicæ sex.
 Physicæ septem, Logicæ decem. Quartus Coadiu-
 tores viginti. Aucto nostrorum numero (huc enim
 Messana nostra studia demigrant) præcipua cura
 fuit

fuit de augenda habitatione; itaque & domus cubiculis, & gymnasium scholis auctum est. Qua in re insignis fuit senatus populiq̃ue Panormitani liberalitas. Habitis quippe comitiis, ac rogato populo, factum est senatusconsultum, ex quo decreta aureorum quinque millia in Collegij ædificationem ea lege, vt quinquennio pecunia solueretur, singulis annis aureorum millia. Accessit & aliis prælectionibus casuum conscientiaë explanatio, ita & discipulorum nostrorum numero, & externorum frequentia postulante. Septembribus vacationibus à tribus è sociis in vicinum opidum spirituali præsidio concursum est: quo in loco præter communia Christianaë doctrinaë, concionum, confessionumq̃ue officia, illustres discordiaë compositaë, & concubinus non sine labore in saniozem intelligentiam reuocatus. Autumnales febres duos socios abstulerunt: sacerdotem alterum Antonium Ferrum Panormitanum, annorum quinque & triginta ætatis, octodecim Religionis; virum sanè Societatis. Studuit Humanitati, professus est Grammaticam & Rhetoricam annis quatuor, studuit Philosophiæ ac Theologiæ annis septem, concionatus est annum, bis Logicam exposuit, & euanescente nostrorum spe, acerbo funere absuntus est. Alterum Coadiutorem Franciscum Camala ætatis anno quinquagesimo octauo, Religionis quarto & tricesimo, natum in Calabriaë pago, Ageram vocant, qui strenuè se in domesticis seruitiis exercuit: in Societatem aggregati nouem, quorum tres adiutores.

Collegium Messanense.

IN Messanensi Collegio socij circiter quatuor & sexaginta fuere, sacerdotes viginti, quorum duodecim, quatuordecim è nostris, quæ ad Humanita-

tem & Philosophiam spectant præcepta tradiderunt: externos docuerunt sex, Philosophiam vnus, Humanitatem alter, tertius & reliqui Grammaticam: exercitationibus domesticis operam dederunt fratres duo circiter & viginti. Ex Sodalitiis B. V. quatuor nomina dedere Religioni: nostræ duo, toridem Benedictinæ. Ex nobilium cœtu hi fructus percepti. Vir nobilis colapho petitus ab homine deterioris ordinis tam insignem contumeliam (quæ sunt mundanæ leges) obliuisci non poterat, nec volebat. Sed aliquot pòst annis à nostris commonefactus, insigniter non acceptam quidem iniuriam, sed præfractam suam vlciscendi libidinem vltus est. Die enim annunciatae Virgini sacro confessione expiatus, Patre, qui Sodalitio præest, & viro alio nobili comitatus, domum illius proficiscitur, à quo læsus fuerat, ad pedes accidit, veniam petit, paceque in perpetuum conciliata, ad sacram Eucharistiam sumendam se retulit. Vulgatum facinus ciuitatem omnem, tum admiratione, tum lætitia plausuque compleuit. Ab eodem Sodalitij Patre plures viri principes dissensione distracti in pristinam concordiam felicissimo euentu reducti sunt. Sodalis quidam Magistratus vrbis, quòd honestum hominem publico in conuentu contumeliosè læserat, iussus à Confessario veniam ab illo petere Patrem orauit, vt ad frequentem Sodalium cœtum de crimine illo verba faceret, omnibusque renunciaret hominem facti pœnitere, reumque se agnoscere, ac de iniuria planè satisfacere velle, quæ daretur: deinde statim ad pedes singulorum deosculandos procumbens doloris significationem dedit: donec humo se tollere iuberetur à Patre, qui Sodalibus edixit, vt tantum pœnitentiæ specimen diuulgarent. Est & alius huius Sodalitatis præcipuè fructus. Quandoquidem ex Sodalibus plures

Equites

Equites ac Iuris periti nobiles sunt, propè semper accidit, ut Magistratum aliquem Sodalitas complectatur. Cum his verò rectè agitur in commodum vtilitatemque pauperum, aliorumve, qui aut litigant aut negotiantur; corrogata præterea stipe honestis personis graviter inopia laborantibus clam auxilium præstatur. Aprili missi duo sacerdotes in vicinum opidum; præter communia missio-num id eluxit maximè. sublata est nescio quæ prava consuetudo in connubiis coniungendis. Adhæc duo ex opidanis quoniam discedentibus nostris generalem confessionem facere non liceret, Messanam venerunt; eo tenebantur desiderio emaculandæ vitæ apud nostros. Altera præterea missio in aliud opidum hæc inter cætera in lucris posuit; conciliata pax est inter opidi Ducem & Archipresbyterum non levis momenti. Nobilis quidam sclopo graviter ictus de nostri consilio inimicum in ius vocari noluit, & anteaactam vitam generali confessione purgavit. Alius à nobiliore insigniter offensus, quod vlcisci non posset, à Deo iniuriarum ultore pœnas signis & prodigiis expectabat: quæ cum non videret, ira percitus de Deo quæi non verebatur, id fore affirmans ut numquam in posterum confiteretur. Sed diuinitus concionante nostro admonitus tâto se scelere obstrictum summo cum dolore confessione soluit. Quidam inani furto rubore suadente diu crimen celauerat, sed ex concione eos fructus cepit, ut celatum generali confessione aperiret. Christianæ doctrinæ rudimenta cum lacrymis excepta, æs alienum restitutum, iniuriæ condonata non pauca. Is denique opidanorum animus in Societatem fuit, ut coacto cœtu de omnium sententia decretum sit, ut à Societate residentia postularetur: cui vnus domum destinabat, alter operam se daturum pollicebatur.

ut singulis annis aurei centum quinquaginta sol-
 uerentur. Duo Sodalitia penè distracta, nobilium
 alterum, alterum discipulorum, in pristinam for-
 mam composita sunt. Mortuus est ex nostris Rhe-
 toribus Æmilius Tuccaris Messanenensis tres annos
 in Societate natus, adolescens egregia virtute, & à
 teneris annis cælo destinatus; phthisi consumptus
 est, eius patientiam, comitatem, charitatemque
 erga Societatem prudens omitto.

Collegium Syracusanum.

SYRACUSIS degunt è nostris duo & viginti,
 sacerdotes octo, præceptores tres, Humanitatis
 vnus, Grammaticæ duo, reliqui Coadiutores. Non
 exigua hoc anno in hoc Collegio ædificationi fa-
 cta est accessio: nam præter nouum gymnasium, in
 templo sacellum maximum denuò erigi cœptum
 egregio opere. augustam præterea sibi ædem Soda-
 les ex primaria nobilitate exædificare cœperunt.
 quod sanè Sodalitium & cultu crescit & numero.
 In eo nunc primùm institutū est, ut singulis men-
 sibus in templo flagellis se verberēt vniuersi, quod
 quidē plebeij ordinis Sodalibus antiquum est. Sy-
 racusanus Magistratus in maxima inopia suam in
 nos patefecit liberalitatem: vestigal enim aureo-
 rum fermè centum & quinquaginta nouo senatus
 consulto in sex adhuc annos Collegio confirma-
 uit. Maurus visa per somnū Christi ad columnam
 deuincti effigie, quam puer apud Christianum in-
 spexerat, nulla rei familiaris habita ratione, è Ma-
 hometanorum finibus, ut Christum inueniret, vnà
 cum coniuge & paruo filio Syracusas aduenit. Hic
 ab vno è nostris Christianis rudimentis institutus
 est. Non leues, nec pauca sedata discordiæ, in-
 priuinisq; inter coniuges: ex his quidam, qui annis

fermè quinque diuortium fecerant, in coniugalem charitatem rediere.

Collegium Catanense.

CATANÆ socij viginti vnus, quorum sacerdotes octo, præceptores tres, Humanitatis vnus, Grammaticæ duo, cæteri Coadiutores. Nobilis quidam noctu ex insidiis inimico igni absumptus insanabilem attulit matri dolorem, & ingentes inter principes familias odiorum excitauit flammæ, quæ vt extinguerentur, pluribus annis defudatum est. Mater quippe iniuriam erepti filij altissimè in pectus recondiderat. Sed aliquando tandem sacerdotis nostri labor id effecit, vt die quodam Veneris accersito Notario, coram sacerdote, & Christi de cruce pendentis imagine multa cum Christo piè locuta, scriptum voluerit, licere iis, qui filium sustulerant, tuto & liberè ciuitate frui : cumque à quopiam familiæ suggereretur, vt post eius mortem, vel certè post aliquot annos daretur accessus; Haudquaquam, inquit, hoc iubeo, sed vt hodie domum liberè venire liceat, volo : liberè enim pro me mortuus est Dominus. quæ vox inter illustres familias diu alta odia diremit. Par exemplum alterius matronæ fuit, quæ vetus odium in nobilem virum, qui filio eam orbauerat, ab animo amandauit post longū nostri studiū in obstinatione flectenda. Nobilis etiam ciuis superbia fracta est. Hic amplius triennio ad vliscendam iniuriam, bonis omnibus diuenditis, quò expeditior esset ad fugam incubuerat; sed hortante nostro sacerdote verbis prius, ac oratione supplici impellente, deinde genibus positus, & exerto crucis vexillo victoriæ certissimo argumento, peruicaciam ponit, accersitum inimicum amplectitur, triumque annorum piaculis

PROVINCIA SICILIENSIS. 51
lis confessione soluitur. Veneno infectam mulie-
rem, mulier quæ poculum parauerat conscienti æ
stimulis acta miserè deplorabat. Quæ cum opem à
nostris imploraret, vt ad B. parentis nostri Ignatij
auxilium confugeret, monita est. Et sanè numinis
præsentissimum sensit auxilium. veneni quippe vis
imminuta vitæ moribundæ pepercit. Inter Ducem
ciuitatis iam magistratu functum Patresque con-
scriptos oborta dissensio, & quidem grauis, extin-
cta est. Frater noster Iosephus Viglia adolescens
Catanæ ortus, Catanæ mortuus est mense No-
uembri. fuerat in Societate quatuor annis, studue-
rat Humanitati; inuitatus à parentibus domum, vt
ibi phthisim curarent, annuente quoque P. Prouin-
ciali, inuictè recusauit. Patientiæ & humilitatis
haud obscurum dedit iudicium. humi enim cu-
bans emori cupiebat.

*Collegium Montis Regalis,
Biuronense, Calataieronense.*

IN Monte Regali vitam degunt è sociis septem-
decim, sacerdotes nouè, quorum vnus de Chri-
stianis officiis quæstiones explicat, discipulos ha-
bet è nostris tres: reliqui præceptores duo, Huma-
nitatis vnus, Grammaticæ alter, cæteri Coadiuto-
res. Canonicus testamento legauit in templi nostri
decus pateram argenteam nummum aureorum
sexaginta, præter sacerdotalia indumenta. Femina
aliquot nobiles, quæ hîc habitant, aram maximam
pluribus muneribus exornarunt, quæ haud paruo
steterunt. Cæterum in iuuandis omnibus eadem
quæ annis superioribus sollertia fuit. Cessit è vita
mense Decembri sacerdos noster Martinus Ber-
rius Gallus, qui exactis nostris è Gallia in Siciliam
missus fuerat.

Biuona sacerdotes habet sex, præceptores, Humanitatis vnum, Grammaticæ alterum, Coadiutores cæteri. omnes octodecim. Partes nostræ illæ fuerunt, in carcerem intrusos inuisere, eorum peccata audire, cibum afferre, pacem conciliare inter ciues; quorum duo malè dissidebant. Templum frequentatur ab omnibus, nosque vnice amamur. Ægrotus homo triduo obmutuerat; sed applicita B. P. Ignatij imaguncula vocem recepit. Eiusdem B. Patris intimæ tunicæ pars exigua magno dolore mulierẽ leuauit, simul vt illam tetigit.

Calataieronæ numerauimus socios duos & viginti, sacerdotes nouem, inter quos professor est vnus Philosophiæ, Humanitatẽ docet vnus, Grammaticam duo, cæteri fratres sunt adiutores. Admirabilis certè quidem est omnium ciuium amor in nos, & singularis obseruantia: piaculum sit apud illos aliquid nisi de nostrorum sententia consilioq; peragere. Octo societatibus, præter Collegij Sodalitia, aures in confessionibus damus singulis ferme hebdomadis, menstruisque exhortationibus vires reficimus. Frequentia porro in vniuersum illa est, vix vt facere satis possimus. magna eorum est multitudo, ac penè incredibilis, qui mundanis impliciti negotiis vitæ integritate cum Religiosis certent. E mulierum monasteriis nostros quoque fructus capimus. Illustris est in parochia quadam Christianæ doctrinæ institutio; eò quippe non solum magna puerorum manus, sed hominum etiam prouectorum confluit. Communia sunt conciliationes dissidentium, & inter litigantes quæstionum solutiones. Nobilis iuuenis à patre exhæredatus eò peruenit insanie, vt gladio vitam destinarret: verum re cognita à nostris ab immani reuocatus proposito Sacramentorum frequentia se dedicauit. Gener cum socero, qui iam iterum ac tertium

tiùm ferro se petiuerant, ac vulnerauerant, nostrorum hortatione in gratiam redierunt.

Collegium Rheimum.

RHEGII populis erudiendis inuigilarunt vndecim sacerdotes, quatuor magistri, duo Humanitatis, & Grammaticæ, cæteri Coadiutores. Præcipuum fructum nobis hic ager tulit ex missione in opidum Sicilię, quò ad conciones ieiunij maximi delegatus est sacerdos. Hic egregiè operam nauauit, quà concionibus, quà cõfessionibus audiendis mirifico populi concursu, non solum opidanorum, verum etiam vicinorum pagorũ: diebus omnibus festis, à prandio quoque sacra prælectione populum erudiuit. Confessionum generalium numerus ingens fuit. Sacerdos quidam opidanus ad Patrem retulit se ducentos circiter audiuisse totius vitę noxas detestantes. Plurimum iuuit ad ritè confitenda peccata geminus in hebdomada sermo de peccatis. multi enim multa necessaria ignorabant; nec sacrilega confessio, aut publicè in conuenticulis infamiam inferre tanti fiebat, quanta res est: eò illos rerum diuinarum deuexit ignorantia. Insignia homicidia quater impedita. Duo ex primariis pluribus annis mutuo se in iudicium vocauerunt; adeò vt tormentorum vim aliquando pertulerint; tantisq̃ue exarserunt odiis, vt non semel sclopis se verberauerint. Pater vt illos conciliaret, multum operæ studiique consumpsit: conciliauit tamen, ea ciuium gratulatione, vt Clerus ac Magistratus agendis gratiis ad Patrem oratores miserint. erat quippe opidum, quasi ciuili bello duas in classes distributum. Insons quidam in carcerem coniectus est, reus factus quòd hominem sclopo mancum brachio fecisset. Orauit apud actorem

rem noster, ac veniam impetrauit: auctor verò sceleris occultè damna omnia ac detrimenta refarciuit. Doctrinæ Christianæ explanatio bis in hebdomada instituta est: cautum itidem ne populus amplius extra muros de more prodiret ad festum bis in anno peragendum diem, quo potius insigniter cæleste numen lædebatur, quàm colebatur. Nec defuit socio operæ pars. Familiaribus colloquiis vesperi ad confessionem illos instruebat. qua diligentia factum est, ut quinta feria maioris hebdomadæ omnes fermè confessionem, & quidem bona pars generalem fecerit. Pridie diei Paschatis mirificam opem tulere carceri stipe, frumento, pane, carnibus, cæterisque. Per Quadragesimam interdictus est aleæ vsus & tesseræ, quin geminas tabernas ludo publicè consecratas, quæ ab ipso Magistratu locabantur, occludi nouo edicto iussum est. Cæterum Collegij res nihil noui habet præter officinas, quæ præteritis terræ motibus vitium fecerant, nunc demum refectas.

*Collegium Drepanitanum,
Minacense, Marsalense.*

DREPANVM alit è sociis viginti sacerdotes, nouem præceptores, duos reliquos Fratres. Frequentia discipulorum & confitentium multitudine gymnasium ac templum florent. Quidam occultatum per annos triginta in confessionibus crimen aperuit aliquando. Prospectum pudicitiae puellarum. Homicidij studia dissipata: contaminata mulier cum viro ritè coniuncta: infantium cædes à matribus quaritæ celandæ turpitudinis ergò, prohibita: simultates depositæ: pauperes insigniter post conciones adiuti, ii præsertim, qui soluendo non erant: ludus sublatus, annuente maximè auctore;

ctore; quamquam ipsi eo sublato, quæstus aureorum quotannis trecentorum imminuebatur. Meretrix nobilis lupanaris princeps, duos & quadraginta meruerat annos; in morbum cum incidisset, accersitum sacerdotem è nostris scelerum sociæ aditu prohibuerunt. res ad Episcopi Vicarium defertur, coërcetur meretricularum infania: illa contractas sordes abluit, valensque è lustris in xenodochium ministratura se recipit.

Minaci quindecim versantur, sacerdotes sex, præceptores duo, reliqui Coadiutores. Ieiunij maximi, Aduentusque temporibus confluentium ad concionem multitudinem sacra ædes capere non potuit. generales confessiones innumeræ. discipulorum Sodalitas bellè se habet. Artificum verò, quæ vix triginta Sodales, hoc anno centum & decem complexa est, ut ex loci angustiis sedem mutare coacti sint. Dictus præterea Dominicus dies, quo se omnes flagello diuerberent. finitimis pagis Christianas institutiones disseminauimus, duobus præcipuè in locis: in vno sacrarum virginum erectum est monasterium; in altero plures confessiones exceptæ.

In Marsalensi Collegio sexdecim, sacerdotes septem, præceptores duo, reliqui Coadiutores. Concordia & caritas, quæ inter nostros hoc anno præcipuè viguit, causa fuit, cur externi, ac præsertim religiosi viri diuersæ familiæ institutum nostrum suspicerent atque admirarentur. nos quoque admirati sumus ciues, & quidem primarios, cum in templum maximum itare ciuitas ad concionem solita sit, extra ordinem in nostram ædem tanta frequentia diuertisse. Christianæ doctrinæ studium maximum ac summum est. Pueri simul campanæ pulsum audiunt, cateruatim conuolant, adeoque profecerunt, ut domi maiorum præceptores sint,

legarunt. Hoc anno tandem Sodalitium ex Equitibus diu efflagitatum (res à nostris ex industria differebatur) in nostro Collegio felicibus auspiciis erectum est. is dies fuit Nonis Augusti. Magna spes est fore, quantum ex his initiis auspicari licet, ut hæc Sodalitas numero, genere ac nobilitate multis aliis præstet; & quod caput est, vberriños ex ea fructus capiat Societas nostra. Præterea nonnulli, qui graues inter se inimicitias exercebant, nostrorum suasu odia miserunt: pax cum coniugibus confirmata: mulierculæ certo vitæ ereptæ periculo: ad publicas custodias itum: damnatis hortationes habitæ: in ædibus hospitalibus confessiones auditæ; ad sacras virgines concionatum: catechumeni eruditi. Iuuenis quidam B. Virgini deuotus sacrum illi recitabat Officium, statisque diebus cibo abstinebat: sed quamuis sæpius confiteretur, à graui scelere non temperabat. Erat huic affinis vitæ integrior, atque ob id integritatis parenti ac dominæ carior: hic secundum matutinam quietem videre sibi visus est B. Virginem niueo indutam amictu (qualem gestare solent sacræ virgines in monasteriis) ultroque dicentem vocari se de more sanctimonialium, sororem Mariam. tum illi præcipit ut affinem suum sceleris commoneat, æternumque supplicium timere iubeat. Diu enim ipsa iratum Dominum delinierat precibus, qui iam igneum dextra fulmen strinxisset. vno verbo, nō desistat, omnino fulminandū edicat. Monitus ille ad sacerdotem nostrum se sistit, rem ordine narrat, pollicetur B. Virginis dicto obedientē se fore, generalem confessionem facturum diuinam misericordiam agnoscere. Homo haud certè propositi tenax diem producit. ecce tibi iniserationum mater iterum ac tertium se videndam proponit; Ito, inquit, hominem commoneface, meliorem vitæ modum sibi consti-

ruere iube: & quo verum esse visum credat, adice locum & tempus & personam flagitij participem. Ille omnia ritè narrauit, quæ humanitus sciri non possent. Vicit tandem B. Virginis caritas. pœnituit illum sceleris aliquando pòst moniti, & ingrati animi vitio illacrymans, votis precationibusq̃ue cælum oneravit, beatæq̃ue Virgini magis ac magis addictus Sacramentis frequentandis, sabbatis panis & frigidae consecratis, cæteraq̃ue gratæ mentis significatione memorem beneficij, gratumq̃; se præbuit. Utq̃ue sanctissimæ genitricis pietas erga mortales propagaretur, à confessario rem omnem præter nomen vulgari voluit. Adolescens mirū quantum mollitiei erat obnoxius, libidinis quippe ardoribus æstuabat: confessarius omnem medicamentorum thecam absumserat; sed cū aliquando B.P. Ignatij veniret in mentem, imaginem eius illi dedit, ante quam supplex procumberet. Acceptam ille propter lectum suspendit, singulisq̃; diebus ter Pater & Ave recitatis vitio non modò absolutus est; sed per quatuor mēses ne minima quidem sensus titillatione tentatus. Collegio accessit nouum triclinium, templo sacella duo, Episcopi sumtibus attributa præterea nobis agri pars, in qua vineam instituamus. femina primaria vestem aureorum centum templo ad sacros vsus dedit. Alij pecunia sua nostram inopiam subleuarunt. Eques domo Gallus, qui dum hîc habitaret, ex ære suo nonnihil Collegio impertiebat, nunc abusque Gallia quotannis statis diebus nummos aureos quinquaginta mittit. cæterum in tota insula de Societate nostra mira est existimatio.

Calatanissettense Collegium.

N A S C E N T E hoc sæculo, nascitur quoque Calatanissettense Collegium XII. Kalend. Nouembris, secundissimis auspiciis. P. Prouincialis socios viginti designauit. die insequenti, pridie quàm aperiretur gymnasium, habita est oratio, presentibus Paternionis Principibus matre & filio, cæterisq; dynastis, atque omni populi flore. familia in has partes distributa. Sacerdotes septē, quos inter duo de Christianis officiis scholas habent. Alij professores duo, Humanitatis alter, alter Grammaticæ, tres conscientiae quæstionum auditores, octo coadiutores, discipulorum numerus in classibus inferioribus ad octoginta. Quadragesimæ tempore concionatus est vnus è nostris eo concursu, vt præ multitudine cõfluentium in area concionari necesse fuerit. Mulier ea mente in concionem venerat, vt cum malè cincinnato quodam mutuo conspectu lasciuiet: at oratio dicentis tantum valuit, vt illa erubuerit; cumque vesperi inhonestus homo ad ipsam nuntios aduentus sui præmitteret, constanter libereque responderit ad castiores cogitationes sementem reuocasse. Institutæ B. Virginis Sodalitates quatuor, vna nobilium, altera plebeiorum, tertia discipulorum natu maiorum, postrema minorum, quæ omnes copiosæ frugis spem ferunt. Christiana doctrina tum in templo nostro, tum in maximo rudes instituuntur. auditoris campani tinnitu matres summa cum alacritate filios mittunt, gratias agentes Deo, quod eò tandem Societas appulerit. Nostri panem cæteraque de more in carcerem importarūt. quod exemplum totius populi studia immanè quantum promouit. Et sanè apud omnes Societatis nomen magnum est:

est: charitas verò in nos elucet egregiè, præsertim apud ipsam fundatricem Biuonæ Ducem, & eius nulum Paternionis Principem. Illa nos liberalissimè fouet, omni officio colit, & incredibili diligentia domestica suppellectili Collegium auget. XI. Kal. Nouembris munere nos donauit, cibaria diuersi generis inferri iussit, quæ vndecim mulis clitellariis comportata sunt. Nurus verò inter insignes benefactrices, vt dicimus, connumerāda, præter quotidiana munuscula, octodecim baiulos donis onustos ad nos emisit. Quin manu sua nostra lintamina, iudusia, orariaque, ipsos quoque culinæ paniculos (nobile sanè pietatis charitatisq; specimen) suere gestit. Gaudet crebrò cum nostris de rebus diuinis miscere colloquia; confessarium ad se venire non patitur, sed vtrò venit in templum, vt reliquæ, peccata in confessionibus prolatura; ibique conciones audit, sacrosanctis epulis se reficit magno cæteris exēplo. Duo ad ministeria Coadiutorum in Societatem recepti; alij verò recipi optant.

*Domus Probationis Messanensis,
& Panormitana.*

DOMVS Probationis Messanensis triginta ferè complexa est, sacerdotes quatuor, Rectorem vnum, senem valetudinarium alterū, tertium & quartum ex iis, qui tertio anno specimen virtutis suę Societati præbent, totidem Coadiutores veteranos: quorum vnus domesticis ministeriis præest, alter est procurator; cæteri tirones. recepti in Societatem quatuordecim, dimissi duo; horum vnus ob valetudinem.

Domus Probationis Panormitana septem & triginta, sacerdotes quatuor, quorum vnus tertium Probationis annum expleuit, Coadiutores sex Societati

cietati olim per vota aggregatos, tirones viginti
 sex, octodecim scholares, octo Coadiutores, scho-
 latem præterea vnum ex Collegio Montis Regalis
 ob valetudinem huc missum, de cuius obitu suo
 loco dicemus. Adscripti in albo tironum vndecim,
 ex his duo genere insignes. Nouitiorum excellens
 sanè perfectionis cupiditas ad omnes officij reli-
 giosi partes extitit. orationi ac mortificationi egre-
 giam operam nauarunt, Christianam doctrinam
 pueris puellisq; ac natu maioribus, quàm in plateis,
 quàm in templo nostro, quaque in xenodochiis ex-
 posuerunt; rogata itidem per urbem stipe de more,
 iis qui in carcerem detruduntur, cibum submini-
 strarunt. Nouitius in id morbi incidit, quem comi-
 tialem appellant; crebro sensu oculorum destitue-
 batur, ac ingente cordis palpitatione, totius veluti
 quadam corporis conuulsione adeò quatiebatur,
 vt vix à duobus tribusve contineri posset. Medici
 propè desperauerant: at is magna concepta spe sa-
 lutis suæ ex parente nostro B. Ignatio, sanitatem à
 Deo illius precibus impetrauit pridie Kalend. Au-
 gusti, quo die natalem tanti viri incredibili pietate
 celebravit. Silicius murator ex Calataierona post
 religionis annos fermè quinque mortuus est. Pro-
 fessus Grammaticam annum, in insequenti morbo
 occupatus phthisi præreptus est. multam patientiæ
 significationem dedit, dum ægrotaret: imminente
 obitu Rectorē orauit, liceret sibi cū omnibus Fra-
 tribus colloqui; illisq; aduentatibus illorum pre-
 cibus commendare se primum, quo facilius atque
 securius ad beatam vitam euolaret, singulos dein-
 de rogare ecquid eorum nomine à sanctissima Vir-
 gine beatisque Patribus Ignatio Xauerioque peti-
 turus esset. eiusmodi colloquia ad albertem diem
 protraxit: quo tempore faciente pro eo Rectore,
 Nouitioque tum primum Societatis vota nuncu-
 pante

pante suauissimè expirauit III. Idus Apriles. Honestus homo Societatis amantissimus sæpiùs orabat coniugem, vt ipsum sineret Societati nomen dare: abnuente verò illa Sacramenta frequentabat egregiè, tandem sanctissimè mortuus est, nobisq; in singulos annos post obitum coniugis centum aureos testamento legauit. Missus est sacerdos vnus ex iis, qui annum tertium probantur, socius alterius è domo Professæ in opidum Castellū bonum. Instituta Sodalitia tum maiorum tum minorum natu; fidei rudimenta explicata ea voluptate opidanorum, vt ipsa Principis coniux puellis matronisq; admista publicè Christianæ doctrinæ partem pronunciare voluerit.

Residentia Agragentina.

AGRAGENTI hoc anno primùm nostri residēt quinque huc missi sunt, qui magno Societatis nomine, magna existimatione se exercuerunt. Ciuitas liberalissimè munificentissimèq; erga nos se habet. Canonicus nostri amantissimus omni officio ac beneuolentia partes nostras tuetur, amaturq; à nobilibus. Singulis Dominicis festisq; diebus, Quadragesimæ verò ter in singulis hebdomadis conciones habitæ sunt tum in templo nobis designato (S. Cæciliæ sacrum est) tum in templo maximo, qua Episcopi rogatu, qua Vicarij accersitu: à prandio item prælectum est, & doctrinæ Christianæ præceptis diuersis in locis rudes informati. Confitentium magna vis fuit, quamuis initio pauci accederent. Multi generalem confessionem instituerunt. Accersuntur nostri ad ægrotos ac moribundos, vt aures præbeant, opémve nouissimam præstent. Itum est in carceres. damnati ad vsque suppliciū allocutione recreati. Olim Canonici quidam,

dam, aliique viri primarij ab Episcopo se abaliena-
 uerant; nostrorum verò industria in officium re-
 diere. Pax itidem diu à principibus Siciliæ viris in-
 ter aliquot nobiles quæsitæ, à nobis aliquando con-
 ciliata est. Tres Sodalitates B. Virginis erectæ, vna
 nobilium, altera scholarium, tertiā artificum. Mu-
 lieres autem filiis orbatas, aut viro viduatas, pluri-
 bus hebdomadis domo pedem efferre, sacrisque
 adesse veteri instituto nefas erat: nostrorum hor-
 tatus effecit, vt praua ista consuetudo caderet. Vt
 ciuitas magna est, ita magna egenorum copia:
 plurimæ feminæ, illæque honestis ortæ familiis,
 amictus inopiâ in nostrum templum venire non
 possunt; solent quippe in Sicilia mulieres longo
 pallio cum prodeunt, totæ se obnubere. Nostri in
 aliquot templa se conferunt, quò vicinæ mulieres
 vltro citroque commodatis palliis ad confessiones
 hortationesque illicò se recipiunt. quæ nostrorum
 charitas magno exemplo ciuibus est. Tria virgi-
 num cœnobîa ex concionibus nostris plurimum
 adiumenti cepere. Ex hac residentia in finitima
 opida nostrorum itidem excurrit industria magno
 cum fœnore. Accolæ illi oratores ad nos mittunt,
 vt reuisantur. Alicatæ (Gela antiqui vocauerunt)
 pax nobilis à nostris intra paucos dies constituta
 est, ex qua summa totius ciuitatis tranquillitas
 pendebat. Concionatum præterea est in vno cœ-
 nobiorum ad sanctimoniales; quæ cum prius bona
 cum cæteris non communicarent, sed priuatim sua
 quæuis haberet, sermonis vi compulsæ ad Antisti-
 tæ pedes accidentes eius imperio sua omnia sin-
 gulæ cum lacrymis multaque significatione dolo-
 ris subiecerunt.

PROVINCIA NEAPOLITANA.

SUNT in hac prouincia domicilia tredecim, in quibus quadtingenti quatuor & viginti versantur è nostris. In Professorum domo septuaginta, in Neapolitano Collegio centū septem viginti In domo Probationis tres & sexaginta, in Collegio Nolano tres & triginta, in Catacensi duodeuiginti, in Ale-
tino octo supra viginti, in Bariensi tredecim, in Barelitano quindecim, in Cosentino vndeuiginti, in Salernitano duodecim, totidem in Aquilano & Teatino, in domo Professà Beneuentana decem: Adscripti in Societatem ad septuaginta, transcripti in cælum, vt speramus, viginti.

Professorum domus.

NOSTRORVM numerus ad septuaginta; sacerdotes quinque & triginta, reliqui Coadiutores domestici. Ex Patribus migrarunt è vita quatuor, & quidem eorum tres, qui erant è primatum censu, insigni mortis genere, & ad exemplum memorabili: quippe ad Nolanos vulgò pestilentia laborantes auxilio missi, pestem contraxere, obsidem cælestis præmij tam glorioso labori debitam. Quinque in hac domo Sodalitia celebrantur. Primum, idem-
que præcipuum, quod à Natalibus Deiparæ nomen habet, nobilibus viris, Regulisq; ac magistratibus, nonnullis etiam, vt Christiana simplicitas eluceat, opificibus constat. Eorum numerus centum circiter & viginti. Moris est apud eos honoratorum ciuium inopiam subleuare corrogatis in eum vsum mille ferè & quingentis in annum aureis. Dant et-
iam

iam singulis annis laurum epulum ægrotantibus
 in nosocomio, quod vocât insanabilem. Discum-
 bentibus ipsi quoque ministrant adhibita suavi
 symphonia. Bis præterea in hebdomada eosdem
 ægros familiari conuiuio reficiunt, nec animas
 spirituali subsidio carere permittunt: pro singulis
 enim, qui in eodẽ nosocomio moriuntur, tricen-
 scilicet aut quadragenis in mensem, piaculare sa-
 crum curant faciendum ad aram priuilegio insi-
 gnem. Alterum Sodalitium, quod ab annunciato
 Virgini partu nuncupatur, ex forensi ferè multitu-
 dine constat tabellionum, scribarum, patronorum;
 & qui ex eo censu numerus ad centum viginti.
 Tertium, cui ab assumpta Virgine appellatio, ho-
 nestissimum quemque mercatorum & opificum
 excipit; centum ferè & quinquaginta censentur.
 Quartum, quod purificatæ Virgini militat, ad no-
 naginta clericos numerat, qui præter communia
 pietatis officia, mutuis etiam de casibus conscien-
 tiæ disputationibus multum sibi comparant opis
 ad Christianam rem adiuuandam. Quintum, quod
 ab Angelorum Domina appellatur, famulos tan-
 tum amplectitur, atq; asseclas nobilium virorum,
 qui ad primum illud maximumque Sodalitium
 ventitant. Viget apud omnes Sodales perpetuum
 studium pietatis, maximè apud eos, qui ex foro &
 curia. argumento est frequens Sacramentorũ vsus,
 ac Sodalitij celebrãdi assiduitas. Ad ægros in noso-
 comio laborantes omni ope iuandos frequentis-
 simi conueniunt. Eorum vnus à quodam per erro-
 rem grauiter vulneratus, post septimum diem tan-
 ta animi æquitate decessit, vt suos identidem enixè
 rogaret, ne quid in suum interfectorem acerbius
 cogitarent aut agerent. Id ipsum cùm à matre cui
 vnicus erat, omni ratione contenderet, nec illa de-
 sineret furere, Mater, inquit, ne, quæso, mihi iter

ad cælum impedi, Christum tibi, si sapias, pro me in filij locum opta: cui ego, quòd me hoc mortis genere dignatus est, ago maximas gratias. Inter hæc, cum nihil nisi de cælesti patria vel audire, vel loqui vellet, ad extremũ Christi crucifixi effigiem arctè complexus suauissimè expirauit. Quidam cum ab vxore post adulterij iniuriam, præterea necem timeret, eam simul & adulterum occidere obstinauerat animo; iamque à facinore proximè aberat, cum ab vno è nostris sublatum est vtrimque periculum; nam & à viro, vt vxorem in gratiam reciperet, & ab adultero, vt aliò discederet, impetratũ est. Quidam cum à religione, quam octo antè annis inierat, defecisset, in eam salutis desperationem prolapsus erat, vt morti proximus confessionem respueret. sed is à quodam è nostris ad sanitatem perductus facta peccatorum confessione, migravit è vita. Capuam ad excolendam Christi vineam dimissi duo: quorum opera fructuosissima fuit tum vniuersis ciuibus, tum præsertim cuidam virginum cœnobio; in quo vna, quæ religiosa veste abiecta sæculum anhelabat, cum vnum è nostris de diuinis rebus verba facientem audisset, ita resipuit, vt nemini de futura constantia dubitandi locum reliquerit. Quædam cum propter libidinem commutandi nuptias suo viro venenum sæpe dedisset sine vllò effectu, vnius è nostris persuasione suum scelus pertæsa destitit ab insania, iamque hominem cuius nuptias ipsa sui viri nece redimere tentaue- rat, auersatur. Factum quoq; vt nuptiæ multis antè annis perperam initæ, & propter priorũ coniugum cædem, matrimonij causâ factâ, irritæ, de integro sancirentur. Auersana quoque missio à duobus è nostris obita non minùs iucunda ciuibus, quàm utilis animorum saluti fuit. Argumento est generalium confessionũ frequentia, restitutiones malè

partorum, pellicum eiectiones, cum summa turpitudinis eiuratione, atque abscissione omnium opportunitatum, quæ libidinem in posterum prouocarent. Factum Auerſæ illuſtri ſanè operâ, & apud ciues memorabili, vt in cœnobio quodam virginum religioſa conuietus ſocietas conſtitueretur, quod antea vt conſequeretur, Epiſcopus per aliquot annos adnitente vniuerſa ciuitate, fruſtra tentauerat. Ea res conſecta per noſtrum, Societatis noſtræ nomen apud omnes ciues inirificè commendauit. nec illud non admirandum, quòd quidam conuulſerata per ſummam ignominiam facie, cum inimicum à quo tantum vulnus acceperat, atrociter odiſſet, nec illius interceſſione ad pacificationem adduci poſſet; audita noſtri concionatoris oratione ſtatim ad pedes inimici inſpectante multitudine accidit, mox hominem complexus neminem ſibi in poſterum cariorem fore profeſſus eſt. Idem è noſtris cum incidiſſet in duos viatores, qui ſuas item peregrinulas eleganti forma ſecum ducebant, rogat homines ſigillatim neſcio quid: vbi illorum reſponſa non congruere animaduertit, dolum ſuſpicatus, mulierculas ab eorum ſocietate auocat, & in quoddam ſeminarum cœnobium recipiendas curat. Itum ad varias ſacrarum virginum domos, ibique conciones habitæ, multæque confeſſiones auditæ magno cum fruſtu. Nolanis peſtilentia laborantibus omni ope ſubuentum. ibant eò bini de noſtris contempto mortis periculo, quibus poſt obitam certorum dierum vicem redeuntibus alij ſuccedebant, nec pauci contagio affecti grauiffimè laborarunt; tres etiam Patres, vt ſuprà diximus, non minùs ætate quam exiſtimatione graues obierunt. Ad arcendum ab vrbe Neapoli periculum quod ſaluti corporum imminere putabatur a perpetuis imbris, in tem-

plo nostro, rogante ciuitate, triduanis precibus supplicatum, idque solenni apparatu, frequentissimoque concursu ciuium; numine etiam votis obsecundante. statim enim expetita cæli tranquillitas consecuta est, quæ salutarem anni cursum porteret.

Collegium Neapolitanum.

NOSTRORVM hoc anno numerus pro temporum varietate varius fuit. Primò enim vsque ad mensem Iunium amplius centum & quadraginta numerabantur, nisi eos excipias, qui extra Collegium habitant. Ex his septem & viginti sacerdotes, quorum duo Theologiam, totidem conscientia officia, quatuor sacras litteras, hebraica, mathematica, politica profitetur. E Fratribus quatuor latinitatis rudimenta, vnus Rhetoricam docet, cæteri ferè omnes discipuli, præter nonnullos, qui sunt ex domestico ministerio, quorū tres Vesuvianum, duo Planuranum incolunt. Reguani in nostræ ditionis opido extructa sedes, in qua duo Fratres degunt, totidem sacerdotes, quorum alter Christianæ, alter domesticæ rei ac vectigalibus nostris præest. Ab initio verò Iunij auctus numerus Rhetorum Seminario, quod ab vrbe Nola propter imminentis pestilentia metum Neapolim translatum oportuit. Ex quo sexaginta supra centum alumnos habuit hoc Collegium, adiectis duobus sacerdotibus, qui domi nostros eloquentia præceptis erudiunt. Exercita vel inprimis intra parietes officia charitatis. etenim quadriennes nostri (sic enim eos Fratres vocamus, qui post vota Societatis quartum annum nondum habent emeritum) cū Nola huc venissent, affecti iam contagio morborum, continuo erumpente malo grauiter laborare cœperunt
vniuersi

vniuersi eodem fermè tempore: sic vt eos valetudi-
 narium non caperet. quam ob rem constituti sunt
 in aula maxima decumbentium ordines; xenodo-
 chium diceret ægris bene refertum. hîc verò Fra-
 trum charitas insigniter exercuit se in omnem par-
 tem opitulando, fraternæ calamitati ministrando,
 assidendo. vigilandi labor tantus ac tam assiduus
 fuit, vt reliquorum munerum administrationi vix
 locus esset. Ea nobis clades licet diuturna, & vix
 aliquando depulsa, ad extremū non amplius duos
 fratres extinxit. Cæterum aliis morborum generi-
 bus tres absumpti: in his duo sacerdotes; alter ex
 Romana prouincia, qui rusticæ procuratori præ-
 diorum, quæ ad Neapolim habent Romani socij,
 præerat; vir antiquæ virtutis, & in suo munere So-
 cietati multum probatus. alter qui & ipse Roma-
 nus, Theologiam Neapoli biennium iam docebat.
 Is est Rutilius Ciamberlinus, cuius olim vocatio
 suis annalibus celebrata satis apertum dederat eius
 virtutis specimen: cuius nunc desiderium non so-
 lū Neapolitanæ, sed etiam Romanæ prouinciæ
 acerbissimum accidit. Vir erat singulari ingenio ac
 probitate, nec solū egregia charitate ad proximos
 iuuandos, sed mira etiam suauitate morum instru-
 ctus; vt quorum saluti consulendum esset, eorum
 in se amorem facilè alliceret. Elucebat in eo præci-
 puum religiosæ demissionis atque obedientiæ stu-
 dium pari erga omnes humanitati coniunctum; vt
 nihil tam metuere videretur, quàm ne cui ab se vl-
 lum deesset, vel officium, vel obsequium. Ob has
 ille virtutes satis cælo maturus, licet acerbo interi-
 ru placidissimè consopitus est, vt nullos in extre-
 mo spiritu sentiret conscientiæ stimulos, quibus
 tamen iuuenis molestissimè pungebatur, præser-
 tim cum peccatorum confessiones audiret; à quo-
 rum labore ac munere nullis conscientiæ aculeis

absterritus unquā destitit. E Patribus missi aliquot per vices, qui Nolanos vulgò morbis oppressos omni ope leuarent; idque maximè necessario tempore, cum omnes eius ciuitatis sacerdotes vel afflicti morbo iacerent, vel morbi metu ac periculo profugissent. A nostris verò discipulis festis diebus in compitis, in triremibus, in custodiis multum opere nauatur proximorum saluti. Vesuuianum noua ædificatione auctum, vt satis iam recti sit necessariæ rusticationi omnium nostrorum autumnalibus feriis. Die Natali Domini habita est in templo Collegij quadraginta horarum comprecatio, idque rogatu vrbano magistratum, ad aueruncandum vrbis exitium, quod à perpetuis imbribus cum incredibili morborum frequentia ingruerat. Res acta summa ope, summoque studio vel nostro, vel ciuium; neque enim à nobis apparatus templi, nec à populo frequentia defuit. par vtrimque diuini cultus illecebra, omnia præter communem consuetudinem, non solum ad pietatem, sed etiam ad iucunditatem illustra. aulæ, carmina, imagines ex omni parte fulgebant: personabat interim templum alias opportunis concionibus, alias suauis vocum neruorumque concentu. Supplicantium multitudo per illud triduum quanta vix nunquam antea. Prodibant à Sodalitiis linteati Sodalium ordines, certo per vices numero, qui flexo genu ante aram flagris in se sæuissent. Scholarum celebritas maior aliquanto, quam antea, Sodalitatum verò non minor. In primis conceptæ Virginis societas viget egregio studio pietatis, cuius semper aliqui fructus, atque adeò maximi ac perpetui ad custodias, ad nosocomia, ad cœnobarum familias deriuantur. Ex eo genere sociorum quinque in nostrum Ordinem, octo in alios Religiosorum cœtus adscripti sunt. Nec in

minore

minore Sodalitio minùs feliciter procedit institutio pietatis. Obiit ex eo numero adolescens, & generis & virtutum splendore clarus. Is (quod in homine studiis dedito admirere) non solum quotidie omnes Christi Domini cruciatus statis horis meditabatur, sed etiam (quod quemuis Religiosum hominē pudefaciat) quinquies in singulas noctes eius meditationis causā surgebat è lecto; ceterum acer & assiduus in afflicto corpore, sic ut eius rei moderatio imperanda homini fuerit à confessorio, cuius ille præceptis non parere nefas putabat. Ex hoc Sodalitio quinque se in Societatem nostram, sex in alios Religiosorum Ordines contulerunt. Artificum Sodalitia, quæ in hoc Collegio quinque celebrantur, florent ut cum maximè tum studio pietatis, tum maximo ac lectissimo plebis numero. Eorum pietas aliquando in communi civium calamitate perspecta est. nam vastatè urbem eluvione morborū, omnes propitiandi causā numinis, linteis de more sacris induti ad maximam ædem præcipuaque urbis templa processerunt illustri pompa, atque ordine prælatarum facium urbem illuminante. Mirum quanto pietatis sensu id spectaculum contuentes affecerit. Ex eorum numero vnus in nostrum Ordinem, quatuor in alias Religiosorum Societates adlecti sunt.

Domus Probationis.

ALUIT hoc anno hæc domus socios circiter sexaginta: ex his sacerdotes sex, in quibus quatuor è secundo nouitiatu, cæteros fere novitios, duos scilicet & triginta, qui sunt è litteraria disciplina, cæteros ex familiari ministerio; sex quidem veteranos, quatuordecim novitios. Migrarunt è vita tres spectatè virtutis, in primis vnus (is est Lu-

douicus Iappius) qui tribus Societatis nostræ Generalibus in famulatum affixus, in summa eius muneris laude consenuit. qui cùm morbo affectus Neapolim curationis causâ venisset, in hac domo diem tum obiit. Spirabat in homine animam iam agente tantus amor obedientiæ, ut nihil quod valetudinarij præfectus suaderet, abnueret. Monitus, ut sacrum viaticum sumeret, tanto eius desiderio flagrare cœpit, ut identidē exclamaret, Sitio. Nul- lum denique eius factum, nullum dictum extremo illo tempore aliqua sanctitatis significatione care- re videbatur. Admissi in Societatem nonnulli præ- claræ indolis adolescentes: in his aliquot nobiles integerrimis moribus. horum vnus cùm ad eum mater salutatum venisset, superiorem summis pre- cibus, ac magna vi lacrymarum exorare conatus est, tantum ut maternum vitare liceret aspectum. Alius cùm flagraret desiderio Societatis, à con- sanguineo in cœnobium virginum ad duas sorores perductus est, ut earum persuasione consilium mutaret: qui cùm solus in templo relictus esset, clausis foribus, impetrato à monialibus exitu, pro- tinus ad nos venit Crucifixi effigiem gerens, cui se aiebat acceptum referre beneficium vocationis. Idem, cùm ei in prima probatione calcei obsoleti ac rustici dati essent, eos osculatus magni muneris loco habuit. Cæterum omnes summo animi ardore, ad omnium virtutum studium, maximè verò obedientiæ & simplicitatis, incumbunt. Si quod cuiquam latinum verbum exciderit, religioni ha- betur; idque apud eos maximè, qui & ingenio, & aliqua litteratura conspicui. Superioris apud eos quamuis simplex & rudis, sermo pro oraculo est. In moribus autem nihil fictum aut inuolutum, nihil denique quod aliquo cum labore Rector exploret. In corporis afflictatiunculis tantum abest ut egeant

stimulis,

stimulis, ut etiam cohibendi sint, ne modum excedant. Sæpe ut in nouitiatu diutius commorari liceat, votorum prorogationem efflagitant. Nec desunt è discipulis, qui ut vitam in domestico ministerio traducere liceat, vehementer etiam atque etiam postulent. multi Indicam profectionem ardentius exposcunt. Mos inductus ut in commentationibus spiritualibus per integrum mensem exerceantur; etiam ii quorum valetudini ab illo animi labore timendum aliquid esset. Quæ res tantum abfuit ab omni periculo, ut etiam infirmissimo cuique ad aliquam virium confirmationem conducere videretur.

Collegium Nolanum.

ACCIDIT hic annus Nolanæ vrbi, propter ingens exitium, memorabilis. nam ex radicibus Cicalæ montis proximi, tanta in subiectam planitiem facta est aquarum eruptio, ut periculum esset ne præcipiti vndarum lapsu proruta vrbs, abiret in profluentem. Iam enim non modò circumiectos agros latè in undauerant aquæ, sed etiam tecta vrbis illabi cœperant, sic ut ima pauimentorum altè stagnarent. Ciues; ne conuulsis ædibus dilaberentur, fluctus primò in diuortia diductos auerunt ab vrbe; tum longiùs deriuatos, in vicinum flumen immittunt per medios agros ingenti opere interfoscos: torrens qui se voluebat viam nactus, alueum implebat altum ad quinque pedes, latum ad nouem. Ducebatur è duodecim (ut aiunt) puteis, qui ad ima montis rudi opere defossi erant, tantum ut ad campos irrigandos vsui forent: ex his præter morem modumque exuberantes aquæ cœperunt erumpere vsque ad quintum mensem. Adhuc circa urbem longè lateque ad duo passuum

millia stagna & lacunę cernuntur. Superiecto nonnullis locis ad octo pedum altitudinem æquore, sic ut lintribus transmittatur. qui rem viderunt, enarrant quæ non modò aurium, sed oculorum etiam fidem superent. Initio illud erat in metu, quod postmodum accidit, ne post infinitum terræ madorem atque proluuiem, cæli grauitas consequeretur saluti corporum noxia. Est enim in veteribus monumentis, id ipsum eodem loco superioribus sæculis accidere solitum nonagesimo quoq; anno. præterea terrebat animos vetus inscriptio cuiusdam lapidis, qua testatum erat de quadam insigni clade ac pestilentia, quę olim simile diluuium consecuta, ad octo millia ciuium absumpsisset: adscriptum quoque erat elogium quo maiores posteritatem admonebant his verbis: *Cum vernum diluuium in agris tuis Nolane videris, mors mora, vita fuga erit.* his rebus in summam sollicitudinem adducti ciues cladem vrbs extimescere, omnes ad templum nostrum accurrere: hic ad aram cateruatim affusi, afflictiq; ad terram cum ingenti comploratione, numinis opem petiere lamentabili ciulatu. Nos Deo propitiando statim tridui precationem indiximus. Huc virgines passio capillo, nudisq; pedibus, longam supplicij pompam ducere; pueri longo ordine procedentes, pauimentum templi lambere à primo ingressu ad summā aram perpetuo linguæ tractu; viri nobiles è nostro Sodalitio, saccis induti, & ante aram in genua proclinati, nudatos humeros flagro cedere, concinente interim choro quinquagesimum psalmum. Atque hæc initia fuere futurorum malorū. Non ita multo post cælo indies magis ingrauescente, morbi lues, quę timebatur, concepta iam corporibus tota vrbe vulgatur. Mox se in vicinos pagos effundit. quò cum multi propter metum confugissent, eos consecuta

secuta pestis miserabiliter occupavit : quamquam
 hi non tanto curandæ valetudinis incommodo la-
 borabant, quanto illi, quos in vrbe morabatur ino-
 pia. hi nempe omnibus auxiliis destituti passim &
 vi morbi, & curationis difficultate moriebantur.
 Nostri ad eos auxilio iuandos ab vrbe Neapoli
 bini per vices submittebantur. Ea contage læsus
 Nolani Collegij Rector, Neapolim deportatus est,
 nec multis post diebus interiit. Nostrorum etiam
 operâ factum est, vt Nolanis tanto malo afflictis
 multum opis à Neapolitano Prorege impertire-
 tur, missis in eam urbem medicamentariis, medi-
 cisque, quorum summa per id tempus inopia in-
 teritum ciuitati repræsentabat. Nobilis quidam ci-
 uis è Nolano Sodalitio cùm vita functos frequen-
 tissimis pietatis officiis iuuare consueuisset, nescio
 quo animarum Purgatorij viso motum se esse
 dicebat, vt se ad subitam mortem quàm celerri-
 mè compararet : qui statim apud quendam è no-
 stris totius vitæ peccata confessus, in summa vale-
 tudinis firmitate subitò occidit.

Collegium Lupiense.

FVERE in hoc Collegio hoc anno Patres quinde-
 cim, Fratres tredecim. Rei Christianæ progres-
 sus idem qui anno superiore. Exhibita extremis
 bacchanaliis triduanæ supplicationis solennia
 magnifico apparatu, maximaque frequentia. Da-
 tum à discipulis insigne drama : ab iisdem accepta
 de more præmia. Sacrarum reliquiarum translatio
 in templum nostrum celeberrima fuit vel honore
 pompæ, vel studio populi. nec abfuere miracula.
 Nam rosaria, quæ reliquias contigissent morbos
 abegerunt multis ; inter hos mulieri veterem
 quaitanam, viro cuidam nobili grauem corporis
 dolorem,

dolorem, puero periculosam anginam. Res familiaris non parum locupletata liberalitate multorum ciuium. nam vt ea quæ ad cultum victumque pertinent, quæ ciues nobis abundè suppeditant, omittamus; nobilis quidam ciuis ducentos aureos nobis testamento reliquit. totidem primaria mulier dono dedit. Inprimis verò memorabilis est liberalitas cuiusdam mulieris, quæ cum matrem haberet & cognatos, tamen Collegium nostrum heredem ex assè fecit: cumque à nostro sacerdote admoneretur, vt aliquid quoque suis relinqueret, respondit, satis esse matri suæ diuitiarum ad honestè viuendum; cognatis nihil se debere, sed omnia IESV Christo, cui se multo antè in perpetuum despondisset. Ad extremum nostri sacerdotis precibus exorata matri legitimam hereditatis partem, aliquid etiam cognatis decedit. quod ad nos peruenit, aureorum duobus ferè millibus estimatur. Nobilis quædam virgo, cum spiritualia nostra exercitia peregisset, sacrarum virginum cœtum iniit: quæ si aliquando susceptam vitæ rationem voto professâ fuerit, mille se aureos nobis ad ornatum templi subinde erogaturâ promisit. Sacrarum vario munere vestium, aulæorum, imaginum locupletatum est. E Sodalitio discipulorum tres in Societatem adscripti sunt; quinque iam designati, probatiq; suffragiis conscriptorum Patrum, primo quoque tempore admittentur. Plures etiam in alias Religiosorum familias cooptati. Excursionibus ad opida castellaque vicina multum rei Christianæ progressum iuuant. Nec interrim in vrbe cessamus in plebecula Christianis præceptis erudienda diebus festis, idque sex ferè locis dispositis per urbem institutoribus. Huius operæ pretio redempta salus cuiusdam virginis, quæ in eam animæ desperationem adducta erat, idque à pueritia,

pueritia, vt confessionis puritatem planè contemneret, licet alioqui grauissimorum criminum conscientia premeretur. quæ cum aliquando sacerdotem nostrum de salutari pœnitentia disserentem audisset, statim ad spem salutis erecta totius vitæ confessionem apud eundem fecit, quotidieque maiores in pietate processus habet. Viget in locis studium adiuuandi ægros ac vinctos.

Collegium Catanzariense.

CATANZARI vnde viginti socij habitant. Ad-
 ditum hoc anno ad duo latinitatis gymnasia
 tertium Philosophiæ, admirabili concursu disci-
 pulorum. In ea re vel in primis ciuitas nobis fauit:
 quæ cum id ipsum antea expetisset, promisit, se
 quidquid ad structionem gymnasij opus esset, li-
 benter erogaturam. Rei Christianæ diligenter ac
 strenuè vacatur tum in tribus Sodalitiis, tum in
 templo, maximo utrobique confluxu non vulga-
 rium hominum. Troptiam in urbem non longin-
 quam aduocamur, magno studio ciuitatis ad con-
 dendum Collegium, cuius ampla nobis facultas
 prædiuitis viri testamento relicta est. In ea re ci-
 ues nobis admirabili studio omnes fauent, sed in-
 primis Episcopus, qui tantum nobis operæ studii-
 que pollicetur in id negotium, quantū a viro Chri-
 stianæ religionis amantissimo expectari posset.
 Porro is qui hereditatem nobis ex asse reliquit,
 egregium Societati nostræ testimonium amantif-
 simis verbis dedit, quod ex formula testamenti,
 quæ ad Patrem Generalem missa est, cognoscere
 licet. Iam in eam urbem Rector Catancensis cum
 vno è Patribus ab Episcopo accersitus, summa ci-
 uium gratulatione exceptus est, ibique triduanam
 commorationem in exploranda negotij ratione
 cum

cum aliquo animarum fructu atque vtilitate consumpsit. Nec minimum operæ in animarum salute positum à duobus Patribus Neapoli redeuntibus: qui cum in itinere ad audiendas confessiones in proxima oratoria templave diuerterent, multos insigniter adiuuerunt, inprimis nonnullos, qui ad triennium confessione caruerant, & mulierem quæ ex corporis prostitutione in capitis periculum venerat. Duobus virginum cœnobiis sacrarum confessionum beneficio peropportunè cōsultum: quorum in altero sedata est intestina & periculosa discordia, quam primarij ciues tollere nulla ope potuerant. Iam & vinctis quoque & prodeuntibus ad patibulum non desunt a nostris Christiana subsidia, tum quæ animæ, tum quæ corporis, vel morbos, vel inopiam leuent. Quidam cum consobrina concordæ flagitio ita viuebat, vt diuturnam stupri consuetudinem vulgò matrimonij famâ tegeret: quasi vt nuptias ritè sancire posset, per nostros à summo Pontifice impetratum est. Sedatum etiam capitale odium inter duos, quorum alter qui erat insigni ferocia probatoque sæpius singulari certamine, adductus est hortatu nostrorum, vt ipse inimicum prior saluaret: quod vix ab ingenio tam feroci impetrari posse videbatur. Ad rem familiarem ex piorum hominum liberalitate nonnulla accessio facta est.

Collegium Bariense.

BARI diffidiis odiisque tollendis perutiliter laboratum. Nobilis quidam miles fœdissimi criminis à quodam insinulatus, & eam ob rem adductus in apertum vitæ discrimen, criminatori suo necem moliebatur. qui tamen à quodam è nostris ad summam animi æquitatē adductus est, & præ-
sens

sens mortis periculum vtrimque depulsum. Pacati
 etiam animi plurimorum ciuium, qui factionibus
 ciuitatem diuiserant multis ferro sublati. nec res
 longè aberat à multorum præterea cæde atq; per-
 nicie. Quæ res vt difficillima videbatur, ita Societa-
 tis nostræ existimationem apud ciues plurimum
 auxit. Nec minus impensum operæ in clericos cum
 reliqua ciuitate conciliandos, qui tam crudeliter
 dissidebant, vt præclarè secum agi vnusquisque pu-
 taret, si vitam intra parietes tueretur. Sed quod di-
 uinum beneficium fuit, pax inter eos vnus è no-
 stris consilio facta est. Quædam mulier in facie
 grauitè vulnerata, vt ab vliscendi consilio desi-
 steret peruicta est; quod eo difficilius fuit, quò fa-
 ciliùs sicarium, à quo id vulnus acceperat, conie-
 ctum iam in vincula opprimere iudicio poterat.
 Alius accepto lethali vulnere morti proximus cum
 propter vliscendi libidinem vltimam peccatorum
 confessionem cum periculo prorogaret, ad saluta-
 rem pœnitentiam maturè perductus. Vnus veterem
 pellicatum, cui nescio quam coniugij speciem ver-
 bo prætenderat, matrimonio commutauit.

Collegium Salernitanum.

Vnus pellicem suadente quodam è nostris, in
 vxorem duxit. Adiuti Christianis auxiliis vel
 ægri, vel ij qui ad supplicium ducerentur; quorum
 vnus, raro sanè exemplo, cuiusdã è nostris monitu
 ad detestationem æteactæ vitæ tantum profecit,
 vt acerbius aliquod suppliciũ quàm quo erat affi-
 ciendus, sibi per nostrum impetrari vellet à iudice,
 idque etiam atque etiam ab eo contenderet. Da-
 tum de more populo iucundum drama, nec minùs
 ad pietatem accommodatum, quàm ad discendi
 studium in adolescentibus excitandum. Accessere
 ad

ad sacram suppellectilem munera non pauca, inter hæc argenteæ quædam lampades. ad extructionem templi octingenti aurei dono dati. Sodalitium discipulorum non mediocriter auctum, vel pietatis, vel multitudinis incremento. Viget in eo frequentissimus Sacramentorum vsus, & quorundam insignis vitæ mutatio apud omnes ciues Sodalium institutum faciliè commendat ac probat: ex his nonnulli magno Societatis nostræ desiderio tenentur; alij varios religiosorum Ordines inire contendunt. Itum ad vicina opida, in quibus conciones multæ habitæ, cõfessiones auditæ, tradita in vulgus Christianæ fidei elementa, superstitiones euulsæ, odia restincta, cum filiis pacificari parentes, nonnulli ad rei alienæ restitutionem, bonamque frugem adducti. In duobus opidis instituta sunt duo Sodalitia, & quidem in altero statim à Sodalibus crecta sedes, Sodalitatis vsibus oportuna: utrobique pietatis cultus egregiè promouetur.

Collegium Consentinum.

C O N S E N T I Æ vndeuginti ferè socij habitant: nouem sacerdotes, quorum vnus Philosophiam, alter casus conscientiæ docet. Inferiorum classium tres magistri. Societatis munera domi forisque pares habent progressus. Adita frequenter Christianæ rei causa tum vicina opida, tum vrba-na pauperum hospitia, publicæque custodiæ. nec animis solum, sed multorum etiam, vbi opus fuit, corporibus pro nostra facultate subuentum. Apud vinctos multum operæ collocatum in culru pietatis augendo. Institutum est enim vt sacra inter eos mysteria celebrètur, extructo ad id sacello nostrorum operâ. Mos etiam inductus, vt Sanctorum Litanias ante imaginem Deiparæ quotidie omnes recitent.

recitent. Nec minorexitit in vicinis pagis diuini cultus amplificatio, eaque quotidiana. Iam enim quocumque nostri perueniunt, summa paganorum lætitia excipiuntur, pari cum desiderio ac inœmore dimitti solent. In opido quodam instituta erat nostrorum operâ, quædã Sodalitas hominum, qui præcipuum colendæ pietatis institutum profiterentur. Fortè vnus eorū minus probatis moribus, & quòd graues inimicitias gereret, in officio adeundi Sodalitij nimis infrequens, cum sæpe admonitus esset, vt resipisceret, nec ille remitteret contumaciam; ad extremum præcisè denunciatum est homini, fore vt nisi Sodalitium frequentaret, Sodales illum expungerent. Adhæc ille indignabundus, Ego verò, inquit, ad Sodalitium tunc scilicet veniam, cum hoc mihi caput abscissum fuerit, & hæc crura membraque simul. & hæc dicens corporis sui partes signans, certum sibi interitum portendebat. Paulo enim post cum incidisset in manus inimicorum, miserabiliter interfectus est, dissectusque ea prorsus concisione membrorum, quam sibi ipse ominatus antea fuerat. Res apud vulgus in miraculis fuit. consecuta statim opinio celebris eademque salutaris, Deiparam sui Sodalitij desertorem diuinitus mulctasse tanto supplicio, vt alios à tantæ defectionis periculo deterreret. Iam vnus exitio docti multi ex Sodalibus diligentius ad institutum incumbunt. In primis verò ipse eius, qui necatus est germanus frater, qui omnem Christo facile donauit iniuriam, ratus diuina potius ultione fiatrem esse mulctatum, quàm humana crudelitate interentum; quin & hanc fratris calamitatem pro documento habuit pietatis studiosius amplectendæ. In eodem opido quædam mulier honestis natalibus, moribusque, nec vulgari existimatione pietatis, cum dixisset cuidam e nostris se à dæmo-

ne miserandum in modum affligi solere, idque tum maximè, cum Symbolum Apostolicum aut Salutationem angelicam recitaret, compositis ad deuotionem manibus, ac supplici positu corporis; quòd si easdem preces dissoluto corpore recitaret, id verò sibi impunè solitum licere per dæmonem. Iubet eam noster se inspectante rem experiri. illa statim dicto audiens supplicabundo corpore Salutationem angelicam exorditur; cum ecce tibi præsens à dæmone ultio. mulieri repentè guttur inflari, anima intercludi, vox impediri atque intermori, oculorum orbes præter humanam formam intumescences horrendum in modum contorqueri, ac propemodum dissilire: nec antè vexari desistit, quàm iussa est à prece desistere. Eadem aliàs cum ab eodem sacerdote ad simile experimentum eliceretur, simili etiam ac magis portentosa vultus commutatione sacerdotem absterruit. affirmat mulier fauces sibi quas semper amaritudine aliqua habet affectas, sumto cælesti pane incredibili suauitate solere affici. Porro dæmonem, quo die ad sacram ipsam mensam accedit, à faucibus discedere in alias partes corporis. Iam de sublati ubique inimicitiiis odiisque nihil attinet dicere, si dicendi quærendus est modus. Ereptæ quoque mulieres, & in his aliquot nobiles, à periculo mortis, sæuiente propter suspicionem zelotypia. Parochi multis locis instituti ad plebem Christianis præceptis erudiendam, ac sacris mysteriis inbuendam. Itum ad Silam (sylua est celeberrimi nominis) à duobus è nostris. ibi pastores atque bubulci in tanta Christianæ disciplinæ insolentia viuunt, vt eorum nonnulli salutare signum crucis ignorent. ab vrbibus, à templis, à Christiano conuictu perpetuò absunt. multi ante nostrorum aduentum Symbolum Apostolicum ne inaudierant quidem,

quidem, nec pauci vicesimum iam annum, aut tricesimum confessionis Sacramento carebant. In eo genere hominum Christianis moribus imbuendo sanè quàm vtiliter laboratum est. nonnulli quoque latrones, quorum infinitum numerum in eam syluam allieit copia pecoris, quæ victum abundè suppeditat, inter occultissimas latebras ad bonam frugem perducti animos expiarunt. Sed illud in primis mirum ac memorabile. dum in castello prope Silam nostri Christianam rem gerunt, hominem offendunt vultu barbaro ac sanguinario, qui alterum è nostris ad se vocatum rogat, vt copiam sibi faciat confitendi peccata: ob id enim iam iter sibi esse Cōsentiam, nisi eius rei repræsentatam sibi diuinitus facultatem occursum sacerdotum agnosceret. Annuit noster, auditq; libenter hominem nulla interposita mora: vbi ille profusa vi lacrymarum cum summa doloris significatione peccata confessus est, cum rogaretur à nostro ecquid ei accidisset, quod animum adeò commouisset; Pater, inquit, ego ante hunc diem sceleratissimus ac teterimus omnium, aliam nunc diuino beneficio vitæ rationem ingredior. testis est improbitatis meæ, quisquis me bene nouit ex opidanis: verè omnes dicent me à templo, à re diuina, à crucis signo, ab omni denique Christiani hominis officio semper abhorruisse. vel nouissimè, cum ita iam ad nequitiam obduruissem, nihil vt dies noctesque, nisi cædes inimicorum, ac turpissima quæque flagitia cogitarem, quosdam, qui oblatam mihi cuiusdam flagitij opportunitatem ademerant, vlciſci cæde statueram. Iamq; in cubiculo dum scloppum solus expurgo atque præmunio, ecce tibi iuuenem conspicio ante me insigni pulchritudine, ac iucundissima oris venustate conspicuum; vestis infinito fulgore cubiculum illuminabat. Dum ergo ad eius

aspectum inter venerationem ac stuporem silentio defixus teneor: ille interim blandis vocibus me appellans, Ecquid, inquit, negotij est in manibus? Ego verò nihil, inquam, negotij. cumque iterum ac tertio idem interrogatus, idem respondissem; Méne, inquit ille, putas ignorare quid agas? an ego non penitus inspicio omnes animi tui latebras? illo die, illo loco, illo te scelere obstrinxisti. Hæc dicens certa mihi ac vera flagitia diuinabat, indicatis locis atque temporibus. Mox eam narratione pudefactum atque perterritum mitius affari, multaque de Christi Domini cruciatibus mea causa susceptis commemorare, idque tanta oris elegantia, tantaque sermonis venustate, ut præ audiendi suauitate in lacrymas pænè totus diffuerem. Cum inter lacrymandum ingenti peccatorum dolore percussus horruissem, ille facto dicendi fine, meque adhuc lacrymantem afflictumque ad terram, tacitus aliquantisper intuitus, stare iubet, monet ut facta totius vitæ confessione mutem viuendi modum: in mea enim manu esse salutem meam, nec diuinam mihi clementiam defuturam. Hæc cum dixisset, sentio pulsari ianuam domus. ego ne oculos à suauissimo conspectu iuuenis auerterem, ad fenestram non curabam accedere. Admonet me ille, ut pulsanti omnino de fenestra respondeam. Facio. mox eo qui pulsarat dimisso, dum me iterum conuerto ad iuuenem, nusquam illum reperio. Ex illo die tantus animo meo ex peccatorum recordatione dolor incessit, ut me ipse vix ferre possim. Hæc ille cum dixisset manantibus lacrymis, à nostro sacerdote opem flagitare piarum precum, sibi esse iam in animo in Cappucinatorum familiam se recipere: quem noster bono animo esse iussu consiliisque ad salutem idoneis institutum dimisit.

Collegium Barolitanum.

LIBERALITER omninò ac benignè à ciuibus tractatur in hac vrbe Societas. Perspectum ex eo quòd ædes nobis imbrium tempestate semirutas tum publica ciuitatis, tum priuata nonnullorum ciuium liberalitas instaurauit. In eam rem ciuitas nobis regio permissu ducentos aureos, quadringentos verò priuati quidam ciues erogauerunt, amplius omnino quàm quantum ad domum reparandam satis esset; vt ex ea pecunia etiam quidquid erat Collegio contractum æris alieni, commodè dissolutum sit. Emta est hoc anno perampla vinea, nec ea quidem minùs ad vtilitatem fructuum, quàm ad necessarium relaxationis vsum idonea. Supplicationum solennitati semper mirum in modum fautum à populo, vel frequentia, vel pietate, vel communi significatione lætitiæ. Prodeuntibus ad patibulum nostri adfuere solatio, magno tum labore, tum fructu, cum eius rei causâ præter diurnam assiduitatem esset præterea sæpius pernoctandum in carcere. Traduntur Christianæ disciplinæ rudimenta pluribus per urbem locis, maximè vbi pauperculæ habitant; quas vestitus inopia & corporis nuditas à conspectu hominum, & à sacris ædibus prohibet: quæ etiam omni Sacramentorum vfu carent, non solum eas identidem piarum confessionum ope iuuamus, verùm etiam, vt communicandi facultatem habeant, actum à nostris cum sacrorum vicario, vt in proximis sacellis rem diuinam fieri iubeat.

Collegium Teatinum.

Res litterariæ maiores quotidie progressus habent. è Sodalitio discipulorum duo in Religiosorum familias cooptati, multi à veneficiis abducti, datis in potestatem nostram maleficiorum libellis. graues discordiæ tum inter ciues, tum inter primos Prouinciæ magistratus compositæ sunt. duabus in familiis dissidia coniugum sublata, quæ ad diuortium cædémve spectabant. multi in extremo supplicio adiuti salutari ope piarum exhortationum. Cœptum hoc anno ad vicinos pagos adiri magno cum fructu paganorum. Aucta res familiaris accessione quorundam oliuetorum, quæ nostro Collegio à duobus ciuibus attributa sunt. Ad constructionem templi coënta continens domus quingentis circiter aureis.

Collegium Aquilanum.

AQUILÆ tredecim commorantur è nostris. nonnulli sacrum Aduentus tempus perpetuo singulorum dierum ieiunio obierunt. Numerus discipulorum crescit in dies, præsertim seminarij alumnis, qui plurimi sunt, adiunctis. Artificum Sodalitas erecta, & ad Romanam aggregata. Sodalium numerus ad septuaginta. explicationi Catechismi in templo datur opera, vexillo per urbem pueros conuocante. Auctus maiorem in modum confidentium, & ad sacram mensam accedentium numerus. sublata inter primarios viros dissidia cædi proxima.

Collegium Beneuentanum.

BENEVENTI quæ antea fuerat Professorum domus, facta est hoc anno Collegium. in eam rem ducentorum aureorum prouentus à summo Pontifice Clemente VIII. attributus est. Duobus iam gymnasiis institutis docere cœptum, tanta discipulorum frequētia, vt nisi ea remittat, tertium aperiri ludum oporteat: qua de re actum iam diligenter à ciuibus, & ad Patrem Generalem relatum. Optimè de nobis meretur Illustrissimus vrbis Archiepiscopus Maximilianus Palumbarius, cuius liberalitate ædes nobis coëmtæ, ac bibliotheca optimis plurimisq; libris instructa est Cæterum proximorum saluti egregiè vel in templo, vel in Sodalitate nauatur opera. Sodalium vnus post acceptum publicè colaphum in summa vlciscendi facultate æquissimo animo eam iniuriam amico donauit: mox iterum rogatus ab alio, vt parceret inimico, ille vt animi sui æquitatem testificaretur, ad pedes inimici multis inspectantibus accidit, eosque cum lacrymis osculatus est. Extincta multorum odia; eaque non leuia. duo viri primarij, qui se mutuo prouocauerant ad singulare certamen, cum ad locum pugnæ destinatum maximè properarent, vnus è nostris interuentu conciliati sunt. Cum sæuiret annonæ caritas, & vniuersa ciuitas eam ob rem morbis affligeretur, corrogata per nostros ostiatim stipe subuentum laboranti plebeculæ. nec in animis confessione expiandis à labore cessatum.

PROVINCIA MEDIOLANENSIS.

VERSATI sunt in prouincia socij ducenti supra octoginta duos, locis tredecim diuisi. Mediolani in domo Professæ triginta sex, in Collegio Breidenſi octoginta tres, in Genuenſi Collegio vndequadraginta, in domo Probationis viginti quatuor, Taurini nouem, Nouocorni duodecim, totidem Vercellis, in Monte regali viginti duo, in domo Probationis Aronenſi triginta duo, in miſſione Cremonenſi ante inſtitutum Collegium ſex, in Alexandrina tres, in Lucernenſi duo, in Nicienſi duo. octo migrarunt è vita: quindecim Societate donati.

Domus Professa Mediolanensis.

IN Professorum domo data opera eſt, ne in officiis cùm domesticis, tum externis quidquam de ſuperiorum annorum diligentia ſtudioque decederet. Adoleſcens quidam ſub dominatu hæreticorum ortus in Italiæ finibus, turpibus amoribus irretitus, huc illuc diu fuerat, perturbationibus animi, exagitatus per Italiam. Hunc grauiffimorum ſclerum conſcium, & ſumma rerum inopia laborantem dæmon humana ſpecie ſeſe illi obiiciens mira arte ad deſperationē adegerat: ſuaſerat enim miſero per religionis ſimulationem, quo melius incautum falleret, vt Sacramentis Eccleſiæ ritè munitus ſibi necem aperta vena conſciſceret; fore hac ratione vt in cælum ſine ſenſu doloris reciperetur. Fluctuans ergo, & pendens animi cùm in noſtrum

strum sacerdotem incidisset, ab eoq; monitis salutaribus opportunè instructus esset; tandem gratia diuina mentem eius cæcam illustrante ad saniora consilia reuocatus est. Comes Fontium pro Catholico Rege Mediolanensis ditionis Gubernator est Societatis nostræ amantissimus. cùm virorum nobilium congregationem, quæ apud nos diebus festis cogitur, inuiseret, peramanter nō modò studia Sodalium pietatemq; laudauit, sed etiam in eorum numerum se adscribi voluit. Solennitas sacrosanctæ Eucharistiæ populo ad adorandum expositæ cum extraordinario templi apparatu, symphonia, concionibus crebris, quo triduo multi mortalium licentius bacchantur, quæ superiore anno in experimentum instituta & iucunda & fructuosa fuit, hoc anno cum eadem, & verò etiam maiore celebritate, approbatione ciuium, atque operæ pretio repetita est: vt iam nemo dubitet de ea, tanquam statuto ac certo ritu, nec non vtilissimo, Christianis in posterum retinenda. Obiit Franciscus Grimaldus Genuensis claris ortus natalibus, & bonæ indolis ac spei adolescens, qui medicorum suasu mutandi cæli causâ huc Genua profectus, etsi nonnihil ætate releuari visus est, vertente tamen autumno consumptus est tæbe. Hic quindecimum ætatis suæ annum agens Societatem ingressus, cùm à matre conquesta deceptum fuisse adolescentulum, & filium charissimum immatura ætate & deliberatione sibi propemodum abreptum, validissimè oppugnaretur, per virum eloquentissimum ac vehementissimum, & à Religione reuocaretur; stetit in illa ætatulâ ac pugna inuictus, & eandem præstitit in perseverando constantiam, quam præ se tulerat in ingrediendo. Triennio post in morbo diuturno patientia eius eluxit singularis cum animi magnitudine coniuncta; qua minimè querulus

vim ingrauescentis morbi dissimulabat, & cruciatus aduentantis mortis æquo ferebat animo vsque ad admirationem omnium. dulci demum quasi somno confopitus, qua tranquillitate animi vixerat, eadem abiit, vt speramus, in cælum.

Collegium Breidenſe.

Duo vitam eodem ferè tempore finierunt, qui pariter venerant in Societatem Ferrandus Berga, tum Matthæus Sandilianus. hic illo animam agente, quasi in communionē gloriæ cum eo euocaretur, cum quo fuerat ad vitæ religiosæ disciplinam vocatus; cum iam dudum constitutione corporis esset affecta, cœpit decumbere, nec exsiliit è lectulo, donec lenta sensim tabe consumtus interiit. Nullum abire diem est passus, quo non vocaret confessarium ad expianda peccata: neque confessarium rogabat inodò vt ad se venire ne grauaretur, sed certos etiam Patres ac Fratres, qui de diuinis rebus sermones haberent, aut aliquid ex pio libello recitarent. Dictitabat interdum eas se iam voluptates in terris delibare, quibus paulo pòst, Deo iuante, abundè perfrueretur in cælo. cum de proxima defectione Solis inaudisset, mirificè letatus est, quòd speraret eum diem sibi clarissimum fore, qui cæteris mortalibus futurus erat obscurior. animam exhalanti adfuit P. Rector, qui cum sciscitaretur an ipsum peccatorū pœniteret, annuit ille toto capite, quia lingua non poterat. extendit statim Pater manum ad absolutionem, ac vix sacrosancta verba peregerat, cum ille & noxarum & corporis contagione liberatus est. Obiit item diem suum Ioannes Baptista Vallius Coadiutor spectatæ virtutis & laboris, præsertim tolerantia studioque orationis eximiū. Hic dum operam suam in rebus rusticis egregiè

egregiè probat, quo diuinæ prouidentiae lethi genere maximè placuit, ex hoc ergastulo corporis in cælum euolauit. Sodales Parthenij tribus domesticis distributi congregationibus, & vna externa ad Collegium nobilium, quò rogatu primariorum ciuium nostri diebus festis adeunt, ad omne genus virtutis exardescunt. Nosocomia summa cum alacritate petunt, sternunt lectos, sordes expurgant. Singularis porrò vnus se virtus prodidit in egregia, quam de se retulit, victoria. Perborrescebat bonus adolescens nomen, nedum aspectum loci; cum diuino tandem impulsu animum agitante Patrem adit, de imbecillitate sua fatetur, sibi esse in animo confirmat se ipsum vincere. constituitur dies, adest bene mane, itur ad infirmos: ecce tibi ad loci adspectum expallescere, horrere, titubare, sudore madere; sed obfirmato Christi amore animo cubiculum ingreditur, terram osculatur, cæleste numen implorat. nec mora, strenuè sese ad opus accingit, pallium abiicit, sternit lectos, tractat culcitras tanta animi alacritate, vt cæteris omnibus esset incitamento. Huius & sociorum exemplo motus adolescens quidam vocantem se Deum ad Societatem audire decreuit. Nec in discruciendo corpore ardor defuit: nonnulli cum flagro carerent, cingulo se ferro præfixo diuerberarunt. Iidem Sodales doctrinæ Christianæ rudimenta docent, pueros in templum cogunt non sine munusculis in hunc usum comparatis. Illud verò & visu pulcherrimum, & iucundissimum auditu, cum pedes inter se deosculantur, cum mutuo errata palam aperiunt, cum sibi delatos resputant honores, cum lectissimi quique bis intra hebdomadam conueniunt, vt de rebus diuinis & piis conimentationibus aliquid audiant. Ceterum insignis vnus vocatio extitit, est is è primaria nobilitate natus an-

num sextumdecimum, qui ita se cum parentibus gessit, ut sexagenarium putes; cum iis enim Dei fauore conatus & piam voluntatem prosequente tres totos menses cum singulari constantia luctatus, nunquam adduci potuit, ut susceptum vitæ religiosæ consilium in aliud tempus differret. tandem cum suorum extorquere nequiret assensum, absente per eos dies P. Prouinciali clanculum sese Aronam proripuit. Id verò Virginis in suos præsentissimum declarauit auxilium, cum obequitantem edito cliuo è Sodalibus vnum, equus fallente vestigio non solum excussit, sed etiam ad imum sine vlla prorsus defensione deuoluit. Cum Rhetoricorum numerus magis magisque indies cresceret, ut omnes ægrè caperet locus, placuit P. Prouinciali, aliud ad laxandas angustias Rhetoricæ docendæ gymnasium assignare: quo tempore magnam scholastici dederunt voluptatis suæ significationē. nam præter varia epigrammata in eam sententiam conscripta, orationem quoque, & aliquot poemata pro concione pronunciarunt; atque aded magnam partem symbolis & argumentis pictura varia, breuique sententia expressis, & palam de pariete suspensis toto deinceps anno pro suis insignibus vsi sunt. Patri verò ipsi Prouinciali gymnasium de more visenti oratiuncula, & epigrammatis gratias egerunt. Bacchanaliorum tempore non frustra itum in compita concionandi grātia. multi ad generales confessiones adducti. Sacerdos noster cum de extremo iudicio verba faceret; ita reorum, qui detinebantur in vinculis, nuditatem defixit in animis, ut tantum vestium corrogaret, quantum satis esset ad homines senos denos, multiq; in præsentia suis se indumentis exuerunt, multi domum reuersi abundè miserunt, vnde egentium leuaretur inopia. bis item hieme perfrigida coacta stips, quæ vinctis

omnibus

omnibus vestimenta abundè suppeditaret. ex quo illud inauditum omnibus, & custodibus nouum accidit; vt singuli ad vnum peccata expiarint. Virgo in scelus prolapsa, quo minùs veniret ad confessionem pudore detinebatur; annum tamen pane & aqua vitam tolerauerat. cùm ei per noctem sese obiecit Dei mater, Et quin meo, inquit, te aperis sacerdoti, à quo sanitatem animi potes capere? Nesciebat illa quis designaretur sacerdos, cùm vni è nostris illac missionis causà iter facienti sese suppliciter obtulit, & scelus confessà saluari manuum impositione liberata est. Vallis est Magia non procul à Germanorum finibus, præruptis vndique obfessa rupibus, Episcopo Comensi subiecta, non curribus modò, sed etiam equis inaccessa; frumentum & vinum non agnoscit, pecore dumtaxat & lacte vescuntur indigenæ. Hanc vallem è nostris vnus sacerdos anniuersariis vacationibus vniuersam obiit. ad confessiones tantus sæpenumero concursus exitit, vt Parochi interdum delectum habere cogerentur. Multi sese viæ comites nostris dabant consilij capiendi gratiâ. In sacris ædibus non maior festis diebus frequentia quàm profestis. Patris arbitrio lites diremtæ, compositæ discordiæ, mali mores correcti, boni vel confirmati, vel longo interuallo relati, pellicatus dissoluti, Parochorum sublata scandala. idem sacerdos à plurimis aliò enixè vocatus, quòd temporis angustiiis premeretur, piis illorum voluntatibus, ac suo desiderio morem gerere non potuit.

Collegium Genuense.

ERECTA est hoc anno à fundatore tertia altera pars templi cum nonnullis in vsum nostrum domiciliis, impensis penè quinquies millibus aureorum.

reorum. Definita est controuersia, quæ nobis cum aliquibus patriciis nobilibus erat pro annuo reddito quingentorum aureorum huic Collegio, & quadringentorum in Corsica insula erigendo ex testamento Thomæ Raggij. in qua re singularis emicuit serenissimi Senatus in ordinem nostrum voluntas, dum pro voto nostro omnium omnino calculis causa est adiudicata. Perinultus ex solitis Societatis nostræ ministeriis, quæ magno populi concursu atque frequentia in hac vrbe exercentur, collectus est fructus. Multi perfectioris vitæ viam edocti: ex iis in varios religiosos Ordines ingressi, in Societatem quinque: nonnulli ad malè parta restituenda impulsæ, præcipuè alter 25. M. aureorum, quingentorum alter. mulierum aliæ è publico libidini ceno erutæ, aliæ ab imminente periculo ereptæ, aliæ è concubinato ad honestum matrimonium raductæ. odia extincta, dissensiones compositæ. Illud singulare, vt aliquid attingam: quodd cum duo affines in publico iam cum vitæ discrimine manus confererent, vnius è nostris hortatu, qui tum illac fortè, sed opportunè iter agebat, in gratiam statim rediere; & post mutuos amplexus totam discordiæ causam Patris arbitrio ac iudicio dirimendam deposuere. Nec minùs opportunè vir quidam nobilis, dum in balneis corporis sanitati intenderet, perfectam animi sospitatem est adeptus. obduxerat is animo ob non leues de coniugis pudicitia prostituta suspiciones eam de medio tollere, & iræ iam ac mœroris impatiens, relictis balneis, sprete corporis animique salute, ad facinus properabat; cum vnius è nostris, qui in eisdem balneis aduersæ valetudinis causa morabatur, suauis primùm ac familiari colloquio non nihil delinitus; deinde acrioribus monitis ad mentem reuocatus, resipuit tandem, & facta peccatorum expiatione, obfirmato animo

animo deuouit, & noxam vxori condonare, & in
 pristinam cum ea familiaritatem & sinceram con-
 iugij pacem redire. Doctrinæ Christianæ institutio
 magna fecit incrementa, tum in ciuitate, vbi vigin-
 ti numerantur scholæ sub nostrorum disciplina,
 perampla puerorum ac puellarum corona, tum in
 opido quodam, cui S. Petri ab Arena nomen est, se-
 cundo ab vrbe lapide: ibi recensentur catalogo in-
 scriptæ 250. vt cætera taceam, in fidei nostræ fun-
 damentis sic instructæ, vt quamuis litterarū pror-
 sus sint ignaræ, mirum sit, quàm enucleatè singula
 explicant, & propositis quæstiunculis satisfaciunt;
 certè Archiepiscopum fortè præsentem magno
 cum animi sui gaudio in admirationem rapuere.
 Non defuit etiam nostris suis ex monialibus fru-
 ctus. sublati ex monasterio vno nouus quidam,
 qui furtim irrepserat, vestium abusus, & inuectus
 nonnullus religiosæ paupertatis, & cõmunis men-
 sæ amor. Visum est Deo optimo maximo nonnul-
 lis indiciis B.P.N. Ignatij sanctimoniam compro-
 bare. Agebat animam depositus iam à medicis &
 parentibus puer infans Iulij, & Magdalena Spino-
 læ filius vnicus, cui nomen Philippino. accersitur è
 Collegio sacerdos, qui cùm sacras reliquias ad mo-
 ribundi corpus admouisset, visus est repentè puer
 reuiuiscere, nec ita multo pòst planè conualuit: ac
 ne interciderat tanti beneficij memoria, pater con-
 flatilem puerum eadem qua Philippinus statura &
 pondere, mater pollubrum, vtrumque ex argento,
 Romam ad sepulchrum B.P. Ignatij voto concepto
 transmittere decreuerunt. Alter è B. Virginis Soda-
 litate iam aliquot dies perenni laborabat proflu-
 uio alui, somni penitus & quietis expers. inuisitur
 à nostris, recitantur Litanix, ter B. P. Ignatij reli-
 quiis super ægrotum crucis efformatur signum.
 eadem nocte leniter consopitur æger, tum duas
 horas

horas arctissimo somno deuincitur: quo somno & morbum expulit. Adest postridie medicus, miratur adeò repentè constitisse fluxum, cumq; grauioris mali dubius prouocare conatur; verum ægroto sensim ad perfectam redeunte sanitatem, intellexit medicus, & apertè confessus est, non humanæ id opis, sed diuinæ fuisse. Ex quo quantopere sit affectus erga B. Patrem, facilis coniectura est. Earundem reliquiarum præsens auxilium experta est Clementia Arcica femina primaria, quæ cum medicorū iudicio prius de vita periclitaretur, post adnota B. Patris ossa abesse iam morbum à periculo medici confirmarunt, & illa paulatim pristinam valetudinem assecuta est. P. Fabricius Pallaucinus ex N. P. Generalis mandato inspectionis causa nonnulla Collegia lustrauerat. is obito diligenter munere, cum primùm Genuam appulit, ex itineris laboribus in morbum decidit, vti videbatur minimè periculosum, vt euentus docuit, haud satis à medicis cognitum. Itaque cum paucos decubuisset dies, nobis triste sui desiderium reliquit. Vir vel paupertatis, vel indifferentiæ, vel perfectionis religiosæ studio sanè eximius. de hac religiosa perfectione iam penè iustum volumen absoluerat, nisi præclara cogitantem oppressisset mors.

Domus Probationis Genuensis.

FVERUNT in hac domo vsque ad mensem Octobrem è nostris ferè vigintiquatuor: septem sacerdotes, quorum tres annum tirocinij tertium expleuerunt, Coadiutores veterani quinque, reliqui tirones. Quæ à nostris gesta sunt, ferè non differunt ab iis, quæ perscripsimus superioribus annis. In animi sui victoriam, quæ optima victoria est, omnes æcubuerunt. Festis diebus in vicinis parochiis

chiis & pagis teneræ ætati & rudi, etiam adultæ
 Christiana præcepta explicata sunt. Itum ad nosocomium, quo in loco ita sedulo nostri infirmis ministrarunt, vti suæ charitatis ardorem tum ipsis, tum totius nosocomij præfecto maxime probauerint. Emendicata sæpius stipis ostiatim in vrbe, non sine ciuium ædificatione, & eorum qui emendicabant spirituali profectu, indigenarum præsertim aliquorum, quorum satis notæ erant ciuitati nobilitas & opes. Suscepta etiam peregrinatio ad aliquot templa in circumiacentibus opidis ac vrbibus, vel Sanctorum reliquiis, vel antiqua populi religione nobilia, & obita cum nostrorum fructu & externorum ædificatione. Cum primum nouus Prouincialis hanc domum inuisit (contigit hoc ineunte mense Octobri, quod diu desideratum fuerat) nouitios qui antea in duobus huius prouinciæ domiciliis instituebantur, ob tenues vtriusque domicili redditus, auctoritate, quam à N.P. acceperat, iussis iis qui hic tirociniū agebant, ad Aronensem Probationis domum commigrare, omnes simul coniunxit; ad quos alendos partem etiam reddituum huius domus attribuit. Hoc eo consilio factum est primum, vt auctus numerus nouitiorum, quæ natura iuuenum est, vt mutuis exemplis mire excitentur, augeat virtutis ardorem: deinde, vt ex reliquis redditibus aureis circiter mille tecta huius domus nimia iam vetustate fatiscentia instaurentur, & angusta laxentur; quibus instaurandis laxandisque, ac simul alendæ familiæ, sumptus antea non superpetebant. His perfectis, actis, vt speramus, etiam redditibus, ex Aronensi domo iterum in hanc Genuensem ob cæli bonitatem multo salubriorem vniuersi commigrabunt nouitij. Cum vicinus quidam fontis, qui in nostram piscinam per subterraneum aquæductum influit, aquam aliò per min-

riam deriuaret, P. Rector Serenissimo Senatui supplicem obtulit libellum : is statim, quæ illius est in nostrum Ordinem propensa voluntas, omnium calculis commissario Bisamnis (nomen est huius tractus) causa commissa diligenterque commendata, omni nos iniqua molestia & damno liberauit.

Collegium Taurinense.

NVMERVS nostrorum hoc anno vsque ad instaurationem studiorum maximè incertus fuit. vrbs siquidem pestilentia biennium afflicta, licet bene purgata initio quadragenarij ieiunij, subditis huic ditioni patuerit, non tamen paruit externis. auxit porro terrorem vicinis perditorum hominum nefaria conspiratio, qui funeribus aliorum locupletati, vt ditiores fierent, pestiferum vnguentum ad eundem morbum reuehendum composuerant; quo rescito perditum comprehensi ossifragio torti in inflexis radiis rotarum, meritas pœnas dederunt. tandem omnibus lustratis conterminæ ditionis Principes liberum com meatum tribuerunt. Appetente verò tempore studia intermissa reuocandi, ad viginti sex numerus nostrorum excreuit. A paucis pauca hoc anno, eaque consueta in paucos, raro quippe ob pestilentiam habitatore: sed vbi numero aucta est ciuitas, auctumque Collegium, & omnia Societatis munera repetita, nec auditorum ecclesiastes, nec pœnitentium confessarius, nec præceptor discipulorum frequentiam desiderauit. Ad patibulum deductos salutis ergò comitati sunt nostri, & siue dum ignita forcipe carperentur artus, seu dum frangerentur ossa, adstiterunt, & labantes in extremo illo conflictu confirmarunt. duodecim hoc modo vellicato corpore in rotam acti; tribus aliis similiter ferro adustum est corpus, & recte fracta

et a gula; omnibus impensum auxilium. Eminent in
 nos singulare studium Illustrissimi Cardinalis Pe-
 tri Aldobrandini Legati Apostolici ad Galliarum
 Regem. Is primo die cum ingressus est urbem, apud
 P. Rectorem huius Collegij se ritè expiauit; & suam
 nobis omnem operam, in qua in re Societati opus
 esset, amplissimis verbis pollicitus est. Tercio die,
 quo & discessit, manè venit ad Collegium, fecit sa-
 crum in templo, cælesti pabulo ipse nobilis mini-
 ster refecit plures. quo peracto à professore Rhetor-
 icæ pereleganti receptus est oratione; dicentem
 oratorem auditoris comitabatur admiratio, & de-
 inceptus ingens est commendatio consecuta. In tem-
 plo reliquias Sanctorum piè contemplari voluit,
 quæ propalam in pulcherrima lipsanoteca collo-
 catæ erant. Auditiæ sunt confessiones annorum vi-
 ginti, & triginta, & verò etiam quadraginta, eo-
 rum, qui toto eo tempore nunquam se ad sacerdo-
 tis pedes expiati animi abiecerant. conciliata
 pax inter multos, extincta odia, illiciti contractus
 rescissi, ac fœnoritia pecunia ad veros dominos re-
 dire iussa. Vitam cum morte commutavit Hora-
 tius Prouana, qui Grammaticam in ultimo gym-
 nasio profitebatur. singulare omnibus reliquit ob-
 edientiæ, modestiæ, & aliarum virtutum exem-
 plum. non erat quod in eo desiderares. iam matu-
 rus cælo, cuius & cupidissimus erat, sexto post die,
 quo in morbum inciderat, è terris abiit.

Collegium Comense.

AUCTVM superiori anno Collegium cubiculis;
 hoc cœpit augeri etiam numero sociorum. à
 Patre siquidè Prouinciali Seminarium nostrorum
 Rhetorum huc Genua translatus est; additusque
 præterea ad sex sacerdotes septimus, qui idem

Rhetoricam doceat, isque iussus scholam denuo aperire ciuitati : quæ sicut antea clausam doluerat, nimirum se contemni rata ; ita nunc referata lætatur, & hoc officio, quasi nouo beneficio se à nobis affectam maximè gaudet. Hic igitur alentur socij viginti quatuor, nimirum præter sacerdotes septem, duo magistri Humanitatis & Grammaticæ, decem scholastici (quorum quatuor tantum desiderantur, mox è domo probationis peracto tirocinij biennio, & ipsi adfuturi) & quinque Coadiutores. Quem numerum vulgò nobis congratulantur Comenses, cum nunquam antè plures octodecim è nostris hic egisse meminerint: & verò sibi etiam gaudent, inde ciuitati non exiguum emolumentum pollicentes; & iure. nam cum nostrorum adolescentum exemplo excitabuntur externi ad studia eloquentiæ, & pristinum illum statum accipient, quem cum hac in vrbe antè habuerint eximium, iam penitus amiserant: tum verò diebus festis puerorum institutio in doctrinæ Christianæ rudimentis, quæ alicubi institutorum inopiâ languescebat, iam in singulis vrbis suburbiorumque templis eorumdem nostrorum operâ feruebit maximè, & vt pollicentur initia, magna sumet incrementa. equio- re etiam tempore fient excursions in vicina opida, quæ ad lacum Larium sunt frequentissima. Cæterum eorum industriæ, qui hætenus qua Catholicis, qua propinquis hæreticis excolendis in hac vinea elaborauerunt, suus extitit fructus. nam vbi illi catecheseos præcepta tradiderunt, ea & variis dialogis recitandis, & habendis solennibus disputationibus & præmiis largiendis, aduentu etiam Præsulis à nostris inuitati facta est celebrior. Compositæ dissensiones, odia deposita, pudentiū inopia subleuata, & eius generis plura. Illud tamen, quod iniquitatis aliquid habet non prætermittendum videtur.

detur. Moniales adhortationibus, confessionibus extraordinariis, & appositis meditationibus per externos sacerdotes adiutæ; & Episcopo, cum quo aliquæ videbantur obscuriùs exercere similitudines, reconciliatæ variis in cœnobiis. quorum vnum, quòd iussu Pontificis Maximi, sicut & alia, Episcopo se traditum in administrationem grauitè accepisset, aliquot menses se à diuinis mysteriis abstinuerat; ne in iis videlicet aliis, quàm suis vteretur sacerdotibus. sed optione tandem accepta eligendi quos vellet confessarios, nullos nisi nostros admisit; itaque iis virginibus audiendis sacerdos vnus multos dies consumpsit, tantaque cum prudentia earum omnium confessiones excepit, vt illæ sibi optent eum in perpetuum, si fas sit, salutis animorum curatorem. Instituta in Collegio Sodalitas eorum adolescentum, qui cùm totam hebdomadam in artificum officinis posuerunt, dies festos ad quadraginta in spiritali vtilitate consumunt. Homo plectendus adè in atrocitate supplicij & infamia exhorruerat, vt desperata salute corporis animi quoque salutem proliceret; verùm ad extremum confessione peccatorum eluit conscientiam apud vnum è nostris: atque inde adè mutatus est, vt atrocius multo & ignominiosius etiam supplicium sibi irrogari postularèt, cùm ad pœnas peccatorum compensandas, tum ad excitandos maleficij socios, vt mortem patienter exciperent. Ex culti commentationibus B. P. Ignatij Parochi, & Religiosi plures tam ex vrbe quàm ex vicinis locis. Ad eas peragendas è Vulturena valle in Collegium nostrum se contulit Archipresbyter: in quibus tanto cum studio & fructu operam posuit, vt plenus magnæ spei & animi ad iuuandos suos cùm orthodoxos, tum prauis dogmatibus imbutos abierit. & sanè ab eo rei Catholicæ conseruatio, & augmen-

tum in illis terris magnopere pendet. Iuerat in eandem vallem sacerdos è nostris ad curandam valetudinem aquis thermalibus, quæ ibi scatent saluberrimæ. agebat in iis locis vir primarius, qui è nobilissima Italiæ vrbe iam pridem eò familiam transtulerat, & fide abiurata hæresin hauserat. hic ergo cum aduerteret nostrum sacerdotem recitantes preces horarias, rogauit vocem vt attolleret: quod cum ille faceret, summa attentione excipiebat is, quæ ab illo enunciabantur, & ea re mirificè delectari videbatur. hinc sub illas preces institit noster humanitate & officiis hominem demereri, suauis alloquio permulcere, Christianæque modestiæ specimen præbere: quibus ille rebus primùm delinitus sese dedit Patri, in familiarem consuetudinem; deinceps de æterna salute animi sermonem iniectū arripere, sciscitari de fidei nostræ mysteriis, differenti vultu assentiri, & tandem sanioris mentis argumenta dare: in quibus illud fuit non exiguum, quòd toto opido admirantibus hæreticis, qui ibi erant frequentissimi, Patrem comitatus est assiduè, aliasque præbuit futuræ conuersionis significationes, si haberet adiutorem.

Collegium Vercellense.

De rebus ad Dei gloriam & ad rem proximorum, nostrorum ope consilioque perfectis, de confessionibus etiam generalibus auditis, de adiutis multis in lectulo siue in carcere, de aliis ab inueteratis flagitiis ad meliorem vitam reuocatis, de progressu Cōgregationis, de aucto eiusdem serico ornatu, de doctrina Christiana, quoniam sunt locis ferè omnibus, annisque communia, nihil dicendum videtur. Magna est Episcopi erga nostros, quorum consilio & opera multas ad res vititur, beneuolen-

neuolentia. Ex iis, qui nostras scholas frequentabant, vnus est in Societatem cooptatus. Cùm adolescentuli multi ambirent Sodalitium B. Virginis, sed excluderentur ætate; institutum est hoc anno oratorium, vt instituantur interea; mox vbi adoleuerint, in superiorem ordinem inferendi.

Collegium Montis Regalis.

CvM Illustrissimus Nuncius Apostolicus, Taurini grassante pestilentia, in hanc urbem secessisset; eximia illius in nostros perspecta beneuolentia est, dum ad nos quotidie ventitaret, nostroque in templo sacra celebraret mysteria. Aliqui è nostris discipulis religiosè viuendi rationem amplexi sunt, vnus in Societate, duo iique nobilissimi in Cappucinatorum familia. Nec defuit nostrorum sedulitas iis, qui vel in nosocomiis agebant, vel in vinculis detinebantur, quorum plerique nostrorum humanitate, & piis cohortationibus adducti ad crimina detestanda, & confitenda. Eps qui ob scelera plectendi erant, nostri necessariis officiis profecuti sunt; factumque vt maxima cum pietate postremum vitæ diem clauderent. Postulante huius urbis Episcopo, qui nostrorum operâ libentissimè utitur, varia diœcesis opida perlustrata, ibiq; conciones habitæ. Alio item in loco paulò remotiore, intercedente Nuncij auctoritate, nostri populis, quo maximè indigebant, verbum diuinum summa cum utilitate ministrarunt. Catechismus plurimis in locis, & Christianæ legis præcepta publicè explicata.

Domus B. Virginis Montis Regalis.

AD hanc B. Virginis ædem accesserunt viri primarij, plerique Comites, Marchiones, atque adeò Serenissimus ipse Dux Sabaudia: qui suorum ingenti stipatus frequentia, postquam de more templum novies circumiisset, sacra confessione expiatus augustissimum Christi corpus ritè sumpsit. Permulti quo tempore pestis Taurini grassabatur, ut imminentem perniciem effugerent, vota huic sanctissimæ Virgini nuncuparunt, atque non sine peculiari Dei beneficio, præsentis periculo liberati vota sua religiosissimè reddiderunt. Quidam navtæ ex Sardinia ægrotum in lembo habebant, qui doloris, quo tum acerbissimè torquebatur, impatiens sese demisit in mare. illi itaque desperatis rebus omnibus B. Virginis auxilium implorantes, ut miserum hominem saluum & incolumem acciperent, voti compotes facti huc aduenerunt, ubi nostris confessi postmodum sacram Eucharistiam susceperunt. Alius quidam ex morbo surdus, votum B. Virgini nuncupavit, ad quod exsoluendum ubi primum accessit, morbo liberatus est: qui etiam nostro sacerdoti confessus sacrosancta mysteria percepit. Sacerdos noster, cum ferialibus, tam festis diebus assiduè partim peregrinis, partim indigenis peccata confitentibus operam dedit: in his non pauci generalem totius vitæ confessionem instituerunt. alij quàm plurimi, tam vitæ mutandæ studio, quàm liberius conscientiam suam aperienti desiderio huc profecti multorum annorum sacrilegas confessiones ob crimina de industria celata integrarunt. Aliquot viri ac mulieres ab inueteratis quibusdam flagitiis frequentanda confessione liberati. Denique nonnulli aut propter crimi-

num

num infamiam, aut propter calamitatum acerbiter-
tem de salute desperantes, ac instinctu cacodæ-
monis restim & exitium cogitantes, salutaribus
consiliis confirmati, & in meliorem spem erecti; vt
videatur in tam opportuno loco miseris & peccā-
toribus quoddam quasi asylum diuina prouiden-
tia constitutum, vt ope & patrocínio Matris mise-
ricordiæ salutem consequantur.

Collegium Cremonense.

COLLEGIVM Cremonense septimo Idus Nouem-
bris aperuimus hoc anno. Est hæc ciuitas vel
nobilitate, vel ciuium frequentia, si vnum excipias
Mediolanum, princeps Insubriæ vniuersæ: quippe
quæ censetur capitibus amplius quinquaginta
millibus. In hac igitur vrbe Margarita Turris Fer-
raria femina generis nobilitate & pietate insignis,
annuos quosdam redditus, ædesque suas Societati
dono dederat. Eam nos domum, quia optimo sita
loco, hoc est media in vrbe, in Collegium conuer-
timus, propediem proximæ domus accessione la-
tius facturi. Hoc initio duodecim è nostris fuere,
in his sacerdotes septem, magistri tres, si duos qui
sacerdotes sunt numeres; nam totidem sunt gym-
nasia, Rhetoricæ, Humanitatis & Grammaticæ. re-
liqui Coadiutores. Habita est oratio in summo
templo. orator frequentissima concione auditus,
& egregiè probatus. de optima ratione ornandæ
iuuandæque ciuitatis disputatum. Postridie eius
dici gymnasiolorum atrium patefactum, peristroma-
te contextum, carminibus, symbolis, emblemati-
bus ornatum gratissimū oculis spectaculum fuit,
animis pabulum iucundissimū. Fuit ornatus vni-
uersi quadripartita distributio. Prima pars, vrbe
laudes complectebatur lyrico potissimum carmi-

ne, cum Latino, tum Græco. nam vnus omnes Horatij & Pindari odas imitatus; vnā minimum ex quolibet genere exhibuit. altera Episcopi, cui multis nominibus plurimum debemus. tertia Pauli Fossæ, Christophori Funduli, Margaritæ Turris, quorum præcipuum fuit studium nostræ Societatis in hac vrbe pro viribus ornandæ. nam primus bona sua omnia; secundus fundum, ex quo quingenti nummi aurei quotannis proueniunt, Societati decedens legauit. Vltima nostros primum in hac vrbe domo excepit, in qua nunc est Collegium. Quarta tandem studiolarum iuuentutis virtutes, gymnasia, litterarum studia laudabat. Discipuli porro veniunt ad gymnasia (sic enim visum est vrbis moderatoribus) signo ex celeberrima, quæ in hac vrbe est turri, eaque campana, quam olim ante annos tercentum Academiis, quæ per id tempus hac in vrbe floruerunt, dicatam ferunt. Quo die magistri in suis quique classibus præfati sunt, Episcopus adesse voluit primariis viris comitatus. præfationes attentè auditæ sunt, nec caruerunt laude. Discipuli supra centum fuere, in his nobiles permulti. quod parum videri nõ debet in hac vrbe, quæ magistris maximè abundat. Nec desunt qui affirmant fore aliquando in hoc Collegio grauiores etiam disciplinas, vel saltem erga nos ita animatam esse ciuitatē. Concionibus in templo habitis interfuerunt frequentissimi. In nostrā pariter æde casus, quos vocant cōscientiæ, ab vno è nostris cœpti explicari: ad quem audiendum Parochi ad septuaginta, ex Religiosis familiis aliqui, alij præterea multi viri docti confluunt. Duplex institutum Sodalitium, nobilium virorum alterum, alterum scholasticorum: ex quo fructus vberissimi percipientur, si ex initiis facere licet coniecturam. nam solito frequentius ex Sodalitij legibus peccata expiant,

piant, cælestique pane reficiuntur: quæ omnia cum
 voluptate spectantur à ciuibus, qui solutos adole-
 scentium mores meritò dolèbant. Propria Societa-
 tis munera exerceri cœpta sunt, Christianæ reli-
 gionis fundamenta explicari, carceres & nosoco-
 mia, piorum virorum sodalitia, religiosarum femi-
 narum monasteria adiri, adhortationibusque aut
 piis sermonibus excitari. Et quamquam multa in
 nos iactata sunt falsa nimirum & commentitia; ta-
 men nullis videlicet nixa fundamentis sponte cor-
 ruunt, indiesque Collegij existimatio augetur.
 quod apertius id quod sequitur indicabit. Duæ
 præcipuæ vrbis familiæ capitales inter se inimici-
 tias exercebant, animisq; grauiter exulceratis non
 verbis tantum, sed vulneribus etiam sæuierant. a-
 micitiam igitur inter eos recôciliari vix posse dum
 credunt omnes; suspensis expectatione animis no-
 strorum operâ, Deo iuuante, res eum sortita est
 exitum, quem omnes gratularentur. Vulneribus
 debilitatus iacebat adhuc in lecto is, cuius ex vo-
 luntate res pendeat vniuersa; accedentem ta-
 men ad se inimicum amplexatus osculatur, pluri-
 misque confirmatæ amicitiae signis se placatum
 omnino ostendit. Hoc verò, quia res coram Epi-
 scopo virisque nobilibus plurimis acta est, multo-
 rum beneuolentiam nobis cōciliauit, opinionem-
 que Ordinis nostri auxit. Nobilis alius vir alteri
 cuidam, à quo fuerat vulneratus, ita erat infensus,
 vt nihil aliud quàm vltionem cogitaret. obstina-
 tum tamen eius animum molliuit Pater vnus è no-
 stris: cuius etiam suasu pœnitentia sordes animi
 cum eluisset, se nobis hoc nomine plurimum de-
 bere proficitur. Alius quidam venenum necandis
 quibusdam parauerat; quod sacerdos è nostris odo-
 ratus hominem à tanto scelere deterruit. Alij qui
 sese impiis cædibus, alijsve criminibus contami-
 nauerant,

nauerant, nostrorum operâ, non modò scelus detestati sunt, sed etiam pietatem peculiari studio colere instituerunt.

Domus Probationis Aronensis.

MILLESIMVS hic annus & sexcentismus verè insignis accidit cœtui nostro Aronensi. Primum quidem propter inauditum ante hoc tempus novitiorum sociorumque incrementum: etenim quinque & quadraginta numerantur, sacerdotes nouem, vnus in primo tirocinio versatur, quatuor verò tertio probantur anno; Fratres Coadiutores tredecim, horum quinque tirones sunt; nouitij dëmum scholastici ætate atque ingenio florentes reliquum explent numerum. Auctus verò aded est numerus novitiorum, & quia plures admissi sunt in nostram Societatem, & quia qui duobus erant locis diuisi nouitij vnâ in domum conuenere. quare varij variè affecti, qui missi fiebant, dolore; qui maiori numero, cumulabantur lætitia. Ex hoc cœtu nostrorum in Beatorum cœtum euolauit Bartholomeus Mantica Coadiutor, cuius & in Deiparam Virginem, & in Societatem magna semper fuit obseruantia; extremo verò vitæ articulo, aded præter morem enituit, vt meritis sit animi sui excessum è corpore præsentire, atque ad Virginis colloquium adduci, & suauissimum exaudire beatarum mentium concentum, quantum coniectura assequi posse videmur. nam bis terve, iis qui aderant eo die, qui fuit illi postremus, inscio planè medico, pronunciauit se nocte sequenti obituum, recenti licet affectus morbo à diebus non amplius quatuor. Quare sub noctem primùm quæsiuit à P. Rectore, vt faceret sibi potestatem duobus corporis sui custodibus duo munera partiendi; alteri quidem

quidem sacrarum reliquiarum carissimum pignus, alteri verò B. Virginis rosarium. deinde petiit dari sibi sanctissimæ Eucharistiæ viaticum, oleique sacram vñtionem: tum post multam noctem cum videretur efflare animam, voluit socius, qui moribundo aderat, accersere sacerdotem. vetuit ille, cum diceret opportunum tempus nondum aduenisse. paulo post verò iussit accersiri, quòd tunc certa immineret mors. adhæc suggerebat Frater piæ meditationes; audiuit ille aliquamdiu perlibenter, tum, Sat est, inquit, sat est, Frater: statimque clausis oculis hæsit diu quasi somno suavi conlopitus. mox repentè expergefactus hilari vultu, blandis luminibus, manibus, totiusque corporis gestu plaudens, in hunc erupit sermonem: Hem quale beneficium, Virgo sanctissima, hem quantum beneficium mori in Societate, & mori in hac domo Societatis! Demum interiecto iterum quietis spatio conuertitur placido ac sereno vultu ad Fratrem corporis sui custodem, sic percunctatus, Excipisne tuis auribus, Frater, inquit, suauem concentum? atque hæc fuere postrema verba. tum compressis ad pectus manibus, non multo post suauissimè excessit è vita. Tironibus nostris aliud accidit mirum ac planè diuinum. Consueuere nouitij quotannis Christianæ humilitatis exercendæ causâ, operam suam atque industriam in vindemia collocare; post diurnum laborem, cum accederent omnes ad cymbam magna vuarum copia onustam, tentant, an ob pondus cymba transuehi possint. videtur periculosa nauigatio; quare statuunt tutius esse alios cymba, alios pedibus iter facere. Dum hæc deliberant, stabat in altera cymba nostræ proxima vnus in littus descensurus: is ad alios conuersus, vt itineris sui comites exciperet, repentè in aquas agitur præceps. hærent, quid faciant

ciant socij cogitatione vix explicant, tum subito casu planè perculsi, tum desperata fermè re. proflit in medium vnus nandi peritus, atque in Fratris magis quàm in sui commiserationem diuino inflammatus amore, iisdem prorsus vestibus, quibus induebatur, implicitus sese ad Fratrem demisit. Ille verò qui diutiùs iam spiritum continere non poterat, statim atque socij sensit auxilium, apertis brachiis eum medium comprehendit, atque ad se propè demersum traxit; sed hic tantum perfecit nando, vt inersum extulerit, donec è cymba demissis manibus potuerit comprehendi. Tantum apud Deum parentem optimum fratris in fratrem charitas valuit.

PROVINCIA VENETA.

NUMERAT prouincia Veneta domiciliis quindecim, socios trecentos & sexaginta. Degunt in domo Professa Veneta triginta nouem, in Collegio Patauino duo & quinquaginta, in Brixienfi trigintatres, in Bononiensi nouem & viginti, in Parmensi triginta octo, in Veronensi tres & viginti, in Mantuano viginti vno demto, totidem in Ferrariensi, in domo Probationis Nouellariensi quadraginta septem, in Placentino Collegio vigintiquatuor, in Mutinensi ac Foroliuienti quindecim. tres aluit Forocorneliensis Residentia, Vicentina quatuor, Cretenfis duos. è vita migrarunt decem; in Societatem adscripti septemdecim.

Domus Professa Veneta.

IN doctrina Christiana docenda diligentem operam enauarunt nostri. Labori par fructus exitit. nobiles enim matronæ quainplurimæ vltro sese tam pio muneri exequēdo alacriter obtulere. idem quoque docendi mos finitimis in locis receptus vberimos pietatis fructus peperit ac parit. Populus ad audiendas conciones ita frequens confluit, vt necesse fuerit effringere tēpli lacunaria ad viam halitui multitudinis faciendam. Æs quod in pauperum eleēmosynas corrogatum est, aureorum mille supra quingentos summam explet. Pax inter familias, quæ domesticis seditionibus laborabant, constituta; virginum pudor ex insidiis flagitiorum vindicatus. Eorum qui se generali confessione expiarunt, plusquam centena capita censentur. Cæterum hoc anno extincti tres P. Flaminus Beringuius Senensis, Professus. hic multos annos summa cum laude concionandi munus exegerat: P. Ioan. Baptista Grittius, vir è Veneto nobilitatis flore: P. Ioannes Antonius Beneduccius, cuius opera diu emolumento fuit.

Collegium Patauinum.

ANGELI Corrarij Veneti Patricij mors, quàm sint inanes mortalium cogitationes, liquidò demonstrauit; vnà siquidem cum illo spes plurimorum tumulatæ. Hic è Philosophiæ carceribus vix exierat, cum vitæ curriculum absoluit. Eximius planè vir, & ad magna natus, qui etsi paucos annos in Societate vixerat, tamē eousque progressus erat in animo virtutibus excolendo, vt multos longo post se relinqueret interuallo. Insignis eius enituit
alacritas

alacritas in morbo ferendo. Modestia verò animi-
 que demissio tanta, vt qui domi suę in deliciis enu-
 tritus erat, in Societate vilissima quæque ministe-
 ria obire minimè recusaret. Sodalitia B. Virginis
 ita florent, vt tribus anni superioris addendum
 omnino fuerit quartum. Aliud item lúchoatum
 felicibus auspiciis, quod externarum nationum
 iuuenes Angli, Belgæ, Germani frequentant. Ex
 horum numero quidam cùm à nostrorum con-
 suetudine non parum abhorreret, vbi spiritualibus
 exercitiis imbutus est, adeò profecit, vt iam sacer-
 dotij dignitate insignitus in Angliam cogitet, ibi-
 que si opus sit, pro fide vsque ad extremum spiri-
 tum decertare decreuerit. Religiosæ familiæ deser-
 tor confessarij monitis induxit in animum, vt pœ-
 nis vel grauissimis propositis ad signa reuertatur.
 Peregrinationem suscepit vnus è nostris ad Vir-
 ginem Lauretanam. Occurrit in via puer Germa-
 nus elapsus è manibus hæreticorum. Interrogatus
 quonam iret, Romam, respondit. cùm varij vltro
 citroque sermones haberentur, ingenuè fassus est
 puer, reiecta se Cappucinorum familia, ad quam
 animum applicauerat, aliam ingredi statuisse la-
 xioris, imò collapsæ disciplinæ, quò sibi latior ad
 contumelias pateret campus. Persuasum illi, vt ab-
 iecto posteriori consilio priori adhæreat. Idem sa-
 cerdos in alium incidit natu grandiore, qui reli-
 gionis votum emiserat. Is Romam pergebat, vt
 voti relaxatione à Põtifice maximo impetrata, re-
 ligioni nomẽ daret. scilicet vir simplex obsequium
 suum Deo longè gratus fore existimabat, si nullo
 voti vinculo astringeretur. Edoctus à nostro rei
 veritatem consilium mutauit.

Collegium Brixianum.

FVNESTVS hic annus fuit. crepti tres, Cæsar Capellus. is Grammaticæ præceptis rudiores informabat: Marcus Antonius Ripa, qui tum Philosophiæ operam nauabat, eximiæ indolis adolescens, cuius ingenium si suam assequi maturitatē potuisset, quas, Deus bone! doctrinarū fruges attulisset? Martinus Brocchius adiutor veteranus. cetera feliciter euenere. Dæmonem quidam orabat, ut se molestiis, quas ab eo patiebatut, liberaret. vix preces inchoarat, cum dolor omnis hominem illico deserebat; absoluta precatione, nihilo melius habebat, quàm antè. edoctus à nostris, ut ab huiusmodi precationibus in posterum abstineret; salubri consilio malum pepulit. Alter, vno è nostris in familiari sermone de rebus diuinis differente, hæresim quam diti celarat, non modò detexit, verùm etiam palàm detestatus est, prolata in medium ingenti librorum copia, in quibus venenum latebat. Gymnasia frequentantur. veteri Sodalitio additum nouum. Societatem exoptant nouem, alij ad alias Religiosorum familias transmissi.

Collegium Bononiense.

ARe scholastica initium sumamus: hæc adeò prosperè succedit, ut vix de feliciore euentu sperandum sit. gymnasia plena iuuenum è prima nobilitate: progressus eorum in litteris augeat quotidie bonam, quam ciues de nobis imbiberunt opinionem. porrò ita nobilitatis habetur ratio, ut ingenium minimè negligatur, semperque, ut par est, morum honestati primæ concedantur. Ex quo fit, ut oblatrantibus plerisque obstruantur ora, iamq;

non nemini sit persuasum optimo cuique, atque ingeniosissimo adolescenti ad scholas nostras accessum vel maximè patere. Erectum nuper ad ædes nostras nobilium, quos vocant conuictores, Collegium: in causâ est, vt discipulorum numerus & maior sit, & fructus vberior. In maiore gymnasio quæstiones morales explicatæ inusitata auditorum frequentia. Quatuor in Societatem adscripti, vnus Iuris vtriusque peritus, reliqui tres egregiæ indolis ac spei adolescentes. Ex his qui natu minimus, cum summopere vereretur, ne patruus insigni vir auctoritate consilia sua retardaret, saluti suæ antelucana fuga consuluit. Antemeridianæ conciones, lectionesque pomeridianæ singulis diebus festis in templo nostro habitæ in multitudine frequentissima. Inter optimates constituta pax, quorum odia radices adeò firmas egerant, vt obnitente vel ipso nobilitatis flore, antea extirpari nō possent. Totius vitæ maculas absterfere quàm plurimi. feminae aliquot ad honestiorem vitam conuersæ. Minister hæreticus ciurato scelere anathematis catena, qua strictè ligabatur, solutus, est, facta nobis ab Inquisitore potestate. Matrimonium, quod coniugum affinitas irritum fecerat, ratum vt esset, nostrorum operâ effectum. Sacrarum virginum cœnobium ad communem viuendi normam redactū. Profectus in urbem vicinam sacerdos ad præsidarios milites immanissimum peccati hostem, qui iam multorum animas inuaserat, noxarum expiatione profligauit, nec non plurimos in fide nutantes accommodata oratione confirmauit. Vt multa paucis complectar, ciuitas amat nos ac veneratur. Inter eos qui Societati maximè fauent, principem locum iure sibi vindicat Archiepiscopus ac Prolegatus: quorum vterque nostrorum operâ grauissimis in rebus vtitur: hic etiam vnum sibi è nostris ab aure delegit.

delegit. Quod ad sacram suppellectilem attinet, aucta hoc anno candelabris duobus ex argento purissimo affabrè factis, aureorum circiter centum & quinquaginta.

Collegium Parmense.

THEOLOGIAE ac Philosophiæ gymnasium, quod anno superiore vertente institutum est, lætis successibus adeò floruit, ut siue numerum spectes, siue modestiam auditorum, nihil in eis desiderari posse videretur; quamquam adiunctæ Doctorum sæcularium scholæ, nostrarum quietem nonnihil inturbarent: ex quo apparet, si suum docendi morem liberè sequi Societas possit, quantum in eo momenti sit ac virium ad iuvenū licentiam coercendam. Initio studiorum, habita est à Theologo nostro perquam elegans oratio magna Ducis ac nobilium approbatione. Quidam ex nostris ad ipsos viginti dies è febricula iacebat in lecto, neq; spes erat valetudinis ita citò recuperandæ; cum & febris in autumnum incidisset, & iam hiems ingrueret pellendo morbo parum opportuna. Ægrotus nocte quadam Collegij Rectorem accersiri iubet, B.P. Ignatij syngrapham etiam atque etiam efflagitat. affertur à Patre, qui ubi paululùm in eius orasset cubiculo, sacram supra decumbentis pectus pagellam relinquit. Mirum dictu. vix Pater abierat, cum æger sudore totus perfunditur, quo absterfo somnum quietissimè capit; inde expergefactus omnino se febris hæud citra miraculum liberatum videt. Eiusdem subscriptionis attactus febri pepulit è venis matronæ decumbentis, ut incolumis è lectulo repentè surrexerit. In publicum nosocomium itum est, operaque nostra consolandis ac iuvandis ægrotis, vtiliter collocata: ex quo fa-

ctum est, vt externi nostrorum exemplo prouocati pietatis officia minimè intermittant.

Collegium Veronense.

COLLEGIVM funere non caruit; Bonauenturæ Bergamo nouitio parentandum fuit magnarum virtutum adolescenti. Is in patriam missus ad curandum morbum, paucis pòst diebus lenta tabe consumtus est. Admirationi fuit inprimis eximia iuuenis in morbo tolerando constantia, vt cæteras virtutes taceam, quæ tot in illo extiterunt tantæque, vt iis vel ipsimet veterani facilè possent inuidere. Decentiani (opidum est ad Benaci lacum) vnus è nostris per Quadragesimam concionatus auditus est perlibenter, & cum opidanorum vtilitate Mons inibi pietatis erectus ad vsuras euellendas. detectæ fraudes, ac sublata quæ familiares esse solent in emporiis ac nundinis celebrandis. Per idem tempus præter concionem, quæ quotidie in nostro templo habebatur, ter in hebdomada sanctissimum Christi corpus expositum cum symphonia & apparatu. Interim selecta quædam rerum diuinarum capita populo piè proposita ad meditandum. Restincta inter viros nobiles simultatum incendia, quæ ni maturè obuiam itum esset, vniuersam ciuitatem depopulatura videbantur. Persuasum vetulæ vt viueret, quæ se in profluentem Atheism præcipitem dederat. femina quæ caput suum dæmoni deuouerat, ad saniora consilia traducta. Adultera multorum annorum, meretrices quàm plurimæ ad pudicitia portum appulere. mulier expellice amatoris vxor effecta. Integræ familiæ in virtutis semitam, à qua longè aberrabant, reductæ

Collegium Mantuanum:

Q^{UAE} de nostrorum industria in nosocomiis & custodiis inuisendis, audiendis confitentibus, pueris doctrina sacra informandis commemorari possent, ea quoniam millies narrata, ad effugendam satietatem reticentur. Episcopus de Societate nostra bene merendi nullum locum prætermittit. Principum eandem erga nos ac antea benignitatem experimur. In templo conciones habitæ frequentissimo populo. Distulerat quidā confessionem ad multos annos, ea peracta paulo post ab inimicis trucidatus est. Alter priusquam migraret è vita, concubinam abegit. Mater & filius in concordiam reuocati. odia inter optimates compressa. Matronæ nobilis paupertati ac pudicitiae eodem tēpore consultū. Ex iis qui Societatis commentationibus exculti, duo in Cappucinatorum Ordinem adlecti. Hebræus sacra catechesi instructus, qui ex Germania aduenerat, vt salutaribus vndis ablueretur. inflammatus alter ad suscipiendum baptismum, cuius flammans erga Christianam religionem amor nonnihil deferbuerat. Aufugerat ex Bohemia Minister hæreticus ea mente, vt mortiferū nequitiae suæ virus euomeret. Ceterum metus hominem retardabat, quo minus ea quæ diu in animo habebat perficeret; timebat namque, ne, si se proderet, in carcerem truderetur, ibiq; vitam concluderet. Rescuiuit rem vnus è nostris, litteras ad eum dat humanitatis ac beneuolentiæ plenissimas, bono animo esse iubet, nihil imminere periculi, modò hæresim verè detestetur. Nulla re tam piis votis sese defuturum pollicetur; quin etiam, si secum Romam ire velit, itineris comitem libenter habiturum. Rescribit hæreticus tantam se Patris humanitatem satis mi-

rari non posse, perbellè secum actum iri, si huiusmodi ducem atque itineris comitem nanciscatur. Romam igitur vnà profectus obtulit se Minister Pontifici; à quo perblandè comiterque susceptus est. quod ad scholas attinet, erecta Partheniorum Acadèmia.

Domus Probationis Nouellariae.

TIRONES de more nauiter excoluntur: ex vnus virtute de reliquis coniectura capietur. Is priusquam Societatem intraret, vt in virtutis curriculo expeditior esset ad currendum, graui sese bonorum suorum sarcina exonerarat. Propinqui, quibus omnia donarat, iuuenem adire in tirocinio versantem, vt donationem ratam esse iubeat hortari, atque obsecrare, ex eo identidem molesti homines atque importuni percunctari quid cogitet? vtrum sua sibi restitui cupiat, nec ne. ad eam rem nihil vtilius fore, quàm si domum reuertatur. Enimuero respondit adolescēs, Oculos effodi mihi libentiùs patiar, pellemque detrahi, quàm hinc vel pedem efferre. facessat procul insana diuitiarum libido. Equidem si mihi detur optio, modò diuino numini nulla fiat iniuria, malim in Auernum detrudi, quàm Christo cui nuper frontem ostēdi, terga vertere. Infractum animi robur propinquis admirationi iuxtà fuit ac pudori. Magnus ex hoc opido, finitimisque locis ad nos concursus factus. Plerique vitæ sordes eluere. Sacerdos è nostris in opido vicino, quò se Principis euocatu cōtulerat, insigni cum opidanorum fructu versabatur. Venit ad eum vespere nobilis quidam adolescēns, consilia sua cum Patre communicat. Peracta re, quam tractabat, secunda ferè noctis hora dimittitur. Non ita multo post sentit Pater impetu quodam se ad orandum ante cubicularem

cularem sanctissimæ Dei Matris imaginem pro iuvene illo, totoque opido concitari. Procumbit in genua, preces producit ad horam. vix absoluerat, ecce tibi defertur ad Principem, adolescentem cum duobus famulis domum redeuntem à septem armatis hominibus ex improviso circumuentum, atque eductis gladiis vtrisque fortiter dimicatum; nonnullos etiam ex iis, qui hominem adorti fuerant, vulneratos. à nemine dubitatum est, quin sacerdotis precibus è summo vitæ discrimine intactus euaserit. Eadem quippe hora, qua noster orabat, secuta rixa est. porro crepidatus erat adolescens, & præter pugionem & ensen, nihil secum tulerat armorum, cum interim aduersarij & loricati venissent, & ad conferendas manus bene parati. Premebatur domus hoc anno mirum in modum rei familiaris inopia, nec ultra tres quatuorve menses, quo se aleret habebat. Experti sumus miram erga nos Dei Opt. Max. liberalitatem: siquidem quantum ad totius anni sumtus satis erat, tantumdem nobis domestici com meatus erogatum est.

Collegium Placentinum.

INSTITUTA superiori anno quadraginta horarum sub cineralia supplicatio, magna nunc populi frequentia celebrata est. Illustrissimus huiusce ciuitatis Episcopus sacerdotem è nostris munus obire voluit quæstiones morales statutis diebus urbanis Parochis explicandi. Optimus idemque religionis nostræ amantissimus arcis Placentinæ Præfectus aureorum amplius bis mille in Collegij nostri exedificationem liberaliter erogauit. Grauiissima ac difficillima nonum iam usque ad annum producta, pari dissidentium consensu atque approbatione direpta est. Auditæ diligenter nostro-

rum conciones haud paucis nouam vitæ rationem ineundi anſam præbuere.

Collegium Mutinense.

BEATI P. Ignatij preces quàm Deo ſint caræ, expertæ feminæ quinque ſorores per annos aliquot à dæmone crudeliter vexatæ: qui cùm exorcifinis frequenter adiuratus, abiturum ſe pertinaciter negaret; vbi ad ſanctiſſimi Patris reliquias ventum eſt, immaniter furere, ſtridorem ingentem emittere, inuitum eiici ſo diris clamoribus vociferari. neque tum ſanè mentitus eſt mendacij faber. admotæ crebrò eiſdem imagine victus fugam arripuit. Huius miraculi fidem, ne qua dubitatio oriri poſſet, Episcopuſ luculento teſtimonio litteriſque patentibus confirmauit. Non minus admirationis attulit ac lætitiæ, quod dicam. matrona grauis atque illuſtris filiolarum grauiter ægrotantem lugebat: conclamatum iam erat à medicis de puella, parumque aberat, quin animam eſſlaret. In tanta rerum humanarum deſperatione ad opem diuinam accurritur tempeſtiue. Vouet mater, ſi filia valetudinem impetret, puellam ſe ex argento effectam ad ſacrū Beati Patris corpus miſſuram. Haud irritum ceſſit votum. eadē ipſa die quā vouerat, ſole ad occaſum vergēte, febris eſtus magna ex parte deferbuit; poſtera luce tota viſ morbi medicis obſtupeſcentibus euauit. A rebus ſacris ad non ſacra veniamus. Amœno prædiolo Collegium auctū eſt, ac percommodo, quod nobilis femina, de nobis dum viueret egregiè merita, Societati moriēſteſtamento legauit. Bonæ ſpei adoleſcens in noſtrum Ordinē adlectus.

Collegium Foroliuiense.

IN magna annonæ caritate, qua ciuitas vniuerſa laborauit, vbi fame corpora afflictabantur, nouo atque

atque insigni planè beneficio diuina bonitas pio-
 rum animos recreauit. Donauerat olim Serenissi-
 ma Dorothea Ducis Brunsvic coniux Collegio
 nostro imagunculam quandam beatissimæ Vir-
 ginis ligno insculptam, haud cubito altio-
 rem: quam propter vetustatem (sexcentos enim annos
 viderat) ac patrata miracula, eximio cultu ci-
 ues ac veneratione prosequabantur. ac nequid
 muneri quod addi posset deesse videretur, reli-
 quias Sanctorum, neque paucas, neque com-
 munes elargita fuerat munificentissima femina.
 Hanc ergo statuat dum Collegij Rector in ædis
 nostræ commodiori loco reponendam curat, ap-
 paret in parte nescio qua luminibus inuia, ferri
 lamina quadrata foramen exiguum obstruens à
 nemine antea deprehensum. Hanc ubi secretio-
 rem cauernulam Patres diligentius explorant,
 reliquias inde varias atque insignes extrahunt.
 Inter pretiosa quæque dextera manica beatissimæ
 Virginis inuenta est, non integra illa quidem, sed
 mutilata. eius tamen magnitudinis quam palmus
 vnus vix quaquauersum dimetiatur. Dici non po-
 test quanta nos lætitia thesaurus ille, quo nullus
 maior in terris reperiri potest, affecerit. Episcopus
 certè, qua singulari erga Deum pietate præditus est,
 ad sacratissimæ manicæ conspectum a lacrymis se-
 se temperare non potuit, fufisque precibus nihil
 omnino dubitandum ratus; vt ea res omnibus in-
 notesceret, æris campani signo id quod erat multi-
 tudinem edocuit, aduocatisque testibus rem to-
 tam auctoritate sua, ac fide publica confirmavit.
 Populi finitimis è locis ad ædes nostras concursus,
 supra quàm credi potest, ingens fuit. Porro statuta
 die reliquiæ inuentæ vnà cum statua sitienti mul-
 titudini palàm expositæ ad contemplandum, quin
 per totam ciuitatem circumductæ solenni pompa,

magnificentissimoque apparatus, qualem ciuitas hæc antea non vidit. Et sanè cum aliàs pietatem ac munificentiàm suam Foroliuenses ostenderint, hoc vel potissimum tempore liberalis animi, atque in beatam Virginem gratissimi indicia præ se tulerunt. Innumera propemodum sunt, quæ tum diuinitus contingere miracula, sed ea commemorare longum esset, imò infinitum. seligam tamen vnum è multis, quod silentio minimè prætereundum est. Scelestus nescio quis Auerni fœx tartarique sentina, diris reginam cæli blasphemiis impetere non dubitauit: pœnas dedit quâuis flagitio minores, superis atque inferis iuxta abominandum caput. contracti sunt illicò neruī, læuumq; latus veluti emortuum iacuit sine motu, quin impura illa contumeliarum pronunciatrix lingua vinculis quasi quibusdam alligata est, vt nullum inde verbum efformare posset: agnouit facinus nequam ille, palamque scriptiōe publica detestatus est. At serò sapuit: nō enim Deipara pœnas auertit, quas iustè inflixerat. vt sic vel vno exemplo humana discat amētia nullū detestabilius sacrilegiū excogitari posse, quàm Diuos probis afficere. Hæc diuinā iustitiā prodigia declararunt; quæ verò clementiam, singula libenti animo persequeremur, sed annales, nō historiā scribimus.

Montanianensis missio.

MONTANIANA opidum est amplum satis ac percelebre in agro Patauino. Huc ieiunij solennis tempore perrexit concionator è nostris, quidque sacrum inter ac profanum oratorem intersit, egregiè declarauit. Eas quippe opidanorum pectoribus, quorum aures plus æquo verborum lenociniis assueuerant, admouit orationis faces, vt pietatis incendio plerique deflagarent. Octo, qui
plures

plures annos in pellicatu vixerant, resipuere. Amiculas itaque alij domo abegere, quidam in tuto reposituere, nonnullis etiam visum est pellicatus turpitudinem cum honestate matrimonij commutare. Ex his obstinatio vnus, vtpote qui per septennium in hoc cœno iacuerat, etsi de corrigendis moribus nihil cogitabat, conciones tamen frequenter audiebat. Ceterum cum impudicos homines Christianus orator acerrimis obiurgationum flagellis identidem diuerberaret; homo impotens ferre non potuit. eò vsque exarsit iracundia, vt conuitiis minas adiungeret, palamque dictitaret, facilius se loquenti diabolo, quàm impudentis Iesuitæ (sic illum nominabat) admonitionibus obtemperaturum. Non longè res abiit. Quadam die concioni cum interesset (erat hæc B. Virginis annunciatae sacra) emollita diuinitus irati hominis ferocia est. Absoluta concione statim aduolat ad sacerdotem, ibi ad eius genua supplex accidere, vbertimque flens contumeliarum veniam deprecari, non alium mendacij atque amentia suæ testem, quàm seipsum apud multitudinem fore polliceri. quid plura? ducenùm bis nummùm dote erogata honesto viro anasiam iūgit in matrimonium ingenti opidanorum lætitia & fructu. Mulier, quæ cum marito diuortium fecerat, eidem reconciliata. Meretriculæ duæ à fœdo corporis quæstu abductæ. Pecunia per vim ac fraudem extorta dominis restituta. Superstitiones ac præstigiæ consuetudo abolita. Adolescentes duo ad Cappucinos animum constanter adiecerunt, totidem de nobis cogitant.

Clarenfis missio.

EXIGVI temporis labor in Clarenfi missione susceptus fructum attulit minimè contemnendū. Ibi sacerdos per mensem plus minus cū dimidio commoratus

ipse auidissimè excepit Prorex, & nobis postea beneuolè significauit; vir quippe Societatis iam pridem amantissimus.

Olyssiponensis Professorum domus.

AUCTA res familiaris: sociorum numerus imminutus. Occidit Frater Andreas Gomezius domesticorum operum adiutor, in Portuensi diœcesi ortus, Sociorū inter Lusitanos antiquissimus: ad annos octoginta aut etiam plures ætate decursa hebescentibus ad laboris munia corporis viribus, vigeat in eo tamen mirifica nostri Ordinis charitas, qua præcipua semper excelluit. Nam annos triginta ostiatiū stipem corrogauit; alendo olim Collegio Portuensi, postea Professæ domui Olyssipone, admirabili vitæ innocentia & probata tolerantia. A viro semel bene nobili & nummato eleëmofynam petiit obnixè. Illudit improbus primū impudenter supplicem; nec iocis risuque contentus, roganti acerbè conuitiatur. conuitiatorem Andreas quasi rosas gemmasque loquentem vbi patienter audiit, humi defixum obrutum hilariter attollens, Me mea (inquit) domine gratissima iam muneraſti eleëmofyna, suam quæſo modò Patribus impertire. Mirum quantum animi submissio tumescentem animum tranquillauerit. mox petulantia se damnans munifica manu postulantis animo obsecundat. Interiit item Pater Ioannes Luccina ex Francozensi opido diœcesis Ægiditanensis, quatuor votorum professus, quinquagesimum primum ætatis annum vix egressus. Philosophiam Eboræ magna cum laude docuit. Reliquum vitæ tempus in euulgando Dei verbo gnauiter & vtiliter consumpsit; Christianæ vir eloquentiæ: in magnos concionatores inciderat eius ætas; magnam
tamen

tamen ingenij non laudem modò, sed etiam admirationem est assecutus. virtutis erat eximiæ, & propter virtutem & sapientiam splendidus inprimis apud regni proceres & graciosus. Auditorum animos tanta detinebat suauitate, vt illi semel Conimbricæ apud regiam Academiam concionanti, & iam dicendi finem facienti ab vniuerso confessu publicè acclamatum sit, vt vltius progredere-
 tur. Porro quantam ad scelera vitanda eius oratio animis vim imprimeret, vel hoc clarebit exemplo. Concionem ad extirpanda odia simulatesque instituit, grauissimis verborum ac sententiærum faculis rem vrget. aderant quatuor viri non ignobiles intestinis inimiciis dissidentes: nec mora, ipso perorante vltro in gratiam redeunt. Et verò non solum viuæ ipsius voci, sed scriptæ etiam vim mirabilem inesse probauit euentus. Soluerat classis regia è portu Olyssiponensi. vehabantur simul duo tam generis claritate, quàm hostili odio decertantes. contigit illorum alterum aures admouere militi lectitanti. hanc eandem de condonandis offensionibus, quam à Patre Lucena interdicens exceperat, concionem. percellitur sensim animo adolescens, mox de amicitia redintegranda cogitat, legenti mentem aperit ac flagitat, vti coram aduersario eandem recitet concionem ad molliendum hostem. obtemperat ille læto animo: occasionem nactus alteri dissentienti eadem in aures verba ingerit, mox in pectus visceraque insinuat. è vestigio vocato repentè qui aberat, vterque orationis vel militis ore pronuntiata stimulis confixus discordiarum veniam poscunt, in mutuos ruunt amplexus, officiis inter se deinceps beneficiisque certant. Manus extrema non accessit operibus eius; præclare inchoata multa, perfecta non planè. Xauerij vitam Lusitano idiomate in lucem mox edendam sub

prælo reliquit. Templo dicata dona ad mille aureos pretio æstimantur; singula sacella singulis ornata cratibus includuntur. è pretiosa materia factum opus, vel in ea urbis magnificentia conspiciendum. Sanctuaria duo apud nos Diuorum reliquiis asseruandis ornata magnificè, multorum donis celebrantur. maximo tamen honori & venerationi præcipuè sunt beatæ Brigittæ, & D. Gregorij Thaumaturgi capita: plurimo etiam miraculo venerabundis propitij esse existimantur. Illud pro comperto habeatur; per nobilia pariter & ignota capita latè euagante pestilentia repertum neminem, qui Thaumaturgi capitis mensura suo circumdata, absumeretur contagione. In publica verò calamitate suum nostri studium sic strenuè per omnia exhibuerunt, quasi demerendi beneficiis tam potentem, tam beneuolam ciuitatem, nunquam parem occasionem sibi futuram arbitrarentur. Fœda quidam morbi contagione percussus, rerum omnium egestate oppressus in grabatulo iacebat, cui mala res domi, foris quoque spes erat asperior: ab omnibus verò destitutum, ea quoque Religiosorum familia, quæ felicem quondam & incolumem in odis omnibus coluisset, ita magnopere vitabat, quasi pertimescerent singuli, vt quisque proximus ab oppresso foret, per omnes illico, velut continens incendium cōtagione euasurum. Hunc igitur nostri alacres in suam fidem tutelamque recipiunt: eius re familiari scitè composita, sacris omnibus munitum, post quatuor vel quinque horas animam efflantem adiuuerunt. Quod vnū factum nobis multam gratiam cum optima existimatione attulit. Non solum miseri, sed potentes nostrorum implorant opem. Mortifera perculit lues nobilissimæ stirpis feminam. præstò est à confessionibus alibi laicus sacerdos, nec desiderantur consulendi viri.

illa ceteros respuit, è nostris vnum iubet oratque acciri stratis equis : post expiata crimina moribundam ad extremum spiritum non deserit socius, eo illustriori charitatis exemplo, quo malæ pestis timor religiosos viros ab hoc ministerio erga feminam de se optimè meritam magis arcebat. Porro excursions in opida Translagana factæ. Missi bini Cetobricam ; pares nobili opido fructus domum relati. Bini quoque Villam viciosam iuere postulante Catherina Principe: non impares ibi laboribus fructus socij adepti. Crebræ item in plurimis vrbs parochiis nostrorum conciones, ea cum laude habentur, vt multo antè expectentur. Ac vt generatim semel omnia complectamur, multis vtriusque sexus atque ordinis auxilio, consilio, solatioq; fuere nostri; multos à ludendo, furando, lædendo, scortando, litigando, cædendo, vindicandoque reuocarunt. Singula referre haud licet. Multa aureorum millia, vel remissa debitoribus, vel data egenis. Illud factu præclarum, quod sic accidit. Ortum iam diu erat incendium simultatum & factionum inter nobilissimi Ordinis religiosos homines. ad Proregis Pontificijque Legati tribunal delata re è nostris vnum vterque præses acciri iubent, cui id negotij peragendum darent. Noster monasterium adit, familiarem ad cœnobitas concionabundus sermonem instituit. diuina ope factum, vt cum omnes eorum iras ex intimis mentibus euellisset vis orationis, in lacrymas lætitiæ mistas, mutuosque amplexus effunderentur. Hodieque nostra familiarissimè amicitia vsi partam de se Ordini nostro gloriam, suo pacem, sibi salutem gratulantur. Hæresum prauitate infecti quatuordecim externi ex vno cum sacerdote nostro congressu ad orthodoxorum fidem animum appulere, Catholico omnes ritu instituti. Angli tres hæreticorum inducti

eorum

eorum templa adierant sacra, & hæreticos buccinatores audituri iuuenum mentes magna subinde facti pœnitentia subiit, & apud vnum è nostris per generalem confessionem ea religione animos aliisque flagitiis expiarunt. Permirum illud: Italus adolescens non amplius sexdecim natus annis Algerium, Lybiæ urbem, à Mauris captiuus ducitur: ibi vt à Christi fide ad Turcarum superstitiones deficiat, precibus, metu, spe validè sollicitatur. tandem more modoque Turcarum circumcidi se passus est; integros ipsos ac perpetuos decem annos Turcam gessit. Interea nocte concubia, visa in somnis species matronæ maioris quàm pro humano habitu, augustiorisque, Deiparæ nimirum, pœnitentiam facti, fugamque in patriam suadentis. Obuersata oculis iterum ac sæpius beata Virgo timiditatem ac desidiæ hominis leniter incusans; in quæ consilium dederat, in eadem insuper & fidele auxilium, & propitiam operam ore placidissimo pollicetur Dum perstat nihilominus in cœpto immitis animus, nauali tandem prælio à Lusitanis receptus, cum reliquis captis bello Mauris, Turca & ipse existimatus, tristi remigum ministerio à Christianis addictus: viginti quinque annos in eo miser squalore & intolerabili vitæ genere obsordescebat. Perfidiæ interim abiectæque religionis cum indoleret impendio, optabat in primis euentam per sacrilegium religionem propalam diffiteri: hærentem ergo fluctuantemque animi alloqui rursus visa perquietem magna Mater, multa in eius segnitiam subdure increpitans. Paucis post diebus terram cum peteret, ex scapha in littus cum permixta multitudine profiliens, duos animaduertit se inuicem incessentes hostiliter saxis; ausus se temere inter saxa volitantia inferre, ex transuerso impacto ad caput saxo ictus cecidit moribundus. Nostrum

vocari iubet, cum eo ægrè primò ac verecundè loqui: socium deinde (id quoque iubente Christi-para) ortu Italum agnouit; tum verò vix compote præ gaudio, animo, lacrymabundus, amoto prorsus inani pudoris ludibrio fidentiùs agere, totum se nostro credere, nihil non patefacere. inde per aliquot dies animo meditationibus præparato totius quàm longa erat vitæ scelera apud nostrum sacerdotem deponit, sibi quæ ipse certam ad moriendum diem horam quæ præfigit. nec vanus vates.

Collegium Olyssiponense.

SVPERIORI anno, publico malo cogente, intermissæ scholæ, eo abeunte restitutæ. Verùm instituendis scholarum legibus dissuetudine obsoletis nouus deinde exsudatus labor, haud sine fructu. etenim humanis rebus hoc anno valere iussis, varias Religiosorum familias quinquaginta, & nostram de iuuenum flore decem ingrediuntur. Ad alios quoque nostrorum manauit pietas, tum ad puellas parentibus orbas, & quarum pudicitia periclitabatur, honestè collocandas; tum ad miserrum hominum paupertatem subleuandam, quos grauitas ac pudor ab emendicanda stipe retardabat, nostri sacerdotes à primariis viris quingentos fermè aureos collegerunt. Frugiferum satis prædium iniquus litigator inuaserat conductis ad id falsis testibus. Vix benè primos legerat fructus, ecce tibi sua fraus hominem stimulat incertum animi, quid consilij capter. hinc dulcedo prædæ allicit, hinc iniuriæ stimulus pungit; hinc inter ancipites alternantis animi cogitationes diuinus homini suboritur splendor; nostrum adit. Itaque de illius consilio effectum est, vt prædium postliminio ad legitimum dominum redierit. Quidam impuro

puro quindecim annorum ftupro inueterauerat,
 quatuor ex vetito concubitu fufceperat liberos. ad
 pias amicorum voces obfurduerant aures : rem
 tentat Parochus monendo grauitè, Archiepifco-
 pus territando. ad meliorem frugem, vt erat ille
 callidus, interim componit vultum, verbaque fin-
 git, & folita tergiuerfatione cæli machinas illudit.
 desperata ferme erat ac deplorata hominis falus.
 Vrgere rem pergit vnus è noftris facerdotibus, in-
 ftat premitque acrius. quid opus eft verbis? Illius
 operâ & dexteritate breuiter euenit, vt illi poft
 tam longam mentis caliginem diuina gratia vbe-
 rius affulgente concubinam opibus tenuem, ge-
 nere inferiorem, tandem aliquando duxerit, admi-
 rantibus iuxta ac gratulantibus vniuerfis, qui de
 tam felici exitu prorfus desperauerant. Chriftianæ
 doctrinæ Sodalitio tranfmiffum à fummo Pontifi-
 ce piacularium litterarum diploma, magna omnes
 gratulatione plaufuque exceperunt. Inftituta fup-
 plicatio, qua hinc ad D. Rochi effigies Deiparæ ca-
 techifimi patronæ deferretur. Tota verò fupplica-
 tio ordinis & pompæ ita plena, vt illuftris, vt
 fplendida, vt popularis efferet, vt haberet summam
 fpeciem ac dignitatem.

Domus Probationis feparata *Olyffiponenfis.*

Hic nouitij ab vrbano tumultu, ac negotiis cum
 & tempore & loco, tum etiam vitæ ratione fe-
 riat: feriò omnes & impensè ad omnem fe virtu-
 tem conferunt. Faxit Deus, vt quæ funt iam in il-
 lis orta & procreata, educet atque confirmet.

Collegium Conimbricense.

COLLEGARVM hoc anno Conimbricæ qua
 foris, qua domi eximius ardor fuit. In pagos
 inde excursum animarum lucro. Itum Viseum ro-
 gante Episcopo; non solum magni ieiunij tempo-
 re, sed reitionibus per annum crebris eius diœce-
 seos parochias fermè singulas nostri perlustrarunt.
 Omnium excursionum fructus commodum in
 vnum velut cumulum aceruatim & permixtim
 coniiciam. inimiciæ, rapinæ, cædesq; compressæ;
 alienæ res dominis, vxores maritis restitutæ. Vir
 quidam, cuius gentilitiæ nobilitati par erat diui-
 tiarum gloria, auctore nostro clientes omnes ob-
 æratosque suos quos habebat plurimos, quosve
 sciret, quosve ignoraret sibi quidpiam debere, eo
 exolutos onere se velle nō liberaliter minùs, quàm
 magnificè enunciauit; etenim ingentem pecuniæ
 summam remisit. At enim rem ego illam omnium
 minimè grauissimam actam puto. Nobilem Abba-
 tem summates opidi viri arctè & grauitè dor-
 mientem opprimunt: ibi fœda laceratio corporis
 facta, sæuire ipsi & se impiè cruentare, multaque
 facere impurè atque tetrè cum temeritate atque
 immanitate. vulnerari iacens, trucidari & excarni-
 ficari sacerdos; caput, vultus, brachia incisa fœdum
 in modum se inuicem interfecantibus plagis fer-
 rum præacutum lenta & graui manu diducante.
 Cùm igitur ea optanda magis quàm conficienda
 amicitia videretur, tamen vtrique parti salutaria
 potius, quàm speciosa suadente nostro, omnium
 reis, quæ in se impiè ac nefariè alia super alia ausi
 fuissent, munificentissimo planè animo gratiam
 fecit Abbas; mittendumque Olyssipone regium
 magistratum in perniciem pagi opprobriumque
 religio-

religiosorum hominum, quorum etiam reorum
 insinuauerat animis suspicio, noster impediuit. Sed
 extra vrbein vagati domum reuertamur. Noua æ-
 dificio veteri pars addita, strenuè promouetur
 mox habitanda. Societatem nostram ingressi qua-
 tuor & triginta, è vita egressi quinque. in his Frater
 Ioannes Gonzaluus, exacta iam ætate vir: hic sexa-
 ginta octo natus annos trigessimum octauum in So-
 cietate exegerat, patientissimus laboris, argente &
 æstuante cælo, in Canalensi residentia rurali operi
 maiori ætatis parte operam assiduam impendens
 familiarem rem Collegij auxit non parum, sibi ta-
 men victu vesteq; pauperrimus. Alterum eiusdem
 status Fratrem Emmanuelem Petræum vita fun-
 ctum doluimus: è quadraginta quatuor ætatis suæ
 annis integros quinque & viginti in domesticis
 officiis cum fide ac pietate exercuit, orationi ma-
 gnopere deditus. Patri Ioanni Simoni vitam com-
 pleuit trigessimus octauus annus: sextum apud nos
 agebat: præpositorum sibi maximè reuerēs, insigni
 probitate & animi candore notabatur: ad quæli-
 bet obeunda præcipuè difficilia munia paratissi-
 mus. Mitti ad tabe pestifera infectos ardentissimè
 optabat; cuius voti vr compos fieret, nullum lapi-
 dem non mouit, lacrymis vbertim fufis, precibus
 manibusque ad cælum tentis Deum hominesque
 exorabat. Tanto Deum videndi æstuabat deside-
 rio, vr cum de abitu ad superos iam iam impenden-
 te admoneretur, hilari vultu proclamaret; Faustum
 nuncium mihi, carissimi, gratulamini: quo gaudio
 ac lætis verbis ad extremā vitæ periodum omnes,
 qui cum inuiferent, excipiebat. si quis illum lon-
 giori vita superstitem futurum diceret, ægrè mo-
 lesteque ferebat. talem virum Deo nobisque pe-
 perit Conimbrica. Obiit item Pater Georgius
 Contreyras ex opido Monte maiore nouo; annos

quinque & triginta nondum superans, decem & octo Deo dicatus, summa cum laude vixerat; sine arrogancia gratus erat, & sine seguitie verecundus, ea tranquillitate mentis, & morum suauitate se per omnia gerebat, vt felici perturbationem animi victoria excellere videretur. Præterea magnarum artium disciplinis instructus, & doctrinæ vir non vulgaris, Philosophiæ cursum docendo fuerat cemensus. Idemque studium dum remetitur, vix è carceribus stadium corripientem vita defecit. Decessit etiam feliciter Pater Saluator Soto Maior Olyssiponenſis, perfectus litteris latinis, nec fastidiosus græcarum cultor. eximio animarum salutis studio afficiebatur: etenim annos nouem eas, quarum peritiam callebat, linguas edocendi publicè functus munere, publicis priuatifq; exhortationibus auditorum animos scitè & accommodatè pertractans extraordinariam iuuenum multitudinem adegit, vt humanis rebus nuncium remittentes alij apud alios Religioſorum Ordines, plurimi apud nostrum optimam viuendi viam inſiſterent. cælo ipse maturus quadragesimumprimum ætatis annum pertingebat, vigesimumquartum inter socios degens, morbi genere minime periculoso, vt medicorum quidem iudicium fuit, implicatur. Diem ipse sibi morituro prædixit eum, qui Simoni Iudæque Apostolis sacer est, quemque vitæ suæ terminum præstitutum à Deipara se dixerat accepisse.

Collegium Eborenſe.

MEDIA ſui parte luſtuofus, ac fortè peſtilens fuit annus vrbeſ, agros, vicina opida incolentibus; at verò in tam atroci ac difficili Reipubl. tempore ſuam noſtri operam optantibus vtiliter ſæpe detulerunt; requiſitam centè nemo
non

non tulit. Semoti aliquot in vicinis commodum sedibus vrbs commercio ac subsidio destinati collocantur; grata ea res, vt quæ maximè Senatui vñquam fuit, populoque Eborensi. Cæterum mortiferam hanc luen sic inhibuit Deus à nostris, quò pluribus opitularentur; vt non tamen omnes domi ab ea clade fuerint intacti. P. Gaspar Nonius Interamnensis subita inter audiendum ægroti confessionem percussus tabe, egregia morte defungitur. id ille mortis genus præoptatum à Deo obtinuisse fertur. Simili morbo absumentus est Frater Thomas Maleus Hibernus adolescens, sineret Deus, maximo emolumento breui patriæ suæ futurus. Eadem alius contagione infectus assiduus sociorum orationibus in vita retentus. Patrem Balthazarem Socium Bracharensis diœcesis repentina quidem mors oppressit, at non imparatum tamen. nam cum pridie sacro viatico animum præmuniret, nocte insequenti inter dormiendū noxius humor gulam opplens spiritum interclusit. Maior hic erat annis sexaginta, oculis penè captus, aurium quoque sensu hebescente; vigeat in eo tamen consilij vis & æternæ salutis infatigabile studium; vel fundendis precibus, vel rebus diuinis contemplandis, vel de Deo intermiscendis sermonibus magnam diem partem insunebat; modico plerumque pane ac frigida victitans, reliquis cibis abstinebat. Quartus ad superos euolauit P. Ioannes Stremosius Eborensis: iam hic grauior annis amplius centenis denis, non externis solum, verum etiam domesticis quoq; abcesserat muneribus; in corpore tamen affecto non obtusus animi ad pietatem vigor. Etenim senile corpus multis quotidie flagris iuuenili prorsus & hostili brachio feriebat. Haud segniter prospera reliqui valetudine ad animarum lucrum vsi fuere. Nostrorum pariter audi-

torum urbanæque iuuentutis pudicitia à nobis per omnia diligenter consultum. disturbandis maximè ab vrbe histrionibus eius rei studium præclare enituit. Eboram adueniunt ab externis provinciis inorum castimonie corruppendæ, si quidquam maximè, pestilentes tragœdiarum actores, cum procacibus mulierculis. Ergo inquietare gymnasia, iuuentutem perdere, ciuium quietem perturbare, saltatriculas tympanistriasque, & reliqua ludionum oblectamenta dare, delinimentis & venenis imbutas captasque adolescentum mentes velut furialibus stimulis ad omne scelus & ad omnem libidinem agere, obscœnos denique mores transfundere in spectatores. Obtentum bonis moribus malitiarum omnium curriculum disrumpendum nostri curant, eiiciendumque ab vrbe. histriones obsistere, contra eniti. Præterea non ij modò, qui otiosum otium honestis laboribus præoptant, sed vrbis quoque magna pars eaque potior nobilitas, quæ plurima Eboram incolit, tragœdiarum gratiâ deprauata fauere & cupere histrionibus. adire prætorē proceres, supplicare pro comœdis, ad infimas preces abiicere maiestatem. regni quoque primates viri: non nemo etiam Dynasta auctoritatem suam interponere, atque ferè omnem adeundi & conuertendi prætoris indignitatem & molestiam præferre. Re igitur Olyssiponem missa ad Proregem, eiusque auctoritate aduersus magnatum potentiam præmunitus vrbis Prætor (nam & ipsi læsos se iniuria questi regium tribunal appellauerant) histriones iubet ab vrbe mox exire. At verò cunctabundos resistentesque eiectos ignominia, magistratum integritatis & constantie gloria, nostros laus & gratulatio populi secuta est. Intra Eboresense ferè territorium spacia frugifera atque immensa camporum porrigitur. singulis in singulos

gulos fundos agricolarum sedibus conſperſa frequentibus, tantaq; prædiuitum familiarum multitudo eſt, vt in ruſticas parochias penè triginta, & quidem numeroſiſſimas, & ſacrorum politiæ, non vt inter agreſtes ſolum, ſtudioſiſſimas diſtribuat. Atque vt omnibus retroactis annis Societatis munera, hoc etiam, ſi vnquam maximè, cum accumulatiſſimo prouentu noſtri cohibuerunt. ſingulis enim Dominicis Quadrageſimæ diebus quadragintaſex ac plures concionabundi, è Collegio bini, aut in vicinos pagos parochiaſque aſportabantur, aut in vrbes & opida ab Ebora non parum ſemota incolarum more deſtinabantur. Difficile ad fidem eſt in tam vaſta multitudine diſſidentium, quot in amicitiam coaluerint, exacto affirmare numero. Lites compoſitæ pleræque, amoræ ſuperſtitiones nonnullæ, aleatorum menſæ ſubuerſæ, receptatrices colluſorum domus aliquot noſtrorum monitis clauſæ, æris alieni magna vis, & quidem multis in locis reſtituta, fœnebre pactum multiplex diſſolutum. Sodalitates egregia olim diſciplina labente exoletæ, alibi reparantur, alibi verò nouæ inſtituuntur. Multi præterea ex ſpurca immaniſque vita exculti ad pudicitiam mitigati ſunt. Multis in opidis, præſertim in ciuitate Pace Iulia, pecuniarum & frumenti magnam copiam in pauperes erogandam noſtris dedere ciues, ſed quàm potuit quiſque occultiſſimè. Nonnullis in locis Societatis noſtræ Profeſſæ domus expetuntur. In Pace Iulia vrbe celebri & copioſa ſunt ampliter nummati, & longè diuites complures homines, largiter omnes & eximiè opes operaſque ſuas ad erigendam Profeſſorum domum pollicentur. prudentiſſimus quiſque potentiſſimusque in ea re maximè negotioſum ſe fore ſpondet. Hoc etiam anno magis magiſque cum ſtudioſa æmulatione

beneuolentiæ crebrius ac liberaliùs promittebant annuos redditus largiſſimos nobiliſſimi plerique & opulentiſſimi in expenſas præſtare, conuectandis lapidibus paratos ſe omnes dicere; aliis alij muneribus doniſque inuitare pro ſe quiſque, & offerre benignè omnia, cumulatè dare, flagitare precibus, vt quæ domui extruendæ opus eſſent, ab ſe potiſſimum ſumeremus. Tantum denique omnibus ſtudium, & alacritas rei gerendæ innata eſt, vt illico ſi per nos liceret, de loco & tempore iaciendorum fundamentorum non controuerſia, ſed electio inferatur.

Collegium Portuenſe.

IN Portuenſi quoque Collegio ex eodem animarum ſtudio gignitur fuga deſidia, voluntariumque conſenſio domi, ex quo laborum & negotiorum ſuſceptio multorum magnorumque foris. Multorum egeſtas, lites, odia, concubinatus quatuor malorum capita, noſtros exercuere. Eminet illud. omnia nobilis cuiuſdam viri calumniando, detorquendoque ſuſpecta, nescio quis, & inuidioſa effecerat per ſchedulas, omnibus probris & contumeliis plenas, aut per urbem diſperſas de induſtria, aut publicis affixas locis. De facto conueniebat; de auctore diſcrepat: fama tamen, quæ res cunctas ex libidine magis, quàm ex vero celebrat, obſcuratque, clariffimum alterius gentis virum in ſuſpicionem maleficij deuocauit. Igitur claritudine generis inſignes familiæ duæ mortales iam præcordiis penitus inuidias nutriebant; aliis aliorum inimicitias pro ea, quæ neceſſitudo & affinitas intercedebat, vltro ſuſcipientibus. præcogitatas lites in alterius dedecus, in alterius verò familiæ perniciem ne proſequerentur, ſatis vndique à ſociis prouiſum atque præcau-

præcautum est; priuatoque iudicio ex vtriusque
 dignitate nostri statuerunt. Grassante circa urbem
 pestilentia, ac propè vicino opido, quod à ciuitate
 diuidit interfluens Durius, vir quidā vt erat abun-
 dans & locuples, necessaria omnis generis medica-
 menta, potionesque contagione affectis liberali
 impensa nostro procurante suppeditauit. E Colle-
 gio quoque in eorum subsidium præter alia ægro-
 torum munera modij frumenti sex in singulas
 hebdomadas multorum mensium spatio subroga-
 ti. Inter viuos esse desiit P. Guillelmus Ferdinandus
 Portuensis. annum iam ætatis octogesimum ex-
 cesserat, in altissima planè mentis & corporis tran-
 quillitate. pari foris domique veneratione senex,
 ad omnes rerum euentus, eodem semper & imper-
 turbato animo permanebat.

Collegium Bracharense.

EXORDIUM ab iis auspicabimur, qui ad Socie-
 tatem nostram accessere, tredecim nimirum.
 Duo è vita recessere: Pater Emmanuël Magalianes
 Funchalensis fuit alter, Ministri officio in variis
 Collegiis, in Angrensi verò Rectoris munere nu-
 per defunctus, qui ob mitissimum ingenium, pro-
 bitatēque singularem mirificè charus erat om-
 nibus. Alter verò Frater Petrus Marquezins ex Vi-
 zensi diœcesi, probatissimi ingenij adolescens, ma-
 turæque virtutis, licet nondum expleisset quartum
 in Societate annum: Rhetoricæ diligentem naua-
 bat operam. Cetera adauctum magnopere Colle-
 gium, templo addita donaria multa nec vilia; ar-
 genteum conflatum brachium quo diui Sebastia-
 ni reliquæ clauduntur. nouum in templo erectum
 altare tabula egregiè picta ornavit Archiepiscopus,
 primusque in eo rem diuinam faciens vndecim
 milli-

millibus virginum dicauit. Sedes in villa constructa; suburbanus agellus emptus, à quo scaturigo perennis largis manans aquis, in Collegium deducenda. Recalescere ex integro Parthenij adolescentes, & resumere impetum fractum omissumque fame ac pestilentia cogente serio cœperunt. Sacramenta obeuntium multitudo pro loco & tempore nullibi fortasse apud Lusitaniam maior quam Bracharæ apud nos. Excursiones factæ, & quidem magnopere frugifera, odia efferata multorum domita perdocefactaque ingenia.

Collegium Brigantinum.

DODEVIGINTI corpora, brachia octo, quibus Sanctorum reliquiæ includerentur, fabricata sunt; auro eadem argentoque singulari planè artificio splendent. Huius thesauri per amplum sanctuarium in sacello Fratrum constructum. pagi decursi cum fructu; maximus à Mogadouro opido reportatus. res ibi gestas in pauca conféro. alij à vinculis ad libertatem, ab inimiciis ad familiaritatem alij deducti: multi à ludendi, plerique à iuandis, nonnulli etiam à scortandi assuetudine recesserunt: æris alieni bona summa remissa. Porro Brigantiæ illud maxime præcipuum. Gliscentis inuidiæ felle flagrantes duo vrbs primores viri cruentum certamen animis imbiberant. Ergo magis magisque inuicem cum emulatione virium certantes, vltro citroque cursare nuncios, laceßere per schedulas, violentiam insitam ingeniis intemperantia nunciorum accendere. post vbi obstinauerant animis vincere aut mori, comparauerunt inter se pugna locum & tempus. Vtrique duci sua cuiusque clientela in omnia belli pacisque consilia conlocauerant, ut in vno illo certamine omnis multorum

rum fortuna disceptarit. Cæterum vr̄bis magistratus paulò occultius citiusque huiusce consilij participes, cum eos qui certamen poposcerant neque detertere possent, neque destinata exequi paterentur, ad nos venire nunciantes omnia exempla cruentæ pugnæ vulneribus, sanguine, cædibus in semetipsos edituros ciues obarmari; rogant proinde ne nouis vulneribus veteres abrumpi cicatrices patiamur, de pace mox & amicitia cum armatis exigamus. Abunde magnum præsidium vr̄bi, in nostra industria & diligentia fuit; nam obstinatorum vlcisci animos sic inflexit noster, vt non impedirent quemquam priuatæ offensiones, quo minus pro suorum salute etiam cum inimicissimo quisque consentiret.

Domus Pharaensis.

Hoc domicilium proximo præterito anno ad Lusitanam prouinciam in Algarbiorum regno accessit. Eius sedis primordia sic habuerunt. Ædes magnificas ædibusque continentem agellum, amplum illum quidem, præter alia vectigalia erigendo in vr̄be Pharo Societatis Iesv Collegio reliqua nobis fecit vita defunctus Iacobus Lopus Pharaensis templi maximi Decanus. ea verò hereditas ad decem aureorum millia, vel cum tenuissimè æstimatur. ædium situsque natura his dotibus commendatur, soli amœnitate, fertilitate & salubritate eximia, cæli quoque clementia, vt quæ vsquam mitissima; ædes ipsæ ad omnes orientales cæterosque aspectus maximè peruiæ, è quibus latissimus lætissimusque ad mare, agros, vr̄bem patet prospectus. Eæ verò in cubilia decem, templum non exiguum, ac reliquas domesticas officinas omnium capacissimas accommodantur. Sex aureorum millia in
sumptus

sumptus operum munificentissimè impendente Illustrissimo D. Ferdinando Martino Mascarenio Algarbiensi Episcopo. Domus sexto Calēdas Octobris anni millesimi quingentesimi nonagesimoini primū à nobis coli cœpta est. Nostrorum aduentus qua omnium lætitia, quo lusu, quo pedestrium equestriumque ludorum apparatu sit exceptus, ac perpetuos dies octo celebratus, is concipiat animo, qui aut oculis rem subiecerit, aut ex nobilissima & beneuolentissima ciuitate in optatissimorum hospitum aduentu æstimauerit. Brachia, capita, ossa permulta, atque aliæ sanctorum Martyrum virginumque reliquię à templo maximo ad nostrum perlata, cum incredibili totius ciuitatis studio pompaque. in his sanctissimæ crucis particula visendæ omnino magnitudinis; cuius nobis muneris præcipuus auctor extitit idem Præsul Illustrissimus reliquorum conciliator egregius; insigni beneficio Illustrissimę Margaritæ Marchionissæ Casteltrodigenis ac Lusitanorum Proreginæ. Prædiues iam nunc sacra templi supellex; altarium sacerdotumque ornamenta complura: præcipua verò quatuor magno artificio opulentiaque perfecta. Cæterum ea sedes D. Iacobi patrocinio ac tutelæ commissa, eleëmofynis alitur. Episcopus vix beneficij nomine dignum putat, quòd nostris necessaria abūdè suppeditet, cum effecerit, vt omnes intelligant, omnia Episcopi nostris patere, nec magis nostra esse, quæ nostra sunt, quam quæ illius. Foris omnia prosperè. nam hic sicut ad Societatis munera pauci sunt, nimirum nouem, sic multi probertate fructus. Diuini cultus studium & Sacramentorum frequentiam tantam in hoc regnum socij induxere, vt nunc demum confessionis & communionis gratia adiri templa, & frequentari monasteria cœpta sint. Errores sublatis multi; supersti-

perstitutionum luxuriam concionum acie depascendam nostri curarunt. Multi in quibus obduruisse contra pacem inimicitiae atque lites credebantur, ad nostrorum iudicium se reiecerunt. Seiungere se aliquando viri aliquot ab iis mulierculis, cum quibus eas, vel falsa connubij spes vel libidinum vincula coniunxerant. Magna vis pecuniae, quam interuerterat vel fraus, vel inscitia, ad dominos partim reuertit, partim ad extremam inopiam reductis cessit. Ingemuere plerique conditioni suae, tandemque resipuere. Praestigiae philtroque impedita; à dæmonum fallaciis expediti multi.

PROVINCIA TOLETANA.

ALIT hæc Toletana prouincia in quindecim domiciliis, socios quadragintaquinque supra quingentos, Patres 204. Fratres autem 341. Domus Profella Toletana quadraginta octo, sacerdotes viginti quinque, cæteros Coadiutores. Complutense Collegium cum annexis residentiis habet octoginta octo, sacerdotes nouemdecim (quorum tres sunt Theologiae præceptores) scholasticos vigintiseptem; Madridianum octogintatres, sacerdotes quadraginta & vnum; Placentinum viginti sex, sacerdotes quatuordecim; Conchense nouem, sacerdotes tres; Murcianum sexaginta, sacerdotes vigintiduos, (quorum tres sunt præceptores Theologiae) scholasticos nouemdecim; Occanienſe quindecim, sacerdotes octo; Bellomontense habet trigintaduos, decem sacerdotes, totidem scholasticos; domus Probationis Villaregiensis sexaginta nouem, sacerdotes duodecim, nouitios quadraginta; Caruacense

uacense nouemdecim, Patres decem. Seguritanum duodecim, Patres sex. Huetense, viginti septem, sacerdotes octo, scholasticos vndecim. Oropefanum habuit trigintanovem, Patres tredecim, scholasticos septemdecim. Collegium Toletanum aluit quinque, tres Patres. Denique Talabricense decem, quorum sex fuere sacerdotes. Quindecim è vita migrarunt, admissi ad Societatem viginti duo, dimissi tres.

Domus Professa Toletana.

PRÆTERITIS iis, quæ ad spiritualem nostrorum profectum pertinent, qui idem ferè est, qui superioribus annis, & ex iis, quæ dicemus, facile colligi potest; domus nostra plusquam numquã aliàs frequentata est, tum verbum diuinum audiendi gratia, tum peccata nostris sacerdotibus aperiendi. Vnde illud commodi decerptum, quòd permulti, qui per plures annos sua peccata impudenter tacerant, ea integrè aperuerunt, & vita rectè composita in frequenti vsu Sacramentorum perseuerant. iniunici præterea conciliati, & lites grauissimæ quæ a nullo alio componi poterant, nostrorum opera tandem cum omnium applausu composita sunt. Opinio de nostrorum virtute, scientia, prudentia eò aucta est, vt neque vrbis præfectus cum senatoribus, neq; Decanus cum Canonicis quidquam alicuius momenti aggrediantur absque nostrorum consilio aut opera: & ciues omnes magna nostros prosequuntur beneuolentia, quam tum maximè ostenderunt cùm prouincialis congregatio in hac domo habitata est. nam tam affluenter suis eleëmosynis nostrorum inopiæ prouiderunt, vt in multos dies eorum largitate sustentati sint domestici; cùm tamen ob communem ciuium indigentiam

digentiam veriti fuerint Patres illic nostros congregari. Auxit hanc beneuolentiam, & de nostris opinionem cura & diligentia P. Præpositi, quem omnes summè obseruant, quòd omnibus ipse cum suis præstò sit in iis, quæ nostri sunt instituti. Nam & carceres inuisuntur, & scholæ puerorū, & xenodochia; & pueris coactis, & per vias publicas deductis, per Patres nostros etiam seniores & grauiores doctrina traditur Christiana, & singulorum quoad possumus subuenitur necessitatibus. Reges Hispaniarum pro sua in nostram Societatem beneuolentia, & in res sacras pietate, templum nostrum inuiserunt appositè exornatum pro nostra facultate; imò & sacellum in quo traditio est B. Illephonsi Archiepiscopi Toletani fuisse in lucem editum, etiamsi in extrema domo situm esset, & locus per quem esset in illud ascendendum, malè compositus. Tres sunt in hac domo institutæ congregationes, vna Virgini Annunciata dicata, ex viris grauioribus & Doctoribus Academia, qui frequentes habent conuentus de collationibus casuum conscientia, & locorum aliquorum Scripturæ; altera Christo puero perduto est consecrata; tertia eorum est, qui solliciti sunt pro carcere detentis, tum subueniendo, vt liberentur ære alieno persoluto, tum eorum spirituale bonum procurando: qui omnes summè ciues reliquos ad virtutem ædificant, & quàm pluribus subsidio carentibus sua opera profunt. Sex aut octo missi sunt ad opida ciuibus copiosa; ad quorum aliqua nec nomen nostræ Societatis peruenerat, vnde & nostros fugiebant, quasi nihil aliud quàm sua ipsi quærerent, & largas eleëmofynas aucuparentur: sed Dei munere mutata est in bonum opinio ipsa re, cum nostrorum concionibus & exemplo tanta facta est in ciuibus commotio, vt tempus esse Qua-

dragesimæ videretur; nec nostri satis essent ad confessiones generales excipiendas: atque profectus communis ipsi sæculares sacerdotes, qui multos audiebant, non sine nostrorū pudore, testes erant spontanei. inter quæ id noui accidit, quòd cū vir quidam diues scandalo esset populo, maximè propter inimicitias, quas gerebat capitales cum sibi sanguine coniuncto, ea mente, vt à lite mota non desisteret, donec illum omnino perderet; nam ita ipse ferebat, & palàm in conuentu ciuium non semel comminatus est. concionator noster cœpit in primis verba sua è suggestu ad eum latenter, sed leniter facere; quod cū ille subodoraretur, noluit amplius eum audire. quam ob rem priuatim à nostro sacerdote admonitus admonitionē despexit, & Dei ministrum admonentem. qui cū se nihil proficere videret, in extrema concione nescio quo afflatus spiritu, post alia hæc affatus est, Existimat peccator se posse aliquid contra Dei verbum quod spernit suis fretus diuitiis, auferentur ei phaleræ, vt equo Alexandri, & cuiuslibet atteretur pedē. Cumque hæc & his similia alia loqueretur, in testem sacram vocauit aram in qua sacrosanctum offerebatur sacrificium. & mirum dictu, in ea ipsa die, imò in hora ipsa pertinax ille decidit in lectum, & cū pro nihilo morbum duceret, de morte minimè cogitabat, vnde ad extremum vsque diem de se suisque rebus disponere distulit; is fuit sextus ab inchoato morbo, in quo tandem decessit. quare metu perculsi omnes magnam de nostrorū sanctitate conceperunt opinionem, summis precibus ab eis contententes, vt ad se reuiscendos quàm citissimè possent, redirent. Breuiiores aliæ missiones factæ sunt ad finitima opida plura, quàm quadraginta, in quibus licet paucis diebus nostri demorati, fructum non paucorum dierum perceperunt. Decessit in
hac

hac domo Pater Thomas de Soto professus quatuor votorum, vir summa obedientia, humilitate & charitate præditus; assiduus in meditatione & precibus, & in silentio præstans, adedò ministerio Societatis affectus, ut etsi senio confectus (nam ad nonaginta tres annos peruenit) nemini quærenti se defuerit; numquam non secutus est communem domus viuendi rationem, & si quid ætati concederetur singulare, id quasi ab spiritu malo profectum omnino respuebat; sed singulares eius virtutes & dona ei à Deo collata peculiarem postulant narrationem. Donata sunt reliquiaria, ad reliquiarum ornatum, quadringentis aureis æstimata.

Collegium Complutense.

PROFECTVS nostrorum eodem ferè modo, eisdemque exercitiis & erga domesticos & erga externos, quo superioribus annis promotus est: frequentia scholasticorum accedentium ad agendum cum nostris de virtute ac litteris, & ad se diuerberandum Quadragesimæ tempore, tertio quoque die non est diminuta. In vicinos pagos fructuosè excurrerunt nonnulli. ad exercitia spiritualia admissi multi; ex quibus non pauci diuersarum Religionum statum elegerunt. Ex his vnus hac ratione ad sese exercendum diuinitus permotus est. Nocte quadam per vias publicas incertus vagabatur: cumque in angulo nescio quid moliens confisteret, ad aures insusurrauit ei nescio quis (neminem enim vidit) Collige te ad meditandi exercitia. hac voce paululùm conturbatus, progressus inde aliam viam ingrediens eandem vocem audiuit; & antequam domum suam perueniret, tertio iam eandem hanc vocem percepit, Collige te, inquam, ad exercitia in Societate. Venit ille & exercuit se, &

cum non modico fructu; siquidem superiore vita relicta decreuit seruire Deo in perfectione. Præter iam dictos Illustrissimus Patriarcha Gaetanus Nuncius Apostolicus, per octo dies à negotiis auocatus cum Deo egit in nostro Collegio: qua re & populus, & ex curia regia plurimi qui id nouerunt valdè sunt ædificati. Admissi ad Societatem sex adolescentes maximæ expectationis; minimi omnium, qui decimum sextum annum non excedebant, variis modis à parētibus tentati sunt, vt à Religionis proposito se mouerent: ac multa contra nostros sparserunt, quasi leuiter permotos pueros leuibz rationibus seduxissent. vnde & diplomata à Nuncio Apostolico impetrarunt, quibus indicabatur nostris, vt pueros liberos relinquerent, ac in domum priuati alicuius, aut in conuentum quorundam Religiosorum deponerent. quod & factum est. nam non vno loco perstiterunt, vt liber pateret accessus parentibus & cognatis aliisque amicis ad eos alloquendum. Sed bellum cum Religiosis, apud quos demorati sunt, grauius fuit, qui illis persuadere conati sunt, vt relicta Societate vel aliis Religionibus, vel suæ potiùs aggregarentur. Vnus igitur ex illis cum grauius sollicitaretur, fugam quacumque via meditabatur; & obtulit sese quærenti vnde quaque occasio: nam cum in templo sacro interesset Dominico die, clàm oculos quaquauersum conuertebat, vt videret si aliqua pateret exitus; ac vt vidit fores, quæ in cancellis erant apertas esse, paulatim delapsus est, & è tēplo egressus cœpit per viam publicam versus nostrum Collegium liber currere. Id vt Religiosi senserūt, & ipsi post ipsum egressi sunt, & duos ex domesticis famulis miserunt, qui veloci cursu Fratrem nostrum insequerentur: nec eum fuissent assecuti nisi à quopiam alio homine rem ignorante, qui ei casu occurrit,

currit, comprehensus esset iuxta fores templi nostri, per quas sese ex eorum manibus eripere nitebatur. Inde ergo reductus est in domum vnde fugerat: ubi in cubiculum vndique occlusum coniectus est, & accuratè asseruatus, ne iterum elaberetur, tristis & inedia confectus, & duriùs quàm par erat tractatus suam libertatem præstolabatur. Alter qui apud eosdem monachos asseruabatur, assiduè ac molestè sollicitabatur ad defectionem; sed ille callidè quidem deludebat eos, ac verbis amphibologicis persuadebat, se iam pro illis stare. aiebat enim se id animo suo definiturum, & executioni mandaturum, quod nostrorum spem, & eorum, qui ei loco addixerant, animum falleret. quibus verbis decepti illi; quoniam putabant nouitium in Societatem minimè rediturum, nec parenti suo assensurum, sed apud ipsos remansurum; egerunt cum iudicibus vt constitutum tempus decurrerent: quo facto decreuit se in eadem esse sententia redeundi in Societatem. Admirati monachi de tam celerè pueri mutatione, quæ fuisset eius causa quæsierunt, & quare suis non steterisset verbis, Indò verba mea, inquit, vera probabo. nam Patres Societatis, vt puto, merito existimarunt me puerum tot modis tentatum facilè sententiam mutasse; & cognati mei putarunt, me eos secuturum relicta Religione. at ego contra eorum omnium sententiam in pristina voluntate permaneo. Et quidem fama per vniuersam Academiam vagabatur, & nostros nò mediocriter angebat, quòd pueri defecissent, & in eo ipso monasterio, in quo dies illos transegerant, remansissent. At Deo agente res contrà euenit. nam sexto die iam sole occidente è monasterio eductus primus ille per vicarium Archiepiscopi, & iudices alios designatos, coram Academia vniuersa. nam quamplurimi, quem exitum res haberet, præstola-

bantur, ac letus hilarisque deductus est in nostrum Collegium, scholasticis vniuersis eum comitantibus, atque ad eum hinc inde accedentibus, & vt ei gratularentur & gratias agerent, & virtutem constantiamque laudarent, ac tandem Patri Visitatori, qui domi tunc aderat, cum omnium acclamatione restitutus est. Idipsum de altero factum est, licet non ita solenniter. Tertius depositus fuit apud Patres Carmelitas Excalceatos, qui eum non tantum à sua sententia deducere non sunt conati, sed potius vt in ea perstaret sunt cohortati, & modis aliis confirmarunt: apud quos illud gratum habitum est, quod cui nondum licuisset per tempus instituta nostra nosse, cum aliquoties vocaretur à monachis ad chorum, vel quid simile, solebat respondere ac si multos annos egisset in Societate; Mea Religio non habet chorum, non est consuetum hoc in mea Religione. Restitutis igitur non solum à iudicibus, sed à parentibus & cognatis, qui omnem lapidem mouerant, vt à prima sententia dimouerent, pueris Societati, dici non potest, quantum sibi inuicem gratularentur scholastici, & quantopere opinio de nostris & renouata & aucta, obstructo ore loquentium iniqua, vt in similibus fieri solet. E quatuor, qui hoc anno decesserunt primus fuit P. Andreas Fernandez Coadiutor spiritualis, qui cum septuagintaquatuor annos fuisset natus, quinquaginta integros Societati seruierat. nam cum anno quinquagesimo post quingentesimū supra millesimum in die circumcisionis concionantem audiret P. Alphonsum Stradam in templo S. Illephonsi huius academix, permotus diuinitus desiderio nostram viuendi rationem amplectendi, paucis post diebus in vigilia sanctorum Fabiani & Sebastiani cum aliis à Patre Villanoua Rectore admissus est. oriundus fuit ex opido Monturrone diœceseos Toletana.

na. Et licet infirmis viribus in grauioribus negotiis sese exercere non potuerit, at non destitit pro sua facultate scholasticos externos ad nos aduentantes & libris deuotis communicatis, & scriptis de rebus Indicis & aliis modis ad virtutem accendere, & ad religiosum statum inflammare, vt aliquando accideret tres quatuorve simul à lectione permotos discedere ad aliqua monasteria seriò postulantés, vt admitterentur. Nec minùs utilis fuit nostræ Societati; nam ea ipsa ratione multos illi adiunxit, qui postea ei inseruierunt, eamque illustrarunt; nec in solos externos scholasticos hoc illi studium fuit. nostros etiam zelo instituti Societatis actus, scriptis ad rem facientibus, de regulis, de exercitiis spiritualibus, & similibus permouebat, ac sæpiùs sollicitabat ne decessent tam sancto instituto, vt cum externis de suo profectu agerent, & ad spirituales meditationes inducerent. Nemo vnquam cum audiuit obloquentem, aut sinistrum aliquid dicentem de alio, patientia fuit eximia, cum ex infirma valetudine multa eaque assidua incommoda pati oporteret: in extrema ætate erat frequentissimus in fundendis precibus pro iis qui in Purgatorio loco expiantur, eamque mentem aliis indere exoptabat. Hac vna re se dicebat consolari, cum proximus iam esset morti, quòd in Societate moreretur, eaque præcipuè cogitatio magis certum & confidentem faciebat de sua salute. Nam cum quæreretur ab illo P. Rector, num diuinam in se compleri gauderet voluntatem, atque ei conformem sese præstaret, Summopere, respondit ille, ac valdè de sua salute confisum decedere. Nam si quicumque ex laicis, ait, feliciter secum actum putant si vnum è Patribus ac Fratribus sibi decedentibus habeant adstantē; cur ego non gaudeam, ac de Dei sperem bonitate salutem, cum tot Patres ac Fratres

lectum meum circumdantes adspiciam. & adiecit, Ob tam insigne ergo beneficium, obsecro obnixè, vt omnes mecū recitent, Te Deum laudamus, &c. atque ita actis Deo gratiis decessit. Secundus emigravit P. Ludouicus Montaluo quatuor votorum professus: qui cū multis annis sese in disseminando cum fructu verbo Dei exercuisset, tandem, cū per hoc Collegium transiret, longa & permolesta infirmitate probatus, suæ patientiæ multis signis datis, Deo, cui inservierat, spiritum tradidit. Tertius Frater Felix nostri templi sacrista diligentissimus obiit, sed grauissimo & permolesto dolore exercitus, vt omnino expiatus recta ad cælum euolaret. Quartus his adiciendus Frater Melchior Fernandez Coadiutor formatus, qui obiit in prædio, cui nomen est à Iesv del Monte. hic oriundus ex valle Moro diœcesis Toletanæ. admissus est ad Societatē anno quinquagesimoquarto post quingentesimum supra millesimum. & præterquā quòd valdè vtilis Collegiis fuit, in quibus degebat, præsertim huic de quo agimus, ob curā & industriam, qua res domesticas gerebat; fuit charitate præcipua, & insigni mansuetudine cum obedientia coniuncta hilari & liberali. tanta erat in pauperes charitate accensus, vt nullus esset in finitimis opidis, qui ad eum tanquam ad communem patrem non accederet; & in ipsa die qua decessit quòd nemo præstò esset qui id faceret, surrexit è lecto, vt eleëmofynam egeno cuidam largiretur. Obiit natus sexaginta octo annos, quorum quadraginta duos in Societate cum omnium ædificatione egit. Aucta est bibliotheca huïus Collegij insigni bibliotheca, quam per eruditus sacerdos, & nobis deditissimus donauit Ludouicus Carrillo, filius Doctoris Roderici Carrillo Decani medicæ facultatis Complutenſis Academiæ, æstima-

tam mille ac quingentis aureis , triginta in singulos annos designatis, ad eam, & conseruandam & augendam. Nam cum perspectum haberet patris sui voluntatem eam esse, pro summo amore quo persecutus est nostram Societatem iam ab eo tempore quo Romæ, cum medicus esset Cardinalis Pacieci, Patrum nostrorum Ignatij & Lainez, & domesticorum aliorum infirmitates curabat, & bonis suis, quoad fieri posset, nostris non modicam partem donare ; ipse vnà cum matre eiusdem propositi conscia, & per omnia allubente, præter dictā bibliothecam in singulos annos redditus quingentorum ferè aureorum donauit (quibus post matris mortem hoc Collegium potietur) plura daturus, nisi aliis necessitatibus prospicere oporteret. Sed quod magis visum est dignum admiratione, & ore omnium tanquam nouum ferebatur insigne facinus fuit Illustrissimæ Dominæ Catherinæ Mendociæ huius Collegij fundatricis : quæ cum multis annis summo opere exoptasset Christum sequi nudum & pauperem, & vt id assequeretur, vellet bonis suis omnibus renunciare, & ea huic Collegio donare; nostris illi modis omnibus repugnantibus, nihilominus ea fuit prædita virtute in desiderâdo, ea perseuerantia in petendo , vt contra omnium opinionem id meruerit obtinere. renunciauit igitur bonis omnibus, ad redditus quatuor millium aureorum peruenientibus , & suo Collegio donauit, vnde ei tanquam vni è nostris necessaria prouidentur. Quam rem qui pro merito considerabat, licet summè admirati non poterant non commendare facinus dignum ea , quæ ex tam illustri stirpe progenita, maiorum non minuisse modò, verum auxisset sua virtute nobilitatem, & Christo pauperi, quem aded imitari conabatur, gloriam nomenque illustre peperisset. Vnde Catholica Maiestas

Imperatricis Mariæ Austriacæ sororis Philippi II. Hispaniarum Regis, cū audisset huius nobilissimæ feminae factum, Beata illa, inquit, quæ certam ad cælum viam nouit eligere. Præter hæc domus Iesv del Monte aucta est nouo ædificio habitationi nostrorum peraccommodo, & redditibus nonnullis, tum etiam fundo qui speratur multæ futurus vtilitati caritate & operâ Domini Bartholomæi de Sicilia.

Collegium Madridianum.

INTER cetera Societatis ministeria, quæ cum multo fructu sunt exercita, conciones habitæ sunt à nostris multis in templis, nec rarò ad Reges, & Augustam. est autem copiosissimus numerus eorum, præsertim illustrissimarum feminarum qui audiunt præcipuum concionatorem, & quidem vtiliter: liquidem multi pellicibus relictis ad saniozem mentem redierunt, multi qui non ritè confessi sunt, generales multorum annorū confessiones ediderunt. Adolescens quidam nobilis natione Germanus, qui ad Regiam hanc curiam venerat causâ negotij magni ponderis, cū cognouisset parentem deserta fide ad hæreticos defecisse, & sibi præcludi viam, qua suæ indigentiaë prouideretur; decreuerat in Germaniam ad suos redire cū certo suæ salutis periculo: sed cū vnum è nostris in templo nostro concionantem audiret, mutato consilio decreuit potius in Hispania vitam inopem traducere, quàm cum periculo in Germaniam reuerti. & subuenit Deus per nostros probò adolescenti. nam redditus illi annui designati sunt a Rege, qui sufficere possunt vt vitam cum honore transigat. Itum est ad carceres, & subuentum iis, qui publicè puniuntur, tum etiam ad nosocomia

& ad scholas puerorum, quæ ad triginta octo perueniunt, ubi rudimenta Christiana illis traduntur, & inuitantur ut ad domum accedant festis diebus, ut inde egrediantur doctrinam Christianam per vias publicas decantâtes usque ad locum designatum; ubi ad tria ferè hominum millia fit adhortatio, ab vno ex duodecim Patribus grauioribus ad id designatis. Vocantur nostri festis omnibus diebus Virgini dicatis, ab Illustrissima quadam Domina illustri titulo insigni in templum quoddam, ubi ad honorem purissimæ Virginis, meretricibus congregatis fiat adhortatio: qua non paucæ ad honestam vitam reuocatae sunt, & nuptui traditæ, vel alio modo pro voto seruatae. Honestæ quædam femina, summa nescio qua occasione, tristicitia affecta dæmonis astu secum meditabatur, mortem fune collo iniecto sibi inferre: cum autem duo ex nostris primo mane ad domum, ubi illa morabatur, alius causa negotij, in seij accederent; illa vnum ex iis ad se vocauit, & quid mali decreuisset declarauit, addens adductos ipsos à Deo tam insperatò, ut sibi indigenti mederentur. fecit id Pater qua potuit suauitate exhortatus eam, ut suam expiaret conscientiam, quo & ipsa tristitiam abiecit, & deinceps magna nostram Societatem prosecuta est beneuolentia. Scholastici, qui nostras scholas frequentant, ad octingentos accesserant, exercenturque in virtute & litteris, sed præcipuè illi, qui congregationi Annuntiatae addicti sunt, non multi quidem, quòd plures facellum non possit capere, quoad usque cœptum scholarum ædificium absoluator, cui absoluen-do Rex Philippus duo millia aureorum largitus est. Diuertit ad nos idem Rex Philippus in festo Circumcisionis cum Illustrissimo Cardinali Guevara, & multis aliis Principibus; nam Regina, nescio qua inualetudine præpedita venire non potuit,

potuit, vt decreuerat; venit tamen in feſto Epiphaniae, & interfuit ſolenni ſacro & concioni, multiſque ſignis oſtendit beneuolentiam qua noſtram proſequitur Societatem; & eo maxime, quòd cum antiqua conſuetudine Reginae Hiſpaniae ſemper habeant Patrem Franciſcanum à conſeſſionibus; ipſa adduci non potuit, vt Patrem noſtrum abiiceret, & Franciſcanum aſſumeret. Tres è noſtris obiere. vnus fuit Pater Ludouicus Molina profeſſus quatuor votorum, ſatis & ob virtutem, & ob eximiam litterarum peritiā omnibus notus, & in magno pretio habitus. Duæ potiſſimum in eo fulſere virtutes, paupertas cum ſumma humilitate coniuncta. nam cum iam ad ſexagintaquinque annos perueniſſet, & aſſiduo ſtudenti labore conſumptus fuiſſet, nunquam eſt paſſus aliquid vltra commune: n victum & veſtitum ſibi dari; in cubiculo præter imaginem depictam, & libros nihil amplius quàm Frater quilibet habebat: liber ad diuinum officium recitandum, & breuiarium ita præ vetuſtate detrita erant, vt folia in quibus continentur minores horæ, vix legi poſſent: erant enim ante ſeptuaginta penè annos typis excuſa. Præſtitit etiam obedientia & obſeruantia in Superiores, vt in celeritate ad communem conuictum, & in obſeruantia à nouitio minimè excederetur. Omnibus fuit non leui dolori mors eius: omnes enim regij auditores, fidei cenſores, & cæteri Iuriſperiti magni eum faciebant, & opera ab eo in lucem edita: quamobrem tam citò ſibi ereptum maximè dolebant. Non eſt prætereundum tam fuiſſe addictum ſemper lectioni illius libelli vtiliſſimi, qui inſcribitur de Imitatione Chriſti, vt nullo die modicum tempus non intermitteret à reliquis ſtudiis, in quo caput eius integrum perlegeret; cumque in extremo morbo, de nulla alia re, quàm de Deo cogita-

ret,

ret, admiratus P. Rector quæsiuit ab eo, num absolutos relinqueret alios libros, & quid de illis fieri vellet. cui ille breuiter indicauit, quid res haberet, & mox quasi ad eum iam non pertineret, Faciat, inquit, Societas pro suo arbitratu. Vixerat in Societate quadragintaseptem annis. Secundus obiit P. Ioannes Vasquez professus quatuor vortorum. insigniter functus est suo operarij Societatis munere. nam sua familiaritate suauilucratur multos Deo; in iuuando eos qui morti erant proximi, præcellebat, vnde in eo se munere frequentius exercebat; & adeò & in hoc & in aliis constanter proximorum saluti studebat, vt numquam defatigari diceretur. Morbus quo ereptus est, dies quindecim perseuerauit, quibus tam insignia dedit & patientiæ & voluntatis diuinæ adimplendæ signa, vt omnes admirarentur. nam ita delectabatur in sermone de suo exitu habito, ita è vultu & gestibus internam hilaritatem ostentabat de suo ceteri decessu, vt nihil iucundius audiret, nihil gratius loqueretur. Quam rem non solum nostri, sed medici ipsi animaduenterunt, affirmabantque numquam se tam insolitam expertos lætitiain migraturo. Quoniam verò summè deuotus erat sacrosancto Christi corpori, petiuit ei quotidie communicare: quod & sæpe factum est, magno cum fructu & cum miro solatio. Tertius præter hos decessit P. Ioannes Cardenas, qui præerat Residentiæ Nauálcarnerañæ Complutensi Collegio annexæ: vbi omnibus carus erat, tum ob ingenitam modestiam, & in agendo cum proximis suauitatem, quibus modis omnibus prodesse curabat, tum ob charitatem qua egenos prosequabatur; quam tunc maximè ostendit cum opidum illud molesta peste afflictatum est. nam ille nec metu correptus, nec labori succumbens omnibus subueniebat,

ompium

omnium confessiones audiebat, & necessaria alia conferebat, ut meritò verus omnium pater haberetur. Extremo correptus morbo, cum Superiorum facultate ductus est ad hoc Collegium, ut commodius curaretur. Vbi & patientia & cæteris virtutibus, & maxime desiderio, quo cupiebat dissolui & esse cum Christo, ut ipse aliquoties repetebat, nostros omnes certos reddens de sua felicitate, ad Deum euolauit. Ad sanctarum reliquiarum ornatum reliquiaria, & similia alia donata sunt, magno pretio æstimata.

Collegiū Conchenſe & Placentinum.

IN Conchenſi Collegio per ſolos quatuor ſacerdotes miniſteria noſtra exercita ſunt, nihil autem eſt ſingulare quod ſcribatur. In Placentino omnia ſunt præſtita, & domi à noſtris, & foris cum proximis, quæ ex inſtituto ſunt Noſtrorum operâ parata fuit domus, & eleëmofynæ à Præfecto vrbiſ, & viris vrbiſ præcipuis deſignatæ, ad alendos & educandos pueros inopes & orphanos, & cura vni demandata eſt. cum tamen priùs hac illac vagarentur, nemine illis proſpiciente. In æſtate ex pauperibus grauiter infirmati ſunt quamplurimi abſque vlllo remedio. noſtri igitur de eo egerunt cum Epiſcopo & vrbiſ Præfecto, & viris aliis inſignibus, qui omnes ad trecentos aureos elargiti ſunt, quos per noſtros diſtribui voluerunt. quod & factum eſt: nam medici vocabantur, & medicamenta neceſſaria omnibus miniſtrabantur, & animæ ſimul curabantur, magno cum ipſorum infirmorum bono, & ciuium ædificatione, qui noſtrorum curam & charitatē multis modis commendabant. Poſtulatī ſunt duo ex noſtris à Fratribus, qui ab Alcantara vocantur, ut in ſuo conuentu habitarent, &
miſſi

missi sunt Quadragesimæ tempore, & vnus concionabatur in templo Fratrum, & in monialium monasteriis; alter verò explicabat casus conscientia. & vterque omnium excipiebant confessiones & generales non paucas: inimici conciliati, & alia ritè obita, quæ nostri muneris sunt; vnde magna & Fratrum illorum, & totius populi conciliata est in Societatem beneuolentia, vt eosdem vel alios obnixè petiuerint, qui ad eos redirent; & missi quidem fuissent, si præstò essent. Idem officium præstitum est ab vno è Patribus in vicinis opidis, qui degit in prædio huius Collegij, quod Magdalenæ nomine vocatur. aucta sacristia pretioso pallio, tribus calicibus, cruce & candelabris deauratis, & affabrè elaboratis, & multis aliis ornamentis non modici pretij.

Collegium Murcianum.

OMNIA Societatis ministeria vtiliter cum proximis exercita sunt. Illud de nouo inductum, quòd singulis diebus Veneris ad vespèram per tempus Quadragesimæ exemplum aliquod enarratum est coram frequentissimo populo, & cum singulari fructu. nam multi permoti sunt ad generales confessiones. Octo ex nostris missi sunt ad diuersa opida, & quatuor quidem per viginti tantum dies; sed fructus longiori tempore respondebat, vt nequaquam voluntati ac necessitati omnium posset satisfieri. Quamobrem duo ex Patribus grauiter ex summo labore infirmati sunt. Duo alij postulati ab Episcopo Carthaginensi, per totam Quadragesimam Carthagine sua munia obiere cum eodem labore, sed non cum minori fructu. Reliqui duo petiti sunt ab Episcopo Oriolano. duo opida sunt ingressi ad regnum Valentia pertinentia ad eos reducen-

reducendos, qui à Mauris ducunt originem, quibus hic annus designatus erat à censoribus fidei, ut liberè impunes suos errores cōfiterentur. Quinque mensibus & iis ob hyemis asperitatem importunis in hac re perseverarunt Patres nostri summo cum labore, & interno angore salutem illorū procurantes. & labor quidem qui collectione fructus solet reddi leuior, auctus illis est, quod nullum, aut ferè nullum ex terra adeò sterili fructum perceperunt; quamvis non defuere aliqui ex veteribus Christianis, qui velut rosæ inter spinas inter illos morabantur, & dolorem de aliis perceptum leniuerunt, dum nostrorum hortationibus vitam mutarunt, & in posterum cum omnium admiratione perseverare proposuerunt. E duobus, qui hoc anno euolarunt ad cælum, vnus fuit P. Gaspar de Soto, Pañaluere natus diœcesis Conchensis, qui suam adolescentiam dicauit erudiendis pueris, & tradendæ Grammaticæ; qua in re excelluit quidem: deinde in omnibus ministeriis se exercuit, & multo tempore in procuranda ac augenda re temporali Collegij Murciani multa cum laude & comodo. Illud mirificè curabat in omnibus, ne proximis vlla daretur occasio minùs rectè de Societate sentiendi, cuius honorem rebus aliis præferebat, hancque suam mentem nitebatur ingerere nostris, qui proximorum saluti incumbabant, quasi maxime deceret ministros verbi Dei. Vnde cum aliquādo femina diues, quæ illi sua aperiebat crimina, correpta morbo illū vocasset, ut id officij cum ipsa exerceret, absolute ministerio obtulit ei fiscellam, quam domū deferret, annulis, armillis, murænullis, ac cæteris muliebribus ornamentis ex auro argentoque confectis plenā, magni quidem pretij, ut ex illis calices ad sacrosanctum sacrificium conficeret; sed ea omnia etsi femina posset dare (nam in
sua

sua potestate erat) respuit illicò ille ea sola ratione, ne quis obloqueretur, ac diceret seductam à confessario feminam ornamenta illa donasse; & hac quidem ratione excusabat factum, cum aliqui ex nostris eum de inani metu accusabant. Crescebat autem cum ætate hic conseruandi honorem Societatis zelus, & ad id quoties se occasio offerebat, hortabatur nostros. Vnde postquã extremè vnctus est, Fratribus scholasticis, qui ei iam decedenti adstant, hæc verba postrema locutus est commendans illis deuotionem in P. N. Ignatium, & hunc zelum ædificandi proximos, quo ipse tenebatur, tam inflammato spiritu, vt mirificè fuerint recreati præ se ferentes præmium quo iam erat remunerandus. Obiit igitur natus 64. annos, quorum quadraginta in Societate traduxerat.

Collegium Bellomontanum.

PRÆTER communia quæ non cum minori fructu quàm superioribus annis præstita sunt, quidam & animo & re Societati infensus, qui nullam præteribat occasionem de nobis obloquendi, & malefaciendi pro sua facultate, vnus ex nostris suasu in spiritualibus se exercuit meditationibus; quibus non solum vitam mutauit in melius cum omnium admiratione, sed in eo est totus; vt omnibus persuadeat vt ad nostros accedant, eisq; ad suam vtantur salutem. Institutum est hoc anno Seminarium, in quo septem è nostris à duobus magistris instituuntur in lingua latina & græca, non sine utilitate. Quidam nostris rebus valdè affectus ædificat rusticanam domum nostrorum recreationi accommodam, quæ ad sumptus duorum millium aureorum accedet.

Collegium Occaniense.

E Duabus congregationibus non nuper institutis in hoc Collegio, scholasticorum vna, altera laicorum, hoc anno hi curam sumpserunt providendi pauperibus carcere detentis, stipe coacta; vnde per singulos dies necessaria victui illis subministrant. frequentant templum nostrum permulti, præcipue ut Sanctorum reliquias venerentur bene compositas. est in illis ingens os gloriosi Martyris Mauricij in argenteo vase rectè collocatum, ut exportari possit ad infirmos id frequenter postulant, non sine miraculo. Nam quidam cum grauissimo ilium dolore premeretur, nec urinam emittere posset, multis remediis adhibitis, rogauit nostros, ut sacrum illud os ad se adferrent; duxit vnus, & apposuit infirmo, & confestim omni est dolore liberatus, & impedimentum urinæ remotum est. Coniugata etiam femina, cum in pariendo adeò esset difficilis, ut iam penè efflaret animam, quòd per duos dies fœtus in ventre transuersus mansisset, postulauit reliquias, & mox ut applicatæ sunt illi, facillimo negotio peperit. Duo sunt ad spiritualia exercitia admissi: vnus fuit insignis quidam concionator è Dominicana familia, qui frequentibus litteris id postulauerat. decem dies consumpsit expiatis confessione generali peccatis. reuersurus domum, magna nobis gratitudinis signa, suiq; profectus exhibuit. Alter ex equestri familia, qui in præcipua Ecclesia insignis est & canonicatu, & dignitate, ac multis fûctus muneribus, quòd esset Doctor iuris peritus, venit ad nos nõ sine suorum familiarium admiratione. Exercuit se viginti dies, in quibus mirum est quàm summissè ac modestè se gesserit. nam relictæ argentea supellectile
quam

quam secum ferebat, nostra contentus nihil præ-
 termittebat ex iis quæ fieri solent; qui generali con-
 fessione expiatus cum famulis duobus ad suam Ec-
 clesiam rediit, ita mutatus ut admirationi sit omni-
 bus & exemplo. nam & distributas horas suis me-
 ditationibus adhuc obseruat, & suis & aliorum lit-
 teris ostendit, quantum debeat ob beneficium præ-
 stitum Societati. Dignus valde est, qui memoriæ
 scripturæque mandetur insignis honor, quo Ca-
 tholica Regis ac Reginae Maiestas nostrum hoc
 Collegium cohonestavit. Cum animi gratia Re-
 ges Catholici in deliciosam domum (Araniusium
 nomine) miliaribus circiter sex Occania distitam
 accessissent; Serenissima Regina cognovit apud
 nos esse religiosam & piam reliquiarum supelle-
 ctilem. cuius inuisendæ causa, ex suis asseclis vo-
 luit adire plurimas: quarum plena pietatis nuncia
 piissimum Reginae animum incitarunt, ut sua re-
 gali præsentia ipsa nostram decoraret domum: si-
 bique gratissimum fore significavit, si scholastici
 nostri aliqua actione eius celebrarent aduentum;
 quippe quæ Societatis actiones, quibus in Italia
 excipi consuescebat, iam dudum in Hispania desi-
 derarat. Huius rei gratia quidam dialogus latino
 vernaculoque sermone eleganter & venustè com-
 positus paratus est in aduentum, quem in primis
 hoc Occaniae opidum pridie Nonas Maij celebra-
 uit, & eodem die Reges domum nostram inuisere
 voluerunt. Quod cum fieri non posset, Illustrissi-
 mus Lermae Dux Patri Rectori significavit, Catho-
 licis Regibus fore gratissimum, si scholastici no-
 stri regis curribus euecti domum adirent Ara-
 niusij regiam; illi tamen non acquieuit ob difficul-
 tates multas, quas inde suboriri necessum erat.
 Quare altera die, quæ Christo Domino cælos
 ascendenti sacra fuit, causa solum nostra Occaniam

redierunt, nostrumque adiere Collegium formosis peripetasmatis, epigrammatis, hieroglyphicis aliisque carminibus ornatum; exceptique sunt à nostris maxima civium musicæque celebritate, ac inprimis religiosè ac piè sanctissimo Eucharistiæ Sacramento, dein reliquiis adorandis. tandem suis infederunt subselliis, & nostri Scholastici cuiusdam sancti Ioannis Eremitæ dialogum quadam venustissima aptissimaque chorea præuenerunt. post subsecuta est actio maximo Regum applausu; qui per duas horas singularis beneuolentiæ significationibus & voluptatis argumentis interfuerunt, eademque tam egregiè ac strenuè habita, ut tum ad eximiam delectationem tum ad lacrymas, prout ipsa exigebat materies, ipsi Reges commouerentur. Peracto verò dialogo quam sibi gratum fuisset obsequium coram indicarunt, & hactenus qui præsentés fuerunt, tantæ rei magnitudinem ac celebritatem admirantur. Infecit sæua pestis Tarraconium opidum, cuius quidem grassantis ingruentisque terror ac pavor confessarios retraxit, ita ut ferè omnibus destitueretur. Vnus tamen è nostris confessiones excepturus hinc exiit, cuius labore ac diligentia magna ex parte subuentum est ægris: quorum tanta copia ac multitudo fuit, ut cum vnus solus extremè indigentibus subuenire non posset, necesse fuerit, ut alter è nostris obtentis Collegij subsidiariis accederet (quòd isthæc duo Collegia Ecclesiastica beneficia inde sibi assiscant.) vterque nec ulli labori, aut vitæ parcebat, ut confessiones audiret; non ægrotorum solum, sed aliorum etiam qui salutis causa trepidabant. & ut efficacius ac melius explerent hoc munus, modò in ecclesiæ plano expectabant, cadauerum fœtore contempto, eos qui confessionis lauacro crimina volebant abluere; modò verò per vicos & compita

quæri-

quæritabant & domos. quod singularis virtutis
 exemplum non retinuit solum aliquos confessa-
 rios, qui fortè Tarraconij remanserant, & plures
 alios cuiusque status viros parantes fugam, sed
 alios etiam quos pestis terror expulerat, retraxit.
 Consultum quoque breuibz quibusdam concio-
 nibz animorum salutis. quæ quidem medicina ani-
 marum & corporum fuit: siquidem eo die quo con-
 ciones haberi cœperunt, qui sacer fuit sanctissimæ
 Annæ, pestis etiam desinere cœpit magna ex parte,
 cuius rei novitas in causa fuit, vt etiam auditorum
 frequentior esset numerus, & feruentior confessio-
 nis, sacræque synaxis assumptio, donec cōtagiosus
 ille morbus extingueretur omnino. Quamobrem
 eius opidi incolæ non solum spiritualem salutem,
 sed corporalem etiam nostris, nostræque Societati
 acceptam referunt. Ex Scholasticis nostris vni qui
 & congregationi Parthenicæ nomen dederat, in
 somnis contigit spectrum; quod quia rarum est,
 breui dicamus oportet. Hic nostras venit ad clas-
 ses aliàs nequam; nostrorum tamen industria, ac
 doctrina commotus meliora sapere cœpit. Qui
 cum quadam die crimina confessario dixisset, fuis-
 setque sacrosanctæ particeps Eucharistiæ, in som-
 nis sequentem se dæmonem sensit: quem pro viri-
 bus conatus effugere, defessus tandem sistit gra-
 dum, & expectat tunc obiurgat iuuenem dæmonem,
 quod frustra in abluendis animæ maculis laboret:
 quippe qui se suamque animam illi tradiderit. quæ
 cum audisset in somnis, trepidus quærit quo pos-
 sit dæmonem propulsare. arripit librum & illo mo-
 lestum percutit monstrum; sed frustra, donec, cum
 se congregationi Virginis matris adscriptum me-
 minisset, precibus recurrit ad Virginem: quam di-
 labentem è cælis sibi visus est videre, quæ dæmo-
 nem propulsauit; Faceffe hinc horrendum mon-

strum, meus est hic adolescens, cuius animæ salutem à Deo Opt. Max. impetraui, quoddam rosarium quotidie meum precibus absolueret. Tunc iuuenis pro tanti beneficii magnitudine gratias agens mortales Virgini, nō semel tantum rosarium quotidie, sed bis posthæc recitaturum sese promisit. Excitatur à somno è naribus emittens sanguinem, quo rubentem librum in lecto eiusque membranam dilaceratam reperit. Nobilis quædam femina obiens, testamento legauit ad coëmenda templi ornamenta, redditus annuos maraudinorum septem millium. Altera ducentos donauit aureos ad casulam coëmendam. Tertia pretiosam vestem, qua itidem casula pretiosa constructa est, & pannus quo sanctissimum Sacramentum tegatur. Auctum est præterea Collegium molendino ex aqua, ex quo redditus centum quinquaginta aureorum per annos singulos decerpit.

Collegium Carauacense.

IN ministeriis Societatis exerciti cum fructu sunt nostri. multi ad sanam mentem reducti, inter quos illustris fuit adolescens deploratis moribus: qui cum per annos aliquot operâ nostrorum diligenti nō permetteret se ad Deum perducere, tandem cum nostrorum conciones audiret, nescio quo in verbo ita Deus eum illustrauit, ut in ea meditatione quis fuisset, quis futurus esset, tantam vim effunderet lacrymarum, ut ab ea se non posset temperare. Referebat autem ipse hoc Dei beneficium ad Virginem Deiparam, cuius amore assiduò flagrabat, atque hoc solo bonum sibi esse fatebatur: statim suasu vnius ex nostris abiicit domo chartas lusorias, quæ noctu diuque viris populi nobilioribus, ac summè perditis paratæ erant: ac multis aliis superatis

superatis difficultatibus in nostro Collegio se spiritualibus meditationibus dedit; ubi confessione generali suam conscientiam expiauit, ac deinceps ita tranquillè viuit, vt domo egredi nunquam definierit ad occasiones fugiendas; imò opidum reliquit, vt à se amicos sui olim similes ablegaret. Perseuerat autem in eo vitæ statu cum tanta hominum admiratione, vt à Deo tactum fuisse, cuius est facere mirabilia, omnes etiam palàm fateantur. Illud etiam specimen tribuit nobis diuinæ prouidentiae, quòd cum externus quidam ab Hispanica natione in nosocomio infirmus iaceret, & ab scholasticis nostris qui solent infirmos visitare, confessorium postularet, & monachum sese offerentem renueret; vnum è nostris inclamabat. at illi quæ est hominum socordia, obliuiscuntur. & magister noster, qui per singula sabbata illud cum scholasticis munus obibat visitandi infirmos, & tunc etiam nescio qua re occupatus non abierat: tamen egit cum Rectore maiori vi vt se mitteret. missus inuenit infirmum iam penè decedentem & consolatus cum audiuit eius peccata: quo onere abiecto cum patris magna consolatione, & ægroti summa lætitia euolauit ad superos. Vnus è nostris missus fuit ad conuersionem illorum, qui à Mauris originem trahunt, è quibus paucissimi persuasi vt suam conscientiam aperirent. & hi quidem timore correpti latere volunt suos; vnde labor creuit ex minori fructu. nec adducentur, vt videtur, ad idonea, quoniam debent suos errores iudicialiter, vt dicunt, priùs fateri. In opido proximo peruerustæ erant inimicitiae inter viros nobiliores, vt penè facultates cum vita & salute exhaustæ essent. vnus è nostris concionem habuit ad eos; qua sic sunt permoti, vt cum eodem die eos conueniret, illi tradiderint facultatem componendi rem pro suo arbitratu.

Domus Probationis Villaregiensis.

PRÆCIPVVM huius domus institutum est nostrorum nouitiorum institutio: & præter assiduas ex instituto Societatis exercitationes duæ noua media eos feruentiores ac magis perseverantes reddidere. Vnum est deuotio, qua tenentur erga Deiparam, hinc orta, quod imago extracta ex ea quæ fertur à Luca depicta, in sacello nouitiorum collocata est solenniter. ac per octo dies, & in quotidianis exhortationibus, & in familiaribus colloquiis. & in recreationibus nihil aliud versabatur a nostris, quàm id quod augere potuit hanc in Virginem mentem, relatis historiis, de beneficiis in sibi deuotos à Virgine collatis, & aliis obsequiis multis longiorum meditationum, pœnitentiarum & mortificationum præstitis: quod in festis omnibus obseruant per annum, & per octauas. ita fit vt quasi filij ad matrem in omnibus necessitatibus ad Virginem accedant, & in filiali aduersum eam fiducia & amore educentur. est autem experimento compertum, quàm certò teneris mentibus suorum familiarium præstò adsit Virgo. Alterum medium fuit deuotio in Patrem nostrum Ignatium excitata collatione effigiei eiusdem cum aliis Patrum Xauerij, Laines, & similium: quorum conspectu ad memoriam reuocant eorum exempla, & summe recreantur, magnique æstimant regulas & spiritualia Patris nostri exercitia, ac multam experimur vtilitatem hinc nostris nouitiis prouenisse.

Collegium Optense.

EXCURRUNT nostri ad opida vicina, ex quo magnum commodum multis accidit, & nomen nostræ Societati: nam vndequaque veniunt non pauci ad nostros de sua salute consulendos. Itum est etiam ad opidum Taranconium, & in eo id præstitum quod dictum est in Collegio Occanienfi.

Collegium Seguritanum.

EX hoc quoque missiones factæ ad finitimos pagos, in quorum vno cum casu inopinato verbum noster concionator proferret, duo qui iam sese parabant ad honorem, & vitam cuidam innocenti eripiendam, ab ea mente semoti sunt. Itum etiam est ad opidum fermè mille civium, qui id postularât, vbi singularis fuit omnium ad conciones concursus, & expianda peccata, vt noctu diu-que non vacaret Patribus sibi ac naturæ indulgere. fuere autem multæ exceptæ generales confessiones. Sacristia fuit aucta mille argenteis ad coë-menda ornamenta.

Collegium Oropesanum.

IN hoc eadem quæ in aliis actitata. nostri Scholastici festis diebus ad pagos vicinos egrediuntur magno cum fructu & adificatione ad pueros in doctrina instituendos: similiter & sacerdotes excurrunt ad opida ad Comitem pertinentia, quibus ille prouidet liberaliter, ne oneri sint ciuibus. Vnus etiam missus est cum alio ex Collegio Placentino ad opidum longè semotum, vbi omnes tempore

Quadragesimæ ita permoti sunt ad expianda nostris sua peccata, vt ceteri Religiosi ociosi permanserint, vt Superiori vnus ex illis ingenuè est confessus.

Collegium Toletanum.

ET in hoc Collegio laboratum est, & proximis commodatum. nam tres aut quatuor lites magni momenti finitæ, & inimicitia sedatæ cum ciuium lætitia non modica, quòd mala non leuia inde suborirentur. Aucti sunt redditus annui Collegij mille argenteis, tum etiam redditus annui mille aureorum Cardinalis Quirogæ assignati sunt in huius ciuitatis vectigalibus, post nonnulorum Cardinalis famulorum, qui eis modò gaudent, mortem nobis obuenturi.

Collegium Talabricense.

TALABRICENSE tanta nostros p̄sequuntur beneuolentia ob conceptam de eorum virtute ac litteris opinionem, vt nihil negotij illis occurrat, quod nostrorum consilio ac operâ non exequantur. Vnde lites, rixæ, discordiæ, & multæ & graues ad eos componendi gratia delatæ, compositæ sunt pro ipsorum arbitrio. diuortia iam ad litem deducta cum magno populi scandalo, reuulsa sunt, & domum coniuges deducti cum eorum gratificatione. Actum cum sacerdote vt se summitteret homini & nobili & diuiti, quem iniuria affecerat, & ita recõciliati, qui prius maximo odio dissidebant. Idem factum est inter socerum & generum grauitèr dissidentes, vt solet inter sanguine coniunctos exardescere magis dissensio. Virgo quædam ob non obseruatam modestiam & grauitatem

tatem venit in parentum suspicionem, qui & moleste eam increpabāt, & adeò in eam incensuerant, ut timeretur ne eam pater interficeret, ut aliquoties fuerat minatus. illa ad nostros accurrit, qui domum exeuntes, ut parentes eius de pace cum filia conuenirent, ita suis rationibus patris animum permouerunt, ut subito coram ipsis Patribus in genua prostratus, & oculis ad cælum conuersis: Tui, ait, amore solius, ô mi Deus, illi parco; deinde vocata puella lacrymabunda nixa genibus, & venia petita osculata est parentum manus. atque hucusque permanent beneuoli & nostris grati, quòd sua diligentia seditionem è domo sua expulerint. Monachus è monasterio egressus in locum ab vrbe semotum sese abdiderat, ut ibi lateret definiens apud se nunquam ad monasterium redire, imò in animum induxerat se veneno enecare, quod secum ad id afferebat, nisi res pro voto succederet. cognouit id vnus è nostris detegente laico, qui domi suæ illum absconderat, per quem in scriptis misit remedia aliqua, & morbo conducentia, ac petiuit ut in loco designato clam conuenirent, & agerent cum eius Superiore de pace, ac modo quo fuisset reducendus iuit Pater noster in designatum locum, nò inuenit. abierat enim tentatione victus, nec nisi post multos labores inuentus adductus est in domum quandam rusticam, vbi iam Superior præstolabatur: quem ut vidit, statim ad eius pedes procubuit, & humiliter venia petita, peramanter & beneuolè exceptus est, & ita re cōfecta domum quisque suam rediuit; & Superior ille cum cæteris Religiosis ita gratum sese ostendit, tum ob rem bene gestam, & fratrem ad ouile reductum, tum maximè quòd cum tanto silentio absque eo quòd quisquam id persenserit, effectum est. Inter Ecclesiasticos huius vrbis & Senatum, sumpta occasione

ex Ecclesiastica immunitate non seruata, grauis est orta seditio, & rixæ non paucae excitatae. sollicitabant enim Ecclesiastici, non solum suos, sed etiam Religiosos omnes ut suas agerent partes, & ita lites, odia & similia mala timebantur duratura; nisi nostri arbitri & mediatores intercederent. cumque multis vltro citroque remediis propositis nunquam de pace conuenirent; actum deinum est, ut ex Ecclesiasticis designarentur duo Canonici cum duobus parochis, & ex senatu duo equites, quibus commissa res, ut facto in nostro Collegio conuentu nostrorum interuentu res componeretur. quater igitur simul conuenientibus commissariis tandem pax conciliata, re scriptis tradita, & obsignatis nominibus eorum, qui ex vtraque parte conuenierant; ut sic pax totius populi bono necessaria permaneret diutius, ut quidem permanet Dei munere. Femina coniugata per multos annos à daemonibus vexata, sepe etiam Ecclesiasticis exorcismis liberata iterum vexabatur. quod ut ad Patrem vnum è nostris delatum est, & ille signis acceptis comprobasset quod ferebatur, voluit ipse cum daemone pugnare, ut cum omnino è corpore feminæ expelleret. Ventum ad pugnam est in templo D. Michaëlis, detecto sanctissimo Sacramento. cumque femina coram sacerdotem adspiceret, coepit insanire, & huc illucque se conuertere: quem cum Pater cogeret ad superiorem gradum ascendere, & genua coram Sacramento flectere, fecit ille. iussus nomen detegere, detegit, dicens se esse Sathan. rogatus an socium haberet, dixit se habere Luciferum. rogatus rursus causam ingressus in feminam, nullam esse dixit, sed ante duos annos ut illam contorqueret, pro voluntate fuisse ingressum: quod & iussus est omni populo adstante renunciare. Coepit ergo sacerdos noster daemonem cogere
præcepto

præcepto vt exiret, & ne quidquam loqueretur aut detegeret, quod cuiquā detrimento esset. nam hoc ille aggrediebatur; sed obediuit coactus. cumque vniuersim aliqua proferret, per iocum sacerdotem allocutus est. cui iussus veniam petere, *Quomodo*, ait, petet, qui veniam non est consecuturus? & pedes illius est osculatus. Compulsus exire, & vades, quod nunquam esset rediturus, tribuere *S. Michaëlem & Ludouicum Regem Galliarum*, quo nomine vocabatur sacerdos; ille, *Exibo*, ait, & signa dabo, at vades nequaquam dabo. interrogatus, cur ita; *Ne cogar ab illis*, inquit, non redire, vt illi qui compulsi sunt exire in *Maria matre Dei*, nempe in templo dicato *Virgini à charitate dictæ*, apud opidum *Illescas*, vbi pulsi fuerant alij dæmones vadibus datis. structa vi, & iussus exire renuebat ille, conquestus se nunquam in infernum ingressum, sed in aëre permansisse, rogabatque ne premeretur ad infima descendere. cumque, vt videbatur, *S. Michaël & Ludouicus* adstarent, ille conuersus ad eos, rogabat mitius secum agi: sed sacerdos vrgebat vt exiret oblati vadibus, & ad inferna secederet suæ inobedientiæ pœnas daturus. quod ille grauius ferens cœpit tremere & rugire, & emissis vlulatibus tremēdis; ac dicens, *Ad inferna mittar condemnatus vbi nunquam fui*, per duas horas egredi repugnauit. donec tandem victus (*nixa genibus femina*) dæmon sic allocutus est diuos illos, *Egrediar, egrediar*, siquidem ita iubetis, ita polliceor & *Mariæ matri Dei*, & tibi *sacerdoti Dei*: ac statim petiuit crucifixum, quem vt accepit adorauit, & adorandum omnibus exhibuit & sacerdotibus exosculandum. & aliquando in eas voces prorumpebat, *Parete statim, parete Deo*, ego damnatus ad inferna mittar; & vos cauete. nam pœnæ sunt paratæ lusoribus, falsa iurantibus, obloquentibus, &

qui

qui malè parta conseruatis, &c. cumque ergo tandem virgeretur, cœpit mulier contorqueri, & huc illucque & corpus & vultum conuertere, & magnis emissis vlulatus ita liberata semimortua mansit in terra iuxta aram. Re peracta, actis Deo gratiis, B. Virgini, & S. Michaëli, & Ludouico coram omni populo obstupesciente, reducta est domum, & manet adhuc sana, maximas Deo gratias agens pro tanto beneficio.

PROVINCIA CASTELLANA.

N VMERAT prouincia quingentos & sex: Patres, vnum supra ducentos, Fratres trecentos & quinque, quorum alij litteras profitentur, alij domi laborant, nuncio remisso studiis litterarum. migrarunt ex hac, quæ appellatur vita, viginti; ad alias prouincias quatuor amandati: cooptati in nostrum ordinem Scholastici sex & viginti, Adiutores triginta, itaque multo sunt plures quos admisimus, quàm quos amisimus, Deo benignissimè prouidente, & graue damnum, quod biennio proximo prouincia fecit funerum crebritate, fauore verè paterno reparante.

Domus Professa Vallisoletana.

R ELIGIOSA disciplina, nostrarum legum obseruatio pristino more in hac nostra Vallisoletana Professorum sede viguerunt; præuiis exemplo senibus, quorum vestigia minùs antiqui sectantur, concors omnium animus est, & voluntatum mira consensio. Societatis erga externos officia, vt in
vrbe

urbe percelebri, quæque nostros frequenter aduocat, gnauiter ubique præstatur. Mauro, quem propria delicta capitali addixere supplicio, nostri, ut baptismum susciperet suaserunt: quem annuentem, deq; fidei mysteriis edoctum vnda salutaris aspergit, ut Ecclesiæ iam aggregati, expiatiq; vitiorum sordibus carnifex vnum corpus occideret, animo in cælum euolante. Mulieres numero decem ab inhonesto corporum animorumq; mercatu sese ad eximiam vitæ munditiam nostris hortantibus transtulere: ex quibus vna, quæ quo formosior, eo ciuitati perniciosior exstiterat, serio vitam corrigens & luxum, ac delicias vitæ asperitate compensans vno dumtaxat mense superuixit non dubio adeptæ sempiternæ quietis argumento. Beatissimę Virginis Sodalitas, quam superioris anni pestis exhauserat, maiore incremento restituta est, Sodalibus tum de sua, tum de aliorum salute sollicitis. Philippus hoc nomine tertius totias Hispaniæ & vtriusque Indię Rex inclytus, Regina comite, nostrum templum in diui Rochi feriis sua præsentia decorauit, & in eo rem sacram venerabundus audiuit. Vallisoletanus & Asturicensis Antistites Regibus in iis quæ ad cæremonias pertinent, adfuerunt: quin & Regina ipsa tali digna coniugio destitutorum hospitali domui (hoc enim loco nomen est) per nostros largè liberaliterq; succurrit. Sacra supellex excreuit pretioso peristromatum dono, ad vtriusque lateris altaria vestienda, aulæisq; sericis, ut pro cælo esse possint cum celebrioribus feriis noua in nostra æde eriguntur altaria. terni insuper ex argento dati calices, inaurataq; acerra, lychni pensiles argentei duo, ut in sacellis nostris duobus luceant.

Collegium Vallisoletanum.

D Ambrosij Collegium valetudo aduersa tentauit, itaque post diurnam multorum anginam & cam semipestiferam, quæ ex alio manaret in alium, tres obiere; sacerdos vnus spectatæ virtutis, duoq; Fratres officiosa diligentia commendandi. Litterarum tria florent gymnasia, primum Theologiæ, de quo sæpe aliàs; alterum Philosophiæ, quod Anglicanos alumnos multos, duosq; nostros Fratres instituit; tertium Dialecticæ, quæ hoc anno tradita cœpta est ad Anglos, qui nuper adueniant, instruendos. Est quidem huius Collegij cura præcipua, vt nostri tam discipuli quam magistri virtutem cum sapientia coniungant: externis tamen, qui multi conueniunt, negare se sacerdotes nostri non possunt, quorum & confessiones audiunt, & causas tuentur, quæ Societatis patrocinio non videntur indignæ. Collegas nostros numero quadraginta perfectionis mirum tenet desiderium. quare proximo Aduentu post recitatas Litanias omnes ferè genibus flexis in oratione semihoræ spatio persistere. Bis in hebdomada Fratres omnes Patresque nonnulli in paratâ exedram conueniunt audituri Patrem Rectorem de sequentis diei meditatione differentem, & rerum capita proponentem: quæ sanè prouisio ad diuina contuenda animum efficit perattentum, neque mens aliena cogitando distrahitur. Habet noster æditimus nouam telam, eamq; valdè pretiosam ad altare maximum exornandum, & ad sacerdotis rem diuinam peracturi vestes faciendas, missam ab Illustrissimo Trascallensi Episcopo, Collegij nostri ex India ipsa fundatore.

Collegium Medinense.

DVODEQVADRAGINTA censi, Patres duodecim, Fratres artium (vt vocant) studijs intenti totidem: vnus latinitalis magister. cætera pars quotidianis ministerijs distinetur. Sancta hebdomada Philosophiæ præceptor & discipuli Beati nostri Patris Ignatij sese meditationibus inclusi totos dediderunt: quippe morbosa proxima æstas pium hoc opus, & nostris adeò salubre tum multis decubentibus impediuit. Tres fratres mortui, vnus Adiutor, & collegij villicus cessare nescius, duoq; philosophi, Iulianus Quiros Ouetësis, & Alphonsus Velascus municeps Medinensis, vterque Collegio tam moribus, quã ingenio charissimus: immaturaq; amborum mors magistro fuit & condiscipulis luctuosa. In Societatem asciti tres, vnus ex Humanitatis schola, duo ad rerum quæ manibus teruntur famulatum. Ianuario proximo prouinciæ Professi ad procuratorem de more tum eligendum, tum ad Urbem legandum, ac de ijs deliberandum, quæ ad nostrum Patrem Generalem referri sit expediens, huc ex consueto conuenerunt; concionesq; Patrum congregatorum, quarum prima Patris Prouincialis fuit, ciuitas nostri amans libenter audiuit. Incunte mense Iulio Rex Philippus Vallisoletum profecturus dies paucos in hac vrbe substitit, cumq; religiosa domicilia sua vellet honestare præsentia, nostrum visit in primis Regina comitante. Voluptati fuisse, & templi ornatum, & ipsam fabricæ speciem, quæ ex amborum facie emicabat hilaritas declarauit. Ipsi quidem Regum asseclæ Hispaniæ procures mentis gaudium non modò gestu ipso, sed etiam vocibus, quas admiratio expresserat, ostenderunt.

Ex quibus duo Philosophicas nostras concertationes magistro præside, & studijs profecuti sunt, & laudum præconio celebrarunt. Sanctissimæ Eucharistiæ feriæ celebri pompa peractæ, & dialogo peruenusto.

Collegium Salmanticense.

VI X E R E plus quinquaginta, Patres nouemdecim, Fratres Theologiæ sacre auditores viginti duo, & quatuordecim Adiutores: translati ad vitam meliorem tres; duo sacerdotes, de quibus infra sermo erit, & vnus Adiutor. iacturam quæ maxima fuit, aliqua ex parte adolescentes duodeviginti in Societate admissi refarciuerunt: ex quorum tum scientia, tum moribus magna sibi Castellana prouincia, quam superioris anni pestis operarijs præclaris orbarat, subinde promittit. De Societatis ministerijs etsi nihil est noui, quod in annales referri debeat, repetendique eadem satietas molesta sit, tamen nostrorum in laborando alacritas, quia se ipsa quotidie perficit, semper est noua. Nam & nostros externi consulunt, concionantes audiunt, de confessione frequenter appellant. iam exemplorum *Quadragesima* tota narratio, quæ in nostra familia inueterauit, cuius in hoc Collegio fundamenta sunt iacta, in dies videtur esse celebrior. Non enim aut hyems retardat innumeros, aut hora non satis oportuna remoratur: nox enim redeuntis fere opprimit, cum multorum domicilia à nostro Collegio longè sint dissita. vincit tamen rei vtilitas, vincit omnia salubres historias audiendi communis omnium cupiditas. Spirituales exercitationes externi multi, sed in primis ex Academia complexi; quanto cum fructu dilata meditandi spacia testantur: nō enim

con-

consuetus ijs terminus satis fuit, contemplandi-
 que oia non pauci protulerunt, cum & delicati
 essent, & à clauſtro abhorruissent; vt vel ex hoc
 conijcere possimus Deum immortalem illis fuisse
 beneficum. Multorum qui in hoc totius orbis
 florentissimo tutissimoque gymnasio litteris ope-
 ram nauant, vitæ emendatio, morumque laudan-
 da probitas, magna ex parte sacrosanctæ Virginis
 congregationi refertur accepta. in eam qui coie-
 re, quos plus ducentos numeramus, Christianæ
 Philosophiæ, quæ sapientia, & virtute continetur,
 miros se præbent sectatores. Præsides nobilissimæ
 huic Sodalitati illustris admodum Alfonsus Ca-
 brera in amplissimum Collegium, quod Archie-
 piscopi vocant, cooptatus. Ex hoc Parthenij Soda-
 litij cœtu pernobili multi se varijs Religiosorum
 Ordinibus manciparunt: illique octodecim, quos
 diximus in Societatem admissos, ex hoc ferè sele-
 ctissimo grege fuerunt qui in Societate cum laude
 perseuerant, præter vnum, aut alterum, quibus
 vel nouicijs recessus ipse pestilens fuit. Etenim v-
 nus ex nostris tironibus, genere diuitijsque con-
 spicuus, cuiusdam propinqui suasu recessit, sed ab-
 itum non tulit impune: siquidem in ipso propè
 paternarum ædium aspectu, post longi tædium
 itineris, vulneribus, dum fortè cum quibusdam
 iurgatur, acceptis, ægrè in hospitio curatus, pa-
 triam multo serius, quam optauerat, reuisit.
 Qui verò recedendi auctor fuerat, breuissimo tem-
 poris spatio tres suæ familiæ hæredes amisit; addi-
 ta ad infelicem orbitatem probra, carcer ob deli-
 cta, & variij generis ærumnæ, quas præpotens ille
 Deus perniciosi dati consilij ultor creditur immi-
 sisse. Non silebo duorum, quos sub idem tempus
 recepimus, Adiutorum regrediendi leuitatis cæ-
 litus vindicatæ mirabile exemplum. Nam cum

eos bonos quidem artifices, idiotas tamē, presbyterij insanus teneret amor, eaquē de causa abire iussi essent; vnus breui extinctus quo genere mortis ignotum, dolori nostris fuit, quodd nec sapere nec nouissima prouidere voluisset. alter cū semel erectus se denuo admitti supplex orasset, iterum leuis, & vitæ, vt sibi videbatur, ingloriæ pertractus abcessit: sed non multo post in iixa & pugna ab aduersario victus vulneribusque confossus interijt. Duorum nostrorū Patrum, quos hoc anno mortuos esse diximus, lamentabile funus bene longam poscebat historiam. Alter Collegij Rector Iosephus à Costa sapientia scientiaque notissimus, & rerum gerendarum solertia præditus admiranda; cuius in Hispania. & in obeuntis Solis India, ac demum Romæ præclara dederat documenta. Alter Michaël Marcus Theologiæ præceptor inclytus, & Societatis rerum amator eximius, cuius se filium obedientem semper exhibuit. & quorum vita ab omnibus diligebatur, eorundem mors tristissima accidit vniuersis: vtriusque obitum cuncta ciuitas deplorauit, nostri que luctus se sociam Academia præstitit. Religiosorum familia suo quæque & ordine, & numero vtrique parentarunt, nostramque vicem pariter doluerunt. Rex Philippus, & Margarita coniux dignissima Salmanticam hoc ipso anno venerunt, ea cupiditate ducti quæ magnorum Principum propria est: nam bonarum artium generale totius orbis emporium videre optabant. nostri nihil tale suspicantes (nec enim sibi persuaferant fore, vt Rex, & maioribus intentus spectaculis, & Vallisoletum appropinquas, nostras ædes inuiseret) ecce præter spem, & opinionem subito admonemur, Regem & Reginam nostrum Collegium, è vestigio esse visuros, adueptumque instare Regalem. Nostri vt in

tanta

tanta festinatione (nam vix semihoræ spacium intercessit) templum exornant, & omnia quoad fieri potest commodè concinneque disponunt. ergo Reges introeunt, templi odores, & locorum quæ transirent munditiâ approbant. id quod Regina nostri amantissima suo Cōfessario patefecit. Indicatum est Regi quantus nostrorum numerus esset, quàm in litteris, & religione seduli: ex his umbraculis prodire milites qui in solem pulueremque descendant, quiq; Dei prælia conficiant, & pugnas pugnent gloriosas: eosdem precari pro suo Rege quotidie. Accepit Rex libenter quæ dicebantur, utque nostri in incepto persisterent, est adhortatus. Hiberni alumni, quorum in hac vrbe bonarum artium altrice Societati commissa tutela est, Regis ampliore patrocínio tecti, in litteris & in virtute pergunt alacriter: anniuersaria aucta pecunia est ad vitæ subsidia, quodam nostro illorum Gentili procurante. hinc ad patriam iuuantam amandati nonnulli studijs feliciter absolutis.

Collegium Palentinum

ALVI R sexdecim: ex quibus nouem sacerdotes. a ferijs diui Lucæ auctus est numerus propter novos Logicos Fratres numero sex, & eorum præceptorem, quos ex Cathedralis Ecclesiæ seminario collegæ, alijque externi discipuli comitantur. Præter Societatis munera consueta cum vrbis, & paganis, missio ad mōtanos feliciter celsit. A quodam letali percusso vulnere, publico scriba testante, & in tabulis consignante, obtenta per nostros venia est reo in carcerem incluso salutaris: spiritualia apud nos meditati permulti, non solum ciues, sed etiam externi. Benefica ciuitas sua nos misericordia sustentat. Hieronymus Reynosus Ec-

clesiæ Canonicus de nostra Societate bene meritis multa nobis moriens legauit, librosque suos omnes supellectilemque contribuit, quin & sexaginta quatuor millia nummum annua collegio reliquit, quibus tamen non nisi post quorundam obitum Collegium potietur.

Collegium Burgenſe

VICENOS alit, decem Patres, totidem Fratres ministeria domus adiuuantes, præter duos villæ custodes. quatuor in nostrum recepti numerum, tres ut hæc quotidiana ministræt, vnus Theologus minimè contemnendus. Munia nostrorum propria quo solent pede procedunt, illud domesticis nouum, quod Patris Prouincialis admonitu fratres adiutores semel in hebdomada priuatim a quodam Patre de ijs edocentur, quæ animum corpusque constituunt. Confessionis, & sanctæ Eucharistiæ Sacramenta, quorum frequentiam pestis minuerat, pristino recuperato incremento, suum eundem cursum tenere. concionum nec in Dominicis, nec in alijs festis diebus vlla est domi nostræ intermissio, quo factum est, ut auditorum numerus augeretur. Nam & templi situs inuitat, & diuini verbi certa prouiso. Eucharistiæ sacrosanctæ ferias hoc anno, quo primum a nostro P. Generali permissum est, spectabili pompa peregrinus, pueri Iesv perpulchra effigie, quæ noua in hunc finem apparata thesa vehebatur, præeunte. Eam quaterni ex præcipua nobilitate portabant, scholastici Virgineæ Sodalitatis vexillo prætento albisque cereis præcedebant; Ecclesiæ primariæ cantores celebritatem ipsam fecere dulciorem. accesserunt ad commune gaudium sacerdotis externi illius quidem, sed nostrorum studiosi
sacri-

sacrificandi fausta primordia, qui ea die apud nos sacrum primum celebrauit, & manibus Christi IESV corpus Sacramentorum sacratissimum quanta maximè potuit reuerentia gestauit. Catechismus, vt assolet, à quodam nostro in plateis exponitur, præuio cantu puerorum per communes vrbis vias, vicosque percelebres, qui canticis perbellè compositis, vt carmina obscæna vitarentur, quibus magnæ vrbis regiones noctu cum aurium offensione castarum personabant, non minùs utiliter, quàm sanctè perfecit. ipsa quoque ad plebem in eodem catechismo salubris hortatio mouet animos, & generales excitat confessiones. Pietas erga nostrum Patrem Ignatium hoc potissimum anno in hac vrbe, quæ Castellæ caput est, radices egit altiores. Quædam namque miracula firma testata fide, & communis Notarij chirographo, & testium confessione in publicas relata tabulas religionem cum auctoritate iunxere. Vnum apponemus tota vrbe percelebre. Quædam adulta virgo cum à medicis desperata esset in morbo, quippe quæ loqui iam nequiret, commonerenturque parentes, quòd se delictis confessione haud expiasset, morte præsertim imminente; mater Nostri Beati Patris Ignatij epistolam, quæ illius esset manu exarata, quamque apud nos esse audierat, supplex gemebundaque petijt. Detulit eam quidam noster sacerdos, & cum sancti Ioannis Euangelium pronunciaisset, *In principio erat verbum*, & epistolam capiti imposuisset, vbi Ignatij manus esset, illico puella moribunda cœpit effari. rogat Pater vellètne aperire peccata. annuit mulier, & voce exili debilitataque confessa sacram percepit Eucharistiam discessuris viaticum salutare. exinde melius meliusque habere cœpit: nunc perfectè valet, & beneficium agnoscit ciuitate vniuersa

Patris nostri Ignatij sanctitatem prædicante, eius-
 que sibi patrocinium assiscente. Domestica res
 etsi angusta fatis, tamen liberalitate quorundam
 novos creditores effugit æconomus, solisque de-
 bet antiquis. Illustris Franciscus Montaluus Ab-
 bas Gamonalensis Collegij fautor eximius, quæ
 nobis iam pridem donauerat, etiam possidenda
 permisit, seraque nimis homini beneficentissimo
 visa mors est, qua tamen dilata nihil, debebat ex
 pacto. valent Abbatis dona scutatis mille quin-
 gentis. Illustris femina Francilca Beraui, quæ So-
 cietatem, & eius auctorem vnice amabat dum vi-
 xit, & pro sua nobis facultate subuenit, moriens
 legato non aspernando suam est testata volunta-
 tem. Sacristia à quibusdam varijs est non solum
 adiuta sed etiam ornata muneribus, quæ ducen-
 torum aureorum summam efficiunt: in his aurea
 ad sacerdotalem casulam tela, & ex argento lam-
 pas, aræ Virginis illuminandæ, thesaurique pueri
 IESU pulcherrimo simulacro in pompis depor-
 tando.

Collegium Segouienſe.

SEGOVIENSIS agri messis est plurima, quam Par-
 thenica Sodalitas mirandum in modum ampli-
 ficauit. cogit hæc laicos bene moratos, qui pro-
 pter statas confessiones quo diæ cælesti pane ve-
 scuntur, candelas ex alba cera manibus singuli præ-
 ferunt candidæ mentis indicium. Diplomate ad
 indulgentias Romani obtento Pontificis Sodali-
 bus festa lux fuit, accurrente vniuersa ciuitate.
 conueniunt statutis diebus qui nomen Sodalitio
 dedere, & vnius nostri audita breui cohortatione
 hospitia alij alia libenter inuifunt, nosocomiaque
 perlustrant, ægris & egentibus largè subueniunt,
 quia

quin etiam singulis sextis ferijs se in nostro templo diuerberant, & ex quo sint grege verbo exemploque demonstrant. Incommoditas ædificij propè coëgit fabricare cubicula, quæ Dei adminiculo propè iam absoluta gratiorem habitandi rationem nostris incolis pollicentur. in hunc finem ciuitas eleëmofynam erogauit, quæ aureos nummos bis mille prætergressa preces assiduas pro tã officiosa vrbe ad Deum immortalem nos iubet effundere.

Collegium Villagarcienſe.

INCOLÆ ad sexaginta, presbyteri vndecim, Adiutores quindecim, reliqui nouitij. vnus tantum è vita discessit, vt quid inter hunc annum & superiorem interſit agnoſcamus, quem tam funestum sumus experti. Nouitiorum bona pars Ouetum miſſa, vbi & exercendæ, & experiendæ noſtræ iuuentutis noua eſt inſtituta palæſtra, quæ hanc noſtram releuet; id quod tironum copia ipſa poſcebat. Ludus litterarius tam elementariorum, quàm latinorum valdè plenus, quod minimè ſperabatur propter antecurrentis anni morbos & peſtem, id eſt nonageſimi noni, cuius timor aduenas abſterrere merito ac iure debuiffet. Cæterum vbi gymnaſium, quod peſte graſſante calamitas, quieſcente metus occluſerat, patere cœpit; multo plures, quàm qui ante peſtis exitium venire ſolerent, ad noſtros ſe præceptores contulerunt, ipſeq; numerus ſemper augetur. nam loci tranquillitas, & magiſtrorum nota ſedulitas multos genere nobiles, lociſq; diſtantes euocare conſueuit. Proſpera domeſticorum valetudo in religioſo ſtadiò currentes incitauit roborauitque ad forte certamen. Excurſio ad vrbeſ Coloniam vicinam, quæ Almi-

rini Dynastæ clarissimi paret imperio , duobus messis sacerdotibus fortunatissima fuit : siquidem concionatorem nostrum multi audire voluerunt, neque tamen præ multitudine potuerunt: confessionum tanta copia, quantæ multi operarij sufficere non possent. Cominētationes rerum cælestium traditæ multis , & ex cathedrali quodam templo nonnulli, qui hæc eadem aliquando gustauerant, & regustarunt ipsimet, & alijs sualuros vt venirent , sibi que hoc recessu prospicerent, ex animo promiserunt.

Collegium Lucroniense.

COMMORATI tredecim, sacerdotes septem, senique Fratres migrarunt ex hac ærumnosa vita numero quinque: duo peropportuni presbyteri, tresque Fratres ex illis , quos diuæ Marthæ reliquiola conditio delectat. Duo Societati dedere nomen rerum necessariorum administri futuri. Humaniorum litterarum scholæ vt in vrbe, quam pestis vehementer afflixerat, non ita infrequentes, discipulorumque bonitate paucitas ipsa compensatur. Intra urbem ministeria omnia Societatis cum fructu exercita, eadem extra non parum gloriose præstita. Itum est enim ad pagos, quibus nostrorum grata præsentia: pestis enim impediērat quo minus loca illa nostri de more percurrerent, itaque nostri desiderium exaggerauerat dilata profectio. In vno castello, vbi nostri solos dies octo morati erant, totius vitæ confessiones auditæ plures quadraginta , ex alijs oppidis multi concito passu veniebant: non pauci in ipso itinere nostris confessi. tanta erat Sacramentorum auditas, & ex nostrorum oportunitate lætitia. Multa per hos nostros viatores transacta salubriter, & ex pelli-

catu vt turpissimo ita notissimo abducta mulier,
 & ex diuersorio sceleris exire compulsa, quę nunc
 castę vinit, agitque pudicę amatore lubente, &
 nostrorum consilijs auscultante: cüm tamen Iudi-
 ces, qua erat potentia, neglexisset, & publico pes-
 simo concubinam diu multumque ijsdem parie-
 tibus tenuisset. Urbis conciones pleno semper in
 cętu, Patremque Rectorem verba facientem po-
 pulus auidę sequitur. Quadragesima præter con-
 ciones, binę in hebdomade narratę Sanctorum
 historię: sequebatur scuticę asperitas, quam psal-
 mi quinquagesimi cantus isque modulatus acue-
 bat. verbera honorati quidam ciues associant,
 quibus cętera turba se cędit alacrius. Catechi-
 smus in hac vrbe ipsis floret Dominicis, cuius tam
 interrogationes, quàm adhortationes media in
 platea a ciuibus coniunctis & constipatis audiun-
 tur. Amat nostros hæc ciuitas, amauitque semper,
 deque animę rebus nostros assidue compellat. e-
 leëmofynę pro communi tenuitate non pauca.
 Collegij vectigal æris quinquagenis millenis an-
 nuis excreuit, seque paulatim nostra domus sine
 fundatore, fundat & fulcit.

Collegium Numantinum

HABUIT vnum, & viginti, sacerdotes vndecim,
 Fratres adiutorij nouem, vnumque studijs de-
 dicatum. Laboratum est vehementer peste rursus
 virescente, quę penitus exaruisse videbatur; etsi
 minus sæua, neque cum tanta strage mortuorum,
 quantam superior annus inuexerat. Nostri omni-
 bus præstō fuerunt nulla cum formidine, Deo for-
 titudinem fortunante: siquidem nemo noster ex
 aditu contagiosorum luen traxit, aut infectus
 est peste. omnesque salubritate aëris redeunte, &
 quod

quodd morbosos vitare noluiſſent, gaudio incredibili affecti, & quodd metu iam ſublato ſuum tenorem cuncta ſeruarent, Deo immortalī gratias egerunt. Confeſſiones vulgares multæ admodum, extraordinariæque non paucæ. Latinorum gymnaſium ne peſte quidem recrudefcente conticuit, auditorum haud pœnitendus eſt numerus.

Collegium Pompeiopolitanum.

DEGVNT octodecim, preſbyteri nouem, reſidua pars Fratrum, partim Adiutorũ, partim grammaticæ magiſtrorum. ſcholas de Chriſtianis officijs Pater vnus exponit multis audientibus. Latini diſcipuli in quatuor diſtributi claſſes diſcunt, vltra trecentos ingenio, & moribus commendandi; qui in Virgineo ſunt Sodalitio conſcripti cæteris longè præcellũt: ex his vnus noſter eſt factus. Ciuitas ſuæ per noſtros erudiendæ iuuentuti exedras ædificauerat, & annis ab hinc tribus annuo vectigali dotauerat. ſed peſte impediēte auſpicari nequiuiſmus, itaque hoc anno ſexcenteſimo a latina oratione in ferijs diui Lucæ docendi ſunt capta primordia: quæ oratio cunctis arrifit. aderant Prorex, Epiſcopus, Regni Prætores, ſenatus vterque, alter ciuium, alter primariæ Eccleſiæ Canonicorum, & eorum, quos peculiaris dignitas cohoneſtat, & quidquid eſt in hac vrbe Nauarræ metropoli eminens, atque præclarum. erat theatrum ſtragulis & ſerica tela viſendum, ænigmata, epigrammataque græca, latina, & hiſpana pende-bant: quæ res ita deuinxit animos, vt qui a nobis auerſi eſſent inulto iam diuerſa ſentirent: Societatis amicis mutationem admirantibus, Deumque laudantibus; qui temporum dat tempora, & poſt tempeſtatem mare tranquillat. Primarij viri permulti noſtris conſententur. ad animi ſalutem exer-

citati in Collegio nonnulli: in his duo fratres nobilitate præstantes, quorum vnus se Religioni deuouit populo mirabundo. Duo non contemnendæ sortis ita dissenserant, vt alter inimicum fustibus probrosis offenderet, læsusque de percussoris nece sollicitus esset. noster quidam amicitias tenuit eorundem, perseverantiaque duce perfecit vt plurimis præsentibus optata pax mutuo firmaretur amplexu, quæ hodie perseverat. Idem hic pacificator mulierculam honestis parētibus natam, quam amator seduxerat, fidæ matronarum quarundam custodiæ commisit: eam quidem Patris suasu Illustrissimus Episcopus anni spacio liberaliter aluit, perenni que prouiso remedio castè viuit, & purè. Noster alius cuiusdam nobilis, quem in morte confitentem audiuit, quæ non erat, esse fecit vxorem, procreatusque filius ampla patris hæreditate potitus matrem eamque nobilem hilaritate perfudit, serique matrimonij, & vis, & veritas ijs omnibus gratissima accidit, quibus nota res erat. Anno illo pestilente, qui hunc antecessit. Illustrissimus Antonius Iapata dignissimus Pampilonensis Antistes maximam misericordiæ partem, quam infectis tribuebat, distribui per nostros dispensarique voluit. factum est ex Episcopi voluntate: nostri que & Patres, & Fratres largitatis Pontificiæ diligentes administri longo tempore partim nummos, partim cibos ad Collegium venientibus diuiserunt. simul ac tamen vnum nostrum Adiutorem pestis infecit, nostra fuit domus inaccessa, neque cuiquam nostro pedem efferre licuit: quæ omnium communis lex erat, quorum ædes lurida pestis attigisset. Nostri exeundi cura soluti suum Fratrem diligentissimè cūrauerunt: aderat medicus, & chirurgi duo, neque est in eo fouēdo quidquam prætermisum. Apparui quàm
nostri

nostri amans esset Episcopus, qui nostrum & casum & commune claustrum paternè miseratus nostros quotidie visitabat, nec eum aut niues aut pluuiæ retardarunt. Nostros inclusos alloquebatur, qui se è fenestris foris stanti Episcopo demonstrabant. necessaria nostris per famulum fidelem abundè suppeditauit, quem huic vni præfecit officio. Peste verò remittente, ne quisquam externus nostrorum aditum timidè fastidiosèque vitaret, ipse Antistes primus ingrediens ianuas Collegij aperuit, quas pestis oblerauerat; quin & ex nostris multos in suam aulam pontificiam adduxit: quòd pestis, quæ ciuitatem exinaniuit, etiam episcopalem domum solitariam effecisset, nosque in sui solatium adhibuit, quos paterno amore complectitur. Hoc ipso anno sexcentésimo castellum quoddam in montanis inopinato exarsit incendio, & cum flamma ædes omnes & templa perdidisset, Episcopus ad tecta reficienda, reponendaque basilicas, pecuniam vndique corradì oportere ratus, duos nostros à Patre Prouinciali poposcit, qui omnem Nauarram obirent eleëmossi, næ corrogandæ. annuit in re dura Prouincialis memor beneficiorum, & opidi ambusti misertus. nostri suo munere probè functi non leuem summam collegerunt, gratissimo Episcopo, & ad ea supplenda promptissimo, quæ ad loci restitutionem deesse viderentur.

Collegium Montis regij.

COLLEGÆ vigintriduo, Patres octo dumtaxat: conscientiæ quæstiones vnus magister explanat, sua Philosophiæ schola est. Latini sermonis studia peste intermissa feliciter nostri reuocarunt: in iis quadringenti numerantur. Alphabeticos ludimagister ex nostris plures trecentis instituit, mirabileque

rabileque est post tot contagia, & tam multos, &
 tam citò potuisse coniungi. Reliqua Societatis of-
 ficia de more repetuntur, sed Catechismus publi-
 cus floret in primis. Collegij fabrica nihil habet
 augimenti vna excepta cisterna ad aquam pluuiam
 retinendam, quæ vbi confedit, saluberrima est: hanc
 excidere necessitas coëgit, & fontis penuria, vnde
 aquam haurire nostri possent.

Collegium Ouetense.

INCOLÆ recensiti septem & viginti, Patres tan-
 tum sex, pestis iniuria, quæ nobis cum numerum
 operatorum ademit, quem sit reparare difficile.
 hoc anno domesticorum feruor accensus nouitio-
 rum aduentu, quos noua hæc probationis domus
 exercet, vt eorum periclitata probitas, queat esse
 durabilis. De muneribus nostrorum & in externos
 benefactis illud nouum apponam de charitatis So-
 dalitio, quod in hac vrbe nostri fundarunt. constat
 ex primariis & clericis & laicis, ex quibus bini sin-
 gulis Dominicis ostiatim stipem colligunt ad eo-
 rum alimenta, quos personarum infelix dignitas
 mendicare non sinit, & ianuas pulsare pudor vetat.
 vinctis hæc eadē charitas benignè succurrit. Exer-
 citi tres Ecclesiastici, ex quibus duo Ouetensis pri-
 marij templi Canonici. Peste sequente quidam quo
 eleëmofynis peccata redimerent, nostris nescienti-
 bus eam pecuniæ summam legarunt, quæ sacri-
 stiam non mediocriter exornauit; data enim ar-
 gentea crux est scutorum pretij trecentorum, ta-
 petiaque holoserica, quibus omne templum obte-
 gatur, quæ aureis stetero ducentis: mitto casulas,
 & altaris frontale pretiosum.

Collegium Compostellanum.

HABITANT quatuor & viginti, Patres octo, Fratres in adiuuando occupati nouem, Scholastici Logici totidē, quos à festo D. Lucæ in noua Philosophiæ vniuersæ palæstra pugiles habemus strenuos. Interpreter noster earum quæstionum, quæ ad conscientiam tranquillandam conferuntur, ducentos, & eo amplius recenset auditores. quæ sanè schola perutilis est, vt qui è Compostellana Academia Parochi euadent, se in confessionibus expeditæ queant, & pro suo quemque valeant morbo curare. Cætera Societatis opera feliciter gnauiterque tractantur, & quia nihil est eorum, quæ fieri solent, dissimile, consulto præterimus.

Collegium Sanctanderiense.

INCOLÆ nouem, sacerdotes quinque, sed qui rerum copia, & agente sedulitate eorum Collegiorum laudem æquauerint, in quibus longè maior est numerus. sunt quidem adhuc inquilini nondum stabili sede constituta: quæ tamen diligenter inquiritur, & aræ coëmuntur ad solum firmamentumq; domesticum. pauculi operarij domi tamen laborant & foris. Nam diebus festis duo vicos & castella pedibus visitant, vicina primùm, deinde remotiora. accepti auidè nostri viatores: incolæ enim ad quos vadunt, & montani & egeni cælestis sæpe doctrinæ magistro carent. Duorum nostrorum longinqua missio fertilis fuit, & solidæ plena lætitiæ. Nam ex hoc ipso portu in Legionensis regni montana duo nostri presbyteri penetrantes ad opidum peruenerunt, quod Lieuenæ caput est, cuius dirione pagi trecenti inuij desertiq; tenentur.

Nostri

Nostri ex vrbecula principe pagos obibant, con-
tionibusque & confessionibus publicæ priuatæq;
vtilitati seruiebant. Prouincia (hoc enim ei regioni
nomen est) rei nouitate admirata clamores lætitiæ
indices edebat. nam & aduenæ, qui ad mercatum
ventitabant, & indigenæ ipsi nostrorum merces
tanto meliores conspicati, Patribus se in secreto
confessionis foro detegere pergunt: ex quibus non
pauci ad meliorem se frugem receperunt. concio-
nibus applaudebant, diuinæ legis publicum can-
tum stupidi sequebantur; sed nostrorum vitam po-
tissimum admirati, quæ videbant præconiis cele-
brabant. Siquidem tota profectio peditum fuit
nullo vsu iumenti: officia gratuita, cibus & vilis &
parcus, lectus paleis stratus Dei laudandi materiæ
populo suppeditabat: indefessus labor, in templo
perseuerantia, tam multos audiendi patientia vix
videbatur hominum esse, quos natura fragiles &
infirmos genuisset. Augebat admirationem habi-
tus ipse nostrorum: vnde rustici coniciebant no-
stros illos in mundo nobiles fuisse, & delicatè à
suis parentibus nutritos. Parochorum diligens cu-
ta perfecit, vt in pagis, quos nostri visere quamplu-
rimos, nemo per ætatem idoneus maneret incon-
fessus. trinæ diœceseos loca lustrata, gratias agen-
tibus ipsis tribus Episcopis, quos Archipresbyteri
per litteras de nostrorum fructuoso itinere fecere
certiores. Nostri suam hanc excursionem terræ in-
tolis vsque adeò probauerunt, vt de petendo So-
cietatis domicilio ad gentis destitutæ remedium;
quidam Ecclesiastici serlò cogitauerint. Inter alia
salutariter à nostris effecta principem sibi locum
vendicat misericordiæ Confraternitas, vt vocant,
cuius vna ex multis lex erat de temeraria iurandi
peste vitanda. pecuniaria delinquenti constitutà
pœna est, quam à iurante vel Parochi, vel iudex

ipse seuerè repetit, eamq; qui temerè iurauit, haud dependit inuitus, pecunia verò pauperibus datur, vt & periuria vitentur, & penuriæ succurratur. Multa euenerunt mira illa quidem, sed iustis de causis tacenda. duo sileri non debent, quæ breuiter explicabimus. Ierat voti causa Compostellam homo quidam verè pius, & legis Christianæ diligens cultor: huius vxor multos iam dies mariti rerum ignara sollicita erat, animiq; pendeat. die quadam confessa, sole in meridianum tempus inclinante, viri peregrinationem, reditumq; felicem Deo intentis animi viribus commendabat; Virginem quoque Deiparam supplex inuocabat, cui a primis annis piè famulata erat & sanctè. Percepta diuina Eucharistia bonam diei partem in hoc postulato consumpsit. Haud irritæ mulieris preces. Illo namque ipso die, & illo ipso temporis puncto, vt postea maritus exposuit, insolitā quandam vir absens consolationem sensit, & inexplicabili viso recreatus est. Nam cū voto persoluto sese referret ad suos, dum è via languens, interq; itineris quædam dumeta cubans grauissimè tentatur à dæmone, anxius & tristis, Christi in cruce confixi elata quam secum gestabat imagine, Dei auxilium implorauit. non multò post guttis sanguineis illa ipsa Christi stillat effigies, neque tam pavor peregrinum animū occupat, quàm replet hilaritas. Pater ex nostris, cui ab ipsa peregrini vxore post redditam animi in confessione rationem talis narrabatur historia, suis oculis aspexit imaginem, & sanguineum colorem contemplatus adduci non potuit, vt ea, quæ mulier & pia, & veritatis amans affirmasset, ficta esse & simulata crederet. eadem sui mariti iam pridem sepulti mores fuisse probatissimos asseuerabat: vt valdè probabile sit, Deum bonitatis auctorem, qui simplicium amator est, hos coniuges

coniuges miraculo tanto esse dignatum, neque in hoc ærumnoso sæculo deesse, qui antiquorum sanctitatem imitati antiqui temporis experiantur auxilia. Alterum est de quodam pastore propheta, qui annos natus sexdecim moribus probatissimus eos qui peste decessuri essent nominatim prædicebat, vaticinium exitu comprobante. rogatus quid sciret, respondebat in quadam nocturna pompa, quæ per campos duceretur, qui morituri essent percellente contagio, eos omnes sibi calitus esse præmonstratos, hocque de fine quorundam nomine cuiusque declarato per dierum interualla apertissime recinebat: aliis fugientibus ne audirent quæ placita non erant, quæque animus horret; aliis vltro ad pastorem adolescentulum adeuntibus, & se ad præmonitam mortem comparantibus. cum interim pastor & pronunciare perseveraret multorum propinqua funera, & quæ euenissent prædictioni consentanea quietus & minimè mirabundus aspiceret. & quidem cum his, quos secuta pestis absumpsit, actum est præclare, quos & pastor admonuit, & Parochi sacris omnibus ritè procuratis sepulturæ mandarunt. fama consensit neminem illis in terris sine confessione decessisse. quæ res animarum pastoribus gloriæ fuit. Est in hac ipsa montana plaga diui Benedicti nobile cœnobium, maxima ex Christi sacrosanctæ crucis ligno portione percelebre; vbi nostri ab ipsis monachis benignè accepti, qui in feriis exaltationis sanctæ crucis, quo die innumerabiles conueniunt sacratissimum pignus adoraturi, vnum ex his nostris in suo templo Ecclesiastem esse coegerunt.

Collegium Montis-fortis

ALIT duodenos, qui in hac se vinea diligenter exercent. Grammaticæ, eloquentiæ, poëticæque studia, quibus pestis obstitit, feliciter reflorescunt; quippe duorum mensium spatio sexcenti discipuli numerantur. non minor est in ludo illo progressio, quem ad elementa prima discenda, & characteres formandos fundator noster patriæ pater instituit: munera, quæ præterea nostri instituti ratio deposcit, pro sacerdotum paucitate non frigent. Exeunte Septembri inclytus Rodericus Castrensis sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, idemque Hispalensis Antistes, huius nostri Collegij auctor, excessit è viuis, & quem erga nostros amorem viuis ostenderat, moriens confirmavit. Dederat annum vectigal aureorum bis mille, quod ciuitas Auriensis Collegio vicina propè cum nullo recuperandi sumptu persoluit: dederat calices, ornamenta, sacrata lintea, imagines ex penicillo perpulchras, & in primis longam ex ebena crucem artificiosè elaboratam, cuius extrema quæque inaurato argento vestiuntur: quæ multis in capsellis, quas efficiunt caua foramina, sacras reliquias habet inclusas; in iis ex sanctissimæ Christi crucis ligno pars quædam magna conspicitur. quo autem crux hæc talibus pretiosa thesauris venerabilior esset hominibus, Rodericus à summo Pontifice iubileum impetrauit, in vtroque festo crucis die, & quem quinto Nonas Maij de inuenta cruce, & decimooctauo Kalendas Octobris de eadem exaltata excitataque Ecclesia concelebrat. in decessu tamen domum hanc suam omnium bonorum scripsit hæredem, quibus si duo legata demas, perfruetur. Nam quia ingens nobis summa restabat,

restabat, nobilibus puellis voluit esse consultum,
 quarum remedio aureos annuos sexcentos legavit
 testamento. statuit insuper, vt scutata mille quot-
 annis pensitanda firmentur ad alendas sanctimo-
 niales, quibus est à Carmelo cognomen, & calcei
 vsus ignoratur; quarum in hac vrbe voluit esse cœ-
 nobium. Neque tamen his duobus pietatis monu-
 mentis perfectis nostrorum erit infausta conditio.
 pars enim residua bonorum tanta est, quantam
 benignissimi Principis erga Societatem amor ef-
 flagitat, eritque hoc Collegium cuiuslibet oneri per-
 ferendo. Templi sumptuosa moles vrgetur, vt Car-
 dinalis ossa in Hispalensi maximo templo deposi-
 ta huc breui transferantur: cætera fabricatio surgit
 quinque iam hominis staturis elata; exedræ tamen
 Latinorum suam celsitatē assecutæ festinè tegun-
 tur. Cum primùm de Cardinalis obitu tristis alla-
 tus est nuncius, curatum est de cenotaphio pro
 dignitate apparando, deque exequiis quàm exa-
 ctissimè celebrandis. ergo cantoribus Compostel-
 lanæ Metropolis accersitis, & Collegiorum, quæ
 in Calaico regno habemus, grauissimis quibusque
 Patribus conuocatis, nouendiale funebre officium
 nostri peregere. Illustris admodum Lucensis Epi-
 scopus, in cuius diœcesi Collegium hoc est, primo
 exequiarum die concionatus, quid nobis, quid
 Cardinali tribueret, apertissimè declarauit. Idem
 die postero sacrum celebrauit, Paterq; Franciscus
 Labata Provincialis vicarius ad Collegiorum So-
 cietatis in hoc regno res omnes explorandas, ver-
 ba fecit ad populum. Ex diui Benedicti diuique
 Francisci familiis, quas ambas habet hæc ciuitas,
 religiosi monachi exequias tanti Præsulis & sacro
 & hymnis absoluerunt, deque laudibus Cardinalis
 pro concione grauiter egerūt. Denique ex nouem
 nulla dies fuit, quin ex loco superiore Cardinalis

verbis amplissimis prædicaretur, neque oratio deesse poterat in argumento copioso. Ergo callidi rerum æstimatores, non aliter nostros beneficentissimo Roderico parentasse aiebant, atque regni heredes parentibus iusta persoluunt; ipse enim & apparatus & comitatus Regum funerea pòmpa visus est dignus. Claudam huius Collegij historiam commemoratione Fratris cuiusdam nostri sospitatis admirandæ sacrosancta Dei matre auspice: quæ sic habet. Quidam ex nostris domesticis cùm decisus negotiis, quorum caussa à suo erat Rectore missus, domum rediret, in altum flumen devenit; quod quia profundum, sine lintre transmitti non solet; Silim accolæ vocant. cunq̃ue cymbæ gubernator abesset, ratus Frater Collegij famulo adiuvante, qui comes erat itineris, cymbam se commodè esse recturum, fluviò sese animosè commisit: sed vbi ad medium ventum est amnem, vbi aquarum impetus vehementior erat, Frater & famulus licet validè remum impellerent, tamen vortice aquarum instabilem cymbam rapiente victi superatiq̃ue cesserunt. Fratris comes navigatione desperata sese coniecit in flumen; beneq̃ue vertit. siquidem non multo pòst feliciter enatauit; Frater verò ne quod extremum videbatur esse remedium nimis citò tentaret, in lintre remansit, qui præceps ferebatur. enimverò cùm se altæ cuidā declivitati, quam efficit vnda præcipitans duabus in imum gurgitem lanceis, videret esse vicinum, & aquæ cadentis horrendo strepitu aures ipsæ obsurdescerent, periculo attonitus se cruce signavit, & voce clara pronunciat, Adsit mihi Virgo Maria, cui est Antiquæ cognomen. ita nimirum Dei matrem appellavit, quam sciebat nostri Collegij Monfortiensis esse patronam ex fundatoris voluntate cum Antiquæ vñtato & Hispali & aliis in locis cogno-

mento. Etenim Cardinalis Deiparam sanctissimam
 præcipua quadam pietate & religione veneratus
 est semper. Igitur in grauiſſimo vitæ discrimine
 Fratri opitulatus est Christus, matre Virgine de-
 precante. Nam per saltum illum aquarum cymba
 illæſo vectore descendit, nec in scopulos impegit,
 qui & multi & asperi aquam ex alto labentem reſi-
 lire cogeabant, & fluctus reſiſtendo frangebant. Et
 cùm longo iam ſpatio temporis fluuium vbique
 torrentem linter errabundus ſulcaret, quaſſatus
 atque fatiſcens in imo fundo ſubſedit. Frater non
 ignarus omnium quibus perfunctus erat illud gra-
 uiſſimum eſſe periculum, Virginem communem
 aduocatam inuocare non deſinit, alteraſque manu
 ſtrenuè natantis muli frenum premens, altera re-
 num, nando euasit ad exoptatam ripam incolu-
 mis; non ſine ſtupore multorum, qui è terra ipſa,
 quem iuuare non poterant, miſerabantur fauſta &
 felicia precantes, & ancipitem noſtri Fratris inter-
 vndas viam Deo, cui nihil eſt arduum, commen-
 dantes. Virginis auxit res tanta pietatem, cuius ſe
 fama dilatauit. quis enim non admiretur in tam
 longa iactatione (nam paſſuum ſex millia per
 aquas emenſa) ſanum & valentem ſuis eſſe Fratri-
 bus reſtitutum?

*Collegium Vergarenſe, & Aſcoithien-
 ſis initia Manſionis.*

HABITATORES decem, quinque Patres, & toti-
 dem Fratres. omnia per hoſce operarios ex So-
 cietatis dignitate fiunt, ſiue humaniorum littera-
 rum ſcholas, ſiue in proximos noſtrorum officia
 charitatis plena perpendimus. Conciones, Canta-
 bra Castellanaſque lingua neminem ſalubris exhor-

rationis expertem esse patiuntur. itur ad pagos, & domi catechismus habetur Vasconum lingua, perutilis ad gentem Toletani idiomatis ignarā commodius, instruendam. Ascoithiam huius provinciae nobile castellum ex ordine presbyterorum duo nostri profecti, ut domum inibi inchoarent laicis clericisque poscentibus: cui est postulato libenter assensum propter beati nostri fundatoris Ignatii vicinos penates, laremque paternum, cuius nunquam memoria consenesceat. Ascoithiae valde propinqua Loyola est eius natale solum, qui nos in Christo generavit. hic sacellum ad tempus extruitur: quo die primum celebratum est sacrum, innumeri mortales adfuere. in novam fabricam collata gratis pecunia est, laudandaque viduae vnus liberalitas, quae urgendo operi centum aureos libenter attribuit; quae summa pro gentis inopia parva videri non debet. quidam amicus argenteum calicem dedit, & ex eadem massa patenam. Nobilis matrona nostri Patris Ignatii cognata, fericum ornamentum largita est ad sacrum faciendum. Nostrorum non modò conciones, sed etiam consilia & colloquia tanti aestimantur, ut tum è suggesto dicentes, tum domi salutaria praecipientes à plurimis audiantur. Vtriusque rei fructum correctio morum, inueterataque licentiae quasi fræni iniecti testantur. Nam concubinae pulsae, alea exterminata, comestiones comotationesque sublatae, quae tria publicam offensionem pariebant praeter ipsarum perniciem animarum. Nempe immortalis Deus ei se praebet terrae beneficium, quae nostri Patris Ignatii aliquando impressa vestigiis, & quasi arata fert fructum.

Collegium Anglicanum Vallisoleti.

ALUMNI plures quinquaginta, eorum ferè valetudo prospera. postquam enim Collegio amplificato laxiores esse cœperunt, integra sanitate potiuntur. Iubileum, quod vigesimoquinto quoque anno Romam peregrinantibus Apostolica sedes indulget, id summus Pontifex Clemens VIII. Anglorum Catholicorum ubicumque degerent, voluit esse commune. quare nostri conuictores Iubilei animo lucrandi pia commentati dies aliquot se intra cubicula tenuerunt. Regi Philippo Vallisoleti quidam Angli adolescentuli, qui ex Audomarensi Collegio litteris humanioribus exculti Pinciam ad seueriora studia venerāt, quodam nostro sacerdote Anglo huius Collegij incola interprete, sese sistere voluerunt: eorumque vnus natus annos quatuordecim Audomarensis Collegij nomine, gratias egit ob tutelam patrociniūque Collegij, suamque legationem & Regi, & iis qui cum circumstabant regni proceribus valdè probauit. Sed quo maiorem voluptatem caperet, cuius auiditatem hic quasi primus gustus accenderat, ipsum Anglicanum Collegium cum Regina comite lateris indiuidua, visitauit die quæ diuo sacra est Bernardo. Erat Collegij templum mirificè ornatum, domumque totam paratus magnificus decorabat: quamquam in sacra æde Collegij nihil tam eminebat quam sancti Albani Britanni Martyris reliquiæ in pretiosam inclusæ gemmam, Philippi II. donum verè regale. Loca illa, quæ Rex Reginaque obituri essent, picturis eruditis, hieroglyphicis poematisque fulgebant, quorum species detinebat oculos, animam sensa ipsa pascebāt. Patris Henrici Walpoli, qui Collegij

quondam Minister ante annos quinque martyriū in Anglia perpeſſus, & Societatem, & hoc Seminarium nobilitarat, ad viuum expreſſa, quæ ſe cunctis monſtrabat effigies, animos vehementer emouit. In templum ingreſſos Regem ac Reginam Pater Prouincialis ſerico pallio indutus excepit: quæ medium cinxere duo Angli ſacerdotes Eccleſiaſtico ritu linteati, Regibus Chriſtum crucifixum venerantibus. eas preces Pater Prouincialis cantauit ex libro, quas nouum Pontificale præſcribit. Surrexerat Rex. ſed cū intellexiſſet ſancti Albani Britanni Martyris illam eſſe carnem, quæ in gemma præclariffima ſeruabatur, denuð genibus inflexis procumbens ſanctum pignus adorauit, admirantibus Anglicanis alumniſ, & quid inter Henricum hoc nomine octauum, cuiſque filiam, & inter Philippos patrem & filium intereſſet, clarè cernētibus. Regibus è templo ad primū domus atrium egreſſis, alumni, qui illic expectabant, vnà & pariter genua inflectentes coniugum Regiam Maieſtatem & animo, & ipſo habitu corporis honorauerunt, inde ad exedram bini gradiuntur, quæ inſtar theatri Reges erat acclamationibus & ſpectaculis remoratura. Erat aula veſtita digniſſimè, ſed ex picturis & poëmatis maior inerat loco formoſitas. Rex pictam illam poëſin, quæ tam multis in locis affixa pendebat, admiratus (erant chartæ plures ducentis & ſexaginta) aſſeruari omnes iuſſit, inque regiam deferri, vt omnia ſumpto ſpatio perſpiceret. Rege intrante neruorum dulciſſimus cantus inſonuit. ſiquidem & fidibus & plectro canendi peritiam noſtri alumni conſequuntur. Erant Angli adoleſcentes ita diſtincti, vt medium locū Theologi tenerent, latus vnum Philoſophi, alterū clauderent Rhetores & Poëtæ: qui minimi erant primi ſtabant, mediocriſ ſtaturæ ſecundi, elatæ & proce-

rz postremi; apparebatq; quidam naturæ progre-
 dientis gradus in illis: omnium modestia penè in-
 credibilis amorē excitabat. Fuit hoc spectaculum
 regni Dynastis adedò gratum, vt dicerent illorum
 sortem fore felicissimam, quorum liberi in hoc
 Seminario erudirentur. Cum & Reges assedissent,
 & silentium murmur omne compefceret, bellus
 quidam puer ex Anglis oratione pereleganti Regis
 in Anglos immensam largitatem commendauit;
 qua finita vocum secutus est cantus. eo desinente
 adfuit puer ille, quem vti annuis superioribus scri-
 psimus, pater, vt alter Abrahamus Deo obtulerat,
 & ab Anglia Pinciam vsque detulerat. Cumque in
 paratum suggestum ascendisset, Hispana lingua,
 quam celeriter didicerat, ad ea quæ decem diuersis
 linguis explicanda essent à totidē oratoribus, viam
 muniuit, attentionemque captauit. Psalmus tot
 linguis explanandus ille erat Dauidicus, *Domine*
in virtute tua latabitur Rex. Explicandi peropor-
 tuni psalmi consilium sapientissimi quique lauda-
 runt, resque est perfecta feliciter linguæ illæ, fue-
 runt Hispana, Hebræa, Græca, Latina, Germanica,
 Anglica, Vuala, Belgica, Gallica, Itala. Actæ deinde
 gratiæ Regibus, quod se tam humanos præbuisent
 oratore puerulo, qui & voce & gestu ipso multo-
 rum lacrymas expressit, Regesque ipsos emolliuit.
 qui puer vbi perorauit, Regis oscularus est manū:
 cum Philippus extento per collum brachio aman-
 ter amplexus, ceteros omnes alumnos simili est fa-
 uore dignatus. Sic quidam ex optimatibus, qui
 Regi assistebant, multas epulas Philippum gustasse
 dixit, sed linguarum tam bene conditarum hunc
 cibum omnium fuisse suauissimum. hoc tempore
 Regij ministri cum cereis, & accensis funalibus ap-
 parebant, quod nox terras obumbrasset. Nostri
 quoque Patres gratias egere Regibus, & Semina-
 rium

rium de integro commendarunt: quibus reddita responsio est sibi curæ fore Collegium, vbi Dei serui sint tam multi, & fides habeat certa subsidia. quin etiam Duci Lermenſi ille quem alit ostensus est, quem vt vidit, paterno est amore complexus, auctorque Reginæ fuit, vt aliquorum alendorum curam susci-peret; quod sibi in animo esse Regina respondit. Plura qui scire vult, eum librum legat, quem de hoc ipso argumento accuratè scriptum, & typographi officina perpolitum auctor peruulgauit. In eodem libro pulchra illa legetur historia de imagine Mariæ Virginis, quam in Gaditana illa vastitate hæretici Angli, piratæq; infames immanissimè tractauerunt: quam Martinus Padilla, qui Catholicorum classi præerat, in suo sacario reposuit, secum præclarè actum esse ducens, quòd effigiem furiorum gladiis deformatam Christiani doloris incitamentum habere meruisset: qui tamen precibus sollicitatus fatigatusque Virgineum simulacrum omni pietate colendum Vallisoletano dedit Anglorum Collegio, vt quam Angli dæmones contemnerassent, eandem Anglicani Angeli, quantum in ipsis positum esset, honorarent. Curatum est quidem, vt Rege Pinciæ commorante effigies Virginalis, quam hæretica rabies offenderat, qui illorum mos est, quos satanas arripuit, sumptuosissima pompa collocaretur: sed tempora impedierunt, quo minùs Rex Philippus adesset, Madritum reuersus exigentibus ita negotiis. sed bene quòd Regina mansit; qua præsentè in ipsis nascentis Virginis Mariæ feriis, Dei matris effigies secretò ad Collegium missa, ex Carmelitanorum cœnobio, equitum nobilissimorum comitatu, ad primum Vallisoleti templum lectica transuehitur, comitantibus Anglicanis multis ex Seminario, cereis accensis. Talem tantamq; hospitam celebri pompa
excepere

excepere Canonici, eorumque in templo innume-
 ris accurrentibus pernoctavit. Sacrae imaginis fa-
 cies oblecta interdum velo remoto monstrabatur;
 sed lacrymas & fletum pia turba tenere non pote-
 rat vulnere aspectu, quæ multa & atrociora filij
 matrisque sacris iconibus hæreticorum rabies,
 imposuit. Templo iam ab interuentoribus vacuo,
 quos nox intempesta domum redire coegerat,
 peritus quidam pingendi artifex lineamenta ad
 viuum expressit imaginis, quæ communicari cum
 multis posset, & pietatem propagare. Licet enim
 concisa gladiis, tamen suum habitum conseruat,
 & eos qui aspiciunt ad reuerentiam religionemque
 componit. Die postero, in quo sacra Virginis &
 Dei genitricis natiuitas anniuersaria celebritate
 recolitur, Cathedralis Ecclesia festum illum diem
 Christianis semper augustum præcipua quadam
 magnificentia celebrauit. Concionatus est ex Do-
 minicana familia Pater quidam doctus & grauis,
 Collegis, nostris Anglicis ante imaginem precan-
 tibus, qui quaterni succedebant: in concione ta-
 men, & in sacro maximo totum Collegium asse-
 dit. Vespertino tempore pompa instituitur ad ima-
 ginem ad Collegium deducendam. Ciuitatis so-
 dalitia vniuersa concurrunt, suum quodque ve-
 xillum & inigne prætendit. Religiosorum cuncti
 Ordines, itidemque numerosi sacerdotes ex pato-
 chiis inclytæ vrbis linteati ducenti: in postremo
 agmine Cathedralis Ecclesiæ Canonici alba cera
 collucentes, quam ceteris dedere cleticis liberali-
 tate singulari. thesaurum argenteam, ubi erat imago
 Virginea, Canonici quatuor usque ad templi val-
 uas exportant; ex eo loco octoni Britanni College
 vestiti Dalmaticis dulce onus subierunt. Prætor
 urbanus Vallisoletanusque Senatus, Virginis fer-
 culum corona aurea redimitæ, veloque tectæ pel-
 lucido

lucido sequebantur. Plateæ omnes præ lætitiæ gestire videbantur, erantque domorum parietes pretiosis ornati tapetiis. insolito gaudio omnis populus exultabat: negabant homines ætate prouecti quidquam se Pinciæ vidisse vnquam & spectasse celebrius. Collegium nostrorum Anglorum aurea erat tela vestitum, quam Regina in hunc finem commodauit: graues & eruditæ picturæ, ingeniosisque versus tum vernaculi, tum latini templi vestibulum decorabant, hos habet liber ille quem diximus. Venerat in Collegij templum Regina maturè suis comitata pedissequis ex ipso flore nobilitatis Hispanæ, septaque militari custodia. Appropinquanti templi foribus sacrę imagini Regina supplex occurrit, quam ita est religiosè venerata, vt nemo non tali pietatis exemplo moueretur. quod enim miserrimę Britannorum Reginæ piratæ prædoneisque peccauerant, vna quæ in orbe est Catholica Regina Margarita correxit, & hæreticorum inexprabile scelus publico illi præconio cõdemnavit. Quidam ex alumnis oratione Latina Virgini pro templi foribus acclamauit, nec enim ædis angustię multitudinem infinitam capiebant. oratio vehementer approbata multos habuit, qui eius sibi exemplum postularent. Demum introducta imago est cantu symphoniaque multorum, quos & vocis suauitas & illius artis intelligentia nobilitat. Recedentibus nocte suadente, qui venerant, tamẽ Regina manet adhuc in tẽplo: cumque ei poscenti imago detecta esset, qualis & quãta religio regale illud pectus imbuisset, ostendit. per 9 ipsos dies imago in altari ad hunc vsum excitato permãsit, locusque datus est, vt suam pietatem cõgregatio, quæque monstraret. Quæ his nouẽ diebus pietate duce sint gesta, nõ dico: est liber in manibus, vbi hæc explanatè copioseque narrantur.

Collegium Abulense.

ABULENSIS ager natura ferax, nostrorum cultura segetes fundit copiosas. Nam concionatores auditorum corona non deficit, & confessorum supplicum turba non deest. & cum diuini verbi præcones popularem plausum minimè captent, eos tamen gloria illa consequitur, quæ virtutis est comes. Rex mense Iunio Abulensis hospes à nostris dialogo exceptus, & versibus decantatus. Collegij domus tot iam annos incommoda ædificatione noua fit habitabilis. Senatus vrbs materiam ex Reip. syluis liberaliter donat ad trabes excidendas, ipsaque erit consignatio gratuita. lapides etiam quia domi nascuntur, facilius ædificare nos admonent. Priuatæ multorum eleëmofynæ, eaque prædiuites ad sumptus erogatæ. Duo ex hoc Collegio, & litterati presbyteri, & nobiles operarij ad nobile D. Martini opidum, quod Vallem Ecclesiarum dicimus, fausto pede profecti felicis excursionis initia protulerunt. Mille familias vrbecula Hispanis bene nota complectitur; ciues bene morati, & à rusticanorum consuetudine prorsus alieni. In hoc percelebri opido nostri illi duo campum adepti sunt, in quo Christiana vtriusque charitas posset excurrere. in eo tota Quadragesima commorati concionibus, confessionibus, catechismo, quem à cantu inchoabant, hortatione morali claudebant, omnium incolarum in se oculos & ora conuerterunt. Nemo nobilis, nemo clarus, nemo cordatus nostrorum congressu non gausus est; & quam poterat in sui pectoris domum quisque vtilitatem ex nostrorum aditu deriuabat. Parochi confessiones audiendi constantiam perseverantiamque laudabant: quorum

ex ore laici hoc idem admirabantur; nilque vquam simile Vallidesiensibus euenisse vno ore affirmabant. Via publica gradientibus vulgò acclamabatur, eorumque felicem cunctis fuisse aduentum minimi maximi dictabant. cumq; in postrema cōcione post ferias Christi à mortuis existentis vnus ex Patribus beneuolæ ciuitati vltimum vale dixisset, & de hospitio tam officioso gratias egisset; gemitus & lacrymas confessus ipse rependit, testes amoris, obsides voluntatis. Egit Senatus de mīcenda ad Collegium grandi eleēmosyna; sed nostri duo vehementer obstiterunt; nempe quibus animorum vna salus ex Societatis instituto proposita esset.

*Epitome trium Collegiorum
quæ præterea restant.*

BELLIMARENSE domicilium pagos finitimos suo fontē irrigat: qui in eo operarij censi vix duo, panem otiosi non comedunt.

AREVALENSE Collegiū dupliciter ædificare non intermittit. nam & proximos gnauiter adiuuat, & habitandi dilatat angustias, cōemto solo ad templū pro fundatoris dignitate ponendū, qui genere clarus & pollēs diuitiis Collegium amplè dotauit.

LEGIONENSIS nostra domus sui non dissimilis perseverat. ex Philosophiæ incepto curriculo alterit annus. nostri auditores se morigeros præbent & sedulos. Latinorum numerosa schola urbanis montanisque perutilis à sua numquam præstantia degenerat. Hæc sunt, quæ Castellana prouincia gessit hoc anno. Deum immortalem precamur, vt Castellanus hic ager florescat quotidie magis, quem vniuersa Societas semper est experta frugiferum.

PROVINCIA ARAGONENSIS.

SUNT in hac prouincia de Societa-
te duodeviginti supra trecentos.
In Valentina Professorum domo
quadragintaquatuor, ex his sacer-
dotes vigintiquatuor, Scholaris
vnus, Coadiutores reliqui. In
Collegio Valentino, duo & quadraginta; sacer-
dotes quatuordecim, prælectores quatuor, nempe
Scholasticæ Theologiæ duo, Moralis vnus, vnus
item sacræ Scripturæ; Scholares sexdecim, reliqui
Coadiutores. Gandiæ vigintisex, sacerdotes se-
ptem, vnus Philosophiæ professor, Scholares vn-
decim, præceptores Grammaticæ duo, ceteri Co-
adiutores. Cæsaraugustæ quadragintaquinque,
sacerdotes vnus & viginti, prælectores duo, vnus
Casuum conscientiæ, alter Philosophiæ; Schola-
res decem, reliqui Coadiutores. Bilbili quatuor-
decim, sacerdotes octo, professores Grammaticæ
tres, reliqui Coadiutores. Turiasonæ sunt totidē,
sacerdotes septem, prælectores Grammaticæ tres,
Scholaris vnus, ceteri Coadiutores. Barcinonæ
sex & viginti, sacerdotes duodecim, professores
Theologiæ Scholasticæ duo, Scholares sex, reliqui
Coadiutores. Tarraconæ quatuor supra quadra-
ginta, sacerdotes nouem, quorum duo Nouitij, ti-
rones Scholares vigintitres; Coadiutores antiqui
sex, totidem nouitij. Gerundæ vndetriginta, sa-
cerdotes duodecim, prælectores quatuor, nempe
Grammaticæ tres, Seminarij Humanitatis vnus;
Scholares decem, vnus professor Grammaticæ,
ceteri Coadiutores. Maioricæ sex & viginti, sa-
cerdotes tredecim, prælectores quatuor, scilicet
Grammaticæ duo, Philosophiæ vnus, vnus etiam
Casuum;

Casuum; Scholares quatuor, vnus professor Grammaticæ, reliqui Coadiutores. In sede Vrgellenfi nouem, sacerdotes quinque, professor Grammaticæ vnus, Scholaris vnus, reliqui Coadiutores. Domus Probationis Oriolana nondum à nostris habitatur. Auxerunt sociorum numerum vigintiseptem; minuère decem, ex iis dimissi sex, horum tirones tres; vixere quatuor.

Domus Professa Valentina.

Ho canno è domesticis grauitè morbo tentati multi; Dei tamen beneficio conualuere omnes. Enituit pietatis profectusque spiritualis in omnibus studium vehementer, nec minùs proximos solitis Societatis officiis, ad pietatem infermandi cura. Admissi in Societatem tres, vnus Coadiutor, Scholares duo optimæ indolis & spei. Pii meditationibus exculsi nonnulli, inter quos nobilis quidam magno cum sui, tum multorum aliorum nobilium bono. In omnibus ferè parochiis frequenter à nostris conciones habitæ, in quarum vna verno ieiunio concionatus vnus è nostris, postulante & astante Prorege, totaq; ipsius familia, & ingenti omnium ordinù multitudinem. Copiosi fructus in dies fuere frequentes confessiones. Ad nostras ædes magni fiunt cōcursus festis diebus matutinis ac vespertinis ad conciones audiendas, ad Eucharistiæ Confessionisq; Sacramenta percipienda. Sollemne est nostros ad extremè laborantes iuuandos diu noctuq; vocari. Inuisa xenodochia, aditi carceres, ad fontes præsertim extremum subituros discrimen firmandos. quorū vnus, cum longè res alias ageret, quàm quæ mox moriturum decerent, nostrorum sualu & industriâ ad meliorem se frugem recepit. Alius latam in se capitis

pitis sententiam diuinam esse ultionem palam professus est, non tam pro notis criminibus, quam pro occulta matris nece. Neophytus cum esset morte mulctandus, inductus à nostris est, ut in Christiana religione decederet: purgavit animam confessione miro sensu pietatis, tantoque animi ardore sacram synaxim expetiit, ut eam obtinuerit præter morem, & in præconcepta spe omnium animos confirmavit celebri in ipso vitæ exitu suæ fidei professione. Nobilium Sodalitas haud modica in dies sumit incrementa, datque insigne virtutis & pietatis specimen: & ut mittam cetera, hoc anno trecentos omni humana destitutos ope è vinculis liberauit. Sodalitium alterum, etsi nobilitate inferius, non tamen virtute & pietate. Inter cetera, hæc ad memoriam insignia. Sæuit hoc anno dira quædam ac pestifera lues in Valentino agro, ex hoc cœtu fermè septuaginta, & in iis non pauci nudis pedibus, duobus è nostris viæ ducibus, Deiparæ ædes (distant eæ ab vrbe milliaria nouem) Litanias aliasque sacras preces in via piè recitantes composito agmine, pro communi salute ac bono deprecaturi petierunt. Ab'atæ ibi animi sordes, salubri diuerberatione corpus subactū, summa spectantium admiratione domum regressi. Celebrarunt iidem primi celebri pompa & apparatu diem, quo B.P.N. Ignatius è viuis excessit, serico peristromate ornato sacello, in quo Patris æterni Ignatium eiusque socios Christo commendantis imago colitur. euenit res ex animi sententia; aucta hinc in ciuium animis in P. N. pietas, & eam votiua pro beneficiis acceptis donaria ad eandem aram pendentia declarant. Inducti ad id fuere Religiosorum Ordinum huius vrbs exemplo, qui eadem Religionis officia in suos Beatos exercere solent. Mitto crebras per annum corpo-

ris castigationes, & ante has narrata de more exempla. Obiit etiam hoc anno Regis iussu Neophytorum opida. Maurus quidam genere & religione in extrema lucta dare Christo nomen constituit nostri illi assidentis suasu; sacroque fonte lustratus, protinus obiit. Piorum in nos liberalitas maior, ut sexcentorum aureorum æs alienum fuerit persolutum. auctò etiam sacro instrumento, ad trecentos & quinquaginta.

Collegium Valentinum

EXTREMUM clausit diem P Ioannes Baptista Ginner Theologiæ professor, & quatuor votorum professus, vir probitatis, modestiæ & eruditionis laudibus insignis: in huius locum suffecti nouem, Scholares septem, Coadiutores duo. Honestarunt, ut mos est, assertiones nostras viri primarij vrbis-que Consules; confluxere litterati viri quamplurimi, & ex omnibus Religiosorum familiis peritissimi quique, ea opinione allekti, quam de nostrorum eruditione iam diu imbiberunt. Erectus est paries ad domus custodiam pernecessarius; & ædificata pars domus, opus quingentorum aureorum supra millenos. Absolutæ item lipsanothecæ duæ pulcherrimæ aureis circiter trecentis, locatæ in templo die Conuersioni D. Pauli Tutelaris nostri sacro, celebri pompa & frequentia. auxit lætitiâ & celebritatem Prorex ipse suo aduentu. Opificum numerus, quem scripsimus in Collegio ad verbera & exempla conuenire, vehementer hoc anno auctus, ut fermè trecenti numerentur; quantus ex his fructus percipiatur, ex iis quæ subiiciemus, aliqua ex parte planum fiet. Pia quadam & laudabili contentione suæ conditionis Sodales, de quibus suprâ actum est, imitati non absimilem ad eandem

easdem Deiparæ ædes supplicationem instituere, eademque pietatis officia exercuere, impulereque alios ad sui imitationem. Horum quidam cum sui oblitus quendam in foro multis coram arbitris malè verbis accepisset; tanto est sequenti die dolore tactus, ut pertæsus facti protinus laceffitum eodem loco conuenerit, & ad genua prouolutus, veniam supplex obtinuerit: sicque honor restitutus, redintegrata amicitia est obstupente circumfusa plebe. Cum comperissent quidam ex eorum numero, adolescentem colaphos matri impigisse, ei ut interesset exemplo, suaserunt. nec fefellit spes; sic enim est narrantis verbis commotus, ut nec suspiria comprimere, nec lacrymas continere potuerit: domum inde regressus, matrisque pedes ac manus non semel deosculatus veniam exorauit.

Collegium Gandiense.

UT celebres hoc anno, ita frugiferæ concionatoris nostri conciones Quadragesimæ fuere. Quidam qui præ concepto in inimicum odio à confessione diu abstinuerat, nostro verba faciente, ita est propriæ conscientiæ stimulis actus, ut genibus flexis iniuriam publicè condonarit. Non dissimili exitu alius, qui dato pretio sicarium ad inimici necem induxerat, rediit in eius gratiam. Reflorescit in dies magis ac magis noua Sodalitas omnium ordinum, ut aliàs retulimus. Ad depellendum gliscentem morbum, & placandam offensus Numinis iram, eadē ferè quæ à Valentinis Sodalibus acta. Designarunt duos & quinquaginta, qui hebdomadis sibi distributis nosocomium adirent, fouerent recrearentque ægrotos; præbuitque se in tam pio munere ducem Dux Illustrissimus Borgia: qui honestos Sodalium conatus ad-

modum promouet magno omnium exemplo Brepti item ab eisdem è vinculis ducenti. Festum diem Assumptionis B. Virginis, à qua hoc Sodalitium nomen accepit, singulari hoc anno veneratione ac celebritate egerunt. In posterum tamen Illustrissimus Dux pro ea, qua Deiparam prosequitur pietate, ad suas voluit huius festi curam curas accedere. Quibus rebus commoti vtriusque ordinis opidani egregiè sunt in Societatem animati. Exoptant etiam suam Ecclesiastici Sodalitatem; dumque facultas expectatur, instituta illis priuata exhortatio, ad quam mirum est quam sint frequentes. Translatum hoc anno Circumcisionis festum è templo maximo, vbi quotannis agitari solitum, in nostrum: quod non vulgare fuit amoris & beneuolentiæ in Societatem argumentum. Imploratum à multis, nec frustra P. N. Ignatij auxilium, & vt alia omittam, celebriora tantum, & publicis tabulis ac testimoniis comprobata attingam. Virgo quædam diu membris capta, aliisque morbis exercita, inuocata P. N. ope, integræ est sanitati restituta. Ab epilepsia alia & colico morbo, quibus miserè cruciabatur, subito erepta. Extremè item laboranti alteri, inuocantiq; eiusdem patrociniũ, affuit, ademitq; letho. Illustrius postremum: Mulier quædam, quæ diro poplitis dolore vexabatur, cum irret cubitum profusis lacrymis sese B. P. N. commendat; dein somno correpta cuiusdam per quietem P. N. speciem sibi obiectam dixit; videbatur sibi B. P. videre secum ita hilari vultu colloquentẽ, Quia meum inuocasti præsidium, præstò adsum tibi, vt opem feram, tactoque manu poplite omnem ab ea dolorem depulit, sequentiq; luce ad debitas cælesti medico grates persoluedas ad nostrum templum accurrit. Expectantiam diu domus membrũ ceptum hoc anno ædificari

ædificari Regis Ducisq̃ue liberalitate, quorum ille aureos mille liberaliter obtulit, vt irruentibus quotannis æstiuo tempore morbis eatur obuiam. Sacra supellex aucta aureis mille.

Collegium Cæsaraugustanum.

DCESSIT Frater vnus Coadiutor singulari probitate: eius locum impleuere duo item Coadiutores. Maxima est in hac vrbe apud omnes Societatis existimatio, in rebusq̃ue dubiis libenter ac frequenter nostrorum ope vtuntur. Nullus Quadragesimæ dies absque concione in nostro templo prætermisus. In Proregis aula ter per hebdomadas cōcionatus vnus è nostris. Ad audienda gesta Sanctorum referri solita per annum vespertinis horis, subigendaq̃ue voluntaria afflictione corpora multi ventitarunt ad nos. Duo, quorum alter in Iberum, alter in profundum riuulum se dare præcipites dæmonis suasu constituerant, nostrorum suasu meliora iniere consilia, patefactis confessione criminibus. Itum frequenter ad hospitales domos; habitæ piæ exhortationes in publicis custodiis. Excursum hinc quinquies in vicina opida, magna multorum vtilitate. Extincta odia, æs alienum persolutum, erepti è diuturnis peccatorum nexibus multi; auditæ penè innumerae confessiones, totius antea actæ vitæ quamplures, ab ijs præsertim, qui D. Archiepiscopo diœcesim de more lustranti laboris socii fuere. Ad Neophytos erudiendos profecti duo; nec frustra. patefecerūt aliqui noxas, nonnulli totius vitæ: in ijs duo à reliquorum conuictu & consuetudine discedentes cum omni familia sese ad veterum Christianorum cœtum receperunt; ne prauo æqualium exemplo redirent ad vomitum. Quatuor Sodali-

ria, scilicet nobilium, opificum, Theologorum & Rhetorum pietatis fructus dedere quamplurimos. Nobilium alumnorum benignitatem experti trecenti. E custodiis publicis educti, recreatique pauperes. Eorundem suasu & operâ Bacchanalibus diebus horas quadraginta patuit sacra Eucharistia in nostro templo ad id apprime ornato: iteratæ per intervalla conciones: percepta à multis sacra synaxis. affuere Reuerendissimus Archiepiscopus Præsulque Iauetanus, magno omnium exemplo, ingens vtriusque sexus multitudo: fructus haud minor, quàm pietas, frænata multorum licentia.

Collegium Bilbilitanum.

MVTATVM hoc anno domicilium in latiores ædes, composita tradendæ Grammaticæ gymnasia Concessum nobis ab Antistite ædibus ferè, continens templum ad munia Societatis obeunda. Legati à viro dignitate Ecclesiastica primario aurei mille. lustrati circumiacentes pagi in quodam illorum dissidentes multorum animi sedati. Missi duo Archiepiscopo postulante ad subortos in pago satis opulento tumultus componendos, cessit res ex animi sententia. Confessiones multorum à prima pueritia repetitæ, alijsque non exigui fructus percepti. Mulierculæ duæ quæstuarix, mutatis in melius consiliis, quo facilius non solum a scelere, sed etiam à periculo abessent, in Conuersarum cœnobium sese receperunt. Reuerendissimi Episcopi ad hanc urbem aduentus, celebratus est ab vno è nostris Scholasticis eleganti oratione, summa omnium voluptate. Transferebantur D. Eneconis reliquiæ ad paratas sedes eximia pompa; quæ cum Collegium nostrum præteriret, excepta fuit a decem pueris ex iis, qui nobis dant

dant operam, apprime ornatis, multigena carmina in sancti viri laudem recitantibus: qui dein totidem faces manibus præferentes religiosum agmen religiosè sunt prosecuti. Diuertit ad nostras scholas Antistes, fuitque ab earum alumnis dramate donatus, quod ipsi ceterisque è prima nobilitate viris gratissimum accidit.

Collegium Turiasonense.

VIXIT Coadiutor vnus probatæ virtutis. Accitus in nostrorum numerum scholaris non vulgaris spei. Partheniani alumni haud exiguos in probitate fecere progressus. Philosophiæ curriculum dedere finem publicæ theses magno omnium applausu, & existimatione doctrinæ. Antistes crebra in nos beneuolentiæ signa ostendit: interest haud rarò litterariis exercitationibus. Nec defuit aliis nostrorum opera. concionatum sæpe; acceptæ confessiones, traditus catechismus, inuisi ægri; nec animorum modò præsidii, sed etiam subsidii corporum instructi. ad carceres itum. confirmati extremè laborantes. Habitæ conciones per Quadragesimam in templo primario maximo fiuctu. Missi hinc aliqui ad confinia, non inutiliter laborarunt. extincta fuere exardescencia odia, & redintegratæ amicitia. Accidit in hoc Collegio quiddam ad eos, qui sese Societati dant, in sententia confirmandos opportunum. Nouirius quidam relictæ cognatæ nimio amore, & redituum Ecclesiasticorum spe allectus, castra deseruit; sed paulo post spe delusus, & à cognata, apud quam iacebat ægrotus, in nosocomium missus, diuinam est expertus vltionem, hisque miserijs afflictus miserè obiit.

Collegium Barcinonense.

MIRVS auditorum externorum, vt sæpe scriptum est, ad nostros doctores concursus. Annuas theses illustriores reddidere Prorex Illustrissimus, omniumque ordinum viri gravissimi; iucundum planè omnibus spectaculum, probataque respondentis doctrina. Ea est omnium de nostris existimatio, vt non rarò de quæstionibus ad officium Christianum pertinentibus cùm ab omnibus consulantur, tum maximè ab Episcopo. Vtraque congregatio, scholasticorum scilicet & opificum, litteris, virtute & pietate sit in dies illustrior. Scholares alumni litterariis exculsi exercitationibus, recitatioque coram Antistite iucundo dialogo, non vulgare eruditionis & ingenij specimen dedere. Ex horum cœtu tres Societatem ingressi. Probatum omnibus opificum probitas; experti caritatem octoginta vincti, qui horum operâ, vinctulis soluti sunt. recreati item ægri, & stipe collecta, induta egenorum corpora. Quibus rebus permoti Episcopus, & xenodochij præfecti quingentorum aureorum annuos census in hæc pia opera expendendos, eorundem curæ commiserunt: quorum tanta est in commissio munere sollicitudo, opera & industria, vt ab eo tempore magna ex parte sit decedentium numerus imminutus. Christianæ doctrinæ summa quatuor in locis exposita diebus Dominicis. Non inutiliter laboratum solitis Societatis officiis. magnus præcipuè confessio-num fructus. Religiosus quidam, qui exuto habitu miserè aliquot annos extra Religionem diuagabatur, vni è nostris confessus, recursantibus animo melioribus cogitationibus, eò rediit, vnde non licuit discedere. Ad exempla, & eam quæ
subse-

subsequitur, diuerberationem non minor, quàm
superiori anno concursus.

Domus Probationis Tarraconensis.

SPECTATA est tironum virtus in domesticis officiis; in peregrinationibus, patientia; caritas, in recreandis nolocomiis. Missi non pauci nec raro ad circumiacentes pagos ad doctrinæ Christianæ capita tradenda, vnde multis parata salus. Nec suo muneri defuere veterani in lustrandis custodiis publicis, audiendisque confessionibus solliciti. & par labori perceptus fructus. Cum quidam morti addictus ad supplicium duceretur, & reliquos in itinere cruciatus impatienter admodum pertulisset; ab vno è nostris patientiam edoctus, non solum præsentis cruciatus horreare desistit, sed maiores multo, quin & in frustra discerpi pro refarcienda sceleribus illata Numini iniuria ardentè exptrauit. Ara maxima templi exornata, & tabula egregiè depicta. Ad id, quod ante verbera narrari solet exemplum, præter auditores quamplurimos, Archiepiscopi Collegij alumni omnes vnà cum præfecto accessere.

Collegium Gerundense.

PIIS diuinarum rerum commentationibus ferme omnes domestici hoc anno perpolitati alacrius in proximorum vtilitate operas suas posuerunt. Concionator noster diebus Bacchanalibus coërcuit multorum licentiam: cumque pro concione vinctos, & oculos præ pudore pauperes valdè commendasset, ostiatim ipse queritans elemosynam, collegit abundè, & diuisit vtrisque. Offenderunt nostri de more nosocomium inuisen-

tes morti proximum, qui quatuordecim annos in Societate egerat; inuasit exactum, vt narrauit ipse, malorum ac miseriæ cumulus vnà cum summa egestate ad extremum vsque diem. Quinis locis in vrbe & extra traditus catechismus non minori fructu, quàm frequentia: nec minor confessionum vtilitas. Liberata è potentioris impotenti libidine feminæ cuiusdam pudicitia. à fraude dæmonis alia erepta, quæ graue crimen in confessione diu celauerat, sibi falsò persuadens ad cælestem percipiendum panem licuisse illud soli Deo confiteri. detexit illud, ceteraque vitæ totius, & in arrepto virtutis studio constans persistit. Missiones hinc aliquot solito fructu. Congregationis alumni consuetis pietatis & charitatis operibus intenti. Cùm in alijs litterarijs certaminibus, tum maximè in eo, quo veteri maiorū religione solet hæc vrbs Conceptionis Deiparæ festum celebrare, Scholastici qui nostris dant operam palmas omnes retulere: quo aliqua ex parte sedatus in nostras scholas excitatus turbo, & quod in hac re caput est, summa est in nos Episcopi beneuolentia. Is circumcisionis die apud nos prandere voluit; concionatum inter prandendum senis linguis audientium aures valdè demulcentibus.

Collegium Balearicum.

EVOLAVIT ad superos P. Hieronymus Pical, vir non vulgaris eruditionis, nec inferioris virtutis. Acciti in nostrorum numerum duo magnæ spei adolescentes. Sacellum maximum dolatis lapidibus constructum. Excursionum per insulam copiosus fructus. Cùm decreuisset quidam in melius mutare consilia, expiauit confessione criminæ; delusus diabolus ægrè factum ferens, ingentis colubri

lubri specie illius se oculis sequenti nocte obiecit, suavitque spe omni veniam obtinendi deposita supremum adire discrimen. surrexit illico obstupefactus, munitusque signo crucis & lustrali aqua fugavit monstrum, & sacrorum mysteriorum præsidiiis frequenter munitus, creptus, penitus est à pertinaci dæmonis oppugnatione. Illustre edidit miraculum B.P. N. Ignatij chirographum, cuius virtutem experti sunt sæpe aliàs incolæ. Desperata erat cuiusdam puellæ salus. accurritur ad ultimum præsidium; affertur laboranti subscriptio; hanc venerabunda deosculatur. nec vota fefellit eventus. poposcit indumenta post biduum, se valere dictitans, breuique surrexit è lecto. Instituta de Christianis officiis prælectio non exiguos parit quotidie fructus, iis præcipuè, qui à nostris extra insulam Theologiam audire non possunt.

Sedes Vrgellensis.

EMPTVS hoc anno opportunus situs ad domum à fundamentis excitandam: collati ad opus à fundatore aurei quatuor mille, & mille præterea ad libros, aliosque domesticos vsus. Circumcisionis primum festum multitudine, & Episcopi concione insignes; egregiè pro concione Societatem commēdavit. Concionatus vnus è nostris in templo maximo. Quadragesima tota matutino tempore, alter diebus festis vespertino. Profecti hinc aliqui ad vicinos pagos, multis profuere. Abolita iurandi consuetudo, restincta odia, redintegratae amicitiae, & alia pleraque magno multorum bono peracta; sed vt imperatae breuitati consulam, referam tantum duo. Mulier in montem proximum lignandi causâ profecta, cum subiisset animum opprimientium calamitatum, paupertatis præsertim,

tim, cogitatio. doloris vi illacrymare cœpit. affucit illico humani generis insidiator habitu & forma sicarij, cognitaq; causa doloris inœrentē domum redire iussit, arcam pane refertam domi promittens: Quod si, inquit, huc cum filiis in crastinum regrediare, & te ad maritum ducam, & ingentem conferam auri vim. Rei magnitudine obstupescita mulier inuocat Deiparæ nomen: euauit illicò diabolus horrido strepitu. pergit inde domum, promissos inuenit panes, eosque sine mora filiis distribuit. Sed vix ante cibum IESU nomen protulit, cum totus ille panis cumulus spectantis oculos effugit. Narrauit hæc nostris, & ab iisdem dæmonis insidias edocta est. Altera à periculo Christianæ fidei deferendæ, ob contractam cum lamia amicitiam, & à turpi cum dæmone ipso consuetudine, nostrorum ope erepta. Apertum anno vertente Grammaticæ gymnasium, datum lectionibus initium eleganti oratione, præsentē Episcopo, aliorumque multitudine, nec sine plausu & gratulatione.

PROVINCIA BÆTICA.

EST hæc prouinciæ Bætici vinea in septemdecim distincta areolas excultas vitibus quatercentum & octoginta, quæ à cælesti cultæ vinitore cælestibus irrigatæ pluuiis, quo magis sunt diuinis grauidatæ muneribus, eo fœtu vberiore turgescunt. Alit enim domus Professa sexaginta & tres, Collegium Hispalense plus vnum; Cordubenſe duodeſeptuaginta; Granatenſe quinquaginta; Treguatenſe viginti; Malacenſe vnū plus; Biacenſe quinde-

decim; Vbedense septem; Xerense decem; Gaditanum duodecim; Astigitanum quindecim; Fraxinetense septem; Caçorlanum quatuordecim; Guadixiense sex; Anglicanum octo; Montellanium septuaginta; Marcenense quindecim; Residencia Antiquerana quinque. Ex his generosis vitibus duæ & viginti ad cælestem traductæ sunt vineam, ut in sæcundiore consistere solo suis onustæ racemis magis lætæ, & largioribus alimentis satiata confluant: in earum tamen loca substitutæ sunt duodequadraginta.

Professorum domus Hispalensis.

NOSTRORVM sacerdotum charitas ad confessiones omnium, qui confluunt excipiendas; ad vinctis, qui sunt in carceribus omni Sacramento- rum subsidio penitus destituti, opem ferendam; ad rudes doctrina mysteriorum fidei poliendos, atque ad nosocomiorum ægrotos subleuandos extenditur. Conciones assiduæ tam in principe templo, quàm in insignioribus vrbis parochiis, sanctimonialiumque cœnobiis habentur. Per totam hebdomadam in nostro templo ab utroque sexu iuge conuiuium corporis Christi Domini celebratur. Itum est ad turpis quæstus domum, ubi tanto cum spiritus seruire à quodam è nostris concionatum est, ut aliquas ex illis mulierculis ab infami corporis diuulgatione, ab infamique lupanari ad Conuersarum claustra transtulerit. Inter eos, qui veluti oues errabundæ sunt nostrorum operâ ad boni pastoris pascua caulasque traducti, insignis quidam exitit, qui cum dæmonis arte delusus cogitaret, sibi à Deo iussu fuisse, ut sibi violentas manus inferret; nostrorum monitis ad sanam reuocatus est mentem, sibi que à dæmone fucum

fucum factum fuisse cognouit. Alterius aduerso quodam fortunæ casu perculsi, vrgente præsertim dæmone, ita mens fuit de suo statu deiecta, in eamque redacta desperationem, vt se laqueo suspendere meditaretur. hic casu nostram venit domum; quem cum de nostris sacerdos videret deambulante in scius animi perturbatoris, illum ad confessionem incitat. titubat ille primò, & hæret magnæ præferens trepidationis notas. sensit illico sacerdos noster ex vultus perturbatione animi perturbatum, instatque: cuius hortamentis, & internis diuinæ dextræ impulsus motibus, perturbatus homo confessionem init, lacrymabundus prosequitur; tandem sacrosanctæ confessionis virtute tranquillatus finit. Nec solum contra cupiditatum animorumque turbationum æstus, sed etiam contra irarum incendia, & contra aliena bona retinentium auaritiam pugnatum est. Placatus namque fuit cuiusdam animus, quem iracundiæ titillabat effusio, & paternæ iniuriæ vltioris suauitas exstimulabant. Quingentorum etiam aureorum summa per summam retenta nequitiam ad suum dominum rediit. Adiecti erant igni decem, & sex iure, in nefandæ libidinis pœnam. hi siue dilationem supplicij quærentes, siue miserrum, vt aiunt, solatium, socios videlicet suæ pœnæ patrati facinoris, vt reos, innoxios tamē, subdiderant multos; nostris tamen admonentibus ij, quæ facta dixerant iniustis criminationibus, postea infecta fuisse dixerunt, & quæ olim fuerant dicta, retracto postea iudicio fecerunt indicta. Pestis quæ superiore anno in vniuersam ciuitatem peruagata desquirit, hoc in aliquas eius partes irrepsit, & sic nostris non defuit amplissima seges. nullum siquidem iis, quos vis perculerat morbi, è nostra domo officij genus abfuit. Quare ita sunt ciuitatis incolæ

incolæ bene erga nos animati, vt præterquã quoddam victum cultumque suppeditant necessaria, munificis tandem eorum subsidiis nostræ domui sit penè fastigium impositum. Nec solum intra vrbs incœntia sese continuit nostrorum ardor, sed ad alia quoque pertinuit opida. Duo sacerdotes in opidum Carmonæ sunt destinati, vnde quasi ex copiosissima messe laborum spicis turgentibusquàm onusti redierunt. In hoc opido cùm nefarius quidam homo iudicis sententia sagittis esset confodiendus, diabolico dolo ita obduruit, vt salutaria nostrorum ad confessionem hortamenta obstinatè respueret: tandem pia contentione fractus in sese rediit, fœdumque peccatorum euomens virus sese ad necem subeundam ritè disposuit. Excursum est etiam in oras illas, quæ tynnoram piscatu celebres sunt: vbi à duobus Societatis sacerdotibus ita fructuosè nostra sunt obita ministeria, vt nullus nõ ex tanta hominum multitudine, quæ piscatui operam nauat, conscientiæ maculas Sacramento confessionis absterferit. Est iam ad teetum perducta clericorum Sodalitas, cuius anno superiore iacta fuerant fundamenta. suum illi nomen dederunt septuaginta, quibus tres Ecclesiæ Canonici cum ipsius Ecclesiæ iudice voluerunt adscribi. Mirum sanè est quanta ex hac Sodalitate in vniuersam vrbem efflorescat vtilitas. Illius enim Sodales nequaquam sua modò salute contenti, proximorum quoque salutem operam dant. Xenodochia frequentant & carceres, expoliendis catechismo ad baptismale lauacrũ accedentibus suum quoque tempus impertiunt. Cùm cuidam ex his Sodalibus laicus audaciùs, quàm par erat insignè propalam impegisset alapam, tantum affuit, vt Sodalibus meditaretur ultionem, vt potiùs vltro donaret iniuriam, obuiumque illum officiosè sem-

per nullatenus tamen officio respondentem salutarer, perinde ac si ab illo nunquam tali esset iniuria concisus. Est hæc Sodalitas sub patrocinio Conceptionis purissimæ Beatæ Virginis, cuius vocationem miro sanè modò sortita est. Cum Sodales omnes quodam Quadragesimæ die in xenodochium conuenissent, postquam omnia erga ægrotos charitatis munera obiire, precibus ad Virginem præfuis de vocatione eligenda sortes miserunt: tandem pueri cuiusdam iacentis in lecto ministerio purissima Conceptio Virginis forte exiit. quamobrem Sodales omnes gratulabundi in genua procubuere Deiparæ gratias referentes, in cuius gloriam anniuersarium festum instituentes, hoc anno illud maxima celebritate peragere. Suum obiire diem Pater Franciscus de Herrera, Pater Antonius Crespo, & Pater Ioannes de Soria, viri profectò veri Societatis filij. & tres Fratres Coadiutores, inter quos Franciscus Bereña claruit omni virtutum genere insignitus. Hæc autem quæ de hac domo ceterarum omnium huius prouinciæ quasi parente dicimus, confessiones videlicet exceptas quamplurimas, restitutiones factas, frequentem Sacramentorum vsum, conciones habitas, nosocomia & carceres inuisa, catechesis institutionem, multos à flagitiosis amoribus reuocatos, ea ne sint locis singulis iteranda, de vniuersa prouincia intelligi volumus: quæ autem vnicuique Collegio peculiaria sunt, recensebimus.

Collegium Hispalense.

QVAMVIS præcipuus huius Collegij scopus iuuentutis confluentis in litteris & virtute institutio sit; ad ceteros tamen omnes, qui confessionis ergò concurrunt, nostrorum quoque pietas redundat.

dundat. Mirum profecto est quàm arctus Dei beneficio mutuae concordiae nostrorum animos in hoc Collegio nexus astringat. Fratres Scholastici præterquam quòd in suis excolendis animis occupantur, eorum etiam charitas non domesticis solum sese continet tectis; sed foras erumpit, & dimanat ad externos. Ipsos namque diuinæ gloriæ cupiditatis admotis facibus suis quoque amor proximorum salutis inflammat, cui procurandæ viribus totis incumbunt. Excurrunt singulis festis diebus per vniuersam ciuitatem, ad otiaundos omnes in aliquod templum cogendos, vt Missæ interfint sacrificio, ad illorum conuenticula ad lusum aleatoriae pagellæ discutienda, atque ad abiectissima huius ciuitatis capita, mancipia videlicet & Æthiopes, instruenda catechismo. Insignem apud omnes litterarum existimationem sibi scholæ nostræ pepererunt. Idem hoc anno, qui superioribus in B. Virginis Annuntiatae Sodalitio ordo retinetur. Duæ denuo conflatae Academiae, ex quibus veluti ex seminariis quibusdam quinquaginta scholastici, vt generosæ plantæ sunt in varios Religionum hortos translati. Maiora in dies doctrinæ Christianæ schola recipit incrementa, ad quam maximus virorum cogitur numerus; non solum vt fidei imbuatur elementis, sed vt sacra præmissa lectione piam aliquam ad virtutes cohortationem excipiat. Est aucta sacra supellex; noui libri accessere bibliothecæ; scholis licet adhuc vltima non sit imposita manus, hoc tamen anno illis inductum est tectum, solumque stratum lateribus. Excessit è vita Pater Hieronymus de Zaragoza, quem omnium virtutum illustrabat splendor: qui sic discipulorum per ipsos sex & triginta annos (tot enim fuit Grammaticæ facultatem professus) animos ad se conuertit, vt illum ar-

dentissimo pari admixto reuerentiæ prosequerentur amore, cuius potissimum in die obitus sui dederunt specimen, cum omnes collacrymabundi suo amantissimo parenti parentarunt. Excessit etiam Pater Didacus de Leon, cuius menti eos proximorum salutis ardor subdebat igniculos, ut cum assidua impediretur febris, adhuc tamen in Indos missionem procurandi sese, cum rectè valeret, obstrinxerit sacramento.

Collegium Cordubense.

CORDUBÆ tam doctrinæ studia, quàm spiritualia ministeria, qua solent, sedulitate tractantur. A nostris namque Fratribus externisque scholasticis magna cum frequentia, non minori cum laude publicæ disputationes sunt habitæ. Aliqui in hoc Collegio pia instruentes agmina in publica ciuitatis egressi sunt loca, in quibus habitò de re diuina sermone quàm plurimos secum ad animi vulnera confessionis medicamine sananda reducerunt. nec tamen intermittitur catechesis: illa namque rudibus explananda peculiari studio suum quoque tempus insumitur. Nostrorum ardor in animis pietate imbuendis Dei munere hoc anno illustrius emicuit. Omnes siquidem sese mutuo laceßentes vltro summis à P. Rectore precibus contendebant, ut concederet vnicuique à quotidianis domus exercitiis ad diuinarum rerum commentationem animum seuocare, ut inde ad ministeria peragenda alacrior rediret & vegetior. nec nostri solum, sed externorum etiam quamplurimi spiritualibus exercitiis ad pietatem informari non sine fructu voluerunt. Ut reliquas laudes Sodalitij B Virginis sileam, ita se illius Sodales instituunt, ut non modò custodias publicas, & noso-

nosocomia ciuitatis frequenter inuisant; sed con-
terminos etiam Cordubæ populos Societatis sa-
cerdotum imitabundi discurrant, omnia constanti
animo ob sua ministeria oblata stipendia respuen-
tes, ita vt verè in Societatis gremio lacteque educa-
ti esse videantur. Itum est in Ramblæ & Montis
Maioris opida. est cum Episcopo Cordubensi
diœcesis vniuersa lustrata: vbi duo è nostris sacer-
dotes multorum amicitias publico malo dissolu-
tas reglutinantes, virorum mulierumque conscien-
tias variis peccatorum tricis impeditas enoda-
runt. E corporis vinculis abiere Pater Didacus de
Barajas, qui virtute prudentiæ apprimè insignitus
Societatis legum fuit obseruator exactus. Pater
Nicolatus de Rus, qui insigni cum Societatis exi-
stimatione, & vberissimo discipulorum fructu ani-
mum per ipsos septem & viginti annos Gramma-
ticæ elementis tradendis applicuit. Pater Andreas
Rodriguez, qui dum vixit inter nos in miram
quandam morum suauitatem, in sui despicientiam
& animi summissionem acquirendam proram suę
contentionis obuertit. Petrus Lainez studiosus
Philosophiæ, qui sui omnibus tam in virtute
quàm in litteris expectationē concitauerat. Fran-
ciscus Nuñez, maxima virtute præditus Coadiu-
tor tiro. septem tamen rerum humanarum despi-
cientiam edocti sæcularem vitam cum nostræ So-
cietatis disciplina commutarunt.

Collegium Montellanum.

ID E M qui semper in Societatis ritè exequendis
muneribus vitæ cursus tenetur. certatim enim
opidanis vsurpantibus Sacramenta officia debita
præstantur à nostris. nec industriæ infructuosus
respondet euentus. In scholis B. Mariæ Annuncia-

ræ conflari cœpit Sodalitium, & vt principia sese
 explicare cœperunt, vberimos nobis fructus con-
 flatum promittit in posterum. Est inita in finiti-
 num opidum expeditio, quæ ob conscientias ali-
 quorum in impuro libidinum cœno volutantium
 expiatis perutilis fuit. Confluunt adhuc ad nos
 quotidie vespere clerici virique primarij, qui vno
 comitante de nostris tres ipsas horas Sanctorum
 exemplis lectitandis, serendisq; de rebus diuinis
 sermonibus cum magna totius opidi admirum-
 ratione traducunt. Scholastici plures, opidano-
 rumq; quamplurimi binis saltem diebus hebdo-
 madæ in nostro templo acri se verberatione ca-
 stigant. Quatuor clerici spiritualibus meditatio-
 nibus sunt expoliti, ex quibus tantus in eorum
 mentibus fructus effloruit, vt nisi negotiorum a-
 liunde detinerentur vinculis, duo sese iam Socie-
 tatis vinculis adstrinxissent; adhuc tamen Dei
 pietate hoc animis consilium coquunt, vbi tem-
 pus commodum appetierit, erupturum. Tironum
 cura, & vigilandi labor in domando passionum
 impetu, excolendisq; pietate animis summa se-
 dulitate consumitur. sunt omnes ita integræ soli-
 dæq; virtutis sitientes (ob quod Deo potius agen-
 dæ sunt gratiæ, quàm eorum prædicanda sit laus)
 vt in virtutis itinere capeffendo ardor ad id adiu-
 uantium exercitationum flabello quotidie magis
 excitatus ignescat. Ereptus est ex huius vitæ mi-
 seriis ad cælestia gaudia Frater Ioannes Rodri-
 guez, antequam doctrinæ & virtutis eximiæ ac-
 quisitam supellectilem proximorum oculis expli-
 caret. auxerunt nostrorum numerum quinque &
 triginta, inter quos insignes duo extiterunt, Pater
 videlicet Iosephus de Alderete, & Pater Ioannes
 de Leyua; qui cùm ille esset Cordubensis Ecclesiæ
 Canonicus, fuissetq; Hispalensis & Cordubensis
 diœcesis

diœcesis Vicarius generalis, hic verò Collegij Hispalensis collega, nunc verò sacelli Regij Granatensis Capellanus; omnibus his nuncium remittentes sese in nostra Societate incluserunt, suos labores meliùs collocatos fore putantes, si eos ad Christi conuerterent famulatum.

Collegium Biacense.

LA X A T Æ hoc anno sunt quotidiani victus angustia, auctumque sacrum ac domesticum instrumentum. sacrum nobilium feminarum prolixis donis: domesticum liberalitate Doct̃oris Blasij Messia Giennensis Canonici; qui cùm nonaginta & eo ampliùs annos expleſſet, nobiscum vitæ reliquum commorari precibus exorauit, vbi ex venia P. N. Generalis in Societatem in extremo spiritu adscriptus, bonis onustus operibus, migrauit è vita. Is adhuc viuens præter quadringentorum aureorum censum in annum victum, alios mille quadringentos numeratos in domus ædificationem, & redemptionem census cuiusdam erogauit. Academix publicæ auditores (vbi ex nostris vnus Theologiam summa cum omnium acclamatione proficitur) ad nos assiduè confluunt, & diebus sabbati, nostris hortatoribus ac ducibus, valetudinaria adeunt, ægrotos inuisunt, flexisque genibus certatim interueniunt. Femina quædam publico malo primario viro turpi adstricta pellicatu, ad bonam frugem se vnus è nostris concione recepit. Nec non excursions obitæ in opida suburbana, ex quibus haud pœnitendus partus est fructus.

Collegium Vbedense.

EMICVIT hoc anno Societatis industria in publicis ciuitatis dissidiis mira dexteritate discutiendis. Huius dexteritatis industriæque haud

obscura præbuit indicia grauiſſimum negotium, ad optatum exitum à Societate perductum. Inter huius vr̃bis in ſpiritualibus & temporalibus capita, quæ ſeſe mutuo acri verborum contumelioſorum perſtrinxerant morſu, coortum eſt graue diſſidium. grauiſſimum portendebatur vtrimque malum; eos namque diſſidij flamma ex mutux animorum contumaciæ pabulo ſpiritus hauſerat, vt niſi Dominus ſuam interponeret dextram, nulla hominum induſtria comprimi poſſe viderentur. Id Societati ab Ep̃ſcopo Gienneniſi demandatur negotium. capeſſitur à noſtris, tandemque diuinæ interpoſitu dextrę, noſtrorum operâ ſunt controuerſiæ omnes, magno vtriuſque partis conſenſu, & magna totius vr̃bis admurmuratione diremtæ. Duæ virgines, quæ à duobus principibus viris fuerant ex parentum domo ad turpem abreptæ pellicatum, à noſtris ad ſuas reuocatæ ſunt domus; & ſic parentum animi ira furentes ad ſummam traducti lenitatem. Ad ſacram augẽdam ſupelleſtilem, & templi inchoati faſtigium, librosque bibliothecæ emendos aliqua nobis incredibili largitate ſunt donata ſubſidia.

Collegium Gaditanum.

IN inſula Gaditana præter incolas nautica turba non parum nobis faceſſit negotij, cuius confeſſionibus non minore vtilitate, quam labore excipiendis incumbitur. acceſſit & illud, quodd peſtilens lues in aliquas vr̃bis partes ſeſe violenter intruſit, ſicque fuit à noſtris in xenodochio & carcere tali fœdatis contagione ſubuentum. Noſtrum monitis aliqui per ſacram confeſſionem fœdum peccatorum virus, quod vel per nequitiam, vel per obliuionem numquam eruperat, vomuerunt.

runt. Cuidam ad vitia proiecto, & in cœno turpitudinis miserè volutanti à nostris iniectum est frenum, porrectaque manus, vt de illo miserrimo statu tandem emergeret aliquando. Cuius saluti pietas Domini prouidit optimè: illum siquidem paulo pòst ex huius vitæ periculis ad cælestis trā. quillitatem seuocauit. Cuiusdam è nostris operā militis nobilis ceruices sententiā iudicis iamiam-que feriendæ securi ex ipsius, vt ita dicam, carnificis manibus fuerunt ereptæ. Incola quidam pensile candelabrum nostro templo purissimo ex argento confectum, in vsus luminum consecrauit. Alter effectam pueri Iesvs imaginem tribus ornatam vestimentis donauit.

Collegium Xerense.

IN Xerensi Collegio nostri de more spiritualibus meditationibus instructi, ad laborandum in vinea Domini sese totos finxerunt: nec immeritò. industriam namque fructus exæquauit proximorum: vir siquidem ex primariis totius vrbis, qui inueteratas cum alio inimicitias gerebat, audita cuiusdam è Societate de condonanda iniuria concione, ita se repentè commouit, vt multis coram deposuerit odium, & quamplurimos abruperit codices, quos ad vrgendum aduersarium instruxerat. Nostrorum operā præstitum est, vt publicæ ciuitatis viæ, quæ impudicis puerorum cantibus replebantur, nunc pudicis resonent. Excursio in vrbe Archobrixensem inter insignes quos edidit fructus, hic insignis eluxit. Matrona quædam nobilissima vltionis in virum nobilem, a quo fuerat iniusta graui ignominie nota, ita mentem alebat, vt quotidie magis obdurefcens multis religiosi viris se præferret inexorabilem: rigida in-

ſtar petræ noſtrorum tamen verbis in blandiſſimam conuerſa ceram, ſibi quidquid noſtri de iniuria remittenda dixerunt, impreſſit. Sacrum auxit inſtrumentum caſula auro gemmiſque diſtincta, cymbalum quoque; quæ aureis mille ſteterunt.

Collegium Triguereuſe.

CONCIONES in hoc opido miros habent, Deo fauente, progreſſus; ſed hoc anno mirabiliores habuerunt. Vir ſiquidem ex totius opidi primariis, qui ſuam domum veluti aleatorij luſus tabernam habebat expoſitam, audita de terribili Dei iudicio concione ita fuit commotus, vt publico luſui ſuæ domus aditum intercluſerit. Noſtrorum induſtriâ fuerunt duo alij proceres opidani ad mutuam animorum concordiam reuocati; quorum alter aduerſarium ad pugnam laceſſitum expectabat in agro: vnde mutua cædes, & inter conſanguineos ſæuiſſima imminebat ſeditio. ſed cuiuſdam è noſtra Societate ſacerdotis interuentu hoſtilem exuere ſæuitiam, & fraternam quamdam induere lenitatem. Excuſum eſt in finitima opida: quorum in vno cuiuſdam ſacerdotis parens, qui ſuum filium multis coram in templo calcibus & pugnis acceperat malè, quiq; nulla poterat adduci ratione, vt à filio peteret veniam, vt excommunicationis vinculis ſolueretur; tandem cuiuſdam noſtrorum ſacerdotis, & Patris Rectoris hortamento adductus eſt, vt in ipſo eodem templo propalam ad filij pedes obuolutus audaciæ ſuæ veniam exoraret.

*Collegium Marcenense
& Astigitanum.*

MARCESENSIS sedes quamvis ex reliquis Societatis nostræ ministeriis quibus excolitur, opimos referat fructus, agminibus potissimum piis, quæ ducuntur ad forum, optato respondit eventu. Adolescens siquidem, qui, cum eodem tempore puerorum agmen appetebat forum, in illo sese habebat, nullis potuit alterius adolescentis illum è foro conantis extrahere, impelli motibus, quin concionem sacram expectaret audientiam; audit & intimo cordis sensu percussus mulierculæ remisit nuncium, cui pellicatus vinculis tenebatur adstrictus: & tantum abfuit, ut ipsius mulierculæ importunis postea cederet tentamentis, ut illa potius constanter respuens, ad fortius resistendum in matrimonij cōfugerit arcem. Maximus est virorum mulierumque confessiones sacrumq; conuiuium adeuntium numerus, quem præclarissimum Ducis Archobrixienfis inuitat exemplum. Opidanorum in nos liberalitas elucet maxime, & hoc potissimum anno in centum aureorum eleëmofynæ largitione, ad quandam domus nostræ labantem deambulationem fulcendam, sese clariùs explicuit.

In Astigitana vrbe à nostris minùs commodum cum magis commodo commutatum est solum, ubi duæ contiguæ emtæ sunt ædes, in quibus nostri possent dilatari liberiùs. Confectum curriculum Philosophiæ initus alter cursus excepit. Rhetoricæ & Grammaticæ lectionibus, alia Casuum cōscientiæ accessit explicatio. Iis qui detinentur in vinculis confessione purgatis, sæpe à nostris primùm cælestibus Eucharistiæ epulis, ab
externo

externo deinde quodam nobili terrestribus saturantur.

Collegium Caçorlanum.

INVISUNTVR à nostris loca finitima. Sacramentorum in hoc Collegio vsus assiduus est. Totius anteaetæ vitæ factæ sunt confessiones non paucæ. Quidam cum publica omnium offensione viveret, postquam nostrorum operâ pœnitentiæ Sacramento est ablutus, nullatenus postea potuit induci, ut idem repeteret flagitium, quo se cum alio obstrinxerat, licet ab illo precibus minisque impelleretur. Alter quadam visione perterritus, in qua sibi per quietem de obliuione confessionis corripì videbatur, statim cuidam è nostris omnes sui animi labe magno anteaetæ vitæ dolore, futuræque emendatione proposita detexit. alij à pellicatu ad continentiam, alijque ab animorum dissensione ad pristinam concordiam sunt reuocati. pecuniæ quæ vi & tyrannide fuerant vsurpatæ, ad suos dominos rediere. In carceres & in xenodochia à nostris itum est assidue: in quibus non minus animis quàm corporibus ægrorum suppediratus est cibus. Subleuata est inopia eorum, quos pudore à corrogando victu deterritos fames vexabat. Militum cohortibus, quæ in hoc opidum diuerterunt, veniâ prius à ducibus impetratâ, à nostris dictus est dies, in quo cum confessionis lauacro animorum sordes abluissent, sanctissimo Dominici corporis cibo refecti, festum Deiparæ ea qua potuerunt pompa celebrarunt. Ad pia agmina quæ ducuntur ad forum, ad diuerberationemque, quæ in nostro templo fieri solet, præter scholasticos, magna laicorum multitudo confluxit. In quadam domo earum, quas hoc Collegium

gium præter conuictorium in hospitia scholasticorum destinavit, adolescens quidam ita se in castimoniam integritate retinenda fortiter gessit, ut cum à quadam muliercula muneribus diu instigatus esset, numquam tamen suum animum flectere voluerit. Decevit tandem muliercula se in adolescentis hospitium dare. excogitatum exsequitur, pulsat ostium : tum ille arrepto feruentis aquæ lebate per fenestram supra mulierculam effundit. sicque feruentis aquæ ardore libidinis ardor extinctus est, adolescensque in posterum euasit incolumis. Conuictorij fama per hanc prouinciam increbescit. conuictores quinquaginta numerati sunt: quorum sex cum duobus laicis spiritualia exercitia peregere.

Collegium Malacitanum

QVAMVIS apertissimus semper in hac Malacitana vrbe explicetur campus; nunc tamen sese apertior explicuit, in quo Societatis explicaretur industria. Cum enim pestilentiam virus adpersam primò urbem, eam penitus infecisset, aliquique essent destinandi de nostris, qui Episcopum adiuuarent, in illis quos peccatorum & pestilentiam virus imbuerat sanandis; omnes prompti & alacres hanc sibi quique prouinciam expetendo operiebantur euentum: sed super duos solum tam felix accidit sors non sine pia cæterorum æmulatione: quorum vota labor & fructus æquant. Nec in hoc tantum sese Societatis explicuit charitas; sed in apertum domus præbendo aditum tali contagione fœdatis: quod, & illustrissimum aliud exemplum charitatis, in proximorum animis, existimationem amoremque nostræ conciliauit Societati. Cum duo è nostris sacerdotes in agro hominem pestilenti

pestilenti oppressum lue, moribundumque offendifsent, eum suis ipsi humeris in xenodochium publicum detulere, vniuersa ciuitate clamante nostros ea appetere ministeria, quæ cæteri tanquam abiecta & contagiosa repudiant. Præter hoc mellis alia Societati ostensa fuit ampla: illis siquidem, qui ad triremes ablegati sunt, cum in hoc portu hiemarunt, subuentum est à nostris. Spiritualia & tēporalia iis qui in custodiis tenentur, suppeditantur subsidia: nostrorum siquidem monitis aliqui viri pij, ad eos soluendos è vinculis, qui ob æs alienum detinentur, pecuniis corrogandis intendunt. Illustrissimus D. Thomas de Borja, Patris nostri Frācisçi de Borja frater, huius Ecclesiæ Episcopus sese nobis quā humanissimum præbet. exceptus est in scholis breui quodam dialogo à nostris scholasticis habito. Sumus vrbis erga nos liberalitatem experti: septingentos namque aureos ad domui nostræ imponendum fastigium destinauit.

Collegium Fraxinetense.

FRAXINETENSIS vinea etsi nouella, sic tamen eius fœcunditas numeroso fœtu se fundit, vt in annuo reddito vetustis exæquetur. Nostrorum operā frequens Sacramentorum vsus instigantium defectu consōpitus reuixit. Confessiones generales auditæ sunt multæ, pellicatus flammæ omnino restinctæ, praua que iurandi falsò quæ in hoc opidum sensim irrepserat consuetudo sublata. Sodalitas quædam pia nomini IESV addicta, quæ iam iamque labebatur, fulcita & in pristinum statum reducta est. Ex qua quanta se effundat utilitas quotidiana docet experientia. Aliquæ in vicina opida profectioes institutæ sunt, in quibus

ita nostri sacerdotes obruebantur confitentium
 multitudine, vt vicarij mirarentur eos, qui antea
 violenter trahebantur, nunc lubentissimè con-
 fluere ad confessionem. Plurimi his in opidis à
 pellicum consuetudine erepti. aliqui, inter quos
 duo potissimùm Parochi, concordati omnium
 iratū fibris euulsis. adita sunt xenodochia, & car-
 ceres non neglecti. In hoc opido Episcopi Bada-
 xensis suasu sacrarum virginū cœnobium aditum
 est incitandæ pietatis gratiâ, illudque ad religio-
 siorem vitæ normam reuocatum. In altero finiti-
 mo opido adolescens impura succensus libidine
 ad illi satisfaciendum noctu pergebat incautè.
 ecce tibi in medio itinere alter adolescens obuius
 factus, impressa pectori manu repulit illum, in-
 quiens, *Quò miser tendis? cur in tuum interitum*
prudens sciensque ruis? siste gradum, illumque ad
tuam referto domum. Dumq; pavidus adolescen-
tem sic sibi loquentē corripere statuit, euanuit ex
illius oculis. quare in se reuersus ad meliorem vi-
tam se reuocauit. Gymnasia magno scholastico-
rum, maximo cum illorum prouentu, numero fre-
quentantur. Sacra supellex, cuiusdam sacerdotis
supellectile, quam nobis testamento legauit,
aucta est.

Collegium Granatense.

PRÆCIPVE Fratrum Scholasticorum seminarij
 virtus eluxit, maximum virtutis ardorem cum
 litterarum amore copulantium. Vno omnium ore
 eximia legum nostrarum custodia, quæ in omni-
 bus nitet, prædicatur. Tres sunt susceptæ excursio-
 nes, ex quibus insignis Societatis existimatio, &
 vberimus animorum fructus ministeriorū exer-
 citatione comparatus est. Gymnasia externa fre-
 quenti

quenti auditorum conuentu celebrantur, nec minus illorum sedulitate & progressu illustra redduntur. ex quibus quatuor virtute & ingenio probati adolescentes in Societatem admissi sunt. Inter ea quę Dominus obtulit Societati, vt eius in proximorum salute quærenda explicaretur industria, fuit sæuissima pestis: quæ cum omnem ferme Bæticam inuasisset ad hanc tandem aliquando urbem furibunda pertinuit. inuasit primo urbis totius sæcem, qua cum xenodochium repletum esset, nec reperiretur, qui illius saluti spiritali corporaliq; consuleret, P. Rector aliquos e nostra Societate sacerdotes ad hoc munus subeundum destinandos putauit. Nec defuere multi, qui hanc periculosam aleam subire multis precibus contenderent: sed inter omnes duorum potissimum sacerdotum, vniusque Fratris Coadiutoris pia victrix euasit pertinacia; qui ardenti spiritus feruore succensi, ad P. Rectoris pedes lacrymabundi conuoluti suos humeros huic molestæ & periculosæ prouinciæ sustinendę obtulerunt. Nec minus feliciter illorum cõtentioni & pio feruori respondit euentus: ita siquidem se in xenodochio moderando, & ægrorum confessionibus excipiendis gesserunt vt vniuersa ciuitas, & Illustrissimus Archiepiscopus quamplurimas Societati gratias egerint. Ex his qui xenodochium adire, duos vis morbi perculit, vnus tamen tantum excessit e vita: quorum in locum alij suffecti sunt duo, qui ambo contagio percussi obiere. Quod cum Archiepiscopus & vniuersa ciuitas videret, ne ob ægram urbis sæcem tot tamque præclari Societatis viri periclitarentur, a P. Rectore, ne illos vltius mitteret, petiere. erga quod Societatis officium ita ciuitas se gratam exhibuit, vt illud in publica rerum gestarum annalia ad perpetuam rei memoriam

riam retulerit. Inter fructus quos nostri ediderunt, hic illustris enituit. erat mulier sententia iudicis capite damnata: hæc incensa furore ob sententiam ita se ferocem præstitit, ut nullis posset adduci hortamentis ad conscientiam expiandam. aduocatur vnus è nostris, cuius verbis ita se repente commouit, ut ex ferocissima læna in mansuetissimam se conuerterit agnam, sua detestans scelera, illaque Sacramento confessionis abluens: cui beneficio ita se gratam ostendit, ut promiserit nostro sacerdoti se, cum euolaret ad cælum, à Domino petituram, ut citò vterque se mutuo in illo conspiceret. nec frustra. breuissimum siquidem post temporis intervalum sacerdos ille fuit primus, qui in xenodochio pestilenti morbo excessit è vita. Alij duo ægroti, quibus lingua ad loquendum erat impedita, nec poterant confiteri; vbi nostri vocati sunt, illico illis expedita fuit lingua, suaque expiauerunt crimina. Aliquæ restitutiones sunt factæ, dissidentesque aliquorum mentes ad concordiam reuocatæ. Multi tam scholastici quàm externi nostrum templum per totum annum ad diuerberationem frequentant, horumque numerus & feruor augetur in dies.

Collegium Anglicanum Hispali.

Ex Societate numerati sunt octo, ex alumnis sex supra triginta, qui omnes maxima cum animorum concordia, & in litteris, & pietate furore se gesserunt. Quatuor sacerdotes in Angliam profecti sunt, quorum quendam in via hæretici cepere: sed Dei beneficio, ex illorum manibus euasit, omnesque in Angliam pedem intulerunt. Hoc anno sacerdos ex hoc Collegio profectus ob idem interiit, quod magnam ciuibz pietatem

Q

mouit.

mouit. Confectum est Philosophiæ curriculum, duoque publicè theses magna cum frequentia & admurmuratione defenderunt. Festa D. Gregorij & D. Thomæ solemniter, vt semper peracta sunt, quorum in quolibet quatuor voto in Angliam redeundi se obstrinxere. Laxatæ sunt ædes, aucta- que supellex sacra.

PROVINCIA SARDINIÆ.

IN primariis quatuor Sardinie locis totidem sunt nostræ Societatis Collegia, Sassaritanum, Calaritanum, Ecclesiense & Algarense; quibus domus Probationis Calaritana addita. Aluit hoc anno ex nostris hæc prouincia 127. cooptati octo, desideratus nemo. Et quamuis aliquorum salus tentata; officiis tamen difficillimis, quæ Societas nostra obire solet, non defuit sollicitudo nostrorum, vt in vnoquoque Collegio seorsum videre licebit. ad quæ non parum tulit adiumenti Patris Visitatoris solers diligentia, qua animosiores & promptiores pro cuiusque viribus in suo munere obeundo redderentur.

Collegium Sassaritanum.

DEGUNT in Sassaritano Collegio quadraginta- tres: ex his nouemdecim sacerdotes, Theologiæ alumni nouem, Philosophiæ duo, domesticis ministeriis præstò sunt duodecim. Ex sacerdotibus profitentur Theologiam duo, alter Casus conscientie

conscientiæ , Philosophiam alter , humaniores litteras duo item sacerdotes, Grammaticam alter nondum sacerdos , qui omnes integra potiti sunt valetudine ; quare & fructus non pœnitendos reportasse certum est, cùm suo & oportuno quisq; tempore exercitiis spiritualibus nostræ Societatis non sine animorũ solatio vacarit. Assiduis Theologiæ Scholasticæ prælectionibus Casuum conscientiæ iam diu exoptata adhibita est , tum exterorum tum domesticorũ solatio : cuius incommodum quauis senseramus diu, iam modò stabilem fore cum multorum progressu speramus. Cætera scientiarum exercitia , quæ nostra Societas præstare solet, Theologiæ scilicet, Philosophiæ & litterarum humaniorum incedunt altius. Assidui sunt omnium facultatum discipuli , quorum animi ardentiores fiunt præsentia virorum nobilium in publicis concertationibus; inquisitorum præcipuè , & cæterorum qui operam auctam hoc tempore concernunt , & quasi mirantur. Ex his maximam frugum copiam , tum in studio scientiarum tum morum speramus. In præsentī verò eos legimus, quos morum differentia, & multorum detestatio peccatorum in omni personarum statu assiduis nostrorum cōcionibus affert, quos item Sacramentorum frequentia parit fructus, quos denique multorum totius antea vitæ confessiones. Ex his vnum aut alterum relatu dignum aperiā. Vexabat mulierem diu ægram cacodæmon per speciem æthiopis teterrimi, cauda atra & ingenti ; cumque nullo modo fugare posset, quin per singulos dies cubile circumsaltitans appareret, vnius è nostris monitu fugauit omnino, & aquæ lustralis asperione. Habebat alius cohortationem, æterna supplicia eorum ante oculos proponens, qui peccata fideliter & integrè non

aperuissent. Adolefcens, qui per octo annos grauem culpam celarat, ftatuit illam ablueret: differt nihilominus. incidit in grauiſſimum morbum, nec aperit tamen (ita difficile eſt cum ſemel occultaue-
ris, aperire.) viſus eſt cubiculum demonibus plenum per ſpeciem videre, duos præcipuè qui arctiſſimè tenebant, vt ſuffocarent. iis anguſtiis excitatus vocat Patrem, cuius cohortationem audierat. confitetur, & in integram eſt reſtitutus valetudinem. Sodalitia beatiffimæ Virginis, quæ iamdiu in hoc Collegio creuerunt magno animorum fructu, auctiora ſunt. quartum erectum hoc anno ſub titulo Aſſumptionis B. Virginis eos continet viros, qui nondum matrimonij legibus aſtringuntur: cum enim iam vna domus non caperet, & viuendi ratio ſit diuerſa, quò faciliùs eorum progreſſui proſpiceretur, quaſi in colonias diſceſſerunt. Floret in dies, vberèſque iam tulit fructus; etenim ingreſſi ſunt aliqui Religionem. Senſit alius, quàm ſit vtilis congregationis aſſiduitas. Ægrè tulerat iniunctam pœnitentiam: diſceſſit eo animo, vt numquam congregationem adiret. gerebat miſer cum aliis inimicitias, qui cum impigrè per viginti eum dies quaſiſſent, tandem eodè die, quo animũ nõ redeundi ad congregationem ceperat, in eorum manus incidit graui in facie accepto vulnere. reſipuit accepto malo, & mentem malam depoſuit, & in pœnam criminis ſe eo vulnere affectum eſſe nouit. Habita eſt in hoc Collegio prouincialis prima congregatio, nondum antea habita in hac prouincia, magno totius ciuitatis applauſu, noſtrorum ex Patrum, quos præ oculis habent, tanto conſpectu. nec ſenſit hoſpitem onus Collegium, imò abundantius reſectum eſt ob ciuium & primatum in eleëmofynis conferendis munificentiam.

tiam Domus Professe templum, quod ex eleëmofynis fit, surgit, & est prope fastigium; breui speramus sacrosancto Missæ sacrificio aptum. Etenim præsentaneum erit adiumentum Petri Ferralis I.V.D. vita functi eleëmofyna: qui cùm arderet desiderio videndi in sua ciuitate Professorum domum, iamq; etiam viuens sua omnia bona offerret, parua re familiari contentus, vt priuatus cum coniuge viueret, filiis orbarus; moriens dum hæc moliretur, omnia bona Collegio mandauit, ea conditione, vt pro suis commodis domus ædificationi præstò esset, eo animo vt vtrisque prodesset. Huius viri semper nobis clara & honesta amicitia fuit. In arduis & difficillimis Collegij nostri rebus & in causis ciuilibus, quibus diu vexati sumus, eius semper diligentia eluxit, non solum scientiarum adiumento, in quibus ipse clauit, sed etiam armorum, si res ferret, cum vitæ discrimine. quod ipse pleno ore testatus est aliquando. res mira in viro sagaci, modesto & taciturno. Hanc notā subibat libenter, reputari scilicet eum, qui pro nostris rebus tuendis & conseruandis nimiam curam, omnemque sollicitudinem poneret. Hanc animi sui propensionem & beneuolentiam singularem moriens expleuit. nam & sua omnia bona externa quotquot erant, & id quod post mortē superest proprium, ossa scilicet, in nostra Societate recondi voluit. Cumque impedimentum esset per Turritanæ Ecclesiæ Antistitem, quominus in nostri Collegij templo mandarentur sepulturæ, statuit in alio seruari, quousque templi nostri ædificationi extrema manus imponatur. Cecidit sine dubio semen quod primi Patres seminarūt, in terram bonam. is enim erat ex primis Societatis nostræ discipulis: creuit scientiarum imbribus oportunis, tandem seminantibus retulit

centesimum fructum, ipsum tamen centuplo in cælis frui speramus. Ex hoc Collegio missi aliqui ad pleniorum frugum copiam referendam: nec frustra. non enim modò multorum qui nostris sacerdotibus peccata aperiendi tenebantur desiderio satisfactum est, verum etiam concionibus profuerunt multum. Aperuit vnus peccata, quæ per decem & septem annos tacuerat, cum intellexisset tanti criminis fœditatem. In secunda feria Paschatis concionabatur alter, pacis pulchritudinem, fructus, animi tranquillitatem ante oculos proponens: permoti sunt decem & septem qui graues gerebant inimicitias, & inter sese reconciliati, magno non modò totius populi gaudio, sed admiratione. Alio in populo, in quo non assueuerant germana lingua concionantes audire, cum è nostris vnum propria lingua audirent, ita satisfecit omnium animis, vt vix dicas. Id compertum est ex confessionibus supra centum totius vitæ, tum ex morum noua institutione, & bonorum restitutione, tum denique ex disciplina Ecclesiasticorum, quæ in pristinam restituta est pulchritudinem. Blasphemandi mos cum acriter reprehenderetur, extinctus est omnino. Carnis priuij dissolutioni obuiam itum est pia institutione precum per horas quadraginta. magno animorum solatio confluunt ad nostrum templum, non modò vt cohortationes audiant nostrorum, sed vt sanctissimo Eucharistiæ Sacramento reficiantur. nec solum ij sunt ex congregationibus, sed alij plures; vt non iam carnis priuij ferias censeas, sed maioris hebdomadæ aut Paschatis festa, ex animorum pietate coniicias.

Collegium Calaritanum.

EXCESSIT per totum ferè annum Collegium Calaritanum numerum quadragenarium. aluit sacerdotes 12. ex his alter Philosophiam, alter litteras humaniores proficitur: Scholares verò non sacerdotes nouemdecim, tres Grammaticam docent, alter Seminarium intra domesticos parietes. audiunt Philosophiam octo, litteras humaniores & Rhetoricam septem, qui prouinciæ seminarium constituunt. Tandem domesticis ministeriis 12. dicatos tenet, quorum vnus legere & scribere pueros docet. Vberiores fructus ex scholis hoc anno pro maiori diligentia eorum qui eas regunt percepimus. Numerus frequentantium fuit auctior. in tribus enim Grammaticæ classibus, Humanitatis & Logicæ quadringentos numeramus discipulos. Proficiunt tum in Latina, tum in Græca lingua nostri, qui sunt ex seminario, eiusque rei specimen in solemnioribus festis præbent poëmatibus, epigrammatis, orationibus, quas sæpe & sæpius habent sancta & religiosa excitati æmulatione. Nec deest illa cura, quæ animosiores & promptiores reddit in via spiritus: superiorum instructi disciplinis, cohortationibus, exercitiis spiritualibus ipsi præiuere, subsequi deinde antiquiores, quò magis iuuenum animi accendantur. Quare & in publicis & in priuatis officiis magnum sensimus adiuuētum. Doctrinæ Christianæ docendæ consuetudo creuit: in quatuor enim ciuitatis locis informantur, non modò pueri, sed & grádiore; in nosocomiis item, in carceribus, quos sæpe adeunt ad confessiones audiendas. Denique præter illa quæ communia sunt omnibus, illud vnum conati sumus pro viri-

bus in hac ciuitate morem quendam in corporis cultu parum honestum, qui iam irrepserat, tam in feminis quàm in viris, pro concionibus publicè & priuatim prorsus extinguere. Dissensio exorta erat inter duos huius regni Antistites ex contentione quadam propinquorum. ea fuit vnus è nostris in pertractandis animis dexteritas, vt oue-
no sedaret illam animi perturbationem. effecit vt inuicem inuiserent, sese amicè salutarent, & alter alterum inuitaret, vt in suo templo concionem haberet; firmissimæ pacis argumentum iis qui inter sese dissidentes cognouerant. Duo item huius regni capita dissidebant: inuitamus ex his maius, vt eo die, quo sanctissimæ Crucis exaltatio celebratur (hæc est nostri templi inuocatio) Missæ & concioni interesset. voluit & vnà nobiscum prandere sponte sua, & sufficere munificentissimè, quæ necessaria essent. hanc nactus occasionem Pater idem, audet & aliud inuitare: monet hos tantos viros de suo officio, quamque decet illos omnem animi molestiam pro tempore & loco deponere. dant ambo manus, amorisque redintegratio maioris secuta est. Crucis exaltationem variarum linguarum concionibus extulerunt nostri inter prandendum magno audientium applausu, & non sine diligentia admiratione. Prætereo cæteras sedatas inimicitias inter primarios viros. hanc tamen non præteribo. Magna orta erat seditio in opido quodam propter homicidium. accensi erant omnes ex altera parte vindictæ rabie, maxima impendebant toti populo mala. Nouit vnus è nostris, scribit & accersit ad se viros (tanti sunt ponderis nostrorum epistolæ) tumentium corda ita placat, vt ex inimicissimis amicissimos faceret, cōdōnatâ iniuriâ. Hoc anno in toto fermè Sardinia regno, ob imbrium & niuium

uium abundantiam magna animantium pestis
secuta est: nec erat spes vlla frugum. publicæ pre-
ces & viciatim effundebantur a fidelibus, vt iam-
iam impendentia mala auerteret Deus. iis per-
moti qui sunt ex congregatione B. Virginis (ij
sunt primarij & nobiliores, & qui totius regni
magistratum gerunt) vltro quæ ad templi nostri
ornatû essent necessaria, ad tymphoniam, ad con-
centum offerunt. Ardebat cereis luminibus vnde-
quaque templum; ita verò detinebantur specta-
ntium oculi, vt neque in templo, neque in choro,
neque in sacristia locus nostris concederetur, ab
ipso diei ortu ad occasum vsque solis. Habuerunt
ex nostris multi coram sanctissimo Eucharistiæ
Sacramento cohortationes. Archiepiscopus Ca-
laritanus secunda die tanto allectus splendore, &
animorum ad nos conuolantium deuotione, ac-
cessit: præstitit idem concionandi munus post
Missæ sacrificium, quod pari animi solatio fecit:
plusquam quingētis sacram synaxim est imperti-
tus cum his qui sunt ex congregatione, & nostras
scholas frequentant. quos cum iam templum non
caperet, discedebant ad congregationum orato-
ria, vt grates Deo debitas agerent. In iis tribus die-
bus ex omni hominum genere auditæ confessio-
nes. iubilæi specimen præ se ferebat tantus homi-
num concursus. multi non modò per horam, sed
per quinque & sex horas magna animorum dul-
cedine, vt ipsi testati sunt, orabant. Tribus B. Vir-
ginis cōgregationibus accedēs hoc anno quarta,
cœpit quasi arbor iuxta ripas florere: speramus
fructus vberrimos ex his in quibus exerceri cœ-
pit. aggregationis beneficio creuit altius. Dum
prosperè nostrorum ministeriorum cursus dirigi-
tur, non defuit aduersa fortuna quæ ausa est retar-
dare: sed diligentibus Deum omnia cooperantur

in bonum. Duobus abhinc annis primaria femina in præcordiis nostram Societatem habens, sua omnia bona è vita decedens, huic Collegio legavit. Ægrè tulit frater, qui iam bona illa omnia propria, vel saltem maiorem partem reputabat. Rem ad iudicium vocat. nec defuit vnus, qui pleno ore diceret, non solùm hanc causam, sed quotquot emergerent, contra Societatem nostram ad extremum vsq; se defensurum. Is erat vir doctus, & acri ingenio. rem aggreditur: sed ipso in limine (quàm bene afflictis rebus prospicit Deus!) incidit in lethalem febrim. resipuit: sacerdotem ex nostris (nec mora) vocat, veniam petit, non sine lacrymis aperit peccata eidem. Hoc supererat solatij, dum per illos paucos dies vixit, videre aliquem è nostris. enixè contendit ab iisdem, vt corpus suum sepulturæ mandaretur in nostro templo; concesserunt libenter Patres. Quod sibi magis carum erat in vita, bibliothecam scilicet optimis & novis ornamtamentis libris, reliquit testamento, pignus profecto amoris. Duæ aliæ primariæ feminae bonam numerorum partem suis testamentis legarunt. Vicereginæ item liberalitatem experti sumus, quæ propriam auro contextam & pulchrè distinctam vestem ad altaris ornatum concessit.

Collegium Ecclesiense.

E Nostris vixerunt in hoc Collegio sacerdotes quatuor, vnus non sacerdos magister Grammaticæ, reliqui Coadiutores: omnes in nostris obeundis ministeriis diligentes. Conciones quæ habentur diebus Dominicis post primum sacrum, si vnquàm profuerunt, in præsentem magis. Habuit concionem Quadragesimæ tempore vnus, non minori animorum progressu: aboleuit eum morem

rem quo canendo alij alios iniuriis laceſſere ſolebant. Magna pauperibus erogata eleëmoſyna, iis præcipuè, quos pudor aut erubeſcentia vexat magis. Uſus Sacramentorum fuit frequentior. Statuerat mulier veneno coniugem interficere; conſilium malamque mentem depoſuit, dum ſua peccata confeſſario noſtro aperit; iamque cum eo, quem odio proſequabatur, tranquillam & tutiſſimam vitam agit. Totius vitæ peccata multi aperuerunt. Vnus per quadraginta annos peccata integrè confeſſus non erat; doctus à noſtris pacatum poſt confeſſionem ſenſit animum. Inter alios qui in priſtinam amicitiam rediere vnus fuit, qui per multum tempus quæſierat inimicum, vt vita priuaret. rem ſubodoratus vnus ex noſtris, illius animum, qui laceſſitus fuerat, ſedauit. vocat in noſtrum templum ambos: diſcedunt amici. Æris alieni bona pars reſtituta; multa item naufragorum bona, præcipuè litteræ ingentis valoris. multa item ſublata, quæ parabant animorum præcipitia. Per meſem Octobris, dempto nemine, noſtri omnes exercitiis ſpiritualibus vacarunt, non ſine fructu. Duo ſacerdotes miſſi ſunt Boſam antiquam huius regni ciuitatem, ad fructificandum. habebant in templo maximo ſingulis diebus concionem, in aliis item ciuitatis eccleſiis cohortationes magis familiares. Doctrina Chriſtiana inſormabantur rudiores, ad quam aſſiduus ſemper fuit totiùs ciuitatis concurſus. Ex his ſecura eſt inter coniuges præcipuè diſſidentes concordia, auditæ confeſſiones generales nō paucæ, ob inſufficientiam præteritarum. Adeunt noſtri carcerem, noſocomium; animis medelam apponunt, corporibus eleëmoſynam quæritant. Addunt ſtimulos ciuibus, vt harum rerum maiorem curam gerant in poſterum. Illi verò excitati in ſuam ciuitatem

tot collatis beneficiis ardent desiderio nostræ Societatis. incumbunt in hanc curam toto pectore, non modò ciues omnes primarij, ad quos spectat Reip. commodis prospicere, sed omnes quotquot sunt. Episcopum item exiniæ in nos beneuolentiæ cum iis, quos à consiliis habet, hæc eadem cura sollicitat. Scribunt omnes, qui Reip. Patres vocantur, ad Patrem Prouincialem, scribit & Episcopus omnium precibus exoratus, cuius epistolas maximum pondus habituras sperant.

Collegium Algarense.

VIRI MAGNÛ in hoc Collegio duodecim, sex sacerdotes, & totidem Coadiutores: quorum labores non pauci, non modò in iuuandis exteris, sed in domesticis ministeriis præ Collegij angustia. numquam tamen defuit doctrinæ Christianæ docendæ vsus. Per duos menses docuit in nostro templo Rector Collegij, & vicatim. excitauit hæc cura alios ciuitatis magistros, vt diligentius sibi commissos pueros informarent. In maiori templo & aliis priuatis ecclesiis assidui fuerunt nostri concionatores; hinc iam frequentiores experimur omnes ciuitatis huius in Sacramentorum frequentia. Vna tantum est in hoc Collegio schola; præ multitudinem discipulorum & progressu, non omnes eadem docet magister, sed alios alia pro cuiusque captu. Eius diligentia eluxit maximè, magno totius ciuitatis bono. Sodali-
rium Virginis, cuius maior pars ex discipulis constat, augetur. Obeunt ea pietatis munera, quibus ipsa irrigatur & crescit. nosocomio & carceri adhibita est nostra diligentia. Pauperibus eleëmofyna largita, tam illa quæ corporis, quàm quæ animi medelam affert: qua quidem in meliorem frugem

gem reuocati multi. Multa item mala, quæ in graues viros irreperant abolita. Opus Collegij surgit indies. sex etenim hoc anno superius peracta cubicula, sub quibus bene instructas officinas ad domesticos vñus & idoneas habet. Duo Quadragesimæ tempore in aliam diœcesim discessere. alter concionem habebat in Cathedrali, alter confidentium peccata audiebat: deinde in comitatu Episcopi huius ciuitatis eius diœcesim magno animorum fructu perlustrant. videbantur enim nostros exspectare plures, vt ex maximis peccatorum fluctibus emergerent. Ita affectus est cuiusdam animus nostrorum officiis, vt omnia necessaria ad residentiæ domum offerat spontè, & liberalitate non parua, cuius votis in sequentem annum, per Quadragesimæ tempus speramus nos responsuros.

Domus Probationis Calaritana.

ALUIT domus Probationis viginti, tirones vñdecim, reliquos veteranos, ex his sacerdotes quatuor. cooptati septem tantum, non plures capit angusta domus. In iis erudiendis nulli iusto labori peperimus, vt tales euadant, quales perexigit nostra Societas. nec frustra; sensimus enim fructum non mediocrem, tum in corporis tum in animi mortificatione, in contemptu rerum humanarum tam publicè quàm priuatim, tum in iuuantibus pauperibus & ægrotis, ea charitatis officia exercendo in hospitali domo, vt assolent nostri tirones. Adhortatus per occasionem vnus ex nostris ægrotos, multorum confessiones audiuit. ex his multi totius vitæ peccata absterse-
runt. Et si domus hæc nostrorum in educatione sit tota, non omittit ea Societatis nostræ ministeria,

steria, quæ pro tempore & loco præstari possunt. Rudes docet doctrinam Christianam & pueros: confessiones non paucę audiuntur; circum vicina loca excurrunt aliqui dum licet, nec res aliter se habere potest. Hortantur enim loci oportunitas, & nostræ Societatis charitas, quæ proximorum necessitatibus semper adest. Peregrinati sunt multi per varia loca, eo quidem tempore quo aberat periculum, cum vix antea auderemus. cecidit res ex animi sententia: nam & periculum abesse sensimus, & animorum progressum consecuti sumus non mediocrem. Ex hac domo discessit Pater, cum iam tertium probationis annum persolueret, ut adiungeretur socius ei qui ex Ecclesiensi Collegio Bosam profectus est: ex quorum sollicitudine & diligentia eos fructus quos supra memini, percepimus. Mittat Deus Opt. Max. eam operariorum copiam, quos tanti agri fertilitas exoptat, ut læti aduenientes ad omnipotentis Dei gloriam & honorem manipulos portent vberrimos.

PROVINCIA AQUITANIÆ.

Collegium Tolosanum.

VERE in hoc Collegio ex nostris triginta duo, sacerdotes quindécim, præceptores octo, quorum tres sacerdotes, auditor Philosophiæ vnus, Coadiutores vndécim, præter tres qui degunt in seminario Illustrissimi Cardinalis Ioyosæi, sacerdotem vnum, duos Coadiutores. Præter statos fructus, quos cum variis prouinciis communicarunt scholæ, etiam hæreticis ad sanio-rem mentem

reuocan-

reuocandis non infrugiferè laboratum. Rediere
 supra triginta, quos ab Ecclesia repulerat error
 prauarum opinionum; multi, quos idem æstus
 abripiebat, confirmati, vt in fidei statione persi-
 sterent. Sed hæc atque alia externa domesticis
 subnectemus. Prospera commodaque satis omnia
 nostri habuerunt domi. nam duorum solùm mo-
 dicè tentata valetudo: creditorum supra quàm
 sperabamus dilata fides, & quod insolens est, ad
 quingentos supra mille aureos processit hoc anno
 liberalitas eorum, qui Collegium alieno æte op-
 pressum adiuuere. Qui replicata memoria anno-
 rum omnium maculas confessione abluerunt, ad
 trecentos tantùm non accessisse dicuntur. viri qui-
 dam reconciliati cum vxoribus, à quibus dissi-
 debant: quin & duo cùm vxoricidium destinaissent
 animo, nefarium consilium abiecerunt Alij abdu-
 cti à flagitio partus necandi. Nec minor exstitit
 fructus in aliis à turpitudine reuocandis; atque
 inter plurimas vni tantum eleëmofynæ procura-
 tum, quantum adulter pollicebatur, vt abstineret
 à scelere. Illudebat dæmon malisq̃ue artibus im-
 ponebat multis; detecta fraus, & ope solemnium
 remediorum depulsa. Vnius puellæ rusticanae spe-
 ctata victoria de Orci tyranno, qui ad simplicis a-
 nimi corrumpendam pudicitiam, e mentita homi-
 nis specie, vt videri posset, sæpiùs puellæ oculis
 obuersabatur, & quàm pollicitationibus, quàm minis,
 viq̃ue etiam adhibita, vel ad stuprum, vel ad de-
 sperationem inopem puellam sollicitabat. hinc
 noscas dæmonē fuisse, quòd exhorrescebat quàm
 maximè salutaris signi impressionem, & quòd
 puellæ manum, cùm apprehendisset, sic exusserit,
 vt impressa ardoris vestigia relinqueret. cuius ge-
 neris etiam antea fuerant nummi, quos in manu
 puellæ deposuerat. Deo nimirum ita disponente,

ut callidi hostis caueret à dolis, cuius calorem tartareum persensisset. tandem in urbem deducta ad nostrum templum cum venisset, illis armis instructa, quibus hostem antea importunum à se repelleret ac triumpharet. In vrbe varius ac multiplex fructus nostrorum: nam præter conciones, toto anno habitas diuersis in templis (ut aliquando etiã sex è nostris variis vrbis regionibus conciones habeant. ita libenter à curionibus inuitantur, & à populo audiuntur) duorum qui quadragintadiali abstinentia in celebrioribus templis egerunt, emicuit bene locari operam: quam sibi gratam probauit Senatus, frequens supra quàm foleret. In cœnobiis sacrarum virginum effectum est aliquid ad Dei gloriam; nam auctus numerus accessione nouitiarum. vni non defuit omen, cui cum iam à puero precaretur parens eum sponsum, qui maximè Deo gratus esset, Christo desponsata est. patuit non irrita dedisse vota. & ne dotis penuria obstaret (quingenta erant aurei) primaria femina vltro in annos singulos pensionem pollicetur, dum nouum cœnobiū redditibus suis fundetur. Præter adhortationes habitas ad moniales variorum Ordinum, præfectorū rogatu, in vno spiritualibus commentationibus sic exercitæ, ut vix vlla fuerit, quæ non sanior & sanctior fieri illis optarit. Neque hic stetit exercitiorum fructus. Idem præstitum in celeberrimo vrbis cœnobio, cum à præfecto, quem Priorem appellant, & magistro tironum ductum esset initium: ut quæ propagini consulatur, inducta consuetudo, ut qui ad sacram hanc militiam accedunt, iis exercitationibus inaugurentur. quod idem, ubi ponunt tirocinium, faciendum est, cum exomologesi totius antea vitæ. Imò verò, quod erat optandum, præpositus Prior, vir pietatis & doctrinæ laude conspicuus,

spicius, ipse suis & dux & magister huius artis factus. Quare cum instaret Patroni, quem auctorem instituti colunt, celebritas; induxit nouem-diale omnibus cœnobitis, vt missis reliquis huic vni feriantur, quo sese melius ad proxima sacra compararent. itaque communis labor publicam attulit vtilitatem, ac tantam animorum lætitiā; vt ipsis etiam mirum sit, ac Societati nostræ, quasi hæc illis gaudia fecerit, vix satis gratias referre se putent. Particeps factus similium deliciarum alterius Ordinis magister nouitiorum, & vnus Parochus; quin duo alij cœnobitæ, eius loci in quo regularum obseruatio minus vigeat, cum essent nostrarum scholarum Theologiæ alumni, edocti hanc sacram Theologiam. vnde spes est (quando maximè nati ad concionum munia, neque deest ardor alios iuuandi) ad reliquos fructus partem aliquam promanaturam. Cum omnibus actum, vt librorum spiritualium vsus, qui penè exoleuerat, restitueretur. Itaque dati quidam in vulgus recens, vt nouitate pellicerentur: nec spes fefellit expectationem. Nobis quoque hac parte laboratum: nam cum aliquis post Theologiæ decursum stadium donandus esset sorbonica laurea & doctoratu, ac tantisper hunc quietis secessum amasset; crucis lauream in Societate nostra duxit potiore omnino magisterio. Non defuit nostrorum opera animam agentibus vel incarceratis, seu cum peccatorum sarcina circa ferias solennes omnibus deponenda, seu cum capite damnati ad agonem vltimum animandi: in quibus mulierculæ vnius gratum pietatis & constantiæ spectaculum, quando ad despicientiam rerum humanarum suum ipsa hortatorem hortabatur. Parthenicum vtrumque cœtum ex eo florere intelligas, quod propè triginta ad varias Religiosorum familias

has miserit: his nempe lectis fructibus amat diuæ Virgo Deam munerari; neque nostræ oblita Societatis: partem accepimus. In maiori, quam dicunt, congregatione spectes cum voluptate florem illibatum Senatus & populi sub signis diuæ Virginis merere; at celebrioribus patronæ feriis ita videas Partes ad gratias & celebritatem vel precum, vel orationum & poematum confluere, vt credas Senatum ad diuæ Virginis indictum. Facile intelligas quâto sit reliquorum ardor, & quæ ab eo proficiuntur. hinc enim discordiæ sublata, quæ inter primarios intercesserant: hinc largitionum in pios vsus liberalitas, vt aliquâdo vnus ad centum aureos excreuerit: hinc fugitiuæ pecuniæ non contemnendæ ad auctores redierant: quodque frequens est, multi optimates repetita totius vitæ memoria contractas scelerum sordes abluere. Instant & rei bene gerendæ pro virili, qui sub annunciata Virginis sunt tutela scholares, quæ frequentia constantiaque maiori, quàm solerent, quæ piis commentationibus: non rarò etiam diuerberationibus, dum post assignatum meditationis argumentum psalmus quinquagesimus recitatur. Diuisa inter eosdem Christianæ pietatis munia sic libenter per classes obeunt; vt alternis Dominicis aut in xenodochio iacētes, aut carcere vinctos inuisant, & pia quidem animum alloeu-tione, paupertatē etiam largitione, stipeq; erogata solentur. Reliqua toti Collegio vel solemnia, vel cum ceteris communia attingentur magis, quàm exponentur. Quamplurimi scelera non leuia, quæ pudore victi malè reticuerant, elocuti. Lites inuenteratæ, discordiæque altæ familiarum vicinarum ad certam perniciem ruentium, quas nullius vel gratia, vel auctoritas poterat conciliare, nostri concionatoris congressu sublata. Cælesti agape
pasti

pasti in nostro templo duodeuiginti millia. Tra-
 gœdia Maxentij elegans & illustris data : sed
 subiuncta præmiorum diuisio , fecit tragicomœ-
 diam cum dolerent victi, triumpharent laureati.
 Catechesi instituti rudiores variis parochiis. Ex-
 cursum etiam in vicinas vrbes accitum Episcopo-
 rum aut opidanorum , vbi egere concionatores
 per ea tempora quæ nascentis Christi, aut patien-
 tis ferias antecedunt. At publicam bonorum om-
 nium auxit læticiam nostrorum ope duobus in
 opidis restituta suis sedibus Christiana sacra : à
 quibus olim præscripserant perduelles : & ab altero
 quidem, iam quadraginta erant anni , ex quo
 exulabat religio. Concionatum est ab vno è no-
 stris Castris (vrbs est vigintiquatuor circiter mil-
 liaribus Tolosa dissita , & hæretica prauitate tota
 penè infecta) toto Aduentus & Quadragesimæ
 tempore , necnon Dominicis & festis diebus in-
 ter vtrumque intercurrentibus, tanto concursu, vt
 conciones sub finem habendæ fuerint in amplif-
 sima aula, in qua causæ aguntur, vt eo liberius hæ-
 retici interesse possent : quod & fecerunt proban-
 tibus, atque etiam nonnumquam lacrymantibus
 iisdem. Catechismus explicatus, & quidem habi-
 ta præcipuè ratione rudium & mendicorum, qui-
 bus vt allicerentur aliquid eleëmofynæ distribue-
 batur. Idem factitatum erga incarceratos. In xe-
 nodochio verò ægrotanti hæretico, cui manus in-
 tumuerat, datum consilium , vt abiurata hæresi
 manum aqua lustrali lauaret. lauit & detumuit,
 sed cum hæresim nondum repudiasset, vt insti-
 tuerat, sensit postmodum eundem tumorem ma-
 num vtramque occupare. Data opera vt corro-
 gatis eleëmofynis, pararetur vmbella serica Eu-
 charistiæ deferendæ. Confessiones generales au-
 ditæ multæ , exercitia spiritualia tradita, edocti

sacerdotes cæremonias Ecclesiasticas. Reconciliati Ecclesiæ Catholicæ tres hæretici, aliisque id desiderij iniectum. Res fuit publica lætitia non indigna, cum procurator Caluinista, qui differebat professionem fidei, in morbum incidens, sacerdotemque nostrum, sibi ut confitenti daret operam, conuocans, à Ministris interuenientibus accitu vxoris hæreticæ est occupatus. cœpit inter Catholicum concionatorem, & diaboli Ministros lis oriri, de anima decumbentis ad orcum, vel ad cælum trahenda. Huius quidem arbiter honorarius erat idem ægrotus, qui cælo causam adiudicauit; frendentibus aded hæreticis, ut interposita fuerit opera Præsidis vtriusque, Catholici & hæretici, qui post multam concertationem eum quod vellet facere permiserunt. Nihilominus tam obstinata fuit proteruia hostium fidei, ut necesse illi fuerit officio diuendito se cum tota familia Biterras recipere; vbi hæresi abiurata, generalem apud nos confessionem instituit.

Domus Probationis Tolosana.

EGERE in hac domo Probationis sacerdotes duo, Coadiutor vnus, reliqui nouitij. Præter experimenta & solita pietatis exercitia, quæ singuli nouitij certatim obeunt, ac satis longas peregrinationes, quas quindecim ad diuersa loca susceperunt, hæc pauca speciatim subnectuntur. Vnus è nouitiis cum aliàs legisset & audisset aquæ benedictæ haustu sæpe sublata febres, ipse aliquando feбри satis molesta agitatus (Tertianam vocant) cum iam signa aduentantis æstus in se præsentiret, fide plenus aquam benedictam ebibit impendenti feбри iter præclusurus. & exinde feбри prorsus liberatus est. Duorum adolescentum, qui
abiurata

abiurata pridem hæresi in scholis nostris, quæ à teneris annis fuerant imbuti, iam nouitiatum erant ingressi, alterum saltem mater Caluiniano veneno iamdiu infecta obstinato animo eripere nobis, vel potius Christo, volebat. Quare dum filios alloquendi facultatē obtinuisset, modò hunc, modò illum lacrymis vberimè ex oculis manantibus ac voce miserabili obtestabatur, sui vt misererentur, seque agnoscerent matrem, orbitatem suam adhuc recentem recordarentur. Quid plura? nullis ad tironum animos deiiciendos machinis pepercit; at immoti perstiterunt adolescentes, oculisque siccis matrem consolati, ab ea quamuis ægrè se expediuerunt, dolente quidem de victoria filiorum, de qua tamen gloriari poterat. Aliquot è nouitiis, dum è Monteferrato, quò peregrinationis causâ concesserāt, domum reperunt, inter montes Pyrenæos cibum capturi, diuertunt ad hospitium; in quo cum tenuiter quidem vires refecissent, expensas longè maiores, quàm putarent, non tam à se factas, quàm exactas soluere eorum crumena sæpe sæpius excussa non potuit. Quid agerent non habebant, maximè cum hospitum inclementia nihil de pretio remitteret. ergo animis ad Deum sublati adhuc semel ad crumenam recurrunt, moxque argenteum nummum recens excusum in ea reperiunt, utique sibi subsidio, vt ipsi credunt, à B. Virgine missum. cum talem nummum à nullo se accepisse probè meminerint, nec crumena toties excussa illi occultare potuerit. inde ergo maiori in B. Virginem fiducia pleni, ac solito alacriores iter suum licet valdè asperum prosequuntur, haud dubiè præsentem B. Virginis opem insolita alacritate & fiducia attestante. Aliquibus iniecit voluntatem completendi Societatem lectio vitæ B. P. Nostri Ignatii,

ut per eum semper augeat Societatem Christus per quem dedit illi principium. Quidam nostris nunc aggregatus, dum in votis haberet Societatem, visus est noctu sibi videre B.P.N. Ignatium, ut sequeretur Christum intrepidè adhortantem, eique quasi manum auxiliatricem prætendentem. Verum fuisse somnium alacritas maior ad desiderium implendum in eo relicta comprobavit. Duo erant candidati Societatis, quorum alter alterius consilij & voluntatis erat conscius. alter ergo quadam nocte visus est sibi videre socium è montis culmine deorsum ruere, ex eoque lapsu toto corpore sauciari: experrectus mente futuri præfaga cœpit timere socio, ne lapsus corporis lapsum indicaret mentis. iamque vni è nostris manè significauit: nec vanus timor. nam cum sequenti die is cuius lapsus & inconstantia in somniis prænunciabatur, aperuisset socio sibi inter dormiendum visum esse è monte quodam excelso deorsum præcipitem ferri se, ita ut somnium somnio apprimè responderet, post duos dies abiecit religiosæ vitæ consilium. Diceres præuisum esse socij lapsum, ut alter eo cautior fieret. Vnus è nouitiis cum iamdiu desiderium viuendi in Societate concepisset, nec tamen cuiquam è nostris aperire vellet, æstuabat animo, quia vulnus latens sanari non poterat: ergo insultans aliquando socio eiusdem secum voluntatis, inquit, Fac me Iesuitam. tum alter, Irrides me; sed num aliquid boni foues animo? paucis iis vltro socij animum tandem percussit, ut arcanum tamdiu suppressum ab eo intellexerit, ac sui officij amanter socium admonitum coegerit, ut paulo post seipsum vni è nostris aperiret, ac demum vitæ instituto se adiungeret. Locus planè bonus, cui successit tam felix exitus: pluresq; possis tales optare socios quam reperire.

Collegium Burdigalense.

VIXERE in hoc Collegio quadragintaquatuor de nostris, sacerdotes sexdecim, præceptores quatuor, omnes sacerdotes; Scholastici 20. quorum tres sacerdotes, & Coadiutores vndecim; præter quatuor, qui sunt in residentia Sammachariana, sacerdotem vnum, præceptores duos, & Coadiutorem vnum. Seminarium Theologicum nostrorum huc Tolosa deductum. Prioratus nobis nec-opinantibus à viro nobili nō ab vrbe procul oblatus & attributus. Eo nostri laxandis animis percommodo vtuntur. Locus quippe cælo iuxta salubri est, & vrili solo. Quo die in eius agri possessionem itum est: rusticus quidam expedito iam ferro alterius rustici iugulo truculenter imminens, vnius è nostris interuentu, in ipso articulo qua precibus, qua minis à nefario facinore deterritus, adeoque iuncta cum aduersario dextera postquam genibus flexis vltro citroque venia impetrata est vicino, suis ac sibi est restitutus. Feriis paschalibus hæreticā perfidiam decem eiurarunt. Duo in illis nobiles, quorum alterius castellum (vbi primū per edictum Regis liceret emergere) suis conuenticulis, conductisque conciunculis tenebriones de Caluini grege destinarent. Accessere duæ mulieres & alij in eo genere complures. Confirmationis Sacramento multis inter hæreticos, lubrico videlicet & periculoso loco versantibus auctæ vires atque roboratæ. Simoniaci aliquot adducti malè partis vt vltro se beneficiis abdicarent. Marito persuasum, ne maritam adulteram ferro confoderet, sed suas potius res habere sibi iuberet. Conciones in ipsa hæreticorum ditione sanè fructuosas habuere nostri, vbi

vix ipsos annos quadraginta vox vlla fuerat audita veritatis: multorum ibidem confessiones exceptæ. Sacris denique sacerdos operatus frequenti concursu. Indoluere scilicet lupi Ministelli, sibi suis etiam in saltibus oues de faucibus extrahi. Ergo minaciter eminus vlulantes, edicunt ne salutarî canum larratui quispiam aures daret. Ipsi verò quamuis sæpe vocati, sæpe prouocati, suis egredi lustris, & cominus cōgredi nunquam ausi. Missi cum Illustrissimo D. Cardinali suam diœcesim obituro, duo Patres ex nostris, qui solemnibus Societatis nostræ muniis obeundis in tanta mellis vbertate sic assidui solidos ipsos dies accubiquē fuerunt, vt vix cibo saltē capiēdo tempus daretur. Adolescentem filium hæreticus pater abductum vrbe ad Ministrum Caluinistam deducebat, veneno scilicet hæreticæ prauitatis inficiendum. Ipso primo profectiōis die, vbi patrem in taberna diuersoria dormientem animaduertit vigilans ac strenuus adolescens, clanculū eo relicto rate conscensa, secundo non tam Garumnæ flumine, quàm Spiritus sancti flamine, nocturnus ad filios lucis in vrbe reuolat. Illi verò perbenignè ac liberaliter acceptum hodiequē pergunt alere, patre illo non modò nihil erogante, sed ne rogante quidem, vbinam sit gentium. Alter hæreticus vna vnus è nostris concione permotus, statim dimisso cœtu Patrem conueniens, paucisque pōst diebus hæresi publicitus eierata, Catholicam fidem summa voluntate complexus, in ea hodiequē perseuerat. Accessit quidam Scotus à suis Minister designatus: is quoque nostri concionatoris argumento, deinceps etiam disputatione cum illo habita peruietus, hæresim abiurauit; & quia populares eius in hac vrbe complures studium eiusdem in Catholica fide liberius profitenda retarda-

ardabant, aliò discessit operam Theologiæ daturus suis aliquando iuuandis, viatico interim à viris piis operâ nostrorum adiutus opportuno. Iam hoc festiuium; hæretica mulier Catholicam ad audiendum Ministrum improbè sollicitabat. Audiam (inquit illa) si tu prius concionatorem Catholicum audieris. Conuenitur, itur ad audiendum nostrum; captatrix illa muliercula capitur, & se deinceps nisi Catholicum doctorem negat audituram. Ingens auditorum concursus ad ædem nostram ætatis etiam æstu coquente factus: diebus verò Christi Domini natalitiis omnino tātus, quantus nostra memoria nunquā hætenus. Eam frequētiā Senatus cum Præsīde frequētissimus, sex viri ciuitatis Rectores, & Prorex ipse perbenignè cohonestarunt. Beatæ Virginis Mariæ Sodalitas, quæ nostris ante hos annos ferè vndecim vrbe pulsīs, ad Franciscanos Patres concesserat, ibique hætenus durarat, tandem summa Patrum illorum voluntate, quasi postliminio reuersa magnos omnino fructus nobis variosque pollicetur. Habita iussu Cardinalis Illustrissimi compendiarīa Casuum conscientię ad Parochos explanatio sermone vulgari: simul sanctæ Missæ stas solemnēque cærimonias edocti permulti. Exercitiis spiritualibus cū alij viri & adolescentes honesti sunt exculi, tum vnus honore ac munere publico præsignis, qui huius vnus negotij conficiendi causā octo minimū dierum iter cōfecerat; sed laborem fructus abundè compensauit. Duorum inimiciā sublata, ægri complures adiuti. In iis vnus sacrum viaticum, quod deferebatur, lectulo defiliens, supplex & humi stratus excepit. Alter illacrymans præsentem corā Dominum tanto sensu pietatis allocutus est, vt circumfusæ coronæ lacrymas expresserit. Vir honestus

morti propinquior quàm putaret, nostro qui tum fortè cū Illustrissimo D. Cardinali propiùs aberat, accito, confessus, rogauit impensius, vt ciuis alius quicum graues inimicitias exercebat, ad se venire ne grauaretur, veniam se petere coramque petiturum. Super hæc accepto ab ipso Illustrissimo D. Cardinali viatico plenariaque donatus indulgentia, diem illum clausit extremum. Miles quidam gloriosus magna apud Caluinistas auctoritate, maiore sui confidentia, farragine venenorum ab hereticis vndequaque decem ipsis annis emendicata rhapsodiā non imprudenter minus quàm impudenter in sacrosanctum Missæ sacrificium idiomate vulgari (vt erat homo penè idiota) vulgauerat, & vulgo fucum fecerat. Eum è Societate nonnulli rogati per litteras à Theologis ipsis Parisiensibus variis telis facilè confixerūt; vnus verò præ ceteris duobus voluminibus in eum editis gemino velut ariete sic perculit atque prostrauit, vt ipsi commilitones hæretici vulgò velut attoniti stuperent: tantaq; suauitas stili fuit etiam configentis, vt sibi certatim libros illos qua prece, qua pretio compararent. Edax quædam tenaxq; scabies puellulæ genas frontemque populata, iam in certam oculorum perniciem grassabatur. Eam parentes D. Magdalenæ (cuius in æde nostra sacellum est) voto concepto commendarūt. Nec mora. eo ipso die puella meliusculè habuit, altero verò deterfa funditus labe conualuit, & voti damnati parentes in eo sacello volentes libentesq; persoluerunt. Furiosus quidam aquæ lustralis adspersione, simul cerea imagine Agni Dei sanatus. Mulier impulsu demonis, primum aptata ad collum teste sese frustra strangulare nixa, ferro protinus arrepto duo sibi vulnera, in gutture vnum, alterum in pectore altius impresserat. Clamore concidentis

horribili

horribili exciti vicini accurrere, alij chirurgum, alij sacerdotem nostrum accersere. perfectumque non sine specie miraculi, vt expiatis ritè peccatis, viatico insuper, & Extremæ vnctionis Sacramento munita vitam, vt speramus, beata morte miseram commutaret. Duæ puellæ haustu aquæ benedictæ salutare febrem illico depulcrunt. Peristylum sibi senatus concionibus audiendis in æde nostra faciendū curauit opere pereleganti, idemque sibi commodi seorsum iuncti curant *Quæst*ores ærarij Regis præfecti, vnà cum Cancellario ac Iuri dicundo præfectis; sed & aliud peristylum sibi cogitant sex viri vrbs moderatores. sic flos populi deriuatus ad nos confluit. *Quidam* non obscuro loco matrem in foro publicè verberauerat, eamque insuper graui lite vexabat grandis iam natu vir: fortè illius mater cùm nostro confessario conscientiam aperuisset, rogauit vti pro se proque filio faceret. fecit ille, nec ita multo post pertinax ac ferox ille homo, qui adhuc viro- rum nobilium, ac nostrorum etiam preces superbe repudiarat, pernegans se vnquam in gratiam cum matre rediturum, quibusdam ex illis graui- bus honestisque viris præsentibus, nec tale quid- quam expectantibus, derepentè ad matris pedes accidit, flens & veniam obsecrans: nec prius erigi se passus est, quàm tertio iteratam à matre benedictionem accepit. ea res omnino miraculi speciem tota vrbe habuit, vsque adeò fuerat desperata. De totius vitæ confessionibus, deque operibus misericordiæ Societatis nostræ solemnibus, de catechismo, aliisque id genus consulto tace- mus, quia longum adeoque superfluum esset eadem sæpius tam vsitata præsertim inculcare.

Collegium Ruthenense.

ALVI T hoc Collegium viginti è nostris; sacerdotes septem, præceptores sex, quorum vnus est sacerdos; Coadiutores quinque, & Scholasticos tres, quorum duo Philosophiæ student. Horum opera domi forisq̃ue multis utilis fuit. nam præter scholarum exercitationes, quæ penè millenis profuerunt, etiam ad externos, & longè positos deriuata est utilitas. sed primùm domestica tangamus. Concionatus est toto tempore Aduentus in primario templo vnus è nostris, cui frequens auditorium præter morem dedit operam. Classis Philosophiæ auditorum multitudine, & ingeniorũ flore sic floret, vt nunquam antea tam florens fuerit; cumq̃ue tam multos locus capere non posset, cogerenturq̃ue sub ioc̃e pluuiæ dictata excipere, extructis intra classem temporaneis tabulatis angustia nonnihil laxata sunt. Discipulus vnus imprimis nobilis morbo decumbens, condiscipulorum precibus, vt petierat, commendatus, facta exomologesi quàm citissimè conualluit. Præmia solemnia, quæ iamdiu benemeritis dari desierant, liberalitate Reuerendissimi Episcopi magnificentissimè distributa. Addita tragœdia latina Iephthæ, quam splendidissimus apparatus, magnaq̃ue hominum frequentia cohonestarunt. E multis qui Societatem affectant, selecti octo præstantes iuuenes pietate & litteris, è quibus tres Philosophi in Lotharingum nouitiatũ missi; reliquos partim Philosophos, partim Rhetores excepit & fouet Tolosanus. Cæteri istorũ exemplo animosiores effecti oportunitatem admissionis tempus expectant. Hæc domi. Duo è nostris missi in Gaballiam, qui concionibus, familiari alloquio, piorum

piorum librorum distributione cùm Catholicos, tum hæreticos adiuuerunt, populumque à cho-
 reis ad vespertinas preces suauiter traduxerunt. Alter tota Quadragesima cōcionatus Sanctafricæ
 (vrbs est ab hæreticis dudum occupata, in qua ta-
 men constanter tertia pars ciuium Catholicam
 retinent religionem:) in ea ergo omnium penè
 Catholicorum excepit cōfessiones de tota vita
 confitentium. Ecclesiæ reconciliauit aliquot hæ-
 reticos: ex iis vnus iam septuagenarius, veritus ne
 in hæresi moreretur, institit quàm maximè, vt
 quamprimùm restitueretur Ecclesiæ. Alia (erat
 enim mulier penè sexagenaria) cùm festo die
 Christi resurgentis hæresim publicè eiurasset, la-
 crymans ipsa lacrymas omnibus mouit. Ea res sic
 hæreticos malè habuit, vt sequenti nocte eius do-
 mum incendere sint conati, postibus illius resina
 & pice oblitis, igneque subiecto: atque ea sanè
 deflagrasset cum vicinarum omnium periculo,
 nisi Deus media nocte huc hominem deduxisset,
 qui clamore vicinos excitans diuinam prouiden-
 tiam piorum conatibus inuigilare ostendit. Do-
 ctrinam Christianam edocti pueri, puellæq; præ-
 sentibus grandioribus, ipsisque etiam magistrati-
 bus. Præmiola ad accendendos animos eam ob
 causam distributa sic probata sunt, vt aliqui etiam
 ex parentibus hæreticis liberos suos vel mitterent
 ipsi in Ecclesiam, vel saltem eò proficisci sinerent
 ediscendi catechismi causa. Minister hæreticus
 hîc degens nostrum sua quotidie deliria populo
 propalantem, adeò reformidabat, preces vt indi-
 ceret ob eius decessum. Qui olim disputationibus
 omnes prouocabât Ministri, nunc fracti alloquiis
 ea de re habitis, silentium colunt plusquam Har-
 pocraticum, causæ scilicet suæ & viribus diffisi.
 Discedentē nostrum lacrymantes Catholici penè
 omnes

omnes sunt profecuti. Concionatus item vnus è nostris Lauauri (est hæc vrbs sedes Episcopalis) auditus est libentibus animis, concursu solito maiore; quem secutus est fructus non pœnitendus. Nam cum vix tres quatuorue in feriis Christi nascentis soliti essent cælesti pane refici, reperti sunt ducenti, aut his plures. Doctrinæ Christianæ explanationi, quæ ter quothebdomadis fiebat, frequentes interfuerunt, non modò pueri puellæque, sed viri etiam grauiores.

Collegium Auscitanum.

LABORARVNT in hoc Collegio septemdecimi, sacerdotes septem, præceptores sex, quorum vnus est sacerdos, Coadiutores quinque. Affulsit nouus sol Archiepiscopus vir pius, & nostri amās. Hunc excepimus venientem epigrammate & dialogismo. sequenti verò die ob felicem eius inaugurationem datum drama, cui titulus Ambrosius inauguratus. Iunctum socco cothurnum sic probauit, vt in annua præmia certam pecuniæ summam excitandis discipulis pollicitus fuerit; quin & egregiam diui Ambrosij tabellam in rei memoriam se propediem curaturum spondit, interim alteram magni pretij diuæ Magdalenæ è Parisiensi nostro naufragio ære suo ob raritatem ereptam, dono mittens. Secundùm hunc diem die quarto in templo nostro piè faciens, & nostris & scholasticis ferè ducenis sacram synaxim est impertitus. Voluit idē apud nos quasi vnus è nostris semel iterumque prandere. Eius vicarius argentea pyxide non minimi pretij, Christi sacro corpori recipiendo nos donauit. Explicata doctrina Christiana à Patre Vicerectore in nostro templo magno concursu & fructu. Exceptæ confessiones generales

nerales plurimæ, & in his nobilis cuiusdam, qui iam toto triennio tam salutari remedio se priuarat. E cœno hæreseos emerfere terni, & in iis nobilis femina. Ad idem dispositi duo. vnus aliquis quinque beneficiis onustus, nostrorum suasu vnico viuit contentus dimissis cæteris. Floret vtraque parthenia Sodalitas, ea maximè quæ maior vocatur, accessione primorum ciuitatis. Discipuli longè solito plures Philosophicum stadium emensi, scilicet triceni septeni. Foris autem tres sacerdotes tribus in opidis *Quadragesima* & *Aduentu* concionati doctrinam Christianam rudibus explicarunt. Frequentem vsum Sacramentorum penè abolitum restituerunt, anicularum deliramenta extirparunt, dissidia inter proximos, turbasque ciuiles pullulantes sustulerunt. Quæ de corpore Christi nomen habuit Sodalitas, iam penè labans concionatoris nostri hortatione, quæ defloruerat refluoruit, pieque sancitum, vt Sodales singuli, singulis mensibus cælesti pane reficiantur. Alio in opido Sodalitium institutum sub titulo D. Nicolai, iis inter alias legibus, vt minimum quinquies quotannis omnes communicent, ac si quid iurgij enascatur, de primorum sententia illicò componatur, qui pacem renuat, ex Sodalium albo expungatur. Gimontij hoc anno sacerdos vnus è nostris est concionatus *Aduentus* & *Quadragesimæ* tempore, tanta ciuium gratulatione, vt ynà omnes de Collegio nobis ædificando & dotando cogitarint, eaque de causa miserint ad R. Patrem nostrum Prouincialem primarios duos Consules. Ibi veteres inimicitie inter sanguine iunctos, qui annis septem eadem domo & mensa vsi fuerant, nec se vel verbo vno salutarant, sublata. Varia item odia inter diuersas familias capitali odio totos quatuordecim annos disse-

diffidentes, frustra que de reconciliatione ab aliis tentatas extincta penitus. Libri improbatę lectionis combusti, offerentibus vltra possessoribus. Restauratum nostri suasu pia civium liberalitate magnę Matris sacellum. Excursum deinde in pagum vicinum hæresi media ex parte infectum, concio que habita in ecclesia penè diruta: & quoniam à triginta penè annis concionatorem audierant nullum, illi è suggestu de vita rectè instituenda familiariter loquenti auditores detecto capite polliciti sunt se omnia quę diceret facturos. tandem ibi tres ab hæresi crepti.

Collegium Agennense.

VIXERVNT hoc anno in isto Collegio triginta-quatuor, ex quibus octodecim Collegij officia obeunt, sacerdotes sex, totidem præceptores & Coadiutores, reliqui sexdecim. demigrante seminario nostrorum Theologorum Burdigalam, hic per semestre spatium substituerunt. Scholarum fructus idem qui superioribus annis. Partheniæ Sodalitates florent pietate & numero; maior præsertim, quæ ex nouo sacello exædificato ad pietatem sensit sibi calcar admoueri. Rediere ab hæresi ad fidem tredecim, & in iis sacerdos sexagenarius aliufque vir nobilis. Libri pestiferi flammis vlticibus traditi. In vrbe hæretica, in qua à viginti minimum annis synaxis nulla fuerat celebrata, post hortationem ad eam rem habitam, festo die cælitibus omnibus sacro, hæreticis inspectantibus, centum & sexaginta sub dio, quia templum solo æquatum erat, communicarunt. Redierunt in gratiam sexaginta hominum paria, inter quæ læta fuit conciliatio duum primarum familiarum & magistratum, qui simul postmodum pane cælesti

sti sunt refecti. Alter tam atroces cum alio gerebat inimicitias, vt viginti annis confessione & communione caruisset: destitit tamen suafu vnus è nostris, & bene paratus Christi corpore est refectus. Excitatum incendium, & vicina quæque populans, iniecta cælestis agni cera benedicta extinctum est. In vico proximo res fuit vsque adè noua, Catholicum concionatorem audire, vt vix vlla concione non fluxerint aliquibus lacrymæ, & quidem eo die, quo de patiente Christo fit sermo: pluuio quamuis cælo & lutulentis viis, tantus fuit concursus, vt aliqui deliquium sint passi. Sodalitium Rosarij B. Virginis in insula Iordana restitutum, mosque illius ter quotidie salutandæ postliminiò reuocatus. Explicata ab vno è nostris officia Christiana. Confessione facta vnus continuo morbo, quo decem & octo dies afflictatus fuerat, leuari cœpit. Alter itidem emissio B. Virginis voto conualuit. Idem posset dici de pluribus aliis ægrotis. Sublatus abusus confitendi ea quæ libido ferret. Miles quidam cum iam abiecta militia rei augendæ operam dedisset, & contestata lite prædium quoddâ amisisset, impatiens damni finire vitam decreuit. Prius tamē, vt consueuerat, in nostro templo rei diuinæ voluit interesse, indeque editiorem quemdam tumulum quem Garumna alluit, petens, se post orationem derepente in fluuium præcipitat, Iesv nomen identidem inclamans. Atque ille quidem merfus est, sed non demersus. Diuina enim vis hominem sustentabat, perireque non sinebat. homo ergo senex non sine Deo ad ripam enatans domum delatus, vni è nostris ad id vocato confessus est, sibi que redditus suam vecordiam coram omnibus est detestatus. Obiit vir pius & doctus Theologus Ecclesiæ Cathedralis istius vrbis, vir amantissimus Socie-

tatis nostræ, & quam moribundus sanctam appellabat. Is ergo tum prædium, tum domesticam supellectilem Collegio nostro legavit.

Collegium Petracoricense.

HABUIT ex nostris Collegium hoc viginti plus minus, sacerdotes octo, magistros sex, quorum vnus sacerdos, Philosophiæ auditores duos, reliquos Coadiutores. ex multis morbo vexatis obiit sacerdos vnus. Concionatum à nostris in summo templo non modò Aduentus & Quadagesimæ tempore, sed penè etiam totius anni Dominicis. Fructum tamen taceo, non quia exiguus sit, sed quia communis. Hæretici quatuor Ecclesiæ sunt restituti, totidem ex nostris classibus adulescentes in Societatem admissi. Præter solitas solemnioribus festis excursions, discurrit vnus æstiuo tempore per pagos & opida magno cum fructu: nam sacerdotes à concubinato retraxit, dedocuitque abusum quo spreta auriculari confessione, generali que contenti absolutionem imperiebantur, & ad sacram synaxim admittebāt. Hæresim professos Ecclesiæ reconciliauit, meditantes fugam ad hæreticos ita mouit suis de Eucharistia concionibus, vt palàm asseuerarint se numquam ab Ecclesiæ castris recessuros: quæ vt firmiora essent, instituit illis ex facultate Reuerendissimi Episcopi Sodalitium sub titulo Corporis Christi. Missus item auctoritate Illustrissimi Cardinalis de Sourdis, Archiepiscopi Burdigalensis ad populum multis ab annis hæresi infectum: cui munerì cum inuigilaret, Ministelli hæretici nullum non mouerunt lapidem cum vt de medio tollerent, vel saltem eius conatum retardarent: placuit tamen Deo veritatem signis aliquot declarare.

Cum

Cum enim noster de Assumptionis Deiparæ triumpho concionaretur, mulier hæretica perfrictæ fronte in Ecclesiæ contemptum nere cœpit; nes admonita damnatum opus intermisit, donec eius filius, qui tum fortè natabat, aquis præfocatus affertur. concurrunt undique ciues rei nouitate stupefacti, tanto numero & impetu, vt cœnaculum alioqui firmum corruerit, & quinquaginta circiter viuos cum mortuo cõsepultos, obruerit. Aliud eodem tempore prodigium contigit. Contenderant hæretici de cœmiterio suorum cadaueribus destinando, cumque hortum cuiusdam Catholici præter iuris ordinem sibi vsurpassent, vnus ex hostibus exultare cœpit, sibi que & suis gratulatus: Ecquis, inquit, erit primus, qui suo corpore cœmiterium hoc consecret; cumque alter Catholicus respondisset ipsūmet fortè futurum; recusat ille honorem, seniorique debitum addit: locum tamen designat quo sepeliri vellet, ac mox domum profectus interiit, ibique primus sepultus est. Taceo pluuiam sanguineam ad deterrendos homines à tanta impietate diuinitus missam. Sed cum lapidibus nostrum obtuere meditarentur, hic Christi consiliū secutus, excussō puluere ad aliam migravit prouinciā, vbi benignè exceptus gregem Domini magnopere est consolatus. Rogatu Capituli, & ciuium Sarlatēsiū primū hoc anno urbem illam nostri sunt ingressi. Dīci vix posset quanta amoris significatione nostrum exceperint concionatorem, quantoque cum concursu eidem toto Aduentus tempore concionanti, ac doctrinam Christianam explicanti dederint operam: aderant penē omnes à minūno ad maximum. Fructus inde consecutus fuit frequentatio Sacramentorum in feriis Christi nascentis. cum enim aliās penē esset nullus, qui extra Pascha cæ-

lesti pane reficeretur, tum pauci reperti sunt, qui idem in natalitiis non præstiterint. Centum circiter de tota vita confitentibus aures datæ, & multis quidem qui nunquam omnino, aliis qui nunquam id bene fecerant. reuocati multi à simonia. Cùm Priuarenses ciues sancta æmulatione vicinarum ciuitatum Lemouicensis & Petracoricensis, de Collegio nobis ædificando cogitarent; tandem obtinuerunt, vt interim dum negotium vrgeretur, concionatorem haberent vnum è nostris. Vix dici potest, quanta cum animi lætitiâ exceptus sit & auditus, iam ab anno 1599. & respondit operæ fructus: nam frequens Sacramentorum vsus introductus. voluerunt enim præcipuæ ciuitatis familiæ nostro confiteri. Sublatæ lasciuientium choreæ non sine difficultate, quod etiam obtentum est à Sodalitatibus quibusdā, quarum prisca pietas degenerarat in antiqua bacchanalia. Tenebriones nocturni assueti viuere ex rapto, repressi. A concubinato multi retracti, confessiones generales auditæ plurimæ. vicini hæreticorum Ministri iussi tacere. reconciliati quamplurimi dissidentes, & in his aliquot conjugatorum paria. Quæ & similia cùm ciues videant nostrorum operâ præstita, ita afficiuntur, vt magis, ac magis de Collegio ædificando & ornando cogitent. quam ad rem iam ecclesiæ aliquot pararunt donaria. Nobilitas circumvicina, vt fructus est particeps, ita amor non cedit: sic vt vnus illorum de Collegio nobis ædificando cogitarit, quod fortassis in alia pia opera commutabitur. alius ter mille nummos auteos coronatos malè partos restituit suis dominis.

Collegium Biterrense.

DI v multumque expetiti nostri Biterras appu-
 lerunt menſe Iulio anni 1599. Collegij ergo
 ædificationem adeò vrſerunt ciues, vt magnis li-
 cet impenſis, locoque commodiſſimo tandem ab-
 ſoluerint, & ſub diui Ludouici titulo dedicarint.
 Verſantur ergo ex noſtris ibi ſexdecim, ſacerdo-
 tes ſeptem; quorum duo docent, alter Caſus con-
 ſcientiæ, alter Philoſophiam; præceptores alij
 quinque, & reliqui Coadiutores. Alet enim Deo
 bene propitio plures in tempus futurum. redditus
 enim illius eſt quatuor millium trecentorū Fran-
 corum. Scholæ vltra quàm in initiis ſperandum
 foret, feruent & numero & ſplendore iuuenum ad
 omnem animi cultum propenſorum. Pietatem
 collige ex eo quòd quinque Dominicanorum fa-
 miliam, vnus Capucinorum auxerunt, præter eos
 qui noſtram ambiunt Societatem. Confeſſiones
 plurimæ auditæ, & ſcelera malè dudum occulta-
 ta, bene patefacta: quòd ſcilicet intelligerent nihil
 apud nos antiquius ſecreto confeſſionis. quæ res
 exciuit aliquos, vt itinere permoleſto trium qua-
 tuorū leucarum, ad nos, vt ſe peccatis expiarent,
 venirent. Reuocati à necromantia aliqui. reuo-
 cati hæretici ad fidem centum, aut his plures.
 In iis matrona nobilis, quæ quo antea petulan-
 tior in irridendis Catholicis, eò iam ardentior in
 iis imitandis, ac potiſſimum in Sacriſ tribus aut
 pluribus quotidie audiendis. Alius magnæ apud
 hæreticos expectationis, & non modò Miniſtris
 permultis chariſſimus; ſed ipſi etiam Bezæ hære-
 ſiarchæ familiaris, ac propter eximiam doctrinam
 ab omnibus hæreticis honoratus; cùm vnum è
 noſtris ſemel concionantem audiſſet, motus di-

uinitus longo pòst tempore stimulante conscientia fugam ab vrbe hæretica meditatur, & in nostrum Collegium venit de rebus suæ salutis consulturus. cumq̃ue Biterrenses hæretici rem intelligerent, adeunt hominem, laceſſunt disputationculis, minis perterrefaciunt: sed frustra. abeunt igitur mentis impotem conclamantes. At ille sibi talem insaniam gratulatus, facellum nostrum petit, ibiq̃ue oratione latina non sine lacrymis ad Christum fusa, magna Catholicorum lætitia hæresim abiurat, ac tandem Auenionem profectus, indeq̃ue Romam discedens, pollicetur multa se de rebus hæreticorum scripturum, quorum ipse testis esset oculatus. Similia possent addi quamplurima; sed ex iis paucis reliqua colligentur. Quot enim in fide fuerint confirmati, vix dici potest, sed hic fructus maximè cōsistit in adolescentibus nostræ fidei creditis. mittuntur enim à parentibus hæreticis, nequidquā reclamantibus Ministrellis diaboli: suntq̃ue reperti quamplurimi, qui bruta Ministrorum fulmina hoc nomine intentata audacter contempserunt. Excursiones multæ factæ sunt in vicina opida, nec sine fructu: repressi enim sunt hæreticorum conatus, erectæ cruces, templa restaurata, nutantes in fide confirmati, & alia id genus. Vnus ætate senex graui languore animi oppressus dæmonis blanditiis eò adductus est, vt se suumq̃ue filium perniciosissimo consilio hosti generis humani dedere cogitaret: sed à tam impio consilio suasu vnus è nostris, cui postea est confessus, est reuocatus. Ægerrima mulier, & penitus conclamata, simul vt ad extremum certamen vncta est, conuasuit mirantibus omnibus. In Agatensi missione (est Agatensis ciuitas Episcopalis non incelebris) præstitum, vt prisca sæpius confitendi & communicandi consuetudo,

quæ penè exoleuerat, restauraretur admirante ciuitate frequentem populi concursum, ad sacra mysteria percipienda.

Collegium Lemouicense.

F VIMVS in hoc Collegio toto ferè anno quindecim sedecimve, Patres sex septémve, præceptores quinque, Coadiutores quatuor. A Paschate addita est quinta classis, quam plures quadringentis frequentant auditores, in iisq̃ue plurimi nobiles. In vniuersum nongenti sunt studiosi in quinque scholas distributi. Duo Carthusiensium, sex Franciscanorum, quos Recollectos vocant, habitum susceperunt. Duo in nostram Societatem admissi sunt, plures petierunt. Distributa sunt diligentioribus publicè præmia, liberalitate Reuerendi Antistitis & Episcopi Lemouicensis, dicto ad eandem rem appositissimo dramate, cui nomen Somnium vigilis. Heresim nostrorum operâ sex aut septem abiurarunt. In fide nutantes plurimi cõfirmati: graues inimiciæ inter plurimos sedatæ. Martialis Mourerus procuratoris filius, grauissimo conflictatus morbo, atque à medicis desertus, B. P. N. Ignatij precibus se commendauit, inaginem petiit, osculatus est, statimq̃ue melius habere cœpit, ac breui cõualuit: nunc beneficij non immemor Societatem nostram ingredi meditatur. Lustralis aquæ præsens remedium non animis solum expiandis, sed corporibus etiam morbo leuandis adhibitum; paruit mira eius vis in depositis, & quibus frustra medicorum auxilium expetitum fuerat. In quo genere puer scholarum nostrarum ægritudinem, quam multi ob insolentiam & grauitatem doloris incantationi tribuebant, non alio pharmaco vel

carmine depulit, auctore vno è nostris, qui maiore ieiunio in vrbe Ecclesiasten egerat, multisque in aliis expertus fuerat, sacræ huius aquæ haustum febrium ardoribus restinguendis potentissimum. Quin etiam Doctor medicus paralyfis dolore animo propè defectus, sibi vitæq; redditus non Galeno, vel Hippocrati Gallum, sed huic pio medicamini Christoq; gratias debet. Tanta huius Collegij fama, vt ex vicinis castris & vrbibus, ad viginti imò quadraginta interdum milliaria distantibus cõfluant, expiandorum peccatorum, & petendi consilij causa. non semel etiam ex remotioribus vrbibus missi Casus conscientiaë soluendi. Confessionum maior in dies frequentia & fructus. his enim audiendis vacant ferè assidue sex Patres; & iam non mulierculæ tantum, vt initio, sed viri etiam graues, nobiles, Iudices, regij Quæstores, aliiq; ciues ventitant. Aenti (quæ vrbs vnus diei itinere ab hac distat) Pater vnus tota Quadragesima conciones habuit; alius toto penè anno catechisum in vrbe docuit. Ad vicina loca interdum missi præceptores concionandi causa. Pro Aduentus tempore Francopolim (inferioris prouinciæ Ruthenæ caput est) vnus; Burgum in agro Burdigalensi alius Pater, ad habendas conciones missi.

PROVINCIA LVGDVNENSIS.

VIMVS in hac prouincia socij ducenti & septuaginta, in sex Collegia, & domum probationis cum residentia Tonnonensi distributi. In Collegio Auenionensi octoginta, sacerdotes triginta; ex quibus duo Theologiæ Scholasticæ magistri, moralis vnus, Philosophiæ verò & Mathematices quatuor, septem sunt auditores Theologiæ: ex aliis, qui sacerdotes non sunt, quinque litteras humaniores profitentur, quatuordecim Theologiæ, nouem Philosophiæ dant operam: ceteri Coadiutores. in Collegio Turnonensi quadraginta versantur è nostris, sacerdotes vigintiduo; ex quibus vnus Theologiam profitetur, quatuor cum Mathematicis Philosophiam, duo Theologiæ dant operam & Casibus conscientiæ: ex ceteris autem quinque sunt humaniorum litterarum magistri, vnus Theologiæ & Casuum auditor, alter Rhetoriæ: ceteri Coadiutores. in Collegio Camberienfi & residentia Tonnonensi huic Collegio subiecta degunt viginti septem; & quidem Camberij sex sacerdotes, magistri quinque, ceteri Coadiutores; in residentia Tonnonensi sex versantur, sacerdotes quatuor, vnus catechistes, magister puerorum alius Coadiutor. in Collegio Aniciensi fuere plus minus duo supra triginta, sacerdotes quindecim, ex quibus vnus Casus conscientiæ docet: ex aliis verò magistri 6. reliqui Coadiutores. in Collegio Dolano numerantur è nostris 47. sacerdotes 22. ex quibus vnus Casus conscientiæ docet, tres Philosophiam, alter humaniores litteras, quatuor student Casibus conscien-

tix, ex aliis verò quinque humaniores litteras profitentur, totidem Calibus vacant, vnus Rhetoricæ, ceteri Coadiutores. in Collegio Bifuntino viginti, sacerdotes decem, ex quibus vnus Casus conscientix docet, alter Logicâ, magistri humaniorum litterarum quinque, totidem Coadiutores; in domo Probationis Auenionensi tres supra triginta, quorum octo sunt veterani, sacerdotes quinque, è quibus vnus cum altero non sacerdote tertium probationis annum peragit, alius est nouitius, quatuor Coadiutores, ceteri nouitij. Admissi in Societatem septemdecim, dimissi è nouitiatu duo; è Collegio Auenionensiu vnus, defunctus Camberij vnus.

Collegium Auenionense.

DISCIPLINA domestica suum cursum & splendorem tenuit, studium mortificationis & solidarum virtutum idem cum superioribus annis, obedientia, fraterna charitas, demissio sui potissimum apparuerunt: ad paupertatis propositum confirmandum, renouata consuetudo Societatis ferendi ad superiorem omnia, quæ quisque priuatim haberet: non sine fructu. sic enim nouo iubilæi anno ad proprios & antiquos dominos omnia redierunt, amputatæ fibræ leuiculæ tenacitatis icuncularum, & aliorum huiusmodi; in singulis nouus religiosæ nuditatis ardor exarsit. sed ferè quæ maximè excellunt in hoc genere, quia quotidiana, & cum reliqua Societate communia, prætermittenda: satis sit hoc veluti iacto fundamento fontes ipsos ex quibus tam præclara in salutem proximorum facinora dimanarunt. indicasse. Agnouimus sanè præclaram Gallicæ nobilitatis in Societatem vniuersam voluntatem: cum enim

propè

propè effusa Gallia in occursum Reginae suae A-
 uenione iter haberet, non modò Principes viri
 nostros, qui se officij gratia salutatum venerant,
 humanissimè acceperunt, cum spontanea studio-
 rum suorum in negotiis nostris pollicitatione,
 verùm etiam familiarissimè domum nostram in-
 uisere, lustrare templum, miscere variis de rebus
 priuatim colloquia voluerunt. Possem hìc texere
 catalogum bene longum Senatorum & Consilia-
 riorum regionum, Equitum non infimæ nobilita-
 tis, Ducum & Principum, Episcoporum, Archie-
 piscoporum, Cardinalium, qui omnes in hoc co-
 dem officij vel humanitatis genere versati sunt;
 sed insinuasle sit satis. tātum quia inter istos vnus
 excelluit, non committam vt tam insignem in
 nostros omnes beneuolentiam, tam illustre non
 vulgaris sanctitatis exemplum tam breui com-
 memoracione præteream. Is fuit Illustrissimus
 Cardinalis de Sourdis, idemquē Archiepiscopus
 Burdigalensis Reuerendissimus. Is igitur, non mo-
 dò quādiu fuit Auenione, nostris vsus est quā-
 familiarissimè, sed cū de prōfectione Romana
 cogitaret, suos omnes in diem certum peccatis
 expiandis paratos esse iubet, ducit ad Collegium,
 coactam in congregationem B. Virginis familiam
 habita ab vno ē nostris exhortatione, ad Sacra-
 menta confessionis & Eucharistiæ comparat. ipse
 coram adest ad excitanda studia singulorum,
 præstolatur domi nostræ donec omnes ab exhor-
 tatione peccatorum sordes eluerint. quid plura?
 postridie eodem loco suos ipse sacro pane reficit.
 & nescias herīne an familiæ totius pietatis sen-
 sus magis eluceat. tanti refert, vt ad omnia, hìc
 maximè, ad virtutem domini & pastoris exem-
 plum. Neq; hìc tamen Cardinalis optimi quiescit
 pietas, modestia, beneuolentia, agit cum nostris

ad horam ferè prandij. at nihil tale cogitantibus familia dimissa nobiscum in prandio se esse velle pronunciat, vescitur nobiscum, cibis nostris tanquam vnus è nostris non minori silentio, modestia, reuerentia, quàm minimus è nostris. Alterum est in hoc genere beneuolentiæ non omitendum. Post aduentum in urbem Serenissimæ Reginæ, cùm R. P. Laurentius Magius eam adisset, tum vt qualiacumque studia nostrorum offerret, tum maximè, vt res Societatis commendaret; quod obsequium sibi esse gratum ostendit, simulq; recepit, oratione quæ propensam in nos voluntatem satis indicaret, facturam se in re nostra, quantum sciret possetq;: cùm ergo eam adisset, fortè tum erant in aula regia Ducissæ Nemoracensis, Guisiana, de Ventadour, iubebāt bono animo esse, & breuem certumq; nostrorum reditum pollicebātur, Quin, inquiebant, constitutum nobis est vnà cum Regina ad genua regia accidere, precibusq; & lacrymis animum expugnare. Tertium quoddam est nouum omnino & insolens, atque his maximè dignum annalibus. Carpentoraetum (ciuitas est primaria Venecini comitatus) dudum Collegium expetierat, atque hoc demum anno ita negotium vrgebat, vt propè res confecta videretur. hoc vbi Auenionenses intellexerunt (neque enim eos latere poterat, maximè quò dea re Carpentoraetenses liberius gloriarentur) veriti ne propinquitas noui Collegij splendoris aliquid auferret de suo, nève aliqui ex nostris propterea dilaberentur, conuocant illic in curia municipali cœtum ciuitatis. contentio ingens oritur vicinas inter & propè germanas ciuitates. Romæ res agitur per procuratores viros primarios, studia Cardinalium vtrimque ambiuntur, coram ipso summo Pontifice negotium discutitur.

ceptatur. propè iam actum erat in fauorem Carpentoraectenſium, cùm ecce tibi accenduntur animi Auenionenſium furore dicam, an amore incredible? nihil eſt tam coniunctum amori quàm furor, & quia inclinare in partem aduerſam videbatur, in nos tota tempeſtas incumbit. Ponite vobis ante oculos imaginem offenſi animi, & graues amicorum iras falſis rumoribus concitatas. quid offenſio, quid ira, quid amor, quid opinio concepta ſuggereret, id omne Auenionēſes noſtri in ſuos publicè pronunciant, priuatim euomunt. vtroque fortasſe leuioreſ, ſed tamen excuſandi; quia, vt inquit ille, Res eſt ſolliciti plena timoris amor. Verbo abſoluam, res vt in publico tumultu periculoſior erat, quàm ipſo exordio appareret, ita breui diſcuſſa de hominum mentibus caligine noſtrorum orationibus, ſuperiorum diligentia, prudentia Illuſtriſſimi Prolegati, auctoritate ſummi Pontificis, qui totius cauſæ cognitionem ſibi reſeruataſ voluit, tempeſtas exorta conquieuit. Quòd tam ambitioſè Auenionenſes de Collegio diſceptarint, fecit ſcholasticorum numerus, & Academiæ noſtræ exiſtimatio. de hac diximus obiter ferè quod ſatis erat: tantū vnum addā, hæreticos ipſos tãti nominis fama permotos, frendeant licèt, & minas pro concione intentent Miniſtri, liberos ſuos iam liberiùs nobis erudiendos tradere. ſed lepidum accidit, dum egregij illi concionatores grauiùs in parentes inuehūtur, vt vnus tanquam vi aculeati & amentati, argumenti perſuafurus in hanc orationem inciderit: Docti ſunt Ieſuitæ, fateor; ad pueriles animos imbuendos prompti & parati, non negauerim; ab his cognitio antiquitatis & hiftoriarum petenda, veriſſimè dictum eſt; ab his poëtices & eloquentiæ præceptorum docta & ſubtilis explicatio, non inficior,

non abnego; vos tamen ut harum omnium humanarum scientiarum ac disciplinarum cognitione liberorum vestrorum ingenia excolatis, eorum animos ibitis perditum Iesuitarum in fide & religione impiis & nefandis erroribus? hæc fuit Ministri oratio, quam motus admirabilis animorum est consecutus. Si enim, exceperunt plerique qui aderant, ita est, ut hic noster est professus, cur non vno omnes consensu liberos nostros scholis Iesuitarum addicimus? neque verò fuit repentina & tumultuaria deliberatio; aliqui enim quod tum conceperant perfecērunt, neque denuntiationibus & terroribus conventiculi consistorialis auocari a proposito potuerunt. Iam numerus scholasticorum quantum hoc anno creuerit inde licet colligere, quòd in tribus inferioribus ordinibus scholarum in antemeridianas & pomeridianas diuisio fuerit facienda; nihil tam nobis obest in re classica, quam locorum angustia. In cohorte Parthenica hoc anno supra centum & quadraginta numerati, viginti ad varias Religiosorum familias transierunt, plures ad eandem perfectionem aspirant: & certatum à Sodalibus non minus eruditione quam pietate cum reliquis omnibus. Animaduersum enim in promotione ad gradus Philosophicos vix vnum aut alterum ex tanto numero non academicum extitisse, ex academicis qui non promoueretur relictum fuisse neminem. Erecta separatim pro Theologis academia, magnum ut speramus, salutis animarum emolumentum allatura. ex iis decem aut duodecim conciones Quadragesimales cum laude & fructu sustinuerunt. Altera ciuium & nobilium congregatio augetur in dies numero non magis quam feruore. huic nomen dedit, & nouum publica professione splendorem attulit Illustrissimus Prolegatus: à
plerisque

plerisque studiosissimè ambitur. hos inter cùm vir pius sepius admitti flagitasset, in grauem & lethalem morbum incidit. Moderatores re intellecta hominem antequam moreretur, admittédum iudicarunt. igitur venit ad ægrotum Præfectus cum aliquot Sodalium comitatu, salutat humaniter, alloquitur: sed qui responderet non erat; siquidem ægrum ante horas quindecim & vox & sensus propè omnis defecerat. pergere nihilominus Præfectus appellare hominem, quis esset, & quam ob causam venisset insusurrare. mirum dictu, vix audiuit Parthenicæ congregationis nomen & causam aduentus; cùm ecce veluti ex altissimo somno excitatus loqui cœpit, pronunciare orationem eam, quam quisque quo die admittitur, solet, alternatim etiam respōdere ad hymnum in gratiarum actionem tanti beneficij; quo recitato simul obticuit, moxque suauissimè patrocinio diuæ Virginis recreatus, obdormiuit in Domino. Cùm esset obseruatum fore è multorum salute, qui hæresim abiurare parati erant, si essent qui recens ad fidem conuersos re & opibus adiuuarent; Illustrissimus Vicelegatus eam prouinciā congregationi dedit, vt simul eorum animas & corpora curaret. hanc verò vltro recepit, & magno cum fructu continuo exercere cœpit: siquidem intra tres menses supra quindecim, qui ad hæreticos transierant, ad nos redierunt. Hæretici aliquot multorum dierum suscepto itinere venēre Auenionem, vt agerent cum nostris, eorumque operā reconciliarentur Ecclesiæ: inter quos duo adolescentes inductos se ad Catholicam religionem ea potissimum ratione professi sunt, quòd apud nos templa, aræ & alia monumenta religionis antiquitatem redolerent; templa omnia, quæ passim in Gallia vidissent, à Catholicis Catholico ritu, &

Catho-

Catholicæ religionis vñibus consecrata, ab hæreticis vel nulla, vel recens ædificata cernerent. Liberati duo in carcere detenti interuentu nostro, tertius per nos grauiorem animæ mortem euasit: hæreticus is erat extremo supplicio afficiendus, quòd contra edictum Principis alium in Comitatu Venecino ad singulare certamen prouocasset. Neque verò vtilis labores nostri solis hæreticis fuerunt; etiam perfidis Iudæis. merces operis fuit vnius Rabbinii inter suos senis octogenarij admiranda conuersio. Is post internam decem annorum pugnam, tandem manus dedit vero Messias Christo, quòd prophetias impletas agnosceret. proque patria potestate quaungebatur in puellam quinquennem, eam secum ad baptisum adduxit. Iurgia, dissensiones, odia, multorum annorum inimicitia partim repressæ, partim restinctæ. sed inter cæteras nobilis fuit non vnius exulcerati iam pridem animi reconciliatio. nobilissimi erant Principes ciuitatis in duas factiones diuisi magno Reip. malo, periculo maiore. res fuerat à multis frustra diuque tentata, sed tandem à nostris domi nostræ ipso sacratissimo die Pentecostes, magna vtriusque partis voluntate confecta est: cum ipsi palam & apertè pollicerentur, id à nullo alio, quàm à nostris confici potuisse. Multa, præclara illa quidem, sed Collegiis ferè communia omnibus, prætermittimus.

Missiones Venecinae.

INTER Venecinas ob viciniam locorum Arausicanam numero, à qua etiam ordiemur. Arausica vrbs celebris olim & maxima, vt ex parietinarum multiplici & insana substructione licet intueri, Principibus Arausicanis nomen & nobilitatem dedit:

dedit. eam urbē ante annos trigintaquinque hæ-
 retici Calvinianæ factionis ex insidiis occupa-
 rant, eiectis omnibus, ad quos religionis, vel sa-
 crorum cura pertineret, atque ita grex fidelium oves
 sine pastore tot annorum spatio ritu sacrificij &
 Sacramentorum usu caruerant. Sed hoc demum
 anno, annuente diuina misericordia, & beneficio
 Henrici IV. Galliarum Regis, Principe in pristina
 & auita ditione restituto, pastores ouibus redditī,
 Ecclesiastici regulares sæcularesque de consensu
 hæreticorum in partem urbis admissi; conditio
 tantum adiecta, ne Iesuitæ concionatores accede-
 rent. Visum est prudentissimo Principi, quoniam
 multa capita proponebantur ab hæreticis, huic ita
 respondere, ut neque abnueret, neque annueret.
 Pauci menses effluerant, cum occasio obtulit se
 huiusmodi nostros conuocandi, orta dissensione
 inter præfectum arcis, & eum qui iuri dicundo
 ciuitati præsidebat, hæreticos ambos. Catholici in
 præfecti partes discesserunt. Præses oppressus mul-
 titudine & potentia aduersariorum abire magi-
 stratu coactus, atque in eius locum Catholicus
 nominatus. Hic itaque homo Romanarum par-
 tium statim agere cœpit de concionatore Iesuita,
 breuique quod urgebat obtinuit; hæreticis iam
 non valdè repugnantibus, quod in eum concio-
 natorem superioribus mensibus incidissent, à quo
 mirum quanta verborum seueritate castigati,
 quodque hominem Societatis pacatiorem fore
 crederent. Quare missus Auenione vnus è nostris.
 Is diœcesim ferè Catholicam esse comperit præ-
 ter ciuitatem Arausicam: in qua etiam (quod ma-
 gnopere mirere) licet hæresis annos propè quadra-
 ginta dominata sit, ciuium tamen Catholicorum
 numerus tertiâ parte maior semper extitit; imò si
 aratores, si transfugas, si facem eiusmodi plebe-

culæ eximar, nullquam dimidia. Fides erat integra illa quidem, sed plerosque moribus & vita vix Catholicos agnouisses. ita omnia non modò impunè licebant, sed etiam sine acriore conscientie morfu hoc igitur primum curatum, ut confessionibus, explicatione doctrinæ, vsu Sacramentorum, cæremoniis Ecclesiæ piè ac religiosè obeundis suo nomine digniores efficerentur. Verùm haud scio an quidquam aliud Catholicos in suscepta religione magis confirmarit, quàm institutæ supplicationis pompa celebris; altera in vrbe in peruigilio S. Eutropij Apostolorum discipuli, quem Arausica ciuitas patronum agnoscit: foris altera ad ædem diuæ Matris, suscepta trium leucarum peregrinatione: atque in hac postrema conuenerât Arausicani Catholici ferè mille. Procedebant in primo agmine virgines candida in veste, matronæ sequebântur, inde pueri adolescentuliqûe, in medium agmen clerus implebat alternantibus canonicorum & musicorum choris; totus procedentium ordo conferta virorum turba cum cereis & sacris accensis claudebatur. mira in vultu alacritas, in incessu modestia, in cantu pietas & religio elucebat. nemo deseruit ordinem, nemo mutauit, nemo pluuiam ingruentem accusare visus; quæ res ita permouit hæreticos, ut se ipsos ignauie reprobare non dubitauerint. Hæc ferè cum Catholicis; iam hæretici reducti quatuor, athetis vnus. varios errores in priuato colloquio confessi sunt ferè centum, quorum aliqui planè veritatem intuentur, ac sentiunt nobiscum: sed nimirum quia homines sunt, & hominibus placere student, impensius à publica fidei professione retardantur. magistellos suos ita vulgò iam damnant imperitiæ, ut nostros longè ipsis antecellere, doctrinamqûe fidei, quam tradimus, non

impro-

improbabilem' videri fateantur. Multa præterea, dum percurritur Arausicana diœcesis, ad promouendam rem Christianam appositè gesta sunt. Paternis in Comitatu Venecino habitæ cõciones in Quadragesima non sine messe. duo hæretici Catholicis adiuncti: multi inter se dissidentes conciliati: mulieres aliquot à turpi vita ad pudicitiam honestatemque traductæ: sublatae superstitiones: malè parta suis dominis restituta: xenodochij census, qui à paupere domo ad familias locupletes transferat, reuocatus. Vnum accidit ad commendationem IESV nominis spectante populo celeberrimum. cum enim mulier energumena inter ceteros ad sacram synaxim accessisset, ac modestè simul & religiosè sui compos accumberet; ubi diuinam hostiam in manibus sacerdotis videre cœpit, furere illicò, tumultuari, horrendumque in modum clamare institit: sed à nostro sacerdote in IESV nomine silere iussà mirum dictu quàm derepentè, quàm serenato vultu quieuerit, quanta cum significatione pietatis oblatum Christi corpus acceperit. Visanum (opidū est in eodē Comitatu) alterum è nostris concionatorem habuit in Paschali ieiunio: magna facta mutatio animorum, vt iam nobiscū penè conspirent omnes, cum antè non occultè ferrent suam à nostris abalienationem. Plurimi qui numquam antè ritè confessi essent, expiati religiosè. Tres publicam hæresim eiurarunt: nonnemo abiicit occultam. Sublatum est scandalum quoddam iam inueteratum & publicum concubinitus. mulier quæ cum offensione totius opidi contumaciter à parentibus dissidebat; persuasa tandem, supplex vt veniam peteret, & obedientiam pietatemque vel offensionibus præferret vel opibus. Adita vicina loca non paruo fructu, inducti pij cãtus doctrinæ Christia-

næ, miraque iam alacritate passim omnibus aruis salutaria decantantur. auditæ nobilium confessiones, vnusque inter alios, qui iam biennio abstinēbat Eucharistia propter inimicitias, nocendi voluntatem simul totius vitæ peccata melior saniorque posuit. In feriam quintam Parasceues, tam deuoto elegantique opere temporarium sacellum extructum à nostro Eucharistiæ asseruandæ, vt admirabundi accurrerent incolæ, plurimumque ad pietatem & reuerentiam excitarentur, cum nihil vnquam tale se dicerent seniores in vita vidisse.

Missiones Oxitanicæ.

HÆ quatuor fuere; Nemausensis, Aleptensis, Vticensis & Monspeliensis. Nemausensis superiore inchoata magnos hoc anno progressus habuit. id cum hæretici vererentur, nec vano timore prælagirent, consilium cœperunt in illa sua consistoriali synagoga de aditu in urbem nostris intercludēdo. concionatori enim in Delphinatum suscipiendum iter fuerat, ad pium & felix pro religione negotium. Vicerunt tamen curæ secūdæ, ne palam repugnare viderentur: vicit prudentissimi Gubernatoris & Principum vrbis auctoritas, qui iam in negotio irreligiosæ religionis suæ, non sine aliqua religione molestiaque versantur. Igitur admissi sumus, ac velitationes illicò, mox pugnæ in occursum, demum totis castris vtrinq; certatum. inde trepidatio ingens in vrbe tota, quotidiana conuenticula, denunciationes Ministrorum, minæ non obscuræ: si quis esse cum nostris priuatim aut publicè auderet, excommunicationes palam intentatæ: data syndicis pecunia, vt in re tanta curiosi & diligentes essent: certis locis disposita

disposita militum præsidia, excubiæ vigiliæque nocturnæ, lustratio pomerij, seuera exactio tessera, celerum obequitatio; quæ omnia ad eorum potissimum terrorem erant composita, qui se nostris adiungere cogitabant. Sed constat eum motum animorum vrbe tota secundò & tertio fuisse, vt tantum non abesset à tumultu: nec alia ratione, quàm metu armorum in Ministrorum fide teneri populus potuit. Iam verò, vt fortes viderentur atque intrepidi, ausi sunt principio pugilem nostrum priuata disputatione laceessere: deinde vbi probatum aliquoties non venire rem è sententia, Patrè de statione & gradu moueri non posse, lumine disputationis tenebras errorum suorum suorum magis magisque clarescere; aliò conuertunt ingenia & artes, schedas, commentariola vel commenta potius, lucubratiunculas magistellorum & eiusmodi manuscripta spargunt in vulgus; sua etiam mendacia, ne in obscuro versentur, typis mandant, posteritati commendant: & commentariis commētaria, scriptis scripta, opusculis opuscula opposita typis etiam excusa conatus aduersariorum eluserunt, res nostras illustriores nobilioresque reddiderunt. Igitur nostrum aggrediuntur non iam amplius verborum aculeis, sed lenociniis, laude, gratulatione donorum naturalium: palam etiam profitentur nihil esse in quo dissentiant, non aliud docere se aut credere, quàm doceremus. Quid multa? Patrem Caluinistam esse prædicant, præterea fictitiā declarationem, & fidei Catholicæ abiurationem nuperrimè editam ignori protus & hætenus in Gallia inauditi pseudoiesuitæ, quem P. Edmundum appellant, tota vrbe proclamari, legi in tabernis & circulis, circumferri aliò spargique curarunt. Sed frustra conatur hæresis cursum veritatis Euangelicæ re-

tardare. siquidem inter tantas in vnum hominem
 conspirationes, non modò maxima Societatis
 laus, verùm etiam ingens animorum fructus be-
 neficio supremi numinis locum inuenit. Primò
 enim hæretici trīginta quinque relictis erroribus
 religionem Catholicam palam amplexi sunt. quo-
 rum è numero tres magistratum gerunt, vnus in-
 signi eruditione clarus, nobiles duo, matrona pri-
 maria, & Ministri Geneuensis filius; cui tum for-
 tuna domestica, tum puerilis educatio, tum inge-
 nium satis ad ea studia natum breui Pastoris inter
 suos dignitatem pollicebantur. Deinde tota ciui-
 tas ita commota concionibus, exhortationibus
 disputationibusque nostrorum, vt plerique sub-
 murmurent, se, si per edicta regia, quod iam agi-
 tur iure còmuni & libero ciuitatis, suffragijs ho-
 norum & Magistratuum Catholicis vti liceat;
 palàm eam fidei doctrinam professuros, quam in
 recessu animorum iam agnoscunt, & vt veram,
 atque vt ad salutem necessariam amplectuntur.
 Cum Catholicis præcipuus labor, præcipua utili-
 tas: vix nomen suum in illa colluie sustinebant.
 Vix vlla hos inter & Catholicos distinctio in vita
 moribusque, nulla præter Dominicum diem Fe-
 storum observatio, nulla religio ieiuniorum, nul-
 la dierum ciborumque discretio, infrequentes in
 templis, rari in concionibus, in ritu sacrificij pau-
 ciores: ceterùm communia cum hæreticis omnia,
 domus, mensa, thorus, sepulchrum. quid ergo mi-
 rum si commisti inter gentes didicerant opera
 eorum? satis sit dicere, his tantis totque malis sua
 diuino beneficio quæsitæ remedia: cumque mor-
 motum & animorum commutationem esse con-
 secutam, vt animaduersa (non poterat enim non
 incidere in oculos) Catholicis incredibilem vo-
 luptatem, atque in fide admirabile robur adtule-
 rit.

sit. Hęc in vrbe summatim: singula enim profequi
 longum esset. itum. etiam ad agros & vicinia opi-
 da cum aliqua messe animorum. excursus ad
 Arelatenſes, Tarraſconenſes, Belliguadenſes, ad
 ſancti Ægidij, & alia circumquaque loca variis
 occaſionibus: vbique cum fructu. Venio ad ſo-
 lemnem cum hæreticis concertationem: quam ta-
 men antequam aggrediar, duo præmittenda ſunt,
 quæ mira Nemausi accidere, ad terrorem hæreti-
 corum, & fidem illius veritatis, quam Miniſtro-
 rum impietas oppugnabat. Ex hæreticorum ſen-
 tina nescio quis iurare & peierare ſolitus crebrò
 in eum ſermonem incidebat, vt ſibi cæcitatem
 imprecaretur, niſi vt affirmabat ita res eſſet. valuit
 imprecatio, cæcus derepentè factus eſt Præſul Ca-
 tholicus cùm octauo die annuæ celebritatis ſan-
 ctiſſimi Sacramenti populo benediceret, vbi thecā
 ſacratiffimi corporis contingere cœpit, vidit clara
 & euidenti viſione diuiniffimum os Ieſu Chriſti
 Domini noſtri: facies plena decoris, & maiestatis
 lumine incredibili radiabat, lineamenta ſancti ſu-
 darij, quæ circumfertur, inaginem referebant. at-
 que hæc tam anguſta ſpecies in eo ſpatio, quod
 hoſtia conſecrata occupauerat, apparebat. Dice-
 res Deum opt. max. hoc tam inſigni miraculo Ca-
 tholicos omnes, & ſacerdotem noſtrum maximè,
 ad breui futurum certamen de reali præſentia cor-
 poris Chriſti in Eucharistiæ Sacramento compa-
 rare voluiſſe. Accipite nunc pugnam nobilem, no-
 bilemque victoriam, cuius hæc fuit occaſio. Edi-
 derat noſter in Miniſtrum quemdam Gratiano-
 politanum apologeticum doctrinæ de ſſ Sacra-
 mento quam Gratianopoli publicè pro concione
 docebat, quamque ſciolus ille vulgato libello vo-
 luerat iugulatam. Igitur capita Nemaufenſis Ec-
 cleſiæ, ita ſuas ſynagogas appellant, venienti malo

occurrendum rata, primùm in circulis & concionibus Apologetici auctoritatem eleuare : deinde ratiunculas aliquas obiicere, easque librariorum operâ spargere in populo : demum vt Theologos Burdigalenses, & alios Catholicorum in suis in Mornæum lucubrationibus imitarentur; centum circiter auctoritatum, quas citari falsò, vel non referri aut vsurpari fideliter assererent, inuentarium edere. Vulgus non tam ratione quàm opinionione ducitur. Quare concionator noster consilium capit hominis aggrediendi rationem dictorum scriptorumque redditurus. sed nō est repertus in consistorio, qui congregari vel etiam coram adesse auderet. res delata ad quendam Chamierum nobilem in his partibus Ministrum, Pastorem Ecclesiæ Montis Damarij, cuius etiam erant capita præcipuè in nos scripto euulgata. Mittitur igitur Diaconus cum notario qui Patri nunciaret, si diceretur dies, Chamierum minimè vadimonium deserturum. dicitur, accersitur Minister, venit. ac postquam in ærarij cameram conuenissent omnes, hora post meridiem ferè tertia (duabus enim horis à nostro expectatus est aduersarius) cunctique ascendissent; prior assurgit hæreticus, ac nescio quam precandi formulam præire cæteris incipit sonora voce. Noster contra obsistere id esse contra decretum Concilij Laodicensis, quo vetamur cum iis quorum se similem esse vellet, commercium habere precationum ad Deum. visum est Illustrissimo Cardinali de Sourdis, qui tunc fortè aderat, & moderatoribus disputationis viris primariis, quos sibi vterque cum secretario delegerat, vti quisque priuatim & in silentio suam funderet orationem. Oratione peracta, profert Minister librum de sacrificio Missæ, noster Chamieri manuscriptum. hæreticus Patris nomen in-

ter falsarios, Pater hæreticum inter plagarios refererebat; de falsis igitur & calumnia in vtriusque libris tota quæstio. Hic ego non enunciabo singula, quæ diebus septem totidemque sessionibus disputata sunt, quæque fideliter excepta habentur in actis. narratio enim in iustum volumen excreceret. Vnicum indicabo quod mediâ disputatione accidit, & in quo diuinam quandam eluxisse vim æqui & iniqui fateantur Seniores & Pharisei Calvinianæ synagogæ superiorum dierum actis propè exanimati, vt obstinatè confirmarent sese & plebem dubiis erroribus, & in aliquam veritatis lucem intuentem à sanis cogitationibus auerterent; consilium ineunt plenum fraudis & insidiarum, plenum calliditatis atque malitiæ: bibliothecam inuehunt in ærarium, accumulunt codices codicibus, & libris libros. Interea hora consueta Catholici conueniunt, mirantur ingenia hominum, rident consilia & artes. facto initio cum proposita fuissent Ambrosij loca ad examinandum, neque Pater aliud cogitasset: ecce tibi Chamierus pauca præfari flagitat de Eucharistiæ doctrina, quam secta Caluini profitetur. annuunt moderatores. Hic ille professione fidei suæ primum iniecta, minuta quædam argumenta profert confirmandis erroribus: tum è pera monumentum antiquitatis & memoriæ commentariolum extrahit, indeque recitat notas librorum & pagellarum innumerabiles, quibus Catholicam transsubstantiationis doctrinam euertat: inuolat in librorum apparatus, voluit, euoluit, deuorat puluerulentos codices: modò à commentario ad libros transfert oculos: modò eisdem à libris ad commentarium refert: vagatur, vt animo & oratione, ita corpore & oculis, ac vix tandem post multas horas absoluit. hoc erat præ-

fari paucis, hoc Ambrosij locum examinare. Non defuerunt inter Catholicos qui subdubitent, ne, aut longitudo temporis, aut rationum varietas, aut multitudo numerorum, aut apparatus auctoritatum Patri vel memoriam ademisset, vel rationem obscurasset, vel fregisset eloquentiam. Fuit etiam nonneino, qui generosum Christi militem tam malitiosè circumuentum fleuerit; sed eosdem tamen mirificè recreabat eius in vultu serenitas, constantia, grauitas, coniectus oculorum, quibus lætitiā nescio quam indicabat. Euomuerat stomachum & blasphemiarum pestes omnes hæreticus, cum noster plenus Spiritu sancto, munitus Christianorum armis signaculo crucis, orsus est ex tempore defensionem veritatis, cum ea dignitate, modestia, flumine orationis, grauitate doctrinæ, copia rationum, & firmamentorum omnium (nihil augebo dicendo) vt illicd aures, oculos, mentes audientium, non solum voluptas incredibilis, verum etiam admiratio ingēs impleuerit. Aduersarij enim vestigiis insistens initio dicendi exposuit Catholicam fidem mysterij Eucharistici, eamq; testimoniis Scripturarum, & totius antiquitatis Græcæ & Latinæ firmissimis rationum momentis, ac miraculorum inculcata fide roborauit; deinde conuertit orationem ad partem refutationis, nodos omnes dissoluen-do, ambigua quæ erant explicando, germanum Scripturæ & Patrum sensum aperiendo, ita dilucidè atque perspicuè, ita solidè & grauiter, vt viri acutissimi fateantur, nihil se vnquam tale in eo genere vel audiuisset, vel legisset, vel vidisset. Depromserat ex illo suo pagellarum & numerorum armamentario infelicitis memoriæ Minister omnia telorum & machinarum genera, quæ Sacramentarium scriptis continentur & linguis, adhibue-

rat omnia, omnia viribus orationis ingeniiq̃ue
 corserat; sed ea noster ita dissipauit ac perdidit,
 nullum vt feriret, pleraque, ne vanus esset ictus, in
 hostes ipsos retorqueret: tanta verò dicendi faci-
 litate, tanta similium rerum vbertate & copia,
 tanto flumine ac torrente rationum, vt in eo actu
 Catholici diuinum nescio quid agnouerint, hæ-
 retici magum eum & incantatorem iudicarint:
 ita aduersus Dominum non est cogitatio neque
 consilium. Cùm iam sex ipsos dies disputatio te-
 nuisset, & hæreticorum plerique nutarent (facile
 enim etiam à rudioribus quam in partem victoria
 inclinaret, intelligebatur) Archisynagogi cōsisto-
 riales disputationem, si quo modo saluo ipsorum
 honore fieri posset, claudendam primo quoque
 tempore censuerunt. Quare vt noster fusus fuga-
 tusq̃ue, Minister stetisse in acie videretur, ultimas
 dicendi partes accusatori, nullas defensori relictas
 esse voluerunt. Cùm enim Chamierus conatu al-
 tero etiam insolentiori ructasset omnia, quæ no-
 tis illis vncti commentarioli continerentur, ac
 dicendo diem exemisset, luce altera cuncti conue-
 nissent, Pater responsionem paratam haberet; ecce
 tibi missi à Præsīde Castrensis curiæ Magistratus,
 Patrem ac Ministrum sequi se iubent. venit ad
 Præsīdem: monet Præles conuentus eiusmodi
 Regi haudquaquam placere: docet quid alibi in
 simili negotio barbarum acciderit. quare se pro ea
 auctoritate, quam haberet, pergi vlteriùs in dispu-
 tando prohibere. Ita parendum fuit potestati legi-
 bus armatæ, & cui non paruisset crimen: sed
 nullus fuit tam parum oculatus, qui non quod
 res erat existimauerit, nec ad alios quàm ad ipsos
 hæreticos prouocarit. porro fructus disputationis
 is fuit, vt orthodoxi, qui sunt, mirificè fuerint in
 vera & antiqua Sacramentorum fide & religione
 confir-

confirmati, qui hæretici iudicio plus valent, fauerint Romanæ doctrinæ, & nonnulli de ponendis erroribus seriò cogitare cœperint; Præses ipse, qui pugnam diremit, paulo pòst, vt audiuius, cum hac tum aliis disputationibus persuasus hæresim abiurauerit; omnes Chamierum plagij & calumniæ reum esse, nostrum nihil minus quàm lege de falsis teneri cognouerint. atque de Nemausensi missione hæctenus.

ALEPTENSIS non annua, vt superior, sed tantum Quadragesimalis, inesset non pœnitendam dedit. tres abiurarunt hæresim, quam iurauerant: Catholici circiter quinquaginta, qui defectionem à fide meditabantur, in officio & fide & religione maiorum conseruati: discordiæ magni momenti compositæ: curatum vt loco sacro perpetuò & decenter Eucharistiæ Sacramentum alleruaretur, vtque ad agros religioso & honorifico comitatu deferretur: crux insignis grauibus ob aduersantes hæreticos superatis difficultatibus publico loco erecta. quidam molesto periculosoque morbo decumbens concionatoris nostri, vt vulgò est creditum, visitatione sanatus.

VITICÆ alius è nostris versatus est maiore etiã cū fructu. Ea in ciuitate multis ab annis hæretici dominantur; sex Caltini errores, quos à puero imbibebant, ritè expiati posuerūt: inde Ministrorum in nos odiū, doli & artes fabricatæ, vt suos à nobis auerterēt, falsi rumores & calumniæ disseminatæ, quæ tamen (quia nuda veritas ipsa se prodit) auctoribus suis plurimum obfuerunt. Inde in ministeriali synodo eo tempore Viticæ coacta, ex variis lacunis & antris tenebricosorum hominum, decretum excommunicationis in eos promulgatum qui concionatorem Iesuitam audire præsumerēt. Templum magnificum olim & elegans, sed ante
triginta

triginta annos dirutum, magno Catholicorum consensu, & communi conspiratione etiam hæreticorum, instaurari cœptum. In concionibus frequentia vel maxima. Hebdomadariæ cohortationes ad Canonicos & Clericos de ipsorum officio ritè ac decenter obeundo suam laudem & utilitatem habuerunt; de habitu clericali, horis canonicis, confessione absoluta, clauē iurisdictionis in Sacramentorum administratione, & aliis eiusmodi admoniti paruerunt. denique, quæ diuina est misericordia, ea in moribus & honestate vitæ facta mutatio, vt alia facies vr̄bis appareret, Reuerendissimus Vticensis nostros diutius secum esse flagitatit.

Missio MONSPELIENSIS, si non primaria, certè inter principes numerari debet, siue ob celebritatem vr̄bis, & potentiam hæreticorum in ea, siue ob fructus admirabiles, quos vnus è nostris labore semestri reportauit. celebritatem facit vr̄bis amplitudo, academia medicinæ nobilissima, & senatus triplex: potentia verò Caluinistarum tanta, vt omnia possint. Eam in vr̄bem penetrare sæpe fuerat in votis & Catholicorum & nostris; sed hoc demum anno collegium Canoniorum, re iam deliberata, negotium strenuè vtgere per litteras, nosque omnino in suam fidem ac tutelam recipere cœpit. Exigua spes erat, tamen visum est tentare euentum rei, & iter ingredi qua se via aperiebat. admittimur in vr̄bem ea lege ne supra dies octo moraremur. concionamur illic. Hic verò hæretici, quòd iis inconsultis habitæ à nostris cōciones, furere palam, varia versare consilia, eiectionem eius, quacunque ratione fas esset, deliberatam habere. quod vbi Catholici intellexere, coactò consilio mittunt ad Consules, qui nunciarent haud esse æquum, vt à Ministris concionati

cionatores acciperent, ex pactis & conuentis datam optionem eligendi quem vellent, sibi gratum & ratum esse quem habebant, rogare id vt sibi æquis ipsorum animis facere liceret. Consules subneriti, de, si pertinaciùs obsisterent, seditionis auctores viderentur, nostrum quindecim alios dies esse in vrbe permiserunt: atque hæc prorogatio temporis, semestris moræ fuit initium. Noster tum satis firmata sede, seriò de negotio missionis suæ cogitare cœpit. Cum Catholicis labor omnis, quòd & fructuosius opera cum eis collocari posset videretur, & hæreticos non temerè exacerbandos iudicaremus. Quis verò explicet, quàm multa, quàm potius omnia religiosi & externi cultus ornamenta vel quæ nunquam in vsu fuissent, instituta; vel quæ rarò vsurparentur, celebriora reddita; vel quæ penitus interiissent, ad vitam reuocata? non enumerabo singula. satis sit omnia dixisse. Reddam hîc tamen vnum aut alterum, quod speciem miraculi habuit, & piam religionem cerei agni renouatam magnopere confirmauit. Excitatum fuerat in vrbe incendium tam repentinum, tam ingens, vt populatio magna timeretur. iam tria ædificia consumpserat, neque humana auxilia quæsitâ proficiebant, neque spes extinguendæ flammæ apparebat. Igitur pia mulier & nobilis, fide feruens cereum agnum coniicit in flammâs spectante turba omni. mirum dictu. ignis illicò furere desit. Catholici rem miram prædicant, hæretici tam præsens remedium admirantur. Puella item nobilis Senatori Catholico desponsata, cum in equo peteret suburbanum; equus oneris impatiens miseram excutit, terit pede, ferit calcibus, sed nullo vulnere, nullo (quod magis mirere) doloris sensu. id illa acceptu refert virtuti ceræ consecratæ quam à Patre acceperat, & quam præcipuo cultu

cultu venerabatur: neque solum id apud se liber-
liter agnoscit, verum etiam vbique sepe & iucun-
dè prædicat. Sublata perniciofa consuetudo, quam
ritus Calvinistarum induxerat, non baptizandi
infantes, nisi Dominico die. Festorum celebritas
persuasa, non tam oratione concionatoris, quam
vindicta diuina mox infecuta, quæ ancillam aqua-
rum inundatione penè submersit. Graues inimi-
citæ composita, & multæ, quarum una, in duas fa-
ctiones vrbe distracta, iam à duobus annis maiora
in dies incrementa capiebat. Res ab arbitris &
tribunalibus ad sicarios venerat, vt lis alterius
morte finiretur, nec erat qui auctoritatem suam
interponeret. non irritò conatu noster tamen au-
det rem arduam & difficilem, aggreditur, tentat
singulorum animos, extinguit odia. Ter aut qua-
ter confecta res videbatur; toties ab hoste huma-
ni generis vlcera renouata: sed demum vicit Pa-
tris constantia, virtus, auctoritas. Data vtriusque
fide conuocat capita familiarum in locum ab
omni suspitione & periculo liberum, iubet nomi-
nare & adducere secum arbitros. res coram &
vtriusque ambitiosè disceptatur: postquæ varias
agitationes lite composita dant manus, dant am-
plexus & oscula, tanta lætitia singulorum, vt lacry-
mas tenere non possent; tanto gaudio & applausu
totius ciuitatis, vt ipsi Consules licet hæretici, de
tam præclaro in commune bonum officio Patri
gratias agendas iudicarint. Atque haud scio an
nobis quidquam aliud magis omnium animos
mentesque deuinxerit: nisi fortè quis curam ægro-
tis adhibitam vel anteferat, vel certè non inferio-
re loco ponat. Sanè fuit etiam ea toti vrbi gratissi-
ma & vtilissima: præsertim morientibus, quorum
non nemo, quam animæ salutem obstinatè negle-
xerat, nostrorum admonitu respicere cœpit. Vir
clarissi-

clarissimus Senator & Protopræses designatus, cum in lethalem morbum incidisset; sacerdotem nostrum ad se vocat, apud eum ritè peccata deponit, iubet eius suasu ferri ad se longo cereorum ordine, & pompa celebri sacrum viaticum pignus immortalitatis & gloriæ nona res fuit & inusitata: iam enim à viginti annis in vrbe Monspelienti tanti Sacramenti solatio ægri morientesque caruerant. sumit post deuotam adorationem Christi corpus, edit palam Catholicæ & Romanæ fidei professionem, ac paulo pòst inter manus concionatoris nostri felicem mortem cum vita feliciore commutat. De mortui funus duplici oratione funebri cohonestatum: quod officij genus, vt alia superiora charitatis obsequia, ita permouit Protopræsidentem virum grauissimum, defuncti Senatoris parentem, vt antea neglectam Catholicorum causam magno animo susceperit, ac totam familiam cunctis ipse præluens piè & christianè institui voluerit: vidua verò cum propter nimiam in ornatu cultuque corporis elegantiam iam à duobus annis ab vsu Sacramentorum abstineret; posito luxu se totam Patris arbitrio commiserit, aliasque suo exemplo & adhortatione ad tam sanctum modestiæ & pietatis propositum pertraxerit. Valuit etiam ad demerendam ciuitatem capitum doctrinæ Christianæ mense integro accuratior explicatio: quam pueri nobiles & ingenui eo studio & ea discendi alacritate excipiebant, vt sæpe supra quadringentos auditores ad tam nouum & iucundum spectaculum allicerent. Sed nihil ita iuuuit ad omnia, quàm concionandi munus: aderant semper ad tria millia, sæpe plures, atque in his triplex senatus, viri cum nobilitate, tum Iuris & Medicinæ scientia spectatissimi. Porro cū infirmiori sexu singularis extitit fructus,

ad multorum etiam virorum salutem. Vna præ ceteris potens auctoritate & opibus, atque inter Principes Galliæ feminas nobilitate paucis inferior, non sibi magis consilio sanctissimo, quam reliquis omnibus clarissimo exemplo profuit: maximè quod ea variorum ornamentorum, & fucandi capilli puluere nescio quo auctor haberetur, quodque nulli dedecus esse posset Principem tam prudentem, tam nobilem, tam gratam omnibus imitari. ac videtur Deus opt. max. quodam veluti miraculo, quo eam dormientem à mediis incensilectuli flammis ita liberavit, ut ne vestigium quidem in vestibus & capillis appareret, piam eius voluntatem probare & confirmare voluisse. Hinc factum est propter insignem in vita & moribus omnium ordinum mutationem, ut clarissimum nostram Patrem cuncti haberent, neque se parem eius studiis & laboribus referre gratiam posse prædicarent. Hæretici ipsi depositis odiis reuereri cœperunt, videre amicis oculis, æquis auribus audire, probare dicta factaque omnia, morum suauitatem & liberalitatem vultus eo magis amare, quod nostros tetricos esse & austeros passim audierant. Sed non licuit diutius in vrbe agere. certis enim de causis iussus est noster à Superioribus cedere illicò, & primo quoque tempore redire Aenionem: simulque incredibile sui & Sociorum desiderium reliquit. Postea intellectum est quàm diuino consilio res Societatis administrarentur: paulo post enim Catholicos inter & hæreticos ingens orta seditio, quæ propè Episcopum extinxit, Proregem ipsum cedere vrbe cœgit: cuius seditionis mirum si non auctores habebamur, si adhuc in vrbe fuissetis.

Missiones Pontificiæ.

PROCVRATA hoc anno cum Illustrissimo Vicelegato & summo Pontifice missiones ad opida vicinarum ciuitatum, quas incendium hæresis miserè deformauit, felix initium habuerunt. ratio omnino Apostolica est; mittimur summi Pontificis nomine cum mandatis & auctoritate scripto explicata, accipimus ab Episcopo diœcesis quid agendum, vbi commorandum, quantum temporis res & negotia requirant. in quolibet pago vix paucioribus diebus quàm octo, neque pluribus quàm quindecim, nisi fortè in celebrioribus opidis, commoramur. Concionamur summo manè & sub vesperum: meridiè explicamus rudimenta fidei Christianæ: horis intermediis confessionibus audiendis operam damus, aut agimus aliud ad bonum opidi, & salutem animarum: Parochis, sacerdotibus & aliis huiusmodi, qui promouere rem Catholicam possint, monita damus, vt quod sui muneris est, diligenter & fructuosè exequantur. nemini graues nos exhibemus in victu & vestitu, atq; in cum finem pecuniæ quantum opus esset, à summo Pontifice imperatum. denique omnia omnibus efficiuntur, vt omnes Christo lucrifaciamus. Iam verò loca, ad quæ adhuc accessimus, ferè sunt in Delphinatu, quòd ea prouincia auxiliis huiusmodi potissimùm indigeat. Prima excursionè, diœceses duæ, qua parte maximè succurrendum, peragratæ; Vasionensis nimirum & Tricastrina. In singulis opida lustrata minimùm decem, quorum duo in Prouincia, totidem in Arausicano Principatu, reliqua sexdecim in Delphinatu sunt. In paucis Catholici dominantur. in plerisque hæretici numero superiores,

nonnullis vtrique æqua parte regnant. templa
 n toto illo tractu locorum ferè nulla, quare vtun-
 tur Catholici priuatarum domorum oratoriis,
 quæ tamen stabula rectius appellaris. beneficio
 pacis habent omnia hoc tempore, aut Parochum
 aut sacerdotem; quibus alij sedecim, alij viginti,
 nonnulli etiam triginta annis caruerunt. quibus-
 dam in opidis satis amplis septem aut octo Ca-
 tholici, pusillus grex, cum aliis quadraginta aut
 quinquaginta, qui commorantur in villis satis re-
 motis, paræciam implent quocumque venimus,
 quasi de cælo delapsi, ita à Catholicis accepti fui-
 mus. Conciones cōcursu frequenti celebratæ, au-
 ditæ confessiones de tota vita quamplurimæ ma-
 ximo cum fructu: odia composita: peruersæ in
 moribus consuetudines amputatæ: publica &
 horrenda blasphemiarum licentia, quæ in opido quo-
 dam grassabatur, repressâ: extremæ Vnctionis
 vsus, qui propè abierat, reuocatus: templa tria aut
 quatuor iam ædificati aut instaurari cœpta: so-
 lemnes in choro preces, quæ ab annis triginta
 fieri desierant, à Canonicis hortatu nostro palàm
 recitatæ: confessarij qui in casibus reseruatîs, &
 absolutione à censuris Pontificis auctoritatem
 sibi assumerant, officij admoniti: formula abso-
 lutionis, quæ à plerisque ignorabatur, edocta. hæ-
 retici circiter decem ad saniora consilia redierunt:
 plerique alij profiterentur Catholicam religionem,
 quam animo conceperunt; nisi potentia & impo-
 tentia dominorum, qui maiori ex parte sunt hæ-
 retici, impedirentur.

M I S S I O ad Montem Damarium vel Adema-
 rium, vulgò Montelimart, sicut & sequens Va-
 pingensis, quoniam fuere in Delphinatu, cum
 Pontificiis iungi possunt. Igitur apud Damarium
 Montem sacerdos vnus è nostris quadrimestrem

posuit operam magno cum fructu. in ea vrbe viuit inquietum hominum genus, & curiosum inprimis, vt fert ingenium hæreticorum; Catholici tamen non pauci. inde ingens totius ciuitatis desiderium, vt noster cum Ministro congregaretur; sed recusauit hæreticus, quod diceret sibi cum Iesuita non licere rem esse. Nouem aut decem numero Catholicorum accesserunt. Sacramentum Confirmationis, quod iamdudum propter tyrannidem hæreticorum conferri nequierat ab Episcopo, occasionem dedit de eo agendi in concionibus, & aliquot viros ac mulieres ad Catholicam fidem pertraxit. Festo B. Virginis in cælum assumptæ trecenti circiter (res olim inuisa) ad cæleste conuiuium comparati: Catholici præceptores in vrbe inducti, qui magna cum laude, & æqua omnium voluntate, etiam liberos hæreticorum erudiunt agitur præterea de femina proba & Catholica, quæ idem officium virginibus præstet. Vltimo bimestri excursû ad opida vicina magno comitatu Catholicorum Montis Damarij, frequenti concursu opidanorum, fructu non pœnitendo. Est verò portentum simile, quod dicam, verum tamen. noster concionabatur de variis vitæ periculis & exitu incerto: & eo ferè momento quo dicebat fore fortasse vt aliquis eo die ex hac vitâ migraret; mulier hæretica, quæ ante aliquot annos cælites deridens paralyâ laborare cœperat, ceruices sibi fregit, & infelicem animam cum pestilenti spiritu efflauit. Vapingum (Gap vulgus appellat) sedes Episcopalis, in Delphinatu, sacerdotem alterum è nostris habuit ad conciones Quadragesimales. diuortia magno cū gaudio ciuitatis composita. curatū, vt quod antea non asseruabatur Eucharistiæ Sacramentum, iam cum ea reuerentia & honore, quo par est habeatur in promptu.

Erectum

Ereĉtum præterea Sodalitium ad promouendam tanti Sacramenti religionem, cui intra mensem nomen dedere ſupra ducentos, plerique nobiles, aut inter ſuos primarij. Doctrina Chriſtiana ter in hebdomada explicata tanto cum fructu, vt pueri ipſi barbati hæreticis ruborem & timorem incuterent: Catholici deinceps idoneum aliquem habere ſtatuertint, qui rem tam feliciter inceptam proſequatur. Aliquot qui defectionem à fide meditabantur, in caſtris Pontificiis recenti: reuocati quatuordecim qui defecerunt, illuſtri multorum maximè vnius exemplo, qui cùm ob ingenij ſagacitatem atque prudentiam nomen haberet inter ſuos, litteras publicas acceperat ad miſerum munus exercendum clamorosi Miniſtri. Is igitur poſt conciones auditas cœpit cum noſtro priuatim agere de præcipuis religionis noſtræ capitibus. certatum eſt vtrimque acerrimè: ſed tandem poſt quinque horarum diſputationem designatus Miniſter manus dedit, agnouit errores, ad pœnitentiæ portum confugit, ſeque palàm medio in foro Catholicum eſſe profeſſus eſt. Hic hæretici iocum credere, ridere fucum, tam bellè hominem ſimulare ac fingere gratulati; ſed fabula verſa eſt. variè enim tentatus à variis ſeriò dolere ſe dixit, quòd tamdiu in errore perſeueraffet, ac rogare, vti quem amaſſent peruerſa docentem, iam meliora exemplo ſuadentem amplecterentur. atque vt nulli ampliùs dubitationi locus relinqueretur, ſpectantibus omnibus psalmos Dauidis ex Marroti Gallica & metrica verſione, dedit ignibus & flammis. Magna ſpes maximarum rerum non Vapingi modò, verùm etiam in reliquo Delphinatu, ſi pax diuturnior, perpetuatio miſſionum, miſericordia Dei, vt fecit hætenus, annuerit, cui ſit honor & gloria.

Collegium Turnonense.

TURNONENSIS Collegij fructus is hoc anno fuit, quem ab eo Collegio, quod infectis hæretica ciuitatibus peste circumseptum veluti propugnaculum præsidiumque est omnibus, expectare Catholica Ecclesia, & Societas nostra debuit. nam cum omnium circumquaque urbium Antistites & rectores, ipsique etiam ciues vtilitatem, quæ ex nostris hominibus percipitur, agnoscant ac prædicent; scholarum quidem nostrarum disciplinam ita omnes expectunt, ut hæretici etiam non pauci filiis eam suis partim per litteras, partim ipsi coram petiuerint; dummodo ad eam admitterentur, de religione parum solliciti: numerusque in scholis omnibus lectæ ex finitimis prouinciis iuuentutis est octingentorum aut amplius. Confiteri autem nostris sacerdotibus ita magni faciunt, ut procul etiam diffiti nobiles, aliiq; vel eos huc frequentes adeant, vel hac causa subinde accersant ad se. Concionum porro sic amantes sunt, ut alios, cum nostros non possunt, audire nolint. habitæ itaque anno propè integro quinque in urbibus, quæ in vicino sunt maximæ, conciones hos præcipue fructus pepererunt. hæresim deposuere amplius quam centum, plerique dissuadentibus atque omni ope operaque auertentibus propinquis, aliisque, & ipsis adeo Ministris, nonnulli cum iactura aliqua facultatum suarum, aut non sine iacturæ metu. In his fuit Ministri demortui filius, qui nocte per somnium admonitus fuerat, ut ad nostrum sacerdotem peccata confessurus accederet. fuit qui, quod videre visus esset per visum nocte magnum terræ hiatum, in quo flammis arderent hæretici, iiq; potissimum,

num, qui templa spoliabant & euerterant, ita per-
terrefactus est, vt postridie manè ad Patrem no-
strum adierit cum tota familia, vt hæresim cete-
raque peccata confessione expiaret. fuit denique
qui cum socio pariter hæretico excommunica-
tus, ob quoddam non admodum graue furtum,
subita socij morte commotus nihil fuerat, adeò
vt negligens quidquid illud esset excommunica-
tionis, ne cogitaret quidem tam lubrico & peri-
culoso loco positus de remedio sibi prospicere:
cùm derepentè sic ex brachio quo facinus admi-
serat laborare cœpit, vt nulla medicorum ope sa-
nari posset, aut eorum etiam curatione dolores,
quos sentiebat grauissimos, leniri. Biennium sic
abierat, curamque cum spe salutis abiecerat: sed
amicorum Catholicorum suasu petiit, vt ab ex-
communicatione vtraque solueretur, solutosque
sensim Dei bonitate mirabili brachij dolores,
cùm de peccatis statim postea confiteretur, sen-
sit. Inter omnes autem Catholicæ religionis de-
sertores Ecclesiæ restitutus fuit, & religiosæ fa-
miliæ suæ, à qua multis antè annis profugerat, sa-
cerdos, qui à nostro concionatore victus, relicta
concubina reditum sibi ad suos Fratres multis la-
crymis multo Catholicorum fauore facilem fe-
cit. absoluti præterea multi fuerunt, qui cum hæ-
reticis communicassent aliquando, tamen inter
Catholicos catholicè vivebant, Ecclesiæ vel non
omnino reconciliati, vel non legitimè: innume-
ri verò sese in fide corroborarunt publicis con-
cionibus aut priuatis adhortationibus informa-
ti confirmatiq̃ue. Venit etiam ad nos senex annos
decem, vt aiebat, vltra centum natus, qui quadra-
ginta totis annis in montibus inter hæreticos
non hæreticus vixerat, neque aures tamen eo
tempore toto concionanti cuiquam commodat-

rat, neque commodari sibi confitenti petierat. Cum Ministris Calvinianis duobus locis disputatum est, utrobique bis, alio etiam loco semel sic ut in celebri frequentique vtrarumque partium conuentu certa claraque pro nostris ubique steterit victoria. eorum libri alijque vetiti multi sunt igni traditi. Effectum pariter est, ut sacerdotes aliqui, & in vita sanctiores, & in officio doctiores essent. nec neglecta est puerorum ac rudium hominum Christiana institutio, propositis etiam quorundam liberalitate præmiis est exornata. Confessiones peccatorum à primo repetitæ, sunt à quam plurimis exceptæ: redintegratæ quoque sunt a non paucis, quas sacrilegus pudor integras fieri non permisserat. quin etiam auditæ sunt ab iis, qui vel salutis incuria vel sacerdotum inopia, vel vindictæ libidine, per multos annos ab iis abstinerant: atque in vniuersum ut communicandi confitendique consuetudo celebrior ac frequentior esset, effectum est. in eamque finem Sodalitates aliquæ sunt alicubi restauratæ, alicubi etiam instauratæ. restitutum inde est æs alienum plurimum, & furto vel fenore quæsitum; simoniaci contractibus aut itum est obuiam, aut præscriptum remedium: coniuges grauitèr dissidentes, ad mutuam animorum concordiam sunt reuocati, cum alter alterum vulneribus per propinquos occultis artibus inflictis ad necem non semel expetiisset. Femina quædam in iurgio sub vespertam cum viro suo habito per iracundiam se dæmoni deuouerat, à quo stimulata nocte insequente tanquam canis in lecto coniugi adlatrabat; sed ori admoto pane benedicto, nuncium dæmoni remittens, liberata est, visaque ab eius ore quasi musca euolare. Nobilis vir quidam fœdis suis factis valdè ignobilis vixerat. cum ecce morti pro-

ximus horrendis admodum spectris terretur torqueturque : nec corpori tamen, nedum animo medicinam fieri patitur, quasi nullum ab eo morbo mortis sibi periculum esset. sed à cognatis amicisque vocatus sacerdos è nostris perfecit tandem, ut mutata mente salutis suæ prospiceret, desitque confessus illa terribilia paucis iis horis, quibus hanc lucem adhuc vidit, videre. Adolescens quidam ad decimum quintum circiter annum ætatis, Eucharistia nondum sumpta, peruenierat; cum circa festum Paschatis, venit ad eum nocturnus mutusque spiritus: qui ubi cubiculum in quo iacebat tumultu complexer, pavimenti lateres omnes disturbans, insedit eius faucibus ac stomacho, premens atque suffocans eum, vocem certè, ac sensum propè omnem intercludens. per annos duos cum dimidio sic hominem vexarat, noctibus iis in hebdomada duabus, quæ diem Dominicum & diem Iouis sanctissimo Sacramento sacrificioque corporis Christi consecratum utrumque consequuntur. Galliam Belgiumque percurarat, eo ubique noctibus illis per horas propè quatuor infestabatur dæmonio pari semper ratione. cum verò in patriam reuertisset, & rem domino, cuius in officina laborabat, retulisset; deductus ab eo est ad sacerdotem nostrum: qui ubi eum re cognita ad confessionem communionemque comparasset, dedit ei ceream agni Dei imaginem. Venit ut solebat nocte insequenti dæmon, lectum circumcursat, iuvenem terret, spectra nescio quæ ei ante oculos obiciens, & nescio quos sonos ad aures insibilans; sed eum non attingit. clamat puer, herum aduocat, qui ad eum alias accedere iis horis, quibus eo in cruciatu esse consueverat, cum tentasset, vi quadam occulta eum remorante ad cubiculi fores, repulsus

semper fuerat; tum tamen liberè nulloque obstante accessit, & vexatum diu adolescentem, conspectu præsentiaque sua recreauit. De cetero quietus ab infestante spiritu fuit iuuenis, excepta Domini die postea, qua communicare cœpit: cum enim res pro concione fuisset ad populi ædificationem exposita, dolens se detectum diabolus rediit nocte; sed lectum obiens perterrefacere quidem eum voluit, & vehementer etiam perterrefecit, tangere autem munitum agno Dei non valuit, nec amplius postea rediit.

Collegium Camberienſe.

RECREATA aliquantulum ex proximorum annorum peste belloque ciuitate, & vniuersa prouincia, ministeriis & laboribus consuetis, eo maiori alacritate quo diutiùs retenti fuerant, repetendis fuit locus. Inspexerat nuper Collegium R. P. Prouincialis, auxiliaque submiserat, itaque domi & foris strenuè labores instaurati. multi itaque de primaria nobilitate nostrorum operâ in mutuam, duo tresque in Ecclesiæ gratiam damnata hæresi restituti: in iis adolescentes duo Geneuensi in lacu ab ineunte ætate lutosa Caluini fece imbuti. eorum alter domo nobilis, in ephebis Principis honorariis apparebat: alter cuiusdam nobilis erat assecla, qui eum ad nos erudiendum & fide Catholica informandum adduxit. Restituta anno superiore cum scholis Sodalitas, ad omnem doctrinam & pietatem reflorescit. Illustre est generosum cuiusdam Parthenici factum, ac tutelaris Virginis ope præsentì planè inclytum. erat is Marchionis cuiusdam Principi charissimi charissimus, & ipse Marchioni secretarius: cum tardiùs e quo sæpius cespitante herum Principi obuiam festi-

festinantem sequeretur, petulanti cuiusdam cachinnò exceptus est. grauius id ille scomma tulit, & malum minatus est. postridie in vico sibi cum occurrissent, recrudit dolor, & ad manus vtrimque ventum; per inguen in inum ventrem sicula lethale vulnus accepit secretarius. vicinam chirurgi in officinam semianimis delatus, vbi spiritum mentemque aliquantum recepit, confessarium requirit ocyus, simul viuâtne qui laeserat, an liberè fugerit, saluum se eum cupere, atq; omnem ei ultro noxam vitamque condonare. quod idem sæpius Prætori iustitiæque ministris, qui super ea re interrogatum venerant, & Principis iussu sicarium prolequebantur, protestatus est. Adest confessarius, & è Sodalibus præfectus, & alij nonnulli. magno conscientiae sensu confitetur, preces pacemque Superum & Sodalium poscit, vnum veritus ne se aut mortuum suffragiis, aut superstitem cœtu Sodales excludât. assiduè in magnis doloribus & acerbissimis cruciatibus Litaniae rotarumque Virginis percurrere, pacem nominatim ab ea exposcere, meliorem frugem vitamque strictiorem in posterum polliceri. Socij de more inuisunt, solantur, adsunt, Litaniae B. Virgini tutelari pro salute vitæque Sodalis, secundum scholas vespertinas communiter in sacello persoluunt. Mirum dictu. cum ante orientem solem occubiturus diceretur (neque enim vulneris altitudo præ sanguinis ebullientis copia explorari adhuc potuerat, & rupta ilia credebantur) plurimumque ei febris illa nocte perimetueretur; Sodalium precibus effectum, vt sine febre commodè placideque quieuerit, & triduo post multa sanie & tabe sponte de vulnere profluente, dubia & hætenus anceps spes vitæ, certa securaque, sic tamen vt perpetuè ex coxa claudicaret, pronunciaretur à medicis.

dicis. sed ut vitam, sic coxam integram paulo post restituit Patrona Virgo, vulnere (ita Virgine præservante & sospitante) admirando, ut sic quasi ad artis ostentationem impacta, neque viscera in imo ventre, neque nervos aut musculos in inguine gravius læsile sit inuenta. Statim ut tantillum ingredi potuit, voti reus, & moræ impatiens ad sacram Eucharistiam in templum nostrum pedes perrexit, & deinde in Sodalitio veniam cum lacrymis petiit, hortatusq; est ut iræ moderarentur. Eorundem Sodalium eluxit charitas, tum in paupere quodam Sodali, peregrinæ profecto & ægroto, quem & collatitia pecunia & emendicata purgandum sanandumque curauerunt: tum in defuncto altero ritu Sodalitatis efferendo, Sodalium quolibet cereum candidum præferente, magna spectantium approbatione, nunquam à fundata ibi Sodalitate usurpata ceremonia. Quatuor de eorum cœtu hoc anno sacerdotes prima libamina Deo obtulere: qui deinde in varias parœcias ad suos recedentes mirificos cohortationibus, catechesibus, exemploque in primis suo fructus ediderunt. Unus Societatem nostram, duo tresve Cappucinorum familiam sunt ingressi. Diversarum familiarum Religiosi aliquot in Sodalitate numerantur, qui alios item Religiosos exemplo & monitis tum ad arctiorem disciplinam, tum ad Sodalitatem pellexerunt. Benedictinus, ex iis monasterij haud procul a Geneva Superior, domi prius exercitiis spiritualibus ad aliquot dies excultus, auctoritate exemploque suo monachos sibi subditos ad meliorem arctioremque disciplinam traduxit, atque ad eam rem plurimum precibus Sodalium se profecisse, quas identidem per litteras poposcit, testatur. Sanctorum, qui in sortitione mēstrua sibi obtigerint, studiosissimi sunt, duoque

duoque qui iam in castris Cappucinorū sunt, ad
 ea se sententiis illis vrgentibus compūllos asse-
 ruerunt: alij in patriam reuersi longiusque positi,
 etiam à viginti & ampliùs leucis eos expetunt,
 perferrique magna religione curant. Cum verò
 neque templum, neque classes loco positæ nobis
 sint, sed iis in angustiis, vt ipsa loci facies adole-
 scentes iuxtà parentelque deterreat; Serenissimus
 Sabaudia Princeps, qui ad omnem honestatem
 suos litterarum studiis conformari percipit, ma-
 ximum & vrbi huic & toti prouincia ornament-
 um, & verò adolescentibus ad studia non mini-
 mum incitamentum ratus, si templum classesque
 nostræ aliquam haberent dignitatem; ad nos di-
 uæ Catharinæ sacro die, procerum comitatu se-
 ptus, Senatoribus assectantibus, ingenti que
 omnium ordinum frequētia & concursu, se con-
 tulit, ad nouum classium templique ædificium
 primum lapidem iacturus Instruxeramus desi-
 gnatam templo scholisque futuris aream co au-
 lzorum, tabularum pictarum, & ceterorum hu-
 iusmodi ornamentorum cultu & apparatu, qui
 honorificentiorē augustiorēque redderet ce-
 remoniam: sed eam longē illustriorem discipulo-
 rum nostrorum solers labor, & ingeniosa indu-
 stria reddidit; qui multiplicibus carminum &
 emblematum, tum vario & elegāti artificio, tum
 auro, argento, aliisque huiusmodi pigmentis pul-
 chre interstinctorum dædalmatis, aulae ac cru-
 cem præcellam media in area de more erectam
 venustissimē festiuissimeque depinxerant Secun-
 dum sacrum solemnē ritu ab Episcopi Vicario fa-
 ctum, ad locum primario iaciendo lapidiprepa-
 ratum, aëre innumeris facibus, quas Princeps ipse,
 nobilitas senatusque præferebat, collucēte, & suauis-
 simo symphoniæ ac Ducis ex familia concentu,
 iucundissi-

iucundissimè personāte, instituta supplicatio. Dux ipse in fundamenta descendit, magnoque pietatis sensu & animi exultantis latitia primum lapidem collocavit. eam ceremoniam breue & appositum excepit drama, discipulorumque pio Principi de litteris, patria & religione meritissimo festæ ac faustæ salutationes, gratulationes acclamationesque omnia sic ei placita acceptaque fuere, ut cum recognoscendis iis bonam vespertini temporis partem magna voluptatis significatione tribuisset, ea postridie ad filios Principes Taurinum transmisit. quo apparatu cum primum lapidem Princeps collocasset, duo millia aureorū ad opus persequendum destinavit, Collegioque drama remisit, & eodem ut deinceps beneficio frueretur, velle se confirmavit. Tam piam Principis munificentiam Senatus civiumque sequi cœperat pari studio liberalitas, gubernator civitatis & primus Senatus præses sibi quisque sacellum ædificandum depoposcerat. Reuerendissimus Tarentāliensis in palos & sublicas fundamentis in aqua solidandis ligna & materiam, Dominus Maurianensis lapideinam concesserant. Matrona quædam primaria ut ceteris esset incitamento, auream catenam sexcentorum circiter aureorum, quam pulcherriam habebat, in ornamenta templi seposuerat, nec reliquarum illi studia concedebāt. Dum venis ita vteremur secundis, ecce bellum subito exarsit, atque omnia quatefecit. at non ita multo post dedita vrbe, & scholæ sese erexere, & cetera omnia eo magis redintegrata, quo frequentior vrbs fuit. Paruit rum sanè Gallorum in nos voluntas: omnium enim ordinum ex iis ad nos venire quamplurimi, etiam Principes multi, imò ipse Rex Christianissimus non semel sacri causâ sacellum nostrum inuisit, Superiorem de Collegio

& numero nostrorum, multisque aliis, beneuolè ac familiariter, est percontatus, ipsumque Collegium ac eius bona in suam fidem diplomate dato recepit, sæpeque, vt pro se Deo funderemus vota, palam efflagitauit. quæ res, vt inimicos Societatis, qui nos vrbe pellendos putabant consternauit; ita amicos, quos huiusce rei metus perculerat, vehementer recreauit. Nunquam alias tanta confidentium ac communicantium seges, sed in festo Sanctorum omnium maxima. ad nos enim Principum, Ducum & ceteræ Galliæ nobilitatis confessionis causâ tantus cursus fuit, vt ciues in aliud tempus reiiciendi fuerint. Venit interea tandem Illustrissimus Cardinalis Aldobrandinus, qui R. P. Rectorem ad eum honoris causâ profectum comiter admodum & humaniter accepit, nec ita multo post, Collegium inuisit. Conciderant magna ex parte redditus nostri, sed iacturam tum Cardinalis, tum Principes Galli, tum vel maximè Rex, suis eleëmofynis leuauit. Venio nunc ad missionem Tonnonensem. E toto Chablatio superiori anno Serenissimus Dux Caluinianos Ministros deturbarat, atq; vt ibi Curiones, à Reuerendissimo Geneuensi constituerentur curarat. quod vt audiuit S. D. N. Clemens VIII. sex è nostris ibi esse voluit, vt incultum illud Augiæ stabulum repurgarent, & hæreticis Geneuensibus sese opponerent: quod & fecerunt strenuè atque feliciter. nam ex sex illis athleticis duo trësve Tonnoni concionibus habendis, confessionibus audiendis, doctrina Christiana tradenda, & pueris etiam litteris imbuendis sedem fixere: alij viciatim perambulantes eadem munia obierunt. Atque vt ex paucis quæ hic libabimus huius missionis fructus eluceat, schola numero discipulorum & pietate ita floruit, vt ipsæ etiam hæretici ad eam suos filios

• miserina:

miserint: ex quibus vnus matrem hæreticam ad nostros adduxit, nec prius destitit, quam illa ad veram fidem se reciperet. In alterius animo cum is error insedisset, vt nullius monitis sub vna specie ad sacram synaxim impelli posset, tandem vnus è nostris operâ consilium mutauit, & paulo post confessione ritè animo expurgato feliciter diem vitæ clausit extremum. Sodalitas SS. Sacramenti multis in locis instituta; Rogationum sollemnes supplicationes quæ omnino obsoleuerant, restitutæ. nec sine fructu actum cum hæreticis, quippe in dies singulos hæretici plerique Caluini castra deseruere, quin & pagi integri ad veram fidem reuocati. quæ sua reputantes damna Gebennenses ministellosque suos passim agitari animaduertentes, eosdem nostrorum disputationibus prohibuere. Mulier quæ obsurduerat, ad motis sacris lipsanis auditum recepit. æger puer ad D. Mauritij facto ab vno è nostris sacro, in pristinam valetudinem est restitutus. Mauriennæ etiam ex hoc Collegio cum per Quadragesimam fuissent duo è nostris sacerdotes, præter ordinarios ministeriorum nostrorum, in frequentatione Sacramentorum, morumque profligatorum castigatione permultas easque valdè ridiculas ex animis plerorumque euulserunt superstitiones, pæneque aniles fabulas. plus ibi in merendo quam in subigendo & præparando solo laboratum. vsque adeò nostrorum ductum peramanter & reuerenter sequebantur. Hoc inter cetera eximium. Cum superiori bello, & quæ bellum excepit grauissima lue, profanis in locis multa essent sepulta cadauera, neque eis vel per ignorantiam, vel per incuriam essent iusta persoluta; effecit concionator, vt à parentibus consanguineisque defunctis in expiatis per sacra parentaretur tum publicè.

publicè, tum priuatim : factum insuper, vt plerique vel oratoria, crucèsve fossis superstruxerint, vtque collecta ossa in cæmiteria, locaque sacra ex profanis Catholico ritu transferenda curauerint.

Collegium Aniciense.

IN Collegio Aniciensi omnes pro Societatis more domi forisq̃ue multiplex occupauit labor. Missiones factæ in vicina opida atque prouincias septem. In iis præter superstitiones libri hæreticorum magorumque pestilentissimi sublati : Catholici à frequentandis hæreticis deterriti : conuicti hæretici, atque ex iis ad fidem traducti aliquot: sopita dissidia, & ea quidem, quæ non exigui putabatur momenti. Quod foris, idem præstitum pro viribus domi Adollescentes duo scholastici nostri, viginti circiter annorum vterque, honesto & liberali loco nati, caluiniſimum edocti à puero, Catholicæ veritati manum dederunt, & hæresim eiurarunt. Concludam propolito nobili diuinæ bonitatis argumento. Anicij vir hæreticus vulneratur lethaliter; curatur sedulò ab ipsius amicis & domesticis, vt eiuret hæresim, fidemque Catholicam profiteatur : adhibiti duo è nostris summa vi eius obstinationem animi oppugnant. profectum nihil. die qui fuit illi supremus, pomeridiano tempore, chirurgi & medici apprimè Catholici nunciant conclamatum esse, illum ante diem clausum moriturum proinde salutem animæ consuleret. His oppugnatus machinis, siue vt in loco sacro sepeliretur, siue vt se tot cohortationum molestia liberaret, simulat se velle Catholicum mori, profiteri fidem Romanam. sed dolus deprehensus est, quòd nollet sacramento firmare se corde credere, quod ore profiteretur. adde quòd fidem

Catholicam de vero corpore Christi interrogatus abnuuit : quam ob rem sacerdos noster detractam laruam omnibus ostendit , hominemque vehementissimè est ad suam salutem pro breui quod adhuc supererat spatio cohortatus. tum ille apertè profiteri persistit se in Caluini & Ministrorum fide mori velle : videbaturque non obscure à malo dæmone agitari. Sacerdos ergo penè desperans de illius conuersione recedit paulo post rediturus : iubet interea , vt aqua lustralis afferatur , eaque vir ille & locus circum aspergatur. Faciunt verò etiam amplius , aquam sacram vino mistam ægro propinant. mirum dictu , paulo post quiescit & pia mente æger iubet accersiri sacerdotem : qui continuò adest , hominem Dei digito penitus immutatum videt , sui que dissimilem , edentem Catholico ritu signum crucis , ac religiosissimè comparatum ad omnia salutis remedia. quid plura ? hæresim eiurat , Deo que professionem solenni iuramento sancit , peccata confessionis Sacramento expiat , & sacrosanctum Christi corpus de tanto mysterio pro breuitate temporis edoctus sumit cum lacrymis. denique tanta fuit hominis immutatio , vt omnes incredibili gaudio perfusi aduerterent neminem alium à Spiritu sancto tam subito , tam abundè hominis in hæresi educati mentem illustrare & instituere potuisse . res vt gesta , & à me exposita , pro concione in templo maximo magna omnium acclamatione narrata est. Haud scio an abs re futurum sit illud adiungere. B. P. Ignatius , cuius tunc natalis agebatur dies , piè fuit à quibusdam è nostris pro illius miseri salute inuocatus.

Collegium Dolanum.

IN Collegio Dolano confessionum atque concionum inessis haud pœnitenda. communicantium censa sunt in nostro templo capita sexdecim millia. Tria Virginis Mariæ Sodalitia, altiores quoad pietatem & cultum Deiparæ promovendum in dies agunt radices. ex maiori vnus Societatem ingressus, duo ad alia se contulere; alter quidem eremitis piè vitam agentibus se adiunxit; alter autem celebri quodam opido ad docendas litteras humaniores accitus, cōfessionis menstruæ, quam in nostris scholis rationem acceperat, vsum inuexit. Sodalium quidam cūm gravissimis torminum doloribus biduo conflictatus esset, nocte ingruente ad sanctissimæ Virginis matris implorationem illicò vis morbi remitti cœpit, sospesque conualuit. Scholæ florent. Vnus honesta familia oriundus, cūm ita graviter decumberet, vt iam ab omnibus medicis depositus haberetur, nihilque amplius remedij in humanis suggereretur; parens vterque vnus è nostris consilio, ad B. P. Ignatium perfugium habuerunt: ad quem cūm vota supplices fudissent, accepto ipsius B. P. chirographo, propria manu quibusdam in litteris exarato, adolescenti osculandum tradiderunt, deinde collo appendentes, anhelanti iam ad mortem pectusculo applicuerunt. mirum, ipso temporis puncto immanitas morbi se fregit, paucisque pōst diebus integræ sanitati stupentibus medicis, vimque Superum in tam insperata curatione agnoscentibus adolescēs restitutus: quod eius parens etiam scripto & syngrapha confirmavit. Mira quorundam pietas, & in constringendis corporis motibus insolitus ardor. certatim enim

sibi arma comparant ad carnem subigendam , cilia, funiculos, zonas ex hirsutis & asperioribus pilis confectas; aliaque id genus. Pridie Idus No- uembris in area Collegij Iezabelis acta tragœdia, cum dramate sphyngis, andapodosi totius fabulæ ad solemnem præmiorum distributionem liberalitate Domini de Dicey militiæ Dolanæ præf- ecti. Et hæc quidem in vrbe: nunc verò vasiæ in va- rias vrbes & opida excursions. Nobis tandem aditus diu expetitus Salinis apertus est: ubi non pauca è re diuina gesta ; illud imprimis quòd tres pestifera errorum prauitate ab Ecclesia diuulsi ad optimæ parentis gremium redierunt. Eorū vnus cum hæreseos venenum simul cum lacte nutricis perbibisset, & totis viginti quinque annis Pœni- tentiæ Sacramentum exhorruisset, demum sub- ortæ cælesti luce oculos in veritatem intendit. Al- ter cum quinquaginta annos nunquam ritè pec- cata expiasset, utpote, qui nunquam bene solutus hæreseos nodis, quibus astringebatur, magno & doloris sensu, & ingenti lacrymarum profusione ingentem peccatorum sarcinam deposuit. In gra- tiam multi rediere: duo imprimis viri nobiles & potentes, qui totam vrbe[m] pugnantibus inter se, ut sit, factionibus distrahebant. ita enim sacerdo- tis nostri contentione, & singulari demissione se ad alterius pedes non semel abiicientis præfra- ctior emollitus animus, ut magna furoris flamma illicò consopita refrinxerit. plures sacerdotes atque Religiosi, alioquin à nobis alieniores, fuere de- uincti. Quantus porro concionum fructus, littere à Magistratu ad Superiorem datæ testantur: nimi- rum numquam se aliquos maiore vel fructu vel admiratione audiuisse. tamen ex hoc vno licet colligere, quòd cum accepisset populus, factam concionatori nostro, & socio qui additus erat illi sacerdos,

sacerdos, grauiores nodos soluendi potestatem, tantus vitæ maculas eluere volentium factus sit concursus, vt bona pars vrbs alioquin frequentissimæ, vel generalem ediderit confessionem, vel quidquid acrius conscientiam vrebat in eorum aures exonerarit : atque ad id facilius assequendum haud parum antelucanæ conciunculæ à Patre socio ad seruitia & rudiores plebem habitæ profuere; necnon catechismi explicatio cum coronarum, & id genus præmiorum distributione, quæ bipartito puerorum & puellarum agmine, B. Virgini Litanias concinendo, non exigua (vt in nouo iucundoque spectaculo) totius ciuitatis vel approbatione vel delectatione. Eadem prope-modum seges in duobus opidis à duobus aliis. sed in priore illud non omittendum : puer anniculus cum atrociori morbo cruciaretur (nunc enim carnibus exesis vix hærebat, nunc præter modum horribiliter toto corpore intumescebat) pro concione, quæ die sanctorum Innocentium habebatur, auditorum precibus commendatus, & litato pro illo innocentis Agni sacrificio, non ita multo post conualuit; materque ad nostrum cum filiolo gratulabunda; *En*, inquit, cuius salus non ita pridem conclamata, haud dubio sanè argumento innocentes illos, in quos Herodiana sæuirit impietas, innocentem puerum mortis faucibus exemisse. In altero autem ad quatuor vel quinque primas conciones adedè repentina ab improba iurandi consuetudine, inueterata odiorum simultate, fœda verborum licentia, ad diuini nominis venerationem, amoris mutui concordiam, linguæque sanctimoniam facta tractio; vt omnes tantam rerum commutationem mirarentur, nouamque faciem opidum induisse faterentur. Itum etiam ad quoddam sacrarum virginum cœno-

bium, omniumque totius vitæ confessiones exceptæ.

*Collegium Vesuntionense,
seu Bizuntinum.*

IN Collegio Bizantino ad quinque humaniorum litterarum classes duæ hoc anno accessere; Logicæ vna, alia Theologiæ moralis: quare aucti redditus, Collegiumque nouo ædificio. Theologum nostrum non pauci Doctores, viri præterea graues, etiã ipse Proepiscopus & Officialis, vterque nostri peramans audiunt aliquando. quare fore speramus hæc vt lectio Casuum plurima sit nostris ceterisque allatura commoda. Scholasticorum numerus ad 800. est. Habet parthenici Sodalitatem centum viginti. maior verò congregatio constat vrbanis ferè totidem. Vnus eorum morti proximus syndonem, qua proximè sepiendus erat, voluit semper habere ad caput, homo simplex ac feruens spiritu: atq; ita crucifixum alloquebatur, sæpissimè ob oculos positum, vt esset spectantibus stupori. narrabat tunc nostris postquam etiam vt bene habuit, audiisse se vocantis tubæ sonitum, visos angelos ipso D. Michaëlis festo die, Diuum eundem sibi apparuisse, hortatum esse bono foret animo, vitam suppeditaturam & præterea duos è Societate læta occurrisset fronte, qui se monerent de recuperanda valetudine, quare viæ plurimum adhuc superesse, & laboris pro Dei gloria suscipiendi. Visum secuta est valetudo præter medici sententiam testantis miraculum. Alterius Sodalis crus plumbea glans affecit casu nescio quo, mortem vt immaturam timeremus; quò globulus extraheretur, adhibenda erant flamma & ferrum: ea verò ita patienter

ter tulit, nullum ut ederet penè doloris sensum nisi usurpatione nominum Iesu & Mariæ. Planè è materno Deiparæ sinu haurire se talem patientiam prædicabat adolescens: qui ut conualuit, globulum B. Virgini in beneficij memoriam attulit. Doctrinæ Christianæ nonnihil interrupta explicatio, quo auidius expectabatur, eo maiore frequentia fructuque est resumpta, habitaque non tantum ad pueros, verum etiam ad vinitores, quorum hic ingens numerus, initio perquam felici. Cum dæmon ex obsessio puellæ corpore, quod annos iam vigintitres occuparat, abire nolle, nisi daretur facultas sacerdotem eum Societatis, qui tam multas Christo lucraretur animas inuadendi, abiit tandem nullo sui relicto vestigio. Etiam foris constitit nostrorum fructus quina excursionem. quodam in opido nostrorum suasu erectum à fundamentis templum ingenti ausu, omnium ad opus consensione, feruore maximo. Eadem effectum operâ, ut maiore in æde altaria omnia distributa honestioribus matronis ornentur: res est quæ & pietati inferuiat, & multorum incitamento. Curatum item plurimis molestissima eximeretur conscientiæ vexatio, quod multis retro annis ex cædua domini prohibentis sylua ligna extraxissent. ingens sanè damnum, magnumque restituendi negotium, quod in dies excresceret. effecit noster sacerdos, ea lege dominus loci ut remitteret suis, ut pro se quisque extruendo templo liberè quidquam daret. Ibidem superioribus annis catechesis instituta renouata est resonante æde puerorum cantu, accurrentiumque plausu. quare præter binas supplicationes mysteria mortis Christi referentes (facto nunquam ibi viso) duplex catechismo datum publicè præmium, ex vicinis opidis concursu maximo ad nouum

Spectaculum sanè gratissimum. Gaudet etiam
 hoc opidum Sodalitate sanctæ Vrsulæ nostrorum
 suasu & cōsilio. Alio in loco res accidit cominen-
 datione digna: noster inter concionandum exem-
 plo vitur non leui, quo probat Eucharistiam
 propulsandis ignibus, incendioque extinguendo
 posse plurimum. postridie eius diei ventus surgit
 maximus tum minimè suspicantibus. acclamatur
 ad ignem, qui domum inuaserat. plebs concionis
 non imminor sanctissimum Sacramentum effla-
 gitat. affertur quantocyùs; visus statim ignis ante
 eius cōspectum effugere, sed alias duobus aut tri-
 bus locis occupat ædes diceret dæmonem huc il-
 lucque flammarum globos spargentem. Sed dum
 igneus turbo septem octoque peruadit domos,
 noster, ut potest, hortatur in tanta rerum despera-
 tione, cereosque agnos in ignem iniicit: suas et-
 iam vices obit Parochus circumferendo SS. Sacra-
 mento. ad miraculū tandē incēdium clausere duæ
 particulæ agni serico vestitæ, post incēdium ipsis
 in ædibus igne cōsumptis inuētæ omnino illæ: imò
 altera inter cineres charta obuoluta. integer-
 rimæ redduntur sacerdoti nostro, multis ad rei
 commendationem sibi efflagitantibus. Vltimum
 adscribam. Par coniugum ita lemuribus domi
 vexabatur assiduè, ut non rarò vxor huc illucque
 raperetur conatu maximo: sed nostris confessi, &
 sacra synaxi armati, necnon agno benedicto, nihil
 in posterum domi audiuerunt, vel subiere periculi.
 Duo alij ut peccata confessi, & mensa cælesti ex-
 cepti nostro in templo, sunt à dæmonum erepti
 præstigiis. Arcebatur mulier à templo feria qua-
 que quarta hebdomadæ, ne sacro posset interesse:
 sed mox ut agni particulam de collo appendit, à
 tantis molestiis se liberam esse mirata.

Domus Probationis.

QVI tirocinium ponunt, omnes impensè nant operam propriis nostræ disciplinæ virtutibus comparandis & augendis. argumentum illud est non obscurum, quòd in valetudinario versati sunt more quidem solemnì, fructu verò quàm aliàs maiore tum suo, tum ægrorum. nam plerisque confessiones totius antea actæ vitæ ardore nouo suaserunt; in quo non minore aliquando labore atque difficultate, quàm studio fuit desudandum. Certè vnus de numero infirmorum, homo militaris & nimium efferus, tandem adductus est, vt omnia vniuersæ vitæ crimina, apud sacerdotem Iesuitam, quod pridem extimuerat, piè & religiosè deposuerit, nouusque è milite veterano catechistes ei qui sibi proximus, quem olim hæretica labes infecerat, fidei nostræ rudimenta spontè atque peramanter ad aliquot dies inculcauerit. Neque verò vnus ille dumtaxat fructum cepit confessionis; complures enim à pari medicina parem hausere sanitatem. estque inuentus, qui desperato penè corpore, vbi curasset animum, sensit in dies se conualescere; donec viribus integerrimis vtraque vita donatus solum patrium repetiit. Denique si mortem alij non effugerunt peracta confessione, in morbis certè grauissimis, neque patientia, nec in obitu constantia caruerunt. Quanto animi feruore in plateis Christianæ doctrinæ rudimenta expedita, quanta animi alacritate pauperum ritu mendicatum ostiatim, quàm secura mente de prouidentia cælesti peregrinationes susceptæ, quàm strenuè omnia probationis munia sint obita; narrare omitto, quia communia: vnus tamen constantia planè singularis

nequaquam reticenda. Hic honesto loco natus paucos in tirocinio menses exegerat; cum ecce tibi duo auunculi eius Auenionem properant, sacellum Nouitiorum in quo fortè omnes post augustissimam synaxim precabantur, intrant: notatum adolescentem in turba reliquorum facta re sacra adoriuntur: ac post varia certamina frustra tentata, quò validiùs eum impellant, eò demum matrem aduenisse maximo cum vitæ discrimine contestantur. Immutata fronte iuuenis hæc audiuit, diuinæque virtutis confirmatus animi signa dedit admodum virilis atque generosi. vrgebat interim auunculus vterque, nato vt fas esset ad afflictissimam in hospitio matrem adire; rationi consentiens esse, vt quæ parens leucarum quinquaginta & amplius molestissimum suscepisset iter visendi filij, aliquid ipsa solatij reciperet à filio; ipsammet ad eum venturam profectò fuisse, nisi morbus ex itinere longissimo contractus, & angore vehementi auctus obstitisset. P. Rector ubi rationes audiuit, ipse prior domum in quam mulier diuertisse dicebatur, petit, aduētus & morbi veritatem exploraturus. mox domum redit, inquietos & moræ non patientes reperit, nec sedari verbis potest, nisi promissi solutionem adiungat. Quapropter vnà cum nouitio (altero socio, & ambobus auunculis comitatus) denuò visit mulierem. matri sistitur filius, quem illa vt conspexit, præcipitanter è lecto, cui non ægrota, sed lassata incumbibat, exsiliens præuolat in collum eius, arctissimeque pignus sibi percarum stringens habenas maternis affectibus laxat: per cælites mortalesque omnes filium obtestatur, ne matrem dolore contabescentem perditum eat: capiat eum viduitatis affectæque iam ætatis commiseratio. Adolescens memor illius, Siccis oculis ad vexillum

lum crucis euolandum, ea dicit, vt graui eius religiosoque sermone ad tempus aruerint maternæ lacrymæ; docens multis, quo loco beneficium vocationis habere debeat. Propè ad vesperam ventum erat: igitur reliquo certamine in sequentem diem dilato inuitatur ad prandium noster: quod P. Rectore volente non recusat. Postera die non tam ad epulas quàm ad prælium profectus, amicè primò excipitur. discumbitur, multi vltro citroque seruntur sermones. at machinas iunctis viribus admotas adolescens magno animi robore parique constantia sustinet. de prandio victæ partes victorem quasi triumphantem in arcem Nouitiorum, & si nondum animis beneuolis comitati sunt: & in sacello postquam filio præeunte & monente mater orauit tantulo tempore, surrexit ab oratione mente vultuque sedatiore. licet enim fuerit iterum in lacrymas victa, ostendit tamē id se facere potius amore naturali foras erumpente, quàm voluntate peruicaci. Quam ob rem extremum vale crebris singultibus interruptum constantissimo filio datura, eum ad genua prouolutum, ac benedictionem simplici vultu flagitantem videt; at renuit exorari primò (quasi spes aliqua sit, si neget quod petitur, obtenturam se quod contendit) tandem iuuenis intrepidus sibi ipse arrepta materna manu non amplius repugnante benedicit, exsurgitque tam hilari vultu, quàm mater discedit afflicto. Non desunt aliorum exempla, qui in recta obsequendi religiosè Deo sententia egregiè sibi constiterunt, licet inuitis atque vetantibus consanguineis.

PROVINCIA GERMANIÆ
SUPERIORIS.

NUMERAT provincia Socios 341. defuncti sunt quinque; ad Societatem admissi quatuordecim. reliqua præcedenti anno ferè familia.

Collegium Ingolstadiense.

DOMESTICORVM feruor exstitit singularis. sex catechismis superiori anno habitis, adiecti quatuor alij. Sæpe in platea a decambulantibus pueri instructi, non sine præmiolis. Parochianis à Parocho desertis à nostro succursum, atque etiam tempore pestis sacra, conciones, Sacramenta ministrata. Confessiones de tota vita, vel de multis annis exceptæ septuagintaquinque. Cuius nostræ defensionis interesse ratus mediam ciuitatem, nisi nostrorum opera intercederet, Sacramentis carituram, aut in hæresim lapsuram affirmauit. Ab hæresi absoluti quadragintatres. Hos inter penè sexagenarius post diuturnos conscientiæ stimulos, ex loco hæretico cum familia Ingolstadium migravit, ne migraret ad inferos. Hoino doctus nouem annis ita hic versatus est, vt Catholicorum concionibus nunquam, hæreticorum in vicinia nonnunquam interueniret: audito tamen semel concionatore nostro, ita flexus est, vt grauius affirmaret, non se perfidis rabulis vnquam amplius aures daturum, ex eoque nostrum audit assidue. Iuris studiosum curiositas huc adduxit, pietas detinuit. venerat videndi magis quàm audiendi gratia. Ecce autem eo die, quo iam conuersus à nostro SS. Eucharistiam sumpturus erat,

parens

parens hæreticus bene manè de longinquo inexpectatus aduolat; miratur, & increpitat filium, qui se inconsulto religionem mutasset, abducturus etiam in locum hæreticum. Filius SS. Eucharistia nihilominus percepta, postridie nostrum conuenit, parentis aduentum, reprehensionem, insidias aperit; sibi gratum, fortassis etiam utile fore, si noster parentem adiret. Adiit & ita placuit, vt ab illo consultus quoque fuerit super filij in hac academia commoratione, eumque reliquerit hic lubens, hortatus Collegium nostrum vt frequentaret. Denique nil propius factum, quam vt dum perditum it animam filij pater, inueniret suam. Alius ex eiusdem Patris nostri congressu bona fidei semina conceperat, sed inimicus homo superfeminauit zizania: nam partim dæmonis suggestionem, partim prauo sociorum sermone peruersus, subito potius urbem deferere statuit, quam hæresim. Inter multos malos conscios repertus est vnus bonus, qui repentinum hominis consilium ad Patrem perferret. Adiit hominem Pater, eoque adduxit, vt præcipitis insaniq; propositi veniam deprecaretur: & quam ob causam citius antè erat discessurus, eam ob causam diutius postea mansit, nimirum vt Catholicæ fidei dogmata posset condiscere. Fuit qui animum induxerat Styriam repetere, hortaturus parentes, vt solum potius, quam animum mutarent (alterutrum enim Serenissimus Archidux Ferdinandus fieri iusserat, nolens habere subiectos sibi, qui non essent Deo Ecclesiæque;) sed breui animum sic mutauit ipse, vt domum festinaret hortaturus parentes, vt fidem perfidiæ, patriam exilio præoptarent. Quidam vitam potius quam sectam ponere paratus, ita ab sententia deductus, vt hæresim peius exilio & morte iam oderit: nec modò

Catho-

Catholicum fieri, sed & facere pulchrum duxit; socium suum seriò hortatus, vt cælū patriæ (quo vno hamo adhuc suspensus hærebat) ne posthaberet. Haud grauatè secutus est alter doctorem, quem vidisset priùs facere, quàm docere. Alius sæpe iuratus nunquam se Ecclesiæ reconciliatum iri, multis aliquando donis à cognato suo ad fidem allici potuit, pellici non potuit. Bis terte cum illo congressus noster effecit, vt cederet verbis & veritati, qui noluit muneribus & gratiæ; sociumque dehortantem, contrà vehementer ad se cohortaretur imitandum. Quidam desiderium præ se tulit adeundi cum Patre nostro Prædicantem, vt de religione audiret conferentes. Dant se itineri, in cuius medio dolens ille & gemens, ait, minimè necesse esse vlteriùs progredi, se iam agnoscere nostræ religionis veritatem falsitatemque suæ. Eo ampliùs de huius conuersione laboratum est, quòd ab eius nutu & exemplo penderent ex sociis duo, qui etiam fidem eius continuò amulati sunt. Cuidam scriptum quoddam veræ fidei argumentum noster dederat; quo ille cum nimium stringeretur, foras ad Prædicantem quatuor millia passuum exiuit, & tanquam Magno alicui Alexandro Gordium nodum soluendum obtulit, quin etiam petenti donauit liberaliter, quo facilius responsum eliceret. sed citiùs expumice aquam expressisset. Iuuenis spe frustratus domum regreditur, factum sociis indicat; vnus de sociis Patri; Pater Prædicantem inuisit: Prædicans quemquam ad se venisse, vel scriptum ali-quod argumentum se accepisse negat, pernegat. Iuuenis ad Patrem rediit cinctus angustiis: videbat, si Catholicus fieret, patriam terrestrem relinquendam fore: si non fieret, cælestem. Vicit tamen & victus est amor qui debuit. libros hæreticos quos

quos antea non vendidisset magno pretio, Patri & Mulcibero postea libens dedit nullo. Aliis duobus Prædicantibus frequenti congressu, tum voce, tum oblatis scriptis os obstructum. Cuius Ingolstadiensis dum negotia sua foris persequitur in hæretica ciuitate, lethali corripitur morbo. inuitant illum hæretici ad sacrilegam suam cœnam: respuit. instant importunè, oportunè, sed frustra: comminantur se illum in plateam eiekturos, nì pareat; non proficiunt hilum. Vbi verba se perdere sentiunt, ad vim conuertuntur; nolente & reclamante ægro, Prædicantes accersunt; quos cum ille iam adesse intellexisset, in infirmo corpore firmissimum gerens animum vim vi repellere parat pietatis magis quàm imbecillitatis memor: minitatur, si accedant, se vltimas in eis vires experturum, non modò bolum ipsorum & Bacchum, sed etiam conspectũ & alloquium abominans. Tum verò tanquam impius desperatur, deseritur ab omnibus, nemo illi vel frigidam amplius ministrasset, etsi prolongare vitam potuisset, excepto paruo filio itineris comite, qui & corpus eius curauit pro virili, & animam aduersus pestifera hæreticorum Sacramenta & solatia excitauit, donec eam Deo certaminis spectatori reddidit. Puella septimo ætatis anno hæreticis commissa fuit, interque eos ita nouem annis versata, vt Catholicam religionem cum omnium stupore mordicus retinuerit, carnes diebus interdictis iniuriosè licet in os iniectas, egresserit; & Norimberga tantum confitendi communicandique causâ huc venerit, maiore quàm pro ætate & sexu constantia. Studiosus ante hac Pragam delatus, ibique paucis diebus commoratus, omnium vitæ dierum errorem correxerat, nemine magis dolente, quàm parentibus: qui proinde filium ad aliam academiam prorsus

protus hæreticam transmiserunt, dato amicis & patrifamilias, apud quem diuersaretur, negotio, ne eum vsquam ad Catholicos dimitterent. sed inspectatores suos iuuenis sancto illufit dolo. Iniecit fodalibus defiderium lustrandi Ingolftadij: difcedentibus focium fe adiunxit, fpeciofo prætextulatem tegente cauffam. Huc vbi venit, comitibus furtim defertis, Collegium petit, confcientiæ maculas eluit, calefti alimonia roboratur, paratus etiam patrimonium, fi neceffe fit, propter fidem amittere Reuerfus in illam academiam re feliciter fimul teftæque perfecta, refcripfit Patri noftro, fe per eandem fimulationem proximè Herbpolim conceffurum. Parentes & filius; coniugum duo, ceteroquin inimicorum nouem paria recõciliata. Editæ in lucem Apologiæ tres, pro Societate duæ, vna cõtra Lermæum Caluiniftam, altera contra pfudocatholicum feu caluinopapiftam, eò peftilentiozem, quòd ille apud fuos tantum nos traducere conatus eft, ifte etiam apud noftros: tertia pro Catholicis doctõribus & dogmatis contra calumnias præconis Lutherani: Commētarius græcolatinus fancti Gregorij Nyfſeni in pfalmos, nunquam antehac excufus: Vindicatio item locorum quorundam Tertulliani contra deprauationes Francifci Iunij Caluiniftæ: tomus primus de Cruce recognitus & auctus: fecundus græcolatinus in lucẽ primum datus: volumen Orationum Leonis Imperatoris itidẽ græcolatinum, neque antè impreffum. Exercitia fpiritalia tradita duodeuiginti. Alias Religioforum familias complexi quinque, Societatem vnus. Vnius ex maiore congregatione B Virginis memoranda extitit charitas. Studiofum vehiculo ex Vngaria aduectum, Vngarica feбри, vel infania potius laborantem, hofpitiõ & lecto fufcepit fuo, ei que

eiſque omnia obſequia diu noctuſque exhibuit. Morbus à peregrino in hoſpitem migravit: hic vitam illius morte redemit ſua; & æger oſtendit, quantum religioni ſtuduerit ſanus. Perpetuò aliquid orabat; inſaniebat propemodum ſine inſania, adeò precibus, obedientia, comitate circumſtantes exhilarabat. Deſunctus & ſepultus eſt magna ſolennitate: iuuenis non modò virtutis, ſed & ingenij doctrinæque ornamentis ita excultus, vt præceptor eius diceret Principi Cancellarium eſſe mortuum; adeò iam in Iuris cognitione proceſſerat. Vniuerſa illum Academia ſic luxiſſe viſa eſt, vt nullum ex ſtudioſis alium. Qui ei morbum pro hoſpitio, mortem pro conſeruata vita attulerat; iam tum valens, primus obuoluto capite inter lugentes prodiit.

Reſidentia Biburgenſis.

TEMPLVM Allerſtorffenſe-D. Virginis votorum nuncupatione percelebre, maxima ex parte funditus de nouo ædificatum, ad vſus noſtros populiſque accommodatum, multò quàm antea fuerat, capacius, elegantius, artiſcioſius. Sereniſſimus Dux Wilhelmus cum Sereniſſima coniuge comparuit poſtridie dedicationis; caſulam, antependium, puluillum & thecam corporalis, omnia ex ſerico villoſo rubicundo attulit ſecum, plura pollicitus. Sereniſſimus Maximilianus miſit aureos ducentos; nobilis quidam trigintatres; ſacerdos triginta; alius argenteum cyathum, cum aliis quibuſdam ad vſum templi pertinentibus, æſtimatione 14. plus minùs aureorum. In templo S. Leonardi altare quatuordecim auxiliariis Sanctis erectum contributione variorum.

Collegium Dilinganum.

RECEPTI in Societatem quatuor. Spiritualibus
 comimentationibus exercitati nouem. Cuius-
 dam cœnobij Prælatus, cum minùs iam commo-
 dè officio suo fungi posset, Illustrissimo Principe
 nostro agente, eadem exercitia obiit dies quindecim,
 eo fructu, vt libenti animo personam, quam
 ægrè sustinebat, deposuerit, seque ipse in ordi-
 nem redegerit. Non minorem vtilitatē ex iisdem
 meditationibus ceperunt alii monasteriorum
 Prælati & subditi. In præcipuo cœnobio suppe-
 ditata consilia disciplinæ constituendæ. Ex alio
 magnum malum, ne in plures contagio manaret,
 sublaturum. In aliis consultum studio literarum.
 Graue periculum, quod alij imminebat, nostro-
 rum consilio depulsum. Abbas quidā curauit hic
 imprimi sua impensa meditationes R.P. Vincen-
 tij Bruni de Christo passo, Germanicè à se versas, &
 singula exempla in singulos monachos hic litteris
 operam dantes (sunt autem supra octoginta) dis-
 tribui. In duplici Sodalitate B. Virginis penè tre-
 centi numerantur. Varias Religiones ingressi octo.
 Vnus discedens Sodalitati obtulit quadraginta
 aureos, alij alia. Frequentia studiosorum ita cre-
 uit, vt necesse fuerit, Humanitatis scholam diui-
 dere; tantam multitudinem nunquam vidimus.
 Reuerendissimus Episcopus Collegium & acade-
 miam crebrò visit, vestem multam aræ, sacerdoti
 & ministris in aula academica coëmi curauit,
 impensa ampliùs sexcentorum aureorum. De to-
 ta, vel penè tota vita confessi ampliùs octoginta.
 Aliqui odium graue posuere. Tabellarius hac
 transiens, sacellum nostrum ingressus, vidit fre-
 quentes ad quendam nostrum accedere: quo ar-
 gumento

gumento virum bonum esse coniectans, consi-
 lium repentē capit confitendi. Confessus dixit
 confessario nobiles viros ad quos iret, pluribus
 annis non esse confessos, si ipsum esse tam bonum
 virum nossent, venturos profectò. Monuit homi-
 nem confessarius ne sineret eos perire. Triduo
 post venit vnus, deinde etiam alter. Ab hæresi do-
 mi forisq̃ue absoluti circiter octoginta. inter eos
 Illustris viri coniux, quæ ita pertinaciter ante-
 hac retinuerat errorem cum lacte nutricis hau-
 stum, vt viris doctrina & auctoritate præstanti-
 bus, præcipuisq̃ue Patribus nostris, & marito e-
 gregie docto nunquam cesserit. nunc tandem iu-
 uante Deo, cessit vni nostrorum, & filiolos duos;
 quos in disciplinam hæretico concionatori tra-
 diderat, reuocauit. Mulier morti vicina accersuit
 nostrum: obstabant negotia, quo minùs veniret
 statim. sub noctem vbi venit, illa paulo post quàm
 cum eo de salute sua egisset, placida morte defun-
 cta est. affirmavit maritus eam, nisi nostro præ-
 sente, mori non potuisse: quòd interfuisset sæpe
 cum ille animam agentibus præstò esset, & vt sibi
 mors ipso aliòve de Societate præsentē obtinge-
 ret, Deum precata esset assiduè. Perpurgatæ bi-
 bliothecæ duorum Principum. Oblata Collegio
 Bibliotheca Patrum in quinque tomos diuisa,
 Opera DD. Chrysostomi & Hieronymi, vini do-
 lia ferè decem, vestis holoserica amethystina
 pro duabus casulis, & alia.

Collegium Monachiense.

OBIIT Fredericus Braber, spectatæ virtutis, in-
 dustriæ, laboris Coadiutor, annis ampliùs
 quadraginta in Societate exactis, magnæ in om-
 nes charitatis, animi æquitate ac magnitudine
 præstans.

præstans. Huius loco in nouitiatum missi tres. Viguit inter domesticos in exigendis à se pœnis ardor & æmulatio. Vota Professorum edidit Pater vnus, Coadiutorum formatorum duo: sacerdotio initiati sex. Editus sermone patrio liber vtilissimus contra hæreticos, doctis admodum probatus. Commentationibus B.P.N. eruditi quinque supra sex illos novos sacerdotes. Quadraginta horarum oratio bis instituta. Extra Pascha Christi corpus perceperunt in nostro templo trigintaquinque millia quadringenti. Venerat quidam peregrè, doctusque ritè confitendi rationem à confessario domum iam redierat, sed cutis plenus erat in animo totius vitæ peccata ad memoriam reuocare, & exponere sacerdoti; sed perdifficile id visum homini litterarum ignaro. Modum ergo excogitat nouum, vt in bacillum quemdam referat omnia, figuris quibusdam creta consignatis. Baculum illum secum afferens remenso itinere bene longo, contendit ad confessarium, & erectum ante se baculum identidem inspiciens voluit, reuoluit, atque vt vnumquodque explicasset, digito delebat, eoque modo facilè singula in mentem reuocauit. Venit alius, homo iam octogenarius, hospitio accipitur ab anu quadam, templo nostro assueta. Hæc de proximo bene merendi occasionem nacta, sermonem ingerit de rebus piis, commendat confessionem peccatorum, eiusque vtilitates. Ille simile in vita nihil, multa in contemptum sacerdotum & confessionis audiisse se iactabat apud suos, vana omnia asserens, quæ de confessionis modo & commodis prædicarent sacerdotes: sufficere Deo confiteri. Anus contrà proferre in medium quæ didicisset à nostris. Quid plura? Tantum pondus Deus addidit verbis illius, vt cedere cogeret senem quamuis pertinacem.

cem. Totam enim noctem traduxit penè insomnem, de confessione instituenda cogitans, primosque pueritiæ annos memoria repetens. Manè viatrix illa præmonito prius confessario quid cum homine egisset, prædam adduxit, quam diabolo eripuerat, oblitum annis & peccatis seniculum, sed iam culpas cum dolore detestantem. confessus & ad magistram suam reuersus: Iam verò, inquit gratulabundus, mihi videor ex integro restitutus; reddidit mihi vir iste (confessarium intelligebat) cor animumque perditum. Totius vitæ aut plurimorum annorum peccata detexerunt quadringenti. Redierunt ad Ecclesiam trigintaquatuor: retracti duo iam iam abeuntes. Consilium voluntariæ necis creptum desperabundis duobus. Persona ex laqueis diaboli, cui se deuouerat, expedita. Ad opera pietatis plusquam mille ducenti aurei applicati, præter eleëmofynas pauperibus conquistatas, peccandi que pericula auersa. Dissidentes plurimi, præsertim coniuges, ad concordiam reuocati, ita vt datis dextris veniam mutuò peterent. Instituta de nouo exhortatio ad mendicorum gregem, quem Serenissimus Wilhelmus conuiuas habet ordinarios. Vnus catechistarum minimum sexaginta adultos ad generalem confessionem permonuit. Sodalium Partheniorum consue-ta pietatis officia omitto: vnus libros hæreticos in amici bibliotheca repertos non paucos in conspectu illius libentis exussit.

Residentia Eberspergensis.

TOTIVS vitæ noxas elucunt minimum non-genti; crimina verò pluribus annis nefariè celata, non pauciores mille. Libelli hæretici, vel superstitiosi partim ab iniquis extorti, partim à vo-

lentibus traditi. Sex ab impura viuendi consuetudine ad honestatem traductæ, ex quibus vna prius non quieuit, quàm flagitij socium in melius commutatum videret. A voluntaria morte prohibiti quinque. Duo paria coniugum, & tres capitali odio dissidentes in gratiam redierunt confessionis interpositu. Vir quidam nobilis, ipsa ætate & magistratu, quo functus est annos 40. venerabilis, postquam de restauranda valetudine spem omnem abiecit; tam ardentè vnum è nostris expetiit, vt familiares coacti fuerint certum hominem cum litteris hac de causâ Eberspergam ablegare. Ecce autem repentè damnat consilium, haud dubiè dæmonis astutia; mittit equitem, qui peditem reuocet. Cursor Patri obuiam factus domini voluntatem explicat, non esse cur longius iter emetjatur. Ille quod res erat subodoratus, ait plura sibi ibidem negotia esse, comitem se redeunti futurum. Interea leni displicet, quod modò placuerat; nuntium tertium mandat, qui secundum reducat. Vbi ex insperato Patrem adesse videt, manantibus gaudio lacrymis, quidquid potest humanitatis exhibet, & vniuersas vitæ maculas confessione detergit, tâta solatij copia, vt verbis assequi nesciret. domesticorum iudicio, ex leone iugum versus videbatur. Nam quos antea durius increpare, toruûm intueri, ad omnia reprehendere; iam demissè rogare, sedulitatem commendare, blandè affari consuevit: atque adeò sordebant illi terrestria, vt de spe propagandæ vitæ nihil audire sustineret, optaretq; dissolui & esse cum Christo. & quod se totum rerum cælestium contemplationi dederet, exclusit conspectu filios & cognatos, vt colloquio sacerdotum de salute differentium liberiùs frueretur. Accersitus est noster ad tres fratres germanos multiplicis furti reos, eosque

mœrore oppressos ægerimè ad Pœnitentiæ & Eucharistiæ Sacramenta adduxit. Ad solemnem facinorum promulgationem perducti, simul ac sententia lata est de suspendio, vociferari, in genua procidere, iudicis fidẽ ac misericordiam implorare. Cùm nulla flexi iudicis indicia apparent, contrariam insuntunt viam, crudelitatem plusquam barbaricam exaggerant, damnationis auctores & fautores inculant, ultionem diuinam, tam his quàm opido comminantur, seque nulli horum ignoscere nec velle, nec posse protestantur. Sacerdos noster inter hæc oportunè, importunè conatur efferatos emollire, Christi de ligno pendentis imaginem ostentat, ad patientiam & detestationem scelerum hortatur, gaudia cœlestis patriæ inculcat. Frustrà illi contra ius fasque ætatis florem præcidi, nihilque minùs quàm mortem promeritos identidem exclamant. Pater à leuibus ad ælpera descendit, proponit horribiles inferorum cruciatus, qui obstinatos maneat: nò respiciant, se tanquam à præfraetis, & ad perpetuas ærumnas sponte ruentibus discessurum, & curru quo vehabantur defulturum Surdis concionatur. Pater parumper auersus ab illis mentem, oculos manusq; in cælum tollens pro desperatis Deum precatur, sibi que spiritum Societatis efflagitat. Et subito contra omnem expectationem duo ex reis cationem voce clarissima modulari incipiunt, qua se voluntati Conditoris totos committunt, animamque piè commendant. Iunior autem tanto cum sensu Christi in crucem suffixi imaginem, quam antea penitus aspernatus fuerat, amplectitur & exosculatur, vt videntibus iucundissimum spectaculum præberet, imò ne vnquam à se diuelli posset, cingulo suo illigari magnopere contendit. Idem faciunt ceteri, veniamque à circumfusa

multitudine, & nominatim à magistratu precati, tormentis se grauioribus dignos palàm dictitant, Demum Patri à turba paulisper seuocato, rursus peccata cum magna doloris significatione confitentur. Et donec laqueus in collum insertus vocem interceptit, non cessarunt hoc iterare, *In manus tuas Domine*, &c. Præter miracula ad imaginem Crucifixi, intercessionemque D. Sebastiani patrata, mulier partui vicina leuiusculos dolores sentiens in æde nostra Sacramētis ritè ad pugnam se communit. Intermissi dolores postero die ingrauescunt, biduumq; totum ita laborat, vt paulatim natura succumbente, immobilis & morituræ simillima strato incubans, parentes & maritum vocet, vt si quid offensum deprecetur, vltimumq; vale dicat. Fit fletus & eiulatus. arte obstetricum penitus elusa, suspenditur è collo agnus Dei, præsentissimum aliàs leuamentum: nihil proficitur. Videntur ternæ ad diuersa loca peregrinationes: nulla spes affulget. Visum est adhuc restare perfugium. Parturientis mātītus ad sacerdotem nostrum, qui vtrique erat confessorius, anhelus festinat. Suadet noster, preces ingeminent, vota nuncupent, agnum Dei applicent periclitanti. Respondit hic, omnia, sed incassum tentata. Viro tandem à se dimisso Patrem incescit cogitatio eorum, quæ nuper de B. P. Ignatij miraculis inaudiuerat. Circumspicit vndique si quid reperire possit de reliquiis aut chirographo. Commodum autem libellus summarij constitutionum occurrit, ita secum ratiocinanti, Quod fieri potuit per nudam sancti Patris subscriptionem, cur non idem per regularum virtutem fieri posse credamus? legimus certè pluribus lacrymis has quàm illam constituisse. Nec mora, continuò flexis humi genibus Deo & B. Ignatio supplicat, vt in extrema
necessi-

necessitate constituta ne deseratur. Fiducia igitur singulari erectus, libellum chartæ implicatum adfert ad parentes laborantis feminæ, rem totâ pro captu rudium explicat, iubet admoueri hæc verba sæpius inclamando: O S. P. Ignati, fer auxilium. & ecce vix dum bene admouerant, verbaque protulerant, cum statim melius habere, tantumque robur cælitus impertitum sentire desperata cœpit, vt ad quinque horas strenuè pro partu laborarit, donec feliciter enixa est. Partus pedibus, ceterisque membris globi instar conuolutus ex utero matris prodiit. Qui præsentes adstiterant, ne quid infanti humanitus accideret gratulabundi deportant ad templum, sacro fonte tingendum, nomenque Sebastiani indunt, cuius festus dies præ foribus erat. Auus verò maternus, quem neque consuluerant, neque aduentum lætitia pleni expectabant, vehementer indoluit Ignatium non esse vocatum propter diuturniorem miraculi recordationem. Hæc omnia publica fide testium examinata & iurati manu confirmata, populi sermone adhuc celebrantur. Alia femina difficili parturitione conflictata prioris exemplo & hortatu ad eum Patrem misit oratum, vt libelli copiam faceret. Sed ille reliquias interim de capillis, & interula B. Ignatij dono Superiorum acceperat. Capsellam igitur, in qua condebantur de collo detraxit, parturienti que appendendas tradidit. Quamprimum fuerunt appensæ, illa filiolum felici partu in lucem edidit.

Collegium Augustanum.

Duos morbus absumpsit graui plurimorum sensu. Eorum alter P. David Gassner, operam annis amplius viginti Societati iuxta populoque

probavit; concione bonus, & aduersus hæresim maximè disertus. Alter Godefridus Hamart formatus Coadiutor annis 40. in Societate exactis. quatuor & triginta huiusce Collegij œconomiam administravit, nec antè laborem, quàm vires amisit. Rerum humanarum in eo despicientiam vel hæretici suspexere; eumque non tam canities, quàm nota viri patientia à probris reddidit immunem. Et quod mireris, festus D. Godefrido dies supremus Godefrido nostro illuxit. Octoginta circiter vitam omnem eiusve magnam partem relegerunt. Femina meditata scelus quo maritum seque decreuit iugulare, nostro agente detestata est. Alteri salutem suam desperanti confessio persuasa, spes iniecta. Hæresim quinquageni terni eiurarunt. inter hos Wirtembergensis, non vulgari doctrina ac dignitate vir, diu, antequam se dederet, acriterque cum nostris disceptavit. Odia restincta multorum. Quidam 40. Philippicos restituit. Societatem vnus, aliam Religionem duo elegere. Septenos hæreticos, cum pugnantia dicerent, puer ita in ruborem dedit, vt puero silētium, quod argumentis nequibant, precario suaderent; ne scilicet adstantes eiusdem farinae homines talia de Luthero audirent, quæ de nobis mallent. Sub digressum, Satius erat, inquiūt, cum cacodæmone, quàm cum Iesuitarum fœtu congregari. Sub esuriales dies extremos adolescens acrius cum hospite suo delitigauit, damnauit creophagiam: imperat herus ira percitus, continuò in huiusce ludibrium carnes lixentur, mensæ inferantur, nostro solo frustra obnitēte. Iam materfamilias lances onerarat, easque elata manu, voce, cachinno in triclinium asportabat; cum subito pedes labare, manus deficere, patina feminaque simul ad terram affligi, pauperculum iure natære conspi-

conspicitur. Visum hoc domesticis non fortuito
 euenisse: deprecari errorem corrigere. Adolescentem
 è nostro lyceo par nobilitas ac innocentia
 ornabat: huic duobus abhinc annis pedum alter
 sensim debilitari cœptus, vt modò difficulter in-
 cederet, pòst paulo eadem difficultate insisteret;
 tandem cœctus à ludo semper abesset; nunquam
 à lecto, nisi subalares admoueret scipiones. Frustra
 consulti medici magique: nam iuges acutiq̃ue
 dolores sesquianno iuuenem exercuere domesti-
 ci aut malo finem, aut vitæ optabant. Æger B.P.
 Ignatij icuncula donatur, coram qua cum lacry-
 mis precatus, animaduertit aspectum B.P. Ignatij
 aduersus se solito amœniorem; inde ipse dulcissi-
 mos sensus, & haud falsam valetudinis spem con-
 cipiebat. Vix vna fuisse dies cùm dormienti vi-
 sus est assistere quispiam, qui vocaret ad Maria-
 nam ædem, vt preces ibi faceret: tum ipse secum
 mirari, expergisci, sentire se leuatum. Iamq̃ue se-
 gniùs defluebat humor, redibat virtus, & sensim
 valetudo. nunc in scholis assiduus est, necdum
 ramen è morbo penitus recreatus. A Sodalibus
 B. Virginis bini ad fidem reducti. Libri impij ab-
 lati, cœempti saniores. cætera vñitata virtutis ope-
 ra non omiſſa. Templo nostro legati aurei ducen-
 ti. Desertum Collegium est magno patrono Octa-
 uiano Secundo Fuggero, quem vixisse omnes
 quidem boni, nos præ omnibus sentimus. Quim
 afficeretur erga Societatem, beneficia multa, ma-
 gna, assidua, semper recentia testabantur. Populi
 vox est Collegium multis multa debere, huic
 omnia. Habitamus ipsius potissimum liberalita-
 te, ædes locumq̃ue Augustæ amplissimum: cœpi-
 mus dona pro Collegio maxima, pro templo ap-
 paratus, vestes, vasa ex argento auroq̃ue plurima.
 Decessit prudentia meritisq̃ue grauior quàm an-
 nis.

348 PROVINCIA GERMANIÆ SVPER.
nis Ira enim quotidie vixerat, ac si ephemeridem
morti approbaret. Suos ipse dolores patientiùs
tulit quam alij spectarent.

Collegium Ratisponense.

COMMENTATIONIBVS B.P.N. ex culti ex eodem
cœnobio religiosi septem, reliqui deinceps ex-
colendi. Desertor monasterij suasu nostro rediit.
Discordes coniuges & alij in concordiam relati.
Multis persuasum, vt hærescos vitæ causâ aliò
se conferrent. 52. ad Ecclesiam redierunt: inter hos
adolescentis pugna spectabilis fuit. Frater is erat
negotiatoris hæretici parentibus orbus: cumque
nunquam seriò cum pseudoeuangelieis faceret,
templum aliquando D. Emmerami ingressus ad
D. Wolfgangi sepulcrum sese abiecit, ibique Deum
enixè preceatus est, vti sibi Catholico fieri liceret.
Deinde cum in princeps templum se contulisset,
ad eò pietas illi hominum locique placuit, vt è
proximis feminis quæreret, quo pacto quis ad il-
lam pietatem aspirare posset? tum illæ huiusce rei
rationem à Iesuitis petendam esse responderunt.
Is igitur ire è vestigio ad nostros consilij causâ, &
deinceps totum ferè per annum creberrimè nos
interuifere. Inter hæc dum in domesticis fabula-
tionibus crebra in Papam conuitia iactantur, ille
impatienter, aut mullitando, aut discedendo se
prodidit. Tum frater, qui eius cum nostris con-
gressiones ex affine rescierat, acriùs instare, ei que
vt ad cœnam nefariam accumbat, imperare. Ado-
lescens anxius ad pristina & fida nostrorum con-
silia aecurrit. Nostri rem inuidiæ periculique ple-
nam odorati, omnem in Episcopum eiusque Can-
cellarium curâ reiecerunt. Hi suscepta adolescen-
tis causâ, egerunt cum Præposito vicini monaste-
rij

rij S. Magni, vti eum qui à Magistratus suorumq; sæuitia tutus non esset, reciperet. Die palmarum quando nefarius bolus glutiendus esset, de compacto in monasterium penetrat, humaniter à Præposito receptus. Ne autem in ignominiosæ fugæ crimen incideret, fratrem, tutoresque acceffit, honestos ac graues homines, quibus se religionis causa eò confugisse explicauit. Illi furentibus similes adolescentem conuitiis insectari, rationibus, blanditiis, minis oppugnare, & è monasterij septis elicere. Quod si factum esset, actum sit de illo graui ignominia pœnaque afficiendo, qui aliis exemplo foret haud temerè deferendæ religionis. Actum agunt. Nam ita prudenter moderateque respondit, vt illorum furores comprimeret, & quietos domũ remitteret. Sopitus ignis est, non extinctus. summittunt muliebrem propinquarum & affinium cœtum: illæ verò furiarum instar ex inferis emissarum cùm apud eum se gererent, tandem lenitate loquentis emollitæ, etiam ridentes importunum pedem retulerunt. In hac arena depugnauit athleta noster ad duodecim hebdomadas, quibus continua fuit ad illum aditio, si qua ratione in sũum solũ allectare possent: miserum, si deprehendissent. Interea confessionem generalem instituit, Christi corpus percipit, Sacramento Confirmationis communitur. Cumque antehac quot mensibus certo quodam dolore capitis, qui non multũ ab infania aberat, laboraret, post Sacramenta percepta nihil doloris amplius sensit. Quæ res vna reliqua erat, ob quam aduersarij monasterio insultarent, quòd videlicet hominem nacti essent helleboro purgandum: quare non tam ambitiosè amplectendum esse. Tandem Monachium auerso itinere, ne in manus hostiles incideret, missus est, vbi in Serenissimi

Maximi-

Maximiliani clientelam receptus litteris apud nostros dat operam. Alius conscientiae stimulis agitur, tantam animi lætitiā à confessione adeptus est, vt osculum pedi sacerdotis figere vellet. quod vbi facere prohibitus est, obuiō mendico instar daleri lætissimo vultu donauit, egregiè vltus repulsam osculi. Femina nobilis & grauida à nouem milliaribus huc venit confessionis gratia, cumque ternos iam fœtus vita castos edidisset, nacta est filium viuū valentemque. Partheniorum feruor omni pietatis officio enituit præcipuus. Quidam Canonicus, qui à nostrorum consuetudine prorsus abhorruerat, cū vitæ finem imminere sentiret, nostrum quendam nominatim postulauit; qui eius confessionem audiuit, bi-duūque à latere non discessit. Summis precibus à Patre cōtendit, vt sibi liceret venire in Sodalium numerum. cuius rei causā Sodalitati legauit florenos 300. ducentos nostro nouo altari principi. Eidem Congregationi donauit centum florenos alius Canonicus. nobis legati quinquaginta. Nonis Nouembris obiit Reuerendissimus Episcopus Ratisponensis, vir summa prudentia & rerum vsu: librorum auidissimus, adē vt bibliothecam eius dicant esse vigintiquatuor millium: sex linguarum peritissimus. Victus vestitusque tenuitas admiranda in principe, vt & animi erga omnes demissio. Collegium templumque nostrum frequentauit, nostro sacrificanti loco ministri respondit: nostro confiteri solitus, ab eoque in extremo discrimine curatus diligenter. Canonico- rum rogatu Congregatio B. Virginis funus profecuta est, vt Catholicus Antistes in hæretica vrbe honorificentius sepeliretur.

Collegium Halense.

Octo coniuges, animo vel etiam thoro & habitatione separati denuo coniuncti. Inter alia etiam duo inimicorum paria pax consignata. Exercitiis B.P.N. eruditi quinque, quorum tres erant sacerdotes; reliqui duo familiam S. Benedicti complexi sunt: alter etiam insigni exemplo nobilitatem generis, dotes naturæ non vulgares, matris lacrymas & preces, blandimenta propinquorum prædiuitem uxorem & officia perhonorifica offerentium, vocanti Christo constanter posthabuit. Purgati ab omnibus superioris vitæ maculis amplius quadraginta, multi à multorum anorum. Contractus fœnebres octo rescissi, & cum licitis permutati. Cappucinorum familiæ vt adderentur petiuere Sodalēs B. Virginis nouem, impetrauerunt quinque. Quidam bis tēve pauperem quæsiturus domo exiuit, inuentum domum duxit, cibo refecit. Parauerat alius duro labore paruulam pecuniæ summam; quam cum optimè collocatam esse cuperet, B. Virginis sacello donauit. Quidam pro impetranda adolescentibus castitate totum mensem lumbos magno constrinxit fune. Quem sequenti mense imitatus est alter, additis pluribus eiusdem generis: quorum intentio præcipuè prædicanda. Nam aliorum plura maioraque etiam pœnitentiæ opera taceo. Ad vicini monasterij Religiosos excursus: bis omnium confessiones exceptæ, alias nonnullorum.

Collegium Lucernense.

PATER Hugo Rokoletus dum Roma in Belgium proficiscitur, antequam Lucernam attingeret, ad celebre monasterium Eremiti Helueticorum

rum moribundus diuertit. Eum cœnobitæ & viu-
uum omni charitatis genere, & mortuum ho-
noriga sepultura affecerunt, cum commendat-
tione pietatis, quam in moriente perspexerint. Fe-
mina cum domus incendio conflagraret, non so-
lùm sinistrum brachium adusta, verùm etiam ca-
pite tigno impacto læsa, incendio protinus relicto
ex pago ad templum nostrum contendit, confes-
sione doloris lenimen quæsiuit & inuenit. Cum
duæ personæ tanto inter se odio flagrarent, vt res
ad graue periculum ventura videretur, nostri ope-
râ totum est dissipatum. Omitto reliqua eiusdem
generis. Æs alienum restitutum. Matrona casulas
auro intertextas duas, vela calicibus regendis,
aliaque ornamenta altarium templo nostro do-
nauit, Mediolani confecta omnia pretio quingen-
torum quadraginta aureorum. Alius ex Pfiffero-
rum familia lipsanothecam ex ligno nigro pre-
ciosam, argento & gemmis interlucentem; alius
ex eadem familia lipsanothecam argenteam, &
rosarium ex lapide hæmathite tornatum inter-
iectis aureis granis, vtrumque æstimatione cen-
tenorum aureorum. Minora donaria omitto. Bi-
bliothecæ census ducentis florenis liberalitate
viduæ auctus: multa que alia subministrata. Ab
hæresi conuersi vel in fide confirmati 30. Sodali-
tia scholasticorum virorumque, professioni suæ
responderunt. Missiones quatuor institutæ, &
consuetæ Societatis munera obita.

Collegium Friburgense.

INIMICITIÆ graues non rarò sedatæ. Cuidam
persuasum vt marito suo contenta castè viueret.
exactis duobus mensibus à quibusdam admiran-
tibus tantam morum commutationem interro-
gatur;

gatur; vnde tantum bonum? Ex frequenti, inquit, vsu Sacramentorum. Confessiones generales auditæ 58. Hæresi soluti quadraginta vnus. Bona malè parata restituta non pauca. De Partheniis taceo ordinaria. quidam ad conuiuia lauta sæpe inuitatus, vt cupiditati frænum iniiceret, delicias eas non tantùm repudiãuit (periculum etiam saluti imminere præsentiebat) sed dum alij genio indulgerent, ille domi prostratus Deum pro noxis, quæ inter pocula cõtrahi solent, ardentè deprecatus est. DD. Francisci & Benedicti exemplo nonnulli, ex iuniperis lectulos sibi composuerunt, & super illis horas aliquot, aut etiam integras noctes corpus volutarunt. Aliqui vt flammam libidinis restinguerent, se nudos in niues proiecerunt. Accidit, vt cuidam faces impuræ Veneris à procaci muliere, tum verborum lenociniis, tum munusculorum pollicitationibus subiicerentur. cùm iam serpentem flammam in pectore persentiret, subit animo p̃missum Dei paræ factum, simulque diuinæ offensæ recordatio; atque ita non tantùm se, sed etiam mulierem sermone de sempiternis flammis habito, ab hoc incendio fœdo liberauit, itaque perculit, vt facta peccatorum expiatione à prioris vitæ turpitudine ad honestatem se receperit. Serenissimus Wilhelmus Dux Bauariæ lipsanothecam misit ex ebe-
no clauiculis argenteis multifariam distincto: eius fastigio insidet argentea D. Vrsi imago, ad excitandam reliquiarum memoriam, quæ crySTALLINO orbiculo custodiuntur. Audiuerat scilicet R. P. Petrum Canisium eo quo defunctus est anno, à Salodorenfi ciuitate, his S. Martyris reliquiis honoratum, sed pro dignitate non satis exornatis. Senatus Friburgensis per litteras illi gratias egit. Præter alia donaria materia casulæ ex argentato

354 PROVINCIA GERMANIÆ SUPER.
filo conficiendæ, & panni Damasceni aliqua pars
oblata.

Residentia Oetingensis.

OBIIT Iacobus Fray Superior, administratione
vix suscepta, actis in Religione annis viginti,
Societatis augendæ studiosus, si quis alius, & fe-
lix De omni vita confessi ducenti quinquaginta
tres; permulti de annis plurimis. Hæretici absolu-
ti sexaginta duo. Maior solito fuit peregrinorum
omnis generis concursus Sacramenta à nobis per-
cipientium. Nouus catechismus in templo nostro
præter ceteros institutus. Odium & lis geminæ
familiæ primariæ, nostri Patris interuentu sedata,
idque tertium. Inter alios nobiles duos etiam
consopita dissensionis fauilla, ne in flammam
erumperet. Restitutio aliquot centenorum facta.
A meretricio aliquot feminæ abstractæ. Sodali-
tium B. Virginis nobilibus & magnificis quoque
viris floret. Præfectus eius Abbas monasterij cu-
iusdam aram egregiè exornauit: bibliothecam
suam à nobis purgatam, nostram aliquot suis co-
dicibus auctam. voluit: necessaria item ad victum,
vt sæpe aliàs, subministravit. Biblia Regia septem
tomis Curio propinqui opidi nobis donauit. Vna
& altera matrona nobilis suam vestem ex serico,
& Damasceno pro amictu aræ vel sacerdotis ob-
tulit: aliæ alia munera. In opida crebrò excur-
sum, solita Societatis officia præstita. Dissidium
in quadam ciuitate periculosum & exitiale, quo
duæ familiæ propè ad interitum vsque iactaban-
tur, discussum. In monasterio quopiam Abbas &
omnes monachi, semel iterumque consistentes
auditi. Aliud monasterium est ditione tenens opi-
dum & pagos aliquot: subditi fermè omnes, vix
de .c. n

decem exceptis, adeò, pestifera Lutheri tabe iam ab annis quadraginta correpti, obstinarant, vt quiduis contra dominum suum Decanum monasterio præpositum auderent; auctores rebellionis quinque vel sex abhinc annis inter rusticos supra & infra Anisum concitatae. Enimuerò Ministrum verbi Lutheranum Cæsaris mādato proscriptum, illi non multo pòst armis, tibiis ac tympanis hostiliter reduxerunt; æneis fistulis onusti, eundem ad cathedram redeuntem stipauerunt. Decanus enim perpetuis libellis supplicibus apud Maximilianum Secundum, & Rudolphū Secundum Cæsares institit, vt perniciosus blatero cathedra, quā obsidebat, deturbaretur, & subditi rebelles vi aliqua adigerentur ad obsequendum. Quippe aliquoties Marrem ciuerant, & monasterium armata cinxerant manu, vastaturi penitus nī prudentia & lenitate præpositi, vel metu maioris mali perpercissent. Quamobrem superioris Austriæ Præfectus, cui negotium hoc à Cæsare datum, vbi desedit rusticorum tumultus; quadriennio superiore cum trecentorum militum cohorte eò se propripuit, octo rebellionis capita in crucem egit, duorum ædes in publicum terrorem exussit, reliquis iuramento adactis vt obsequerentur domino suo Decano. Receperunt omnes ita se facturos, sed quoad religionem, pauci præstiterunt; donec excitatus ille felici progressu reuocata postliminio religionis in ditione Lunælacensi, collegit animum idem apud suos moliendi, & à R. P. N. Prouinciali contendit, vnum alterumve sacerdotem è nostris ad hoc institutum impetrare, qui subditis suis ad pristinam fidem reducendis laborem impenderent. Missus est vnus, qui quatuor mensium interuallo, concionibus, frequenti catechesi, priuatisq; colloquiis oportunè,

importunè arguendo & increpando minùs quàm obsecrando, Deo iuvante, ad mille septingentos Ecclesiæ restituit supra spem & expectationem. Plerique enim difficillimi & pertinacissimi fuerunt, deliberatum habentes asseuerantesque potius extrema perpeti velle, quàm sectam deserere, multo verò minùs in Papisticam fidem iurare, aut eius professionem edere. adeò vt Decanus prope modum abiiceret omnem spem profectus, nec auderet tantum Patri nostro permittere, veritus ne subditi denuò seditionem mouerent. Fuit inter ceteros homo grandæuus, qui mutationem in primis auersabatur, eligendo capitis discrimen potius: cumque vrgeretur, Ecquid igitur descendisset eoulsque vt peccata confiteretur, si paratus non sit facere præterea quæ requiruntur? respondit se hoc quidem fecisse in gratiam domini sui Decani; illud autem facere non posse, vt se omnino ad fidei perseverantiam deuinciret. triduo tamen post in sententiam Patris abiuit, longa prius disputatione conuictus. Mouit eos permultum, & in admirationem rapuit nostri Patris charitas, cum viderent locis procul disitis, montosis & asperis omne genus languidos & vlcerosos adire, solatio mulcere, ad tolerantiam erigere, omnem horrorem & fœtorem negligere (quod nemo aliorum cominus tentaret sine contagio.) In cœmeteriis cruces infigi sepulcris, & frontibus easdem imprimi perfecit: quorum vtrumque antehac ludibrio, posterius etiam piaculo & execrationi fuit. Imaginum vsus & rosariorum introductus, & cetera omnia redintegrata, quæ Catholicis in more sunt. Iis qui resipuerant, sacra munuscula diribita, præsertim agni Dei. Restituta ab annis quinquagintaquinque supplicatio corporis Christi. Cum alicubi noster sacris operaturus

aquam

aquam lustralem spargere vellet; populus tamquam fulmine ictendus turbulenter procurrit è templo, obuersis manibus & pileis, ne tangerentur; sed verbis animatus & doctus paucis ad stationem reuersus est. Iter faciens noster in vico quodam celebri, Iudicis ita rogantis vxorem hæreticam, quæ videndi Iesuitæ desiderio flagrabat, semihoræ colloquio flexit, vt Luthero nuntium mitteret.

Residentia Constantiensis.

MEDITATIONIBVS Societatis informati sexdecim, Religiosi ferè omnes. In Societatem adscriptus Parochus magnis doctrinæ naturæque præfidiis instructus. Libri prauis ad pyram oblatis. Confitentes auditi ducenti plus minus supra vndecim millia. Totius vitæ criminum nexu soluti quadringenti vigintiquinque. Ad Ecclesiæ gremium reducti triginta sex. Bibliothecæ accessere libri æstimatione aureorum octoginta. Sacræ suppellectili cruces duæ asseruandis reliquiis crystallina & argentea, candelabra totidem; vestitus sacerdotis triplex, aræ duplex, pretio aureorū quadringentorum: rei domesticæ plaustra vini duo, & alia dona. Ad priores catechismos adiecimus duos alios. Excursum crebrò ad loca omnino quadragintaquatuor, aut amplius. Pagum à domino suo dissidentem, & exulceratis animis paschalem confessionem communionemque negligentem, noster à Vicario missus absoluit, pauitq;. Cœnobium virginum, quod graui aliquot annos infamia laborarat, disciplinæ restitutum, à peccatis absolutum. Parochus ciuitatis cuiusdam inuitauerat nostrum, ciuibus ignaris & re comperta, adeò frementibus, vt de eius remissione Parocho

imperanda bis actum fuerit in senatu. Sed vna Patris concione ita voluntates mutatae, vt plerique confiterentur, & quidem totius vitæ peccata ducenti, Patriq; magnos haberent honores. Tradita duobus Parochis regula, quam in catechesi seruarent. Perpurgata, bibliotheca à libris noxiis.

Collegium Oenipontanum.

CONFESIONES generales auditæ supra centum. Sacra synaxin apud nos sumpsere decies quater mille centum viginti. Hæretici conuersi quatuor. Dissidentium haud vulgares reconciliationes animorum factæ. Quo in genere quidam ex nostris pia fraude vsus, seorsum alterum adiens, quàm bene aduersa pars de ipso sentiret, loqueretur, immò & veniam oraret, ostendit, ad similia præstanda eundem cohortatus; sic pace & amore vtrumque religauit. Libri obscæni, hæretici, magici adempti: vnus bibliotheca perpurgata. Constituerat annis abhinc duobus Rudolphus Imperator, vt Tyrolensis Camera florenos trecentos nobis numeraret, ad infirmariam extruendam: id quod hoc anno factum. Cùm igitur ædificium in horto Collegij, versus PP. Franciscanorum hortum exurgeret, rati illi vicinum nimis sibi fore, litem intendunt. In concilio diu multumque causa discutitur. iacent omnes operæ; res ad iudicium Cæsareum deuoluitur. tandem secundum ius patrimonii & municipale, iussu Imperatoris componitur & Collegio adiudicatur. quin & per litteras Imperator iniungit Cameræ, vt pro ædificio prosequendo vltèrius subsidium conferat; quod ipsa liberaliter præstitit. Nam mille florenos præter alia ad recti structuram necessaria contulit. Dono nobis datæ tabulæ insigniores duæ, Sanctorum reliquiis

reliquiis nobilitatæ; Opera Abulensis, plaustrum vini, & aurei ducenti; legati centum. taceo minora munera. Sodales B. Virginis indefessum tenent, præter alia, in erudiendis rudibus studium, in præripiendis libris hæresi, magia aliisve superstitionibus infectis; in obiurgandis obstinatis, & ad pœnitentiam adducendis.

Domus Probationis Landspergensis.

OBIIT Pater Iacobus Lucius annos in Societate versatus trigintaquatuor, octodecim hîc concionatus. Funeri eius clerus & populus tanquam communem parentem lugens, in magno frigore constanter interfuit. Desiderium illius frequenti commemoratione testantur, cum ob singularem animi candorem & humilitatem, tum ob charitatem eximiam, & in afflictos commiserationem, quos solabatur & iuubabat ut poterat. Ad tirocinium ponendum recepti quatuordecim. Adolescens cum videret in Societate sibi nonnisi expugnata matre, à qua tenerrime ut vnicus diligebatur, aditum nullum fore; hac arte usus est. Aduerterat matrem curiosius obseruare quid ageret, quidve legeret. quare domo proditurus aliquando diui Wolfgangi Episcopi Ratisponensis historiam de industria (quod casu factum videri volebat) ita explicatam reliquit, ut mater curiosè sollicita in eum ipsum locum incideret, ubi Sanctus ille iuuenis etiamnum, veniam Religionis capeßendæ à matre optimis rationibus petiit & impetrauit. Et adfuit Deus consilio: siquidem mater non modò cessit, sed etiam effecit, ut maritus per litteras apud Patrem Rectorem contenderet, ne filij desiderium diutius moraretur. Vir nobilis cum se frustra obnitente filium Societati nomen

dedisse accepit ; certum hominem mittit , illum qui hinc in patriam reducat, simulq; ad eum dat litteras , quibus omni artificio vt respiciat retro persuadere conatur . Alia præterea epistola ad quendam affinem suum in magna dignitate constitutum, quam Patri Rectori nostro exhiberi volebat: quò ad illum dimittendum acriùs impellat, cum alia extrema minatur, tum illud maximè, ni extemplò gnātū sibi remittamus, seipsum quamprimū ad nos excursurum , & chartis famosis tam apud Catholicos quàm apud hæreticos nomen nostrum traducturum , palamq; ostensurum, maiori nos inhumanitate, quàm vel ipsos in Vngaria Tartaros, à parentibus liberos abstrahere. Sed neq; Superiores nostros hæminæ, neque filium permouent. Hominem tamen litteris, numen oratione placare, ac mentem saniozem insano precari non destiterunt feliciter. Nam vna & altera corporis imbecillitate animus fractus & eousq; lenitus est, vt domi se contineret, donec is quē dixi, eius affinis ex itinere, quod Romam habebat, ad eum diuertens , hominem simul cum matre nostro & nobis ita conciliauit, vt quem antea omnibus modis ex Religione abreptū cupiebant, nunc ad constantiam adhortarentur ; & ultro pollicerentur, si quando sacris primis eum operari contingeret, nulla se quamuis longi itineris molestia difficultateq; impeditum iri, quominus coram iis intersint. Tribus ex opidis, vbi mendicare prohibitum est, missi peregrinatum nouitij, qui id tentarunt per mendicorum Præfectum educti. Cum eos alibi duo amici, non sine magna æmulatione ad se quisque rapere conarentur: neutrum offensuri ad ptochodochium diuerterunt, vbi nec obsonium, nec lucernam ad Horas Canonicas persoluendas habebant: sed ea amicus submisit.

submisit. ita sub horreo demùm fessâ ex itinere membra posuere. Expiati ab hæresi quindecim. Aliò excursum frequēter. Religiosos quibuscum vixerē nostri, quothebdomadis ad virtutem adhortati, confitentibus aures dederunt: vni etiam exercitia. Vir annorum septuagintaseptem ad carceres damnatus perpetuos, ne inimicis ignosceret, Pœnitentiæ & Eucharistiæ Sacramentis sibi interdixerat, ad plurimorum admonitiones & diuinos terrores ita callum obduxerat, vt infernorum tormenta minitantes ioco minimè saluari eluderet: tātū illic damnatorum numerum esse, vt sibi locus futurus non sit. Noster decem & plures dies, cum cū quotidie adiisset, oleum & operam perdidisse videbatur: neque tamen spem abiecit, sed precibus acrius institit, corporis afflictiones addidit. Senex posuit pertinaciā, & quam inimicis dedit, à Deo per sacra mysteria veniam, à magistratu mitigatæ gratiam pœnæ accepit. Aucta res sacra florenis quingentis. Domesticiis vsibus legati totidem.

Collegium Bruntrutanium.

PROCA muliercula, quæ abhinc triennium multam mendaci ore lasciuiæ, sollicitatiq̃ue in se probri suspicionem, aduersus vnum è nostris Patribus disseminarat; nuper mense Iulio palinodiam cecinit, luceq̃ue palàm in publico, viginti-quatuor iudicum confessu, in oculis ciuium, qui frequentissimi voce præconis fuerant euocati, iniuriam nostro illatam professâ est, idq̃ue à se eò factum, quòd eam Pater ille in confessione legitimas ob causas absoluerè à peccatis recusasset. Et iam miseræ exulandum erat, ni nostri Patres supplicibus amicorum lacrymis flexi, vnâ

cum iudicibus, qui sententiam de exilio pronuntiarant, Episcopum convenissent, & ut relegatio in nummariam mulctam permutaretur, impetrassent. Alia itidem perdita femina, quæ nomine oblata matronæ per vim in sylvarum recessu flagitij aduersum nostros fœdam in vulgus dissiparat infamiam, medio foro maledicendi correxit libidinem, nullumque se in nostris vnquam, aut sceleris, aut turpitudinis vestigium deprehendisse asseueravit. Annorum vel omnium vel plurimum conscientiam nostris sacerdotibus detexerunt duo supra quinquagenos. Quinque ad Ecclesiam reuersi. Malè parta restituta. Libri hæreticorum veneno corrupti aliquibus magno numero subtracti. E Partheniis quatuor ad Religionē, tres ad sacerdotium euecti. Alius impudicam mulieris importunitatē, qua ad flagitiū incitabatur, reiecit. Quidam mense integro ægrotis ministravit. Consilio adiutus Præses Collegij Canonico-rum, ut Episcopi auctoritate clericorum disciplinam ad vetera instituta reuocaret, ac diuinum cultum, labantesque Ecclesiæ suæ res, ad pristinum reduceret decorem.

Missio Pontarliacensis in opidum

Comitatus Burgundiæ.

PONTARLIACENSIBVS nostrorum opera adeò fructuosa grataque extitit, ut vir opulentus sponte quingentas argenti libras suppresso nomine legauerit, ex quarum annuo censu certa pecuniæ summa colligeretur, qua duo è nostris eodē euocarentur circa Pentecostes festum, & munera Societatis obirent. Transactum susceptumque hoc negotium sine vlla Societatis obligatione.

Curam

Curam nos vocandi & dictæ pecuniæ rationes in se suscepit S. Iuouis congregatio, quæ è præcipuis ciuibus constat. Pro re nata in iram odiaque inuectus aliquando Ecclesiastes, sic vnus, qui superioribus diebus vindictæ appetens, per fenestræ clathros vibrarat ensem, quò inimici perfoderet filium, emolliuit pectus; vt quem peremptũ optabat, per Patrem nostrum vocari voluerit, cum eo que in gratiam redierit. Per Quadragesimam celebratæ conciones & catecheses quotidianæ, tanto concursu, vt qui commodas vellent habere sedes, eas præoccuparent duabus, tribus, aliquando quinque horis. Restitutiones magni pretij factæ. Persuasum Parocho, vt pueros suorũ catechismo erudiret. Duo ab hæresi absoluti. Pontarliacenses datis ad Patrem Rectorem litteris reditum infirmis efflagitarunt precibus, affirmaruntque eisdem duobus annis maius emolumentum animarum saluti attulisse, quam omnes cæteros transacto sæculo.

PROVINCIA RHENANA.

IVVNT in prouincia Rhenana per quatuordecim Collegia duasque Residentias, vna Missionē adiuncta, distributi, trecenti tres & sexaginta Socij. Collegio Coloniensi tribuuntur septem supra triginta, sacerdotes vigintiduo, extra hos magistri scholarum quatuor, & Coadiutores vndecim. Treuirense Collegium sex & viginti tenuit, sacerdotes sexdecim, tres præceptores, rei domesticæ Adiutores septem. Domus Probationis tres & quinquaginta, quorum præter quinque sacerdotes & quatuor

quatuor Coadiutores , quadragintaquatuor sunt rirones. Moguntinum duos supra quinquaginta, sacerdotes vigintiduos, magistros quinque, discipulos Theologiæ duodecim , Philosophiæ duos, Coadiutores vndecim. Herbi poli duodequadraginta degunt, sacerdotes octodecim, præceptores quinque, Philosophiæ studiosi sex, nouem Coadiutores. Spiræ vnus & viginti, sacerdotes vndecim, magistri tres, Scholastici duo, Coadiutores quinque. Fuldæ viginti tres, vndecim sacerdotes, præceptores quinque, Coadiutores septem. Heylghenstadij tredecim, sacerdotes septem, professores duo, Coadiutores quatuor. Molsheimij quatuor & viginti, vndecim sacerdotes, magistri tres, Positiuæ Theologiæ auditores duo, Coadiutores octo. Confluentiæ decem & septem, sacerdotes duodecim, præceptor vnus, Coadiutores quatuor. Paderbornæ quatuordecim, sacerdotes octo, magister Humanitatis vnus, Coadiutores quinque. Monasterij sexdecim, sacerdotes nouem, duo magistri, Coadiutores quinq. Hildeshemij nouē, sacerdotes quinque, professor vnus, Coadiutores tres. Embricæ vndecim, sacerdotes septem, scholarum magistri duo, rerum domesticarum Adiutores totidem. Residencia Erfurdiana duos sacerdotes habuit: Altenensis item duos sacerdotes cum vno Coadiutore. Aquisgranum missi sacerdotes tres cum Fratre vno. Admissi in Societatem viginti; è vita discesserunt tres.

Collegium Colonienſe.

SVB initium huius anni creptus est nobis P. Henricus Conesius Suchtulenſis, è diœcesi Colonienſi, annos trigintaquinque natus, quorum in Societate quindecim laudabiliter & religioſè tranſege-

transegerat: tantumque consecutus erat, ut nec à familiarissimis ullus in eius actione motus incompositus notari posset. Videbatur propter insignem cum prudētia coniunctam agendi dexteritatem valdē ad gubernandum idoneus. Quare etiam tum cum per phthisim infirmissima esset valetudine; ita conuictorum nostrorum, quorum regens erat, curæ salutique incubuit; ut non nostri solum, ac studiosa iuuentus, sed omnium ordinum ciues decessu ipsius indoluerint. Huius loco sex alij in Societatem accepti sunt. Ministeriorum nostrorum fructus, ut aliàs præclare constitit, è multis dumtaxat pauca attingemus. Explicuerat pro concione sacerdos noster, qua pietate publicā ac solennem supplicationem prosequi conueniret. ita permotus est nobilis militiæ Præfectus, ut & ipse & conquesti ab eo quatuor socij ciliciis & faccis cooperti, pedibus nudis, ardentem singuli facem gestantes, circum totam hanc urbem, omnibus admirantibus, SS. Eucharistiam, nouo prorsus exemplo, antecederent. Ab hæresum corruptelis multi reducti sunt; vnus & triginta numerantur. Inter hos par coniugum, qui pluribus annis non à Deo solum & Ecclesia, sed etiam inter sese grauissimè dissenserant. qui vna nostrorum operā triplici incommodo liberati, post perceptum Confirmationis Sacramentum, magna animi constantia lætitiæque Pœnitentiæ & corporis Dominici mysteria frequentare pergunt. Alia in his virgo fuit annos nata vicesenos quinos, sola pudicitie cura probabilis, ceterum psalteria & vanitati supra modum addicta. Hæc Anabaptistarum orgiis se immiscuerat: sed concione peracta cum in illorum impiorum flagitia consentire nollet, virgis crudeliter cæsa, illibato tamen pudore euasit. Ergo se in Calvinistarum

rum conuenticula nihilo sanctiora immisit : sed eorum quoque perfidam nequitiam, Deo dante, intelligens, saniora consilia respicere cœpit, & ad sacerdotem nostrum, cui omnes animæ sinus liberè sincereque explicaret, adire. Enimverò hîc se versipellis dæmon omni arte opponere, nunc speciem adolescentis cithara canentis assumere, nunc viri maturioris, nunc terrificos vultus monstrososque induere, ut eam à confitendi proposito abduceret. Sed triumphavit inuicta diuinæ gratiæ vis, Patris nostri operâ Deo & Ecclesiæ restitutam, ut se castitatis voto obstringeret, impulit. Extractus fuit è clancularia concione factionis hæreticæ magistellus Consulum vigilantia. De huius pestilentissimis libris cum senatus haberetur, quid fieri placeret; censuit melior pars eos non aliis, quàm nostro Collegio deberi, cuius potissimum præsidio & labore huiusmodi pestes ab hac republica propulsantur. Quam laudem non semel Societati deberi senatus vniuersi princeps ingenuè prædicauit. Delecti ergo ex optimatum numero, qui huic senatusconsulto ut fieret satis, curarent. & hi non modò codices ad nos detulerunt: sed etiam lauto nos prandio, quod ad Collegium liberaliter miserant, recrearunt. Edocti viri nobiles feminæque, ut inter ipsa cum hæreticis conuiuia à carnibus abstinentiam, & indicta ieiunia sanctè casteque obseruent. Catecheses hoc anno supra alios emicuerunt & frequentia maiore & celebritate. Interfuere maximo numero & fructu pueri, quos ab ignotis parentibus expositos è publico senatus alit: qui per catechesim varias precandi formulas edocti, non semel fixis genibus orare deprehensi sunt eo tempore, quod lussibus aliàs tribuebant. Idem & Pœnitentiæ Sacramentum frequentare singulis mēsis cœperunt.

Izum

Itum quoque ad carceres bono proventu. Adolescens domi suæ nobilis, sui familiæque suæ immemor, flagitium admiserat, ob quod capitis reus agebatur. is ipsa morte infamiam grauiorem ducebat; nec de morte piè christianeque obeunda prius vt cogitaret adduci potuit, quàm à nostro sacerdote commonitus & expiatus, humana omnia cum ingenti omnium admiratione & approbatione, salutis suæ posthabuit. Ea res præbuit occasionem senatui, quàm præclarè de zelo nostrorum & industria sentiret, identidem contestandi. Facinorosi quatuor in opido vicino facinora sua capite luere debebant, hæretica labe infecti omnes: qui pariter nostro labore Catholicæ Ecclesiæ manus dedere. Horum vnus ceruicem carnicifici præbens, Pater, inquit, inuocandamne mihi censes Virginem matrem? Omnino, ait noster. Age igitur, sancta Mater, propitium mihi obsecro præbe filiū. Qua in deprecatione caput in terram deiectum. Alter etiam tanta cum pietate supremum ictum excepit, vt caput humi cadens in læuam aurem se vertere, fixis oculis cælum intueri, ac labra ad nomen I E S V conformare visum sit. Aliis quoque compluribus nostrorum opera perutilis fuit. Immanem iniuriam cuius quidam honestus acceperat; quam tamen Patris nostri precibus lubens volens condonauit. Ad patientiam instructæ, & ad tolerandam coniugum sæuitiam feminae, quæ fugam & violentam mortem meditabantur. Quædam ob diras mariti imprecationes propè ad insaniam acta remedium à confellore accepit. nec abiit inultus dirus execrator; sed tæda elephantiasis illuue deformatus, docuit suo malo reliquos mortales, castum seruare os, bonaque verba dicere. Cerea quoque agni Dei imagine desperabundi ad saniolem mentem, & parturientes

tes ad feliciorum partem se adductos lætantur. Scholæ & lecta iuuentute & copiosa egregiè florent. In hac eximia Sodalitas Annuntiata Virginitatis, è qua ad varia Religiosorum cœnobia multi transiere. Postridie Dominicæ in Quinquagesima supplicantium ritu itum ad septem præcipuas vrbis ecclesias. Feria in super sexta, toto Cinerum ieiuniorum tempore lugubri cantu Litanias nominis IESU & psalmum Miserere concinuerunt. Eam rem cum ad pietatem promouendam in ciuibus valere plurimum intelligeremus, tacitè id postulante Serenissimo Coadiutore, à Dominica passionis quotidie usurpauimus. Hebdomada itè sacratiore Officia nocturna in oratorio Sodalitatis recitata sunt, intercinente opportunis locis choro. Sub exitum interuenere quidam sacris recti, pedibus nudis, qui se ad exemplum pœnitentium diuerberarunt insolito his locis spectaculo. Quo ita delectatus fuit Illustrissimus Nuntius Apostolicus, ut sibi eo vitæ sensum prorogari fateretur: qui omnibus solemnioribus congregationibus interesse voluit. Ad hoc autem pietatis exercitium suo exemplo multorum prouocarunt duo è familia Serenissimi Principis Coadiutoris, qui aculeatis flagellis ante summam aram in templo nostro, cum psalmus Miserere decantaretur, se dilacerarunt.

Eiusdem Serenissimi Principis rogatu, missus est sacerdos cum socio Nouesium: cuius aduentu & præsentia excitatos Ecclesiasticorum animos, ciues professi sunt. Nam & frequentes habuere ad populum conciones, quæ raræ fuerant antea, & frequentius diuinis mysteriis operati sunt. Pueros quoque magister seriò suos admonuit, alios mores induerent, modestiam in templo seruarent, neque ut antea nisi expleto sacrificio diffu-

- gerent,

gerent, adesse enim Iesuitas, qui suis discipulis hæc nullo modo permetterent. Laboratum consuetis nostræ Societatis ministeriis fructu non modico. Præua consuetudine inoluerat, ut inter Missarum solemnia opificum famuli, efferaque iuuentus in cæmeterio, ipsoque adeò templi vestibulo mirè insollescerent: at operâ nostri sacerdotis, auctoritate senatus sublatum est. Emolliti quorum hætenus genua obriguerant, & supplices diuinæ mysteriorum actioni intersint effectum, ne, ut consuetudo præua obtinuerat, ante finem sacrorum templo excedant. Femina nocturnis spectris mirè exagitata, à cacodæmone obsessa putabatur; adeò ut ne à tribus quidem viris contineri posset: sed beneficio agni sacrati, ac Confessionis & Eucharistiæ Sacramentis sanitati integræ restituta est. Egregia quoque opera constitit in virgines mobiles S. Quirini Canonicas, quarum nonnullæ in rebus fidei instructæ, & ad frequentiores Christi corporis perceptionem pietatemque excitatæ sunt. Antistita æquè nobilis Merensis cœnobij, cum suis virginibus Nouesium se contulit, ut generali confessione labes animi sui emacularent. Frequentior etiam concionis usus introductus. Ipso natali Christi die ad confessionem communionemque præiære Consules & Senatores plerique exemplo nouo, quos bonus ciuium numerus consecutus est. Paschatis festo vniuersus Senatus è manu nostri sacerdotis SS Eucharistia refici voluit. Ac fuere qui non modò Christi beatæque Virginis sacris diebus, verum etiam quolibet mense, adeoque sæpius diuino pabulo se reficerent, stupefcentibus rei nouitatem & insolentiam plerisque. Quo autem nos amore prosequatur populus, sæpe ostendit. Nam licet perpetuis belli vastitatisque cladibus vehementer afflictus

fit, beneuolum tamen erga nos animum, tum misericordiæ operibus ac eleëmofynis, tum ab hæreticorum calumniis vindicatione declarauit. Hæreticus erat, qui cùm in aliis, tum etiam in hoc calumniabatur, quòd sibi olim Catholico confitenti absolutio denegata esset. eius improbitatem ciuis Catholicus egregiè repressit. Qui hæc inter cætera: An tu nescius, inquit, bone vir, olim te combibonibus eam causam narraffe, quòd centū aureos, quos malè pepereras, restituere nolles? I nunc & furtum tuum potiùs alleges, quàm calumniâ Patres appetas. In discessu denique nostrorum fuere non pauci, quī cùm antè in mœrore ob nostrorum aduentum fuissent, commutato in amorem odio, grauiter dolerent.

Collegium Treuirensè.

QVOD nostris hominibus primum & antiquissimum esse debet, id præcipuè curatum hoc anno est, vt omnes suæ proximorumque saluti & perfectioni promouendæ, sancta animorum consensione pro suo quisque munere constanter inuigilarent: cuius vigiliæ fructus, non modò ad confertissimam in nostris concionibus & catechismis multitudinem; sed maximè ad religiosa cœnobìa emanauit: in quibus ad sui instituti sanctitatem agnoscendam & adamandam, adiuti complures atque confirmati fuerunt. In celebri virginum monasterio disciplinæ religiosæ, ac præsertim votiux paupertatis integritati, consultum est optimè: quando Reuerendissimus Archiepiscopus, propter summam inter visitandum difficultatem, priusquam ad Superioris electionem veniretur, voluit, vt à nostro cōfessiones omnium audirentur, & ad cœtum vniuersum exhortationes

nes oportunæ fierent. Inter varios qui se spiritua-
libus exercitiis excoluerunt, præcipui diuersarum
fuerunt familiarum Religiosi. Eorum vnus mona-
sterij regendi cura liberatus, à sui Ordinis Gene-
rali coram impetrarat, vt vitæ religiosius in poste-
rum instituendæ apud nos initium sibi facere li-
ceret. quod cum ultra spem ad votum ei cessisset,
fratribus suis ad idem experiendum auctor &
hortator esse voluit. Ereptus error qui aliquos de
referenda gratia sollicitos, ab huiusmodi nostro-
rum officio requirendo impediabat. Nos enim ni-
hil remunerationis accepturos integris Cœnobi-
tarum & Canonicorum Collegiis planè perscrip-
simus. Carthusianus Ordinis defector, & plures
annos apud sectarios verbi Minister, meditationi-
bus iisdem apud nos exercitus, rescissa, quam
interim veluti cum vxore contraxerat, sacrilega
copula, ipse Ordini, ipsi Ordo restitutus est. Ea-
dem hac medicina sanatus est adolescens, cuius
ex perturbatione mala maxima, atque adeò par-
ricidia timebantur. plurimum verò aliter vel odia
restituta, vel ne summi viri dissiderent odiis, sini-
stræ aliorum de aliis opiniones euulsæ. Coniuges
qui per dissidium, & absentiam diuturnam, vtri-
que mala fide ad alias nuptias transferant, abdicatis
adulteris, in mutuam gratiam & societatem
restituti sunt. Obstinauerat Prælatum quendam
vitæ præsentis amor, vt in graui morbo nullam de
extremis mentionem admitteret. is à nostro tan-
dem vt salutaribus Sacramentis vti vellet, emolli-
tus, & præstitit officium, & liberalem Collegio
eleëmofynam moriens reliquit. E ministris huius
diœcesis quidam valdè honoratus mox de infi-
deli bonorum administratione reus factus, & pu-
blico suspendio damnatus, à nostris ad curam ani-
mæ traductus est, adeò vt ignominiosissimam

mortem suorum delictorum pœnam, animo libentius subierit, quàm vitam, si ultro condonaretur, acceptauisset. Pœnitentium, ut assolet, maximus numerus fuit, qui & in opidis vicinis, non domi solum atque in templo, sed per compita & agros confessorium secuti sollicitarunt. multis post expurgatam confessione mentem, corporis sanitas, quam penè desperauerant, non sine magna admiratione & gaudio rediit. Ab insania hæreticorum aliqui reuocati; alij vacillantes in fide confirmati; libri pestilentes dominis libentibus erepti. Quidam quòd septennium Catholicus durare inter blasphemos hæreticos, B. Virginis præsidio fert acceptum, cui quotidie, quam in nostris scholis magister orationem olim commendarat, sedulò recitauerit. E Sodalitio Virginis eiusdem duo Societatem nostram complexi sunt: tres in Carthusiam, tres item in alia Religiosorum monasteria se incluserunt. Feruet in omnibus se edomandi, & proximis benefaciendi studium. Vnde cilicia verberationesque crebrò usurpatæ, pauperum agrotorumque solatia, honoratissimi cuiusque demissio maxima. Pridie Natalis Domini post breuem in oratorio de Saluatoris amore & humilitate sermonem, Præfectus eximia pietate sacerdos, ut illud exemplum imitaretur, positus humi genibus, opus aliquod pium, quod exequeretur, imperari sibi petiit. Quem reliqui facto illo piè commoti, certatim sequebantur, & egregia sanè virtutum illarum documenta in nosocomiis præsertim, ediderunt. Sanctioris autem hebdomadæ præcipuas ferias hunc in modum celebrarunt. Quarta feria bini incedentes templa obiuerunt, atque in singulis statos psalmos & Litanias, præeunte Præfecto pro necessitatibus Ecclesiæ recitantes, valdè pietatem populi accenderunt. Fe-

ria quinta cœnæ Dominicæ typus quidam exhibitus est, quando duodecim è Sodalitio delectis pauperibus epulum præbuerunt apparatissimo loco, & mensa argentea supellectili instructa. Ministrabant præcipui quique Philosophorum ac Theologorum, qui vsque ad lances abluendas, magna se spiritus alacritate submittebant. Ipse verò magnificus Vniuersitatis Rector Doctor S. Theologiæ cœnatis illis pedes lauit, & eleëmofyna pecuniaria singulos perliberaliter donauit. Feria sexta obscurato peripetasinatis oratorio Sodalitatis, duodecim horis comprecationes ac meditationes, aliaque pietatis exercitamenta continuauerunt. Porro cæterorum etiam discipulorum cum modestia & pietate iuncta sedulitas, non minimum labores magistrorū solatur. Reperendissimo nostro Principi à consecratione recenti Iosephus eductus è carcere, datus est. comprobarunt actionem spectantium lacrymæ, & eiusdem in nos Principis Electoris pluribus argumentis testata beneuolentia. Nec defuit nobis aliorum quoque liberalis humanitas, qui ferè quingentorum coronatorum eleëmofyna quàm oportune Collegium subleuarint. Ciuium denique summorum atque infimorum propensus nimis amor paruit, cum pridie S. Andreæ nocte concubia domum Collegij improviso casu incendium occupauit. Superantibus enim flammis, cum ædes contiguæ, cum tota Collegij annona pro desperatis haberentur, tantopere tamen illi allaborarunt, ut quæ pars prima inarserat, etsi tota, sola tamen in medio absumpta in seipsam conciderit. Mirum in tanta ciuitatis totius concursatione, nullius aut petulantius aut importunius auditum esse verbum: quin potius de præsentī, ut apparebat, egestate nostra dolor eos concusserat, & de in-

sperato exitu nobis deinde amicissimè gratulabantur.

Domus Probationis Treuirensis.

TIRONVM hoc tempore numerus longè maior, quàm antehac vnquam, quorum viginti hoc anno accesserunt. In his, reliquos vt præteream, vnus memorabili pertinacia parentem diu multumque sibi reluctantem fregit ac superauit. Ille namque filij odoratus de Ordine nostro incundo consilium, vsque ad eò impedire ipsum, & auertere à proposito molitus est, vt certos viros magistratu & auctoritate insignes ad prouinciæ Præpositum allegarit, qui eius nomine vrgerent, ne filio in Societatem aditus per nos pateret. Morem gessit R. P. Prouincialis hominis non tam pio quàm perturbato animo. Verùm hic adolescens non leui percussus tristitia, animum sumpsit tamen, ratus iam sibi vel maximè debellandum esse aduersarium. Neque antè ab oppugnando parente destitit, quàm precibus, lacrymis, æquabili-que constantia expugnarit. Siquidem is filij captus fortitudine & perseuerantia, eum libens volensque Societati tandem obtulit. Bis hoc anno quaqua uersum per omnem hanc propè diœcesin est more Apostolico ex obedientia discursum. Catechismi passim in templis opidorum vicorumque, & viis publicis traditi; conciones habitæ; aures præbitæ confessionibus magna omnium voluntate pari-que fructu. Mirum apud quosdam alioqui Catholicos ita pietatem refrixisse, vt sacra communio etiam in natali Domini vsum in vulgus ampliùs non habuerit. Eam rem Parochi quidam verterunt in excusationem cur nostros vel excluderent, vel ægrè admitterent. Explicatum itaque

itaque quantum momentum habeat ad auitam
reuocandam integritatem crebra peccatorum
exomologesis, corporisq̃ue Dominici perceptio.
Et sanè vno in loco etsi id persuaderi Parochò
non potuerit, nimirum isthuc homines reduci
posse; is tamen cùm pro concione argumentum
hoc tractari audiret, notaretq̃ue ex motu populi
inclinatam voluntatem; non se tenuit, quin co-
ram omnibus ad concionantem accederet, duosq̃-
q̃ue certos dies proclamari iuberet, quibus con-
fessionis Sacramentum frequentaretur. Factum
igitur pluribus in locis, vt præter consuetudinem
eo tempore nostrorum hortatu, insigni numero
sacram synaxin vulgus obiret. Abstinerat qui-
dem sedecim annis ab omni Sacramentorum vsu:
is ad mentem saniozem adductus est, tantamq̃ue
cepit animo voluptatem, vt prædium quadrin-
gentis æstimatum daleris, Societatis nostræ vsi-
bus in grati animi significationem perpetuò velleret
dicare. Donationem consultò nostri recusarunt,
auctoresq̃; homini fuerunt, vt certam pecuniam
instaurando collapsò eius loci hospitali Eccle-
siæq̃ue sartis tectis conseruâdis impenderit. Alius
non contentus proprium animum peccatorum
sordibus eluisse, adducere alios gestiebat: & cùm
primo aditu à peregrinis istac transeuntibus id
non impetraret, nixus in terram genibus tamdiu
defatigauit homines rogitando, dum illos ad con-
fitedum sacerdoti nostro induceret. Catechismo-
rum in his excursionibus fructus is fuit. Complu-
ribus in locis mira ignoratio efformandi crucis
signum, præcipuorumq̃ue Christianæ fidei my-
steriorum, per hoc charitatis officium, magna ex
parte discussa est. Quodam in loco in quem plu-
rimi vtriusque sexus conuenerant, commixti par-
uulis adulti, cùm sub catechismi initium ex pie-

tate genua submisissent, surgere priusquam finis esset, cum hora amplius duraret, sapius commo-
niti noluerunt. tantusque fuit discendi amor, ut
cum catechista formando crucem præiret, eum
æmularentur omnes, neque puderet canos addi-
scere ætate extrema, quod neglexissent prima. Vbi
enituit cuiusdam nobilis virginis ardor maturæ
annis, dum crucis signum una cum aliis effingeret,
atque identidem perquireret ab affecla num
rectè ad nostram doctrinam crucem efformaret.
Iucundum piumque præ aliis præbebat spectacu-
lum cubitalis puerulus, qui crucis signum supra
ætatem in se dextrè depingere non erat conten-
tus; sed ut alios seduplo & annis & corpore maio-
res, at tardiores, doceret, toto corpore animoque
connitebatur. quod non pertingebat manus bre-
uior, eò vox acutior intentiorque ignavos trahe-
bat. Cuius nifum mirantes adultiores, felicitatem
paruulorum magnis vocibus deprædicabāt, suam
inscitiam cum gemitu detestātes. Vtinam, aiebāt,
taliū Doctorum copiam frequentiore Deum
in posterum nobis submittat! O perdita, inquie-
bat sexagenarius dolens, pueritiæ meæ, imò to-
tius ætatis tempora, decalogum qui necdum per-
didicerim, nec qui se ad docendum obtulerit, in-
uenerim. Per pagum quemdam alium cum tene-
retur iter, simulque reperirentur in via colluden-
tes pueri, cœptus in illis catechismus est. res no-
ua; magna subito confluit multitudo utriusque
& ætatis & sexus. primum risu, postea non me-
diocri affecta est admiratione. Nam ad explica-
tionem mysteriorum signi crucis, decem præce-
ptorum, mira attentio. Circa quintum præceptum
cum ebrietatis prauitas attingeretur, non sulti-
nuit quidam, quin erumperet in clamorem: Itane
verò, peccatum sit ebrietas? an non omnes, vinum
cum

cum voluptate hauriunt, & quorsum tam nobile donum à Deo tributum? Arrectis auribus multitudo responsionem catechistæ expectat. Tum ille, Vinum hibernere peccatum nullum est, quippe isthuc à Deo concessum hominibus. at vino abuti, eoque inebriari, flagitium, quod cælum hominibus occludat. Claram esse doctrinam Apostoli ebriosos regnum Dei non possessuros. Obmutuit interpellator, didicitque minus se tribulibus suis dictum comprobasse. Itum præterea in pagorum opidorumque scholas, tradita doctrina Christiana pueris, eiusque docendæ ratio præscripta didascalis. Conciones etiam fructu passim non caruerunt. Præstitutis ab Ecclesia diebus in quadam parochia sacram Missam non audiebant integram; sed habita sub medium sacrum concione, effusa turba sese abripiébant. cum explicasset ex suggesto noster integri sacri audiendi utilitatem & necessitatem, ante benedictionem sacerdotis tum ex templo vix abiit quisquam. Alibi explicata SS. Eucharistiæ veritas, recteque eam sub altera tantum specie sumi, quosdam in integrâ cum Ecclesia gratiam reposuit, quosdam, ut non obscure constitit, confirmavit. Tum explicata ritè confitendi ratione, etsi iam antè confessi essent, non tamen animo suo putabant factum satis, nî iuxta præscriptum modum denuò se expiandos offerrent nostris. Haud minus utilis fuit familiaris nostrorum, consuetudo. Pellici consuêrat quidam. eam ad sacerdotis nostri sermonem domo exturbavit. Alius non minus ad prauitatem abiectus, lenocinium abs se repulit; simulque Biblia hæreticorum fraude corrupta, illicò minutim dilaceravit. Peruersus fuit nonnullis in locis, cæteroqui Catholicis, mos, ut nempe famuli & ancillæ Catholicis parêtibus oriundi in

vicinorum hæreticorum essent famulatu: persuasum pluribus ut Catholicis dominis deinceps operam suam locent, neque conciones unquam hæreticas audiant. Ut verò ea voluntas sit firmior, actum cum Magistratu, obtentumque huic ut morbo præsens & idoneum antidotum adhibeatur. Odia complurium sublata sunt. Perquam acerbis duo animarum curatores inter se distrahebantur animis, eoque processerant, ut pro concione palam mutuis sese conuitiis proscinderent: ij ad æquitatem reducti sunt. Abductus non nemo à superstitiosa prece, quam super morbo pectore recitare consueverat, usurpare ut amplius noller. Denique nullo ex loco abiuerunt nostri, quin magnum sui desiderium reliquerint; gratiamque illis conciliauit, quòd ostiatium victum emendicarint, publico sumptu apparata cõuiuia renuentes. Atque ut horum pleraque per veteranos acta; tironum tamen nec animus, nec opera desiderata est: quorum cum primis in eo eluxit studium, ut præclaram de se ipsis victoriam reportarent. Tantum verò abest, ut profectionum laboribus variisque incommodis, quibus probatur interdum, frangantur; ut iis etiam veluti stimulis excitati alacrius in via Domini progrediantur, imò sic obuiis ea vlnis excipiunt, ut maiora non rarò expectant & exoptent. Tantis scilicet eorum animi gaudiis perfunduntur, ut neque pro incommodis hæc ipsa numerent; sed tanquam Deo digna munuscula exosculentur. ea autem vicissitudine, quæ diuina bonitas est, aduersa prosperis, læta tristibus commiscentur, ut sese filiorum instar iam à Deo demulceri, & ad ardua quæque stimulari apertè senserint. Quos enim peregrinos aliquando vix tecto primum atque alloquio quidam dignabantur, eos deinde liberaliter acceptos ægerimè dimitte-

diinittebant. Cachinnis etiam probè vexatos, cum iis nil moueri aduerterent, tum demùm famelicos primùm quidem officiis, deinde abeuntes eleëmofynis & honoribus sunt prosecuti. Quid multa? bono Societatis vbique relicto odore, copiosum ex dictis itineribus fructum nostri retulerunt. Quæ res fecit fauoribus vt alij atque auxilio, alij fortunis subinde suis domesticam subleuarint egestatem. Prolixa inprimis Canonici Argentinenſis enituit in nos munificentia, qui mille propè aureos ad annuos census comparandos benignè contulit. Doceri demùm hoc anno cœptus est catechiſmus in Cathedralis Eccleſiæ ſchola, & exceptus tanta puerorum auiditate, vt iam nunc præuidere ſint viſi, quid venientibus annis hæc res ſit emolumenti allatura ad ſalutem. audias eos iam uſurpare quædam, quæ à catechiſta perceperunt, eaque in ebriofos, cæterosque vicioſos ita teruenter & liberè declamitare; vt ruborem iis quaſi quidam morum cenſores, & nequitia vindices incutiant.

Collegium Moguntinum.

Ex hoc Collegio morbis tentati per hunc annum quidam; vnus poſt diuturnum cum iis conſlictum ſuccubuit P. Ioannes Mockingius Belga. annum ætatis ſextum & trigefimum agebat; inſigni in Deum religione, in Superiores obſeruantia, in proximum zelo & charitate: quam extremis his annis necdum ſacerdotio initiatus, quotieſcunque litterariis ſtudiis tempus aliquod cum bona Superiorum venia eripere potuit, catecheſi pueris ruſticisque tradenda, viſendis incarceratis, ſolandis in xenodochio ægris, afflictiſque iuuandis, cum magna ædificatione noſtrorum
externo-

externorumque declaravit. Excessit omnibus Sacramentis munitus, relicto singulari humilitatis, obedientiæ & patientiæ exemplo. Qui sani superstitesque mansere, muneri quoque suo non defuerunt. conciones domi forisque, & variæ catecheses continuatæ; quarum beneficio perfectum ut non pauci desertis sectariorum synagogis ad Catholicæ Ecclesiæ gremium commigrarint, minimum viceni. Sacerdos acidulæ haustu corpus curaturus, occasione diuturnioris moræ rusticanis hominibus rationem manè vesperi que & super mensam precandi verbo exemploque tradidit. Rudimenta fidei distributis catechismis insculpsit, eos qui è memoria didicissent rosarii donavit, quæ publicè deinde gestare non dubitarunt. unde secutus est hominum concursus rosaria efflagitantium oblati etiam munusculis suorum fructuum: quæ cum Pater nonnisi pretio coempta admitteret, & nihilominus rosaria liberaliter dispensaret, vehementer simplices homines mirari cœperunt. Iisdem auctor fuit ut perversa iurandi & blasphemandi consuetudine abstinere, ac etiam deinceps se mutuò commonefacerent, si cui impium aliquod verbum excidisset. Persuasit autem non alia criminis exaggeratione, quàm affirmando se libenter quamque blasphemiam denario ostiatim emendicato redempturum. Tandem discedentem multis lacrymis sunt prosecuti. Tres alij de nostris ad duo monasteria longius posita animi à studiorum contentione relaxandi causâ amandari. in utroque omnium penè monachorum confessiones, & nonnullas generales audierunt cum magna ipsorum consolatione. Rerum spiritualium domi nostræ commentationi solito plures hoc anno operam dedere. Iam in carceribus crebrò visendis & no-

sodo-

fodochiis nostri industriam cum maximo fructu
 explicuerunt: tum quòd eorum locorum Præfe-
 ctis auctores fuerunt, vt honestiùs miserabiles
 homines in iis, quæ ad victum cultumque corpo-
 ris pertinent haberentur; tum quòd effecerunt vt
 plurimi praua doctrina horum temporum repu-
 diata, in rectam reuocarentur viam. Certè ab hæ-
 resi absolutos numerarunt omnino quatuor su-
 pra viginti. Nullos verò antè de vitæ statione mi-
 grare passi sunt, quàm cõfessione sincera superio-
 ris vitæ peccata expiasset, & sacro Christi corpore
 sumpto se communiissent. Atq; ex horum nume-
 ro plurimi extitere, quinunquam, alij qui tribus,
 octo, viginti, triginta annis errata sua non dete-
 xerant. Plerique patientis & industrij sacerdotis
 operâ valdè indigebant. Miseris morte damnatis
 præclarè subuentum, quin & illis quorum fœda
 sanies membra depasta alterius sacerdotis aditum
 excluderat. Id quoque sedulò prouisum vt impu-
 ritatis occasiones, tum aliunde, tum à valetudina-
 rio submouerentur, & castitati multorum con-
 cordiæque consultum est. Pauper quidam & nu-
 dus in xenodochio ad confessionem faciendam
 factus est se sola vestium impetrandarum spe in-
 ductum: at vbi hora accipiendarum vestium ad-
 uenit, in lethalem febrem relapsus est. hoc casu
 confternatus palàm affirmat se reticuisse in con-
 fessione scelus multis non ignotum, spondet se
 postera luce exomologesi iteraturum. continuò
 à febre liberatur, atque integræ paulo pòst inco-
 lunitati restituitur. Puella iudicum sententiis
 neci addicta erat, & in profluentem sequenti die
 demergenda. vocatur sacerdos noster vt animum
 turbatæ comparet ad communionem. Nihil nec
 monitis nec precibus proficit. Interea carcerem
 ingrediuntur sacerdotes cum sacrosancta Eucha-
 ristia;

iistia; illa fuga se protipit in proximum cubiculum. ancipites hærent omnes quid facto sit opus in tanta feminæ obstinatione. Placet Patri iteratò illam aggredi, impetratque tandem, vt saltem pro se fundi preces coram sanctissimo Sacramento velit. omnes (confluxerant enim vicini) in genua procidunt, & Patre vulgari lingua præeunte Litánias recitant: quarum vi fracta, cum imminuta diu constitisset, tandem se in genua stillantibus per genas lacryinis demisit. Finita demùm comprecatione, itòrum eam noster benignè percunctatus est, velítne se tandem Deo & hominibus conciliare? cumque assensisset, ritè confessa est, & cælesti viatico ad mortem animata. Scholæ hoc anno non minùs quàm aliàs effloruerunt. numerus octingentesimum attingit, in quibus litterario studio non cessere virtutis veræque pietatis exercitationes; sed ita vt cum primis eminuerint in Partheniis Angelicisq; Sodalibus. Nam vt ab vno exemplo æstimentur cætera, cum initio Quadragessimæ, intellexissent ipsorum preces & pia opera à R. P. N. Generali postulari; omnes se quàm libenter & liberaliter obtulere, ac præter ea quæ sibi quisque priuatim facienda delegit, omnes communiter quaque hebdomade quaternis diebus Litánias in oratorio suo recitarunt; aut musico concètu decantato quinquagenario psalmo, prælata cruce nunc duodeni, nunc viceni, corpora sua duobus per hebdomadam diebus diuerberarunt. Huic comuni omnium Sodalium studio id amplius conuictores nostri adiecerunt, quòd publica illa in se animaduersione non contenti, quaque feria sexta, & per sacram hebdomadam quotidie in carnem suam delæxuerint. Quorum & illa propria laus est, quòd omnes nomen Sodalitati dederint, quòd octauo quoque die ad pedes
sacerdo-

sacerdotis accidunt, plurimi quoque sacræ mensæ accumbant, quòd profestis B. Virginis feriis ieiunio, ciliciis & disciplinis ad cõmunionem se comparent. Sodalis quidam à parente cogebatur nauigare in Angliam, vt ibi mercaturæ faciendæ exerceretur: verum ille ne fidei & pietatis naufragium faceret, maluit omnium fortunarũ, quas à patre satis copioso expectabat, ancipitem aleam iacere. Itaque petito à Sodalitate testimonio longè gentium abiit, tantillum doctrinæ in paupertate collecturus, quantum satis sit aliquando ad rusticanos homines pietate Christiana imbuedos. Quatuor alij Sodales sæculo prorsus contempto vitæ religiosæ institutum sunt complexi. Et quia scholarum hic prouentus, addam & illud scholasticum, puellares nimirum vulgaris linguæ scholas à nostris Patribus subinde interuisas, effectumque vt statis diebus omnes puellæ, ordine ad templum nostrum confessionis instituendæ causa emitterentur.

Collegium Herbipolense.

Ad conciones solito maiores concursus facti, magni existunt animorum motus, & affectus incitati testes, crebræ flunt lacrymæ; occupant tempus & loca, quin è longinquis aduolant fide non sani, mirumque sine strepitu, motuque corporis agunt silentium. Hinc libri vetiti velin profluentem Mænum abiectioni, vel ad nos allati. Sacramenta salutariter frequentata. Confitentes in templo nostro ad Pascha, quot nunquam aliàs, adfuere eo numero, vt premerent; ea constantia, vt sex ipsis horis expectarent. Quare qui epulo tunc adfuere cælesti, numerati sunt bis mille & ferè quadringenti. Hæresis & errores crepti compluribus,

pluribus, nominatim quatuor & viginti, in quibus aliquot conuerſiones haud vulgares. Mulier vidua quæ hîc diu inter Catholicos verſata, religionem animi ſui prauo iudicio poſtponebat, ſcelus rata ſe ſuſcepturam, ſi Catholicam doctrinam admitteret: at vbi crudelis & impij filij cruentas experta manus ſex vulneribus confixa iacuit, & benignè ſacerdotem noſtrum audiuit, & acta totius vitæ dolenter expoſuit, parata ſacrum accipere viaticum, ſi non prohiberet ſaucij corporis habitus. Deſtinatus erat opido cuidam Franconiæ magiſter erudiendæ iuuentutis, qui loca diuerſa peruagatus hæreſim colebat Lutheranam. Is huc ad nos Catholici ſpecimen adferens, cùm omnia ſibi facilia etiam in priſtino manenti errore duceret; credidit demùm condonari aut remitti nihil poſſe, niſi grauiora crimina recognoſceret, ſuiq; exinde accuſator, pro contractis in vita noxis ſatisfaceret. Fractio igitur timore dedit manus, ſidemq; profeſſus pœnitentiæ ac ſacræ communionis particeps effectus eſt. Alius ad nos adoleſcens Gallus Heidelberga venit. Is Miniſtro Geneuenſi natus, & illa perfidia imbutus, vt petebat, Catholica fide inſtitutus eſt: cuius cùm in ſceſſu capita reuolueret, narrabat vigilantibus ſibi obſeruatam imaginem cuiuſpiam de noſtris, iſthinc illicò faceſſere & excedere domo iubentis. nihilo tamen ille ſegnior palàm omnia peregit, hæreſim eiurauit, vitam præteritam expiauit, ſuæq; voluntatis chirographum domi penes nos reliquit. Rara Dei prouidentia in facinoroſi rei ſalute diſpenſanda enituit. Captiuus is agebat in hæretico pago, vbi ius patronatus penes noſtræ religionis hoſtem, arbitrium vitæ neciſq; penes viros nobiles, in quibus vnus tantùm Catholicus. Inhabitabant infelici animæ lupi rapaces, & iuris retinendi ſtudio

studio patronus non videbatur commissurus, ut exciuso Lutherano Ministro reus à Catholico deduceretur. Audendum tamen aliquid ratus vir ille nobilis pro salute proximi, bona subditorum pace, nostrum sacerdotem euocauit: qui vbi affuit, reum offendit obstinatum & inflexibilem, qui nihil rerum diuinarum aut nosset ipse, aut addiscere vellet. vbi igitur multa, sed incassum tentata, velut effusis iam omnibus remediis, sacerdos noster ad reditum viæ se dabat. Cum ecce tibi opitulante loci Prætor, quamlibet Lutherano, ac suadente ut sacerdoti bene monenti aures accommodaret, reuocari nostrum, & intendere dictis voluit, subitoque pectus illud ferreum gratiæ celestis ope, ita illiquefactum est, ut animum exhiberet doctrinæ capacem, emollesceret ad vitæ flagitiosæ detestationem, & aptam denique præberet sedem corpori Dominico, quod clam sacerdos noster importarat, excipiendo. Hinc tanta moriendi fiducia, ut mitiore oblata pœna, atrocissimam non recusaret, grauiorem subire paratus, modò saluam inde referret animam. Spectaculum id erat sanè eo loci insolitum, nempe reum educi comite presbytero Crucifixum exhibente, imò palàm ibi in hostico nostrum cohortari, accendere, nec sacerdotem reo deesse Catholicum, nec reum deesse sibi. Ne tamen Lutheranos spiritus concessisse de suo iure quippiam diceres, tribus adductis se nequioribus Minister in corona astitit, differentem nostrum vnà audiit, & abduci discipulos sibi haud dubiè tacitus ingemuit. Catechesis rudium per nosocomia & varios pagos magno emolumento dispersa. Enituit in his Rabini Hebraicę linguæ callentissimi institutio, qui publicè deinde salutaribus aquis lustratus est, tum senis etiam sexagenarij, qui Sacramentum

præter baptismum, nullum in omni vita frequen-
tarat; sed ne precationem Dominicam quidem
vnquam didicerat. Is à domino suo, cuius do-
micilium non longè abest Herbipoli, huc ad nos
missus, vt rectè confitendi & communicandi ra-
tionem eruditus Christiani nomen & locum im-
pleret. Vbi nostris affuit, tanto cælestis magiste-
rij sensu perfusus est, vt quæ catechista præcepis-
set, breuî comprehenderet omnia, lacrymis pro-
fusus caliginem pristinam damnavet, deniq; exo-
mologesi & synaxi habilis, vtramque gustu & lu-
mine pietatis tanto obiret, vt domum reuersus
dominis fletum exprimeret. Dies iam eum per-
hibent noctesque ducere precando. Contigerat
huic eidem seni ante paucos annos, vt inter tre-
menda mysteria, dum hostiam sublimem tollit
sacerdos, aspiceret eius in manibus puerum ful-
gentibus oculis ac fixis se intuentem. Quod vi-
sum inde languor grauissimus excepit, ex quo ta-
men paulò post conualuit. Quibusdam nec opi-
nantibus mortē minimè dubiam prædixit. Aditi
leprosi non rarò, sæpius nosocomia; eo animarum
prouentu, qualem iam in Moguntino Collegio
commemorauimus. Exercitiis spiritualibus ex-
culti sex: in iis duo animum Societati adiecerūt,
& vir nobilis in fide Catholica, quam recens ac-
ceperat, confirmatus: cuius in religione constitit
ea magnitudo animi, vt liberos à matre hæretica
vi ac arte auulsos, filiolum scholis nostris, filiam
monasterio defenderit, quò tuti ambo ab erroris
contagio catholicè adolebant. idem de tertio
item filio abstrahendo consilia agit. Alius trans-
uersæ mentis errore actus, quò simul huius in-
commoda vitæ abrumperet, simul vltimum Chri-
sto exsolueret amorem, coram Crucifixi effigie
gladium iam nudum pectori aptarat, vt superin-
cumbens

cumbens ibi homicida sui spiritum poneret. damnauit is errorem suum, vbi spiritus maligni technas in Exercitiorum regulis clarius deprehendit. Insignis delectu ac numero iuuctus scholas nostras ornauit hoc anno. Magna in iis nobiliras tam Franconica quàm externa. Pietas & industria iuxtà illis in pretio. Quatuor vnus Carthusiæ solitudine recepti, quorū in numero adulescens nobilis optimæ notæ; alij ad alia transiere monasteria. Duo perpoliti studiis Philosophiæ adlecti in corpus nostræ Societatis; quod flagranti nonnulli cupidine etiam nunc expetunt. Dissimiles sint sibi Deiparæ Sodales, si pietate atque ardore concedant aliis. solemne itaque suum tenent, vigerque flagrorum vsus & cilicij. Hoc iam proprium, quòd hominum maiore, etiam aulicorum, concursu publica verberatio cohonestetur. Accessit & lotio pedum hebdomada sacratione, qualis apud Treuirenses. Expositus ad exemplum fuit, & collaudatus scholarum extremus actus, cum ad finem prælectionū adulto iam autumnno supplicationem obiere. præludium sumptum in æde nostra, frequens Litania & expiatio; hinc acrior ante aram præcipuam corporis castigatio. Postero die post exhortationem compositum agmen è gymnasio ad ædem nostram processit, vbi Episcopus Suffraganeus ritu Pontificali faciens, Eucharistiam denique distribuit. Consimilis Moguntinensium pietas, qui hoc anno primum eo modo studiis finem imposuerunt, omnesque studiosi simul ad templum crucis violatæ miraculo celebre, & mille passibus ab vrbe distitum, supplicantes eduçti fuerunt. Inter alienæ beneficentiæ experimēta, donum Principis est maluium argenteum lancis instar, cum duobus eiusdem metalli simpulis ad ritum sacrificiorum,

eleganti opere; & centum florenorum munus ab Abbate non locupletissimo. Maximilianus Archidux ut anno superiori cœpit, ita deinceps sacerdotem hinc Marienthemium, à quo sibi Sacramenta administrentur, euocare pergit. Curæ fuit, submonentibus Ordinis Teutonici præstantibus viris, agere cum Principe, de publico Catholicæ religionis exercitio, alia in loca Ordini subiecta reuocando, insigni, si votis euenta cederent, rei Christianæ emolumento. Paschalibus diebus opida quinque lustrata, pagi que complures, in quibus magna vtilitate petentium, & subsidio Curionum nostræ Societatis ministeria obita sunt. Industriæ fructus respondit etiam in parochia quadam deserta, quam nostri aliquamdiu curarunt. Aliquot etiam in monasteriis solatio consilioque erecti cœnobitæ, ipsorumque ac Præfectorum generales, ac longi temporis auditæ confessiones, creptæque ex animis opiniones instituto vitæ cursui noxiæ.

Collegium Spirense.

SPIRÆ simul edificante Domino, non in vanum, quæ domi, quæ foris ædificantes laborauimus. Nostrorum conciones & operam subsidiariam studiosè & omnino crebrius expetunt, præsertim Parochi, quàm ut omnium votis satisfieri possit. Ad catechismum tradendū, præter nostros, Ecclesiæ maioris alumnos adhibere cogimur. Landshausa pagus itinere diei Spira abest; is in ipso initio Ecclesiasticarum turbarum placita Lutheri, & auidè arripuit, & ad hoc vsque tempus mordicus retinuit. Hoc verò anno Prædicante infelici morte sublato, consilia agitari cœpta ab iis, quorum intererat, de restituenda inibi Catholica

lica religione . nobis prouincia haud inuitis oblata, & suscepta alacriter , & obita cum fructu. Principio quidem cum nostri aduentarent sacra inconfueta facturi, populumque docturi, steterè incolæ stupore ex admiratione rei nouæ defixi. Sacerdos cum blandè eos, maximè pueros , inuitaret, vt ad se accederent orationem Dominicam recitaturi, celeri & effusa fuga è templo sese proripere omnes. vnus incautè respectans è fuga non sine ploratu retractus; sed præbito per sacerdotem saccaro delinitus , placidè cœpit orationem Dominicam pronuntiare: quo collaudato alij subsecuti sunt, lubetelque & tum & deinceps doceri se pariebantur. Sæpius huc itum, res Christiana diligenter gesta, eoque ducta, vt nunc Catholicum habeant Parochum . & spes est fore vt breui proscripto Luthero veram religionem omnes amplectantur. Piiis B.P. Ignatij meditationibus ad solidam pietatem instituti sunt vnus & triginta, plerique tales, quorum profectus ad multorum vtilitatem redundaret. Ex his vir nobilis & potens dubia etiamnum fide ad nos accesserat : qui tantum deinde profecit, vt & liberis, quemadmodum Herbipolensis ille , de quo supra, contra vxoris hæreticæ molitiones consuluerit , & ad liberandos eadem peste pagos ditioni suæ subditos operam & laborem contulerit. Aduimus illis qui ad tribunalia Iudicum , capitis rei , ducebantur magno ipsorum bono. Nobiles coniuges periculosè dissidebant, ij recôciliatæ inter ipsos per nostrum sacerdotem gratiæ argumentum omni plebe inspectante confessi , & sacris mysteriis pasci, præbere voluerunt. Ægris neque noctu, neque interdiu nostra opera vnquam negata : vltro etiam quæsitæ, & opus vbi erat, stipe emendicata liberaliter adiuti. Similiter extorres bellorum acerbitate

Gallos magno numero circa ferias Paschales, omni ope leuare non omisimus. Quę pariter Moguntinensium laus est, Treuirensium item, ac Mollhemienensium; vbi ad miserōs vrbibus exclusos nostri Patres egressi aliquot centenos spirituali, & vbi licuit corporali pabulo recrearunt. Taceo eos, qui longē lateque, ex terris etiam hæreticorum vnus confessionis causā Spiram venerunt. In pago quodam superiore anno per nostrum ad fidem reducto, ad eō beneuolē Patris eiusdem audita est exhortatio, vt ad vnū omnes confessi SS. Eucharistiam sumerent. Porro per hunc annum vnus & octoginta nostris auctoribus ad Catholicam veritatem redierunt. In his parens cum duobus filiis, rogatu tertij filij discipuli quondā nostri, cum in extremis ageret adolescens, ita flexus erat, vt solum vertere, suasque fortunas aliō trāsferre, quā diutiūs vlulare cum lupis hæreticis maluerit. Ædificatio tēpli nostri, cuius anno superiore iacta fundamenta narrauimus, ingenti bonorum gaudio, improborum fremitu, dum hæc scriberemus, rectum attingebat. sed ea fuit magnorum virorum in nos fides & beneuolentiā, vt quidquid obiectum esset impediementi, horum vel diligentia, vel auctoritate remoueretur. Edixerat Præfectus Calvinianus, vt subditi materiam ædificationi necessariam abs se auehi nē paterentur. inuentus vir nobilis qui magno animo constantique labore edictum vt reuocaretur effecit. Suscipiendæ erant molestiæ cum magistris fabricorum operisque ferē Lutheranis infinitæ; & has amore nostri in se alij susceperūt. Denique ad quinque florenorū millia amici hoc anno in sumptum contulerunt. præterquam quòd equos è suis rhedis ad conuehendam continenter materiam plures è nobilibus Canonicis libenti-

libentibus animis accommodarunt, nihilq; omiserunt, quod ab amantissimis nostræ Societatis hominibus expeti potuisset.

Nunc de WIELANA Missione paucis. Wiela ciuitas libera duorum dierum itinere ad syluam Herciniam posita est. hanc miserandum in modum factiones distraxerunt. nam ciues hæretici à Magistratu Prædicantem Lutheranum sibi dari postularunt; Catholici contrà magno constantique animo, negarunt se impium doctorem passuros. Tenuit ea discordia multo iam tempore, hoc verò anno vehementius etiam exarsit; cum factiosis alioquin etiam hominibus hæretici vicini facem admouerent, & Parochus Catholicus moreretur. Res erat in summum periculum adducta, & videbant boni ciues Pastorem in carerum perturbatione non facile reperiri posse. igitur quòd alias nostram experti erant operam, impetrant à Senatu legationem ad Patres Collegij Spirensis: per quos tristes ac gemebundos exposito ciuitatis statu, orant ne deserantur. Missi duo, qui multa ad Dei gloriam ex Societatis instituto effecere. Principio doctrinæ Christianæ rudimenta tradebant, pueris ingenti multitudine ad spectaculum concurrentibus; inter quos parentes annis quoq; nonnulli & dignitate graues, in suggestum ascendere, voce pueris præire, animos addere, manuscula polliceri, quòd pueros exemplo prouocarent, ne pudore impedirentur catechistæ monitis obsequi. Et verò breui factum, vt sese ad recitandum quæ oporteret, certatim offerrent omnes, & mirificè catechesis ab eo initio deinceps effloresceret. Hinc ad natu grandiores conuersa cura, impetratum vt crebrius vsurparent Sacramenta; pro Luthericis cantilenis, piæ & Catholicæ vulgò vsurpatæ. Supplicatio deinde Ven. Sacramenti.

co apparatu instituta, qui Catholicis admirationem mouit, & hæreticos attonitos tenuit. Porro grauis exorta pestilentia pecora affligebat. Ergo cum toto passim opido stabula quotidianis cadaueribus exhaurirentur, suasit sacerdos vt statim diebus in sacello S. Wendelini adessent ciues, & pro auertendo malo precarentur. Res mira: non tota fluxit hebdomas, & lues in vrbe remisit, cum foris interim longè lateque vagari pergeret, & horribiles pecorum ederet strages. Matrimonia contra leges inita Ecclesiæ, ad præscriptum Concilij Tridentini correctæ. sacello nouo cæmeterium exornatum. Sanctorum effigies collapsæ in templis aut situ squalidæ, vel extersæ, vel nouæ, & meliores repositæ. sacra supellex aucta. ludimagister Lutheranus loco motus, Catholicus substitutus. vacillantes in fide confirmati. Multa præterea ad Catholicæ religionis decus facta. Nono denique mense postquam venerant nostri, Spiram redierunt magno sui desiderio relicto.

Collegium Fuldense.

PRÆTER concionum & doctrinæ Christianæ fructus præcedentium annorum, aliorum Collegiorum, quantum quidem sterilis Buchoniæ natura fert, non absimiles. Commemorandum quòd Reuerendissimus Princeps fundator noster, eiusque potissimum inuitatu & exemplo nouem alij, spiritualibus exercitiis expoliti sunt. in iis Principis frater, Consiliarij, Gubernatores, aliique viri nobiles, insigni morum cōsecuta correctione. Non defuerunt hic quoque nostri leprosorio, nosocomio, carceribus, in quibus tam in ciuitate quàm foris, multum temporis & operæ quàm vtilissimè positum est. Nam è sexaginta hæreti-

hæreticis, qui hoc anno fidem receperunt, tertia fere pars in carceribus & vinculis Deo lucrifacta est, & pro magnis criminibus magnam quoque præsetulère pœnitentiam; præsertim septuagenaria vetula, quam forcipes candentes, nec ostentati, nec ad pollices vberaque discerpenda crudelem in modum appliciti, nec rogi ipse perterruerunt, ut à continuanda oratione, quam Pater præscriperat, cessaret. Ad vitæ morumque correctionem adducti plures. nec paucis persuasum ut omissa, aut intermissa Pœnitentiæ & Eucharistiæ Sacramenta frequentarent. Illud etiam consecuti sumus, adnitentibus viris nobilibus, qui vice Principis præfunt, ut solemnis supplicatio corporis Christi, quæ pluribus retrò annis interticerat, adeoque vi & armis ciuium abrogata fuerat, hoc demum anno pristino splendori restitueretur. Nec obstitit tumultus præcedenti nocte propter admissum homicidium concitatus, quodque ciues in armis essent, quin altaria quatuor celebrioribus vrbis locis erecta, aulæis pictisque tabulis & imaginibus ornarentur. In his dum collocatur sacra hostia, Proprinceps & Prætor, vnaque Consiliarij, præcipuique viri in genua procumbunt. Id imitati longissimo ordine viri, feminae, discipuli, omnes propè cereos manibus gestantes. Nec defuere, quæ transeundum erat utrinque dispositi rami ad altaria singula, cum musico concentu adhibita organa, prælata funalia, innocentumque puerorum in stolis candidis flores spargentium grex visendus. denique ipsorum hæreticorum, qui ad hoc spectaculum frequentissimi confluerant, modestia lætitiæ auxit. Nemo quod gerebatur auersari, nemo contra hiscere auditus. Reuerendissimus fundator quamuis exulet adhuc, præter reliqua in nos beneficia,

hoc anno nouum altare permagnificum ex alabastro & marmore sculpi curat: vix quatuor annis absoluetur opus. Dominus Decanus maioris Ecclesiæ ad cætera beneficia hoc etiam adiecit ad vsum sacrificiorum & communicantium, plaustrum vini optimi. Nobilis D. Marschalcus Reuerendissimi nostri fundatoris frater tantumdem vini & bouem perpinguem.

Collegium Heiligenstadianum.

Post intimam sui curam toti in eo fuere nostri, vt per consueta Societatis ministeria fides propagaretur, pietas accessionem faceret. Excipientis confessionibus domi, concionibus item catechismisque nauata est opera. Præterea foris circum pagos octodecim finitimos, Quadragesimali maxime ieiunio catecheses obitæ, extititque fructus operæ. In sinum Ecclesiæ recepti sunt tres supra quadraginta. Sacris nostræ Societatis commentationibus exerciti duodeuiginti, plerique pagorum opidorumq; Curiones, à quibus deinde fructus ad plurimos pertinet. Fuit inter illos Reuerendissimi Principis per Hilsfeldiam Commissarius, collegiatæ Ecclesiæ Decanus: qui defuncto successor designatus adire magistratum, ac munus exercere prius noluit, quàm secretus ab omni strepitu negotiorum, abductusque in suburbano monasterio, ductu sacerdotis nostri, in ardorem adiuuandæ religionis, ac promouendæ pietatis, per hæc ascetica sese incitasset. Monachus qui per apostasiam Lutherici verbi præconem diu egerat, iisdem sibi redditus, mox etiam Deo & monasterio sese reddidit. Nec tacendus adolescens, qui Magdeburgo, amplius trium dierum itinere ad nos venit confessionis gratia, seque per eadem

eadem exercitia egregiè præparauit. Extremæ vnctionis vsus, qui planè etiam inter Catholicos iacebat, tribus hoc anno persuasus est. Acerbis inter se odiis exasperati erant duo monasterij cuiusdam Prælati: hi nostris interuenientibus, charitate religiosa coaluerunt. Qui spectrorum nocturnorum terriculamentis turbabantur, facta confessione, agniq̃ue Dei sigillis muniti, melius actum esse secum professi sunt. Parthenica Sodalitas scholasticorum nostrorū, hoc primū anno flagellis vti publicè cœpit ante sepulcrū Domini- cum in templo nostro erectum. Res noua, multitudini quæ deuotionis causâ confluxerat, primū cum admiratione horrorem incussit, tum lacrymas publicūq̃ue eiulatum elicuit, etiam illis siqui in Italia Hispaniaq̃ue id frequens vidissent. nimirum præ gaudio flebant, quòd in locis hæretica prauitate horridis auitæ pietatis suauitas respiraret. Factum abiit in exemplum. venère deinde complures enixè petentes pœnitentiæ instrumenta, estq̃; deinceps vsurpatum multis peccatorum à se pœnas flagris exposcere, cutemq̃ue ciliciis exasperare. Quòd præterea lites componere, ad exomologesim peccatores adducere, libros hæreticos magno numero ad nos deferre Sodales consueuerint, cum aliis fere Collegiis est commune. Excursum etiā est hoc anno ad Montem adiutorij: nec defuerunt qui ad fidem redirent, consistentes item & sacram synaxin incuntes. Fuit inter illos generosus miles opibus fortunæ & ingenij pollens: qui vt recens Catholicus, ita feruens religionis defensor, testatam vt publicè fidem suam faceret, habitu peregrini eum in finem comparato, per quatuor milia passuum nudis pedibus incedens aduenit. qui cum sacerdoti nostro confessus ad mensam Domini accessit, vt hære-

hæreticis iniucundum, ita Catholicis propter nominis celebritatem optatissimum præbuit spectaculum. Denique, quod multis annis ut assequeremur laboratum est, nempe ut tui in horto Collegij consistere, & ad templum quo utimur, intra septa nostra manentes adire possemus, id tandem hoc anno Reuerendissimus noster, quantumvis obnitente opidano senatu, nobis tribuit. suo enim sumptu viam muris intercipi, spatiumque illud de cœmeterio, quod inter templum & hortum nostrum interiacet, Collegio clausum & liberum concedi mandauit. Limites præterea nostros protulimus, cœmpta ex eleëmofynis domo vicina: quam in rem nobilis & strenuus Archisatrapa centum daleros constituit.

Collegium Molsheimiense.

VBERIORE solo, latiore quoque laboratum hic. concionum & catechesium tam intra quam extra opidum habitari frugem, populi frequentia cum insolita attentione testatur. ut templi spatiis alicubi exclusi pluuio cælo ad finem usque concionis, & sacrorum mysteriorum perseuerauerint. Et verò doctrina Christiana vulgò omnibus magno in pretio est. vnde pueruli cur assidui aded & attenti in audiendo discendoque sint interrogati; Quia, inquiunt, indiligentia vespertino ieiunio domi luenda esset. Pluribus locis à Magistratu cautum est, nequis à catechesi se subtrahat, multa pecuniaria in transgressores constituta. Sacris B. P. nostri meditationibus exerciti duodecim eo fructu, ut vel Ecclesiasticum statum eligerent, vel electum antea pro dignitate tuerentur. Ex iis Societatem nostram vnus, alter Cathusiam adamauit, multis prius apud hæreticos

ricos parentes pro fide retinenda superatis opprobriis & incommodis. Fuit vbi cœnobium integrum, hac veluti face collustratum mirificè commutaretur. Vir honestissimus, qui nunc Hagenoë Consul est, duobus abhinc annis cùm apud nos exercitatus esset, non animæ tantùm, sed & corporis retulit sanitatem. Cùm enim doloribus herniæ acerbissimè torqueretur, vouit ad B. Otiliæ montem causâ religionis ascendere, assumptoq; exercitiorum socio, viro item honestissimo & consulari, sese pedes in viam dedit, adhibito à nostris sacerdote, qui pro ipsius sanitate sacrum offerret. Audiuit supplicis vota Deus, & domum reuersus omni dolore deinceps se leuatum sensit. quod hoc primùm anno cuidam Patri aperuit. Consultum homini penè desperato & mortem violentam respectanti. cùm enim iussus à sacerdote nostro aquam benedictam, ceream agni Dei incensulam, & insuper confessionem atque communionem adhibuisset; sic intra triduum sibi restitutus est, vt ad Collegium cum pagi sui Prætorē veniens, gratiis referendis se imparem esse profiteretur. Conciliata pax inter dissidentes non semel. Confitentes extra Molshemium ter mille quingenti; de tota vita vnde septuaginta. reducti ad crebriorem communionem in quatuor opidis spe & opinione plures. Hæresim eiurarunt septem & viginti. Ex hoc præterea Collegio diei itinere excursus in vallem Senoniensem, prætereaque ad Gallos milites per hanc viciniam iter in Hungariam habentes. Vallenses etsi natura minimè mali, tamen partim ob Calvinianorum nimiam vicinitatem, partim ob inscitiam Curionum & incuriam, in magna errorum caligine versantur. Ad hanc dispellendam Reuerendus Dominus Abbas loci dominus nostrorum operam expetivit.

uit. Qui missi sunt, plusquam sperari poterat, profecerunt. Primum quidem catechesi penè quotidiana cum pueris; deinde bina Dominicis ac festis diebus concione. Confitentes auditi ducenū quadraginta, in quibus septem aut octo confessionem à viginti & amplius vsque à quadraginta annis cum magno sensu repetierunt. Ephebi verò pueri puellæque magna ex parte nunquam antea confessi, eadem commoditate feliciter cœperunt numero quinquaginta. Denique ex catechisini in liberos præludiis, vix præ gaudio se capiunt parentes, spesque est fore, ut ipsi senes à pueris discant quæ docuisse debuerant. Tribus inter hæc elapsis hebdomadibus sub ferias Paschales, cum ad tempus domum redisset Pater, non tulerunt eius absentis desiderium. ergo post Pascha iterum ac tertio remissus, Dominicis ter concionem in tribus diuersis parochiis habuit, nec vllò die catechismū intermisit. Confessiones item auditæ non paucæ, vna senis, qui supra centum sex & viginti ætatis annos habebat. Demum iurandi peruersa consuetudo cohibita. Atque hæc de Senoniensibus. Inter milites verò (quæ altera erat excursio) primum animatus ad constantiam suspendiarius, tum frequentes eæque feruentes habitæ conciones, priuatique sermones contra insolentiam & vitia militum. Pœnitentes expiati centum circiter & octoginta; de totius vitæ noxis septemdecim. E damno concubinato ad legitimas nuptias transierunt paria sex. Præclarum erat summorum, æquè ac infimorum de Societate iudicium: è quibus alij aureos nummos, alij menstruum suum stipendium, equum alij perliberaliter offerebant, si, ut Pater comitaretur, impetrari posset. Nec veriti sunt ex primoribus quidā asserere, plus nostrorum præsentiam ad continendos

in officio milites valere, quàm leges, aut industriam omnem Præfectorum. Certè duodecim, quorum plerique nobiles, cum Præfecto militari Collegium adire, & edita fidei professione, in B. Virginis Annuntiatae Sodalitium consueta cæremonia recipi voluerunt. Itum præterea obuiam duello, de quo inter duos conuenerat; nam Patris nostri monitu utrique Princeps armorum tractationem vetuit, promisitque insuper fore, ut lustrato iuratoque milite duella sub pœna capitis prohiberentur. De scholis & Sodalitate tam B. Virginis, quàm SS. Angelorum, plurima dici possent, sed non dissimilia iis, quæ passim apud alios inueniuntur. Illud animaduersum, plerosque quos antea in discendo stupor & tarditas obtinebat, mirificè, posteaquam in Sodalitatē cooptati sunt, immutatos fuisse: fatenturque suis ingeniis offusam quasi nubem, Sacramentorum frequentatione discussam. Porro quàm eximia multorū sit de nostris opinio, ipsi etiam hæretici, adeoque Calvinistæ testificantur. inuitarunt illi nos humanissimè nonnunquam ad ædes suas, & asseruerunt se non difficulter fore Romanos, si ut nostri, omnes sacerdotes viuerent. Alius item, Si, inquit, tales intus, quales foris estis, viros utique probos vos æstimo. Nec verò contenti verbis amici, re ipsa se liberales exhibuerunt. In quibus primas iam ab antiquo obtinet Reuerendus Dominus Valentinus Agricola, qui vna vice quingentos donauit florenos; alia verò ædes amplas & præclaras. æstimatæ sunt tribus florenorum millibus, sitæ in ciuitate Imperiali Offenspurg. tutissimum in tumultibus bellicis, quos Deus clementer auertat, perfugium ac receptaculum, totiusque Collegij capax.

Collegium Confluentinum.

VIGUIT quoque hîc vt alibi, inſigne inter noſtros religioſæ perfectionis ſtudium : & licet obtemperandi alacritas munere diuino per omne corpus Societatis ita viuida ſit, vt vel optima exempla propter eorum frequentiam, & quotidianam conſuetudinem non notentur, vnum tamen poſuiſſe moleſtum non erit. Pater erat decem ipſos annos huius loci cōcionator, qui idem catechiſinum in parochia tradebat, eratque ſtudioſorum Præfectus. omnia cum approbatione præcipua totius ciuitatis; vt eum vel maximè amarent, vel admirarentur. De eo litterę R. Patris Provincialis ad P. Rectorem adferebantur oſtiduo ante Chriſti Domini natalem ſabbati die ſub veſperam, cū ille ad concionandum de more comparatus eſſet, nec aliud vlli noſtrū venire in mētē potuiſſet. Ex iis litteris patuit placere ſanctæ obedientiæ, vt is Herbipolim properaret, accinctus nimirum vt religioſum pauperem decebat, omnium rerum aliarum ſecurus. tabellarium, qui litteras attulerat poſtera die Dominica, prima luce, ſalutationibus quæ moram adferrent omiſſis, alacriter comitabatur. Plus vtique apud ſui cupidiffimos, auditores, poſtpoſitis vrbaniſſimis officiis conſecutus, quàm ſi humanitatis affectibus indulgere voluiſſet. Concionum nihilominus, & catechiſmi fructus poſtea conſtitit & frequentia. vnde nimirum eſt, quòd ſtimulati conſcientia è veſtigio redeuntem à docendo concionatorem, atque ad confeſſariorum ſubſellia properantem ponē ſequentes admiſſorum criminum ſe reos ſtiterint, quòd ad catechiſtæ documenta vitam ſollicitè correxerint, quòd plures quinquaginta

ginta totius vitæ noxas expiauerint, quòd emendicato pane mendicos esurientes pauerint. Taceo de crebris ieiuniis, de abiecta strati & vestimentorum mollitie; aliisque pœnitentię operibus plurimis. Impuræ feminæ non paucae ad castitatem sectandam, hæretici quindecim ad fidem reuocati sunt. Iniuste parta, iuste reddita. Liberatus à Patre Rectore, qui ad patibulum damnatus erat, liberaliq; viatico tum spiritali, tum corporali adiutus. Magicarum verò cantionum conuictis ad rogam usque nostra institutio non defuit: quarum ea pietas & modestia eluxit, ut passim spectatoribus lacrymas excusserint. Adolescens beneficio claudus effectus, postquam remedia magorum experti fuerant parentes, aquæ consecratæ crebriore aspersione de consilio nostrorum usus, firmitati suæ restitutus est. Bibliothecæ magnorum quorundam virorum hæreticis libris expurgatæ, nostram tum probatis aliis, tum operibus B. Chrysostomi locupletarunt. Ex iis, qui se sacris meditationibus apud nos exercuerunt, septem cum suo Priore ex uno monasterio Religiosi fuerunt, tres qui statum eundem complecti desiderarent. Sub Paschæ tempus quatuor sacerdotes nostri, cum suo quisque socio dimissi, vocatiq; circum pagos & opida vicina, cum ut aliis in rebus Cutiones adiuuarent, tum ut redeuntes ab hæresi per pœnitentiam Ecclesiæ reconciliarent. Exitit fructus minimè pœnitendus. Plurimi enim auditis de passione Domini concionibus, insignes & animosas cum intima consolatione, suorum peccatorum fecerunt exomologeses. Nouem ex hærescos nexibus erepti. Docti verò, ne, ut assolent, stantes, sed nixi genibus, de sacra Domini mensa ederent. Eliminati, qui feria quinta maioris hebdomadæ in templo & ara maxima comestationem instituebant. Plura deni-

que alia magno animarum bono gesta sunt. Ad eò autem ubique grata nostrorum opera fuit, ut Paschalibus peractis feriis ubi nostri fuerant, tum Senatus ipse, tum primores Magistratum honorificè gratias egerint de laboribus pro suis ciuibus suscepto, & officio diligenter præstito. De iuventutis moribus, & vtraque Sodalitate, quæ alibi dicta sunt, hic etiam dicta intelligantur; præsertim de celebri extra opidum peregrinatione, & crebro flagellorum usu. Reuerendissimus Archiepiscopus Princeps Elector, cum trigesimo mensis Iulij die consecratus esset, postridie cum Principibus ac Proceribus, qui honoris & officij causa conuenerant, Collegium inuisere, & Narcissum, quem in scenam produximus, spectare voluit. Placuit actio, nec minùs etiam sylux gratulatoriæ vario & eleganti carmine editæ: quod multis & in præsens, & postea cognitum est argumentis. Serenissimus autem Ferdinandus Bauariæ Dux, Coadiutor item Coloniensis, cum è Bauaria ad suos rediturus hac iter faceret, apud nos in Collegio diuersari, & hospitium habere voluit, quò liberius etiam consuetæ suæ pietati festo die SS. Apostolorum Petri & Pauli, qui tum incidere, vacaret. Præterea illustres genere viri, licet à vera religione alieni, cum ad Reuerendissimum Archiepiscopum variis de causis venissent, Collegium quoque nostrum perhumaniter inuiserunt; eorum vnus inter disserendum de controuersis fidei quæstionibus D. Augustini opera ex optima editione soluturum se pro bibliotheca nostra recepit. Teutonici Ordinis Commendator vir nobilis bouem bene pinguem dono misit. Femina quædam agrum quinquaginta coronatis æstimatum, & è Consiliariis quidam ducentos quadraginta aureos testamento nobis reliquit.

Ædifi-

Ædificari quoque cœpta est domus Collegio nostro contigua, impensis Reuerendi Domini Hermannii Stephanij, qui, vt anno superiori scriptum est, omnia sua bona nostri iuris esse voluit.

Collegium Paderbornense.

OBIT diem suum Paderbornæ Pater Georgius Natalis Colonienſis, annorum vndequinquaginta, quorum duos & triginta in Societate vixerat, Coadiutor formatus abhinc annis ſedecim: muleum & naturæ dotibus, & modeſtia ſingulari amabilis, atque in laboribus inſtituti noſtri propriis indefeſtus, inque periculis imperterritus. Cum in ſchola Grammatica per annos complures quinque horis quotidie pueros doceret, non omiſit tamen, quin grauatus inſuper morbo, horis vel antecedentibus, vel conſequentibus, quatuor ſerè per hebdomadam diebus pœnitentes adiuuaret magno concurſu, fructu maiore. Ab eo enim inſtructi, & documenta virtutum egregiè retinebant, & complures minimè aſſuetos interdum nec fide ſanos, poſtea ſecum adducebant: quibus ille manſuefactis peritè medebatur. Anno verò nonageſimo ſecundo, cum à Comite Mauritio, qui prope mœnia cum exercitu ad Embricam erat, quidam in Collegium veniſſent noſtris denuntiantes, vt quamprimùm excederent, ni ſua cauſa velint vniuerſam ciuitatem prædæ militum & excidio exponi; ſolus Pater Georgius in conſpectum procedens, trepidantibus licet ciuibz, nulla ipſe metus data ſignificatione, ſermone ad tempus accommodato, turbulentam legatione ſuſtinuit, quoad Magiſtratus à Prælato quodam admonitus de ſuo numero certos mitteret, qui ne quid res noſtra detrimenti caperet, prouiderent.

Denique cū ingrauescente valetudine mitteretur Heiligenstadium, vt scholarum cura liberatus, Collegij illius Ministrum ageret; Coloniae quidem vi morbi impeditus substitit: tamen vt primum se dedit oportunitas, cœptum iter ex obedientia prosequens ad nostrum Collegium peruenit, vbi aqua intercute in immensum excrescente, Sacramentis ritè munitus in magna patientia vitam feliciter finiit. Illius in locum scholæ nostræ quendam ad Probationis domum submisere, mox alios daturæ. Emanat ex his præcipua pars fructus nostri spiritualis. Abbates Benedictini annua comitia hîc agentes, à nostris discipulis sunt cohonestati dramate ad ipsorum Ordinē accommodato; is erat Carolomannus mundo triumphato S. Benedicti institutum amplectens. Sodalitas B. Virginis optimis adolescentibus est aucta, cuius virtus in his locis hæresi morumque corruptela squalentibus, egregiè suam præceptorumque existimationem tuetur. Tres fecerunt professionem fidei magno pietatis sensu; vnus præsertim, qui ita sui dissimilis effectus est, vt Carthusiam ingredi deliberatum habeat. Quidam dæmonis versutia superatus, exitium sibi voluntarium meditabatur; sed per confessionem ad animi tranquillitatem salutemque traductus est. Templi instrumentum præter alios matrona quædam nobilis auxit, quæ vestem holosericam, auro argentoque intextam, vanitatis olim cū nuberet administram sacris mancipauit vsibus. Inter generales confessiones septem fuerunt nobilium in arce quadam huius patriæ. Excursionibus variis, & concionibus ad hæreticos habitis promota est res Catholica, cuius veritatem respexerunt aliquot. In opido quodā huius diœcesis, vbi omnes hæretici, vir Senatorius Lutherum deseruit, quem
à puero

à puero secutus erat, fremente ferè tota ciuitate. Apud hunc ante biennium è nostris duo commorantes multa cum illo de religionis negotio tractauerunt; sed pertinacior eo tempore erat, quàm vt victas manus daret. Hoc tamen anno è libello quem legendum reliquerant, vanitates & ineptias sectariorum ita agnouit, vt se palàm Catholicum profiteatur, consulatus honori, quem antiqua perfidia consequi poterat, salutem antepōnēs. Cacodæmon possessione viginti annorum abire iussus. Concionantium numerus maior, quàm annis superioribus. Res etiam domestica eleëmofynis variis, & pecuniarum non leui summa multum est subleuata. Duæ controuersię magno vtrinq; studio agitatæ felicem pro Collegio sortitæ sunt exitum.

Collegium Monasteriense.

FVERUNT omnes hoc anno, quāuis in magna celi temporumq; intemperie, sani plerumque. Deo sit laus, ac valentes. Laboratum ferè in vrbe ob viarum ingentia pericula. Per verbi diuini, Christianæq; doctrinæ assiduam tractationem, mores emendantur, sensumq; prisca pietas inualefcit. Pax cōposita inter inimicos; maximè apud virum nobilem, qui atina iam expediuerat ad sui hostis perniciem. Persuasum cuidam, vt collatori legitimo malè partum sacerdotium redhiberet. Ab impuro contubernio & nefandis amoribus abalienati complures, & tuendæ castitatis præsidia magno emolumento suppeditata. De conuersis ad Catholicam veritatem hæreticis, Catholicisq; confirmatis, ac similibus aliis, quæ dici poterant, non valdè diuersa sunt ab iis, quæ hætenus in aliis Collegiis commemorata fuerunt. Hoc

proprium, quòd in exitu anni nonagesiminoni, cum viuerent adhuc malè consopitæ pestilentiaè igniculi per ciuitatem; non negleximus moribundos insigni aliquorum conciliato fauore, & animarum prouentu adiuuare. At nobilitas, à cuius nutu subditi prouinciales ferè pendent, mirificè ad nos inclinat paulatim, ipsique viros clari generis gratulantes audiuius, quòd eius Ordinis numerus Catholicorum incremento pulcro augeatur. Confessi apud nos multi nobiles viri fuerunt. Gymnasium, quod ob dominantem percompita luem concluderamus, post bimestre tantummodo silentium patefecimus, & collecta sic satis bona discipulorù copia instaurauimus prælectiones, datis in publico ludis de offenso ob numeratum populum numine, dequè eodem ab Dauide placato. Præluxerunt in scholis Deiparæ Sodales: de quorum præstanti præbitate præclarè arbitrantur summi infimique, vt eorum testera præcipuam habeat commendationem. Ex his in varios Westfaliæ ludos alij sunt expetiti, alij verò ad obeundam animarum procurationem, curiosè conquisiti: qui deinceps illis muneribus adhibiti, præclarè conceptam de se spem & opinionem sustinent, atque etiam superant. Nobilis item Parthenius relatus domum in Frisiâ familiares sic omni arte percoluit, vt domus cœnobium perbene constitutum videretur. ita rosaria, preces, alia sanctitatis officia frequentabantur. Nec minùs ardens fuit aliorum in similibus officiis studium, quos breuitatis causâ omittimus, vt & eos, quorum in obitu præclara virtutum exempla emicuerunt. Vnus tamen omnino tacendus non est Reuerendus & nobilis Dominus Godschalcus Ledebur, Cathedralis Ecclesiæ Osnaburgi Præpositus, omni hoc tractu famâ exquisitæ virtutis cele-

celeberrimus: qui ad extrema deductus propinquorum hæreticorum septus corona, Sacramenta nihilominus perquam religiosè accepit; nec submoueri à lectulo suo cilicium, funemque seris hispidum ante mortem est passus. Fratriam quoque viduam Caluino impensè dedità adegit, ut sponderet nepotes ex suo germano fratre, piè admodum educatos instructosque abs sese, curaturam porro à Catholicis perdoceri. Ad extremum non videtur prætereundum miraculum, cui Sodalis ex parte adfuit. Viderat ille in finitimo quodam pago Laar SS. Euualdorum memoria inclyto, reliquias in altari intactas oblitæque pulueribus, nimiumque manibus omnium expositas. Suasit igitur Curioni vitrum obduceret, honestiusque collocaret. Ita factum. Paucis post diebus horribili incendio exarsit templum, quod fornicem turrimque præcellam egit in præceps: sed cum rueret turris in subiectas cœmeterij cruces, latronum imagines funditus obtrivit; Christi autem pendentis statuam ex saxo cæduo cum apposita tabella non affixit. Cum autem testudo procideret, aramque disturbaret, lipsanoteca obruta ruderibus permansit illæsa ne vitro quidem violato. Excurramus, ut dictum est, infrequentius, tamen bis Osnaburgum ante mortem Præpositi; semel cum poposcisset sacerdotem, qui firmaret Sacramentis solatioque languentem; rursus à morte admonitu executorum, qui ornatum sacelli donatum huic Collegio tradere cupiebant. Vtraque vice operam dedit noster audiendis nobilium confessionibus, & cōmunionem præbēda. In quibus virgo antehac Lutherana, egregiè in posterum feruentis pietatis indicia præ se tulit. In reditu mirifica est expertus amicorum officia noster; nam præter vehicula auhendis sarcinis idonea

Canonicus reliquias Sanctorum è sacello Monasterium vsque prosequi venerabundus voluit, licet perfrigidus vreret Boreas, & formidata essent penè loca omnia propter grassatorum audaciam & crudelitatem. Nec lætior illuxit Collegio dies, quàm cum præstantium reliquiarum eximium thesaurum supplices excepere domestici. Hunc verò thesaurum è Saxoniæ monasteriis Præpositus impensa curaque singulari collegerat: in quo videbatur culter quo fuit excoriatus D. Bartholomæus, S. Materniani, triumque virginum martyrum corpora, & magnorum Sanctorum varia ac conspicua ipsa. quæ auxit postea aurata turricula Reuerendus ac nobilis Dominus Antonius Nagel Canonicus Mindensis; in quam est inclusum telum integrum hamatum trifariam, quo fuerat confixus S. Sebastianus, idque ex Lunensi cœnobio promptum. Restat expeditio Strambergensis, memorabilis præcipuè. Stramberga est prouinciæ Monasteriensis præfectura. in ea constructum sanctæ Cruci claræ miraculis templum anno millesimo trecētesimo quadragesimoquarto; quod anniuersario cōcursu maximæ multitudinis, atque anathematum sacrorum oblatione fuit ad hanc memoriam celeberrimum. Hoc tradiderat nostris cum aliquo prouentu annuo Serenissimus Ernestus, adieratque sub natalem S. Ioannis Baptistæ, cum socio sacerdote Pater Rector, postquam recentissimè renuntiatus fuerat. Iamque viderat cum admirabili voluptate pietatem aduenarum, ad Crucis venerationem vndique affluentium, parabatque reditum; cum ecce tibi improvisò oppressus ab ingruente equitatu Belgicorum hæreticorum, post expilationem templi, abductus extra municipium in proximas miricas fuit cum comite. vbi crucem tot prodigiis,

giis, totque annis memorabilem in nostrorum conspectum productam impiè dissecuerunt, ac simul insultantes obiecere, Placétne vobis Deum vestrum tam humaniter tractari? quibus modestè Pater, Enimverò Deus noster in cælo vivit intactus, & tamen hæc iniurias suæ Crucis vlcisci potest. Tum lytrum adactò ad pectus mucrone efflagitarunt, recusantesque per causam votivæ paupertatis protrusere in viam furibûdi, & frusto ipsius crucis miraculosæ terga Patrum immaniter compulсарunt. Pòst in sylvam ingressi exegerunt rursus grandis pretij sponsonem, & tergiuersantes iussere genua submittere, vt ab circumstantibus sclopetariis fatales ictus exciperent. Nec obstitere Patres, iam antè dum currebant sub fustuario confessi inuicem. Sed nimirum erat maior sitis auri, quàm sanguinis. Quare progressi cum captiuis in pagum Oldensem post prolixam de lytro disceptationem, interuentu suasuq; amicorû spondere ducentos daleros, atque vadibus datis dimissi sunt, fremente militum vulgo ob diminutionè prioris summæ Patribus impositæ. Sed qua ferme hora Collegium postridie (erat vigesimus sextus Iunij) inibant nostri cum incredibili domesticorum gaudio; ab expedita Catholicorum cohorte excepti sacrilegi, partim occisi, partim vincti, & in fugam turpem auersi fuere, præda recepta. Affirmantque certò eiusdem prædonis verticem ad sinciput fuisse defectum, qui Crucifixum impia manu truncharat. Interiit etiam qui nostri lytri chirographum ferebat. Ac ne quam occasionem haberent Belgici milites, actum cum Præfectis eorum; Magistratibusque ab huius diœcesis gubernatoribus, vt omnem lytri obligationem rescinderent. Et fecit quoque bonus Deus cum hac tentatione prouentum. Ita liberaliter ac

sollicitè subsidia contulerunt amici, cùm viderent nos ob nummorum inopiam de soluenda spon-
sione in cura esse. Partem etiam instrumenti sacri,
quam asportarant hæretici, restituere nobis præ-
donum victores. Sed ne propter sublatam Domi-
ni crucem euanesceret perantiqua Strambergen-
sis templi religio, collegimus diligenter absectum
caput Crucifixi, & dispersa quæ superfuere mem-
bra cætera, atque vt in speciem antiquam quan-
tum fieri posset, reformetur, nunc iam agimus.
Nec cæteroquin imminis fuit hic annus à pio-
rum egregia liberalitate. Coniuges duo nobiles
centum viginti daleros in templi expensas dedê-
re. quo præterea collatum quantum daleris tre-
centis æstimari potest præter peripetalinata, orna-
tumque varium, & tres calices argenteos, duoque
pollubra cum ampullis eiusdem metalli, aliaque
nec pauca nec parui pretij permulta, seu ad tem-
pli noui honorem, seu ad egestatem leuandam
donata.

Collegium Hildeshemiense.

C O N S V E T A M operam nostri concionibus in
templo Cathedrali, in scholis verò docendæ
iuuentuti impendūt. Animos Sacramentis lustra-
runt plusquam mille. Sex verò supra triginta, Lu-
thero Caluinoque relictis, ad Ecclesiæ Catholicæ
fidem sese applicuerunt. Erat in his femina ad
quam plusquam trecentorum aureorum hæredi-
tas iure pertinebat: sed cùm eam non alia condi-
tione posset adire, quàm si Lutheranam se profite-
retur, religionis gratiâ hæreditatis iacturam fecit,
& inter Catholicos seruitutem seruire, quàm in-
ter suos lautè viuere maluit. Sunt qui ob desertum
Lutherum nihil non iniuriarum sustinent. eorum
nomina

nomina pro cōcione ab hæreticis Ministris ignominiosè proclamantur, omnibus vicinis eorum consuetudine interdicitur, fores fustibus diuerberantur, variis sordibus conspurcantur, colaphi & pugni ingeruntur. Sed in his omnibus superant propter Christum. Nil autem aduersarios nostros acrius torquet, quàm scholarum successus, & iuventutis apud nos progressus in pietate ac litteris; quorum existimatione interdum ab ipsorum scholis aliqui ad nostras transeunt, & quibus hoc non licet, ad alia Societatis nostræ Collegia se recipiunt. Inuentus etiam, qui cùm sub disciplina hæreticorum magistrorum manere cogeretur, confessionis & communionis Sacramenta apud nos obibat. Nostri verò studiosi diuina mysteria frequenter vsurpant. Septem spiritualibus nostræ Societatis exercitationibus vacarunt. duo in religiosas familias sese contulerunt. Quidam fratrem suum hæreticum periculosè decumbentem induxit, vt accersito sacerdote nostro & Luthero renuntiaret, & vitæ noxas confessione deleret, sacroque Christi corpore exitum suum munitet. Alius ab hæresi ad Ecclesiam traductus, cùm in grauem corporis morbum incidisset, & à popularibus Lutheranis vrgeretur, vt admitteret Prædicantem; nec aliam euadendi viam haberet, delirium simulando importunitatem eorum elusit. Alius hæretico prognatus Ministro, cùm in scholis nostris sincera religione fuisset imbutus, in patriam reuertens nobilem duxit vxorem: quam & alium præterea ad sanitatem fidei reuocauit. is sedecim plus minùs Germanicis milliaribus ad locum Catholicum contendit, vt susceptam prolem legitimè baptizari curaret.

Collegium Embricense.

EMBRICENSE Collegium nuper singulari Dei benignitate seruatum est, quando illud variis antehac procellis defunctum turbo vehementissimus in nostros cōtortus subito proximum naufragio fecerat. Res in hunc modum accidit. Postquā Germanorū copiae, qui anno superiore quasi prouincias & loca Imperij ab externo milite liberaturi descenderant, re infecta recessissent; nonnullis Cliuiæ locis, quæ initio occupauerant, præsidia remanserunt. At regius exercitus castello vno eorum expugnato, vehementius iis qui Embricam tenebant, minari cœpit, nī sua sponte quamprimū discederent, opidumque Duci Cliuiæ (qui idem paulo antè per suos a Gubernatore illorum postulauerat) liberum restituerent. Gubernator Catholicis iniquus cum Hollandis egit, ut missō subsidio vires suas augerent. Quo faciliè impetrato, & renitentibus frustra ciuibus, intra mœnia refracta porta, recepto; nihil tunc quidem crudelitatis exercitum est, ita ut & ciuium vitæ & fortunis parceretur, & mitterentur primo ingressu, qui à templis & monasteriis vim omnem prohiberent. Quid verò nostris animi fuerit in tam repentina rerum commutatione, faciliè quis coniecerit, qui Hollandorum Calvinistarum acerbissimū in Iesuitas odium, infinitis calumniis, adeoque publicis edictis, quibus à nostra disciplina iuentus arceatur, testatū non ignoret. Quamquam plerique ad hos tumultus iam assueti minū etiam tum animis turbabantur. Vnde cum terni ordine manipuli furtim domum nostram irreplissent, magno animo iis obuiam prodeuntes effecerunt, ut nihil palam tentare ausi faciliè recesserint. Atqui
gymna-

gymnasium nostrum aperto loco medio in foro positum, statim à militibus occupatum est, tamq̃; diu retentum, quoad in hospitia diuisi essent. Itaque cum ibi instrumentum Sodalitatis B. Virginis asseruaretur, omne statim direptum est: reliqua, quæ in scholis erant, utpote cathedræ magistrorum cum discipulorum subsellijs Vulcani alimēta fuerunt; aded̃ ut neque à fenestrarum valuis, pauimentō, canalibus plumbeis rapaces manus abstinerint. Postridie quàm ciuitas occupata, id est, decimoseptimo Nouembris anni nonagesimino-ni, Gubernator Germanorum D. Decanum Ecclesiæ Collegiæ, & vnà Patrem Rectorem ad se vocat (ibat autem talari toga indutus noster per confertam militū turbam.) Hic præsentibus Hollandorum capitaneis, salute Decano dicta, factum suum excusat, & rationem accersiti auxiliij Hollandici exponit. Sui scilicet aduersus Hispanos tuendi, non Principis aut Capituli lædendi causa id abs se necessario factum. ac proinde bono esset animo, mansura ipsi cum suis Canonicis omnia, ut fuissent, integra. Tum ad Patrem Rectorem conuersus, Vos verò Iesuitæ (suspirans de nominis à nobis suscepti arrogantia querebatur) crastina die hinc cum rebus omnibus vestris excedetis, addens se viaticum, si opus sit præbiturum, & comites præsidij causa adiuncturum, ut quod velimus, tutò proficiscamur. Causam deinde cur ita iuberet, hanc subiecit: quòd reip. negotiis nos implicaremus, vitæq̃; Principum insidiaremur, eamq̃; ob rem iam Francia, Anglia, Scotia, Polonia pulsi essemus. Tum præsentī animo P. Rector primū mirari se dixit, cur accersiti huc ab Illustrissimo Cluiæ Duce, indicta causa, tam cito iuberemur excedere. tum longiorem diem flagitauit, quòd præstitum tempus ad res nostras colligendas

gendas nimis breue foret : deinde quæ obiecta erant crimina libera voce negauit, eaque se paratum quouis loco, modò æquis iudicibus disceptare liceat, diluere dixit. Hic alius Regem Franciæ Henricum Tertium, alius eum, qui nunc est obiectare, alius aliud opponere: sed Pater in causâ optima, licet vndique peteretur, ita constanter pro Societate disseruit, vt eorum inscitia partim à suis rideretur, partim ipse Gubernator nos qui sumus Embricæ culpa liberaret, nihilq; in quo nostrum quempiam culparet habere se apertè profiteretur; sed vniuersè tantum Societatem, quod malam causam tuentibus vſitatum est, accusare. Adhæc petit à Gubernatore Pater Rector, vt suo chirographo nostram eiectionem testaretur, ne sine ratione sedes nostras reliquissè videremur. Ille verò noluit; sed longos esse militum calamos dixit, quibus consuerint scribere, gladios indicans. Cum vrgeret insuper ne sibi rem tam exiguam negaret; tandem deliberaturum se dixit, & imminente iam nocte Patrem dimisit. Cum aduersus vim consilium in præsentia non valeret, omnia statim ad profectiorem contulimus, bibliotheca aliisque rebus in vasa depositis: quibus cum interuenissent Hollandorum militum primores, illato iterum de Rege Galliarum sermone, egregiè repressus & consternatus calumniator, cum aliis quoque pudore suffusus discessit; nec in posterum eiusmodi figmentis commemorandis nos molestarunt. Interea per certos homines instrumentum lineum, quod magni pretij erat, clam efferendum curauimus. qui cum eius à Germanis militibus spoliati triste nobis nuntiū retulissent, re ad Præfectos delata, integra ferè omnia restituerunt. At verò postquam nostri exilij rumor dimanauit, nescio plùsne hæreticis lætitiæ, an Catholicis mœoris

ris sit allatum; adeò vt omnibus quæ bienni-
erant damnis, hoc vnum facile anteponerët, quod
conuenientium ad nos comploratio clarè testa-
batur. Interea per nonnullos amicorum tentare
visum est an tantillum moræ posset impetrari à
Gubernatore, donec Illustrissimi Principis Consi-
liarios consuleremus, missoque ad eum libello,
quo intentata pridie crimina refutabantur, Pater
Rector postulabat, vt hoc permitteret. Impetrata
est dilatio. qua occasione Senatus vsus curricu-
lo nuntium ad Comitem Mauritium Hollando-
rum imperatorem cum litteris mittit, quibus exi-
lium nobis deprecatur, quod commeriti non esse-
mus. Is vbi rem cognouit, vehementer commo-
tus, quòd contra imperium suum, sui in eo Gu-
bernatori adstipulati essent, grauib. Capitaneos
litteris castigauit, iubens vt nos quietos esse sine-
rent, ac Senatui rescripsit nihil sua voluntate à suis
in nos perpetratum, sibi que curæ futurum vt ab
iniuria prohibeamur. At Ducis Cliuiæ Consiliarij
de statu nostro edocti, Gubernatoris factum de-
testantes, & cum eo acriter postulantes, commen-
datitias litteras, si migrandum omnino sit, red-
dendas curarunt duorum opidorum Magistratibus,
si ad eos diuerteremus, prolixè commen-
dantes, vt sedibus suis benignè nos acciperent, &
patrocinio tuerentur. Hoc tempore publico care-
bamus; sed cum Præsentationis D. Virginis dies
festus incidisset, multiq; de more sacris mysteriis
operam dare cuperent; negari poscentium pietati
non potuit. Itaque multi ex utroque sexu tum in
ædibus nostris, tum in proximis fletu redintegra-
to confessi sunt. Sodales quoque Deiparæ, partitis
inter se vicibus, in sacello domestico perexiguo
communicarunt, aliquibus solemnè ritu in con-
gregationem admissis. Porro mitigatis sensim ad-
uersa-

uersariorum animis , & Mauritij Comitibus castigatione deterritis, tandem ad S. Catharinæ ferias in publicū nos rursus dedimus , re diuina in templo S. Martini , vt antè solebamus, administrata; nec multo pòst ad gymnasij procurationem, aliorumque ex instituto munerum nos retulimus, vt festo S. Nicolai instaurationem studiorum celebraremus , præmiis quoque librorum tum primū datis. Deinceps iuuentus sensim creuit, affluentibus, qui vel timore periculi diffugerant, vel reditum distulerant. Hunc ad modum de præsentī naufragio erepti sumus, diuino munere vtrique singulari, quod haud dubiè pij homines ieiunia, cilicia, humi-cubationes, precibus & lacrymis, pro nostra salute assiduè coniungentes impetrauerūt. Nec deinceps fuit, qui septem illis mensibus, quibus in ciuitate miles hæreticus fuit (excepto nouissimo tempore , quo celeriter aliā tempestatem decussimus) nos turbaret. Adeoque consuetudo ipsa videndi, & familiaritas tandem in beneuolentiam vertit. ac præter ceteram humanitatem milites catechismum frequentes accesserunt , & attentè exceperunt. Quodque mirum multis est visum , cū militum hospitiiis vniuersa ciuitas & clerus etiam grauaretur, nihil tamen nobis vquam ab ea re molestiæ intentatum, domusque nostra ab omni onere immunis semper fuit. Nec verò fructu aliquo ex ipsis quoque militibus caruimus. à Capitaneo enim Hollandorum rogati ad mulierē accessimus diu à dæmonio obsessam; quæ per confessionem expiata in B. Virginis sacello communionē prius sumpta exorcizata est. Sed nullum maligni spiritus indicium apparuit, qui paulo antè se ad tempus auolaturum dixerat. Nonnulli ex primoribus nobiscum familiariter pransi longè de nobis meliùs sentire cœperunt,

reuer-

reuerſique ad ſuos, noſtros vbique palàm extulerunt. aliquot etiam ex militum grege per eos, qui nobis conſitentur, ducti, vt exomologeſim apud nos peccatorum facerent. Vn̄ atque alteri moribundo affuimus, & in Paſchate Sacramenta multi uſurparunt; inter quos Capitanei vn̄ius vxor euocato noſtro publicè in Religioſorum templo conſeſſa erat. Quibus rebus permotus Hollandorum Gubernator accerſiuit Patrem Rectorem, ciq̃ue cum grauibus minis omni militum conſuetudine interdixit, vetuitq̃ue ſeuerè ne cuiuſquam etiam ultro rogantis conſeſſionem audiremus. Adhæc Miniſtrum Calvinianum aliunde aduocandum curauit, qui ſuum illis verbum, & ſacrilega Sacramenta miniſtraret. Cumq̃ue propoſitis pluribus locis vnum ſibi ad eum vſum dari à Senatu flagitaret; illo reſponſum differente, ſchola noſtra delecta eſt. quæ res in maximum timorem Catholicos omnes iniecit, veritos ne id, vt aſſolet ab hoc hominum genere fieri, adnitentibus enixè in primis & pecunia Capitaneos ſollicitantibus huius loci hæreticis, maximorum malorum foret denuò principium. Et iam tympaniſtæ per omnes vr̄bis vias prædicauerant, vt ſi quis ad audiendum verbum ſe cōferre vellet, iſ ſcholam peteret. Erant tum noſtri in gymnaſio, & iuuentutem erudiebāt. Conuolant vndique viri & feminæ, & vt dignitatem concioni adderent, feſtiuo habitu ſe mulieres ornauerant. Qua re animaduërſa P. Rector fores occludi iubet, nec quemquam præterea intromitti, cum iam aliquot ſilentio peneträſſent: ipſe autem omnis humani inops auxiliij Gubernatoris domum ſolus adit, & ad colloquium eius admitti rogat. Comiter acceptus præſentibus Capitaneis demiffè orat, ne ſe tanta iniuria onerent. nec enim hoc vlla ratione, tradita ſibi ab Illuſtriſſimo Prin-

cipe Cliuix gymnasij cura, posse permittere quod destinauerint. Quærit ille num adsint auditores concionis; respondet Pater præ foribus stare, & nonnullos iam introiisse docentibus adhuc magistris. Excusare se Gubernator, quod tempus à prælectionibus vacuū expectare iussisset. At P. Rector vtut hoc foret, simpliciter orare, illa se molestia liberaret. Ibi alius sciscitari, cur nolimus verbum Dei in eo loco à se doceri in quo id ipsi prædicemus. Sed cum non esset altercandi tempus, perstare in precibus Pater, donec contra omnium expectationem Gubernatorem flexit. Qui dato signo multitudinem ab ostio gymnasij, quod conferti obsidebant, in oppositam curiam illico iussit concedere. Vbi Minister gratiam orationi conciliavit non magnam, quod argumento derelicto cum ad IESV nomen videret plerosque caput retegere, magnam partem in eum morem impiè debacchatus est, vt abominati illum sui cum stomacho recederent. At facti huius nuntio ad Comitum Mauritium per Ducis Consiliarios perlato, citò huic tragœdiæ finis impositus. Auctoribus enim castigatis vetuit quidquam nouari, nec rediit Buccinator nisi semel ianuis clausis & fenestris in curia apud suos concionatus. Post septimum tandem mensem cum libertas ciuitatis propè deposita videretur, præsidium subitò decimaquinta Iunij discessit, tanta ciuium lætitia, vt se non caperent. Alterum enim iam annum perpetuo in metu ac periculo viuebant, nunc his, nunc illis opidum tenere quærentibus; & quater externo præsidio recepto ad humanā inopiam redacti erant. Itaq; cum omnia plena gratulationis essent, natali S. Ioannis Baptiste, frequentes expiatis animis sacram Eucharistiam participarunt, eamque, dum circum parœcias defertur, gratias cælestibus
agentes

agentes religiosè prosecuti sunt; quin etiam permulti omnis ætatis & generis prima luce, ex iis-que nudis pedibus complures, totam urbem precabundi obierunt. Nec multo post cum anniuersaria supplicatio, quæ post Kalendas Iulias haberi solet, institueretur, præter frequentissimam populi turbam summa religione supplicantis, triginta ampliùs paria albatòrum nuda vestigia prementium (quod pœnitentiæ his locis argumentum est) in ea apparuerunt. ac deinceps quies ab armis fuit, nosq; in instituto nostro amplificata aliquantum æstate iuuentute perreximus. Reliqua breuissimè perstringamus. Catechismus ad S. Martini magna hominum frequentia illustratus, sic ut alter etiam in S. Aldegundis parœcia fuerit instituendus. Plures meditationibus B. P. N. Ignatij cum fructu exculi; tres in Societatem excepti. Pœnitentium ita multi ad nos confluxerunt, præsentente licet hêretico milite, ut totos dies, præsertim circa solemnitates occupatos haberent. Ad sacram verò synaxim per tenebras ventitabant, licet interdum palliis in itinere à furaci milite spoliarentur. Adiuti contra veneficia multi, quibus vîsitata orationum, aquæ consecratæ & agni Dei præsidia adhibuimus. Fuit mulier peregrina honesto loco nata, cuius neruos maleficiorum carmina ita contraxerant, ut non posset incedere: quæ deducta ad nos inter exorcismos aliquoties exanimis concidit; sed sacerdote continenti dierum aliquot labore in opere persistente liberata, pristinum gressum recuperavit, gratulansq; domum rediit. Alia huc adducta est, quod à maligno spiritu obsessâ putaretur. quam cum nostri exorcizandam suscepissent, & illa inconditos inter sacras preces & cantica clamores ederet, pluribus militum magnam religionem incussit, ut de Catholicis cæremoniis

longè sentirent melius, nostrosque deinceps honore prosequerentur. In orphanotrophio ciuitatis pueri à vetula nescio qua cupediarum puerilium aliquid acceperant, iisq; adelsis, statim multi ægrotare cœperunt, duobus celeriter extinctis; cum alij macie extenuati vltimum spiritum traherent, vocatus est auxilio noster: qui postquam domum & pueros semel atque iterum exorcizauit, omnes conualuerunt. Ex libidinum laqueis erepti, & sordibus extracti quidam. Nonnemo ex desperationis barathro emerfit; cui cū ob immane facinus admissum nusquam consistendi facultas esset, iamque vt carnificinæ finem daret, in puteum se præcipitasset; tamen benignissima Domini manus hominem perire passa non est. à nostris enim ad veniæ spem excitatus rectum tranquillandæ mentis iter inire cœpit. Denique quid de Societate existiment, frequentes, qui longè lateque pœnitentiæ consiliūve causa ad nos ventitāt, quique difficillimis etiam temporibus, munera domum nostram cum insigni charitatis significatione mittūt, satis declarant. In iis quæ ad sacram supellectilem accesserunt, eminet prætensum tabernaculo frontale gemmis, & argenteis vel litteris, vel sigillis præclarè ornatum. Miles Hollandus imaginē B. Virginis anno superiore à templi ruina mirabiliter seruata serica veste primus ornauit, nec quis esset sciri voluit. Quem imitati Embrienses duplici deinde eam amictu splendido circumdederunt, torquibus aliquot magnificis è collo suspēsis. Gymnasium in his temporum perturbationibus, neque suo vigore, neque vtilitate caruit. nec dubitant Catholici vel ex hæreticorum ditione liberos ad nos, vt instituantur, mittere, non deterriti vel grauissimis suorum Magistratum edictis, vel itinerū periculis. Vbi nuper
etiam

etiam cuiusdam viri nobilis filius captus tamen ad nos remissus est. Singulari verò Dei munere, neque quotidiano armorum strepitu, neque hæreticorū longa consuetudine moribus adolescentium quidquam dissolutionis adhæsit: sed pietate, modestia, obseruantiaque maiorum egregia, magnam moderatoribus consolationem attulerunt. Sodalitas B. Virginis numero & virtute inter tribulationes creuit: è qua cū sæpe per Quadragesimam, tum omnibus ferè maiorum festorum peruigiliis in scholam, tunc etiam quando milites in infima ædificij parte stationem habuerunt, multi conuenientes acriter semet diuerberarunt; tanto quidam ardore, vt non contenti semel terga cecidisse, iterum flagrum deposcerent. Vnus Sodalium, cū grauibus molestiis afficeretur, huiusmodi aliisq̃ pietatis muneribus perfunctus ad sacram mensam tanta repente spiritali lætitia exultauit, vt post dies aliquot eius beneficiij commemoratio vberes adhuc ei lacrymas eliceret. Alius cū enixè Deum rogasset gratiam sibi dari ad peccata lacrymis delenda, tantam earum copiam consecutus est, vt adesa luminum vi pro iis sistendis precari debuerit. Sed finis aliquando faciendus. Ad festa Paschalia duo sacerdotes Ressam Canonicorum rogatu profecti sunt: qui inusitata benignitate accepti, decem diebus ibi substiterunt, & catechismo tradendo, habendisq̃ concionibus incolas omnes in Societatis nostræ amorem conuerterunt. Sex circiter hæretici ad Catholicos reuersi. cætera cum plerisque aliis communia.

*Residētia Erfurdiana & Altenensis.
Item Missio Aquisgranensis.*

OCCUPAVUNT se nostri duo sacerdotes Erfurti in audiendis confessionibus, & sacra communione porrigēda. Et quamquam vix altaris vnus habeant vsu in Ecclesia Collegiata, quæ eadem est parochialis; plures tamen apud eos conscientiam exonerant, & Eucharistiam extra tempus Paschæ accipiunt, quàm in vlla hîc parochia Catholica. imò plerumque noster numerus, quamquam exiguus, æquat ferè ex omnibus septem parochiis collectum. Horum Sacramentorum gratia nostros ferè accedunt, qui per urbem hanc iter facientes, aut hoc fine huc è locis aliis excurrentes cælesti pane refici cupiunt. In duobus Sanctimonialium cœnobiis opera nostra posita est partim exhortando, partim confessiones excipiendo. Effectum, vt ritè professionem suam intelligerent, quotidianæ contentiones tollerentur, & in commune conferrent, quod singulæ cōtra paupertatis votum peculiariter possidebant. In hoc hominum genere cō magis labor noster fuit necessarius, quòd monasteriorum septis inclusæ, & à nullo mortalium ad religionem informatæ, longè sint rudiores, quàm qui in sæculo viuentes, de Christiani hominis officio publicè docentur. Instruēti præterea sunt cū publica interdum concione, tum priuatis colloquiis nonnulli: qui vel omnino Catholicæ religioni se adiunxerunt, vel suspecta cœperunt habere sua dogmata, quæ hactenus adorauerunt. Quam in rem oportunis locis & personis idonei libelli distributi sunt. Absoluti ab hæresi quinque, & videntur optare multi illa tempora,

pora, quibus liceat absque nota hîc locorum, Catholicæ fidei sese reddere.

ALTENÆ perquam angustè adhuc & periculosè, nec tamen infructuosè habitamus, vt partim ex annorum præcedentium litteris, partim ex iis, quæ nunc scribenda sunt, intelligi potest. Aduectæ nobis pretiosæ reliquiæ de regia & parthenica B. Vrsulæ societate, de quæ SS. Martyrum Thebæorum legione à Mindensi quodam Canonico: quas cum prosequeretur ex vrbe Hamburgensi Frater noster, effracto per ministros publicos explorandi causâ dolio, & Fratre per insignem iniuriam è pollicibus tantisper suspenso; ipsæ tamen inuiolata, nec ab hæreticis inspectæ, summa cum nostrorum consolatione perlata sunt, & Catholicorum ad nos conuenientium expositæ venerationi. Grauior impugnatio & diuturnior à Luthericis Ministris. Incipiebât obire conciones apud nos, & consuetudine nostrorum hominum delectari frequentes ex Hamburgensi ludo studiosi, ita vt sordesceret quibusdam Lutheranismus, & arrideret fides orthodoxa, quam & vnus fuerat amplexatus. Hoc odorati vultures illi nihil non agunt, seu per se, seu per ludi moderatorem, donec viam illis ad nos intercludant. Pro concione verò quidquid vsquam per Galliam, Belgium, Poloniam confectum in odium Societatis est, id pro puro puto Euangelio venditantes, ad extremum Caucasum relegari nos vrgebant, irritum tamen conatu apud ciues pacis & tranquillitatis amantes. Fuit ex illis cuiusdam intoleranda linguæ petulantiâ, nostrum coëgit in gratiam Catholicorû adire eius in vrbe concionem, de quæ ea colloquium cum ipso exposcere: sed nimirum eo euentu, vt loco salutationis immanes audiret criminationes, ac nebulonis Iudæ quæ proditoris ornatus elogiis absce-

deret, insuper autem de innocuo aditu, tanquam de atrocissima iniuria apud Senatū accusaremur. Obtentumque nobis ut interdiceretur, ne ciuibz nostrum tugurium & sacellum vltra patefceret. At enimvero recitata in Senatu apologia nostra, egregiè Prædicans ille cum toto ministerio repressus & pudefactus est, addita commonitione Iesuitas vti missos facerent, nì pro gloria ignominiam reportare vellent. Porro Frisij Calvinistæ cum in anchoris ex aduerso domunculæ nostræ constitissent, intellexerant aliquos ventitare ad sacra milites Hispanos. Distributis proinde vigiliis occasionem obseruabant, ut egredientes abriperent. Vnum è via, alterum è latebris ædiculæ nostræ raptantes in nauem compegerunt, minimumque aberat quin sacerdos noster sortem illam subiret. Vtrumque, ut fama est, paucis post diebus vita mulctarunt. Felicius alij decem partim Hispani, partim Lusitani, quos Hollandi secum ex insula Canaria captiuos adduxerant. Hi enim squalore carceris cum eneçti propemodum fuissent, domi nostræ spiritualibus æquè ac temporalibus alimentis per menses aliquot recreati solum patrium liberi repetierunt. Ab Hollandis etiam ex insula Subbæ adductus erat Æthiops, quem aliquot annis Amsterdami detinuerant, bestia potius quàm hominis vitam agentem. denique donatus mercatori Catholico nobis formandus traditur, & mensis spatio catechesi quotidiana instructus, sacro fonte à nobis ablutus est. Mirabatur domina eius, quomodo tam breui tempore totam doctrinam Christianam apud nos haurire potuisset, qui integro anno vix duas voces apud hæreticos, *Vader onse*, arripuisset. Ex hæreseos styge capita fluctuantia quatuor ad Ecclesiæ Catholicæ littus attraximus. In vno sacras

Baptismi

Baptifini cæremonias ab hæreticis contemptim omiffas fuppleuimus: quem deinde, cùm etiam piè meditandi ratione adiutus effer, planè in alium hominem conmutatum effer domèftici fenfere. Conciones tanto numero funt frequentatæ, vt neceffum sæpe fuerit columna inclinante m facrarij trabem fufcentare, ne, qui facris myfteriis in- tererant in capita fubtus ftantium, vnà cum ta- bulato ruerent. Qui facram fynaxim apud nos inierunt, fuere fupra centum & fexaginta. Adiecta ad concionem pomeridiana catechefis, raro qui- dem auditore, fed paulatim, vt fperamus, amplifi- canda. Datum etiam aliquantum auxilij fpiritu- alis duobus facrarum virginum monafteriis in di- tione Brementfi. Anguftias rei familiaris laxauit crebra amicorum charitas. Redundauit eadem in bibliothecam, quæ libris aliquot, & globis Mathe- maticis ornata effer.

De AQVISGRANENSI Miffione, quæ fub finem æftatis initium accepit, nihil dum annuarum alla- tum effer: meliùs in annum fequentem, afpirante diuina gratia, maturefcet.

PROVINCIA AVSTRIÆ.

VODECIM Collegiis, vna Domo
 Probationis, tribus Residentiis,
 & quatuor Miffionibus Auftriæ
 prouincia Dei beneficio hoc an-
 no fupra omnes elafpos aucta, fo-
 cios numerat 407. In Collegiis
 quidem Viennæ 45. Græcij 69. Olomucij 33. Bru-
 næ 69. Sellia 14. Labaci 12. Glacij 14. Pragæ 38.
 Commotouia 18. Crumlouia 23. Nouodomi 14.
 Claudiopoli in Tranffyluania 25. Albæ Iulia 4.

spirituale studiosissimè consignarit. Nouem mensum spatio solas vulgi confessiones exceptas ter mille ducentas octoginta octo post obitum eius numerauimus, præter generales & studiosorum, & eius diei, qua in morbum incidit extremum. Alter è vita decedens fuit P. Georgius Millius Vormaciensis, decursis in Societate annis æredecim, Coadiutor item formatus, ad nostrum vir institutum idoneus: cuius virtus eximia iam in variis laboribus exercita & perspecta ab omnibus commendabatur. Tertius Ioannes Heusslerus Argentinensis, domesticis ministeriis destinatus; annos sex in illis, officio functus infirmarij compleuit, non sine lucro solidæ caritatis; quam mira cum patientia, promptitudine & assiduitate egrotis demonstrauit. Præterea studio & assiduitate orationis ac religiosa promptitudine ad nutum Superiorum præluxit, carusq; omnibus magnum sui desiderium moriens reliquit. Societatem nostram duodecim hoc anno ingressi, quorum quatuor è domo conuictorum prodierunt: quinque nostrorum approbatione ad aliorum Religiosorum cœnobìa sese contulerunt. De more diebus Dominicis rudis plebecula vnà cum tenella ætate ad pietatē, & ad cognoscenda fidei rudimenta, accessione in dies plurium, fructuq; vberiore instruitur: nam & concionatorum numerus succreuit, ne tota moles paucorum humeris inniteretur. Hi vnā ad Serenissimum Archiducem, ad populum duas ordinariè, præter crebras quæ festis diebus occurrunt, habent cōciones: cuius sementis identidem manipulos referunt cum exultatione. Horum enim concionibus inflammati, alij pudorem confitendi correxerunt, alij errores in fide à puero imbibitos magno multorum exemplo eiurarunt. Et quidem confessiones generales 190, auditæ. Ad
vnam

vnam communionis speciem perducti septem. Tres alij circa eius vsum vacillantes confirmati. Tres ab octauo milliari cōfessionis gratia nostros adierunt. Circa sacrum Pascha ducenti supra quatuor millia in templo nostro ad sacram accesserūt synaxin. Cæterum ab hæresi 194. absoluti : horum duo prænobiles prouinciæ huius proceres fuerūt, quos loci Ordinarius, inspectante tota fermè Serenissimi Principis aula, publicè in templo absolutos Ecclesiæ Catholicæ reconciliauit. Magna spes nos tenet tam præclaro illorum exemplo insignem & subditorum, & aliorum Austriacorum breui futuram conuersionem. Inter reliquos nobiles quidam etiam equestris Ordinis vnà cum coniuge perfidiam deseruit : in cuius territorio cum peruersi dogmatis Buccinator amplius triginta annos hæsisset, repetente Imperatorio decreto omnia Catholicorum templa parochialia; parochiam deserere coactus, receptus fuit ab hoc domino, adhuc errorum laqueis constricto in arcem propriam, ea tamen conditione, vt à suis exercitiis alienos subditos omnes excluderet. Hic ille reluctari, superbiùs importuniùsq; dominum alloqui. iste hominis insolentia exacerbat, ex arce eum deturbare, Catholicos adire, eorumque instructionem non ingratus admittere. Quare veræ fidei lumine illustratus, de more facta prius cuidam è nostris confessione, solemnī ritu per Dominum Vicarium Episcopatus Viennensis in foro exteriori hæresis vinculo solutus, sub vna tantum specie Christi Domini nostri corpore refectus est. Sunt in dominio ditioneque eius familiæ circiter 100. quæ omnis conuersæ domini occasione, ad rectam viam, de qua deflexerant, reducuntur. Difficilis cuiusdam nobilis adolescentis in nostris scholis litteris operam nauantis ad fidei

veritatem reductio fuit, propter potentes cognatos, ob quorum auctoritatem diu cunctabatur. Tandem visione Christi & eius Matris sanctissimæ partim motus est, partim terrore compulsus, ut sese erroribus animique angoribus liberaret: quod & fecit periculo se committens amittendæ hæreditatis, quæ supra ducenta florenorum millia allaturæ illi credebatur. Virgo Turcica fidei articulos edocta, & Iudæi quinque sacri fontis laacro regenerati ad Ecclesiam Catholicam accesserunt. Ex illis duorum conuersio sicuti insolita, ita magnum Iudæis, parentibus præsertim ipsorum, quos hîc habent prædiuites, mœrorem, Christianis verò gaudium peperit. Nullum non mouerunt lapidem Iudæi, ut calumniis, mendaciis, minis eos à consilio deterrent: sed animati roboratiq; vnus è nostris adhortatione facilè terriculamenta eluserunt vniuersa. Laborant ut plures iam vacillantes post se adducant: quorum non difficilis esset ad nos accessio, si modò bonorum suorum hæreditatibus ab amicis non excluderentur. Ad Catholicam communionem, clam parente, adductus quidam studiosus. Alterius iam triduo in agone mortis constituti, cum spes omnis & à medico peritissimo, & à parentibus deposita esset, superuenit sacerdos noster, rogauitque parentes, alterum Catholicum, hæreticam alteram, ut in vota filij, B. Virgini Collensi nuncupanda, consentiret. quod simul atque à promptis animis impetrauit, conuersus ad filium aurium linguæque beneficio penè destitutum, incepit conceptis præire verbis, magnam Dei matrem pro valetudine pristina inuocando. studiosus ægrè admodum vel ultimas syllabas, easque refractas repetebat. peractò tamen voto omnium stupore & admiratione postridie cibum admittere cœpit, quem multis antè

antè diebus ne gustare quidem poterat, breuique tempore D Virginis patrocinio recuperavit sanitatem. Quidam maligno infestabatur spiritu, qui varia ei vitæ eripiendæ compendia ostendebat: quin adedò hominem exagitabat, vt exterior corporis trepidatio non difficulter interiorem declararet. subinde dum ad pedes confessarij animi expiandi causâ, supplex flecebat, ab ipsa linguæ ora, crimina in abdita mētis retrahebat. Tandem à nostro sacerdote variis spiritualibus præfidiis, maxime agni Dei gestatione adiutus, quâ corporis, quâ mentis, magno Dei beneficio consecutus est tranquillitatem. Alius de venia peccati consequenda despondens animum, & iam sola morte remedium malo suo quærens, per nostrum ad saniores mentem reductus, & solitis Sacramentis munitus periculum euasit. Alius item terroribus nocturnis & phantasmatibus diuexatus, de consilio Patris nostri pij operis exequendi voto facto, omni molestia liberatus est. Mulier quædam dæmoni sese propter rei familiaris implicationem deuouerat, iam ad certum locum chirographo seposito; quod tamen opportunè Patris nostri interuenientis suasu, receptum fuit, ipsaque per pœnitentiam salutarem Deo reconciliata. Beati P. N. Ignatij subscriptio etiam in Austria virtutem cœpit declarare suam. Nam cùm materfamilias vnâ cum ancillis acerbius à spectro, etiam in humana effigie apparente diuexaretur; ab iis, quibus id officij in Ecclesia Cathedrali incumbit, postulauit, vt consueto exorcismo domum suam à tali molestia immunem redderent: repulsam passa, saltem duas Missas pro redimenda vexatione offerendas impetravit. Nihil remittens phantasma, verbera insuper addidit domesticis. Consilij inops materfamilias à sacerdote nostro accepit B. P. N.

Ignatij

Ignatij effigies duas ianuis affigendas; eiusdē verò subscriptionem loco magis infesto appendendam. quod simul atque peractum, omnis illa infestatio continuò quieuit. Quidam vulnus in pectore sursum quatuor digitis latum, & octo profundum acceperat, duabus insuper abscissis venis. vitam amissurus propediem videbatur; vsum certè dextri brachij quoad viueret. Accersito nostro confessario Sacramentis solitis communitus, sacrum in honorem sanctæ Annæ pro se ad placandum Deum fieri flagitavit: quod dum peragitur, meliusculè habet, & sensim recuperat de integro & sanitatem, & brachij vsum. Adolescens quidam è nostris scholis lethali morbo correptus, ex nulla re maius ægrimonix alleuamentum se percipere identidem commemorabat, quàm ex cuiusque è nostris conspectu. is peracta confessione, quam sæpius de more iterabat, ac communione sacra percepta tanto est repletus gaudio, vt se vix per dies aliquot caperet, omnibusque præsentibus maximam pareret admirationem, quibus & obitus sui diem octiduo primùm, iterum pridie prædixit. ad quem dum iam se præpararet, paradisi gaudia se intueri referebat, in quorum possessionem aliquanto pòst pedem erat illaturus, exigua præuia expurgatione. quod sanè eius vitæ innocentia & integritas pollicebatur. Eius etiam animo olim federat, si ætas maturior accessisset, hæreditatem sat amplam in pios vsus dispertiri. Odia inueterata nostrorum hortatu multa deposita, & ardentes inimicitix restinctæ. Nouem coniugarum paria rixis intestinis dissociata, ad amoris concordixque iugum reuocata. Ægrotis & pauperibus tam quoad animam, quàm corpus succursum. Multis chartæ superstitiosæ, & libri magici erepti, & igni traditi. Vni iam capite plectendo

do Patris nostri rogatu vita impetrata. Quidam Catholicici speciem præ se ferens, multa falsò dedita opera, ad fidem confessarij probandam in confessione ficta intexuerat, expectans, an quid eorum sibi in iudicio obiiciendum foret. Verùm ubi nihil falsò in confessione dictorum in extremæ sententiæ latione prælegi aduerterat; tandem sacerdotum Catholicorum sinceritatem approbavit. respuit ergo, seriùs quidem, cùm iam iam manibus & pedibus rota cōtractis, extremus ictus in collo excipiendus esset. tunc enim confessarium accersit, fictionem extra Sacramentum aperuit, & deprecatus est, ac dein se de malè perpetratis candidè confessionem repetens accusavit. Inanem non fuisse pœnitentiam vel hinc colligitur, quòd triduo pòst vxori apparuerit, ab eaque intercessionem apud Deum pro anima sua postulauerit. Decem rebellibus Pappensibus, vni in quatuor partes secando, tribus in palum infigendis, & sex capite plectendis, dextris priùs amputatis, tantos nostri animos & solatium tantum addiderunt; vt cruciatus acerbissimos omnium cum admiratione perferendos beneficij loco reponendos existimarent. Ad detentos in carcere binæ Dominicis diebus exhortationes habitæ, & additæ semper aliquæ eleëmofynæ, quibus eorum nuditas famesque curata. De scholis nostris hoc addendum, eas & nobilitate & frequentia, & verò etiam diligentia discipulorum, his turbulentis temporibus satis floruisse: subindeq; principes viros, quorum hac transeuntium erga nos beneuolentia & humanitas non vulgaris elucet, varietate versuum ab illis esse exornatos: tria que dramata data; primum in Bacchanalibus de Vdone Episcopo iudicio Dei condemnato; alterũ ad festum Corporis Christi, de idolo Dagon ante arcam Dei collapsò,

collapso, cui & Serenissimus Archidux Matthias interfuit ; postremum ad studiorum renouationem, de S. Martino Turonensi Antistite. Congregatio studiosorum sub tutela B. Virginis simul pietatis feruore, simul plurium accessione insigniter illustrata. Quatuor sacris commentationibus exculsi non sine fructu desiderato. Piorum virorum liberalitas Collegij tenuitatem & angustias circiter mille, templum verò centum florenis subleuauit: ad cuius ornatum etiam aliquot casulæ accesserunt. Tandem domus, quæ sola in Collegij insula angulum occupabat, multumque vñibus nostris officiebat, simul cum per-amplio horro suburbano empta est ab hæretico possessore 6300. florenis. Hæc sunt, quæ domi contigerunt: foris etiam nonnulla. Duo Patres in expeditione contra Turcos cum Comite fratre Ducis Mercurij fuere, qui oportunam sæpè numero opem & moribundis & egenis tulerunt. Duo alij adhuc in Linezensi Missioni commorantur. Est autem Linezium superioris Austriæ caput, ad ripam Danubij situm & celebre valdè emporium. Eò Patres nostri missi postulante Serenissimo Archiduce Matthia, paulo antè hæreticis Ministris inde exturbatis: tum vt pauculos Catholicos veteres in fide confirmarent: tum vt hæreticos concionibus disputationibusque ad rectam viam reuocarent: tum denique vt de extruendo Collegio ibidem rationem inirent; maximè quòd scholæ fuissent ibi olim & amplissimæ, & iuuentutis frequentia celeberrimæ. Nostri ab initio, controuersis præteritis, moralia pro concionibus tractare: quæ res aduersariis calumniandi nostros, quasi sub hac pelle ouina eos decepturi essent, occasionē præbuit: cumque præsertim nostri auctores fuerint electorum Ministrorum & ludi-

magistrorum Euangelicorum. caueant ergo laqueos, videant, ne Latinis scholis amissis, perdant & Germanicas, sicque breui teneram ætatem Papistica doctrina imbutam videant. Pulsus campanarum in pompa funerum hæreticorum, cantus & scholæ comitatus ad illud tempus concessus, cum post nostrorum aduentum sublatus esset, culpam omnem in nostros, neque frustra coniecerunt. Quare omnes omnino ciues iuramento se obstringunt vitaturos nostrorum & cōcionem & conuersationem. Magistratus auctoritate sub mulcta pecuniaria ad templa Catholica reuocantur, sed frustra. Persoluerunt eam quidam prius carceribus cōclusi. Hinc odium magis in nostros concitatum. Fouent eos in spe recuperandorum Ministrorum Domini provinciales eius ditionis, triginta circiter, quorum duo tantum Catholici. Quare qui ad fidem veram afficiebantur, animos abiecerunt, persuasi non diuturnam futuram Catholicam reformationem. Et iam quidem Turcis tradita Canisia id pro certo credunt, putantes Imperatorem non posse animum intendere & Turcicis vastationibus, & religioni restaurandæ. Quod si apud provinciales nostri instant, vt potestatem offerant Ministris suis secum vel disputandi, vel familiariter conferendi, continuo repulsam patiuntur. Has ob causas nostris Linezj fructum desideratum faciendi omnis ferè hæcenus aditus præclusus fuit. Sed tamen Dei beneficio in tanta hæreticorum colluie, & animorum in Catholicos exacerbatione ad veræ fidei doctrinam complectendam duodecim perduxerunt. Sub vna specie his septem mensibus communicant ad 300. In festo Corporis Christi vni è nostris à Domino Decano oblatus honos Venerabile Sacramentum ex mox per urbem circumferendi.

rendi. In qua pompa ad tria millia hominum sequebantur, cum antè vix ultra centum numerati fuissent. Pro serenitate aëris obtinenda ad quædrantem milliaris extra urbem supplicatio ad D. Margarethæ instituta: quo die multum ab hæreticis irriti fuerunt Catholici, sed sequenti serenitas exoptata venit, diuque perduravit. Confutatum est solidè Rectoris provincialium scriptum contra nos diuulgatum. Apologia Patris nostri sæpius à Catholicis descripta, ipsis fuit in fide confirmationi. Domini cuiusdam filia grauitæ ægrota nostrorum expetiit preces. addidit parens eius pium opus, reficiendo templi, in quo sacris operamur, tectum. dum opus eius, & preces nostræ feruent, vis morbi continuò deferbuit. Mulier quædam Patri nostro permolestum facessiuie negotium. morbo graui oppressa ipsum accersit, in fide instrui postulans. voti particeps effecta, confessa est & communicauit ritu Catholicorum: mox acerbior capitis dolore correpta de statu mentis deiicitur, seq; damnatam ob discessum ab Euangelio hæreticis astantibus, & alia eiusmodi perfrequenter ingeminati postero die se sanam simulans fuga se subtrahit. Tum hæreticorum alij iactare illam manus violentas sibi intulisse, alij in aquam se præcipitem dedisse, omnibusque persuadere Catholicæ fidei fructum non alium esse quàm desperationem. Sed tertio die reperta mulier illorum mendacia aperta confessione redarguit. Interrogata enim in præsentia eorundem, qui etiam insanienti adfuerant, quonam animo horrendas illas voces emisisset; vi morbi expressas respondit, se verò & Catholicam esse, & Catholicam morituram, sicque post paucas horas sub manibus nostris animam Deo reddidit. Similem calumniam hæreticorum (vt genus est hominum

facile ad mutuandam è mendaciis suæ perfidiæ probationē) quidam extremo supplicio affectus, & sub ipsam executionem sententiæ ab hæresi conuersus, in supplicij loco publica protestatione egregiè confutauit.

Residentia S. Bernardi.

SEX in Residentia S. Bernardi personæ anno transacto habitarunt. Diebus Dominicis & festis binæ ad populum conciones factæ sunt. Parochiæ ruralis vnius curam & onus etiã nostri impigro labore sustinuerunt, & ad fidei Catholice veritatem octo perduxerunt. Scholæ, quas ante triennium pestis dissiparat, hoc anno iterum institutæ vberè fructu agrestis iuuentutis. Denique domus ampla in alio opido nostris vsibus accommodatissima iam iam fermè perfecta est & absoluta.

Collegium Græcense.

VERSANTVR in Græcensi Collegio sexaginta-nouem, sacerdotes viginti, scholarum inferiorum magistri sex, Theologiæ ac Philosophiæ professores sacerdotibus annumerantur. Profitentur autem sacram Scripturam vnus, Scholasticam Theologiam duo, Casus conscientiæ vnus, Philosophiam tres, Mathematicas disciplinas & Ethicam vnus. studiosi Theologiæ sunt tredecim, Metaphysicæ octo, Physicæ septem, Logicæ quatuor; reliqui sunt Coadiutores. Firma & constans fuit ferè omnium valetudo. Ad laborem nobis submitit Dominus septem; aliis Religiosorum Ordinibus alios nostris è scholis. Vnum Dominus ad præmiũ euocauit Georgium Iosephum, qui cum in sacrario diligenter ac feliciter deserviret,

uirit, subitò peste correptus mox animam Deo
piè commendauit, & intra paucos dies reddidit.
Cæteri, quæ Dei est benignitas, tanto in numero
tempore hoc periculoso optima semper vñ vâle-
tudine. Hic omnium conatus fuit, vt litteræ cum
pietate propria & aliorum salute pari laude iun-
gerentur. Dominicis ac festis diebus habitæ con-
ciones ad populum trës, non sine fructu, siue in
Deum pietatem spectes, siue ad fidem Catholi-
cam conuersionem. Sapientis Societatis nostræ me-
ditationibus nonnulli exculi. Cum ad finem vo-
cati sunt ægri, spe & solatio erecti libentius è vita
discesserunt. Ægris ac egenis præstitum auxilium,
animis corporibusque prouisum. Inuisum sæpius
hospitale ciuium; habitæ exhortationes: exceptæ
aliquoties in anno confessiones: rixæ & odiû inter
non vulgares frequenter sedatum, ob quod annos
complures sacram communionem neglexerunt.
Errori & funestæ hæresi renuntiârunt centum &
quinque; quorum nonnulli viri docti, nobiles, ci-
ues plerique honestissimi; nonnulli sexagesimum
ætatis annum excefferant, alij acerrimi olim veræ
fidei hostes fuerant, & erroris auctores ac docto-
res. Duæ matronæ primariæ inter prouinciæ Pro-
ceres, diu pertinaciter perstitere, tandè ad Eccle-
siæ gremium rediere. altera vidua erat: hæc post
anni & amplius deliberationem & erroris sui de-
fensionem, tandè Patris nostri (quicum frequen-
ter de fidei rebus agebat) preces exegit, & ipsa no-
ctem illam vigilem & insomnem duxit in oratio-
ne, vnâ cum pedissequa similiter hæretica, vt fidei
cognosceret veritatem. manè facto, sese humi-
liter sacerdoti submisit, amplius edocta & in-
structa est de omnibus ad fidem & salutem ne-
cessariis: & sic conuersa & confessa, sacra Eucha-
ristia recreata, vitam agit verè Christianam. Euo-

cati sunt nostri, si vnquam aliàs, ad varia Styriæ opida, vrbes, castella: multæ & frequentes habitæ conciones, multorum exceptæ peccatorum confessiones. Sanè paucos intra dies sacerdos vnus è nostris, vno in opido quinquagintasex ciues pœnitentes, à scelere & hæresi absoluit, & sacra Eucharistia vna sub specie recreauit. Non pauci ad nos Sacramentorum causâ peregrè aduolarunt. In variis conscientiæ Casibus consulti sumus, & consuluimus. Concubinario erepta concubina. Persona sacrilegij rea, post vitæ totius maculas per confessionem purgatas, ad suum vnde recesserat, rediit monasterium. Alia matrona sacra agni Dei in cera expressa imagine, ab infestatione molesta & frequenti dæmonis est liberata. Funebres habitæ conciones. Duos sumus comitati, qui vltimum supplicium subituri erant. Aliis auctores fuimus, vt vitam honestè ducerent. Sacro Baptismo in templo nostro tinctus Mahometanus est, è fonte susceptus à Serenissimis Ferdinando & matre: Virgo quædam rusticana annis omnino septem à dæmonibus vehementer afflicta & obsessâ, post multorum diuersis in locis conatus, à nostro sacerdote triduo liberata est; ipso sanctissimi nominis IESV die, cui nomini & B. P. N. Ignatij meritis, cuius & reliquias obsessâ inter palmas concludebat, noster sacerdos plurimum confidebat, remque omnem ieiunio, oratione, Missæ sacrificio, mortificatione, verberatione, Deo & Diuis, Virginiq; matri per se & nostros sedulò commendabat: sic tandem nonnullis nostris præsentibus & orantibus spiritus maligni cesserunt, virginemque deseruerunt. Adolescens quidam nobilis & humaniorum disciplinarum non ignarus, sed Lutherana hæresi à puero infectus, è Prussia Varsilauiam in Silesiam commigrarat, inde Marburgum

burgum in Styriam: hic cum fortè rerum & num-
morum inopia laboraret, destitutus consilio &
auxilio, dæmoni sese magnificè offerenti addixit,
funestissimoque hosti chirographa duo, Vrati-
slaviæ vnum, alterum Marburgi proprio conscri-
ptum & conspersum sanguine commendavit, vt
hæc pacti & fœderis initi testimonia exstarent.
Hic tandem iuuenis spiritu Lutherano plenus, &
dæmonis furore ac feruore quasi agitatus, Græ-
cium ad nostros venit: vitæ suæ statum aperuit,
inter pauperes, nostrorum consilio, studiosos vi-
uit. cura omnis adhibita est, ne solus vnquam ob-
erraret, ne desiperet: mox actum cum illo de fide;
tandem cessit veritati, criminum exomologesi-
fecit, ac dum deinceps precibus, Missæ sacrificiis,
ieiunio, mortificatione, flagris actum, quò Dei
misericordia, Christi Dei parentis ac Diuorum
meritis chirographa reciperet. nec spes precesque
vanæ, chirographa recepit, frequentissimaque
concione nostro in templo ac altari, quod om-
nium in oculis erat, exulta sunt. Opulentioribus
persuasum, vt pauperum eo die, quo sacram sum-
pserant synaxin, memores essent: simul matronæ
nobiles suis in ædibus, nostrorum consilio, sæpius
egenis epulum dedêre. Vir primarius & liber Ba-
ro, sic ex pia & frequenti nostrorum exhortatio-
ne & consuetudine dona horruit & munera; vt
cum nescio quis, generosissimum ei equum & vasa
vini optimi offerret, vt scilicet in re honestissima
apud Serenissimum intercederet, Præstabo, inquit
ille, sine munere, quod viri boni officium est: &
cum alter assereret se præmij, vel pretij nomine
nihil donare, sed libera voluntate hæc offerre; re-
spondit, Animum agnosco tuum candidum & li-
beralem, & me à te præsertim oblatum sine cauila-
tione acceptare posse beneficium: verum vel

honestissima etiam à me procul sint dona: quippe viam facilem fortassis ad alia minùs honesta munera sternerent. Et quidem cùm ex nostrorum contentione & studio, plerique se Deo iungunt, Catholicam Ecclesiam, fidem auitam & religionem promouent, diuina mysteria frequentant, & sese diuino numini quasi totos offerunt; tum id potissimum præstant Serenissimi nostri Principes, & quidem Serenissimus Ferdinandus, si in Ecclesiam Romanam, & fidem auitam ardorem eius & amorē spectes. is initio annitria proposuit decreta. Primum, si quis falsi dogmatis verbive Minister colonos aut ciues ad suas conciones admitteret, aut iis sua profana mysteria communicaret, à quouis caperetur, sibiq; sisteretur. Secundum, vt qui ius patronatus Ecclesiarum, vel Ecclesiasticorum beneficiorum possideret, ei légeret idoneum sacerdotem, quem Ordinarius Episcopus probaret: ni faceret intra duos mēses, seipsum hac vice iure patronatus vsurum, & sacerdotem nominaturum. Tertium, ne in Styriam suasq; prouincias libri inueherentur hæretici. Neque inania & sine effectū hæc decreta fuere: in diuersas enim Styriæ partes, Reuerēdissimus Secouiensis priscae religionis & germanæ pietatis tenacissimus, cum aliis tribus viris nobilibus, non sine milite præsidario, ex Principis commissione, visitationes suscepit quatuor, felicissimeq; peregit: quintam denique in Carinthia quoque his proximis mensibus absoluit. In his autem visitationibus præstitum est, vt verbi Dei corruptores, populorum seductores, vel procul fugarentur, vel vinclis constringerentur: vtq; sana ab hæreticis erecta euerterentur (decem circiter euerfa sunt, & septem cœmeteria) vt plebs omnis fidei priscae, & fidei Catholicæ reconciliaretur. Nec irritus labor, Vel
enim

enim reuerſa plebs ad fidem, vel reuerſuram ſe ſacramento obſtrinxit, vel Sereniſſimi Principis ditionem deſerere eſt compulſa; denique actum ut libri ubique hæretici exurerentur. Sic effectum, ut viri nobiles & potentes, & in errore Lutheranò pertinaces, qui ſibi ius patronatus Eccleſiarum adſcribebant, Episcopum conſulerent, quem ſua in Eccleſia ſacerdotem proponerent ab Episcopo confirmandum. addo, è commiſſariis vnum, propriæ parentis Lutheranæ libros omnes hæreticos in matris conſpectu exuſſiſſe. Atque hæc in commiſſionibus, quæ extra urbem Græcenſem per omnem Styriam fuere, facta audiuimus, & paulo poſt in ipſa hac urbe fieri vidimus: in qua ingens librorum labe peſtilenti infectorum cumulus rogo demandatus eſt; indignatione quidem magna & luctu fidei hoſtium, at orthodoxorum magna voluptate. Viſitationis hæc forma erat: confidebant vnā ad menſam medio quali in templo parochiali Commiſſarij quatuor: conueniebat Senatus, & ciues om̃ino omnes: grauis erat pœna venire recusanti. duobus diebus habebatur oratio ſatis longa, lingua vulgari de origine hæreſeos Lutheranæ, de vita ac moribus, leuitate, ſacrilegio, apoſtaſia Lutheri, de inconstantia & imperitia Philippi Melanchthonis, de confeſſione Auguſtana, eiufq; apologia & libro concordiæ, de pugnantibus ſententiis cum librorum, tum Prædicantium Lutheranorum; de antiquitate, amplitudine, constantia fidei & Eccleſiæ Catholicæ, de Sereniſſimorum Caroli & Ferdinandi in hæreticos ac perduelles ſuos ſubditos patientia, de eorundem amore ſuos in ciues. Quæ cum copioſè ſatis & grauiter Reuerendiſſimus docuiſſet, mox concio omnis, quæ frequentiſſima erat, dimiſſa eſt, viritim reuerſuri pro Commiſſariorum arbitrio

trio. Ergo ordine singuli euocabantur; qui Catholici erant, facile fidem sacramento confirmabant suam: hæreticis verò, qui id facere detrectabant, certi temporis spatium tribuebatur, quo deliberarent, an in fidem iurarent Catholicā, vel solum verterent. Si quis autem contumax, vel erroris aut dissensionis auctor esset; is derepentè, vel vrbe & prouinciis cedere iubebatur, vel in vincla coniiciebatur. vrbem & ditionē Serenissimi Principis deseruere non pauci, plerique tamē se fidem auitam ac Romanam suscepturos sacramento confirmarunt. Ad pietatem Serenissimorū (quam libentibus animis nobiscum communicant) quod attinet: visitant Serenissimi Ferdinandus cum coniuge, Serenissima matre, fratribus, sororibus hospitalia frequenter, largas singuli singulis pauperibus manu propria distribuunt eleemosynas, singulari animi voluptate, cum egenis ac ægris familiari quasi fruuntur colloquio. Instituerunt aliquoties publicas quadraginta horarum preces pro augenda religione, peste, fame, bello auer-tendo. His publicis precibus horis sibi assignatis Serenissimus Ferdinandus cum aulicis; suis item temporibus Serenissima mater cum gynecæo, nocte etiam intempesta sedulò adfuere, prostrati cæterorum more, publicè in templi nostri choro, summam ante aram, ac Dominici Corporis Ven. Sacramentum. Institutz etiam supplicationes frequenter; magno Serenissimorum pietatis ac religionis zelo habitæ conciones. Addo, mensibus aliquot, in hunc vsque diem quotidie hora vna publicè psalmos decantari, & preces fundi; in quibus Serenissimi nostri vniuerso populo & clero exemplo sunt & ædificationi. Liberalitatē requiris? Patribus Cappucinis hortum cum ædibus amplum & amœnum intra noua vrbis mœnia Serenif-

Serenissimus Ferdinandus donavit, vbi sacellum nunc erectum, in quo Missæ diuinæ peragunt mysteria, dum templi ædificium quod nunc exsurgit, perficiatur. Serenissima verò mater quàm templis ac sacerdotibus faueat Catholicis, hoc fit argumento, quòd in dies ferè singulos, nunc huic, nunc illi parochiæ, monasterio, sacello, templo, quid ornamentorum submittat. profectò die vno triginta omnino casulas cum multis altarium ornamentis est elargita. Templi nostri ornatus, qui hoc anno à Serenissima piisque matronis collatus est, trecentorum omnino florenorum. Ad scholas nostras venio, quarum eadem fuit, quæ anno superiore frequentia, diligentia, pietas, indoles, nobilitas. Illud verò nouum, quòd in Serenissimi Ferdinandi nuptiis carmina cum emblematis fixerunt, & versuum libellum Serenissimis sponsis dicarunt humaniorum litterarum studiofi. Addo, tragædias duas biduo de Saule & Dauide actione, sumptu, scena magnifica datas. Mitto donatas Collegio vestes, & ornatum comicum, variis è spectaculis splendidum, pretiosum. Mitto in Collegio nostro oratione & carmine salutatos Illustrissimos Cardinalem à Dietrichsteyn, Venerumque legatum. Mitto alia duo data dramata: alterum in conuictu nostro, alterum nostris in scholis, non sine spectatorum approbatione. Id solùm attingo, à sacerdote nostro, Serenissimorum Maximiliani & Leopoldi præceptore, instructam actionem comicam, exhibitam verò in aula Serenissimi ab Archiducibus Maximiliano & Leopoldo, puerisque nobilibus honorariis, quorum præclara est virtus & indoles. Princeps Maximilianus Theodosij Imperatoris, Serenissimus Leopoldus S. Ambrosij Episcopi personas sustinebant. Actio erat horarum trium, grauis & elegans, non sine
magna

magna delectatione, splendore, motu. Serenissimus Carolus, natus minimus, & posthumus actionem omnem gratiosè concludebat. Præter examina, concertationes Philosophicas & Theologicas Baccalaureorum, & magistrorum promotiones publicas, creatus est solemnî ritu & pompa Baccalaureus Theologiæ formatus ex alumnorum P.S. numero; ordinati præterea ex iisdem alumnis sacerdotes quinque, subdiaconi quatuor. Conuictus noster, uti consuevit, frequens est & nobilis, & contentione in litteris ac pietate excellens. Spiritus sancti congregatio quatuor Societati nostræ dicavit socios, sacerdotem unum, Philosophos duos & Poëtam. Fuit hic annus non sine felicitate & fructu: sed duplici malo circa finem correptus est, magno scilicet hostis Mahometani & periculo & terrore, necnon pestis contagione, quæ nos coëgit vacationes ad D. Virginis & Martyris Catharinæ festum protrahere.

Residentia Milstadiensis.

Hoc anno 1600. vix aliud habemus notatu dignum, quàm quòd iam ferè omnes Milstadienses subditi, qui multis annis in heresi vixerunt, partim operâ nostrorum, partim operâ DD. Reformatorum Serenissimi, partim exemplo opidanorum Milstadiensium, & vicinorû subditorum (qui aliquot mensibus ante aduentum DD. Reformatorum ferè ad unum ad fidem Catholicam redierant) etiam ad eandem se receperint. Libri hæretici opidanis Milstadiensibus ante aduentum DD. Reformatorum, per nostros fuere sublatis, iam autem omnibus in toto districtu Milstadiensi existentibus penitus tolluntur. Inter alios ab hæresi reductos nobilis quidam, post frequentem nostro-

nostrorum cum eo habitam de rebus religionis concertationē, hæresim, quam hausit ab ipso Philippo Melanchthone, cuius olim discipulus fuit, eiuravit. Reliqua Societatis munia, & domi, & in tribus vicinis pagis per nostros exercentur. Concionibus populus, & doctrina Christiana pueri Dominicis diebus extra cathedram erudiuntur.

Collegium Pragenſe.

QVAMVIS initio huius anni, ob pestis periculum, quod à proximè elapſo necdum remiſſerat, 21. tantum è nostris in Collegio eſſent, acceſſerunt tamen ſenſim totidem alij, vt fuerimus in vniuerſum hoc anno 40. ſacerdotes quidem 16. (quorum fuerunt profeſſores quatuor, concionatores totidem: reliqui confeſſionibus & aliis muniis Societatis occupati) magiſtri quatuor, ſtudioſi Theologiæ moralis & controuerſæ quinque, Philoſophiæ in vno curſu duo, in altero tres: reliqui domeſticis miniſteriis deſtinati. In conuictu verſantur ex his ſacerdos vnus, qui regens eſt: & duo Theologiæ ſtudioſi. Admiſſi in Societatem ſtudioſus vnus humanioribus bene inſtructus, & temporales Coadiutores tres. Nullus (quæ Dei fuit miſericordia) hoc anno ex nobis deſideratus. Ad Februarij initiũ in Scholis Philoſophiæ, Rhetoricæ & Humanitatis cœpimus diſperſam colligere iuuentutem: elapſis duabus hebdomadis in omnibus ſcholis ordinariæ lectiones cœptæ ſunt. Theologia ſola ob penuriam auditorum poſt Paſcha reiecta. Curſui Philoſophico bis peſte impedito finis eſt impoſitus feliciter, decem ex diſcipulis magiſterij gradu condecoratis. Inchoatus verò eſt alter curſus etiã feliciter, omniumq; ſcholarum progreſſus ab aliis annis nihil fuit abſimili,

lis, siue pietatē, siue in studiis diligentiam spectes. Parthenia Sodalitas communem suum cursum etiam tenuit, tam in publicis de more supplicationibus, quàm in priuata Sodalium pietate. Quæ ipsa diui Eustachij tragœdiam maximo Dynastarum, & omnis generis hominum concursu ac applausu exhibuit. Commendat etiam huius Sodalitatis pietatem vnus eius alumni in seruandæ castitatis studio fortitudo. qui à duabus impudicis, quæ ad flagitium ipsum sollicitabant, forti se animo defendit. Italica etiam congregatio, quæ proprium habet templum in Collegio nostro, pietatis & deuotionis specimina præbuit consueta, in Sacramentorum frequentatione, pro hominum qui in ea sunt conditione, & publicis supplicationibus. Recreati sunt valdè omnes & singulari fauore & gratia Suæ Sanctitatis inprimis, qui ad ornatum sacelli perficiendum liberale subsidium misit, deinde R. P. nostri, qui hanc etiam dignatus est primariæ Romanæ aggregare. Ornatum est hoc sacellum hoc anno eleganti altari, & tribus sacerdotalibus ornamentis. Spiritualis fructus à nostris hominibus hoc anno reportatus, non est ab aliis annis absimilis, siue concionibus, quæ pro more quaternæ, tam festis quàm Dominicis diebus, Bohemicè, Germanicè, Italicè & Latinè sunt habitæ, siue confessionibus, siue familiaribus cum proximis colloquiis. Hortatus aliquando auditores concionator noster, vt minùs honestas cantilenas fabulosasque (quibus hæc gens plurimum delectatur) historiis veris & vtilioribus commutarent; multi ex illis in domibus suis libros tales Vulcano tradiderunt; alij ad ipsum Patrem igni tradendos miserunt. Idem concionator grauiternotauit pro concione superbiam & fastum feminarum, præcipuè quem ostenderent in crispatis

vis collaribus: qua censura motæ duæ, quæ tactæ videbantur, omnino superbiam deposuerunt. & vna quidem modestissimo ac simplici in posterum vsa collari est. altera non deposuisse contenta, etiã ad Albæ sacerdotalis fimbrias prosollemnioribus festis ornandas, illud tanquam anathema deuouit. Sed multa sunt huiusmodi exempla ex auditis nostrorum concionibus. Illud non videtur omittendum: cùm de peccatorum confessione ritè peragenda concionator verba faceret, quendam inter alios adedò motum fuisse, vt quæ multis annis in confessione reticuerat, magno animi sensu patefecerit Quod factum Deus miro quodam euentu approbavit. Exceptæ sunt à nostris confessariis generâles confessiones (præter illas quas ab hæresi conuersi fecerunt) 120. Conuersi verò ad Ecclesiæ Catholicæ fidem 130. quorum vnus egerat verbi, vt illi appellant, Ministrũ: qui etiam in exteriori foro Ecclesiæ est reconciliatus ab Illustrissimo & Reuerendissimo Nuntio Apostolico. Instructus est etiam vnus in religione Catholica, qui Mahometana superstitione imbutus erat, & baptizatus est. Data studiosis duobus exercitia spiritualia, quorum alter in concepto Societatis nostræ desiderio confirmatus, ad nouitiatum postea missus est: alteri etiam sua utilitas stetit. Vir, alioquin Catholicus, cùm præ simplicitate, an negligentia? templa hæreticorum frequentaret, abstinere verò totũ septennium, tam ab hæreticis, quàm à Catholicis Sacramentis; monitus à suis, vt se Catholicis coniungeret, nihil promouit: donec graui Deus morbo, & aliis ærumnis eum visitaui. Redditus sanitati confessarium quæsiuit, & Eucharistiæ Sacramentum, quibus feliciter potitus est. Matrona quædam in hæresi educata, ætate iam prouecta, in infirmitate consti-

constituta visa est sibi videre per quietem venerandum quendam prolixa & cana barba virum, ut tandem abiecta hæresi ad Ecclesiam rediret, admonentem, ac, si pareret, sanitatem pollicentem. Excitata à somno animo quid vidisset recolens, de conuersione cogitat, consiliū cum domesticis communicat. illi à proposito blanditiis addendo minas deterret: sed nihil agunt. nam solo proposito conuersionis concepto sanitate recuperata à nostris instrui petiuit. instructa est, confessa est, communicauit, fidelisque perseverat. Adolefcens Anglus non dissimili ratione à Calvinianis ad Catholicam religionem est tractus. Videbatur is sibi ad cælum vocari, obuium verò habere B Petrum cæli clauigerum, cæli aditu prohibentem, quòd mundos pedes ille non haberet: ac minantem æternam damnationem, ni illos intra septem hebdomadas lauaret. Hoc viso dicebat adolefcens se vehementer vrgeri, & simplicitas eius naturalis candorque exhibitus in confessione facienda, facilè suadet somnium illud à Deo immissum. Mulier hæretica, cum qua dum viueret maritus, diu frustra laborauerat, tandem ipso mortuo, ab Hufsitismo conuersa, confessa est, & communicauit. Ancilla quoque Catholica non irisiones modò inter hæreticos, sed ab hæretica hera etiā verbera perpeffa est, ut à fide recta discederet; ipsa verò fortior persecutionibus euadens, ipsam quoque vitam profundere parata erat pro fide tuenda. Conuersus post aliquot annorum conatus vir nobilis, perceptis Pœnitentiæ & Eucharistiæ Sacramentis, & fidei professione edita, & post aliquot hebdomadas ab Illustrissimo & Reuerendissimo Nuntio Apostolico Archiepiscopo Spinelli Confirmationis accepto Sacramēto. Erat aliàs magni nominis & auctoritatis Calvinista,

liberis

liberis suis in medio hereticorum, ut maturè prospiceret de Catholico præceptore poposcit, se, suos, suaque omnia nostrorum consilio committens, siue inigrandum eis sit, siue manendum, & quidvis perferendum: quamvis grauia sibi à suis imminere non ignorabat pericula. Ex integro etiam Ecclesiæ Catholicæ restitutus alter, qui cum antea Catholicus esset, à proprio seductus erat Parocho, legitimè quidem olim ordinato, sed qui præter nomen & Ordinem Catholicum nihil catholicè ageret: sine confessione Sacramentali ad communionem admittebat, & sanguinem Domini ex cochleari porrigebat; ex Lutheranorum libris concionabatur. quia tamen Catholicus habebatur, multos Catholicos reddidit Lutheranos, quorum nonnulli ad meliorem institutionem se offerunt: magna spe conuersionis. Matriona item erat inter Hussitas educata duodecim annis, aduersa valetudine ad lectum afflicta. accersitus noster sacerdos ad ægram de vita propè desperantem, hortatus eam est ad Sacramenta Catholico ritu percipienda. Annuit illa, moxque de ratione se præparandi edocta Sacramentalem fecit confessionem. Cumque illi sacerdos noster spem faceret recuperandæ valetudinis, si relicto vsu vtriusque speciei catholicè sub vna communicaret; communionem sacra percepta statim conualuit: nec apud Hussitas sacramenta, sed apud Catholicos frequentaui. Ea re tam inusitata permotus maritus, non se potuit continere, quin post triduum eundem nostrum Sacerdotem conueniret, ac rogaret, ut suam quoque ac liberorum confessionem exciperet; quem ille benignè acceptum, beneque in fide ac religione Catholica confirmatum, spirituali gaudio perfusum, dimisit; & vterque coniunx vnà cum liberis magno iam animi ardore in

templo nostro Sacramenta frequentant. Profuit & alteri cuidam confessio ritè peracta apud nos non solum ad animæ, sed etiam ad oculorum salutem. cùm enim penè cæcus esset, expiato, vt dictum est, animo, cùm ad S. Wenceslai sacellum votum persoluens sacram Eucharistiam sumpsisset, melius multo videre cœpit. Cōuersus est item alius à Lutheranismo accepta occasione ex Lutheranorum Prædicantium inconstantia, quos vidit à Luthero ad Calvinum transisse. Iterum, inquit, fortè ad Lutherum reuertentur, & quod modò aiunt, postea negabunt. Duo etiam ex nostris cohuietoribus conuersi, confessi generaliter communicarunt: quorum alter fuit tam obstinatus, vt nostri de eius conuersione penè desperarent. Nobilis quidam penè quinquagenarius patre Catholico matre Picarditica natus, etsi multas prouincias peragrauerat, numquam tamen se resoluerat an patrem sequi vellet, an matrem in religione: tandem patris partes secutus confessus est, & communicauit. Vir quidam ex Equestri ordine nobilis, cùm ex graui casu de vita periclitaretur, ita vt quinque dierum spatium nec loqui, nec cibum vllum capere posset, adhibito è nostris sacerdote mox & piè locutus ac confessus est; peractaque confessione hortatu sacerdotis, cibum quoque sumere cœpit. Prælati cuiusdam Religionis morbo extremè laborans, nostrum sacerdotem ad milliaria aliquot vocari curauit, cui suæ conscientiæ rationem aperiret; quo adueniente, mox ad Sacramenta, tanquam ad sacram anchoram recursum est, Confessionis, Eucharistiæ & Vnctionis extremæ; ac statim conualuit; & sanitati pristinæ restitutus est. Reliqui Religiosi tanto exemplo sui Prælati permoti, eidem nostro sacerdoti confessiones suas fecerunt. Vexatus quidam

dam spectris terroribusque magicis, consilium à nostro sacerdote accepit, ut generaliter confiteretur, & sumeret sacrosanctam Eucharistiam. fecit ille, & adiutus est. Incarceratis quoque nonnullis opera nostra fuit utilis, non in spiritu tantum, dum ad confessiones faciendas sunt perducti; sed in corpore etiam & rebus temporalibus. Dissidentes quoque graviter, sunt reconciliati. Quæsitum quoque diu, & diuina ope inuentum tandem remedium scandalo, quo maximarum personarum fama & anima periclitabantur; rei que publicæ, & ipsi religioni Catholicæ plurimum incommodabatur. Qui hoc anno in templo nostro communicarunt, quinque millia sexcenti numerantur. Institutæ sunt aliquot peregrinationes ab utriusque sexus nobilibus, & mediæ conditionis personis ad specum præcipue S. Ioannis, & locum in quo D. Wenceslaus à fratre proprio extinctus fuit (uterque locus tribus ab urbe milliaribus distat:) in quo pietatis exercitio nostros Patres propter confessiones, & communionem sacrâ comites habere voluerunt. Præcipua verò erat, quæ initio Iulij ad prædictam specum fuit instituta: in qua trecenti erant circiter; paucis exceptis, qui ob virium imbecillitatem curru vehebantur, reliqui omnes pedites iuerunt, multi etiam nudipedes. Egredi solempni cæremonia sub signis & vexillis sacris è monasterio montis Sion dicto, cum symphonia & Litaniarum cantu, tota illa multitudo respondente. Sub ipsam exeundi horam imber exortus cœnosam quidem & lubricam reddidit viam; sed nihil excitatos iam peregrinantium animos impediuit, quo minus alacriter pergerent, nec ob plures postea repetitos imbres (quibus omnes ad ipsa indusia madefacti sunt) quidquam de constantia animi remiserunt. Cum ipso cre-

pusculo vespertino ad specum ventum esset, ardentibus ad partes omnes in ea luminaribus, in multam noctem oratio genibus flexis producta est. Duo interea ex nostris Patribus aures assidue pœnitentibus dabant. Quiete verò parui temporis capta à multis sub dio aut frondosis casulis excitatis propter loci solitudinem, reditum summo manè ad orationes & confessiones. Cantatum inde sacrum, quod concio Germanicè de peregrinationum contra hæreticos defensione (valde enim ista hîc ridentur) secuta est; totam verò piam illam actionem cantatum aliud sacrum terminavit: in utroque sacro communicarunt homines amplius 130. Adolescens erat in comitatu hæreticus, qui meditabatur antea quidem conversionem, sed diuersis respectibus eam differebat: conspecto autem tot pœnitentium cum suspiriis & lacrymis ardore, ipse quoque peccatorum sarcina ad pedes sacerdotis nostri deposita, Ecclesiæ Deoque reconciliatus est, dilata tamen ob reuerentiam sacra communione. Illud quoque tunc mirabile vni ex nostris Patribus contigit. cùm ex valetudine, qua aduersa complures dies vsus fuerat, itinerisq̃ defatigatione ex pluuiis graui dolore capitis, & totius corporis languore affectus esset, vt vix pedibus staret, & sub finem illius itineris subsistere quasi ad tertium quemque passum cogeretur; tandem penè aliorum manibus in specum sacrum illatus ad Sancti sepulcrum breui oratione facta, sanum se ac vegetum è vestigio sentit, vt & confessiones audire, & sacrum cantare, etiã cùm humi noctu iacuisset, sine difficultate potuerit. simile quid alteri Patri eius socio accidit, qui etiã concionari postea potuit. Processio sanctissimi Corporis Christi consuetum tenuit cursum & solemnitatem, ac tam principum

virorum, quàm populi frequentiam. Hoc etiam singulare habuit, quòd Illustrissimus Nuntius Apostolicus sacratissimã gestauerit Eucharistiam, quo non solum suam ostendit deuotionem, sed in nos etiam propensionem. Ostenderunt nobis hoc anno præcipui regni Officiales propensum in nos animum, dum honoris causã, epulum in Collegio nostro cum aliquot Baronibus aliis ac nobilibus sumptserunt, & tum in eo, tum aliàs quid de Societate sentirent ac quanti illam facerent sunt professi, palam asserentes, quidquid religionis Catholicæ in hoc regno esset, sine controuersia tribuendũ esse Societati. Illustrissimus Cardinalis de Dietrichsteyn, cùm Pragam ad Maiestatem Cæsaream venisset, Collegium nostrum humanissimè inuisit, ac sacrum in templo nostro peregit; excipientibusque illum studiosis, tam ligata, quàm soluta oratione, non est dedignatus se veluti socium illorum appellare, qui in eisdem scholis permultos annos sub nostra disciplina litteris incubuisset: discessurus postea in Urbem casulam aureæ telæ elegantem, qua ipse aliquando vsus esset, nostro templo donauit. Resumpsimus hoc anno templi fabricam à viginti annis intermissam. & successit Deo bene propitio hætenus feliciter, omnibus hominibus externis ferè stupefcentibus, quòd tam breui tempore tanti muri ad summitatem vsque sint erecti, & interiores columnæ maiori ex parte perfectæ; cùm tamẽ tanta sit hæc pars, vt pro sufficienti tẽplo sola illa sufficere posset: sicut altera qua per viginti iam annos vsi sumus, sufficere alias pro nobis iudicabatur. Officiebat nonnihil huic structuræ rumor, nescio quis, sparsus, quòd ultra triginta millia daleporum ad illam donata nobis essent. Accedebat & ipsa festinatio in ædificando, quæ rumori fidem adfer-

rebat: quare multi, qui alioqui prompti fuissent,
 ut ædificium iuarent, à subsidiis tantis retrahe-
 bantur. Vnus tamen, cui familiaris vnus è nostris
 rei veritatem aperuit, quòd, inquam, rumor ille
 falsus omnino esset, solus attulit mille ducentos
 florenos, in tempore oportuno: nam vel cessan-
 dum, vel pecunia mutuo quærenda erat, ut perge-
 retur. Et spes eadem, quæ nos hæctenus non con-
 fudit, excitat, ut speremus proxima æstate omni-
 no perficiendum ædificium. Eoque magis miran-
 dum est hoc tempore eò perductum esse piorum
 subsidiis templum, quòd simul duo alia templa
 Catholica, piorum eleëmofynis erigerentur. Nec
 defuit Cæsarea Maiestas, quæ ædificia omnia hæc
 promoueret, mandando tria millia, & sexcentos
 daleros in ea dividi, quæ ad proximam æstatem
 vsui nobis futura speramus. Hæctenus pro hoc
 ædificio ter mille & quingenti daleri à variis ami-
 cis sunt collecti & nonnemo à fide nostra dissen-
 tiens, centum pro eo florenos donauit. Exstruxit
 verò in ea parte, quæ structa erat prope locum se-
 pulturæ, qui ipsi à R.P.N. Generali concessus erat,
 magnifica Domina Maria Martinitz elegans al-
 tare, adiecitque necessaria ad celebrandum in eo
 ornamenta, meditataturque pia Domina multo
 plura. cui gratissimum planè accidit, quòd R.P.N.
 participem illam fecerit patentibus litteris ope-
 rum bonorum Societatis. Quas cum vnus è no-
 stris Patribus illi tradere vellet, non existimauit
 se dignè illas accipere, nisi priùs confessa, commu-
 nicaret: ac postea multis lacrymis tantam gra-
 tiam testata est se pluris facere rebus in hoc
 mundo charissimis. Illustrissima etiam Domina
 Maria Manrique vidua senior de Pernstein, hor-
 tum nobis prope flumen, sex millibus dalerorum
 æstimatum, non longè à Collegio, multis diffi-
 culta-

cultatibus, quæ occurrebant, superatis, tradidit, & in regni tabulas inscribi curavit; in quo etiam facellum pro nostrorum usu, cum recreationis causa eò se conferunt, ædificari curat. Et ipsa etiam bonorum operum particeps facta Societatis, quam gratissimo id animo accepit. Magnifica Domina Ursula Lobkovvitz, magnifici Domini Wenceslai Plesky vxor vt in vita piissimè vixit, insignitolerantiæ ac patientiæ exemplo relicto, quæ omnium ferè membrorum non sine veneni ac maleficij suspitione, usu priuata per annos aliquot vixit; paulò ante mortem tria dalerorũ millia Collegio nostro legauit; & alia duo millia, quibus census emeretur, centum sexaginta dalerorum annuorum, in pauperes occultos distribuendus, idque Collegij Superioris arbitrio. Quam beneuolentiam verbo tantum ab ipso propositam, pius & Societati addictissimus maritus scripto, quo se obligauit omnia intra annum traditurum, nobis confirmauit. Et hunc ipsum pium & zelosum Catholicum Dominum, ob singularem in Societatem propensionem participem fecit R. P. noster operum bonorum Societatis: qui similiter, vt prædictæ duæ matronæ magna animi gratitudine hanc gratiam suscepit, confessus & communionem refectus. Magnifica etiam Domina Margareta de Lobkovvitz vidua piissima, mille daleros nobis testamento legauit: domui verò pauperum studiosorum bis mille & amplius. quæ licet recepta necdum sint, breui accepturos nos speramus. Conscius quidam à matre ante annos duodecim defuncta ducentos daleros nobis legatos, intelligensque à parente nunquam traditos, illo defuncto statim ad Collegium misit.

Collegium Olomucense.

Ex quo resumptæ sunt scholæ in Paschate post
 diram mensium circiter nouem pestem, fuere
 de Societate minimũ 33. adnumeratis tribus, qui
 conuictui præsunt; sacerdotes quindecim, præ-
 ceptores quinque (præter quatuor alios è numero
 sacerdotum) totidem Scholastici, Coadiutores
 temporales decem. Sacerdos vnus, qui iam tertio
 iuuandis lue infectis segregatus à conuictu alio-
 rum toto eo tempore agebat, Dei benignitate sa-
 nus valensque inter quotidiana pericula seruatus
 est. Inter quæ ordinariæ conciones duæ Germa-
 nicæ in primariis ciuitatis parœciis, tertia Bohe-
 mica in Collegij templo neutiquam sunt inter-
 misse; addita etiã catechesis ad populũ in primaria
 parœcia tẽpore pomeridiano per singulos Qua-
 dragesimæ dies. Alumni & conuictores, qui gra-
 sante lue ad tutiora se receperant, vbi nihilomi-
 nus sub nostrorum cura, litteris & pietati consue-
 tam operam impenderunt, sub Quadragesimæ
 initium ad ciuitatem reuersi sunt. Instauratio stu-
 diorum sub Pascha à tanta lue auditorumque dis-
 sipatione non infrequens fuit; è quorum numero
 tres ad Societatis nouitiatum missi. Hac æstate Il-
 lustrissimus Cardinalis à Dietrichsteyn, Episco-
 pus Olomucensis ab electione sua primũ Olo-
 mucium ingressus, postmodum Collegium adiit,
 exceptusque est in magna confluentis populi fre-
 quentia vario dramate, illoque in primis lugubri,
 quo calamitosus Moraviæ status ob sectarum col-
 luiem exponebatur, ei que cælitus destinatus ad
 salutem tantus Episcopus monstrabatur. res
 acta magno auditorum sensu & plausu. Decreuit
 idem pro tempore dalcros annuatim mille, alum-
 nis

nis ad sacerdotium educandis : quorum non institutorum tantum, sed adlegendorum etiam, dimittendorumque potestatem omnem nostris concedidit. Qui partim hæresim abiurarunt, partim verò ab utraque specie ad unam, hoc est à dubia suspectaque fide ad veram sinceramque transierunt, octogintaquatuor numerantur. In hæreticis fuere duo viri nobiles, qui in custodia positi congressu nostrorum salutem animæ repperunt, quam vix fuissent in libertate reperturi. Fuit & tertius tota provincia satis celebris ætate grandævus, qui inexpectato exemplo feriis Paschali- bus in nostro templo Catholicā communionem facta exomologesi primū accepit. Quatuor etiam alij capitis damnati, quibus moriendi fortunata necessitas admittēda ad aures atque ad animum veritatis occasio fuit. Alius item primariæ nobilitatis adolescens, qui patria & hæreticis parentibus fidei Catholicæ causā relictis, Deum secutus ducem Olomucium venit, ibique reconciliari cum Ecclesia per nostros voluit, priusquam iubilæi causā Romam pergeret, scriptis ex itinere ad parētes litteris, quibus suum de fide suscipienda consilium aperiebat, liberè contestans certum sibi esse hæreditatem potius, paternamque gratiam, quàm diuinam amittere. Fuit in eodem numero par coniugum; è quibus vir ob furtum morti adiudicatus, biduo ante suppliciū Catholicus a nostro sacerdote factus, sacraque synaxi ad præsens ferendum malum confirmatus cum esset, inimici hominis operâ, atque inuisentium hæreticorum improbis suasionibus concussus, paucis horis ante vitæ extremam, visus est abiectum semel Lutheranismum denuò profiteri. accurrit Pater, erigitque hominem, & ne ipso in portu constitutus naufragium faciat, salutarem Pœnitentiæ tabulam flu-

Etuanti porrigit, commodè vxore quoque ipsa,
 alioqui hætenus hæretica, cohortante, cuiusque
 primo quoque tempore amplectendæ promissio-
 ne se obstringente, quam se dicebat alias apud
 ipsum laudasse; & illius recipiendæ moram, in-
 fortunij huius quod vtrique obuenisset, caus-
 sam existere. Ille itaque ab interitu animæ secun-
 dò reuocatus fortiter corporis mortem oppetit.
 vxor verò sui memor promissi fuit. Anus quæ-
 dam hæresi per omnem ætatem nimium addicta,
 morbo senij correpta, suasu filij discipuli quon-
 dam nostri, sacerdotem è nostris aduocari ad se
 permisit; quo fidei Catholicæ antiquitatem con-
 stantiamque ostendente, flexus mulieris animus
 manus dedit, & confessione facta, consequens dies
 sub altera tantum specie communioni sumendæ
 dictus est. Alius quidam à duobus è nostris extra
 ciuitatem semiuiuus inuentus, qui à socio pecu-
 niolæ suffurandæ causâ contusus baculis, multil-
 que locis sauciatus fuerat; recreatur priuim de-
 terfis vulneribus, suauique colloquio; tum salutis
 animæ admonitus, & pro temporis oportunitate
 de fide instructus post confessionem absoluitur;
 quodque reliquum erat, adito xenodochij præfecto,
 illuc deferri curatur, vbi etiã post animæ sanitatē,
 corporis postmodum valetudinē recepit, vtram-
 que fortasse amissurus, nisi in illum nostri, Deo
 gressus dirigente, commodè incidissent. Ex iis qui
 vsum calicis reliquerunt, matrona quædam
 ad id faciendum mirabiliter compulsa est. cum
 enim per omnia Catholicam se profiteretur,
 quæque de vfu Venerabilis Sacramenti Ecclesia
 tradit, firmiter se credere; sollicitabat tamen ma-
 gnopere sacerdotem è nostris, vt per eum sibi lice-
 ret vtramque sumere Sacramenti speciem. renuit
 ille, affirmans, quorum fides vna esset, & communio-
 nis

nionis modum vnum esse debere: suavitatem autem, ut altare adiens quinque ibi precatione Domini-
ca, Salutationeque Angelica suppliciter recitatis à Deo flagitaret lumen, quo intelligeret, gratane Deo esset sub altera tantum specie Sacramenti receptio. Paruit illa, & ecce ex altari inter imagines fumus erumpit, qualis est thuribulo in sacris solet, qui ad quartam horæ partem durans mirifice mulierem refecit. unde illa spiritus quodam impetu ardoreque concepto, ad confessarium reuersa contestata est, nec si ipse iuberet, sub vtraque specie sacram synaxim amplius accepturam; videre enim se spiritualement esse odorem, Catholicam vnus communionem. id quod apud alios prædicare non desinit. Alius quidam ciuis, qui per octodecim annos à calice abduci nequiebat, æger factus bene sperare iubetur, dum velit salutari consilio acquiescere. obsequitur, communicat sub altera tantum, fit sanus, totaque deinceps familia eundem communicandi ritum amplectitur Hæc ad eos, qui foris, iam quæ ad domesticos fidei, attingamus. Adeuntur nostri è longinquo Pœnitentiæ & Eucharistiæ causa, non ab his solum, qui domi carent Catholicis sacerdotibus (quo ex numero mulier sola inter conciuēs suos Catholica, lactentem gestans infantem, à decem millibus passuum ea de causa venit;) sed ab aliis etiam, qui cum pro foribus habent templa Catholica, eò se longum iter suscipere malle profitentur, quod maiori cum pietate & fructu in templo nostro Sacramenta obeant: inter quos matrona altera pari studio sexaginta millia passuum pedibus, iisque nudis, satisfactionis causa, in frigore & aquis magna alacritate confecit. Catholica & pia mulier in extremis constituta, sacroque iam oleo ad pugnam inuncta, confessario de nostris signifi-

significat, haberi domi radicem quandam in scrinio à marito asseruatam, quam à maioribus hæreditate acceperit, præstigiis infamein (ea refert suspensi hominis effigiem, atque sub patibulum effodi perhibetur) qua nisi elata ex domo sanari ipsa non valeat. petit eam noster, exportat concremandam, ac mulier postea, prout ipsa narrauit, continuò se morbi molestia leuatam sensit, & denique conualuit. Quatuor partim à turpi quæstu, partim à concubinato reuocatæ. Cum hoc anno Senatus supplendus esset, magno conatu hæretici egerunt, vt suæ sectæ homines subrogarentur, resq; in periculo fuit. Sed impetratum tamen Cæsareum edictum pro Catholicis tantum adlegendis, in eamque rem, vti etiam ne sufficerentur aliqui minùs sincerè Catholici, aliquid à nostris præstitum. Est nonnihil à plebecula Lutherana sepulturæ causâ tumultuatum; quæ à funere quodam foras elato, in ciuitatem reuertens templū primariæ parœciæ, quo tempore quidam ibi è nostris concionem habebat, lapidibus armata, cum furore ingressa suggestum cinxit, & nonnihil terroris incussit: sed concionatore nihilominus institutum sermonem prosequente, cohibuit illa se, finitaque concione abiit, minas tantum iactans, si quippiam fuisset à concionatore in Lutherum declamatum. Libet hoc loco supplere, quod anno superiori prætermissum est in conuersione mirabili nobilis cuiusdam viri, magni Calvinianorum Zaboritarumque patroni, quò subita hominis in melius commutatio, nullo mortalium agente, in ipso è vita discessu minùs videatur incredibilis, vbi illius auctor innotuerit. Is enim hausto pestilentiae veneno deduci se ad Ecclesiam per famulum iubet: qui cum ad aliam quandam ab eo frequentari solitam herum addu-

ceret;

ceret; Ad Patres, inquit ille, me ducitò. Hodie enim Angelus Domini intempesta nocte me eos adire iussit. paruit famulus licet inuitus, quòd hæreticus esset, heroque in templum nostrum adducto continuò discessit. Aduocatus noster confessum de peccatis ritè expiat, & moribundum Christi corpore refici statim curat: quem cùm etiam atq; etiam admoneret sacerdos, vt seriò remageret; ille respondit, se, impendète iam iam morte minimè iocari, fidemque Catholicam, Romanam, atque Apostolicam in manu sacerdotis Societatis IESV profiteri, prout fuerat antea ab Angelo commonitus; gratiasque magnas Deo agere, quòd in Ecclesiæ sinu diem extremum claudere ea, vti sperabat, nocte concessum esset. Domum igitur reuersus, & ab vxore hæretica ob fidem malè acceptus, & penitus derelictus, eadem vti præsenferat, nocte inoritur; multos omnino ex primariis ciuibus exemplo suo verboque redu-
cturus, si diutius viuere contigisset.

Domus Probationis Brunensis.

VERSATI sunt hoc anno in Domo Brunensi plus minúsve sexaginta noue personæ: è quibus tredecim veterani partim præceptores, partim domesticis officijs occupati, sacerdotes decem, Nouitij præsentés quinquaginta, præter eos, qui necessitatis causa ex dispensatione R. P. N. Prouincialis ad varia Collegia sunt missi. At qui biennium absoluerunt, quadraginta tres: quibus successerunt hoc anno Nouitij quadragintaquinque, qui ad omne Religiosi officij munus instruuntur, vt charitatis, abnegationis aut perfectionis, haud contemnendum studium in omnibus (quæ Dei bonitas est) cernatur. Confessiones generales
exceptæ

exceptæ sunt aliquot: erepti ex turpi plurimorum annorum vita tres. Itum est ad infirmos: inter quos iuuenis quidam exstitit, in ægritudine ratione planè priuatus: cuius de vita cùm dubitarent sui, sacerdotem de nostris vocarunt. Hic cùm rem Domino Deo commendasset, inuocato sæpiùs nomine IESV, ineliusculè æger habere cœpit. euigilans enim quasi è graui somno excitatus, suspirauit, & sana mens ei est concessa tantisper, quoad post integram exomologesim absolutionem accepisset. dein paulo pòst ad amentiam rediit, & eadē nocte obiit. Huic non absimile videtur, quod cum alio viro quodam accidit: qui cùm à dæmone grauiter exagitaretur, ne in Christum pro homine passum crederet, confessione facta, & Eucharistia sub vna specie sumpta, monstrum diabolicū fugauit. Huc referri etiam potest quod sequitur. Cuidam vxor in puerperio defuncta sæpe noctu apparuit, & terrorem iniecit. efflagitauit maritus preces & consilia Patrum: monitus est vt daret eleëmofynam pauperibus, & purgaret à criminibus animum. fecit, omnisq; metus cum apparitione finē habuit. Ab hæresi ad religionem Catholicam venere decem supra centum: inter quos primas facilè partes obtinuit Lutheranus verbi Minister. qui vbi more solemnī ab Illustrissimo Cardinali ac Episcopo Olomucensi fuisset in templum introductus (priùs tamen à nostro, aliquot dierum spatio instructus) in suggestum ascendit frequentissima concione, ipso nimirum Paschatis die à prandio, errores suos damnauit, omnibus hæreticis audientibus & frementibus hæresim detestatus, fidei Catholicæ, piorum consolatione & satisfactione, professionem ante altare emisit, & à D. Cardinali Ecclesiæ iuxta Romani Pontificalis cæremonias est reconciliatus. Duo quoque

quoque Barones, præcipui Moraucici Marchionatus, ad Catholicam fidem conuersi vehementer desiderabant coniuges suas eiisdē fidei esse consortes; cū multis nominibus aliis, tum vel hoc maximè, vt sicut in suis dominiis iam aliquot milia animarum per Austriam, Ecclesiæ Catholicæ aggregarant, parem feruorem exercere possent liberè in dominiis Moraucicis suarum coniugum. Nam existentibus dominabus hæreticis non poterant religionem Catholicam liberè promulgare ac promouere. Ad has vnus è nostris sacerdotibus huius domus est vocatus: cuius instructione paucis diebus ita profecerunt, vt Catholicam fidem sint amplexæ, publiceque sacra synaxi coram subditis refectæ magno animi sensu, & omnium gratulatione, maximè dominorum suorum; quæ postmodum sponte libros hæreticos videndos & diiudicandos proposuerunt. cum his aliæ octo personæ conuersæ communicarunt: inter quas nobilis eques Picardita, qui vexilliferum in bello aliquot annis egerat, cū multo tempore nec nostræ, nec alienæ parti adhæreret, atq; plurimum fluctuaret, cuinam tandem sese adiiceret. instructus itaque probè Catholicæ tandem religioni se addixit. Huic quoque se adiunxit Baronissa quædam quinquagenaria, quæ pro grati & pij in nos animi significatione nouum antependium opere textili ex filis aureis ac sericis elaboratum summo altari nostro obtulit. Nostris præterea instructionibus mulieres aliæ honestæ, Senatorij ordinis duæ Catholicam fidem susceperunt. Excursiones diuersæ in festis solemnioribus sunt factæ rogatu Baronum & Baronissarum: quæ etiam fructu suo non caruerunt; in quibus sunt multæ confessiones exceptæ, familiæ eorum sacro pane refectæ, reconciliatæ animorū similitates inter coniuges,

dissensio

diffensio grauis & periculosa composita. Vltimo quoque supplicio afficiendos persecuti sunt nostri magno eorum emolumento. cum enim è septem, vnus solummodò esset Catholicæ religionis, reliquis carcer, crux, gladius, rota, conuersionis occasio, & salutis causâ fuere. Aliis quoque dum agerent animam, multis præstò nostri fuerunt. Famine dominante repentina hoc anno, qualis non fuit à trecentis annis (vt testantur annales huius ciuitatis) nostra domus tam pauperibus studiosis, quàm in xenodochio degentibus subuenit, singulis septimanis 150. panes erogans, idq; duobus fermè mensibus, dum nouæ fruges essent collectæ, præter obsonia & legumina cocta, quæ illis liberaliter sunt distributa. Societatis nostræ meditationibus se exercuerunt, præter D. Cardinalem, sacerdotes externi sex, & iuuenis quidam Philosophiæ magister, qui Societatis institutum non multo pòst est amplexus. Sacerdos è nostris Quadragesimæ feriis collecta puerorum multitudine in parochiali templo Christianam doctrinam populo explicauit, quod antè ibidem nunquam factum: cuius explicationi plures, quàm sperabamus, interfuerunt; gratam enim & salutarem rem, vt intelleximus, populo fecimus. Quidquid verò à tironibus nouis operariis gestum fuerit, id commune est cum præcedentibus annualibus. Datur enim Brunæ magnus campus, in quo nouitij hiemis tempore diebus Dominicis, cum rustici domi diebus festis delitescunt, excurrere possunt. Numerus quinque pagorum, inter quos nostri doctrinæ Christianæ scholam habuerunt, 300. tantum auditorum, qui maior fuisset nisi pestis metum inieciisset. Confessionem tamen & communionem per nostrorum exhortationes, extra tempus ducenti frequentarunt. Præcipuus quoque

quoque fructus animaduersus est in Confirmationis Sacramento, cuius nostri in doctrina Christiana, cum vtilitatem tum necessitatem exposuerunt: quibus ita animos auditorum permouerunt, ut ex iis magna multitudo ad hoc à D. Cardinali, Episcopo Olomucensi suscipiendum confluxerit, non sine hæreticorum obgannientium admiratione & spectaculo. Ad domestica reuertor. Die 14. Decembris Domina de Thobar insignis huius domus benefactrix vita excessit: quæ pro templi structura perficienda per testamentum legauit frumentum duum millium & 300. florenorum valoris, cum etiam mille & 60. daleros in pauperes erogandos legasset. Voluerunt testamenti executores (quod hæc summa durabilior ac salubrior esset) nostris, uti factum est, tradidit ac in licitos census collocari, annuo solummodo capitalis summx censu in pauperes studiosos deinceps per nostros erogando. Illustrissimus Dominus Cardinalis pro summi altaris constructione duo dalerorum millia promisit, ex quibus hoc anno dedit 1000. Petiit & obrinuit à R. P. N. Generali in nouo templo sepulturam, quam sibi viuo parare cogitat. Rem diuinam apud nos persæpe facit: Ordines in sacello nostro subinde confert: Christi Corpus fratribus distribuit: exhortationem accommodatam ad nouitios habuit: nobiscum in refectorio pransus est sæpius, superiori nostra veste indutus, & cõmuni cibo contentus: aliquot sexagenas piscium & ceruissæ vasa, quæ centum daleris constabant, dono dedit. Turcam adolescentem captum ad nos misit, quem fidei exercitiis imbutum ipse baptizauit. Breuiter dicam, sæpe nostra opera vtitur, omnia in nos beneuolentiæ signa exhibet: ac talia sanè in nos eius beneficia extiterunt, qualia ab optimo Principe

desiderare possemus. Declararunt & alij viri primarij suam in noui templi fabricâ liberalitatem: quibus præluxit huius Marchionatus Camera-rius D. Ladislaus Berka, qui pro turri templi nostri quingentos daleros ad nos misit: & Dominus à Krayd Baro Catholicus ante mortem trecentos daleros in eundem finem dedit. Donauit etiam vnam plateam nostris vsibus sat accommodatam Senatus Brunensis, cuius cum approbatione quaternas ædes pro laxatione domus optimè deserui-entes, quadringentis daleris emimus: ac mediam quidem pretij partem, nempe 200. daleros, ipsemet Senatus Brunensis nobis pro earundem ædicularum emptione per suum primatem virum nobis apprimè addictum transmisit. Atque hæc omnia facta sunt auctoritate & intercessione magnifici Domini Bercæ: cui sanè propter hæc & alia beneficia in hanc domum collata plurimum debemus. Præter hos qui suis eleëmofynis structuram promouerunt, fuit huius ciuitatis Syndicus, qui nobis centum daleros donauit. Prætermitto alios Catholicos, imò Picarditas nobiles, qui trabes ex sylua remota pro tecto templi Brunam libenti animo, & cum magno huius nostræ fabricæ emolumento aduexerunt. Alius asseres pro fabrica dono misit. Supellex domus variis rebus est aucta, bibliotheca nouis libris; duo reparata templa in pagis nostris, altaribus ornata. Vnum è nostris orphanis ad sacerdotium promouimus, & nostræ paræciæ præposuimus.

Missio Mezericzensis.

AVDITÆ sunt in Paschalibus feriis confessiones patrum familias ciuitatis & plebis ceteræ non-gentæ. Aliis diuersis anni temporibus centum
quin-

quinquaginta octo, partim à ciuibus, partim à rusticis factæ, inter quas fuere multæ generales, plurimæ eorum, qui nunquam sua crimina expurgant. Ad Catholicæ verò Ecclesiæ gremium adducti sunt sexaginta quinque. Restauratus est præter alia Ecclesiæ Catholicæ ritus benedicendi cereos die Purificationis: quo etiã processio solemnis est habita. In die S. Marci renouatus est antiquus mos iam dudum collapsus, quo olim cum processione & Litanis quartam milliaris Germanici partem orando solebant conficere. Facta est ibidem per nostrum frequenti auditorio concio; cantatum sacrum. Huiusmodi pietatis exercitio & peregrinationi Ladislaus Berka loci Dominus cū sua aula secunda Pentecostes feria se adiunxit, & asperum illud iter pedes absoluit: cuius exemplo ciues & hæretici animati, deposito rubore, Catholicis sese immiscuerunt, & ex herbis diuersisque campi floribusserta composuerunt, quibus deinde cruces & vexilla templi exornarunt. Celebratum est præterea SS. Corporis Christi festum maiori solemnitate, frequentiorq; populus, quàm antea vnquam, interfuit. Infirmabatur graui epilepsia Magnifici D. filius vnicus: quam ob causam ab vtroque parente peregrinationes sunt institutæ, & magno pietatis affectu persolutæ; solemnes item ad eundem finem preces, Litaniarum cantus, & alia diuina officia instituta: eleëmofynæ distributæ, aliquot pauperes orphani vestibibus donati. & alia his similia peracta. Post quæ omnia cū adhuc filius melius non haberet, Magnifico dolore & lacrymis pleno, consilio ac operâ vnius è nostris insinuaturn, fortè se à Deo visitatum, ac in filiolo punnitum, quòd pestiferam Anabaptistarum lueni, vel tenui prouentus prætextu, liberrimè in aula sua, tamquam œconomos foueret: ad quæ, cū

Magnificus se quàm primùm illos dimissurum (sicuti fecit) promississet; miràm dictu, filius melius habere cœpit, ac vix trium deinde dierum spatio à morbo adedò periculoso planè est liberatus. ac horum quidem Anabaptistarum exclusio omnes, etiam hæreticos, plurimùm exhilaravit. Pacificati inter se, qui implacabiles inimicitias & odia gerere videbantur. Nosocomiis visitandis aliisque piis operibus in salutem proximi non defuimus. Præter hæc solita Societatis exercitia alter nostrorum singulis diebus Dominicis & festis concionatur, alter tum temporis confessiones audit: sacrum Missæ officium, cui Magnificus Dominus adesse consuevit, celebrat: interdum ad vicinos pagos excurrit, ubi absentiam & defectum Parochorum concionando celebrandoque supplet, aliaque Sacramenta necessitate exigente administrat.

Collegium Commothouienſe.

ALUIT Collegium Commothouienſe hoc anno Socios vndeuginti, sacerdotes octo, quorum duo valetudinarij, vnus Professor; magistros quatuor, Coadiutores septem. defuncti vita duo. P. Balthazar Hostouinus, Bohemus, Professorum prouinciæ Austriæ Societatis nostræ antiquissimus, laboribus & senio fractus. Alter Bartholomæus Masuck, Bohemus, Logices studiosus, qui ipso ætatis flore, cùm nondum vigesimumtertium ætatis annum excessisset, est phthisi extinctus, ob perfectionis studium magnæ spei iuuenis. Brunam ad tirocinium Societatis concessere quatuor; tres studiosi Rhetorices, quartus officio hortulanus. Studia tribus mensibus tardiùs ob pestem inchoata, tertio nimirum Ianuarij: nec ta-

men omnes scholæ simul apertæ; sed Rhetoricæ tantum cum Poësi. Discipuli, quo pauciores, eo virtute, pietate, litteris insigniores. accessione eorum facta, quamprimum domus pauperum, quæ communi totius ciuitatis conflagratione perierat, hoc anno nobiliori forma, & plurium cubiculorum adiectione restaurata fuit. Sub finem anni collecta scholarum messe, & iuuenum animis ad nouarum lectionum sementem apratis, data 23. Octobris tragicocomœdia conuersionis Doctoris Gentium, magna populi frequentia, & celebri virorum nobilium, doctorum & honoratorum è vicinis ciuitatibus conuentu. Sub finem actionis tragicæ libelli selecti, qui laborum præmia, eruditionis partæ testimonia, liberalitate Reuerendissimi & Illustriissimi Archiepiscopi Pragensis, non sine publica laude dati. E lustris hæreticorum ad ouile Christi Ecclesiam Catholicam receperunt se triginta sex. Totius vitæ peccata relegerunt nouemdecim. Cōfessiones non integræ correctæ. Nefandum fœdus, quod cum dæmone quidam inierat, per sacram confessionem rescissum. Ad infirmorum confessiones excipiendas, tum domi tum foris euocati nostri. Dissidia inter coniuges, amicos, parentes & liberos sublata. Nofocomiū singulis propè diebus Dominicis visitatum, vbi Euangelij lectione, & breui exhortatione præmissa, pauperibus datæ eleëmofynæ: quin etiam præcipuis festis eorundem confessiones in templo hospitali exceptæ, & altero die sacro pane refecti. Nec vincti in carceribus neglecti, colloquiis piis ad pœnitentiam, & sacrâ exomologesin ducti, instructi in fide, adiuti pauperiores stipe: è quibus tres, qui publica morte scelerum pœnas daturi erant, ad Catholicam fidem conuersi sunt. qui dum ad locum supplicij educeren-

rur, nostris consolantibus forti & æquo animo iustitiæ sententiam exceperunt. Domi restituta catechesis à prandio diebus Dominicis, intermissa ob pestem. Concionum fructus non pœnitendus. Habitæ in pagis conciones frequenter, aliquando binæ, aliquando ternę. Brixia, ciuitate regia Parocho defuncto, concio funebris per vnum è nostris habita. Sacro Baptismo ob Parochi absentia ultra duodecim paruuli tincti. Nec intermissæ excursionēs Grupnam ad D. Virginem. conuentus populi ipso natali B. Virginis solito frequentior, deuotionis ergo plurimis, etiam è locis hæresi infectis, eò confluentibus. Adfuit magna nobilitas vtriusque sexus, singulari & humilitate (pedibus enim multa millia passuum orando & psallendo, subsequētib; curribus & equitatu, conficiebat) & pietate (nam purgatis sacra confessione animorum sordibus augustissimum Christi Corpus sumebat.) conuenere ultra triginta sacerdotes, qui propè omnes sacris operati. Hortus suburbanus adiectione horti & agelli cuiusdam ciuis, pretio centum trigintatrium dalerorum, multo iucundior ac amplior redditus, sicuti & deductione aquæ, qua hactenus caruit, & exstructione partis murorum, quibus exteriorum ingressus & aspectus arcetur. Bibliotheca nonnullis libris aucta, quos quidam Parochus moriturus Collegio legauerat. Cum in præcipuam parochiam dominatus Libochouienſis per quosdam in præiudicium foundationis Collegij, Parochus introductus fuisset (ius enim conferendi omnes parochias dominiorum fundatoris nostri, Collegio concessum) Illustrissimus & Reuerendissimus Archiepiscopus hac de re monitus, vt ius nostrum illæsum maneret, Parochum ad Collegij petitionem instituit & confirmauit.

Collegium Nouodomense.

PERSONÆ, quibus hoc anno constitit Collegium Nouodomense, numero pares fuerunt anni superioris, sacerdotes quinque, magistri tres, sex Coadiutores; ad Societate adiunctus vnus. Concio Bohemica præcedenti anno inchoata cum fructu continuatur, cui, quòd Bohemicæ linguæ maior quàm Germanicæ in ciuitate sit vsus, lectio catechistica adiuncta est; concio tamẽ Germanorum pristinum retinet locum. Vtraque vicinis etiam in locis, ad quæ deuotionis caussa certis temporibus concursus populi fieri solet, cum motu animorum habita. Qui partim diuersarum hæresum errores abiecerunt, partim vtriusque speciei vsu in Eucharistia sumenda relicto, ad vnusumptionem redierunt, quinquaginta sex numerantur. Ex quibus septuagenarius quidam, tanquam ad hoc illi fuisset a Deo vitæ tempus prorogatum, dum hæresi cum peccatis per confessionem se exuisset, cælesti cibo refectus ex viuis abiit. Similem Dei benignitatem experti tres alij. Sed & Anabaptista cum vxore, & liberis veritatis lumen aspexit. Quorundam veræ conuersionis argumentum fuerunt hæretici libri ad nos delati. Confitentium autẽ numerus tam Paschali, quàm aliis anni temporibus initus, multò fuit maior quàm præcedenti. Generales confessiones partim totius vitæ, partim certi temporis quadraginta-quatuor exceptæ. Multi, qui nunquam in particulari sua peccata confessi; nonnulli, qui sine præuia confessione sacram Eucharistiam sumpsere; quidam etiam, qui aliquot annis hoc Sacramentum intermisere, instructi, debito more conscientiam suam expiarunt. Quorundam animi gra-

uioribus criminibus, quæ in confessionibus aliquot silentio prefferant, expurgati sunt. Duo, qui pluribus annis vsque ad maturam senectutem in turpi concubinato publicè vixerant, vt honesto matrimonio iungerentur, inducti. Grauius diffidentes nonnulli conciliati. Alij ad meliorem vitæ frugem reuocati. In nosocomio pauperibus, reis in carcere, extremoque supplicio afficiendis spirituale auxilium vtiliter suppeditatum. Pauperes infirmi aliquot in platea collecti nostrorum operâ in xenodochium promoti; quorum vnus moribundus in fide instructus, confessus & sacra communione refectus, breui post animam Deo reddidit. Periculoso quidam morbo laborâs, dum confessione animum expurgasset, ciboque cælesti pauisset, voto peregrinationis emissio, habere cœpit melius, paucisque diebus post surrexit incolumis. Septennis puer nocturnis spectris sæpius infestatus, orbiculo agni Dei per nostrum sibi dato, atque vt quinquies orationem Dominicam & salutationem Angelicam quotidie recitaret imposito, omni molestia diabolica liber extitit ad tempus. Nam euoluto circiter anni spatio, cum particulam agni puer attriuisset, precesque impositas neglexisset, denuò cœpit iisdem agitari molestiis, membris omnibus tremere, opem contra virum gigantea forma, magnisque oculis horridum, quem ad sese aduentantem conspiciebat, implorare. Redeunt parentes ad nostrum, nouum expetunt consilium. Noster attritum agnû cereum cum nouo commutat, lustralem aquam partim puero cubitum concessuro potandam, partim in cubili spargendam addit. Sequuntur consilium parentes. postdic reuersi sanctè asseuerant puerum ab omni infestatione denuò tutum existere. Hæc dum nostri proximis; studiosa iuuetus spar-

ram suam excolere minimè negligit. quippe, quod præcipuum est, pietatis exercitio, frequenti Pœnitentiæ & Eucharistiæ Sacramentorum usu, magnum præbuit aliis ad virtutem incitamentum. Diligentiam verò atque in litteris progressum, tum alias, tum maximè Abrahamum comicè exhibendo ita declaravit, ut maximam laudem adepta sit. Meruisse propterea magno suo iure videtur, id quod proxima studiorum renouatione est consecuta, ut classe Poëseos Grammaticæ studiis adiuncta eius consuleretur utilitati, & animi ad ampliores faciendos progressus inflammari foueretur. Rudiores etiam sacerdotes nonnulli ad officia parochialia debitè obeunda aliquanto temporis spatio sunt informati: quorum fructus nonnunquam, ut speramus, erumpet. Fecit & Collegij fabrica bonum hoc anno progressum, quantacunque temporum difficultate reclamante. quam ut proximo anno speramus ampliorem; sic & fructus spirituales ex hoc Nouodomenfi agro colligendos diuina opitulante gratia, vberiores fore confidimus.

Collegium Crumloviense.

NUMERVS Sociorum, quos aluit Collegium anno præmissio tresdecim ; sacerdotes octo, humaniorum litterarum magistri quatuor, septem Rhetoricæ studiosi, reliqui domestici curatores. Ab his non postrema certaminis pars cum iis peracta, qui cœno damnatarum opinionum inhærebant. Lutheranæ sectæ buccinatori semel iterumque oblatæ assertiones, doctrinam de bonis operibus & Sanctorum inuocatione, ut aut veram amplecteretur, aut falsam ostenderet. recepit ille quidem: sed hoc genus ut est apud hæc

factionis homines loquax & elatum, ita plerumque mutum & elingue apud dissidentes. Quare nihil ab eo etiam monito extorqueri potuit. Enimvero quem ad frugem scripta pellicere nequiverunt, supplicationibus piorum flexus Omnipotens, mandato tamen Cæsaris exegit, postquam annis quinque novum Evangelium hic deblaterasset. Nos odium sustinuimus plurimorum edicti procuracionem nostris adscribentium. At bene habet. absit modò ille, nos innoxij malevolentiam aliorum fructus amplitudine solabimur; quem insecuturum confidimus non temerè. Pulso igitur duce iniquitatis, venenũ eiusdem euomere novem supra vicenos, auspicio sat fortunato. Horum duo iam inueteratæ malitiæ senes vndonaginta numerabant ætatis annos: paulò iuniores alij plerique: vnus adolescens æui & ingenij bonitate præstans, Ministro Lutherano natus, & hæresi cum lacte materno imbutus; proindeque in ea ita pertinax, vt Lutherum sibi vita cariorum non semel affirmarit. Veris tamen post alterum mensem rationibus tandẽ cessit, victus tum causæ bonitate, tum doctoris industria pertinaci. Iam propositi tenax est condiscipulis exemplo. In eadem falsi colluuique vir Atheus aditus non raro, & monitus vt sibi consuleret respuit ille, & irrisit semper. Sed Deus non irridetur: nam qui ad verba iam pridem obsurduerat, etiam ad verbera mentem non flexit. bis enim periculoso casu aliàs mortis periculo ereptus, tandem hoc anno dum superiorum ædium partes, rem nullius penè momenti fabricaturus ascenderet, tertio, eoque præcipiti lapsu fracta ceruice, elisoque cerebro, subitanea morte infelicem animam exhalauit. Sapere potuisset etiam senex exemplo auix suæ; quam ille iam senem in suum errorem pertractam pau-

eos ante menses apoplexia subito exspirasse conspexerat. Sed stulti plagis non emendantur. Atque ista cum apertis hereticis. Est præterea Crumlouij, sicut in aliis vicinis urbibus & prouinciis non infrequens concio, quæ se Catholicam & dici vult, & haberi: sed ab vniuersalis Ecclesiæ modo diuinum epulum adeundi tam aliena, quiduis ut ab ea citius quàm calicem extorqueas. Equidem non video quemadmodum sincera nominis Catholici nota cum hac eorum firmitate congruat. Nostris hominibus nihilominus operæ plus verius dixerim, facessunt, quàm aliæ damnatæ nationes. Cæterum, adiutore Deo, duos ad sexaginta eidem abstraximus. Omnium antesignanum iure statues illum, qui octoginta octo annos partim hæreticum, partim etiam orthodoxum calicem hausit. Sed venio ad Catholicos, quibus hæc domi forisquæ opera impensa. Exomologeses Paschæ tempore acceptæ supra bis mille; quatuor & viginti fuerunt omnium annorum. Illustris illa hominis æui maturi à quadraginta ferè annis nunquam bene confessi; & adolescentis, qui multis in præcedentibus peccata celauerat, quæ salutaris pœnitundine ductus apertè detexit magna animi sui quiete. Adde his illos, quæ pœnitentia Sacramenti visa lenior, ex consilio & consensu Patrum, in se desæuiere vindice, seu flagello, seu cilicio. Sed nec illum ab his separabis, qui à confessione viatico diuino munitus in cœnobium Cisterciensium se recepit Deo famulaturus. Vacillantes in fide plurimi confirmati. Pauperes, ij præsertim, quorum studiis paupertas oberat, collatitia stipe adiuti. Quidam à dæmonibus obsessi ferebantur, illi donata, quam piè demitterent in pectus, agni cælestis bulla perfanati. Sacerdos vnus à turpi consuetudine, quatuordecim mulieres ab obscœnitate

nitate prostituendi corporis sunt retracti. Contentiones, iræ uæ & simultates plurimorum abolitæ: inter matrem & filiam vna non minùs offensa, quàm perniciæ infamis: altera Parochum inter scholæ moderatorem, & Senatum opiduli cuiusdam, quam sæpe vano conatu fundi Dominus tollere adnissus. eius verò causâ partes distractæ, etiam anniuersariam Corporis Dominici perceptionem lege præscriptam neglexerant. Sed nostrorum dexteritate ita mitigauit Deus omnes (viginti circiter) ut se mutuo complexi, & peccatis ritu Catholico patefactis vnionis mysteria simul, eodem loco, & ab eodem sacerdote perceperint. Viro dynastæ persuasum, ut in suo palatio magnificè ornato fœdas imagines deleret, honestioresque substitueret. Ad ægros & extremum agentes spiritum aliquoties vocati sumus. Recusabat vnus non rectæ fidei, ita suadente medico, Sacramentum infirmorum, ubi noster hominem accessit, inque rem ægri verba fecit, euicit. Victus infirmus, acutissimis decem & octo mensium doloribus leuatus, exemplo pio ad placatum abscessit Deum. Feliciórne alter languido item & defecto corpore, qui ut se per salutaria mysteria coniunxit cū Deo, ab ipsa statim Extrema inunctione, solutis nodis linguæ loqui cœpit, & habere melius, ut omnes admirarentur? Sed nec damnatis fontibus industria nostrorum defuit: nam omnes in morte firmati. In vno prouidentia Dei singularis animaduersa; ubi se ad restim damnatum intellexit, voluntaria morte ignominiam declinare constituerat, septem, clam reseruato cultro pectori & gutturi iam inflictiis vulneribus. re per apparitorem detecta, vocatur etiam Pater: qui hominem ad incepti facinoris odium perductum, cum Deo sanctaque Ecclesia reconciliauit. Feriis hebdo-

hebdomadæ magnæ ornatum honorarium Domini monumentum (aliquorum iniquitate aliàs impeditum) structura noua, & cultu solemn. affidentes adolescentuli cum Christi insignibus, angelico cultu diuinas laudes cantu assiduo personabant: iidem in horas singulas dictabant materiam Christi cruciamenta meditantibus. Excitauit ea res proinde impios piosque, vt frequenti corona molem erectâ curiosius aspeçtarent. Suus etiam solemn. Dominici Corporis habitus honos aliis annis vsitatus. Item officiosa Angeli custodis cura, & exitium superbissimi Aman data in theatro frequenti nobilitati, non mediocri spectatorum sensu, & laude actorum. Finio commemoratione iuuentutis, & piorum in nos liberalitate. De discipulis id vniuersè dici potest, eorum fructus ab aliis annis nequaquam degenerasse. Adolescens parente orbatu quotquot domi reperit codices insanæ doctrinæ, ad Collegium exurendos detulit. Alius cum facultatem vescendi carnibus, eò quod hospes alios cibos denegaret, à confessorio impetrasset, paucis interiectis diebus ad confessorium reuersus, ait se nolle vltèrius vti illa facultate, etiamsi solo pane sibi victitandum foret: quod cum faceret, suo exemplo hæreticum hospitem eò mouit, vt ipse sibi, & toti familiæ esum carniū interdixerit. Quibusdam hoc legitimum, vt parentes hæreticos inuisuri non sese itineri credant, nisi armis obiectis aduersariorum diluendis, bene instructi. Duo adiunxerunt se nobis, alter aptus rei domesticæ, disciplinis liberalibus alter: vterque magnæ spei. Sunt qui adhuc flores aperiant, vbi maturuerit tempus, in fructū ituri. Collegium leuatū non nihil ære alieno, creditore sponte debitum remittente. At sacra supellex aucta veste, tela, cyathis duobus, & ampulla ex argento.

Collegium Glacense.

VIVUNT in Collegio Glacensi socij quatuordecim, sacerdotes septem, magistri duo, Coadiutores quinque, Conciones singulis Dominicis habentur ternæ. Earum operâ abieccere hæreticam perfidiam viginti. Molitor quidam, dum periculose ægrotaret, accersit pro more & consuetudine Prædicantem, eius ut consilio vteretur, cuius auxilium sibi paratum putabat. At ille pelli suæ timens, ne fortè quid contagiosæ luis adhuc in illius domo resideret, venire renuit. Hoc in periculo constitutus molitor, & desertus à suis pastoribus, quorum hætenus fide nixus fuerat, nostros inclamare cœpit. Adsumus, confessionem excipimus, quam ille eo animi sensu peregit & fructu, ut quantum damnum ex perfidia Prædicantis reportasset, gratissima animi significatione agnosceret. Antequam diem obiret suum, auctor uxori fuit & suasor, ut sacris in posterum Catholicis interesset: quod & promisit, & hucusque diligenter præstat. Tentata etiam virginis cuiusdam in fide constantia est, sed tentata tantum. Nam cum infans parentibus suis hæresim exuisset; ad eandem resumendam nulla eam verbera cum atrocibus parentum verbis coniuncta, compellere potuerunt. Mulier præterea rusticana vi quadam melancholiæ grauioris ita agitata, ut conspectum hominum fugeret, & seipsam præfocare cogitaret, diuinorum beneficio mysteriorum sibi reddita, & quieti. Confitentium ad Pascha numerus fuit sexcentum quadraginta nouem: inter quos octo vel nouem omnem antea vitam pœnitendo recollere. Discipulorum numerus maior & frequentior, duorum scilicet Baronum & quinque nobi-

nobilium accessione. Data est populo ipso die Corporis Christi sacro, in patente area, fauente cælo, actio poetica de Elia sub iunipero. A qua quidem actione ut ciues suos hæreticus Prædicans abstraheret, præter morem, & ipse concionem habuit: qua in concione apertè intellectum est, non Lutheri placitorum eum, sed Caluini asseclam esse. Nam & blasphemis nominibus salutarem hostiam insectatus est, & quàm plurimis conuitiis, quoniam rationibus non potuit, ut ipsum festum euerteret, laborauit. Peruenit huius indignitas rei ad aures Cæsaris, qui calumnias in Dei sacra indignissimè ferens, edictum dedit, ut omnes hæretici Clamantes, qui in parochiis suæ Maiestatis essent, intra sex hebdomadas Comitatu cederent. Promouit hoc negotium temeritas Senatus Leuinenfis, qui Catholicos ciues suos, eò quòd nostro suasu, ad Archiepiscopum Pragensem, pro Catholico suo sacerdote per vim à Capitanco deposito, sibi restituendo supplicassent, in carceres coniecerant. Res præclare inchoata hætenus propter varias Cæsaris occupationes executioni mandari non potuit. Spes tamen nos magna tenet, quoniam quidem Capitaneus, & nonnulli Senatores Leuinenfes adhuc Pragæ confecti tenentur, quòd res felicem sit finem sortitura.

Collegium Labacense.

AD fidem conuersi viri nobiles quatuor, & defuncti Præsidis vxor, & quædam è prima nobilitate femina: quorum exempla ita alios stimulant & disponunt, ut speremus breui omnino non paucos Carniolæ proceres cum maximo suo & totius provincie emolumento fidem Catholicam amplexu-

amplexuros. Nec Prædicantis cuiusdam penè senio confecti hîc transeunda est conuersio. Cum Serenissimi Principis decretis id vrgeretur, vt indicta die iam ex vrbe & opidis proscripti Prædicantes è rota excederent prouincia, cautumque esset, ne quis nobilium quemquam proscriptorum sub proscriptionis pœna, & grandi bonorum iactura foueret: segniùs nonnulli Archiducis imperium executi sunt. quare visum fuit iudici prouinciæ committere, vt delitescentes in latebris vrsos & lupos Prædicantes disquireret, deprehensos abriperet, & in carcerem coniiceret. Dum is ergo executioni insistit, fama vbique peruolans, atque periculum aduenrus intonans efficit, vt præter præconem senem elabantur omnes. is itaque abripitur, & arcis custodiæ traditur. Nobiles Protestantes iudicis facinus indignè ferentes, multa imprimis secum; demùm ad Principis clementiam confugientes supplici libello hunc vnum senem sibi concedi, etiam atque etiam rogitant. se neutiquam deinceps passuros, vt Prædicantis munus obeat, pollicentur. Nostri verò omnino ad se spectare censes, vt Prædicantem olim à Labacensi Episcopo sacerdotio insignitum, tanquam ouem errantem ab hæresi & apostasia, Deo bene iuuante, quàm primùm vindicent; dum Græcij res agitur, & nonnullam temporis interapedinem rei instructio sibi vendicat; senem adeunt, periculum ob grauissimam colluuiem, qua se deficiendo coinquinasset, ostendunt; nec diuturnæ vitæ spatium superesse, cum iam plenius dierum pedem vnum (vt dici solet) in cymba Charontis habeat: iis demùm veræ contritionis igniculis hominem accenderūt, vt non solum statum & crimen, in quo versaretur, agnouerit; sed obnixè postularit auxiliatrices nostrorum manus,

ne animæ suæ detrimentum pateretur, & post multa consecrationis suæ testimonium produ- cens se verum sacerdotem esse, & ritè consecra- tum, demonstravit. Nostri hominem bene spera- re iubent, deinde fidei doctrinam per libellos in memoriam reuocant. Exiguo demùm temporis interuallo eò res est adducta, vt priùs confessus ab Episcopo debitis cæremoniis ac precibus, ple- no cum ædificationis affectu, summoque pietatis feruore, frequenti concione, ab omni censura Ec- clesiastica sit liberatus. Et ne ab hæreticis liberta- ti iam restitutus detrimenti quidquam caperet; à nostris actum est, vt securo loco sub Prælati cura, quoad tutius prodire possit, vitam pacificè duce- ret. Celebrandi ritus adeò oblitus erat, vt neces- sum fuerit eum de nouo; vt tironem instruere. Liberi ac illius Berta xenodochij disciplinæ sunt traditi. Alius quidam Prædicantis filius in fide Lutherana à teneris vnguiculis apprimè patre præceptore instructus, humanioribus deinde ac Iurisprudentiæ studiis excultus, ac proinde non vni Germaniæ Protestantium Vniuersitati notus, cum curiositatis ergò absurda quædam religio- nem concernentia auditurus, templum nostrum adisset, omniaque simulans, in omnibus concio- natorem obseruasset; ita compunctus abscessit, vt veritatis indagandæ causâ post paucas horas Collegium adierit, concionatorem conuenerit, & post variam de multis disceptationem omni ex parte Catholicæ fidei veritate circumuallatus, ma- gna animi sui immutatione victus tandem dede- rit veritati manus. Graues inter magnates magni momenti controuersiæ nostrorum interuentu sedatæ ac compositiæ fuerunt; & ne quidquam discordiæ deinceps animum vtrimque laceraret, iunctis coràm dextris reditum est in concordiam.

Nec excurrendi fructuosè, & bene merendi de vicinis defuit oportunitas. Vicinum enim opidum in provincia sat celebre hæretica lue iam pridem infectum ac penè emortuum, in primis membris reuixit. Postquam enim à nostris visitatum fuit, præcipui incolæ ad fidem, & melioris vitæ frugem redierunt. Dominici corporis ea hoc anno est instituta sollempnitas, ut non modò hæretici in admirationem rapti, verum ipsi Catholici cum stupore sint admirati. Cum enim augustissimum & immortale ferculum ab urbis Antistite per urbis vias ac cõpita circumferretur, hæretici scommata inhibentes ad omnia intenci ora tenebant. Catholici qui SS. Sacramentum concomitabantur, aut ægri è fenestris prospectabant, magno effusi gaudio, rei tam sacræ bene precantes, ac maiestati diuinæ ob populi ac religionis incrementum, omnia in acceptis referentes, has protulere voces: Quadraginta annis haud visa est tanta huius diei celebritas. Etenim sic eam ob impiorum hæreticorum impudentiam fuisse labefactatam asserébāt; ut vir aliquis honestus comparere, & latentem sub speciebus Deum nullo modo comitari voverit, licet clerus accinctus sacris quotannis prodixet. Nec plebeia tantum phalanx, sed nobilium vtriusque sexus nostrorum hortatu adfuit sat numerosa frequentia. Ruricolæ etiam è vicinis pagis adsciti, vexillis ac ferris instructi bini incedentes primum agmen tenebant, eo videlicet ordine dispositi, ut pueri pueris, puellæ puellis, vxores vxoribus, viri viris coniuncti processerint: quorum deuotus solempnitati accommodatus concentus summo simplicitatis pietatisque affectu expromptus, prospectantibus & audientibus, aut piæ lacrymas, aut pietatis incredibilem ardorem excitauit. Augustiorem hunc diem reddidit ex-

structus

structus per compita viarum longè superiores annos superans apparatus, tormentorum festiua displotio, salutatio, qua discipuli nostri SS. immortalitatis pharmacum variis locis dispositi latine ac carniolicè excipiebant. Ternæ etiam rogationum dierum supplicationes, quarum vnam tantum, aut segnis consuetudo, aut remissior zelus introduxerat, nostrorum hortatu integrè resumptæ sunt ac triduo celebratæ, in quibus ad populum conciones habitæ non absque fructu. Ægris etiam ac malè firmis in priuatis domibus ac valetudinariis, tum etiam moribundis spiritalia remedia intrepidè collata sunt, die noctuque. Qui carceribus includebātur, nostrum quoque senserunt subsidium, vnde non pauci vinculis soluti, suisque restituti sunt: ex quibus nonnemo ciuium, cum de fama periclitaretur, nostro auxilio famam retinuit. Constitutis in xenodochio solemnioribus diebus cupientibus expiari; vltro nostri aures obtulere; quorū nonnunquam inopiæ eleëmofynis subuentum. Pauperibus etiam eleëmofynæ emendicatæ, frugaliter erogatæ. Hæc foris. Domi nūc sumus duodecim, sacerdotes quatuor; Fratres octo, & si vnum excipias, vt cunque valemus omnes; penè omnes tamen per ordinem aduersa valetudine hoc anno tentati sumus. Scholas nostras ob pestis sæuitiam biennio relictas, iam verò denuð inceptas, & haud contemnenda inuentute auctas exitialis illa contagio nondum permisit eò excrecere, vt ad priorem numerum adolescentum exsurgant. Præsentes tamen studiosi tribus classibus distincti impigrè & integrè ex omnibus Grammaticæ partibus instituuntur. Puerorum etiam ad doctrinam Christianam instructio suum sortitur finem: nec pueri tantum, sed ætate iam adulti, & ij qui omnino

etiam adolescentiæ robur exceſſerunt, catecheſi dant aures. Archidux mater perpetuò liberalis, caſulam cum duobus antependiis, vt vocant, ac tribus peplis, quibus ſtatux & aræ exornantur, ædi ſacræ attribuit; omnia auro & argento conſpicua. Sereniſſimus Ferdinandus pro fabricæ incremento duo florenorum millia donauit. Magna etiam exſtitit hoc anno nobilium Procerum & Prælatorum erga nos beneuolentia: quæ non ſolum enituit frequenti acceſſu ac ſtudio pietatis, ſed liberali donatione reddita eſt illuſtrior. Reuerendiſſimi Episcopi tantus erga Societatem noſtram exſtat amor, vt non ſolum in communi penuriæ noſtræ liberaliter ac variè ſubinde ſubueniat, verum ſingulos omni charitatis obſequio proſequatur. Vnde quendam ex Patribus noſtris è graui morbo ægrè conualeſcentē ad ſe mitti voluit, quem præter omnium ſpem, paterno in omnibus affectu, conuenientibus mediis ſanum reſtituit. Eiuſdem etiam beneficio non leuis inter Capitulum & noſtros controuerſia hoc anno eſt compoſita. Molendinum enim à defuncto Canonico ab hæreticis emptum, iſſis Canonicis præſentibus nobis crebrò dum viueret oblatum, ſed eò quòd in cleri fundo ſitum eſſet, ac ipſe ſubito morbo correptus, cauſam peperit controuerſiæ: qua, vt diximus, magno labore compoſita, ſupra mille ducenti Collegio ceſſere floreni. Præpoſitus quidem organum quadringentis florenis comparatum templo, Collegio ruricolæ nouem donauit. Nobilis quidam è Proceribus dum ſibi excedendum è rebus humanis aduerteret, 500. florenos Collegio legauit. Senatus etiam ex orichalco penſile candelabrum ornamentum mirificum, competitoribus aliis neglectis, noſtri templi choro attribuit. Deuotus ſexuſ femineuſ varia ex

tela,

tela, serico, seta, filisq̃ue aureis & argenteis artificiosè elaborata, calicum vela templo donauit.

Collegium Sellienſe.

ANNVS hic maxima ex parte in Collegio quatuordecim aluit, sacerdotes quinque, professores quinque, reliquos Coadiutores. ad finem accessit vnus, cuius opera quanquam nostris esset non parum necessaria, non tamen potuit esse diuturna. quippe paucorum dierum interiecta mora, siue aëris nouitate offensus, seu verò, vt pallor oris indicabat, interiore prius vitio læsus febris abripitur: quæ eum non prius deseruit, quàm mutata ægritudine alia lento eum morbo ita exhaustit, vt morienti vix pellem ad ossium tegumentum reliquerit. Toto verò ægritudinis tempore cùm singularem in ferendis doloribus tolerantiam semper præ se tulisset, tum verò illud crebrò vsurpabat, si quando alienus à seipso, quidquã sanæ fidei, aut suo in Religione suscepta proposito aduersum diceret, vt ne pro suo haberetur; facto deinde dictum firmavit. Morti enim proximus petita à Deo, & ab omnibus qui aderamus, offensarum venia, votorum formulam iteratò nuncupare voluit: quod quia defectus viribus præstare voce non potuit, animo quod ori defuit adimpleuit. Munitus ergo ritè Sacramentis omnibus placidissimè ad Dominum, cui seruierat, emigravit. Celebratum funus apparatu nostro, quem tamen beneuolentia ciuium non mediocriter exornabat: quippe cùm seniores opidi ardentibus facibus, tum verò alij comitatu defunctum ad sacras ædes magno numero prosecuti, ad finem omnino humationis perseuerarunt. Quia pro eo qui nunc est sociorum numero angustior nostra fuit habitatio,

tio, adiecta sunt terna cubicula, quorum medium pro bibliotheca, quæ hoc anno cum ex Italia, tum ex Germania omnis generis & facultatis auctoribus noua nostris impendiis instructa est. Quia etiam ut commodius ea quibus ad quotidianum mensæ vsum culina indiget, suppeditarentur, prædium quod hactenus longiusculè satis à domo in altero pago aberat; in proximam Collegio villam præterito anno inchoatam, præsepte verò pro ea quam habemus rerum ad domesticos vsus necessariorum copia, sufficienter instructam commigrauit. Laboratum hoc anno magna fame. quod mirum est in regno frumenti feracissimo, & vicinarum circa gentium quasi penore quodam frumentario. Et quamquam exiguum esset in domo nostra frumentum, nihil tamē nobis vnquam defuit, Deo seruis suis liberalissimè prospiciente; quin etiam ex illa ipsa nostra penuria plurimorum egestas subleuata est. sustentati per aliquot menses pauperes centum & eo amplius, qui continuo fores Collegij luctu complebant, & grauissimis de fame, quam extremam patiebantur, querimoniis. Scholæ nostræ quanquam ob eandē famem post Pascha dilapsæ penè fuerant, ad renouationem tamen studiorum magna ex parte restitutæ sunt. Classis etiam Rhetorices reliquis quinque adiecta, quæ ab initio statim sexdecim discipulos accepit. Studiosorum numerus bis centum attingit. egregia certè iuuentus, & ingeniorum bonitate rara. Solemnem Paschaliū festorum celebritatem celebriorem multò fecit confitentium numerus. expiata tum capita, & cælesti cibo pasta 300. toto verò anno propè 800. & si studiosos addideris, 1000. Eorum etiam qui perperam factas reuocarunt, & totius, vel longissimæ actæ vitæ generales instituerunt, numerari octoginta possunt;

possunt; quod certè inter obsoletos in fide Catholica homines, & à tot annis pertinacissimè hæresi affixos, non parui æstimari debet. Quædam persona graui morbo affixa lectulo, vbi primum peccata confessione expiasset, emendari morbum sensit, totumque virtuti Sacramenti adscripsit. Filium iude ex inualetudine pariter decumbentem cohortata est, vt suæ ægritudini eodem remedio mederetur. id quod non difficulter persuasit. Alius etiam grauissima infirmitate diuinitus haud dubiè oppressus non aliud inuenit salutis remedium, quàm vt voto se obstringeret peccata sua quamprimum expiandi, & cælesti cibo se inuiniendi: & quia hætenus vtramque speciem participare solitus fuerat, contrarium persuasus, confessus est, communicauit, sanatus est. Reuocati sunt hoc anno ab hæresi plus minus trigintaseptem, ex his aliqui grandes hæretici, & à lacte in perfidia enutriti. Quidam à Reuerendissimo Episcopo Nitriensi ad nos instructionis & confessionis gratia missus, publicè in templo hæresim abiurauit præsentè tota studiosorum corona. Nec procul abest à fide concionator vicini pagi, qui conuersatione & congressibus nostrorum enolitus in tantum est, vt puerulum qui tunc recen-ter fuerat illi natus, à quodam ex nostris baptizari voluerit, se etiam gremio Ecclesiæ breui restitutum iri pollicitus: atque adeò iam in concionibus nihil contra sanam doctrinam, multa etiam pro nobis suis auditoribus instillat. Magna ex parte hoc anno Parochi munia nostros obire oportuit. Itaque sacro fonte tincti ferè paruuli septuaginta. Et quia locus hic primus est quem hæreseos tabes polluerat, ex quo deinde ad reliqua Hungariæ loca lues eadem dimanauit; vt sensum ad neglectos ritus, & contempta nefariè sacra

omnia denuò colenda reuocaretur, impetratum est haud ægrè à Reuerendissimo Nitriensi, vt Sacramentum sacri Chrismatis administraret. id quod promptissimè præstitit, magnaque hominum frequentia, primum hunc post consecrationem suam Episcopalem actum, confirmatis circiter 400. peregit. quo tempore etiam, quia non ita pridem mortali omnino casu, & qui humana ope sanari non poterat. inuocatione B. P. Ignatij quidam ex nostris Fratribus reuixerat, & ita R. P. Generali nostro visum fuerat, vt ea res publica auctoritate firmata ad se mitteretur; omnibus qui in domo eramus legitimè examinatis, authenticum hic instrumentum confecit. Fecit & illud, vt pagum nostrum vltra flumen Vagum, cuius fructibus hæreticus concionator Parochi titulo fruebatur, sua auctoritate ab illius iure eximeret, dum Catholicus olim præficiatur, qui redditus illos dignè percipere possit. Experti sunt & hoc anno ciues & coloni nostri, quod credere antè noluerant, quanta rebus sacris vis ad mala depellenda inesset. Homo hæreticus cum infantulum haberet agra ita valetudine, vt salus illius desperaretur, ad nostros confugit accersitum aliquem, qui infantem inuiferet, & si qua ope posset, adiuuaret. sacerdos noster, vbi primùm Euangelio S. Marci lecto manus ægroto imposuit, conualescere ille statim cœpit, nec ita multo post omnino conualuit. Augusto verò mense in curia cuiusdam inquilini in tempesta nocte, haud ita procul à Collegio, ingens exortum fuit incendium, & iam vtrimque tertia domus ignem conceperat, & periculū erat ne tectum quoque nostrum corriperet; cum quidam è nostris particulam agni cerei, cum reliquiis indusij B. P. Ignatij flammis iniecit, atque ita ne vltcrius diffunderetur cohibuit. Beneuolentia de-

munum & liberalitas erga nos amicorum non mediocriter est probata. Reuerendissimus Nitriensis regium Bibliorum opus donauit; calcem quantum nobis toto hoc anno pro variis ædificiis opus fuit, obtulit: duas casulas filo aureo argenteove textas templo præsentauit: præmia in promotione suo sumptu curauit, & actiunculæ quæ tunc habebatur interfuit: atque ut omnibus modis suum erga nos animum ostenderet; postridie primam lectionem nouæ classis Rhetorices sua præsentia, cum quatuor Canonicis sui Episcopatus, & quodam nobili viro cohonestauit. Generosus verò Dominus Matthias Ostrosich centum dalecos Collegij fabricis donauit. Magnificus Dominus Palfi (quem virum utinam nobis & huic regno præpotens Deus seruasset diutius!) cum hac iter faceret, à nostris frugali prandio exceptus, & inter cibum à studiosis carmine est salutatus; quæ res tantum priorem erga nos beneuolentiam auxit, ut pro ornamento & nostrarum scholarum & regni Collegium duodecim alumnorum erigere voluerit: & iam informationem totius rei acceperat; sed præuentus immatura morte, immatura inquam, non gloriæ, cui abundè satis vixerat, non ætati, quæ quinquagesimum annum attigerat, sed patriæ, nobis & bonis omnibus, id quod constanter inceperat, finire non potuit. Antequam porrò triclinio exiret, amplexus quotquot aderamus omnes humanissimè more nostro, magnam vim lacrymarum profudit: culinam deinde ingressus, coco, Benedicat, inquit, tibi Deus; biennium & amplius est, quo tanto gustu, quanto hodie cibum numquam cepi.

Residentia Thurociensis.

IN Residentia Thurociensi octo fuimus hoc anno, sacerdotes quatuor, totidem Coadiutores. In missionibus duo sacerdotes bonam partem anni consumpserunt: alter à natiuitate Domini vsque ad Pascha, alter multo diutius, interrupto tamen tempore non rarò, quòd eum Superiores domum reuocarent. Omnes vno aut altero excepto, morbis variis tentati valetudinem pristinam receperunt. Observationem disciplinæ domesticæ in tanta paucitate nostrorum, & multiplici occupatione, tum faciliorem, tum etiam iucundiorē fecit vigilantia Superiorum. Decem ab hæresi ad Catholicam fidem reducti. Duæ mulieres terroribus agitatz ad tranquillitatem beneficio Sacramentorum Confessionis & Eucharistiæ, vsu aquæ benedictæ & agni Dei, reductæ sunt. Duabus agnus Dei in partu periclitantibus adinotus, auxilio post Deum fuit. Non pauci ad deponendas totius vitæ maculas integra confessione adducti. Et si verò Paschæ tempore omnes qui domi fuerunt diuinorum mysteriorum participes fuerint; non desunt tamen, qui diebus festis, vel Dominicis, vel apud Parochum, vel apud Patres nostros de peccatis confiteantur, & sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum percipiant. Tres alumni Collegij quondam Thurociensis sacris initiati, antequam in parochias sese conferrent, exercitiis spiritualibus ad tantum munus obeundum sese compararunt. Eos posteaquam in templo nostro, magna hominum frequentia, prima sacrificia Deo obtulissent, in parochias dimisimus. Harum vnam S. Georgij dictam, nouem annis iam reuenerant hæretici: quam legitimo

legitimo iuris processu in comitiis regni, cura Superiorum, auctoritate regiæ Maiestatis, & Iudicum regni, iuridica sententia hoc anno recepimus ipsa feria quinta Paschatis; pulso Lutherano Ministro Catholicum sacerdotem dedimus. Pater Rector aqua benedicta templum & cœmeterium reconciliauit, respondentibus ad psalmos sacros cæteris Patribus. Eodem die duo sacra ibidem dicta, concio Catholica habita, fugatis frementibus & confusis hæreticis, exultantibus Catholicis, lætitia gestientibus præcipuè nostris, quos dolor amissi illius templi nouem annis excruciarat, & Deo gratias pro tanto beneficio maximas agentibus. Sed à templis, ad populum redeamus. Famis tempore, quæ à Quadragesima fermè vsque ad Septembrem, vehementer afflixit, quamuis frumento nimis tempestiuè vendito, non plus quàm necessarium erat domui nostræ, & prædiorum familiæ frumēti superesset, benignè tamen factum est multis esurientibus, pane, leguminibus & pulmentis ex vario genere olerum effectis. In magna gratia fuerunt etiam furfures, qui pauperibus victum in illa necessitate præbebant. Cum alij plerique plurimis diebus panem non gustassent, nonnulli ditiores, quæ porcis antea proiciebant, iam in panem redegerant: alij ex montibus herbas, radices atque varias fungorum species, posteaquâ æstas conualuit, miseri homines fami profligandæ legebant. Vultus ipsi macie fameque tabescentes misericordiam mouebant. Quæ ratio victus diuersos morbos, qui adhuc non paucos lectulis affigunt, tota ditione vulgauit, nonnullos extinxit. In vicinis Comitatus etiam pestis exarsit, à qua Deus adhuc Thurocienfes defendere dignatus est. Auctum est huius Residentiæ prædium hoc anno agris emptis centum

centum octoginta daleris, & domo veteri, cuius ædificium, stabula atque horreum, posteaquã renouatum fuerit, non pœnitendos fructus afferet. Solemnibus processionibus, de quibus aliis annis perscriptum est, accessit hoc anno in festo S. Georgij, vna ad templum eiusdem Martyris nuper recuperatum: quæ fuerat annis nouem, quibus Lutherani templum occupabant, intermissa.

Missio Nedeziana.

NEDEZIVM toto anno sæpe vnus Patrum excurrit, rogatu generosi Domini Danielis Pancratij, qui in propria aula oratorium erexit in suum & populi subiecti vsum, quoad templum à fratre hæretico per vim occupatum, Catholicæ Ecclesiæ restituere possit. Tribus magnis à nostra Residencia distat milliariibus, quæ frequenter Pater pedes, salutis animarum studio inflammatus cundo illuc, & domum redeundo, confecit. Quo in itinere à nobilibus quibusdam ebriis potu & hæresi inuasus, licet ardentissimè cuperet aliquid molestiæ perpeti Christi causâ, post plurima conuitia, probra, maledicta verborum, & vinculorum minas, Dei beneficio saluus & intactus abiit. Nec defuit fructus. Quadringenti ex hæresi ad Catholicam fidem reuersi, Sacramentali confessione sunt expiati. In his nonnulli à quinque milliariibus occultè venerunt, licet grauibz pœnis cautum esset à ciuitate, cuius ciues erant, ne id facerent. Duæ personæ, quarum altera suspendium elegerat, altera enecare se veneno decreuerat, & iam araneum eo fine deuorauerat, sed innoxium, ad meliora consilia reuocatæ. Veneficia & superstitiones, quibus aut damna inferebant, aut aliorum morbis mederi se putabant seducti homines, auditis

auditis concionibus Patris nostri nonnulli omiserunt. Odia graua & capitalia inter magnæ estimationis viros, & coniuges composita, & reconciliata sæpe gratia. Multis vsuris finis impoſitus, multarum reſtitutio facta. Quidam Domini à nimia ſeueritate in ſubditos, & iniuſta pecuniarum exactione abducti. Vni viſione quadam via ad ſalutem patefacta. Non ita pridem ex ſæce hæreticorum emerſerat, ſed tiro adhuc & rudis in Catholica fide, ob hæreticorum ſodalium vexationes, deficiebat ſenſim ab orthodoxa religione. Tandem in grauem morbum incidit, & ecce nocte quadam à diabolis cernit ſe abduci in cruciatus æternos, quibus iam pedes ſentiebat torqueri. Adeſt B. Virgo & mater cum vno ſacerdote è Societate Ieſu, ex dæmonum manibus miſerum eripit, ſacerdoti tradit, vt confeſſeatur peccata monet, ad conſtantiam hortatur. Ille ſibi redditus nactus ſacerdotem noſtrum, peccata fatetur, cæleſtem cibum ſumit, in Catholica religione perſeuerat.

Miſſio Pruſcenſis.

IN hac parochia Pruſcenſi quamdiu Pater noſter ſacris operatus eſt, magno numero ſingulis Dominicis, Quadrageſimæ potiffimum, homines ad Pœnitentiam & Euchariſtiam confluebant. Non pauci totius vitæ maculas confeſſione abſterſerunt: nonnulli etiam, quamuis imminentem mutationem ſcirent, à Lutheranis ad caſtra Eccleſiæ confugerunt. Fuit ipſiuſmet Pruſci ciuis, qui cum vxore & liberis magna cum pietate Sacramenta percepit. Alius, cui nunquam antea perſuaderi poterat, in ſubitum morbum incidens, Catholicus effectus, confeſſus, cõmunicauit catholicè, mortuus & ſepultus eſt. Plerique translatione ſacrorum

rum facta, neglecta sua parochia festis Paschali-
 bus Horoucium in oratoriū Madachanij, sacro-
 rum & Sacramentorum causa venerūt, detestan-
 tes idolum Lutheranum. Vt verò taceam multos
 visitatos infirmos, & rebus diuinis in ea calami-
 rate adiutos, baptizatos infantes, copulata matri-
 monia, quæ mortuo Parocho sacerdos noster
 omnia exequabatur, in magna penuria pauco-
 rum scholasticorum, ipsemet aliquoties domos
 rusticorum obibat, & Prusci, & in pagis, atque e-
 mendicato pane scholasticos reficiebat; sæpius a
 Dominis eisdem victum exorabat. Quia verò
 sacerdoti nostro ultra Paschalia festa per obedien-
 tiam Horoucij versari non licuit, dedit operam
 loci Dominus, ut sacerdos Catholicus, ex alum-
 nis Collegij quondam Thurocienſis eidem ora-
 torio præſideret; cui domum honestam, mensam
 ex suo penu, & quinquaginta daleros assignauit.
 Vicini quoque Catholici nobiles pro viribus ad-
 iuuāt, ut eidem sacerdoti nihil deſit. Nec satis ha-
 buit Dominus Madachanius domi suæ orato-
 rium erexisse; ex alia parochia duobus inde mil-
 liaribus Hungaricis distante, cuius patrocinium
 defuncto Lutheranopossessore in ipsum hæredi-
 tario iure deuolutum est, Ministrum Luthera-
 num expulit, & sacerdotem Catholicum ibidem
 constituit, frementibus vicinis nobilibus & ma-
 gnificis viris Lutheranis. cuius Ioannis Mada-
 chanij fides ut esset toti ciuitati Trenchinensi te-
 statior, cum Legati munus nobilitas imponere
 vellet, ut negotia Comitatus in publicis comitiis
 regni ageret; negauit vlla ratione se munus il-
 lud obiturum, eo quòd quædam à Comitatu pro-
 posita contra Catholicam fidem, & suam con-
 scientiam essent. Hæc de Missionibus. vocabamur
 etiam ad alia loca à diuersis Dominis; sed
 penuria

penuria operariorum piæ voluntati satisfieri non potuit.

TRANSYLVANIA.

Si quando Transylvania statum non perturbatus modò, verum etiam afflictus & variis calamitatibus oppressus fuit, hoc certè 1600. anno maximè. Cuius ingentia mala ad exeuntem vsque Septembrem durauerunt. Communis cladis & nos participes fuimus, utpote qui Collegiorum nostrorum redditus magna ex parte amiseramus: qui tamen tyranno profligato, omnium ordinum consensu cõfirmati sunt, & nostrorum In regnum cum fides tum mortis adita pericula honorificis verbis laudata. quia de tyranno profligato & nostris grauib. periculis locuti sumus, non abs re futurum erit sequentia breuiter adnotasse. Anno Virginei partus 1599. mensis Octobris 28. Michael Transalpinæ Vaiuoda insperatus ingenti copiarum apparatu in Transylvaniam sese infudit: cuius exercitum etsi bis victus, Marte secundo fudit fugauitque Serenissimus Princeps Andreas Cardinalis Bathorius. Idem cum ducentis & pluribus nobilibus, dum in Moldauiam fugere conaretur, ut exercitum repararet, intra angustias Alpium à Siculis rusticis inclusus 31. eiusdè mensis cæsus est. Caput Albam allatum & in nostro templo asseruatum, eousque dum reliquum corpus iussu Vaiuodæ aducheretur, quod 24. Nouembris capiti aptatum, subcollantibus regni Senatoribus in maius templum delatum, & terræ mandatum est. Prosecutus etiam funus Vaiuoda faciem accensam gestans, & iustis (quæ Reuerendissimus electus Episcopus Demetrius Napragij,

gij, octo ex nostris sacerdotibus præsentibus per-
egit) interfuit. Pompa fuit pro illo tēpore magni-
fica, quæ Hungaris maximè lacrymas exciuit.
Secundùm hanc victoriam & funus varij provin-
ciam casus exceperè. Primum enim Vaiuoda sese
iureiurādo obstrinxit, iure se cum omnibus actu-
rum, bona nemini adempturum, nisi meritò & à
iudicibus damnato. Deinde legationem ad Sa-
cræ Cæsareæ Maiestātē misit, ab illius se nutu
& arbitrio velle se pendere dictitans, nec se, nisi
pro locum tenente agnoscere. Quæ res spe magna
cunctos crexerat, futurum, vt omnia tranquille
pacificeque transigerentur. Sed ab incunte Maio
repentè mutari omnia, ruereque in peius. Nobi-
les aliquot viri contra fas & ius non contrucidari
modò, sed etiam bona diripi, metu & trepidatio-
ne animi omnium emori. Ruentis statui reipub.
aliud remedium inueniebatur nullum, quàm vt a
nobilibus, quos in castra prope Thordam coëge-
rat Michaël, ad Illustrissimum D. Georgium Basta
mitteretur Sacræ Cæsareæ Maiest. Cassouix Ge-
neralem, auxilium contra tyrannum petitem. qui
sue Maiestatis voluntatē secutus venit, & 14. Sept.
Claudiopolim ingressus, dum vt ad hospitium
diuerteret, rogaretur, prius templum adire, sa-
crumque audire, & R. P. Rectorem illo tempore
ægrum inuisere voluit. Salutatus carminibus à
nostris studiosis, comestum ad hospitium, & illo
adhuc vespere ad castra sese recepit. Die 16. cum
Germanis Hungarisque mouit castra versus Al-
bam contra Vaiuodam. & 18. Septemb in medio
ferè itinere, verè commissum prælium: quo virtu-
te stratagemateque maximè Illustrissimi Domi-
ni Bastæ Vaiuodæ exercitus fusus fugatusque est,
cùm Cæsareanorum exercitus vix ad viginti mil-
lia hominum peruenierit, hostium quadraginta
quinque

quinque millia superauerit. Desiderati eo prælio ex Vallachis, Cosachis, Bascianis, Siculis ad quindecim millia: ex Cæsarianis vix trecenti. Fugientem Vaiuodam victor exercitus insecutus est, & è tota Transyluania exegit: qui in Vallachia à Polonis semel, iterumque à Turcis profligatus, ad clementiam Sacræ Cæsareæ Maiest. confugit. Ab eo tempore prouincia respirauit, & est tranquilla ad hodiernum vsque diem, qui est 28. Decembris. Desudarunt nostri diuersis in locis 32. Claudio-poli in vniuersum 24. quinque Albæ, duo Varadini, duo Zackmarii & Darotij, qui iam degunt Claudio-poli: ex his fuerunt sacerdotes octodecim, Fratres scholastici septem, Coadiutores totidem.

Collegium Claudiopopolitanum.

LICET multi variis tentati sint morbis, & inter cæteros R. P. Rector medium fermè annum; tamen functiones nostræ constantem non sine multorum admiratione cursum tenere. Diebus festis ternæ conciones habitæ, duæ Hungaricæ, domi altera, altera in Monostor, tertia Germanicæ. His accessit in templo nostro post prandium doctrina Christiana, & in funeribus præcipuorum Catholicorum aliæ etiam conciones; etiam hæreticis admirantibus & laudantibus. Processio huius anni in festo Corporis Christi superauit & frequentia & pompa superiorum annorum supplicationes. Magistri fuerunt octo, qui Casus conscientiæ, capita fidei hac tempestate in controversia posita, Philosophiam, Rhetoricam, Humanitatem tradiderunt & Grammaticam auditoribus hoc statu rerum frequentibus etiam nobilibus. Ab honestissimorum ciuium filijs scholæ nostræ

visitari cœptæ, quorum parentes nullis adduci possunt vexationibus, ut illos auocent, quia videlicet liquidò deprehendunt operam apud nos minimè ludi, ut in Arrianorum scholis. Respexit Deus nostrorum pios conatus, & qui gementes semina terræ mandant, cum exultatione viderunt laborum fructus suorum. In Paschate plures (quod miraculo non caret) quàm vnquam antea Pœnitentiæ Sacramento iratum numen placarunt; quorum feruor & in diuinis alacritas, haud dubiè vires non mediocres addidit precibus quadraginta horarum, quæ pro communi prouinciæ salute fusæ sunt. Tres bonæ indolis iuvenes Romanam ad nouitiatum missi. In vrbe varia hæresum portenta execrati, sacraque facta exomologesi in album Ecclesiæ Catholicæ relati nonagintaquatuor: inter quos tres magni nominis & nobilitatis femina, illo tempore, dum ob metum desperatorum militum intra mœnia Claudiopolitana sese continerent, & subinde nostrum adirent templum. duo item nobiles & genere & virtute bellica iuvenes: quorum exemplum matrem etiam prouectæ ætatis ad fidem attraxit. in cuiusdam senatoris arce, duabus vicibus 18. potiore ex parte milites strenui, & vxor ipsiusmet senatoris cum suis pedissequis, & familia tota. qui omnes & alij plures confessi sunt, & cælesti pane refecti. Hæreticus Minister exactus est ex Maco, cuius pagi media pars dumtaxat est nostra, licet multi reclamauerint. Sacro baptismatis fonte abluti octodecim adulti. Sacrilegas confessiones repetiuerunt aliquot. Iuuenis studiosus virtutis suæ specimen non vulgare dedit, dum sæpius inuitatus atque illectus blandimētis muliebribus, illa partim fuga, partim grauibis verbis magnificè vicit. Mulier, quæ grauissimo capitis dolore torquebatur, ab

omni molestia liberata, statim atque sacerdos imposita capiti illius manu pronunciauit illa sacra verba, *Super agros manus imponent, & bene habebunt.* Mulier, quæ grauiter dubitabat an in sanctissimo Eucharistiæ Sacramento eo prorsus modo quo à nostris acceperat, totus Christus vnà cum diuinitate & humanitate contineretur, bis vidit supra hostiam dum populo spectanda in altum attolleretur, columbam nitidam. Alia ex graui ægritudine appenso agno Dei conualuit. Alia cum pridie salutiferi Natiuitatis diei ad pauculas prunas operitur tempus matutinarum precum, quæ noctu decantatæ fuere, & in globulis precariis salutationē ab Angelo Deiparæ factam identidem repeteret; comparuit ante illius ora iuuenis honesta & liberali forma, quindecim rosaria manu tenens gemmis & lapidibus pretiosis affabrè exornata, splendoreque mirabili totam illustrans ædem: quæ rosaria cum numerasset mulier, iuuenis subito ex oculis euauit. illa mox votum nuncupat se in honorem Reginæ cæli quindecim coronas recitaturam: iussu est à confessario dum promissum exsolueret, orare, cui rem totam hoc quo narrata est ordine candidè retulit. Frequentant hominis Calviniani duo filij scholas nostras: alter annorum septem circiter, quinque alter: quorum maior vbi à magistro esum carniū interdictum intellexisset ab Ecclesia, nullis minis etiam colapho accepto adduci potuit, vt iis sabbatinis diebus vesceretur. Mater illorum cum graui morbo periclitaretur, suasu pædagogi votum nuncupauit se nunquam carnes feria sexta & sabbato manducaturam, & conualuit. Hisce diebus argumentis duobus ostendit Deus, quàm Arrianorum pestis illi displiceret. Nam in ludo Arrianorum adolescens quidam, Petrus nomine,

Collegæ, vt ipsi vocant, scholæ illius frater, in extrema cum morte lucta conuocatis omnibus, qui fortè tunc aderant suis commilitonibus, fratrem grauitè inculcavit: Ecce, inquit, frater, precibus importunis eò reluctanter perduxisti, vt Catholica fide abiurata Arrij tui stipendia sequerer: videsne iam ob hoc meum scelus omnem domum malis repletam dæmonibus, qui non aliud, quàm animæ meæ præstolantur egressum, vt illam in perpetuos inferorum cruciatus deferant? Cui cum ter miserandus frater acclamaret, Angelos illos esse bonos, quos ille videret, quare animum ne desponderet; omni spe salutis abiecta, clamore ingenti edito infelicem animam reddidit. Superintendens etiam Arrianus in die Natiuitatis Christi, cum multa in recens editum infantem blasphemus, multa in Societatem nostram seditiosa euomisset, vt & nos exemplo Varadinensium & Gyaluensium, qui & ipsi Catholicos sacerdotes solum vertere coegerunt, & quidem impunè, Claudiopoli exturbaremur; secundum concionem in ægritudinem incidit, & postquam triduum vel quattiduum sine voce, lecto affixus grauitè tortus esset, ex summis corporis doloribus ad grauiores animi cruciatus translatus est, lugentibus hæreticis, & necdum irati numinis vindictam agnoscentibus; orthodoxis verò miserantibus quidem illius interitum, sed tamen ob gloriam Christi demonstratam, & nostram propugnatam innocentiam, maiorem in modum lætantibus. Pater noster excurrerat comite Parocho pagi nostri, ad quendam vicum nobilibus refertum: vbi finita concione, & familiari colloquio conclamatum ab omnibus, vt ad antiquam religionem post tot aduersos tum vitæ, tum fortunarum casus redeatur: & quod Deus bene vertat, adeatur

R. P. Collegij Claudiopolitani Rector; à quo impetretur ut sacerdos ille saltem tertia quaque hebdomada ad ipsos excurrat, erigatur è vestigio templum, si non magnificum propter cæmenti & materiæ inopiam, certè ex ligno, ne ad vicina loca ad hæreticos ire cogantur: se enim ex vna hac plus didicisse, quàm triginta & ampliùs annos ex Caluinianorum Ministrorum frequentibus concionibus. Vnicus repertus est inter alios opibus & fortuna potentior, qui intercessit, probè sibi Papisticam religionem esse perspectam, nec è re loci illius futuram sacrorum innouationē. quare se auctore Catholicum sacerdotem non aduocatum iri. Iussus est ad breue tempus è triclinio excedere, ut illo absente, quod opus esset factò, diligentius inter se discuterent. Tandem consentientibus animis & voluntatibus conclusum, ut prius consilium ratum fixumque maneret: cui si vnus ille calculum adiicere nollet, sub pœna decem dalerorum à puteo communi arceretur: si domus illius vel ignem conciperet, vel à latronibus inuaderetur, nemo sub eadem multa suppetias illi ferret. Hæc ubi concluderunt, aduocant illum refractarium, quid in commune decreuerint, aperiant, idèoque maturè, ni sententiam mutet, executuros. Excusare ille se territus, ratione in consilium non adhibita se paulo antè locutum dicere, idem se, quod alij, sentire velleque. Templum ergo iam ædificatur.

Collegium Albenſe.

TORVS hic annus, si exteriora aspiciamus, grauis & molestus nostris extitit, utpote in medio & ante truculentorū ora hostium; quæ res effecit ut scholæ aliquamdiu intermissæ fuerint. Episco-

palis Cathedra hoc anno nobis data, ut ordinariè ex illa ad populum verba faciamus; quod & præstitum non sine fructu, etsi non absque summa difficultate, eò quòd homines barbari linguæ Hungariæ ignari cateruatim ad monumenta priscorum ducum intuenda conuolarunt, & inconditis clamoribus concionatorem interturbarent. Ceterum circiter, ut ex fide dignis accepimus, ad Ecclesiæ caulas redierunt. quorum quidem circiter sexdecim nostris confessi, reliqui Canonicis. Plures sexdecim qui nunquam coram sacerdote exomologesim fecerant, & interea mensam adire Dominicam non perhorruerant, ad sinceram scelerum expiationem adducti. Ad sacra & conciones diebus festis, quæ iam omnino in neglectum venerant, eo præsertim die, quo inferebantur efferebanturque merces (qui quothebdomadis vnus erat) populus assuefactus; ut quandoque non minùs frequentes comparuerint, quàm aliàs diebus Dominicis: quibus ut animũ adderet Reuerendissimus Dominus Demetrius Napragij Cancellarius Transyluanix, electus Episcopus, semper ferè, nisi à Vaiuoda distiperetur, vnà cum aula sua interfuit, aliquot non rarò ex proceribus hæreticis secum adductis. In Paschate tanta fuit eorum multitudo, qui se de criminibus patratis accusarent, quòd digni essent epulis Angelicis, ut ad dies aliquot duo sacerdotes vix suffecerint. quod hoc turbulentissimo rerum statu, armis vndique strepentibus, & domi nefariis militibus omnia diripientibus mirum videri vel maximè debet. Quo tempore personæ aliquot à nefariis superstitionibus abductæ, & inter duos coniuges, qui capitali odio dissidebant, pax conciliata. Ab iniusto coniugio deterritæ duæ. Tres mulieres ut primùm animi vulnera Ecclesiæ medico curanda

aperuerunt, è grauibz morbis incolumes euaserunt. Vna iam biduo facultatem loquendi amiserat; sed viso sacerdote, & recreari cœpit, & ita commodè loqui, vt occulta delicta pandere potuerit, ac post triduum lectum reliquerit. Quædam ne suspendio gulam sibi frangeret (cui mantile quoque circumuoluerat, & ad hæc etiam alienata mente è clauo pendeat) prohibita. Causam in se sæuiendi filia nupta dederat, quam absente marito vi miles schismaticus abduxerat, sed non sine præsentis numinis diuini vindicta. nam paucis post diebus, dum exercitus lustratur, socij plumbea glande casu traiectus interiit. Quidam ægrotus in hæresi educatus, dum in extremis esset, & in eodem morbo tres ante quatuorve dies conuersus, moreque Catholico ad illud periculosum iter instructus, de animæ salute desperauit: ita vt nulli ne vxori quidem aliud loqueretur, quàm de se actum esse, ac in tabulatum duntaxat oculos figeret, & toto corpore ruberet, arderetq; . vxor, quæ modis omnibus illius conuersionem tentauerat, & iam extremum animæ periculum acerbius ferebat, accurrit ad nostrum sacerdotem, quem etiam atque etiam rogat & obsecrat, ne maritum animam agentem, & de misericordia Dei diffidentem deserat: ad quem cum aduolasset, multis precibus monet & vrget, vt verbum aliquod edat, spem concipiat optimam: Deum enim indulgentissimum esse, dummodo noui post confessionem admissi sceleris pœniteat, & ex integro confiteatur. Ad extremum vix multis clamoribus impetrat, vt se & dolere dicat, & confiteri paratissimum esse. Post triduum circiter vbi melius habere cœpit, iuratus asseruit, ignem se vidisse infernalem, & ideo præteritæ vitæ criminibus exanimatum. Conualuit paulo post, & in

fide suscepta etiamnum perseverat. Vexabat hæreticum muliebri modò forma, modò iuuenis, modò muscæ, modò alia quapiam diabolus, quem nunc in manibus, aliquando in pectore, nonnunquam in capite & aliis membris sentiebat: à quo, vt ab vxore profugeret, sollicitabatur. Quare vt ab hac vexatione liberaretur, accessit Calvinianos Ministros, eosque rogauit, vt sibi suppetias ferrent. Responderunt illi se hac in re nihil posse: quare si liber esse vellet, Albam ad Iesuitas pro auxilio petendo proficisceretur. Fecit, & postquam instructus totius antea actæ vitæ scelera recensuit sacerdoti, & insuper Eucharistiæ Sacramēto, post agnoque Dei munitus est, omnia dæmonis terribulaimenta diffugerunt. In festo Corporis Christi supplicatio sollemnis habita; tubis tympanisque concrepantibus.

Missio Darotiensis & Zackmariensis.

IN Darotz vndecim mensibus tres sacerdotes, & vnus frater diuersis temporibus commorati sunt. Qui repudiatis contra fidem erroribus, expiatisque totius vitæ peccatis, & epulis pasti diuinis, gremio Ecclesiæ Catholicæ recepti sunt, sexaginta septem fuerunt. Ex quorum numero duæ magnæ nobilitatis personæ extiterunt: quarum conuersione sicut orthodoxi multum gaudent, ita Calvinianæ hæresis Ministri acerbè torquentur, videlicet magnis suis defensoribus ac patronis amissis. In festo Corporis Christi supplicatio sollemnis instituta, quæ hoc in loco à memoria hominum exoleuerat, magna Catholicorum lætitia, & admiratione hæreticorum Feminâ Catho-

Catholica cuiusdam ludimoderatoris vxor, cum ab amicis & sanguine iunctis diu multumque vexata fuisset, eo nomine quoddam fidem deserere noluisse, maritum hæreticum etiam atque etiam obsecrauit, ut sincerè diceret, quidnam de religione Romana sentiret: se, Scripturæ sacræ ignaram, eam, quam ipse laudaret fidem, in pretio ac professione habituram. Accepta prius fide silentij maritus, bona fide respondit, inter omnes quæ hac tempestate vigerent religiones, Catholicam optimam verissimamque esse; proinde, se auctore, usque ad ultimum spiritum eam retineret. Interrogatus ab eadem, cur quam inter cæteras ab omni remotiorem errore iudicaret, non amplecteretur; respondit famam & proventus impedimento esse, quæ statim atque Catholicus fieret, amitteret: quibus in fide confirmata mulier etiamnum perseuerat.

ZACKMARIi fides sacrosancta, iam olim deleta est; tamen tribus mensibus, quibus è nostris sacerdotibus vnus ibi moratus est, dedit operam diligentissimam, ut incolas ab errore reuocaret: nec nihil profecisset, nisi Calviniani feroces summa vi pro suggestu magistratus ac populum ab audienda doctrina Catholica deterruissent. Nam extemplo duos ciues ob hæresim abiectam senatu excluserunt, alios aliis pœnis absterruerunt. Reperti nihilominus aliqui, qui præteritæ vitæ crimina Pœnitentiæ Sacramento deleuerunt. Idem sacerdos accersitus a quibusdam nobilibus in aliud castellum, cum ibi concionator hæreticus publicè ex loco superiori idololatriam Catholicis inureret; sine mora eodem in loco respondit, falseque obiecta diluit. Qua re confirmati Catholici, hæretici verò de sua secta ut dubitarent, adducti.

Residentia Varadinensis.

VARADINI nostri, qui duo fuerunt, magnis in initio difficultatibus exagitati. Nam inuidia & potentia quorundam procerum, nec exercitia Societati consuecta in arce libera fuere, nec æris campani pulsus; adeò vt Catholicis denuntiaturum sit, futurum vt ex ponte in fossam deturbarentur, si in arcem rei diuinæ audiendæ causâ ingressi fuissent. Exhausta tamen difficultas. & iam Capitanei hæretici non modò comes se exhibent, sed etiam alter illorum affirmauit, sua se concionatorem interempturum manu, si contra Patres aliquid dixerit feceritve. Templum duo Catholicis attributa, Hungaris alterum, alterum Germanis. Aliquot pellices suasu nostrorum vel ex munitione expulsæ, vel ad legitimum matrimonium compulsæ. Ad Pascha sicut in agro hac tempestate admodum sterili, accusarunt se in sacra confessione de peccatis Hungari circiter quinquaginta: ex quibus tres hæretici alij vel nunquam exomologesi fecerant, vel à decem sedecimve, annis diuinis epulis abstinerant. ad Natalem Domini diem Hungari viginti, vnus hæreticus, ceteri prioribus similes, Germani vigintriquinque. Dissidentes præterea aliqui sunt reconciliati. Sacro fonte abluti infantes sedecim. Matrimonij Sacramentum castris administratum.

P R O V I N C I A B E L G I C A .

ROVINCIA Belgica viginti locis quasi stationibus quibusdam diuiditur. Collegia sunt Louaniense, Tornacense, Audomarense, Duacense, Antuerpiense, Leodienſe, Traiectenſe, Brugenſe, Iprenſe, Contracenſe, Gandenſe, Inſulenſe, Vallencenſe, Montenſe, Bergenſe. Reſidentia verò Bruxellenſis cum miſſione Caſtrenſi, Cameracenſis, Luxemburgenſis, Atrebatenſis, Seminarium Anglicanum Audomaropoli; Miſſio denique Hollandica. In hiſce Socij 496. reſident. mortui ſunt nouem, admiſſi viginti quinque.

Collegium Louaniense.

CENSENTVR è noſtris Louanij quadragintaſeptem, ſacerdotes tredecim, ſtudioſi vigintiduo, Coadiutores duodecim. Vacationum tempore Theologiæ ſtudioſi ad vnum omnes exercitiis ſeſe ſpiritualibus excoluerunt; aliquot paupertatis religioſæ experiendæ ſtudio peregrinatum ierunt mendicando, rudes catecheſi inſtituendo, alij aliis demiſſionis exercitationibus Dei gratiam demereri ad ſui victoriam ſtuduerunt. Ad externos labor noſter etiã deriuauit. Confeſſiones ſupra centum triginta generales auditæ. ex diuerſis opidis huc aduentarunt, quorum nonnulli per hebdomadas aliquot ſedem fixerunt, vt conſcientia diligenti examine diſcuſſa, & per peccatorum confeſſionem expiata deinceps in ſanctitate Deo ſeruiant. Pudicitia plurimum conſultum, variique è libidinum cœno extracti. Sancti-

monia

monialium monasterium nō minùs maleficiis & spectris dæmonum, quàm luxata mutua charitate, laxata regulari obseruantia miserè turbatum; nostrorum adhortationibus, alloquiis operaque in confessionibus aliquoties posita, omni molestia prorsus liberatum, religionis integritati, altæque paci restitutum est. Sacrationibus diebus mille ducentis, subinde ampliùs, sacrosancta synaxis porrigitur. Hæresim quam imbiberant tres coram testibus abiurarunt. Alius in ea perfidia enutritus dum rapitur ad supplicium; adiutus à nostris, ita piè mortuus est, vt non mediocri admirationi omnibus fuerit. Spiritualibus comimentationibus imbuerunt animum supra quinquaginta. Quatuordecim ex his ad Societatem animum adiecerunt: septem voto potiti; aliquot, aliud religiosorum ordinum institutum amplexi sunt. Duo Theologicorum seminariorum Præsides & Doctores primarij bonam familiæ suæ institutionem ac quietem acceptam ferè se ac debere testati sunt exercitationibus hisce spiritualibus: quibus vt animos imbuant, cum publicè, tum priuatim alumnos suos hortantur sedulò. Bacchanaliorum diebus celebrata supplicatio horarum quadraginta in æde nostra. Studiosi Iuris & Theologiæ voluntariam per verbera castigationem, ad quadragintaquatuor susceperunt: quæ res aliis magnum addidisse calcar creditur, studiumque imitandi. Illud de Sodalibus omnium Sanctorum dixerim, neminem ferè esse, qui non priuatim flagellis in carnem sæuiat, aut cilicium quod subinde vsurpet non habeat. Ad antiquum Ahnunciatæ Virginis Sodalitium accessit hoc anno noua ciuium honestorum congregatio. Conueniunt ijs statis diebus ad exhortationem, quæ vernacula lingua ad eos habetur. è minori Sodalitio Parthenico

thenico octo ad diuersa Religiosorum instituta se receperunt. Præter statas catecheses Latino, Gallico, Flandrico idiomate propositas, aliquoties in ipsis plateis & locis vrbis celebrioribus habita est à nostris doctrinæ Christianæ explicatio magna eiuium approbatione, & fructu. Sacræ suppellectili præter casulas duas pretiosas, & alia nonnulla, accessit hierotheca argentea, inaurata, eximiae pulchritudinis, quæ plusquam mille florenis sterit. Census annuus auctus testamento sacerdotis cuiusdam centum florenis. legarat is plura, sed quoad cetera non substitit testamentum.

Collegium Tornacense cum

Domo Probationis.

DECVNT in Collegio Domoque Probationis Tornacensi septuagintaseptem: sacerdotes vigintiduo, professores sex (ex quibus duo cum sacerdotibus recensentur) Coadiutores quatuordecim, reliqui nouitij. Iuuentus quæ scholas nostras frequentat, in dies, vt numero, ita virtutum ac literarum progressu fit auctior. ex ea plures in religiosas familias cooptati. Itur à nostris in pagos concionis & catechesis instituendæ gratia frequentissimè: visuntur subinde sociorum paria viginti, qui diuinum hoc semen iaciant. Confessiones frequentantium vis est sæpe maxima: diebus vt Dominicis hora matutina tertia, secunda etiam solemnioribus pro foribus templi nostri, præstolentur permulti. Cætera Christianæ rei officia geruntur, vt solent, strenuè. & licet plurima, eaque grauius huius rei edita sint argumenta; quia tamen cum iis, quæ annis præcedentibus allata,

aut aliorum Collegiorum notis communia sunt, scribere superfedemus.

Collegium Audomarense.

ALIT hoc Collegium trigintasex è nostris, sacerdotes sedecim, præceptores sex, quorum duo adnumerantur sacerdotibus: studiosos Casuum vndecim, ex quibus sacerdotes duo; Adiutores octo. Dissipatæ multorum inimicitæ ac reconciliata gratia Duo Magistratus principes mutuis maledictis laceßiti placati sunt. Concitatum inter patruales acerbum odium pecuniæ nomine magno tandem labore sedatum. Alij grauibz distracti inimiciis, vt etiam Paschali tempore à Sacramentorum vsu abstinere, præter omnium spem & exspectationem offensiones sibi condonarunt. Ortæ inter coniuges duos dissensiones ad diuortium cum impulsissent, mulieri mente vehementer agitatæ spiritus nequam insedit: à quo continenter se asserebat vexari pertrahique ad nefariam societatem incundam, oblatis sibi cum alijs muneribus, tum eleganti vestium ornatu. Eius inopia liberali quorundam largitate subleuata; cum multæ adhortationes accessissent, vsusque Sacramentorum, liberata molestiis viro suo restituta est, redintegrata gratia. Magnum duobus è prima nobilitate periculum crebatur excitationis odiis, quæ breui eruptura videbantur. Sed eorum extincta sunt semina, effectumque vt inuicem sese litteris benignissimè consalutarent, quoad in aspectum & colloquium veniendi esset facultas. A quibusdam nobilibz illud impetratum, vt in eorum ditionibus pomeridianarum precationum tempore homines popinarum aditu prohiberentur. Rem alienam permagnam nonnulli resti-

restituerunt. Supellex templi aucta est eleganti calice, casulis, antependio, velis ac cortinis bombicinis, quæ splendorem & ornamentum non paruum nostro templo conferunt.

Collegium Duacense.

VERSANTVR Duaci è Societate triginta octo, sacerdotes septemdecim, quorum quinque cum totidem aliis Professoribus iuventuti instituendæ incumbunt. Sex Philosophiam audiunt, ceteri decem sunt Coadiutores. Mille circiter censentur Auditores, si Theologos adnumeres, & ij quidem penè cuiuslibet nationis, Angli, Hiberni, Scoti, Germani, Hispani. horum pietatem abundè Deus compensare videtur, cum ad varios Religiosorum Ordines, ad Societate non paucos frequenter adsciscat. Præter communia illa Societatis nostræ exercitia, visitationes carcerum, hospitalium, ægrorum, catechismi explicationem, quæ nihil omnino remittuntur, hoc vnum de reconciliatione dissidentium occurrit; extinctam esse quinquennem discordiam, quæ Baronem quendam a cognatis implacabili odio diuiserat. Lis quæ dissidium inuexerat, ad arbitros, quos sacerdos noster deligeret, reiecta; hinc discordia composita. Pœnitentium in templo nostro ea est frequentia, quæ decem confessarios penè obruat. Neque domi tantum nostrorum desudauit industria, diffudit se quoque ad opida pagosque adiacentes. Quodam in loco centum facillè totius vitæ peccata expiarunt: è quibus plerique ex pagis sat remotis cælo licet terraque niue ac luto foedissimis affluerant. Ad culmen vsque perductum est ædificium nouum, ad latus portæ domesticæ apprime necessarium, tum excipiendis infernè externis

ternis in adirum, tum etiam collocandis supernè domesticis infirmis. Quam in rem Magistratus pro sua in nos munificentia mille florenos contulit.

Collegium Antuerpiense.

SUNT Antuerpiæ de Societate vigintiquinque, sacerdotes tredecim, quorum duo cum aliis quatuor magistris litteras humaniores profitentur, Coadiutores octo. Infelicem vitæ nostræ sortem cum meliori commutavit P. Firminus Caius vir modestus & religiosus. Ministrum egit Antuerpiæ annis sex, magna diligentia & fide. obiit ætatis anno quadragesimosexto, ab aditu religiosi status vndecimo. Iuventus quæ scholas frequentat, supra vigintiquinque quadringentos numerat. Ex ea plurimi variis religiosis familiis nomina dederunt. Qui catecheses audiant Dominicis diebus, variè collecti mille & amplius censentur. Vitæ totius confessiones auditæ quamplurimæ. horum nonnulli vel nunquam, vel minus rectè fuerant confessi. successit in plerisque insignis morum mutatio. Ab infami incontinentia ad honestatem reuocatæ non paucæ. exuerunt hæresim, ut minimum viginti: quorum alij matrimonia minus ritè contracta recognouerunt. Virgo à iudaismo, ad quem defecerat negato Christo eiusque sanctissima matre, eiurato etiam baptismo, adhibitæ diris ac detestationibus omni sæculo inauditis, quas annis singulis repetebat; cum in Patrem nostrum incidisset confessionis gratia, magno animi sensu rediit ad Ecclesiam. Alius deposita arte magica, qua multos mortales luserat, & in fraudem damnumque induxerat, confessione totam vitam eluit. Ereptæ quoque non paucis superstitio-

perstitutionum variarum schedulæ ac notæ Mulier pertinaciter morti deuota venenum hausit, præcipitium, aliaque vitæ tollendæ media tentauit, irritò semper (quæ Dei est bonitas) exitu. expiatis demum vitæ totius sceleribus ad bonam frugem rediit. Depositis odiis dexteræ dederunt coniuges imprimis duo, qui biennium totum mutuas cædes cogitauerāt; fratres quoque & sorores post dissidia aliquot annorum; viri nobiles, qui domo nunquam pedem efferebant sine armatorum iuuenum manu; Canonici etiam Ecclesiæ cuiusdam cum Pastore, quos annorum quatuor odia diuiserant; Lusitani denique potentissimi, quorum à leuibus primùm initiis gliscente velut scintilla, discordia in flammæ exarserat inuoluens prope modum vniuersam nationem. In discrimen ipsa ciuitas veniebat incertis præsertim Reip. rebus; dies noctesque ad laborarunt nostri, non frustra; nam positis odiis, armis atque factionibus magno omnium gaudio flamma prorsus extincta est. Nostrorum suasu restitutiones à variis factæ, florentorum sexcentorum, maioris etiam summx.

Collegium Leodiense.

FAMILIA Leodiensis octo & triginta de nostris complectitur, sacerdotes viginti, magistros octo, quorum quatuor cum sacerdotibus recensentur; studiosos duos, rei domesticæ administratos duodecim. Ad Dialecticæ & Humaniorum litterarum classes, in quibus auditores octoginta quinque supra octingentos, Casuum duæ prælectiones accesserunt, Illustrissimi Principis rogatu in Seminarij sui gratiam. sed & deiecto vetere scholarum ædificio nouum assurgit, elegans & patens ad classes duas oportunum. Illustratum templi

altare maius, inductis forulis, in quibus Sanctorum capita, & reliquiae gemmis auroque splendicantes honorifice collocatae sunt, luculentum planè, & ad oculorum aspectum, & ad mentium excitationem opus. Sacramenta festis solemnioribus in templo nostro minimum bis mille ducenti obeunt. Catechismus quinque celebrioribus vrbis parœciis per hiemem, parvis magnisque explicatus, totidem foris aestate. Itum quoque solito studio ad fornaces, quae in hac ditione plurimae: in quibus liquatum primò ferrum, & in laminas extensum, in tenues virgulas funditur. Cui operi nocte ferè dieque incumbunt viri, ut durissimi, ita ferum omnium ad salutem ignarissimi. Principio quidem ridere, magistrumque repudiare videbantur. Sed fratris nostri partim patientia, partim etiam astus ferreum hominum genus peruicit. Pauperes igitur aliquot, qui sibi dabant in litteris operam, curat eorum instar nigredine deformari, mores habitumque fingere, ignorantiam prima fronte simulare rogatos, edoctos postmodum respondere. Itaque factum, ut quod antè pudori erat & contemptui, honori esset & voluptati. Submissi etiam crebrius vacationum tempore aliquot de Sodalitate iuvenes, qui eos Symboli articulos, primaque Christianae legis elementa docerent. Stetit operæ fructus. traducti enim plurimi ad directum salutis iter non mediocriter sibi gratulantur de magistris optimis: à quibus inter cætera accepissent, animos suos esse immortales, beatæque vitæ capaces, si Dei monitis ausculta- rent. Serenissimus Coadiutor Colonienſis cum Serenissimo patruo Electore, sacrationis ieiunij tempore excepti sunt à scholarum nostrarum Imperatoribus egregio dramate. Aderat Illustrissimus Nuncius Apostolicus, Episcopus Tricaricensis,

ac propè vniuersa patriæ nobilitas, quæ ad indi-
c̃ta comitia Leodium, & ad scholas nostras inui-
tati conuenerant. Multis verbis Serenissimi Prin-
cipes Collegij nostri eximium studiũ in Bauari-
cam domum, quam in scriptis nos exornasse cog-
noscebant, & iuuentutis nostræ in dicendo ardo-
rem commendarunt. Altero die, nos vt vicissim
ornaret & recrearet Serenissimus Coadiutor, apud
nos in communi mensa cum paucis è primaria
nobilitate prandere, domum ac scholas omnes vi-
sere, egregia amoris & beneuolentiæ significatio-
ne voluit. Ad eam orationis quadraginta horarum
celebritatem, quam B Virginis Sodales duobus
illis diebus, quibus in luxum fluere solent homi-
nes, ante quadraginta dierum stata ieiunia, insti-
tuerant, maxima hominum cuiusuis ætatis & or-
dinis turba confluit; passim vt dictitarent, nec se
iis diebus vidisse parem aliquando pietatem, nec
consimilem in ciuitate modestiam. Namurcum
hinc Missio instituta fuit, expetita illa quidem à
Reuerendissimo & Capitulo Namurcensi, Ad-
uentus & Quadragesimæ temporibus. Concioni
Patris nostri, paucis diebus exceptis, assiduè in-
terfuit Episcopus, Ecclesiastici plerique & vrbis
primores. Eius fructum declararunt quotidianæ
animarum expiationes, graues iræ depositæ, & ad
cælestes epulas celebrior accessio. Catechistica le-
ctio ab vno sacerdote duplex habita: altera quæ
rudioribus & ignaris, altera quæ prouectioribus
seruiret. ad hanc præcipuus fuit hominum con-
cursus. Muliercula quædam decem annis obse-
sam se à dæmone finxerat; & ad varia templa, in
quibus præsertim numerosior populus, sæpe de-
ducta, clamoribus & peregrinis gestibus crucia-
tum simulabat. Desudauerat inter ceteros vehe-
menter adhibitis exorcismis Prælatus quidam,

sed frustra. Is cū dæmoniacam ad Patrem nostrum misisset periculi faciendi gratia, excepit illam primū blandis sermonibus, donec fraus pateret: qua detecta illa culpam agnouit & conqueuit; mirantibus pluribus, qui offensionem veriti conceptam imposturæ opinionem aperire minimè auli fuerant. Cū sermo varius de erigendo Collegio crebresceret, periculum multis amicis subesse videbatur, ne religiosi Patres instituti S. Francisci de Observantia, quorum præcipua Namurci auctoritas, ei negotio remoras adferrent. Commillarius ergo P. Guardiani rogatu cavuit in virtute sacræ obedientiæ, & sub pœna carceris, ne suorum quisquam factō verboq; ostenderet aduentum Societatis in eam urbem sibi gratum non esse. Fastus est etiam nostris P. Guardianus ingenuè nostrorum commendatione longè auctiores accessisse eleëmofynas monasterio, etsi alendo militi ciuitas nunquam magis exhausta fuisse videretur. Namurco Patres Dionantum concesserunt magnis precibus & populi & cleri euocati: quorum primores Collegij inardescunt desiderio. Conciones frequentes duorum mensium spatio, & catecheses habitæ: Sodalitas quædam B. Virgini sacra cum eiusdem cultu, qui ferè iacebat, restituta. Denique cū Dionantensem cathedram per Aduentum & Quadragesimam præstantissimi quique concionatores & doctores ambient; non desistunt infimis propè precibus & clerus & populus instare Societatis vt concionatore gaudeant.

Collegium Traiectense.

NVMERANTVR Traiecti vnus & viginti, sacerdotes decem, professores sex, quorum duo sunt sacerdotes, adiutores septem. Fructus quem nostri colligunt ex instructionibus per monasteria, scholas ciuitatis, & apud excubitores in portis abundè respondet labori. Confessiones auditæ generales centum & nonaginta, quarum plurimæ magni fuere momenti, & multorum annorum. Adolescens annorum vigintiquique, ex Anabaptistarum familia, à nostris instructus, antequam Baptismi gratiam esset adeptus, continuam patiebatur animi carnificinam: corpus etiam plus æquo graue, molestum ac tardum ad omnes functiones videbatur. salutaribus aspersus aquis iam inde experitur & corporis & animi alacritatem quam solent (vt eius verbis vtat) qui lautiori epulo reficiuntur. Obtenuta à variis animorū consensus, qui in mutuum ruebant exitium. Curatum etiam, vt ij qui in matrimonio inter hæreticos contracto diutissimè, vixerant legitimè contraherent, & in eo peramanter Catholiceque viverent. Vidua florentis ætatis, cùm à diuite proposito ingenti turpitudinis lucro sollicitaretur, quidlibet potius perpeti maluit, quàm flagitium perpetrare. Quidam capite damnatus, dum neglectam multorum annorum confessionem integram demum restaurasset; ita animatus ad locum supplicio destinatum aduolauit, vt calceos abiiceret, responderetque obsistentibus ob arduum iter iustitiæ administris, nefas esse, si ipse Christum nudum cruceque oneratum calceatus sequeretur.

Collegium Brugense.

CONSTAT Collegium hoc sociis duodeuiginti, sacerdotibus vndecim, professoribus sex, quorum quatuor sacerdotum numero adscribuntur, Adiutoribus quinque. Ornata est non parum sacra supellex amicorum donatione. Nouarum ædium antiquis accessio facta, tantum prodest domesticæ libertati, quantum illæ obfuisse si in tabernam diuersoriam versæ nobis non obtigissent. Diuinarum rerum commentationibus excultis fuerunt solito plures. Duo à perfidia ad orthodoxam fidem reuocati; quorum alter à pueritia imbutus se fortunatum deprædicabat ante mortem Catholicorum numero aggregari. Slusas à triremium Præfecto sæpius accersimur, cum ipsius solatio, tum remigum erudiendorum gratia. Lætus is ager, sed fructu vberior. Patres ij, qui Catholicum exercitum sequentes clade ad Ostendam edita elapsi fuga salutem consuluerunt, in hoc Collegium se receperunt.

Collegium Jprense.

CONSENTVR Ipris è nostris octodecim, è sacerdotibus decem, quatuor cum duobus aliis magistris studiosis instituendis dant operam: cæteri sex rei familiaris sunt administri. Angustia templi ampliata sunt lateralibus parietibus ad plateam vsque deductis, quos excipit murus nouus, patens ac longus, claudendo horto, qui hætenus propemodum patuerat, apprime opportunus. Duo calices noui sacrae supellectili accesserunt. Latè hic patet catechismi traditio: quo in genere discipulis nostris, magistrorum suorum æmulantibus
studia,

studia, permittitur à Pastore, ut in rusticano templo paruos & etiam grandiores erudiant. Suscepta hinc Missio Balliolum; Flandriæ vicus est populosus & celebris, quem Caluiniana hæresis olim infecit ac vastauit. ibi nostri bimestre solidum hæserunt, magno certè rei Christianæ incremento & animorum fructu. Exercitiis spiritualibus primores quique exculi fuerunt, catechesis instituta frequenti concursu, & applausu, & emolumento. Carceres & nosocomia magno ægrotorum captiuorumque solatio adita; multorum subleuata dissidia: religiosæ denique familiæ eorum concionibus adiutæ.

Collegium Cortracense.

CORTRACENSEM vineam excolunt octo & decem, sacerdotes decem, professores duo, cum quatuor aliis, qui in sacerdotum classem relati sunt, Coadiutores sex. Præcipua utilitas ex scholis & doctrina Christiana emanauit. Adolescentes duodeni diuersas Religiosorum familias instruxerunt, magna Antistitum voluptate, & multiplici nostrorum commendatione. Fatentur enim seminarium Religionum Societatis modò scholis contineri. Doctrina Christiana iam pridem constituta optimè (quod difficillimum semper visum hactenus) pristinam dignitatem conseruauit. Eam porrò non infructuosam fuisse res vna declarabit. Ut hic maximè mitis est populus, minimeque malitiosus, ita promiscuis iocis, ludicrisque rebus omnibus pueri puellæque miscebantur. Impetratum hoc anno est, id maximè ut credatur infame, vix modò ut videas puellulam in publico cum pueris quacunque occasione discurrere. Pœnitentium numerus, ut solet, haud contemnendus. Sa-

cerdos vnus confessiones totius vitæ exceptit ad quadraginta. vndecim errore deposito orthodoxam religionem amplexati generali confessione se Deo atque Ecclesiæ reconciliarunt. Horum vnus Anabaptista pertinax fastus est ceruicosam contentionem suam sacerdotis nostri modestia fractam esse. Cùm nefarius prædo venatione longissima fatigatus, virgines duas ad auia tandem fœdandas impulisset; eò duo è nostris nec opinantes delati, iam proximas periculo exemerunt. Quodam in opido effectum concionibus, vt sacris diebus religioni ducât. si quis mechanicis rebus, quod tum non erat infrequens, manus admoveat. In virginum cœnobio ingens sopita turbatio, animique sedati. In aliis duobus magna nostra simul virginumque voluptate auditæ confessiones, & intestini dissidij exhausta sentina animis in verum amorem copulatis. Burburgum (Flandriæ id opidum est paruum quidem, sed territorij caput) concionator vnus ex hoc Collegio destinatus, præter fructum quem retulit, desiderium quoque sui ac Societatis ciuibus reliquit.

Collegium Gandense.

SUNT in Collegio Gandensi personæ nouemdecim, sacerdotes decē; docent ex his iuuentutem tres cum tribus aliis professoribus, ceteri sunt Coadiutores. Ad superos hinc emigravit P. Iudocus Hagius Gandensis, vir modestia ac submissione animi singulari, quā in conuersatione verbis reque ipsa præ se ferebat. accedebat iuuandi proximi zelus cum sui ipsius contemptu. Is cùm fructuosè sacro Aduentus tempore Alostanis fuisset concionatus, iterumque rogatus, vt Quadragesimæ ieiunio institu-

stitutum prosequeretur, in medio cursu abrumpe-
re cogitur, domumq; non sine lacrymis reuectus,
multo vberiores Gandensibus, quibus gratissi-
mus erat, excitauit. Decessit ætatis anno quadra-
gesimo, post ingressum in Societatem decimo-
octauo. Plures à vanitate mundi abducti, arctio-
ri vinculo Christo se sociauerunt. Hæretici duode-
cim à nostro concionatore permoti, errorem de-
posuerunt, institutaque piaculari confessione ex-
tulere Iesuitarum prudentiam, facilitatem & hu-
manitatem in excipiendis iuuandisque pœniten-
tibus, quos rigidos, acerbos & formidabiles fue-
rant arbitrati. Ad scholas non mediocris facta ac-
cessio. Nunquam maiori frequentia celebratæ
comœdiæ, dramata ac declamationes. Coronatio-
nem Caroli Quinti, qui urbem hanc natiuitate
sua mirificè nobilitauit, illustri apparatu, primò
Serenissimis Principibus, inde populo exhibui-
mus. Idem Principes cum domum nostram inui-
serent, musica in templo, in arca decem diuersis
linguis, in horto ubi varij fontes artificiosè erum-
pebant, à pastoribus Flora, Pomona, Faunis, Saty-
ris, in scholis ab ipsismet Musis consalutati sunt.
Placuisse omnia vel hoc indicio esse potest, quòd
præcipui aulici, & ipsa Isabella Hispaniæ Infans
nihil se in toto itinere in Hispania, Italia, Germa-
nia maiori voluptate vidisse affirmarent. Sed ne-
que hic scholarum fructus stetit. Multi ad diuersa
monasteria concessere, vnus Societatem amplex-
us; sex in schola Rhetoricæ eandem votis om-
nibus experunt. Quæ de Sodalitio Parthenio,
quod honestissimorum virorum consensu, eoquæ
numero constat, & solito splendore perseue-
rat, dici possunt, quæ de doctrina Christiana, car-
cerum visitatione, aliisque id genus, taceo; vel
quòd à relationibus annorum præcedentium

non discrepent, vel certè cum aliorum Collegiorum obseruationibus conueniant.

Collegium Insulense.

SYSTENTAT Collegium Insulense de Societate vigintiquatuor; sacerdotes duodecim, magistros præter vnum sacerdotein, alios quinque, rei domesticæ administratos septem. Domi forisquæ nostrorum nec pœnitendo fructu collocata est opera. Puellæ complures sprete mundi vanitate sese Christi obsequio variis in claustris manciparunt: restitutiones factæ complures, quarum vna ducentorum florenorum pretio æstimabatur. Eleëmofynis emendicatis liberati multi è carceribus. Perpolitum duodecim spiritualibus exercitiis: inter quos sacerdotes aliquot, & vitæ dissolutioris ciues vitam in melius commutarunt. Longè plures exercitarentur, si loci commoditas permetteret. Sodalitas B. Virginis in pristino vigore perdurat insigni numero, ac ciuium splendore: cui aduersariorum maledicentia quo magis nititur tenebras offundere, eo illam ampliùs illustrat. Conciliati fratres quatuor, qui in mutuam necem ruebant, annisquæ non paucis à sacra communione ob inimicitias abstinerant, syngrapha quæ publica iniurias inuicem condonarunt.

Collegium Vallencenense.

DVOS & viginti alit è nostris Collegium Vallencenense, sacerdotes duodecim, quorum duo cum professoribus aliis quatuor scholas regunt, Coadiutores sex. Decessit Coadiutor vnus Hubertus Lamot Leodiensis, annos natus quadragintaquatuor: vixerat in Societate annis septem.

diutur-

diuturno demum lecti usu, nonnullis corporis partibus dilaceratis, non tam de dolorum sensu, quàm de æternæ vitæ aduentantis mora querebatur, & quo grauiores morbi stimuli, eo etiam leuiores videbantur: quòd desideratæ patriæ certiores nunciij apparerent. Sepultus est in area designata templo, Deoque prima arrha eo loci cecidit. Cùm aliis Dei muneribus, tum inprimis beneficentia B. P. N. Ignatij, ac nouis miraculis hoc Collegium illustratum est. Filiola Prætoris Onanienſis prostratæ valetudinis, admotione thecæ cuiusdam, in qua particula ossis B. P. N. conclusa erat, primùm morbo soluta, breui deinceps spatio penitus conualuit. In eodem pago grauida mulier ante partum aliquoties corpus graui lapsu colliſerat, fœtumque ex interna corporis repetita læsione extinctum arbitrabatur: eo magis quòd dolores in ipſo partu per dies quindecim incredibiles perpeſſa, nullum interdum prolis motum perſentiſceret; vbi thecā reliquiatiam è collo suspendit, vix per mediam horam subsidio B. P. Ignatij implorato, filiū enixa est, qui in egressu communem omnium vocem emisit. Sed cùm exiguo poſt spatio nullum vitæ indicium ostenderet, admotis sacris reliquiis respirauit infans, ac sese mouere cœpit. Ad templum baptisimi gratia delatus, tredecim diebus superuixit. Puer secundæ classis Grammaticæ auditor, adhibitis frustra medicorum præscriptionibus stomachi torminibus mitigandis ac placandis; concepta deinum magna spe B. P. N. reliquias exclamat atque efflagitat. Licuit illi vesperi eas amplecti atque exosculari: quieuit nocte illa, & manè exſiliit è lecto, nulloq; morbi relicto vestigio templum nostrum gratias acturus accessit. Eius frater natu minor, aliquot poſt menſibus in morbum comitiale cum incidisset,

disset, parentes percussi præsentiorē diuinā, quam medicorum opem experti, ad B. P. N. iteratō confugiunt, ac facta præce, applicatisque reliquiis repente in eorum conspectu, secuta est filij perfecta curatio. Adolescentem alium Poëtrices auditorem tertiana aditu scholarum prohibebat. is spe magna incensus cū sibi numen ac B. P. N. conciliaisset, eo die quo recursura febris putabatur, omnino repressa est atque extincta. Hæc ne quis in dubium vocaret, testium asseueratione comprobata & consignata fuerunt cū publicis ciuitatis, tum priuatis sigillis D. Antistitis, D. Ioannis, Prætoris Onanienſis, Capituli ac Decani aulæ Comit̃s. Concurſus pœnitentium euadit in dies maior. auditi sunt de tota vita facilè centum. Solemnibus diebus cū quingenti præcedenti anno ad sacras epulas accederent, accesserunt præſenti mille, præter eos qui loci angustia exclusi aliò se conferre coacti sunt. Virgines duæ è voluntatum castris se Christi vexillis adiunxerunt. alia voto astricta insistentis proci molestiis eam obiecit constantiam, qua victus turpis amator supplex iniuriarum omnium veniam precaretur. Accessit templo annuus redditus ad alendum perpetuum lumen ante Venerabile Sacramentum assignatus a Principe femina: cuius præterea liberalitate atque aliorum bibliotheca nostra pulcherrimis libris nobilitata, breuissimo tempore creuit, ad eò vt meritò locupletibus ac bene instructis bibliothecis annumerari possit.

Collegium Montense.

SUNT in Collegio Montensi vigintiduo de Societate, sacerdotes duodecim, quorum tres profitentur litteras cum tribus aliis præceptoribus,

bus, rei domesticæ administrare reliqui Pœnitentiũ frequentia ingens festis præsertim solemnioribus: iis sacerdotes duodecim vix sufficiunt. Respondet communicantium numerus, quibus (quod aliis Collegiis vsu venit) singulariter aliquis deputandus est, qui continenter accedentibus cælestes dapæ exporrigat. Mulieres nonnullæ rei familiaris inopiam pudore prostituto subleuantes, conquisitis eleëmofynis ad meliorem vitæ frugem reuocatæ sunt. Adolescentem quendam adegerat egestas ad reſtim; quæ iam collum constrinxerat; sed illicò memor eorum, quæ à nostro sacerdote audierat olim, collum soluit, & facti pœnitens confessario conscientiam vitamque commisit. A duello reuocati duo. Virgines non pauca nobiles, partim ex Canonicarum collegio, partim ciuium familiis honestioribus mundo nuncium remiserunt. Nonnullæ non verentur in xenodochiis & carceribus ancillarum instar ministrare: quod non modò honestæ, sed & nobiles matronæ earum exemplo æmulantur; eaque certatim faciunt, quæ ceteræ delicatiori stomacho refugere solent ac horrere. Collapsa scholæ catechisticæ disciplina nostrorum hortatu restituta est Præsumt ciuitatis primores huic operi, & iuuentutem continent præſentes ac inoderantes. Exercitiis spiritualibus excitati nonnulli religiosum statum; alij sacerdotium sæcularibus nuptiis prætulerunt.]

Collegium Bergenſe.

COLLEGIVM Bergenſe ab ipſo ſui exordio perſonas duodecim habuit, ex quibus ſacerdotes ſex, profeſſores tres, vno adnumerato ex ſacerdotibus, Coadiutores quatuor. Nihil æquè ſenari curæ fuit admiſſo iam Collegio, quàm domum ſcholæ-

scholasque aptare nostris vñibus, donec à fundamētis excitatis ædificiis propria domo, templo ac scholis cum tota supellectile frui liceat. Felicibus auspiciis apertæ classes octauo Augusti. Ad moniales habitæ duobus in locis adhortationes, quaque hebdomade. Hospitale frequentatum, vbi ægri ad patientiam & confessionem incitantur. vñsus quoque carcer non infrequētius, vnicus quidem ille, sed toti ditioni communis : atque inibi habita de rebus sacris priuata colloquia, catecheses ac conciones, nonnulli nostrorum operâ liberi abire permissi sunt. Ea nostri industria vñsi sunt ad inducendum frequentem Sacramentorum vñsum, qui vel etiam solemnibus festis languēbat. Cum octo sint in vrbe scholæ, itum est feria sexta ad vnā alterāve scholam in orbem, admonitiq̃ue pueri, tradito iam catechismo, vt ad confessionem adessent statō die, petita ad id à parentibus venia. Quo factum est, vt non pauci ē pueris, ipsi quoque parentes octauo quoque die ad confessionem accedant, per pueros officij sui moniti. Foras plerumque Dominicis festisq̃ue diebus excursū ad pagos varios, magno Pastorum gaudio, rusticorumq̃ue frequentia ac fructu. In his maxima ex parte data opera catechismo. Concessum etiam Dunkerkam, portum nobilem Bergisq̃ue vicinum, vbi vt plurimum quouis anni tempore, Hollandi ad ducentos maritimis Dunkerkanorum excursionibus captiui detinentur: ē quibus plerique nomine tenus Catholici doctrina Christiana instructi, animatiq̃ue ad fidem seruandam salubri Pœnitentiæ Sacramento (cuius vix nomen audiuerant) expiati sunt: hæresim verò quindecim abiurarunt.

Residentia Bruxellensis.

AD Residentiam Bruxellensem Missio Castrensis pertinet : in vtraque duodetriginta numerantur, sacerdotes septemdecim, Adiutores vndecim. In conflictu illo, qui ad Neoportum initus, & in quo exercitus Catholicus post editam hostium non exiguam stragem fusus fugatusq; est, tres quoque e Patribus nostris desiderati sunt: P. Petrus Buselin Cameracensis, ætatis annum agens tricesimumseptimum, ab aduentu in Societatem decimumquintum. præfuit Missioni annis quatuor magna omnium ædificatione, præsertim Caleti; vbi medio propemodum anno ingenti animi magnitudine peste infectis, ac dysenteria laborantibus opitulatus est. Nihil frequentius usurpare solebat; quàm desiderare se vitam Christi ac religionis causa profunderet, aut in Indiam, atque ad nationes barbaras proficisci, vt eam, quam à Deo acceperat, eidem animam martyrio consecratam redderet. Scripsit de Martyropædia seu Martyrum institutione libellos tres, quos postremò discedens Superiori Bruxellensi tanquam inmemosynon reliquit. Alter P. Otto Campensis, qui è Germania ad milites Germanos adiuuandos accitus, multos ab hæresi reuocauit, strenueq; rem diuinam ac salutem animarum procurauit. Tertius P. Laurentius Euerardi Buscoducensis annorum trigintatrium, ab inito religioso statu anno decimoquinto, decessit. Flagrabat hic animorum zelo: temporisq; id omne arbitrabatur frustra consumptum, quod animis iuuandis non impensum, cum liceret per Superiores, efflueret. Fructuosè nostri Bruxellis, vbi omnis generis ac conditionis visuntur homines, occupantur:

pantur: ut sacelli angustia aduentantes non capiat; assidue tamen a primoribus frequentatur, audiendisq; pœnitentibus toto anno Dominicis festisq; diebus vix confessarij septem sufficiunt. Tres à Calvinismo auulsi, eorum vnus Geneuæ natus, à Beza baptizatus, & in gymnasio Geneuensi instructus catechismum ibidem perlegi solitum, distinctumq; in singulas Dominicas, tenebat ad vnguem; sacerdoti nostro ut aurem commodauit, se vinci passus est, repetitisq; publicè baptismi ceremoniis ad Ecclesiam rediit, ac etiamnum perseuerat Sacramenta frequentans. Sanctimonialis biennio in sacrilegij luto volutata, erecta est & stabilita: altera ne laberetur, confirmata.

Residentia Cameracensis.

NOVEM in vniuersum Cameraci versantur, sacerdotes quinque, Coadiutores reliqui. Nostrorum conuersatione ac vsu plurimi nouam viuendi rationem Christiano homine dignam instituerunt Germanorum multos maleficæ ante supplicium extremum audita egregium spectanti populo exemplum pietatis reliquerunt. Lapsi à fide erecti septuaginta, vacillantes confirmati, eruditi laborantes ignorantia non pauci. Cum rusticis messis præcipua. A concione & catechesi accidunt confessionis gratia, sacerdotum genibus. Quolibet die sacerdote nostro adueniente conflunt ad ædem sacram, agricultura, aut opificiis, diurnoque lucro potiora rati quæ salutem eorum promouent. Ad vicum illum, cui concio indicta est à Curionibus, conueniunt cæteri pagi viciniore, idq; vicissim. Pastores ipsi spiritualibus commentationibus excitati, nostro-

rum op̄erâ, pro confessione v̄tentes, suis vt idem faciant auctores sunt & duces. Ex Gallia sæpius cū Ecclesiastici tum laici, piandæ conscientix gratia veniunt. Nonnulli auditis concionibus, priuatis etiā colloquiis permoti suas pellices abiecere. Sagarum quarundam filix in re Catholica planè rudes, & à matribus dæmoni deuotæ nefandaque societate coniunctæ, fidei ac honestatis lumen aspexerunt.

Residentia Luxemburgensis.

LUXEMBURGI è Societate octo in vniuersum habitant, ex his sacerdotes tres, studiosus vnus, Coadiutores tēporales quatuor. Præcipuus fructus ex lectione catechistica collectus est, quæ cū variis locis in vrbe ac foris, tum maxime mendicantibus in plateis, quod locus nondum paratus esset, instituta fuit. Sacratioribus diebus extra festa Paschalia olim aut nulli, aut paucissimi toto opido communicare solebant, nunc vel trecenti numerantur. Superstitiones, iuramenta aliaque vitia non leuia minuuntur in dies. Cū hic in nundinis turpes aliquot imagines, & alia quædam hæresim redolentia prostant venalia; à nostris Senatus admonitus mox imagines, & cetera selegi, & in ignem coniici curauit, ipsosque venditores exilio mulctauit.

Residentia Atrebatensis.

ATREBATVM totius Arthesiæ caput, vt duplicibus mœnibus, ita duplici Magistratu distinguitur. Pars altera quæ Ciuitas dicitur, Episcopo; altera, quam Atrebatum indigitant, Principum parat imperio. Illa insigni Canonicoꝝ collegio

& perantiqua sede Episcopali, hæc prouinciali concilio nobilis. Populus, quod mirere, quamuis animo martiali, sicubi tamen in toto Belgio, litteratorum hominum abundat frequentia. Quorundam amicorum atque adeò primorum rogatu eò missi sunt sub finem anni 99. sacerdotes duo, ac totidem Coadiutores. Omnes, quoad destinata nostris vsibus domus instrueretur, peramanter excepti, vsique hospitio R. Electi Vedastini, & ab Episcopo ad obeunda nostræ Societatis munia perlibenter admissi: quæ non minùs feliciter, quam strenuè auspicati sunt. Diebus sacris habitæ conciones ab vno ad sacras virgines, aut quod maior necessitas postularet, in suburbio: ab altero Atrebatî statò loco tanto concursu, vt confertissimam turbam templum bene capax ægrè cum capiat, ingentemq; hominum copiam excludat; alij scalas, alij templorum iualuas, aut loca superiora conscendere, alij concionis tempus ad horas quinque præuertentes patienter concionatorem, etiamnum sustinere cogantur. Perseuerat enim in hanc diem eadem frequentia, & audientium auditas. Indixerat concionator noster concionem in agro suburbano. Is confluxus peregrinorum fuit, qui ab hominum memoria visus est nunquam. Nullus ad tabernam, vt moris est, deflexit potandi gratia. sed summa modestia pars rosaria decurrentes, pars de concione tractantes domum redierunt. Concionum recordatione compressa sæpe in publicis conuiujs bibendi licentia; extincta dissidia; iuuentulæ non paucæ perosæ vanitates arctioribus se pietatis officiis addixerunt. Inductus frequentior Sacramentorum vsus. Initio Dominicis quibusque diebus quadraginta, nunc quinquaginta supra centum, celebrioribus trecenti & amplius confessione apud nos expiati cælesti

lesti pane reficiuntur. Nullus adhuc propemodum dies effluxit, quo pœnitentibus nostrorum saltem alter aurem non accommodarit. Catechesis hebdomadatim sexies omnino traditur; celebriapparatu, maioriq. numero diebus Veneris ac Dominicis. & feria quidem sexta præter grandiores, partim ciues honestos, partim operarios, qui maluat ad horam opere relicto se puerulis adiungere, quàm lucrari; facile mille ducenti; Dominicis supra bis mille quingentos censentur. Cessant interea spectacula, quorum vsus non infrequens, quod actores ipsi fatentur, quia spectatores versuti sunt in Iesuitarum auditores. Visitati carceres, nosocomia, & pagi cum optato animarum lucro.

Seminarium Anglorũ Audomarense.

SUNT in Seminario Anglicano socij octo, sacerdotes sex, Coadiutores duo. Alumni porro seminarij tres circiter supra octoginta numerantur, plerique omnes bonam de se frugem pollicentes, vt in iis instituendis non inutilis opera poni censeatur. Horum nonnullus, vt primogenitus ita paternorum bonorum hæres, reuocatus à parentibus, vt libertate & deliciis in patria frueretur, cùm etiam eum sacerdos hortaretur, vt in eo parentibus acquiesceret, constanter reuerti renuit; dicens se malle fratri iuniori bona omnia quæ sibi iure hæreditario obuentura essent; cedere, quàm hunc locum cœptumque feliciter studiorum cursum deferere. Duo Angli ex occasione in has partes delati nostrorum operâ ad Ecclesiæ gremium redierunt instituta vitæ totius confessione.

Missio Hollandica.

QVIA de rebus in Hollandia gestis hoc anno nihil accepi, reddam ea quæ anni præcedentis sunt, quæq; seriùs reddita, quàm vt cum punctis annuis transmitti potuerint. Ex tribus sacerdotibus, qui Hollandicum agrum excolebant, obiit diem extremum P. Ioannes Bargius Amstelredamensis annos natus quadraginta octo, cum annis vigintiduo bus multa in Societate officia obiiisset cum laude. Annis vndecim, quibus præfuit nouitiis, disciplinam religiosam, vocationis nostræ spiritum, ac ordinem nouitiatus plurimùm promouit. Feruore iuxtà, ac diligentia certantibus in iuuandis gentilibus suis Hollandis cum edidit fructum, quem cum non facilè verbis queam assequi, attexam vnius epistolæ fragmentum, quam ad R. P. Prouincialem paulo ante mortem destinauit. Eo reditus, inquit, meus Catholicis fuit gratior, quo discessus eos grauiùs affecerat. Occupationes in Hollandia & Vltraiectina ditione, paucis quoque diebus in Zelandia & Geldria diurnæ quidem fuerunt vt cumque moderatæ, sed assiduæ. Nocturnas in Frisia, easque assiduas diurnis necessariò coniungere oportuit nouem hebdomadarum spatio. Locorum mutatione, periculi metu, vtendum perpetuò per opida sex, pagosque vigintiquatuor. transigebantur noctes hac ratione: Persoluebam sub vesperam Martinum officium. à sexta deinde hora pœnitentibus aures dabam, aut non tinctos baptismo eluebam ad mediam vsque noctem. Sequebatur concio de rebus fidei, iis præsertim, quibus ab hæreticis aut prauæ vitæ mortalibus secernimur. Oblato deinde Missæ sacrificio, in quo parati diuina

uina mysteria percipiebant, breuis eorum, quæ in concione dicta erant, subiiciebatur repetitio. Demum hora post noctem mediam tertia, cuique integrum erat se domum recipere: manebant qui confiteri cuperent, vel communicare, qui baptismo initiari, aut matrimonia non legitimè inita, redintegrare. Ante lucem nauicula in alium pagum vectus sequenti vicissim die nocteque institutum prosequabar, post somnum nimirum trium subinde horarum, & nonnullam corporis refocillationem. hætenus epistola. Quæ de rebus in Missione Hollandica gestis adferri possunt breuiter subiiciã. Superstitionibus, chartis, characteribus impiis ac notis, quibus etiam pij Catholici fidere ac niti videbantur ad febres pellendas, ita feliciter indictum bellum, vt iis sublati agni in cera consecrati effigies cultusque successerit. cuius efficacia vir egregiè Catholicus tertiã, ubi è collo suspēdisset, omnino liberatus est. Ad Ecclesiæ Catholicæ gremium eiurata hæresi redierunt sexaginta, quorum senex quidã septuaginta sex annos natus fœda hac labe quadraginta amplius infectus annis, cum ingentibus lacrymis præcedentis vitæ noxas detegens in gratiam cum Deo ac Ecclesiã rediit. nauta quoque sexagenarius, secutus primum Caluinum, deinde Mennonem, cum quietem apud vtrumque non inueniret, orthodoxæ fidei, libros impios igni contradidit. In fide vacillantes stabiliti sunt quamplurimi, euulsaque ea opinio, quæ apud Catholicos inoleuerat præstare concionatorem hæreticum audire, quàm omnino sacerdote carere, ac instar pecudum salutis immemorem viuere. Confitentium excreuit numerus ad mille ducentos nonaginta sex, quorum plurimi iis Sacramentorum præsidis nunquam, alij ab annis viginti, triginta, vel etiam quadra-

ginta vñ non fuerunt. Inter hos senex quidam septuagenarius cum vxore eiusdem fermè ætatis, tantam inde animo lætitiā perſenſit, vt optaret hoc tam excellenti ſeptus præſidio, quo annis viginti caruerat, inſtar Simeonis in pace dimitti. Repertum quod impiè conſeſſi eſſent exomologeſes, vitæ totius auditæ ducentæ quinquaginta ſeptem; quædam annorū decurſorum ſeptuaginta. Qui matrimonia non ritè contracta redintegrarunt, cenſentur facilè ad ſexagintaquinque paria, quorum nonnulli annum ſeptuageſimum, alij etiam octogēſimum attigerant. Non defuerunt plures, qui per leucas aliquot grauidas etiam vxores adducerent pedestri itinere, cum vt ſibi Deum conciliarent, tum vt legitimo ritu contraherent. Baptiſmo luſtrati quā adulti, quā paruuli numerantur centum quinquaginta octo, inter hos adoleſcens Iuris ſtudioſus egregia indole parentibus hæreticis ortus, amicorum hortatu Catholicæ religioni adiecit animum: qua ſufficienter imbutus ſacris baptiſmi ceremoniis initiatus eſt. Aduenerat conſeſſionis gratia energumena quædam; ea benedictum cereum tenente, diabolus eius dentibus, qui tamen ob fremitus præcedentes vacillabant omnes, tales ſtridores excitauit, qui omnibus horrorem incuterent. poſtridie iuuenis pane cæleſti confirmatus incredibilem animo cepit voluptatem.

PROVINCIA POLONIÆ.

CONSTAT prouincia locis septemdecim,
præter aulicam Missionem & Prouincia-
lem cum sociis, qui nullo certo loco conti-
nentur. habetque ex nostris homines 466.

*Domus professa Cracouiæ
ad S. Barbaram.*

FUIT hic annus aliquantum grauior, propter
assidua penè pestis, seu contagionis pericula,
quibus loca primùm circumuicina, deinde hæc
ipsa ciuitas regni sedes, per plures menses iactata
fuit. Aluit tamen Domus hæc viginti ex nostris,
inter quos duodecim erant sacerdotes, octo Co-
adiutores temporales, & duo nouitij, qui à S. Ste-
phano statis temporibus submitti solent. Vaca-
tum pro more concionibus, confessionibus, &
aliis Societatis ministeriis, cum eo fructu, quem
diuina bonitas largiri dignata est. Ac in primis ex
variis hæreticorum lacunis, ad gremium sanctæ
matris Ecclesiæ reducti per nostros triginta-
septem: è quibus nonnulli fuere, qui singularem
erga se Dei prouidentiam experti sunt. Puella erat
teneræ ætatis parentibus orbata, quam matrona
quædam hæresi contaminata in suam tutelam
acceperat. hæc cum non sine periculo salutis suæ
apud heram infidelem degeret, hac tandem ra-
tione periculum omne euauit. Obiicitur oculis il-
lius venustissima Deiparæ Virginis species, per
quam beatissima Virgo puellæ locuta est, eâque no-
mine proprio compellans mandauit, vt absque vlla
mora ad capeßenda fidei orthodoxæ dogmata,

seſe præparet. Paruit illico puella, & clām è domo ſeſe ſubripiens in eccleſiam noſtram ſe recepit, ibique maculis conſcientiæ deterſis in fide confirmata eſt. Concionibus & familiaribus colloquiis multi ad fidem & pietatem Chriſtianam accuratiùs colendam animati ſunt. Libri hæretici, quorum uſus pernicioſus eſſe poterat multis, à ſuis dominis impetrati, & flammis addiſti ſunt. Ægrotis, vinctis, capite damnatis, ſpiritualia ſubſidia ſuppeditata. Subuentum etiam nonnullis, qui grauiffimis tentationibus oppugnati, extremum ſalutis periculum adiſſe videbantur. Adoleſcens quidam erat nobili cuidam viro ab obſequiis: hic lecto affixus, cum morbo quodam graui premeretur, dæmonum etiam varios impetus fortiter ſuſtinuit, quibus eum nunc per lenocinia ad ſe pertrahere conabantur, nunc in extremum deſperationis barathrum trahebant. Pugnabat acriter iuuenis, & contemnens omnia confeſſarium poſtulabat: inſtabant contrà humani generis hoſtes, & ſpectris quibuſdam inanibus illum diſtrahebant; oſtentabant equum album militari faſtu inſigniter ornatum, porrigebant in manus frameam auro pictam, omnem fortune ſucceſſum ſpondentes. Sed cum ille artibus iſtis veteratoriis non cederet, ſed confeſſarium identidem flagitaret; tandem etiam produxerunt iidem hoſtes & impoſtores ſpectrum vnum ſacerdotis & confeſſarij ſpecie, offerentis ſuam operam ad excipien-
dam confeſſionem illius. At hac quoque fraude deprehenſa exhorruit iuuenis, & exſpuens in dictam ſpectri obiecti faciem, ſignoquo crucis ſe muniens omnem aduerſariorum conatum eluſit: deinde confeſſarium tanto ardentius expetere cœpit, & tandem etiam vt accerſeretur per contubernales ſuos, conſlictus penè totius teſtes ob-
tinuit.

tinuit. Adest euocatus vnus è nostris, solatur fessum ex pugna tironem, confessione eius excipit, denique à peccatis absolutum omni simul metu, & tentationum incursu liberat. Subuentum etiam per nostros peste infectis; cum enim aliquot sacerdotes è nostris ad solatium & subsidium proximorum destinati fuissent, nullis laboribus percerunt, vt in tanta necessitate constitutis subuenirent. Vnus etiam, qui Superioris inter illos obtinebat locum, partim labore, partim etiam contagione prostratus succubuit, & cessit morti; daturus, vt speramus, perennis vitæ initium. Fuit hic in Societate annis pluribus Wenceslaus Samotulienſis vir laborum patientissimus, mitis, feruens spiritu, zelosus, deuotioni & pietati deditus: cuius etiam, in extremis positus, egregium specimen reliquit. conuocatis ad se sociis, qui in eadem domo aderant, qua poterat adhuc iamiam moriturus, voce, prædicauit bonitatem diuinam, quod cum ad Societatem vocasset, conseruassetq; in ea ad illum vsque diem; deinde suatum ab omnibus offensionum veniam deprecatus est, denique orationibus se omnium commendans spiritum Domino paulo post reddidit. Fuerunt præterea hoc anno nostrorum operâ monasteria aliquot diuersorum Ordinum adiuta, partim per exceptas confessiones generales, partim per alia media Societati vsitata. Nonnulli qui Societati non optimè erant affecti, imò apertè eam oppugnabant, mutato animo ad eam amandam se contulerunt. Vnus erat præcipuè, qui profiteri videbatur se hostem nostrum. is cum quodam die domus suæ paulò attentius secum rem consideraret, seseque colligeret, mittit illicò pro vno ex nostris sacerdotibus: qui cum ad eum venisset, procidit ad pedes illius, nec antè surrexit, quam peccatorum

suorum confessionem peregrisset, omnem grati animi sollicitudinem pollicitus: quod & præstat egregiè. Fabricæ templi noui non exigua hoc anno accessio facta, ita ut iam ad Australem partem trium sacellorum arcus erecti fuerint. speramus ætate proxima maiores progressus. Neque enim Serenissimus Rex de sua liberalitate quippiam remittit: imò verò, ut opus inchoatum celerius & facilius perficiatur, pensionem certam annuam 4000. florenorum assignauit. Sacristiæ suppellex addita hoc anno æstimatur floren. 150.

Collegium Bransbergense.

EXACTO anno 1600. Collegium ex nostris aluit plurimum triginta vnum, sacerdotes decem, magistros quinque, præter duos sacerdotes, quorum alter Philosophiæ, alter Casuum & prælectionibus Cõtrouersiarum occupatus est. septem ex nostris Philosophicis studiis nauant operam, rebus & occupationibus domesticis reliqui; ex quo tamẽ numero aliqui tũ seminario tam Pontificio, quàm etiam diœcesano, tum etiam conuictoribus moderandis habitatione separati præfunt. Vnus etiam ex his, quorum in rebus domesticis erat opera, Guilielmus Lambertus Anglus, vitam ærumnosam cum meliore commutauit, iam annos natus 74. in Societate 43. consumpserat, non sine laude fortitudinis & patientiæ in multis magnisque sæpe laboribus, tam Romæ (ubi per decem annos in Collegio cocum egerat) uiuente adhuc B.P.N. Ignatio, quàm in Vngaria & Polonia, quò inde missus fuerat pietas etiam & deuotio in eo eluxit non spernenda, tam domi, quàm foris inter externos, apud quos cum dispensatione R.N.P. Generalis frequens manebat, præfer-

præsertim in aula Illustrissimi Cardinalis Bathorei, Episcopi Varmiensis bonæ memoriæ tandem viribus sensim cum ætate grauitè deficientibus, diem extremum, ad quem se sedulò comparabat, piè obiit. Reliqui, ut pro rei communis ratione ad profectum suum diligenter incumberent, effecere non solum priuata in hoc genere cuiusque cura, ac Superiorum immediatorum vigilantia, sed & R. P. V. singularis hic ac verè paterna sollicitudo, adhibitiq; stimuli. In scholis præter multorum expectationem in tanta rerum ac temporum difficultate, atque etiam annonæ grauitate, tam læta, nobilis & numerosa iuuentus conspicitur, ut nunquam aliàs; adeò quidem ut aliquot superiores scholæ, propter locorum angustiam, vix plures, imò neminem capere possint. Ex his quatuor nostræ Societati nomina dederunt, admissi, ut idem iter bello Liuonico sopito, ingredi possint, auidissimè exoptant. Nonnulli etiam ad aliorum Religiosorum transuere familias. Magnus in pietate multorum est ardor ac constantia. Argumento sint paucula subiecta exempla, præsertim eorum, qui in congregatione Virgînis Annuntiæ, quæ quidem in varios cœtus distributa est, censentur. Duo alumni Pontificis, dum cognatos suos hæresi infectos visendi gratia in patriam se contulissent, nullo prorsus conatu ab ipsis persuaderi, nullis vexationibus minisve pertrahi potuerunt, quo minùs confirmatis animis præfixo temporis spatio eò redirent, ne minùs firmum animi consiliū mutari, aut iam firmatum ad meliora propositum labefactari posset. Maior ipsis in altero & genere & moribus insigni adolescente animus, cuius in fide Catholica à parentibus & cognatis hæreticis mirificè fuit perterrita constantia. Hic iuuenis in seminario Pontificio ad
melio-

meliorem suorum studiorum habendam ratio-
 nem, non ob penuriam aliquam, cum prædiues
 esset, bonis artibus sedulò vacabat. Vocatur in
 patriam. mox huius iuuenis generosum animum,
 ut amata studia defereret, ut Papistarū, sicut ipsi
 falsò vocant, detestaretur idola, ut in deligendo
 vitæ genere non suo proprio sensu, sed pruden-
 tum virorum & parentum potius acquiesceret
 iudicio ac voluntati, multis fucatis verbis atque
 blāditiis pervertere conati sunt. sed ipse à sententiā
 dimoueri nō potuit; itaq; clam abiit, in monaste-
 rium se abdidit, seruitioque diuino penitus man-
 cipauit. Huius fortè commotus exemplo, alter
 etiam idem infectatus est iter, expiatisque per
 confessionem antea actæ vitæ peccatis, ad eundem
 refugij locum recta se contulit. Alter eiusdem do-
 mus alumnus in patriam Daniam reuersus, & à
 Rege per occasionem domi rogatus, vbi nam lit-
 teris operam dedisset; non solum magna animi li-
 bertate quod res erat confessus est, sed etiam pe-
 riculo profectus litterarum per præcipuum Mi-
 nistrum regia auctoritate factò, ita nostrarum
 scholarum existimationem sustinuit, ut præter
 insignem laudem, holosericam etiam vestem, re-
 gium munus reportarit. Quo factò, nonnulli ex
 eadem gente perimoti ad diuersa nostra Collegia,
 optimis studiis animos imbuendi gratia se con-
 tulerunt: de quibus sperari potest, quòd vnà cum
 bonis litteris fidem nostram Catholicam imbibiri-
 turi sint. Alius eius domus alumnus in Norue-
 giam patriam suam rediens, eò non paucos ad-
 duxit, ut Catholicæ fidei adhæserint, inter quos
 fratrem suum virum doctum iuxta ac Theolo-
 gum, feliciter deduxit: qui ne tanti beneficij ac-
 cepti immemor esset, & aliis quoque, quod sibi
 diuinitus lumen affulsit, accendere & præferre
 posset,

posset, à communi hominum cœtu discessum cogitans, ad sacros Ordines & sacerdotium animum applicuit. Ad fidem rediit apostata, cui iam haud exiguo temporis spatio, cum hostibus Catholicæ fidei commercium fuerat in præcipua quadam vrbe hæresi infecta. Iste assiduòs afflictæ conscientix remorsus non ferens ad nos rectâ diuertit, & postquã aliquot hebdomadis in seminario Pontificio moratus fuisset, à nostris sedulò ac seriò informatus, vocationis suæ desertæ memor, ad suos, suumq; monasterium feliciùs reuersus est. Concesserat cum suis extra urbem in domum recreationi assignatam, propter noui ædificij structuram commorandi causa, Pater, cui præfectura seminarij Pontificij contigit. At verò paulo infelicior fuit commigratio; incidit enim ipse in grauem infirmitatem, se commendauit suorum domesticorum orationibus. quid alumni? vident sui Patris præsens periculum. multi adhuc teneræ ætatis adolescentuli profunda iam nocte cellarium horto vicinum occultè & mustitabundi perunt, nudatis tergis acriter se flagellis cædunt, idque semel & iterum in summo silentio, magna cum alacritate. Recuperat valetudinem Pater, ac suorum feruori iuuenum hoc beneficium acceptum refert. Variis hæresibus nuntium remiserunt ad quinquaginta, inter hos duo, qui non paucos annos aliis vel in errore confirmandis, vel seducendis, in pseudoeuangelij ministerio operam nauarunt. His duobus alius tertius longè felicior, qui non solum, vt loquitur Apostolus, immolatus est supra sacrificium, & obsequium fidei nostræ, sed seipsum quoque immolandum exhibuit, & Apostolico exemplo omnibus nudatus nudum Christum sequi voluit, religiosamque vitam cum magno animi ardore complexus est.

Nunc

Nunc qui toto anno superioris vitæ scelera Pœnitentiæ Sacramento eluerunt, panæque cælesti animas suas pascendas curarunt, horum numerus ob frequentiam non facilè iniri potest. Totius vitæ maculas deterferunt per confessionem supra centum. Inter hos, quos mutæ offensæ, & diuturnæ inimicitæ disjuncterant, per Pœnitentiæ Sacramentum iterum veteris amicitæ vinculo connexi sunt: & quos dira discordia à legitimo thoro separauerat, his eodem beneficio, pristinus coniugalis amor cordi esse cœpit. Duo alij iam adultiores nunquam in vita confessi, totius vitæ peccata deposuerunt: quorum alter vnà cum sceleribus admissis etiam Calvinisimū, cui à puero adhæserat, detestatus est, & Ecclesiæ Sacramentis munitus. Quidam nullo contracto matrimonio, quatuordecim liberos ex vna sustulerat: qui confessori libenter aures præbuit, eiusque consilio se velle acquiescere firmato animo spondit. Alij duo in maiori periculo ex desperatione sibi iam laqueum parauerant, qui per confessionem ad saniores mentem reuocati sunt. Lutheranæ sectæ quidam peregrinus, satis pollens ingenio, & naturæ dotibus, in hospitale infirmus delatus fuit: accedit vnus è nostris, hortatur vt meliora sentiat, sed frustra, aliquoties. Tandem consensit, Catholica participat Sacramenta. quid tandem? ventum est ad extrema, cruciatur homo miris modis, tamquam furibundus distorquet brachia, oblatam crucis effigiem non patitur, repellit, ceream imaginem agni sacratam horret, eius funiculum de collo pendentem rumpit aliquoties, dum aqua benedicta aspergitur, frendet dentibus. Doluit noster, qui aderat, fidei susceptæ certitudinem iteratis vocibus inculcat, si quæ celata haberet crimina, detergenda seriò monet. Aderant mortis

certa

certa iudicia. instat noster, tentat omnia. victus
his moriens intelligibili voce enunciat graue fa-
cinus celatum, noster lætior absoluit morien-
tem, neque ultra loquentem audiuit, & vix altera
hora elapsa, finem rebus humanis imposuit. In
templo nostro quadraginta horis pro assiduis im-
bibus & tempestate auertēda oratum fuit. quàm
tunc auidè, quàm impigrè, cū ad exhortatio-
nem bis primo diē in nostro templo habitam,
tum quoque concionem etiam eodem tempore
& loco duplicatam, accurrentes vidisses? quàm
multas horas, assidua precatione, & assidua genu
flexione conterentes? ad 900. plus minus tunc in
nostro templo sacram communionem frequen-
tasse (sicut & alio tempore hoc eodem anno, &
pro communibus malis auertendis, mille quin-
gentos,) obseruatum fuit. Neque omnino piissi-
mus Deus seriò clamantium defuit votis, cessauit
enim tempestas, ipsa nocte, quæ festum S. Mag-
dalenæ præcedit: & mox secuta est optata, & cui
vix visa ista ætate similis serenitas, cum magna
populi gratulatione, qui iam paulo antè matu-
ram segetem, veluti in mediis aquis prostratam,
magno cum luctu frustra acceperat, & inusitatam
grandinem, quæ in vicinis locis aliquot ipsas fru-
ges solo æquauerat, mirificè exhorruerat. Id tem-
poris elucebat pij senatus egregia pietas tabernæ
claudētis, ebrios punientis, toto orationis tem-
poris, quemadmodum à nostro concionatore
monitus fuerat. Mulier per sesquialterum annum,
vno pede clauda, cū nusquam pedes domo ef-
ferre posset, & in nostro templo quadraginta ho-
rarum publicas preces institutas esse audiuisset,
petiit à Domino, per intercessionem S. Magdale-
næ, illam sibi gratiam concedi, vt in ipsius festo,
nostrum templum intrare, & peccata sua confi-
fiteri

teri posset. Venit, confitetur, communicat (res sanè mira) è templo sana egreditur. Est Glotorea pagus, Venerabili Sacramento, ex peculiari quadam ratione sacer, quòd ibidem (vt adhuc recèns est hominum memoria) inusitato quodam modo repertum sit. Huc quotannis magna populi confluit multitudo, vel voti soluendi, vel venerationis ergo. Excurreunt eò, quemadmodum & superiori anno etiam nostri. Septuaginta circiter sacram mensam ibidem frequentarunt, plures per Pœnitentiæ Sacramentum suorum scelerum veniam consecuti. Magna videtur facta accessio pietatis & Christianæ modestiæ ex aduentu nostrorum, cum priusquam nostri de lucro ibi quaerendo animum induxissent, omnes boni improborum corruptis moribus plurimum offenderentur. In Missione. Vartemburgensi illud gratum accidit, quòd ibidem ob communem necessitatem quadraginta horarum publica decreta supplicatio id effecerit, vt spe maiori, cum animi promptitudine absoluta fuerit, ideo fortè, quia à multis annis neglecta fuerat. Eadem oratio, eodem tempore habita est quodam ex nostris auctore Vormditi, sed cum maiore fructu: communicarunt circiter 500. multi non auditi ob temporis & confessoriorum inopiam; horis tamen tam nocturnis, quàm diurnis templum refertissimum visum fuit. Conciones ab vno è nostris quinque habitæ, in rara hominum frequentia, flagellauerunt seipsi ciues in templo sua sponte, à nemine moniti, aliqui etiam per modum crucis per tres horas in terra iacuerunt proni, coram Sacratissimo Sacramento. Cõfessiones ibidẽ auditæ generales octodecim, ante emendationem male factæ quadraginta octo. Ibidem in festo Beatissimæ Virginis Mariæ, vno ex nostris præsente denuò communicarunt

nicarunt ad 500. Mirabantur multi, & affirmabant similia pietatis exercitia, & ardoris animi indicia antè in isto loco visa fuisse nunquam. Femina hîc quædam erat, honesta quidem illa, sed ita à dæmone, ut credebatur, infestata, ut nec templum intrare, nec domi vnquam Domino supplicare posset; semper tetrica, inœrens & afflicta incederet; cùm antè magna pietatis signa semper in locis sacris fundendis precibus edidisset. Accidit ut quendā è nostris ibi videret, opem sibi ab eo ferri per quendam bonæ vitæ sacerdotem petiit. Noster postquam diu auxilium detrectasset, tandem cum nullum finem petendi faceret illa, vltima Iulij (qua sciebat B.P.N. Ignatium ad cælos abiisse) animum ac spiritum colligens, iussit ut mulier illa coram se genua flecteret, positisque manibus in capite mulieris in hæc verba mulieri est bene precatus: Per intercessionem B.P. N. Ignatij, & per merita eiusdem, dignetur te Dominus ab omni plaga curare, & pristinæ sanitati restituere. Benedictio Dei Patris, & Filij, & Spiritus sancti descendat super te, & maneat semper tecum. amen. Res mira. malo toto illicò depulso, mulier deinceps ab omni eiusmodi infestatione, non sine magna sua consolatione immunis extitit.

Collegium Vilnense.

FVERVNT in Collegio Vilnensi anno elapso quinquagintaseptem, è quibus sacerdotes vigintiduo, in his præceptores nouem, non sacerdotes autem prælectores tres, Scholastici Theologiæ ac Philosophiæ auditores septemdecim, rerum domesticarum Adiutores reliqui. Omnes, quæ diuina fuit bonitas, annum hunc transgere

incolumes: nullaque in re magis, quam in fouendis vel reparandis animis suam poluerunt operam. E scholasticis, qui numerum attingunt 800. plerique præcipuorum Magni Duc. Lithuanicæ Senatorum fuerunt, etiam hæreticorum filij, qui non litterarum magis, quam pietatis studio & profectu spem faciunt vbertimæ fugis. ac hæreticorum quidem filij auide ad Ecclesiam veluti in maternos amplexus accurrunt, ab eaque se diuelli nullatenus patiuntur. In templo nostro communicantium & confitentium magnus semper est numerus; at festis maioribus maximus, atque ita conferti sacerdotem ambiunt, ut qui confessus est qua abeat, viam aliam, quam per summa capita conglobatæ multitudinis rependo, habere non possit. Vrbis enim Vilnensis perampla est, quæ si hæreticos, & Græcæ fidei homines complures excipias, ad quadraginta millia hominum Catholicorum complectitur. quibus omnibus, nec non toti viciniae crebrò confluenti maxima parte nostræ deseruiunt operæ. Quotquot item ægri, quotquot moribundi morbos animorum curare, aliamque vitam bene ac beatè inchoare cupiunt, omnes non aliorum, quàm nostrorum ope quotidie vtuntur. Resipuerunt ab hæresi quinquaginta-sex, à schismate vigintiocto; è quorum numero femina grauibz multos annos conscientia diuexata stimulis, & molestiarum & vitæ finē laqueo facere decreuerat. quod & tentauit. Verum non est passus præpotens Deus, ex magna bonitate sua, eam & animo & corpore perire. Puerulus enim pereleganti forma visus est uestimprehendisse, soluisse, factumque dampnasse, ac ut scelerum expiationem per confessionem in Ecclesia Catholica perquireret, præcepisse Quare præsentis corporis & animæ morte liberata diuinitus,

illuc

illicò ad nostrum sacerdotem accurrit, visum aperuit, hæresim abiuravit, factaque peccatorum confessione, sacro refecta est conuiuio. quibus munita prædiis, eam consecuta est animi quietem, quam nunquam antea fuerat experta. Alia septem annis grauem passâ infirmitatem acceptis Sacramentis conualuit. Quidam recens conuersus graui morbo correptus, Sacramentis ritu Catholico, operâ sacerdotis nostri instructus horam vltimam, si ita Deo visum esset, expectabat: absente autem sacerdote, & morbo vires sumente maiores, vxor hæretica, cum tota familia acrius instare, vt Catholicam fidem, quam nuper susceperat, abiiceret. Adest etiam vocatus Minister errorum, & iam animam agenti errores suauis, & ad decipiendum instructa oratione, importunè obtrudit. Fit ea de re sacerdos noster certior, accurrit, ac ægri animum confirmat: qui Ministro abite iussu in fidei Catholicæ professione, aliquot post horas vita functus est. Exercitiis spiritualibus se informandos nostris dederunt quatuordecim; cum permulti, tum præcipuè tres viri illustres, nostrorum monitis permoti templa in suis bonis ædificare, ac sufficientibus dotare prouentibus decreuerunt, ac re ipsa iam præstare cœperunt. Quidquid præterea, vel de coërcendis libidinibus, vel de mitigandis iris, recipiendisquæ inimicis in gratiam, vel de suo cuique restituendo dici solet, id in vniuersum, ne res minutas consectemur, sæpe effectum est. Exædicatum est xenodochium, in quo cum aliàs innumeri, tum hoc anno non minus centum alebantur; quibus & corporalis & spiritualis vitæ commoda charitas vnius è Societate ministravit. In magna annonæ caritate, qua aliquot annis præteritis laboratum est, Vilnam omnis ætatis hominum in-

gens vndique confluebat famis leuandæ causâ
 multitudo: quæ res ne contagionem vrbis afferret,
 & egentium inopia pro Christiana charitate re-
 lieta non videretur; tum pro concionibus, tum
 priuatis adhortationibus, plurimorum sunt ac-
 censi animi, vt secundum suam quisque faculta-
 tem, ad alendos pauperes aliquid in singulas con-
 ferrent hebdomadas; quo ex symbolo illa totius
 ciuitatis pauperum turba in xenodochio susten-
 tabatur. Nonnulli etiam intra domesticos parie-
 tes pauperes receperunt, eisque necessaria vitæ
 abundè suppeditarunt. Eandem charitatem &
 curam Fratres Minores experti sunt, quorum
 summa, ne dicam extrema, necessitas, & vitæ
 sustentandæ difficultas, è piorum liberalitate,
 stipe à nostris ostiatim corrogata, fuit subleuata.
 Quædam femina nobilis feria quinta septimanæ
 sanctæ mendicos non paucos prandio lauto ex-
 cepit, ac pedes eorum magna animi submissione
 secretò lauit. Illustrissimus Episcopus Vlnensis,
 cum primò Vilnam ad suam sedem ingressus es-
 set, ab vno è nostris in Collegio oratione exce-
 ptus est: in scholis autem de diui Nicolai in ege-
 nos liberalitate, dramate & carminibus, nouam
 ei dignitatem gratulantibus, salutatus & recrea-
 tus est. Non vulgaris eius in Collegium extitit
 beneficentia Nam vbi primò possessionem Epi-
 scopatus adiit, 1300. flor. Collegio donauit. Non
 desunt & alij multi benefici, qui supellectilem
 templi non mediocri accessione auxerunt. Qui-
 dam vestim. sacram ex auro textili 150. florenor.
 alius lampadem argenteam 50. floren. vt nomina
 taceam, donauit. Foras præterea 47. missiones &
 excursions factæ sunt. Ex his fuerunt decem diu-
 riores, vt quæ quatuor, octo & amplius dura-
 runt septimanas: vbi ob magnam sacerdotum ra-
 ritatem,

ritatem, populus rerum cælestium rudis est admodum, nec præter nomen Christianū quidquam de religione, aut doctrina Christiana nouit. In iis locis vbique rudimenta Christianæ religionis, pueris, æquè ac grãdioribus, studiosè tradita sunt: quæ ita auidè passim à simplice rusticanorum turba excipiuntur, vt vbi quemquam nostrorum adesse cognouerint, turmatim ad diuina dogmata audienda, noxasque aperiendas ac expiandas concurrant: multisque lacrymis deplorant, se infelices, qui non habeant, à quibus doctrinam cælestem, & cætera salutis adiumenta petant. Edocti itaque Christiana mysteria, peccata quoque sunt confessi: 700. qui antè per multos vitæ suæ annos, ne quidem confessio quid esset sciuerant. Non commemoro autem hîc innumeros, qui frequenti nostrorum vsu iam singulis annis, eoque frequentius cum possunt Sacramenta frequenter didicerunt. Sacro fonte in locis derelictis abluti sunt infantes plurimi; nec defuerunt etiam adulti, vnus annorum decem, alter octodecim, tertius octo, quartus triginta, qui ad illud vsque tempus sacris Christianis initiati non fuere. A matrimoniis illicitis plerique abducti. alij ritu Ecclesiæ matrimonia profana, in quibus diutiùs vixerant, probata reddidere, penè centum; vt plurimos præteream, qui vsitato Ecclesiæ more præsentibus nostris sacerdotibus matrimonia iniierunt: alioqui plurimos reperiēs, qui per negligentiam aut ignorantiam, aut per magnam distantiam Parochi præsentiam in matrimoniis contrahendis non magnopere requirant. Quod autem caput est, superstitiones & idola multis in locis sunt sublata, edoctique rudes, Deo vni, qui solus est omnium dator & auctor, voces precesque esse offerendas. Frequens est enim à priscis vsque gen-

tibus deriuatum in omnibus penè Lithuanicis pagis, statim anni temporibus diis aut potius dæmonibus, sacra fieri, vtpote collectis ex agris frugibus. Quo tempore, frumentis ad flaminem, siue sacrificulum delatis (qui vt ætate ceteris anteit, ita & rerum diuinarum scientia præcellere putatur) fit panis & ceruisia. His patera ingens impletur, ac flamen in medio populi stans Deum alloquitur: O Deus, inquit, optime propitius nos hac ætate respexisti, frugumq; copiam dedisti; quare ades, & fruire, sequenti postmodum ætate plura habiturus, si nos pluribus cumulaueris bonis. Postea adducit arietem, quem itidem in conspectu omnium mactat, Deoque suo ob multiplicata pecora offert. Femina quoque anus è medio sui lectæ operâ gallinam, vt iplis quoque Deus sit clemens, sacrificant. Quæ omnia Deo prius oblata, ipsimet conuiuantes comedunt. Alibi lapides non parui in horreis, in terra defossi, superficie plana sursum versus, non terra, sed stramine contexti asservantur, quos Deyues appellant, atque vt custodes frumentorum & pecorum religiose colunt. Focus ipse ita ab omnibus obseruatur religiosè, vt nemo accedere propiùs audeat; quòd si quis eum attingat, eum contractum iri credunt. Mactant porcellum lactantē omni parte nigrum, quem coctum pater & mater familias, cum anu sacrificia comedunt; particulas autem tam ex porcello, quam ex aliis cibis, si qui fortè parati fuerint, cum ter nouem buccellis panis, anus in horreum defert, vbi dictum Deyues sola, remotis omnibus, placat. Ad quendam rusticum è morbo decumbentem dæmon, specie deum referens, venit, suadens, vt si pristinam recipere vellet salutem, pateram ceruisiæ sibi quotannis offerret, & sexta feria ab omni opere abstineret. Alius galli-

nam ad ripam fluminis sacrificium annuum offerebat, quod aliquando in eius fluminis transitu graue periculum adisset: illa oblatione placatum sibi fluuium reddere studebat. Nonnulli, quoties nascitur infans, ad lacum deducunt hœdum, ibi capite & pedibus præcisis, truncum in lacum iniiciunt: quo ritu Deo gratias agunt, quod partus sit editus feliciter. Vulgo credunt feminam, quæ non placato prius Deyues, Christiano eum non colenti nuberet, macie confectum iri; pecora, si quæ in domum mariti, non facta pro illis oblatione, adduceret, esse interitura. Hos lapides, primum quidem ægrè, vt demonstrarèt, adduci potuere, veritine quod malum graue in pœnam numinis violati inducerent. At vbi viderūt impuè a nostris suos deos abiectè tractari, & pedibus conculcari, stultitiamque suam rideri; tum & ipsi accurrere intrepidi, lapides effodere, suamque in tam vilibus diis colendis stultitiam ridere & admirari non cessabant. Porro die commemorationis fidelium defunctorum, lautius, quam vnquam, plerique instruunt epulum, tum animas maiorum suorum inuitant, & ex omnibus, quæ lautè sunt in mensa apposita, aliquid sub mensam pro iis abiiciunt. Prandio facto scopis easdè, ne domesticis ob sint, euerrunt. Alij ad sepulera cibos deferunt, ne videlicet animæ è terra egressæ, viuos nocturnis diuexent spectris. Alij in terra cibos defodiunt, quod terra placata fidelius animas detineat. Alij sæpius in anno cibis omnis generis mensæ instructæ suppositis, tot cochlearia, cultros, orbes, pocula & alia ad conuiuandum necessaria apponunt, quot animæ in uorum aut consanguineorum, sunt inuitatæ. Vnus autè in medio animas orat, vt edant, vt alacriter sese appolitis oblectent, neve campis, domibus, hortis ac omnis generis fructibus offi-

ciant. Quamdiu verò adesse, vefciq̃ue animas existimant, astant omnes circum menſas, in ſilencio capitibus apertis honorem præferentes. Iam verò ſemihoræ ſpatio circiter elapſo, pater aut materfamilias, vt ſua officia & obſequia grata habeant, precatur. Tum poculum è menſa liquore plenum ſumit, è quo cum nonnihil ſub menſam fuderit, proximo præbabit, totumq̃ue exinanit. quod reliqui omnes faciunt. Poſtea tam panis, quàm omnium eſculētorum modicum ſub menſam abiiciunt, ac menſæ accumbunt, & quæ appoſita fuere, comedunt. Menſa demùm peracta, rurfum panes azymos ſub mappa in nouem partes conciſos apponunt, acceptoq̃ue mappæ fine, verſus portam domus panes è mappa iaciunt; quos dum pueri certatim colligunt ceruiſia perſunduntur, omnibus fauſtam precem conclamantibus, vt ſic vino illo agri fœcundi reddantur. Atque in his & pluribus ſimilibus aliis ridiculis erroribus, quibus ignaram plebem dæmon tenet, ſubmouendis & extirpandis, noſtrorum pagos obeuntium verſatur labor. At enim verò Miſſio Samogitica toti prouinciæ quæ latè patet, fuit admodum fructuoſa. Rogatu enim Epiſcopi duo totam diœceſim obiere: in qua viſitatione errores abuſuſq̃ue in Sacramentis miniſtrandis, ac in moribus correcti, aut penitùs ſublati ſunt. Doctrina Chriſtiana vt in ſingulis parochiis diebus feſtis doceatur; imò etiam, vbi templa non ſunt, conuocatis in vnum ruſticis, inſtitutū eſt. quod vt ratum ac diuturnum fiat, ipſi domini nobiles eam in ſe curam vltro receperunt. Multi Catholici in fide confirmati, & ad Eccleſiæ Catholice præcepta, vt puta ieiunia, accuratiùs religioſiſq̃; ſeruanda excitati. Ab hæreſi ad Eccleſiam in hac Miſſione reducti decem. Plures de ſua perfidia dubij

dubij reddit, iamque in dies plurimi erga Catholicam religionem melius affici incipiunt.

Collegium Pultouienſe.

NOSTRUM in Collegio Pultouienſi anno 1600. commorati ſunt vnus & triginta; ex his ſacerdotes decem, præceptores tam humaniorum litterarum, quàm ſacrarum lectionum itidem decem, auditores Philoſophiæ octo, rerum domesticarum Coadiutores ſeptem. Deſideratus eſt nemo ex domesticis; nam ex iis, qui nuper è Collegio Poſnanienſi ad Lublinenſe proficiſcebantur, Ludouicus Krzyzanouius in itinere hauſta peſtilentia diem clauſit extremum. Hic iter ingreſſurus quaſi idipſum quod accidit præſagiens, maiore quodam præter ceteros ardore, vt ſe corpore Dominico præmunire poſſet, impetrarat. Exerciitijs operam dederunt non pauci, præcipuè ſacerdotes ac Prælati. in his etiam Reuerendiſſimus Vilnenſis, hac ad ſuam diœceſim iter faciens. Hoc etiam anno Philoſophia in noſtro Collegio legi cœpta eſt: quam magno applauſu excepit iuſtus auditorum numerus; iamque ſex in locis huius prouinciæ Philoſophia docetur. Initio autem huius curſus ex vniuerſa Philoſophia, theſes ab vno è noſtris deſenſæ: quem actum Reuerendiſſimus noſter ſua voluit præſentia cohoneſtare. In gratiam eiufdem (id enim poſtularat) comœdia de S. Alexio data in magno nobiliſſimorum auditorum conſeſſu. Gratam ſibi eam fuiſſe declarauit maior in nos beneuolentia, atque adedò beneficentia: quam mox experti ſumus duobus ſtorenorum millibus Collegio attributis. Cum ciuitati peſtilentiæ periculum immineret, re cum Reuerendiſſimo communicata, viſum fuit maximè oportunè ad miſe-

ricordia Matrem confugere. Itaque ipso Præ-
 sentationis ipsius die festo indicta est nostro in
 templo publica supplicatio, certaque spes a con-
 cionatore facta liberationis, quam etiam com-
 probauit euentus. nam huic orationi immunita-
 tem à contagiosa lue acceptam ferūt. Horum qui
 de congregatione sunt misericordia, animi ad
 pia charitatis officia excitati. nam conductà do-
 mus in regione salubri, in quam per hyemem se-
 minuda egenorum turba, ac fame propè enecta
 coheretur, quibus etiam cibaria præberetur. Mis-
 siones item ad varia loca frequenter inductæ,
 quare suus constitit fructus, magna videlicet ani-
 morum ad Pœnitentiæ ac Eucharistiæ Sacramen-
 ta commotione consecuta. Plurimorū item con-
 fessiones auditæ, in iis de tota vita ultra centum.
 Qui à non paucis annis Sacramentorum vsum in-
 termiserant, ad eum inducti. Vacillantes in reli-
 gione firmati, ab hæresi absoluti duodecim. Apo-
 stata, vt ad suas familias postliminio redirent,
 persuasi duo. Restitutiones notabilis pecuniæ fa-
 ctæ aliquot. Alius ab vsurario quæstu retractus,
 simulque vt interuersa malo fœnore redderet, in-
 ductus. A turpi & flagitiosa vita reuocati non
 pauci. Quædam a veneficandi consuetudine ab-
 ducta, à præstigiis altera. Quædam, qui viuentem
 uxorem alteram superduxerat, multisque annis ei
 cohabitauerat, ad legitimas nuptias adulterâ reli-
 ctâ rediit. Reconciliati item coniuges, qui a tri-
 ginta sex annis nihil secum commune habebant,
 ne domum quidem Plurium etiam non leuia dis-
 fidia sopita. Inter viros quoque illustres, graues
 simultates sublata. A nuptiis inconcessis quidam
 absterriti. Pellices item vt missas facerent, tribus
 persuasum. Porro, vt vni cuidam alienam, cui du-
 dum consueuerat, coniugem abstraheret, non se-
 mel

mel intentatis diuinæ iræ minis laborauerat noſter; verum ipſe ad ſalutaria monita ſurdus, cum iter præſtanti quadriga inuectus faceret, repente de curru incitantibus nimium equis deiicitur, & crus enormiter frangit. qui caſus ei vitæ finem fecit, prius tamen per confeſſionem omnia ſua crimina expiauit. Vnus etiam à voluntaria morte, quam ſibi veneno afferre volebat, deterritus. De Sodalibus Partheniis illud in vniuerſum dici po- teſt, eos ſemper ſui ſimillimos eſſe. nam & epulum pauperibus plus ſexaginta dederunt, lotionem pedum præmiſſa, quam aliàs ſemel atque iterum ſingulis data eleëmoſyna repetiuerunt. Xenodochia ſæpius frequentant, vbi & rudiores, quæ fidei ſunt ſumma capita docent, & aliquid ſubſidij in victum ſuppeditant. Bis hoc anno in ſua corpora publicè flagellis deſæuierunt, toties etiam priuatim. Mos etiam eſt non paucis geſtare cili- cia, ad abiecta ſe officia demittere; & alia huius- modi. Denique ex horum numero quinque So- cietati nomen dederunt.

Collegium Poſnanienſe.

VIXERVNT in hoc ad ineuntem Auguſtum, quo primum contagio peſtis ciuitatem aper- tè infeſtare cœpit, numero 40. ſacerdotes quin- decim; ex quibus profeſſores Theologiæ Schola- ſticæ duo, Scripturæ ſacræ vnus, Cōtrouerſiarum vnus, Caſuum conſcientiæ vnus, Philoſophiæ vnus, diſciplinæ Mathematicæ vnus, Hebrææ lin- guæ vnus, auditor Theologiæ vnus; ex reliquis litterarum humaniorum profeſſores quinque, ſtu- dioſi Theologiæ ſex, Philoſophiæ quinque, Co- adiutores nouem. Acceſſit ab initio Aprilis ad exitum Auguſti quotidiana Scripturæ ſacræ, & rerum

rerum controuersarum de rebus fidei lectio, conuersiones funebres in maxima nobilium frequentia variis in locis habitæ. Doctrina Christiana in quinque ciuitatis partibus, non sine audientium emolumento (quorum concursus frequens est) post meridiem a nostris diebus festis explicari cœpit. Famossus in Societatem nostram libellus Apologia Polonica; alter contra libros Illustrissimi D. Cardinalis Bellarmini de Purgatorio Latino sermone refutatus. Reuerendissimus noster Episcopus, cum sacra 40. horarum pro regni negotiis indicta in templo nostro haberentur, pro eo quo fuit in Societatem nostram favore, non modò præsentia sua, sed etiam solemnî Missæ celebratione cohonestauit. Pii sancti P. N. Ignacij exercitationibus animam & vitam excoluerunt, cum Religiosi, tum sæculares: in quibus alter statum Ecclesiasticum elegit, alter Societatis nostræ institutum, ad cuius tirocinium cum aliis quinque adolescentibus admissus est. Qui grauius a se dissidebant, ad concordiam reuocati. Parens, qui omnem veniæ aditum filio præcluserat, nostri operâ mitigatus, eum generali peccatorum confessione prius Deo reconciliatum in gratiam recepit. Vlciscendi cupiditas ob damnum illatum, quod vir quidam nobilis ciuis necesse sarcire statuerat, officiis & debita damni compensatione restincta. Alter vindictæ cupidus cum annis pluribus sacro Pœnitentiæ Sacramento neglecto, ad hæresim propenderet, ad eluenda prioris temporis crimina, & offensas remittendas inductus. Totius antea actæ vitæ scelera retexuerunt supra septuaginta. In excursionem ad fines Poloniæ & Silesiæ, confessiones exceptæ. Cum Ecclesiæ cuiusdam pagi & cœmeterij cæde violatæ reconciliatione, ad pristina diuinorum officiorum munia,

nia, spatio quatuor annorū intermissa, per quendam ē nostris tota penē villa vnā cum Domino Deo est reconciliata. Nec verò labor nostrorum extremo vitæ spiritu laborantibus defuit. inter cæteros Abbas quidam ad hoc salutis remedium in vita difficilior, in morbo vt & conscientiam à maculis scelerum elueret, & domui suæ prouideret, nostrorū monitis inductus. Pari ratione consultum vni ex primariis Ecclesiæ proceribus: qui simul ac suasionibus nostrorum obaudiens; æger spem diuturnioris vitæ peccatorum confessione sustulit, à mente deiectus ē vita migrauit. Nobilis quædam femina morbi vehementia lecto affixa, & grauiter annum vnum conflictata, quàm primum peregrinationem ad aram B. Virginis Czeſtochourensensis vouit, à diuturno morbo releuari cœpit. Non segniùs laboratum circa illos, qui ē tenebris corrupti Euangelij ad lucem Catholicæ veritatis euocati. Nobiles & viri & matronæ, aliique non postremæ conditionis viginti septem supra centum, hæreses varias facta peccatorum expiatione eiurauerunt. E quorum numero fuit dux hæreticæ prauitatis, quem vulgò Ministrum vocant, qui quadraginta annis in multorum perniciem lolium illud disseminauerat. Maximè verò enituit nobilis cuiusdam adolescentis, in hæresi Lutherana à puero educati indoles, qui cum nec aspectum, nec nomen Iesuitarum sanus sustinere posset, in morbo à medicis derelictus, nostri vnus suasu & fidem & vitā mutauit. Hic septimestris huius anni labor: cuius segetem vberiore virus pestilentiae præpediuit, & spem metendi peroptamam, occasionemque discessu nostrorum penē omnium præscidit. Verum ne tunc quidem turis in locis ab opere cessarum. Monasterium penē totum Canonicorum Regularium, qui D. Augu-
stini

stini institutum sequuntur (vt alias solidas Societatis nostræ functiones sileam) spiritualium exercitiorum commentationibus, & totius vitæ confessionibus expurgatum. ea Reuerendi Abbatis beneuolentia & liberalitate, vt non modò in tantis rerum & temporum angustiis & periculis propriam aulam recens exstructam ad consuetas studiorum nostrorum exercitationes proseguendas percommodam, in vsum exulibus nobis concesserit, verùm etiam necessariis egestati & necessitati nostræ prouiderit. Cæterum, vt finem re pecuniaria imponam, ad fundandum in pauperum subsidia contubernium, accesserunt trimestri temporis spatio floreni 200. è tribus millibus & quingentis florenis in censum annuum datis, proventus Collegij annuus accessione census floren. 2040. postmodum vendendi est adauctus Vnum adiiciam: cæteris ob luem grassantem dispersis, nostri ad sarcinas in Collegio relictæ, procellas pestiferæ tempestatis sustinuerunt, occupati soli in concionibus habendis, & confessionibus peste infectorum excipiendis. Interea quidam sacerdos Germanorum Crotoszyum (ciuitas est hæretica labe infecta) iussu Superioris excurrit. Vbi totum pestilentia tempus non sine fructu & incolarum commodo exegit; multorum confessionibus aures præbuit, & magna frequentia hominum ad conciones ipsius turmatim confluxit.

Collegium Iaroslauense.

ALVIIT Iaroslauense Collegium in principio 1600. anni triginta sex è nostris. Verum vbi luctuosus conflagrationis casus Collegium & templum tectis nudauit, & totam domum fœdè deuastauit, ægrè etiam sacerdotes octo, studiosos
litte-

litterarum humaniorum sex , Coadiutores sex continere valuit: quandoquidem exustio totam ædificiorū molem ita labefactavit, vt proximam minitari videatur ruinam Quocirca nonnulli socij ad varia Collegia fuere ablegati. Quamvis autem eiusmodi calamitas mense Maio incunte euenerit, hæctenus tamen pro futura ædificiorum instauratione parum spei affulget. Vnius è nostris sedulitas quingentorum ferè aureorum numerum , nostratium propè mille summam, aliquot factis excursionibus emendicauit: hac pecunia parietes ruinosi , vtcunque scandulis fuere cooperti. Conflagrationem templi Collegij & totius opidi studiosorum dispersio est consecuta , nostrorum item plusquam mediæ partis in Collegij prædium commigratio Eo in loco quatuor circiter mensium spatio nostri commorati, domesticam disciplinam & scholasticas exercitationes minimè intermiserūt. Sub idem tempus fuit consecutum pestilentis contagionis ingens periculum: opidis & pagis circumiacentibus ea lue passim contaminatis, nec ipsa Iaroslauia planè mansit immunis. In tali rerum perturbatione non defuere nostris de plurimis bene merendi occasiones; partim concionum frequentatione , partim Sacramentorum administratione. Generalium confessionum non facilè certus iniri potest numerus. Plurimi diu malè occultata crimina, salubriter detexerunt. Quidam aspectabilis dæmonis infestationem , cui schedulam proprio sanguine tinctam obtulerat, confessione facta repressam asserbat. A flagitioso viuendi vsu , à scœnrandi consuetudine supra quinquaginta abducti, sex aliis restitutio efficaciter imperata. Quatuor mulieres vagæ ad proprios maritos remissæ. Concubinæ vndecim abstractæ. Odia non pauca sopita,

ſopita, ebrietates, furta, incantationes reſreſſæ in quinquaginta propè perſonis. Nonnulli in poſtores, & alienæ pudicitie inſidiatores, ad ſaniorẽ mentem traducti. Rudiores non ſolùm in rebus ad ſalutem neceſſariis edocti, verùm etiam vt ea & alios edocerent, ſeriò ad id fuerunt excitati. Et vt vno verbo multa complectar, non paucis ipſa conflagratio & rerum iactura fuit ſalutaris. Reperitus quidam, qui raptam ex incendio pecuniam ad ſacerdotes detulit, & vt verus ipſius dominus inquireretur, poſtulauit Hæreſi abiurata quatuor, ſchiſmate Ruſſico repudiato quindecim, Catholicæ Eccleſiæ gremio ſunt aggregati. Inter præcipuos iſtorum fuit nobilis adoleſcens noſtrarum ſcholarum ſtudioſus. Quinque eloquentiæ ſtudioſi ad noſtræ Societatis tirocinium Cracouiam ſunt miſſi; Sacerdos ſextus acceſſit, & ſeptimus nobilis adoleſcentis inſtitutor. Noſtræ Societatis exercitationibus Fratres duodecim aliò ex hoc Collegio ablegandi perpoliti. Hebdomade Chriſti perpeſſioni ſacra 200. partim ſtudioſi, partim externi, publicè in templo noſtro flagris inſtructi proceſſere. Excurſiones tum vnius, tum alterius è Patribus, non ſine fructu concionum & confeſſionum auditarum fuere ſuſceptæ. ne ſæpiùs fierent acris peſtilentia impediuit.

Collegium Polocenſe.

IN hoc Collegio perſonæ non excedebant anni ſuperioris numerum 19. verùm poſtea auctus eſt. vbi tumultus belli in Liuonia per Carolum Suecum hoſtili inuaſione eſt excitatus. Nouitiatus triginta perſonarum vitandi periculi cauſa, & lenadi onere Collegium Riga Polociam tranſlatas eſt. Vnde iam in hoc Collegio ſunt ſacerdotes

tes nouem, magistri tres, nouitij vigintifex, Co-
adiutores vndecim, & in vniuersum sumus quz-
dragintanouem. Xenodochia nouitij & publicas
custodias crebrò inuisunt, in quibus animos affli-
ctorum piis sermonibus fastidio patiendi leuant,
stipèque ostiatim emēdicata inopiam egentium
tueri solent. Quorum opus genti Ruthenæ tanto
maiori est admirationi, quanto sagaciùs cōtem-
plantur iuuenes ætate florentes abstractos a cor-
poris voluptatibus, & sui libertatē totos dare se
amore Dei exercitio virtutum in conspectum ca-
dentium. In decursu huius anni in ædē sacra nouā
licet non ex toto perfectā, summa cum omnium
lætitiā diuina officiā sunt inchoata, plurimi sacra
Eucharistia refectioni. Plurimi ex Ruthenis cum per-
eleganti templi apparatu, tum ordinato cultu de-
uotionis Christianæ excitati, diebus profectis ad
conciones audiendas auidē confluunt. Nec illo-
rum votis deest clementissimus Deus, cum signo
etiam miraculoso beneplacitum suum illis testa-
tum esse voluerit: quod emicuit maximē in fe-
mina quadam, quæ spatio multorum mensium
vsu manus suæ morbo inualefcente penitus desti-
tuta fuit, aded vt nec sibi nec liberis, familiæque
suæ egestati labore solto consulere potuerit: tan-
dem voto nuncupato inuisendi templum noui-
ter exstructum die festo Conceptionis Deiparæ
Virginis (cuius etiam tutelę patrōcinioque est di-
catum) mox vbi illud factō ipso persoluit, pristi-
nam sanitatem manus suæ recepit, totoque cor-
pore melius se valere affirmavit. E schismate ad
gremium S. Matris Ecclesiæ sunt perducti quin-
que; ex hæreticis item duo traducti. Contractas
totius vitæ maculas eluerunt confessione plures
triginta. Duo ab exitio voluntario ex spīritu de-

spirationis, quorum vnus laqueo finire vitam, alter se præcipitem in fluuium decreuerat dare, ad spem melioris vitæ sunt reuocati. Duorum parium coniugum illegitimæ habitationi consultum est. quatuor verò paria ex illicito vsu adhibito ministro Sacramenti, ad honesta connubia sunt perducta.

Collegium Lublinense

QVINQUE supra viginti hoc anno è nostris aluit, quibus in fine anni quatuor accesserunt: sacerdotes nouem, præceptores inferiorum scholarum quinque, Controuersiarum vnus, Casuum vnus; auditores harum duarum lectionum è nostris quinque, Coadiutores temporales octo numerantur. Obdormiuit in Domino vnus è sacerdotibus, magnoque pauperum præcipuè, quorum præcipuè gessit curam, cum eiulatu defunctus. Collegium hoc tum frequètia studiosorum (600. numero superat) tum genere ipso in primis celebre: ad quorum numerum insignis accessio est facta, augeturque auditor in dies. Ad studia humaniora additæ sunt hoc anno Controuersiarum & Casuum lectiones. Complures è discipulis cœnobiiis sese deuouere: Societati non minùs septem. Hæretici tredecim mente mutata Ecclesiæ Catholicæ nomina dederunt; è quibus vnus nobilis, exercitiis spiritualibus antè eruditus. Schismatici ad vñionem Ecclesiæ adducti duo. Virgo item nobilis inter Arrianos viuens, in fide Catholica magna ex parte corrupta, totius vitæ crimina eluit per confessionem. Nobilis femina in hæresi nata & educata, cum viro Catholico nupta fuisset, ipsum

ipsum peruertit. post annos tandem quadraginta ipsa resipuit, ad Ecclesiam rediit, & confessa est. Catholicorū, qui plures annos Sacramenta Pœnitentiæ & Eucharistiæ neglexerūt, exceptæ confessiones. Audita etiā cōplurium vitæ totius delicta. Quædam, cum seipsam interimere voluisset, à desperatione liberata est. Ne agitarent fœnus, & in vsuras expenderēt, persuasum multis; aliis, vt redderēt iniuste parta. Hospites & aduenæ præsertim tempore Iudiciorum tribunalitiorum, frequentes ad conciones nostras cōfluxere. Milites non pauci ad bellum ituri Pœnitentiæ Sacramento sese antè præmunierunt. Liberalitas nonnullorum enituit, præcipuè magnifici Domini Thesaurarij, qui 1000. florenos eleëmofynæ nomine Collegio est largitus. Quadraginta horarum pestis auertendæ causâ, in sacello nostro decreta comprecatio, No- uembri mense continenti orantium similiter, & se verberantium non Sodalium modò Parthe- niorum, sed confraternitatis etiam ordine maxi- mè insignis. Pauperum, qui in xenodochiis de- cumbunt, necessitati subuentum à nostris. Multi qui extremo supplicio dederunt scelerum pœnas, catholicè & piè inter cohortationes nostrorum vita defuncti. Itum quoque & excursus ad loca vicina, non sine fructu proximorum.

Collegium Rigense.

E MEDIIS bellorum tumultibus & armis à Succis ex inopinato toti Liuoniæ illatis, abreptas ad P.V. annuas mittimus litteras, tanto breuiores, quanto magis circa res Collegij componendas, & auerhēdas, & circa nouitios ad tutius Collegium expediendos laboratum est. Fuimus ante disper-

sionem Rigæ supra quadraginta; remansimus, grassante bellorum incendio vigintivnus; ex quibus sacerdotes nouem, magistri tres, Coadiutores veterani quatuor, nouitij quinque. Fructus hoc anno ex Liuonum solo omnis generis hæreseos refertissimo in horreum Domini congregatus vbertate superiores longè excellere videtur. Et primum quidem Missiones duæ per Liuoniam hoc anno toto factæ; altera in diœcesim Episcopi Vendenfis, magno omnium terras illas incolentium solatio, & Reuerendissimi gaudio: altera in districtum Lemselensem vsque ad ipsum mare, quæ Lotanis & Libiis maximo fuit emolumento. Posita contumacia suauissimo Ecclesiæ iugo ceruices subiecere multi. Plurimi & quidem illustri loco nati in templo nostro expurgatis animorum sordibus, cælesti epulo resecti; vt interim eos, qui vel totius vitæ noxas eluerunt, vel confessiones malè hæctenus institutas, Christiana catechesi formati correxerunt; ad frequentiores sacræ synaxis vsum animatos, & à flagitiosæ vitæ cœno ad honestatem reductos, sacroq; baptisinate ablutos, tam infantes quàm adultos taceam. Matrimonia clandestino consensu inita ad præscriptum Concilij Tridentini correctæ. Non pauci pueri adulti, & puellæ ab infestationibus & nocturnis terroribus precibus Ecclesiæ, & sacra agni Dei imagine à collo suspensa liberati; infirmi ex pane & potu benedictis modicum libantes, pristinam recuperarunt salutem. Arbores frondosæ, quibus stultè omnino & superstitiosè, nescio quid numinis inesse suspicabantur agricolæ, in eorum præsentia excisæ penitus & deturbatæ sunt, omnium spectantium stupore, qui mortem repentinam ex eo facto nostris ominabantur. Præter superiorum

periorum annorum consuetudinem, cum dies sequentes octo, tum præcipuè primus, quem Eucharistiæ augustissimo ritu colimus anniuersarium, illustri supplicatione & pompâ factus est; symphonia celebris adhibita, carmina celebritati accommoda à pueris eleganti vestium ornatu recitata. Hanc pompam Illustrissima Churlandiæ Ducissa iunior cum suo gynæceo cohonestauit: cuius partim liberalitas in comparandis facibus inauratis, quæ accensæ ante thesaurum, Venerabile-que Sacramentum præferebantur, cum aliis ad eundem modum & usum paratis cereis, qui durante festi octaua, sub summo sacro accendebantur; partim singularis pietas, animique submissio in sacra synaxi cum gynæceo adeunda illuxit. quæ res aliis admirationi, aliis fuit inuitamento. Nec his contenta ipsius liberalitas finibus: aliquot diebus à suo discessu misit ecclesiæ nostræ vestes sacras, & altaris ornamenta daleris 1050. æstimata. Exciuerat etiam tum huius Illustrissimæ aduentus & exemplum, tum diei celebritas non paucos nobiles, multos quoque hæreticos à domesticis parietibus, & locis ciuitati vicinis, spectandi scilicet hanc publicam supplicationem, hactenus non visam; qui præsentibus defixi admiratione ea modestia spectantes interfuere, ut maiorem à Catholicis non requisisses. Nec verò pagicaruerunt nostrorum opera & fructu. In iis supplicationes publicæ vnâ cum quadraginta horarum precationibus, omnium applausu, & bono multorum exemplo institutæ. Agricolæ, quorum ingens ad eas confluxerat multitudo, ea occasione post patefacta conscientiæ vulnera, ritu Catholico Eucharistiam sumpserunt. Nitaiam (arx ea est Liuoniæ) ad loci Præfectum Catholicum, qui

templum Catholicis restituit, excursum; ægerri-
mè id tulit Catholici affinis hæreticus. Hic au-
dito nostros templum ingressos, armatus furore
& sclopeto concito gradu subsequitur, ante fores
templi, vt è nostris primò egressum globo plum-
beo traiciat, præstolatur. Re intellecta Catholi-
cus templo egreditur, temeritatem & furorem
hominum coarguit & mitigat. quid multis? qui
animo ad nos accurrerat sanguineo, Patris no-
stri alloquio ita est emollitus, vt & insanix suæ
veniam, quam facilè impetràuit, peteret, & ma-
leuolentiam beneuolentia compensaret. Senatus
amicitiæ gratia, quod nunquam factum hæte-
nus, Collegio 100. florenos donauit, & R. P. Pro-
uinciali has oras inuisenti, grati animi caussa,
consueta ciuitati donaria, per nouum syndicum
obtulit. Hic etiam vir optimus, cui cum Sena-
tus, tum tota ciuitas fauet plurimum, sui in nos
largissima amoris dedit argumenta. Præter
vas enim vini, quod Collegio donauit, non
negligit nostri instituti tueri famam, & defende-
re honorem.

Collegium Calissienſe

COMPLECTITVR nostros quadragintaquatuor,
sacerdotes vndecim, ex quibus duo qui Phi-
losophiam, vnus qui Mathematicam, qui item
Casus conscientix, quique Controuersias profi-
tentur singuli sunt: præceptores inferiorum scho-
larum quatuor, auditores Physicæ nouem, Lo-
gicæ vndecim, Coadiutores nouem. sacerdos
præterea & duo socij seminario diœcesano &
contubernio nobilium adolescentum præsunt.

Ex

Ex compluribus, qui Societatem expetierunt, duo scholastici, tertius Coadiutor, ad domum Probationis missi. Quod ad scholas attinet, in quibus ferè præcipua nostrorum in hoc Collegio occupatio est, 500. discipulos numerant, secluis illis, qui in Parochialibus scholis, ex nostrorum tamen præscripto rudimenta Grammatices docentur. Viget inter hos omnes morum, pietatis religionisque disciplina; sed longè exactius inter eos, qui legibus Sodalitatis B. Virginis sese astrinxerunt. Numerantur hi centum vigintiseptem; suntque ij, qui vel ingeniorum bonitate, vel doctrinæ studio, vel nobilitate, palmam aliis eripiunt. Ex horum numero fuerunt ij, quos Societatis institutum, vel complexos esse, vel expetiisse dictum est. Nec deerant quoque, qui aliorum Religiosorum Ordinibus sese adiungerent. Primi iidem fuerunt, qui ad arcendam contagionis latè serpentis ab hac ciuitate flamma, continuas quadraginta horarum preces comuni consilio institutas magno ardore absoluerunt. Hos secutæ reliquæ scholæ, magna & ipsæ pietatis significatione alias quadraginta horas precando continuauerunt, exemploque & incitamento Prælati Ecclesiarum fuerunt, ut hi pro officij sui ratione, reliquo etiam populo, simile Dei placandi studium iniicerent. Quoties autem huiusmodi preces celebrabantur, toties studiosi iuuenes, præsertim autem, qui patrocinium B. Virginis peculiari religione colunt, ita flagris corpora sua diuerberarunt, ut plerique spectantes lacrymas vbertim fundere visi sint, mori tanta sæuientium in se adolescentium pietate. Ab hæresi ad Catholicos, eiurata pestilenti doctrina, vigintisex sunt aggregati, inter quos plerique nobiles erant. vnus item

schismati valedixit Iudæa puella, cum à suis ad Catholicos profugisset, nostrorum operâ in fidei rudimentis instructa est, & ad baptismum perducta in tuto postea loco est collocata. Confessiones generales auditæ sunt ultra centum. Duorum concubinatus in matrimonium mutatus. Mulier prostituta ad vitam honestam se recepit. Tres, qui confessionem non paucis annis neglexerant, ut per eam ritè peccata sua expiarent, adducti. Restitutiones notabiles duobus potissimum persuasæ: quarum altera 600. florenorum summam attingebat. Dissidium graue inter viros nobiles, & personam Ecclesiasticam extinctum. Quidam qui grauia peccata multis annis celabant, inducti, ut iis detectis veram animabus medicinam acciperent. Inter eos qui spiritualibus exercitiis se perpolierunt, à quibus potissimum fructus sperandus sit; tres fuerunt sacerdotes, quartus ex familia D. Benedicti Religiosus, quintus vir nobilis. Excursum etiam ad alia loca fuit. Primum enim duo sacerdotes certis quibusdam temporibus pagum adire soliti, in quo templum B. Virginis magno hominum concursu celebratur, magnumque concionando, & confessiones audiendo fructum faciunt. Deinde Fratres nostri, qui studiis Philosophiæ vacant, diebus Dominicis & festis, pagos proximos adeunt, doctrinamque Christianam pueris rudibus instillant. Nonnulli etiam opidorum vicinorum Parochi, quibusdam anni temporibus, quibus maior hominum concursus ad Sacramentum, nostros ad se inuitarunt, ab eisque strenuè tam in concionibus, quam in confessionibus adiuti sunt. Denique vir quidam nobilis Calviniana labe infectus, cum se non alienum à religione Catholica ostenderet, dum-

modo

modo veritatem eius discuti à Ministris suæ sectæ, cum sacerdote quopiam nostro audiret, non grauatè obtinuit quod voluit. Missus ad eum noster semel ac iterum cum Ministro concertauit. ibi Minister, suorum iudicio egregiè doctus, cum multa, & cum sacris Litteris, & cum recto sensu pugnantia diceret; ita falsitatis arguebatur, vt ab ipsomet nobili sæpe interpellatus & reprehensus sit. Exitus concertationis demùm is fuit, vt nobilis quidem conuersionis magnam spem dederit: vxor autem eius iam antè ad Catholicam religionem propensa, Ministrum cum sua doctrina valere iusserit. Illustrissimus porrò fundator, vt rebus, quæ cum Dei gloria & animorum fructu à nostris perficiuntur, mirificè delectatur, ita Collegij rem promouere beneficentia sua nunquam cessat: hac enim æstate ad pecuniam, quæ in deposito est ad redditus aliquos Collegio emendos, mille florenos adiecit. Areas duas scholis nouis ædificandis necessarias magno à possessoribus redemit, augmentibus pretium intolerabiliter, eò quòd sine dictis arcis ædificium progredi non posse viderent. Denique absolutis iam omnibus contubernij à se instituti ædificiis, totum se ad fabricam nouarum scholarum conuertit: quarum vt iam bona initia extant, ita spes est, vt breui fastigium videamus, si Deus incolumem tam liberalem nobis parentem seruauerit.

Novitiatus Cracouiensis.

CUM ex anno præcedenti, pestifera lues Cracouiæ durans initio anni huius, adhuc nostros in prædio detineret; eademque rursus, in autumno renouata, eodem nos iterum commigrare compulisset, magna Dei benignitas circa nos, curaque paterna extitit in custodiendis nostris à contagione. hoc utroque tempore, tam iis qui Cracouiæ in domo manserunt, quam his qui ad pagum secesserunt. Sumus enim Dei beneficio incolumes utrobique conseruati, etsi morbis variis nonnulli tentati. Veteranos vñdecim numeramus, quatuor sacerdotes, sex domesticarum rerum administratos, & vñum scholasticum, qui studiis absolutis tertium probationis annum est ingressus. Nouitij, quos iam triginta octo habemus, scholasticos nimirum triginta & vñum, reliquos Coadiutores, omnes per gratiam Dei bene valent, & procedunt diligenter in spiritu, & mortificationis studio. In his plerique sunt egregiis animi dotibus præditi: vñius verò inter alios singularis ardor extitit, & constantia in vocationis proposito incundo, atque retinendo. qui clavis & nobilibus parentibus natus, patre antè iam vita functo, nihil matris blanditias, nihil tutoris patruus, suorumque consanguineorum pollicitationes minasque moratus, præmonitis illis Cracouiæ ad Probationis domum nostram lætus accurrit; iniquaque Dei prouidentia conseruatus est, vt cum in itinere vñum è patris suis obuium haberet, non fuerit tamen agnitus ab eo, à quo alioquin per viam etiam reductus fuisset. Nam postquam propinqui

pinqui eius rescuerunt ipsum ad Societatem venisse; mox illum subsequutæ sunt litteræ ab eius tutore, & altero eius patruo scriptæ ad Superiorem domus: quibus vterque postulabant omnino ipsum ad suos remitti, eò quòd necdum sufficientem haberet ætatem ad ingressum religionis, & à nostris persuasus infciis propinquis Cracouiam adnos discessisset. Quibus cùm responsum esset, ratioque reddita vocationis eius, illi nihilominus non contenti, ea satisfactione tumultuati sunt palàm, nostrisque etiam iniurati, vnumque ex eius patruis excitarunt; qui cùm esset Cracouiæ, & per Prælatos, & per Canonicos Cracouienses, aliosque suo amicorumque suorum nomine vrgeret à nostris suum nepotem remitti ad consanguineos; id tandem sua importunitate effecerunt, vt ex communi consilio, nouitius eidem patruo præsentaretur in domum R. D. Nicolai Taranouosky Canonici Cracouiensis, præsentem ibidem altero Prælato, Canonico etiam Cracouiæ, cognato eius. Ibi ergo tunc in horum præsentia patruus egit cum nostro solo, de hoc ipsius vitæ proposito. Cui tùm noster abundè declarauit, sibi à nullo prorsus è Societatis hominibus persuasum, sed Dei ipsius instinctu ad hoc institutum vitæ excitatum, voto insuper se sponte sua ad religionis huius ingressum adstrinxisse, multò antequam venisset Cracouiam. De ætate verò sua ex matris ipsius ore præsentem etiam patruo suo, audiuisse, agere se iam decimumquartum aut decimumquintum ætatis annum. Ista & cetera multa quæ sunt obiecta, cùm noster Dei auxilio fretus, quod ipsi tunc cæteri nouitij oratione instituta petebant, dextrè satis per tres horas, quibus certamen durauit, diluisset, inque suæ vocationis proposito valdè constans,

constans, quin etiam obfirmatus, patruo visus esset. obiurgatus tandem ab ipso, re prorsus infecta penitusque desperata relictus ibidem est. unde noster mox rediit domum nostram magno cum gaudio suo, pergitque alacriter in spiritu cum cæteris proficere, nisi quoddam iterum à suisurbatione quadam sit appetitus: qui ob eius hunc ingressum, Collegio nostro Lublinensi perrexerunt esse molesti. Et quoniam Dei beneficio, novitiorum nostrorum numerus auctior iam est, ita ut in prædio, ubi adhuc propter pestem commoramur, ædificia angustiora non sinerent ipsos munia sua commodè obire; incommodis hisce occursum aliquo modo iam est, Dei benignitate, & Reuerendissimi Domini Bernardi Macieneskij Episcopi Cracouiensis liberalitate: qui singularem animi sui propensionem erga domum hanc declarat; ita ut non solum haud multo post aduentum suum ad istam Episcopalem sedem in refectorio domus nostræ Cracouiæ vnâ cum Reuerendissimo Episcopo Lamenecensi, & Prælati aliquot sit pransus: sed hoc etiam tempore pestis, in prædio nos inuiserit, habitoque sacro in sacello adhuc veteri præangusto atque obscuro, prandium nobiscum sumpserit magna cum animi sui voluptate, quam omnibus palam tunc testatus est. Sacerdos vnus è nostris iter faciens, incidit in nobilem quendam extremè ægrotantem in domo cuiusdam hæretici, illiusque confessionem excepit; multum demirante altero, quoddam præter spem contigisset Catholico morituro præsentia sacerdotis, qui ad mortem se præpararet. Schismaticus item vnus, alia occasione, & aliquot hæretici Ecclesiæ reconciliati sunt. Quidam ab annis viginti peccata celans

lans confessus eadem est. Aliqui etiam spiritualibus sunt exercitiis in domo nostra perpoliti.

Collegium Niesuiesiense.

COLLEGIVM Niesuiesiense ædificiorum accessione nostrorum aliquanto maiorem numerum continet. Auctum est enim hoc anno Casuum & Controversiarum lectionibus: viginti-octo iam numerat, octo sacerdotes, quorum duo suprâ memorati lectores, unusque humaniorum litterarum, duo etiam sacerdotes, cum quinque studiosis humaniorum litterarum. in reliquo numero sunt duo Grammaticæ magistri, quatuor sacrarum Litterarum auditores, cum Fratribus ad domestica negotia obeunda necessariis. Centum excedunt, qui nunquam antè confessi, hoc salutare genus remedij nunc primùm degustarunt, in quo numero potissimùm locus dandus adultis, ac prouectioris ætatis. In matrimoniis inter rudes contractis ritus Ecclesiæ, crebrò vel penuria sacerdotum populorumque ignauia, neglectuque hominum talium, prætermisus, in quadraginta ferè paribus correctus est. Aliquot præterea disiuncta, nullius remedij, præter huius extremi capacia, & ne id deinceps fieret prospectum. Ab hæresi Ecclesiæ Catholicæ quatuordecim reconciliati: in quibus animaduersum est tantam vim fuisse recti dogmatis, scintillarum olim in animos hac labe infectos immissarum, ut quamuis diu contumaces veritati oblucentur; sensim tamen pietatis incendium alimento quopiam sese offerente excitatum, nunc primùm luculentam flammam in apertum protulerit. Scholastici nostri, qui ex hæreticis schismaticisque nati sunt parentibus, paternos errores cum Catholica religione

religione commutant, neque à falsitatis sectatoribus, inter quos conuersandum est, sibi eripi patiuntur. Odium impietatis adeò in teneris annis innotescere agnoscimus inde, quòd libros vel minimi erroris suspicione iniecta nostrorum iudicio subiiciant, damnatisque ipsi priores manus iniicere gaudeant. Sodalitium sub B. Virginis nomine collectum non frustra id nomen vsurpare contendit. Inter horum præclara probitatis pietatisque officia eminet ille mos, verbera sibi infligendi, & solemnibus Christi patientis feriis ab omnibus, & à multis aliàs non raro: ad quod cæteris præeunt. Metropolitæ Græcorum Catholico nostræ iuuentutis inter suos gratulatio gratissima accidit, & magnificus Dominus Leo Sapiha Magni Ducatus Lithuanie Cancellarius, abiturus in Moscouiam Legatus, faustas itineris preces vario poemate vario cantuque celebratas ita excepit, vt se vehementer recreatum diceret; & reliqui non parua auctoritatis viri perhonorificum id sibi fuisse ostenderunt. Nec ab illustrissimo defuere idcirco crebra in eam iuuentutem beneuolentiae humanitatisque signa. Cui is quoque inter cætera suæ foundationis, veluti fructus visus est in claros viros redundare.

Collegium Derpatense.

COLLEGIUM hoc nostrum Derpatense aluit hoc anno, quanquam non continenter, vnum supra triginta, sacerdotes nouem, professores tres, qui humaniora studia reuoluerunt à tirocinio duodecim, rerum domesticarum Coadiutores septem; sed audito aduentu Caroli Sueci, hostis Catho-

Catholicorum, relictis tribus sacerdotibus, & quatuor Adiutoribus, reliqui ad tutiora loca sunt ablegati. Verba de rebus diuinis pro consuetudine solita, teruo semper idiomate facta. Præter antemeridianas Euangelij explicationes à meridie elementa doctrinæ Christianæ ad institutionem rudium Estonum exposita. Exercitationibus sacris exculsi præter domesticos omnes duodecim; ex quibus sacerdotes quinque. Vnus porro ingenuus iuuenis, Rigensis natione, iisdem præmissis, cum vita priore, Lutheranam hæresim abiurauit, & mox statum Ecclesiasticum, non minore odio & obtreptione suorum, id omni studio impedire conantium, quàm gaudio & admiratione nostrorum arripuit. Cæterum, miseri auxilium, vincti solatium experti, adeò vt etiam vni aut alteri militum, Centurioni necem intentantium, quod capitale est, vitam nostri impetrarint. In mutuam gratiam nostrorum operâ redierunt quatuor supra triginta. Superioris vitæ noxas generali confessione expiarunt circiter ter mille ducenti quadragintaquinque. Particulares verò confessiones auditiæ ultra nouies mille quadringentas trigintasex. Sacrosancta mysteria tam domi quàm foris perceperunt quater mille septingenti quadraginta unus. Wybranciorum & delectorum militum Præfectus non modò ipse octodecim annorum culpas exposuit, sed etiam militibus, vt idem confessionis sacræ mysterium obirent, suis auctor fuit. Idem fecerunt nonnulli alij, hoc salutari remedio vel nunquam, vel multos ante annos vsi. Inter quos miles propter homicidij crimen conscientia maculas abstergere veritus est; idque viginti amplius annos; qui tandem alterius adductus exem-

exemplo, qui casu eandem noxam incurrerat, liberè confessionis Sacramento animum suum expurgavit. Plurimi perperam expositas multorum annorum noxas ritè redintegrarunt. Sancto ablutionis Sacramento initiati ducenti triginta sex. Matrimonio iuncta paria centum quadraginta septem. E diuersarum falsarum opinionum salo, transtulerunt se in Catholicam cymbam triginta. Excursum in varias partes à nostris sacerdotibus quadrages. Colonorum præterea nostri prædij Rigensis singulorum lustrata domicilia: & operæ fructus constitit. Nam præter aqua' salutari ablutos, non paucos adultiores confessionis Sacramento perpurgatos, pabuloque cælesti refectos; plures inani quadam superstitione incolis formidabiles, seu perniciosæ & exitiabiles arbores proditæ & excisæ. Eiusdem vanæ religionis tribus in locis oppressi & conculcati lapides. Laterum præterea veterum congeries quinæ, exorcismis adhibitis, non minori incolarum admiratione quàm ytilitate conuulsæ & disiectæ. Rogatu piorum militum sacerdos vnus cum Fratre ad castra decem milliaribus ab vrbe sita, directus est. Vbi partim concionibus habendis, partim sacris mysteriis administrandis egregiam Catholicis nauauit operam. Permulti eorum à rapinis religione absterriti. paulo pòst hi simul armis spiritualibus instructi, prima velitatione numen sibi propositum sensere, fuscis fugatisque hostibus, mille circiter cæsis, vix quinque suorum è numero desideratis. Sub quod tempus domi quadraginta horarum orationes institutæ, adiunctis à Parthenico Sodalitio publicis flagellationibus: quod aliàs item eundem in finem semel ac iterum factitatum est. Nostri porro singulis festis

festis & Dominicis diebus in domestico templo preces eadem continuarunt. Gymnasia nostra non minus studiorum fervore quam studiorum numero hoc anno magis magisque efflorescere visa sunt. Drama Eucharisticum ac autumnale more solito, non sine applausu spectantium datum. In illo Sanctissima Eucharistia insigni pompa & comitatu, in hoc graviore studio-
forum publicis vix hactenus vilis præmiis ornabantur. Sed hunc felicem studiorum progressum inopinatus circa anni finem Martis impetus, ac hostium circumquaque impunè grassantium metus interturbavit. Quo factum est ut labentibus passim discipulis, gravissimorum ac nobis quam optime affectorum virorum consilio ac suasu, professores unà cum gymnasiorum præfecto, qui idem nostros in Rhetoricis instituit; in loca tutiora ad tempus dimissi sint. Existimatio nostrorum quanta hic fuerit, vel hinc cognosci potest, quòd multi primarij de Ecclesia Catholica alias malè sentientes, non modò usu & consuetudine nostrorum studiosè fruuntur; sed etiam vel inuitis ac reclamantibus impuris suis Buccinatoribus, suos filios certatim nostræ disciplinæ submittere cœperint, nostrumque docendi modum, præ suorum institutionibus passim laudant. Piorum verò & Catholicorum erga nos affectus est rationum nostrarum studiosissimus. Quidam enim præcipuæ auctoritatis templi nostri Mariani sacello exornando centum florenos elargitus est; ut textilia aliaque aris ornandis munera piarum matronarum liberalitate sæpiusculè oblata prætermittam. Cœmeterij pars nouo muro cincta, noua campana grandi piorum ære cincta

ad Calend. Februarij in turrim, ipsis etiam vti à
 ciuibus hæreticis suam operam commodantibus,
 & factum probantibus attracta. Horologium in
 scholarum & Collegij vsum & directionem com-
 paratum. Hi sunt, quos hic annus impeditus pro-
 tulit fructus, vberiores insequentis anni, vbi ex-
 orta belli tempestas propitio numine conquie-
 uerit, R. P. V. adiuti precibus, edituri.

Collegium Gedanense inchoatum.

MANEMVS in hac Residentia quinque, ex quibus sacerdotes quatuor, Coadiutor vnus. Omnes strenuè fructuoseque, & in ciuitate ipsa, & in pagis proximis, in proximorum salutem incumbunt. Conciones solitæ, inter ruinosos, exustos, perangustosque parietes templi habitæ. Et amica modestaque nostrorum conuersatio, ita multorum in hac ciuitate animos ad humanitatem pertraxit, vt iis quibus antè institutum nostrum exosum videbatur, nunc ita arrideat, vt & scholas Societatis nostræ optent multi, & frequenter concionibus intersint, paulatimque arctiore nostrorum consuetudine deuinciantur. Inter quos etiam adolescentes quidam peregregij, qui litteris in gymnasio tum Calvinistarum, tum Lutheranorum nauant operam, de rebus fidei sermones cum nostris conferunt. Ex quibus aliqui pestiferum hæreticorum venenum, materno cum lacte haustū euomuerunt, alij seriam hoc ipsum faciendi cogitationem susceperunt: dumque

que alter alterum trahit, fit ut plures de Catholica religione melius sentiendi induant animum & sententiam. Præter duos pagos nostri vnus operâ & industria ad Catholica castra aggregatos, ab hæreî absoluti numerantur sexagintaquinque. Libelli de rebus orthodoxæ religionis sparli & distributi multos in sua fide dubios & anxios reddiderunt. Nutantes in Catholica religione, monitis & consiliis nostrorum erecti & corroborati non pauci. ex qua cùm liberiori carnis sequendæ spe allectus quidam se in Calvinisticæ sectæ tenebras deieciſſet, in eaque ferè trium mensium spatio cæcus hæſiſſet; tantis postmodum conscientiæ stimulis exagitatus eſt, ut ad relictam virtutis lucem redire coactus, manus Ecclesiæ eiurata hæreſi, confessione scelerum expiatus, sacroque Eucharistiæ Sacramento communitus porrexerit. Adhæc non parvus concionum fructus fuit relatus, ex missionibus, quæ frequentissimæ in Romulelia, vicinisque locis institutæ. Peccatorum confessione expurgati 2474. ex quibus, quantum poterant replicare memoria, præteriti temporis totius vitæ peccata retexuerunt sexagintaquinque. Præter doctrinam Christianam pueris in excursionibus sex ferè per mensem vnum habitis traditam; dissidentes reconciliati: duæ à turpi quæstu corporis abstractæ ad puriorem viuendi formam, piis documentis institutæ.

Collegium Torunense inchoatum.

AD quatuor sacerdotes, quos domus nostra hactenus aluit, accessit quintus, & duo Fratres: quorum paucorum operariorum opera, domi forisque non sine aliquo fructu est versata. Conciones de more solito singulis diebus Dominicis & festis in æde Parochiali splendida tres, vna cum doctrina Christiana habitæ sunt, ea hominum frequentia & commendatione; ut vir quidam nobilis nostro sacerdote audiente, in medio exclamauerit, iam pridem Torunia misera, iam pridem talis tibi fuit necessaria fidei Catholicæ institutio. Exceptæ sunt confessiones plurimæ, ex quibus non pauca fuere generales. Ab hæresi ad Ecclesiæ gremium traducti sunt triginta; ex quibus duæ personæ nobiles non sine visionis cuiusdam admiratione accessere. Vacillantes in fide Catholica non pauci confirmati, hæreticis quibusdam est varius & multiplex iniectus dubitandi scrupulus. Cuius quidam hæreticus, cum in nostrum sacerdotem in frequentia suorum concinuum incidisset, ad disputationem eum euocauerat. Subiit Pater disputationem. Verum ille cum videret se argumentorum vi premi, turpissimè aufugerat: quem non tantum noster, verum etiam conciuces hæretici, reuocare conabantur. sed surdo dabantur verba. Cum è nostris sacerdos aliò ex obedientia mitteretur per Toruniam, & inaudiuisset quid apud nos de solempni hæreticorum disputatione (nouos enim magistros pro sua schola & fide stabilitæ ex Germania euocauerat)

immu-

immutato aliquātum habitu ingressus est hominum confertam multitudinem. quo cōspecto dabant ei secundum disputationis locum. Festinavit Pater, licet imparatus, disputationem ea facundia & doctrinæ existimatione, ut studiosi hæretici etiam cum Iesuitam existimantes, domum vsque nostram comitarentur. quin etiam vnum ex suis commilitonibus ad Patrem ablegauerant studiosi, rogantes eum, ut etiam post prandium, in illorum saltem gratiam disputationem exornare vellet. Exercitia spiritualia tribus sunt tradita, iuxta quos fuit Episcopatus huius administrator. Virgines religiosæ in tribus monasteriis constitutæ, præsentem nostrorum operam cum in aliis, tum in spiritualibus exercitiis sunt expertæ. In sacratissimo Corporis Domini festo processio habita est hoc anno solito solemnior, non tantum cum Ecclesiastico apparatu, & concentu musico suavi, verum etiam habitu quodam scenico, vel Angelico potius. Pulchrū erat non solum Catholicis, verum etiam hæreticis insolitum, videre tabernaculum, affabrè factum, ab octo hominibus per publicas hæreticæ ciuitatis plateas, & forum maximè circumferri. quod multa hominum etiam nobilium millia comitabantur. Verum illud non sine singulari Catholicorum consolatione, quod quamprimum processio fuit finita, finem pluvia est consecuta copiosa. Antequam lues pestifera corripere, instituta fuit oratio quadraginta horarum solemnior etiam antea nunquam; musica lugubris, & altaris apparatus insolitus eam exornabat. Accessio aliqua facta est in supellectili Ecclesiastica, & bibliotheca sanctorum Patrum voluminibus. Nonnulla etiam eleēmosynæ do-

mine domui nostræ sunt oblata. Tempore pestis, quæ post messem temporalem nostram non parum impediuit spirituales, solita Societatis officia, proximis fuere exhibita. Nam habita est ab vno eodemque sacerdote nostro duplex, ante & post prandium concio. Confessiones quoque pro illa temporis locique ratione sunt exceptæ. Et licet mors ex vicina domo per fenestram ad nostram adspectare videretur, tamen, quæ Dei clementia fuit, ab omni periculo fuit præseruata. Eodem tempore, non sine præsentis vitæ periculo, virginum monasterio magna charitas exhibita. Emptus opportunè hoc anno est pagus pro nostris: in eum tempore pestis nostri se se receperunt. Serenissimus Rex noster Sigismundus, singularem erga Societatem nostram propensionem ostendit, domum Parochialem cum schola nobis inscripsit. templi Parochialis splendidi ius patronatus suum in Societatem nostram transfudit perpetuè. quod ægerrimè tulerunt ciues Torunenses, vetueruntque ne vllus apud nos, ex sua familia, quam habent vt plurimum Catholicam, confessionem concionemque maximè Germanicam frequenter. insuper conuiciis onerarent, fabellas mendaces comminiscentes, & nostrorum nomen nescio quibus non nominibus, libris chartisque ad publicas ciuitatis portas affixis famosis, & criminationibus grauibz traducentes, etiam apud Antistites, & huius regni primarium. Expulsionem quoque nostrorum minati sunt; si quo fortassis modo possent, Societatis nostræ ministeria, maximè verò scholas, quas vehementer apertum iri timent, impedire. Sedabitur verò, Deo fauente, hæc tempestas.

Residentia Varsaviensis.

AD priorem nostrorum numerum, quos hæc Residentia anno præterito habuit, duo accesserunt: quatuor enim Patres, & duo Fratres Coadiutores nunc habet. Aucto numero operatorum, ut labores, ita & spirituales fructus & eleëmofynarum prouentus aucti. Contagionis tempore, quæ circa finem Augusti hanc ciuitatem inuaserat, & ad finem vsque anni durauit, omnes nostri manserunt, sine vlllo per Dei gratiam suo detrimento, licet soli essent. Nam alij sacerdotes vel discesserant, vel se omnino clauferant, qui huic ciuitati non animarum tantum, sed etiam corporum cura operam suam nauarunt. Excitati homines tum periculo ipso, tum nostrorum concionibus ad tempus accommodatis, ex omnibus ciuitatis partibus, ad nostros Patres, qui solito more in templo, adhibitis tamen remediis, audiendis confessionibus vacarunt, magna frequentia quotidie confluebat. Infectorum peste, qui vel in domibus clausi, vel extra ciuitatem eiekti erant, confessiones cautè tamen exceptæ: uisidem præsertim egen-
tioribus, toto tempore contagionis, alimenta ex eleëmofynis subministrata, ut eo faciliùs continerentur, ne victum quærendo maiorem ciuitati contagionem adferrent. Pauperum etiam, quorum magnus erat numerus, non prætermis-
sa cura. Iis enim partim in certis locis ciuitatis congregatis, partim postea ob frigora in conductas domunculas receptis, nostrorum operâ victus datus: quæ nostrorum in contemnendis periculis

constantia, & in iuuandis auxilio, tum animis
 tum corporibus industria & charitas, magnum
 nobis apud ciues, qui antea alieniori animo esse
 videbantur, amorem conciliauit: ita vt passim
 didicissent, nostra opera & industria, pesti ne ma-
 gis serperet occursum, & ciuitatem esse seruatam.
 Ex confessionibus hi fructus collecti. Schismatici
 duo, quorum vnus erat Moscouita, ad vniorem
 Ecclesiæ reducti. Hæretici tredecim eidem re-
 conciliati, inter quos fuit femina nobilis, aulæ
 Regiæ; quæ hæreticis parentibus nata, ac cum
 viro hæretico à decem annis, in coniugio ma-
 nens, illo in sua perfidia permanente, constanti
 animo fidem amplexa est. Alter erat, qui ex Ca-
 tholico factus Anabaptista, & rebaptizatus ma-
 gnas in somnis vexationes patiebatur, & quadam
 vice, dum iam planè suffocaretur, diuinitus ad-
 monitus est vt resipisceret. venit itaque ad
 vnum ex nostris, & præmissa totius vitæ confes-
 sione, hæresim eiurauit. narrauit eidem Patri, se
 dum illa in hæresi esset Scripturam sacram probè
 memoria tenuisse, ita vt sacerdotibus minus eru-
 ditis facesseret negotium; post receptam verò
 Catholicam religionem, omnem illam phanati-
 cam doctrinam euanuisse. Sacerdotes concubi-
 narij duo adiuti. Femina infames, ad meliorem
 vitæ statum reductæ. Confessiones a multis
 annis omissæ resumptæ. Coniuges ad mutuam
 concordiam reducti. Virgo quædam adeò fuit
 constans in tuenda castitate, vt cum quidam
 iuuenis stricto gladio mortem illi minitaretur
 ni sibi consentiret, responderit se potius mo-
 ri paratam, quam scelus admittere: quòd si un-
 faceret, clamore omnes in domo excitato-
 ram.

ram. qua illius constantia iuuenis visa confusus discessit.

Residentia Leopoliensis.

LEOPOLI sacerdotes fuerunt initio anni quinque, sub finem septem, reliqui Fratres quinque. horum operâ fructus collecti sunt hi. Confessi sunt accuratè de tota vita homines paulo infra octingenti, varij ordinis, quorum aliqui ad vltimum penè senium errata sua malè presserant. Hæresim respuerunt triginta plerumque nobiles, & vel intuitis, vel insciis affinis; schismatici totidem ferè, Ecclesiæ conciliati sunt. Resipuere duo insignes Apostatæ Catholicæ fidei, & præcipuè vnus, qui & aliis octoginta præbuerat se autesignanum, ad ciuranda sacra Christiana, & perfidiam Turcicam amplectendam. Consortia vitorum non sine sacrilegio & turpi scelere cum feminis inita ultra quadraginta, vel dissoluta sunt, vel facta legitima. Femina quædam repudiato marito, fœdè prolapsa, adulteris, & præcipuè vni multos annos adhæserat; cumque icta conscientia sceleris, discessionem cogitaret, ab eodem lethalibus plagis affecta est; tandem à nostris eò superuenientibus, & impuri hominis crudelitati subtracta, & generali confessione, qua maximè indigebat, expiata. Alia ob crimen & necem viro allatam, rotæ implicita, cum totam noctem in illo cruciatu egisset; postridie non sine miraculo solutis funibus, è catasta delapsa, sacerdoti nostro exactè confessæ est. Cuius quidam suburbanus longa ægitudine afflictus, & morti iam vicinior, ab

incunte

incunte ætate repetita confessione, quam multis annis intermiserat, morbo illo lethali liberatus est. Vitam infamem, nulla spe emergendi pluribus annis continuatam, & postea relictam, à multis vsuras magni momenti restitutas, turpia lucra repudiata, capitalia odia restincta, breuiter perstringo, non annotato personarum numero, qui tamen magnus erat. Ad rem familiarem, & pro futuri Collegij subsidio accesserunt, quæ summam excedunt bis mille quingentorum florenorum.

FINIS ANNI SACRI MDC.

